

**Reys-gheschrift vande navigatien der Portugaloyzers in
Orienten, inhoudende de zeevaart, soo van Portugaal naar
Oost-Indien, als van Oost Indien weder naar Poortugaal :
insgelijcx van Portugaels Indien nae Malacca, China, Japan
d'eylanden van Java ende Su**

<https://hdl.handle.net/1874/310569>

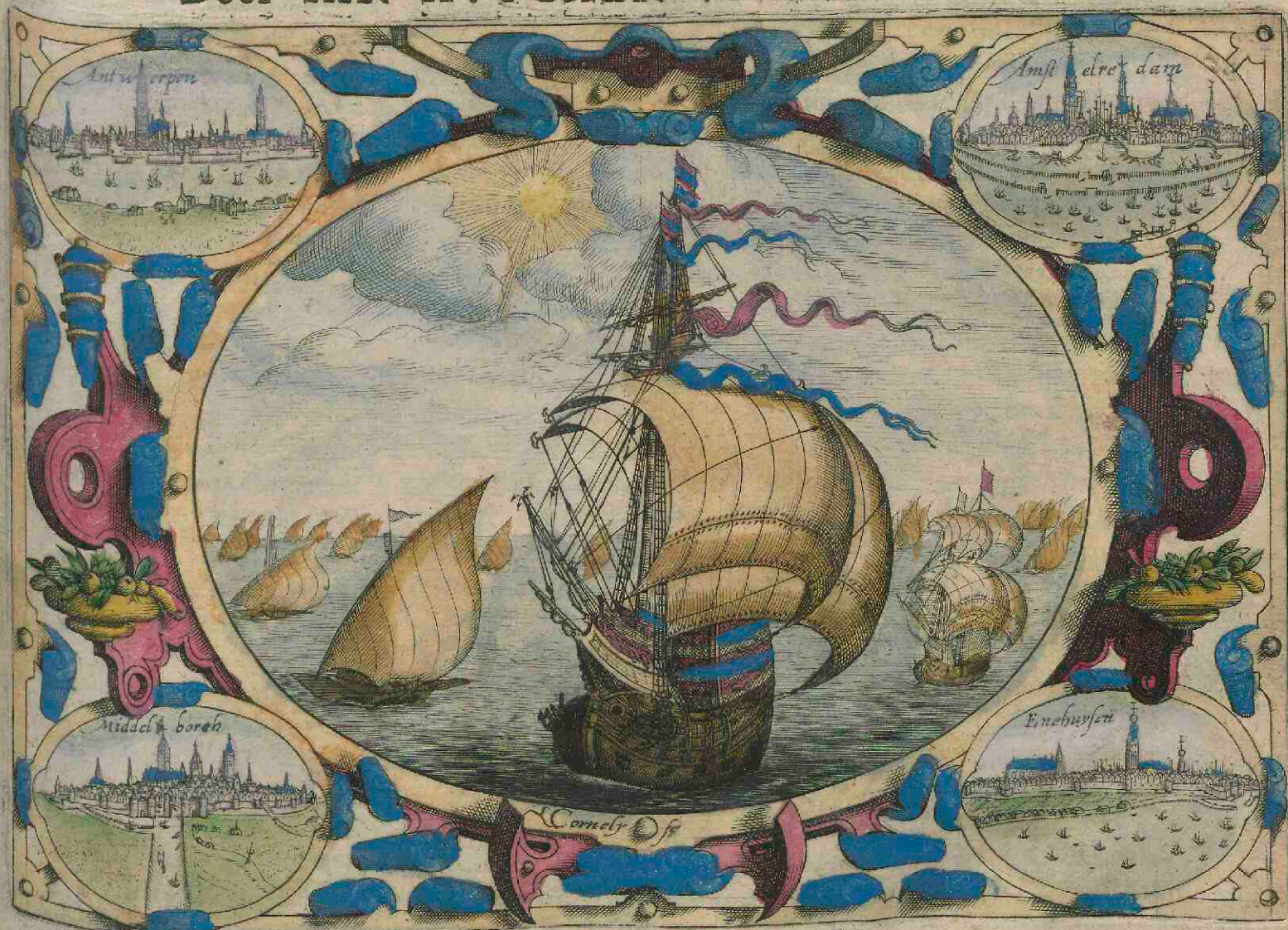
REYSGHESCHRIFT

Vande Navigatien der Portugaloy- fers in Orienden / inhoudende de Zeevaert / soo van Portu-

gael naer Oost Indien / als van Oost Indien weder naer Portugael; Insgelijc van Por-
tugaels Indien / nae Malacca, China, Japan, d' Eplanden van Iava ende Sunda, soo in't heen varen / als in't weder
keeren; Item van China nae Spaenschs Indien / ende wederom van daer nae China; Als oock van de gantsche
Custen van Brasiliën / ende alle die Havens van dien; Item van't vaste landt / ende die booz Eplanden (Las Antillas
ghenaemt) van Spaenschs Indien / met noch de Navigatie vande Cabo de Lopo Goncalves, naer Angola toe / aen
de Custe van Ethiopien; Mitsgaders alle die Coursen / Havens / Eplanden / diepten ende ondiepten / sanden / droogh-
ten / Riffen ende Clippen / met die ghelegentheyt ende streckinghe van dien. Desghelijchs die tyden vanden
jare dat de winden waepen / met die waerachtighe teekenen ende kennisse van de tyden / ende het
weer / wateren / ende stroomen / op alle die Oriendaelsche Custen ende Havens / ghelijck
sulchs alles gheohserveert ende aen ghetepkent is / van de Piloten ende
s' Coninghs Stuer-luyden / booz de ghestadighe Navi-
gatie / ende experientie byde selfde ghe-
daen ende bevonden.

*Alles seer ghetrouwvelijcken met grooter neersicheyt ende correctie by
een vergadert, ende uyt die Portugaloyische ende Spaensche in
onse ghemeene Nederlandtsche Tale ghetransla-
teert ende overgheset,*

Door IAN HVYGHEN van LINSCHOTEN.

AMSTELREDAM.

By Cornelis Claesz. op't Water, in't Schrijf-boeck, by de oude Brugghen.

Anno M. D. XCV.

R E Y S G H E S C H R I J F T

Hande Landrechten der Westindien

Hande Landrechten der Westindien. In welchem alle die Landrechten der Westindien... (faded text)

Alles hier geadreuckte is niet grooter... (faded text)

DOOR JAM HAYGHEN VAN LINSCHOTEN

AMSTERDAM

By Cornelis Claesz. op 't Water, in 't Schrif-Boeck by de oude Brugge... Anno M. D. XCV.

5

AENDEN HOOGH-GEBO-
REN VORST ENDE HEERE MAVRITZ
GHEBORN PRINCE VAN ORANGIEN, GRA-
ve van Nassau, Catzenelleboghe, &c. Marquis vander Veere, ende
Vlisfingen, &c. Gouverneur ende Capiteyn Generael van Gelder-
landt, Hollandt, Zeelandt, West-vrieslandt, Zutphen, Vtrecht, ende
Over-yffel; Admirael Generael vander Zee deser Nederlanden.
Ende aende Erntfesten, eersamen, Hoogh-gheleerden, wysen, ende
voorsienighe Heeren, de Gecommitteerde Raden vande Admirali-
teyt in Hollandt, Zeelandt, ende West-vrieslandt.

HOe wel dat onder alle oeffeninghen daer de menschen
haer meest mede generen, de Landt-winninghe de alderoutste,
voornaemste, ende heerlickste altoos gheacht is geweest, noch-
tans soo dunct mijn (onder verbeteringhe) dat de Zeevaert niet
sonder wichtighe reden, daer mede wel mach verghelcken, en-
de in ghelijcke weerden ghehouden werden, sonderlinghe soo wy opte ghe-
leghentheyte der landen maer yet willen letten, het is wel waer dat door de
Lantwinnighe des aertrijcks, verticheydt moet uyt ghetrocken, ende alle
nootdrift der menschen ghewonnen werden: maer door dien dat een landt
(als den Poët seyt) niet alle dinck voortbrenght, ende seer weynich, ofte geen
soo vruchtbaer ghevonden werden, die haer van alles ter maten soo besorgen
mogen, of haer ontbreeckt soo veel aen't een, als aen't ander overschiet, der-
halven soo heeft de noot gheraden, elders onderstant des nootdrifts te soec-
ken, het vvelcke kennelijck is dat noch overvloedigher, noch tot minder co-
sten gheschieden can, dan door behulpsaemheyt van Schepen, principalijk
daer toe helpende de bequaemheyt van de Havenen ende Zee, welcke onge-
twyfelt haer vernste ende wijtste verstreckt, ende ghemerckt dat des eene be-
hoeflicheydt uyt des anderen overvloet moet vervult werden, ten waer dat
door de Scheepvaert tot zijn weerde ghebracht werde, dat een landtschappe
in menichte overschiet, so souden, ofte veel lande ongebout blyven, ofte den
Bou-man des arbeyts ten laesten verdrieten, waer aen't ghemeene welvaren
soo veel gheleghen is, als inde noot ontfet te werden, Ick bekenne hier jegens
wel, dat de bouwerye min gevaerlijckheyt ende perijckels onderworpen is,
dan dat verbetert de Scheepvaerte met menichte ende verscheydenheyde
van waren, ende is allefins blijckelijck datse niet alleen inbrengt ruymte en-
de welvaert: maer oock de macht om een Stadt teghen geweld te verdedigen;
Die seer vermaerde rijckdommen ende pracht der Coninghen van Ægipten,
zijn principalijken uytter Zee gehaelt; Der Athenienser macht bestont prin-
cipalijken in haer Schepen; En wat heeft de Venetianen tot het jegenwoor-
dich ghewent ende heerlijckheyt gebracht, dan dat van Visschers geworden
Schipppers, ende allencxkens verder trachtende, Tracien, Sirien, ende Ægip-
ten, als niet een brugge aen haer oever hebben gebracht? Ende wy (des God
ghelooft zy) hebben ons oock diens niet te ontdancken, siende merckelijck
de welstant onses lieve Vaders landts, daer door veel verbetert ende verstaert
te zijn; Blijft niet te min de Landtwinnighe onvermindert haer oude heer-
lijckheyt en weerde, alleen is van ons soo veel geseyt, om te bewysen dat uyt
een heerlijck gemoet oock gedreven werden, ende nutbare ingelatenen zijn,
die haer tot dienste van haer Vaders-landt, ofte des getrouwe Coopmans ter
Zee generen, onder welcke der onseren moet, trouwe, ende geraddicheydt,
mach by anderen oock met recht wel ghepresen werden, ende om daer be-
nevens loopender wyse te bedencken gheven, wat handel ende voordeel te

verwachten staet, tot verbeteringhe vande ghemeene welvaert, uyt het heerlijck voornemen van uwe F. G. om t'onderfoecken de twyfelachtige enghte tusschen de Schitische ende Tartarische Zee, 'twelcke teghen meenighe van veele soo geluckelijck volbracht, als wijselijck voor gheslagen ende begonst, ons alreede heeft opgedaen een gerade ende welhandelbare vaerte, tot aen de uysterste ende rijckste palen van Asien, ende der Eylanden Oceâni, gelijk wy op onse wedercomste voor uwer F. G. door onderstant des Eerentfesten ende hoogh-ghelcerden Heere D. François Maelfon, Raet van State neffens uwer Excel. verhoppen in trouwe en waerheydt gerapporteert ende verthoont te hebben, ende eer langhe metter daet te sullen ervinden, ende uyt ghewisse ervarentheyt onder uwe Princelijcke ende heerlijcke name, voor alle de vverelt te doen blijcken; Voor nu beraden zijnde, om mijn schuldige danckbaerheyt te bevvyfen, ende 'tnieuuwe werck voorstant te beradē, in druck te voorderen, het jegenwoordigh **REYS-GHESCHRIFT** vande Portugaloyfers, Navigatien van alle de contreyen van Orienten, ende meer andere; Bidde onderdanelijck V. F. G. ende uwe E. willen haer dat middeler tijdt laten een onderpant zijn van mijn gantswilligen dienst ende genegentheyt, gelijk ick my oock anders niet laet, noch oyt heb gelaten voorstaen, dan dattet insonderheyt behoorde uwe F. G. ende E. eygentlijck toegeschreven en opgedragen te worden, soo yet daer in zy, dat eenigen tot vermakelijckheyt, of anderen tot onderrichtinge souden mogen strecken, als onder der selver dienst ende eerlijcke befoldinghe eerst voor den dach ghebracht, soo vant ick oock niet wien een beschryvinge vande Zeevaert behoerlijcker mocht toegedocht werden, dan den genen die by haer selfs diens wetenschap ende oordeel hebben, ende vvettelijcken bestelt zijn, om de voorderinge ende de veylicheyde van dien te besorghen, als wel gebleken is, dat in haer ghetrouwen dienst een grooten deel des gemeene welvaerts berustende is; Ick bekenne geerne 'tselve te gheringhe te zijn, om soo heerlijcke ende uyt-muntende name voor te wenden, dan vertrouwe my wat aen const ende cierlijckheyt ontbreeft, inde welcke ick niet geoeffent en ben, dat 'tselve bevonden sal werden met gewisse ervarentheyts aenwysinghe verbeterd te zijn, mogende in goeder gewisheyt versekeren niet daerby gevoecht te hebben, dan dat ick selfs bevondē hebbe, ende van veel ende vericheyden der cloeckste Stuer-luyden in Oost Indien, ende elders wel ende wijselijck onderricht ben waer te zijn, vvaer mede mijn seer onderdanichlijck ghebedende; Bidde gants hertelijcke den oppersten Coninck, V. F. G. Princelijcke ghemoet, heerlijcke voorlagen, ende entreprinsen, ende Vaderlijcke sochvuldicheyt; Mitsgaders V. E. getrouwen arbeyt, ende menichvuldighe moeyten te begh'nadigen, en stueren tot grootmakinghe zijns heylighen naems, ende tot welstant van onsen lieven Vaderslandt, t'Enckhuysen, &c.

V. F. G. ende E.

onderdanighen Dienaer

*Jan Huyghen van Linschoten
van Haerlem.*

AD IO.

AD IO. HVG. LINSCOTI-
VM IN DETECTIONEM FRETI ARCTI-
CI VAIGATS BARBARIS, AB EO NASSOVY
NVNCVPATI.

HActenus assiduo geminae sub flatibus vrsa
Aequora credidimus stricta stetisse gelu
Detegis errorem pelagi proVectus in altum
Algida campestris per freta Tartariae.
Quae descripta tibi radio haud fallace, recludunt
Ad famosa patens ostia Gangis iter.
Vt mihi nec fervens post hac Hyperionis astrum
Nec Lybiae ad fines vis metuenda Nothi
Terreat aut quemquam glacies, ne divitis agri
Cerula decurrens aequora portet opes
Nocte per aetivos quae nec fax aurea menses
Deserit cois aequora juncta vadis
Maeste, Magellani voto par, nec minor ausu
Gloria virtutis propria vtrique sua est.
At tibi Nassoui donec freta navita scindet
Conjunctum tanto cum duce nomen erit.
Nos reduci edomitum frigus gratamur & aestum
Torrida quo squalet, Zona sub axe riget.

Sapere aude.

AD LECTOREM DE NOVA VERSVS
ARCTICVM INVENTA NAVIGATIONE, PER
D. IOHANNEM HVGONEM A LYNSCOTEN.

ANtipodum regna ampla viris incognita priscis,
Cognita nunc cuius arte requiris? Habe.
Est Batavos inter Iuvenis lectis simus, alter
Vcalegon, Ianus nomine, Ianus ope.
Nam velut Ausoniam Ianus cognomine bifrons,
Lynschotus petijt sic patriam Antipodum:
Per sala, perque solum, sylvas per, & arua pererrans
Nec metuens famem, frigora, tela, situm,
Nobis quo possit mores ostendere gentis
Cuius non ullis cognita fama prius.
Ergo Lynschoto Iustas per secula laudes,
Perpetuum & nomen fata dedere. VALE.

D. H. B.

Op de Noordtsche ontdeckinghe van Ian Huyghen van Linschoten.

SONET.

Der wapenen roem in heerlijke verthoone
 Heeft langh' gheboert de Spaensche Soldaet/
 Stout in't ghemoet/dringheud' aen/snel van raet/
 En gheworden dwanck van Europa schoone/
 Was tot een schrick de Barbarische Croone
 Als d'Hollander upt noot heeft aenghebaet
 't Swaert inde vuyft om te vryen zijn staet
 Liet hem niet langh' zijn eyghen daet te loone:
 En bont vrees met vrees/des roept Vive Orangien
 't Martiaelsch' hert/ere van Alemangien,
 't Lof van t'opdoen der onbesepde Boken
 En rijcken vergheplant was noch by Spangien;
 Haer Linschoten coen heeft haer af ghestreken
 Den ranck: des blijft by Magellaen gheleken.

Schaemt u niet te beteren.

Ander SONET totte selve.

VW Aer set ghy nu u cours? met yvers lust bevanghen,
 Door't vvoedende ghedruijs datmen vallend' fiet vryen?
 En doen u niet, vermenght Ys, Haghel, Sneeu, eens grysen?
 Oft hebt gh' om te sien 'tbegin des Noords verlanghen?
 Maer neen, de groote raet *Neptuni* heeft ghehanghen
 De triumphelijcke crans die met seer groote pryfen
 Sal ghejont vvorden dien, die cloecklijck can bewysen
 Te zijn een vverelt nieu, ontdeckt door nieuve ganghen.
Palinurus, Typhis, Peter die van *Medynen*,
Neptuni Waghenaer, noch *Magelanes* cloeck
 Noch dien, die oock in't ront, *Tethim* sloot door't verfoeck.
 Maer *Linschoten* u, die voorsichtigh deet verschynen
 Het onghebaende pat, daer de *Tabin* den hoeck
 Daegh'lijcks van den *Tartar* doet meeren en verdvynen.

*Streect al tot een.

H. Compstel.

Aen Ian Huyghen van Linschoten, op't onderbinden ende vernemen
van Vaygats.

SONET.

Soo langh als sal de wijt-blieghende fame
 uptroepen snel ober water en belt
 't Massausche bloet vooz een cloeck strijbaer Helt
 Doozdringhend' vroom en van seden bequame
 Wiens d'hooghe Ram van Orangien niet schame
 Linschoten sal u lof worden ghemelt
 Die ons den ganck onder 't Beerckens ghewelt
 Ontdeckt en stelt een onsterflijcke name
 Des sal eer langh Spaengien hoorzen met rauwe
 Dat een plomp Volck dooz de Straet van Massauwe
 Cermael Vaygats met upghestreckte seplen
 Ghedronghen spoozt al dooz de Cathapsche baren
 Sonder verlet/nae de soet-reucke waren
 Om Ganges voozt u stranden te bepeplen.

Schaemt u niet te beteren.

Aen

Aen mijn Heeren / mijn Heeren

de Superintendente Baden bande Admirali-
reypen in Hollandt / Zeelandt / ende West- vrieslandt / tot lof vanden
Aucteur.

ODE.

D Wonderlijk bestaen ! o stoutheyt ongheroort !
O ghevaerlijcke reys ! o onbuygh'lijcke moeden
Der vrome Batabiers / die borst' lend' voort en voort
Hebt door coud' / Mist / Is / Sneeu / en Neptuns strenghe bloeden ;
Iae teghens 't groot ghehuyl van Boreas gheblaes
(Dat de Zee wit beschuymit doet om de Clippen branden
Dies dan schricklijck ghehoort wert Scyllaes groot gheraes)
Ghespeurt om tot ons nut t'ontdecken nieuwe stranden.
Want doen u Leeus ghemoet gheruckt had upt den dupst
Martis bloedighe Swaert / bande trotse Spaengiaerden :
Die met Heycrachten groot (van menigh menigh dupst
Doetvolcks / en oock niet min van swaer' en lichte Deerden.)
Crachten om u vryheyt te werpen in het sandt
En haer bloedigh ghemoet thoonden met veel wrecheden :
(Ghelijck zy de en en doen in't Gout-barende landt)
Verdelghend' met strafheyt u sterck' en schoone Steden.
En doen onsen Hector met Cruchl' list en ghewelt
Had haer beschanste cracht voor Koeverden verdreven /
Wrekende soo de doot als een vroom-dadigh Hele
Van d' Oraensch' Dorst zijn Daer moordigh berooft van't leven.
Heeft u voorzachte raet o Daer-landts Vaders wijs /
Nae ongheroorde vaert oock Cruch-schepen doen trecken
Op dat wy (als het Swaert) haer afruckten den prijs
Die zy hebben verdient met nieuw' landen t'ontdecken.
En zynd' verwitticht van ons Huyghens vroom ghemoet
Dat van zijn jonckheydt af de werelt ginck doorsoecken /
Van daer't vlamnigh ghespan rijst upt de bracke bloet
Tot daer het weder daelt in Terhijns vochte hoeken.
Hebt hem onder de vloot als een Commis ghevoecht
Om dat zijn versochteyt haer cours soude beleyden ;
(Want hy het vochte Velt Neptunis heeft beploecht
Siende van't Indisch' Volck al de verschedenheyden.)
Ghelijck een kiecken-dief die al swevende jaecht
Gaet tusschen Aerd' en Locht d'oogh-rijcke fame vliegghen
Onbegryppelijck snel in't spreken onversaecht /
Nae-segghend' dat waer is / en oock tghen darmen lieghen.
Dese toe-rustingh' heeft zy niet soo haest ghehoort
Of haer held're Trompet blaest sulcks door s'werelts wijcken /
Dit comt als 'tmoede Hert swoegghende snellijck voort
In't Aerd' oncleppend' Hof / en inde ooren striscken
Vande Grijs-haerde Daer / die heeft straff'lijck ghefronst
't Gheborstelde Doorhoof / verheffend' de Wijnbrenwen /
En spalckend' d'ooghen op / heeft vol gramschaps begonst
Met een luyd heesche keel seer ijsselijck te schrenwen.
Wel / wat stoutheyt is dit : sal ons dit botte Volck
Inde bevrozen hoek oock beginnen te quellen ?
Doet u Hiel- vleughels aen ghy Goden trouste Tolck

Wilt tot

Wilt tot Discordia, en Hyems u versnellen;
De Wolck verdryvende Boreas niet vergeet
(Als houwend' d'eerste plaets van d'N-coude Kadetten)
Op dat zijn strenghe cracht t'onser dienst zy ghereet
En dat lamender hant wy dese tocht beletten.

Seght dat de Bataviers met stoutmoedighe cracht
Pooghen om door Waygat een nieuwe vaert te stichten/
Soo dat onse heerlijkheyt sal tot niet zijn ghebracht
En t'ghebleughelt hout sal ons rijk stadigh bevichten.

Tot weerstant doe elck t'best/d'een met stormende wint
d'Ander met Is en Sneeu/Wist/en herd' Haghel-steenen/
t'femijn zy niet ghelspaert dat d'Endrachts bant ontbint
Ick sal t'gheschubde Heyz oock brengen op de beenen.

Hy had nauwijcx volseyt Mayæ Soon maect hem ree
Met de ghewieckte Hoet gaet hy t'wijn' hooft verciereen/
t'Mantelken slaet hy om/ueemt de Slangh-roede mee
Die seer vast slapen doet menschen en wrede dieren.

Met een spoedighe vlucht kappende slach op slach
Gaet hy de soete Lucht op ende neer door bozen
Tot dat hy t'coud' Vlandt onder zijn voeten sach
Waer Pluto in Hecla de sielen schijnt te smozen.

En loomen d'Arent liet om Keyghers te bespien
Met een door-sichtigh ooghy om Strimons kanten sweben/
Welck hebbend' in t'ghelicht gaet snellijck neder blien,
Soo comt die snelle Post op den Bergh neer ghedreven.

Wiens onbetreden spits/doorzringht de koude Lucht
Zijnde t'heel jaer rontsom met Heel-wit stof bevanghen/
Des wints twistigh ghedwarl vol verbaerlijcx gherucht
Rupscht hier in plaets van der Syrenen soete sanghen.

Hier woont d'huybrigh' Hyems op wiers knorrigh aenschijn
Kollen met groot ghedruys de dwarlinghen met hoopen/
t'Berist' hayz rinckelt van teuck'len t'allen termijn/
En zijn rugh-deckent Vlies hanght vol seer groote droopen.

Als ghewill'ghe Dienaers staen om zijn Throon in t'ront
Haghel/Dorst/Revel/Sneeu/Rijn/Hysel/vochte reghen/
De Clip-schudd' Aquilo met d'uypuplende mont
Bereyt om Zee en Lucht tot stormen te beweghen.

De Koof-wanghd' Aurora had s'Hemels poort ontdaen
En d'al-doorziende Sonn' ginck zijn claerheyt verthoonen/
Doen dees vliegghende Bood zijn reden dus bingh aen,
O Hyems door wiens cracht beven die noordtwaerts woonen

Die Kudsen beven doet/en rooft des Velts schoonheyt/
Die met een yssich toom brypdelt Zee en Kebieren/
En die Heubel en Dal met t'croude Sneeu besprept,
Aquilo ghy die doet de Lucht heen en weer swieren/
En de woest' Oceæn schupft aen t'ghesternde vaut

Wilt t'lamen u ghewelt (bidt d'Om-heller der Aerden)
Tot zijn bystant ontdoen/op dat werden benaut
De plompe Bataviers, die moedichlijck aenbaerden

Zijn vocht' rijcx waerdicheyt een groot' afbreuck te doen
Om het Chinalsche rijk by Noorden te ontdecken/
Vriest/Haghel/Sneeu/en wan't/wilt u nae Waygat spoen
Om hare stritbare macht onder t'Water te trecken.

Hy volseyd' en vloogh nae de tweedracht/en met spoec
Senden' haer wree Dienaers verdubb'lend' hare machten/
Die vliegghen

Die blieghen spoedigh heen om met een straffe moet
En eendrachtighe cracht op de Schepen te wachten.

Niet langh d'Atlantische Bood daelt in't donck'rs Spelonck
Daer in twilt en gheraes de menschen hen verblpen/
En 't schickelijck gheswerm seer onmanierlijck clonck
Verweckt door vrees van vreed' en lust tot twiltigh strepen.

Hier sadt Discordia dupsent-cleurigh ghecleet
Wiens gheschackierde rock los was en opgehonden/
En 't bonte ghekrupft hay' hier droogh en daer besweet
Vloogh inde Lucht d'een los/en d'ander vlecht bewonden.

d'Handen waren ghevult met menigh smoot Libel
Met menigherlep' vzaegh' / glosen / raden / en keuren
Door haer / achter / ter zijd' maecten seer groot gherel
Schryvers sonder ghetal / Door-spraken / Procureuren.

Zy was herlijck bedroeft door dien dael' upt den raet
Met teendrachtigh ghemoet der Staten was ghedreven/
Dies knaeghd' zy 't nydigh Hert soeckend' met listen quaet
Dees vast gheveste knoop door twilt weder t'oncweven.

Maer d'euwighhe Wysheyt die in d' Eendracht verheuche
Had door zyn doud' rend' woort haer sulcks te doen verboden/
Soo dat dees herten-bant te vaster wert gheveuche
Hoe zy niet twisten meer d' Eendracht soeckt upt te roden.

Mercurius haer siend' heeft grammelijck gheseyt
Staet op ghy oude Cee en verboecht u seer spoedigh
By die t'oude Waygat na crachten/en verspreyt
Daer strax byde Stierlup strijt ende twilt verwoedigh;

Op dat indrinckend' al een waen-wetend' gheschil
Door schoon-schynende raet t'samen werden bedrogghen/
't Is in u macht te doen Neptuni hooghste wil
Zijn last zijnde volbracht is weer opwaerts ghebloghen.

De nydighhe Tweedracht had des Zee-Gods ghebot
Soo haestigh niet ghehoort of blylijck ginckl' haer richten/
Grypend' een quastigh hout inde hant / liet de Grot
Credend' ras nae de vloot sonder van gaen te swichten

Verkoos zy de ghedaenc' van een Cosmographist
En onder de Stierlup vol cout vergifts ghecomen/
Heeft secretelijck d'een teghen d'ander ghehilt
Door valsche inbeeldingh' van noyt ghehoorde stroomen/
Onderclookend' d'een voor d'ander nae't swert fenijn

Gaet Slanghende door't Hert / Nieren / en ooghen lopen/
Dat wint allenghskens Velt / en vult d'herten met pijn
Terwijl tradde Boosch-volck na wint en weder hopen

Soo haest dan Auster blaest winden zy d'Anckers op
En de heelsche Stierman die roept een jonghman boben/
De velt spoedigh de Fock' / t'Wers-seyl hijstmen in top/
Het Roer sweeft heen en weer / en 't Schip wert voort gheschoben.

De ghebleughelde wint drijft haer ras eenl-loefs voort
(Als een gheveerde strael die snellijck comt ghebloghen)
Onse Scheep-rijck Hollandt schijnt inde bloet ghesmoort
Dies zy Water en Lucht alleen cryghen voor ooghen.

De Strijt-baer' Enghelsman / en Crijch-soeckende Schot
Werden upt het ghelicht veer aen't bagboord ghelaten/
Aen't stuy'boord siel' alleen de Noorman slecht en bot
En hoe tot d' Hemel hoogh strecken zijn woeste straten.

Zy verlaten d'uptsiers / Berghen / Stadt / Berelant

Wicholm

Witholm/Grijs/Boimendael/Traen-oogh/en 't Eplandt Kuste
 De woeste Gulkeestroom (die slopend' welt in't ront)
 Lofvoet/Westrol/Arnou/en de Chip-rijcke Custe
 Van Dinmarck en Biarm/daer nae soo buyghen zy
 Om de coude Noozdt-caep/richtend' het cromme steven
 Nae Caep de Candenos, trachtend' met herten bli
 De onbevaren Straet spoedigh te zijn beneven.
 Op d'Olympische top sadt d'alder-fraepste hoop
 Met grooter heerlijkheyt van de machtighe Goden/
 Die met gheneught aensien der Schepen snelle loop
 Gaende met soet ghedruijs over d'Oceāen schoden.
 De Nereiden oock maecten met vrolijkheyt
 Een wel ghevlochten dans opte Azure baren/
 Zinde (t'saem ringhs-ghewijs) om't vlieghend' hout ghespreyt/
 Terwijl d'oude Neprun' zijn crachten deed' vergaren/
 Bevelend' dat Triton soud' spannen in't gareel
 Vande blaen-berfde stoets snel-swemmende Dolphynen/
 Die hy dan moedichlyck leyt met het schubbich seel
 Doende zijn Majesteit op't bochte Velt verschynen.
 Als inde mozghenstont met veel kleuren gheciert
 De dagh-bzenghende Bood haer Paerden doet aenspozen/
 Soo triumphlyck hy zijn Waghen door't water stiert
 Mette vorck inde vuyft: om de bloot te versnozen.
 Ghelijck de golven des Zees die aende dozre Strant
 Dooz Zephyrs soet gheblaes allenghskens zijn gheschoben/
 Maken een sacht ghedruijs datmen van hant te hant
 Dooz windts wassende cracht hoozt meer en meer vergroben/
 Soo hoozmen terwyl oock een mormurigh gheluyt
 Onder al de Stiercluyt beginnende te twisten
 Om de cours daer haer reijs dooz soud' werden gheuyt
 Meerende voort en voort dooz Tweedzachts arghelisten.
 d'En riep ons cours behoort Noozdwaerts te zijn gherechte
 Bet Zuyd'lijcker riep d'aer moeten wy 't steven wenden/
 Dees koos een ander padt/die wilde sulck ghevechte
 Sonder wat anders vooz te slaen niet laten enden.
 Sulcks dat nae groot gheroep zy op't laest twee en twee
 Om t'ontdecken/ de vaert gaen cloeckelijck beginnen/
 Richtende sonderlingh (met op- ghehyfte Kee)
 Hun cours om 'thaerder eer die reijs eerst te ghewinnen.
 Maer Huyghen tot ghedacht van dit haperigh ghekijf
 Den Caep ghelaten naem van Twisthoeck, ginck voort rennen
 Dooz de schuytmighe Zee vord'rend' met cloeck bedrijf
 Zijn reyse naer Waygat. Dit siend' Hyems gaet sennen
 Een verdupst'rende Mist die hun soo dicht bedeckt
 Als somwyl't modd' righ' sulck'telaer water der Kebieren/
 Of soo de donck're nacht zijn swerte blecken streckt
 Over de Waghen glantz die Phaëron woud' stieren
 Zae dat Lijncei oogh' niet soud' hebben gheschout
 Dese Scherps lenghte verr': en om d'ancrt te vermeerent
 Met klat'rende gheslagh stozt Haghel menighfout
 Vooz boden van een storm en schrickelijck onweeren.
 Ghelijck 't Noozdwest gheblaes somwyl crachtelijck schiet
 De Dodonische Eyck/doende d'Eyckels met hoopen
 Storten op Gras/op Aerd'/op Loof/op Beest'/op Hutt'/
 Sulcks dat haer snelle bal niet mogh'lyck is t'ontloopen,
 Soo valt

Soo valt met groot ghebaer dit vochte Cristalijn
 Op't verdeck/ op koebzugh/ op't hooft/ op voet/ op handen/
 Slaende 'tmoedigh Bootf-volck met smertelijke pijn
 Die loopen vlytigh schynl/ verlatend' des Scheeps banden/
 Haer mette cleenste wenck comens' onbeschroomt weer
 Trecken met groote cracht aen de swert pickte touwen/
 Verachtende 'tghedruys des waters/ en 'tghebaer
 Van 'tclappende ghesteent' dat hun herd' comt bedouwen.
 Ghy onbeschaemden hoop/ nu zydy vast in't strick
 (Kiep de dolle Neptun') ghy sult my niet ontstueren
 Ick verhuoor u al' saem binnen een ooghenblick
 Doend' u dese stoutheyt met lijf en goet besueren.

Doen stiet hy zijn Drie-tand met een verbolghen crachte
 Inde woest' Oceæen om t'neerst' boven te roeren/
 Die heeft hy met ghedruys driemaal weer op ghebrachte
 En soo veel reysen oock tot aen de gront gaen voeren.

Strax wert de Zee beschuynt/ en het varighe Sout
 Dooz Boreas gheblaes aenden Hemel gheschoven
 Dat valt stopelinghs neer over 'tbevende hout
 Makend' dat al 'tBoots-volck in't water staet bedoven.

Een droebelwerte Lucht wert rontom upt ghestreckt
 Berovend' hun van't licht/ men gaet het Seyl inhalen/
 Slaende teghen de Mast/ elck roept/ elck crijt/ elck treckt/
 Om dat seer spoedelijck binnen 'tBoord te doen dalen.

De fluytingh van't ghetou/ de ruyfchingh van de wint/
 'tMurmureren des Zees/ de luyde Donnerlaghen/
 Maken schrickigh gherucht/ d'een maect los/ d'ander bint/
 'tScheen of Zee/ Wint/ en Lucht/ over hoop te Veld' laghen.

Boreas drijft booz hem een luyd-loepende hoop
 Van Golven peerfligh wit; de Wolcken gaen vermeeren
 De Zee met soete Zeen, die doet met snelle loop
 Een soute regheningh weder ten Hemel keeren.

Nu schijnt de heele Lucht los te vallen in Zee
 Dan schijnt de Zee weerom tot aen d' Hemel te dzinghen/
 De winden zijn al' saem teghens 'tSchip dat seer dree
 (Als een hipp'lende Bal) op ende neer moet springhen.

Nu hanght het op een Golf van daer't Volck dunckt te sien
 'tDiepste vanden afgront; dan schijnt ghy weer te reysen
 Tot aende sternde vout. Dus moet gh' op en neer blien
 Om dat zijn gramme moet Neptun' recht soud' bewysen.

Haer u onversaecht hert/ en stantvastigh ghemoet
 O wist-versochte Huygh'! gaet zijn ghebaer verachten/
 Poghend' altijt boozt boozt/ en dooz beleydingh' vzoet
 'tBehpselde Waygats gheluckigh te betrachten.

Hier teghens stelt hem weer Hyems met Is en Snee
 Dat bespringht u seer dicht en keert t'Zee spouwend' steben
 Bruyst/ breeckt/ barst booz de boech/ schuyft'reen op'tander mees
 En wert met groot ghekraeck rontsom u Schip ghedreven.

Dat klooft allengskens dooz t'bar-barstende ghebaer
 Horszende met cracht de hert ghebaken stucken/
 Dat knarst met heesch gheluyt/ en parst teghen malcaer
 Schynend' of zy het Schip aen steters souden rucken.

Neptunus sent hier toe noch een seer groulyck dier
 Klimmend' op't drijfrigh Is met onbreecklijke tanden/
 Huplend' seer vzeelijck toont een ghesicht als vier

En schijnt schier te vercinaen de Rues met hondert handen.
 Doch blijft ghy onverschrickt/en 't Volck stelt hun ter weert
 Varend' onbevrees't heen/honwen met scherpen bplen
 Op de verstaelde Hup/die springhen op van't leer
 Als of de slaggh gheschiet was op Diamants stelen.
 't Moet nochtans wijcken doock/met al't Neptuns ghespups
 En Hyems felle cracht/coud' Is/en groote reghen/
 Oock tfluytende gheraes van Boreas ghedruys
 Die u met groot ghewelt dacht vande Zee te veghen.
 O vrome Batave's! Ep! wat sal schrieken doch
 Vonversaecht ghemoet nu niet en kan beletten
 Stout en cloeck bestaen/dit rasen? noch 'tbedroch
 Dat de snoode Tweedracht looflijck had gaen uytsetten?
 Want nae al dit ghevaer cruyght ghy vzeuchdich aen boort
 De langh-ghewenschte Straet/gaende hier door laberen
 Tot inden Oceaan, van daermen spoedigh voort
 Met de Chinische schat ons rijkdom sal vermeren.
 Dit onbetreden padt hebt ghy moedigh betre'en
 Tot nutticheyt van ons met arbeit onverdroten,
 Waer toe u nootlijck diend' het cloeck-sinnigh bele'en
 En d'erbarentheyt van Ian Huyghen van Linschoten.
 Dies vliecht door dese tocht/en seer loflijck' daet/
 O Linschoten! u naem vande Zuid'-Pool/tot d'ander
 Daer't Beerken synen poot nuumer in't water slaet;
 En verr' voort by d'Ouraers vande groot' Alexander.
 Sulcks dat noch Bacchi reyf/noch d'ontillijcke stiet
 By Hercules ghelstelt op de Spaensche Zee-stranden/
 Noch die Gamaes cloeckheyt door seer neerstigh bespien
 Sett in't Cal'coute rijk van d'Ost-Indische Landen;
 Noch tomseplen van Oraeck (wel waert eeuwighe prijs)
 Noch stout bestaen/waer door'truicke Olies wert verreghen/
 Noch'tgheen d'Iraelsche Dorst verstandigh/cloeck/en wijs/
 Deed' met zyn snelle vloot op s' Midlandts bochte wegghen.
 Niet te ghelijcken zyn by dees sozgh'lijcke tocht
 En d'eeuwighe Tropheen die ghy hier hebt doen stellen/
 Tot teeckens dat u reyf' gheluckigh is volbrocht
 In spijt van alle'tgunt dat u sochte te quellen.
 Want wat heeft hun ghekrenckt dan een golvighe Zee
 Verweckt door het gheblaes vande ruyffschende winden?
 Maer u queld' strackelijck Vaghel/Is/Mist/en Snee/
 Reghen/Kijm/groote wint/die Neptuns toorn ginck senden.
 Door wat waerdigh gheschenck mach dan werden beloont
 Dit perijckel en vrees van u moedigh gheleden
 Met onverschrickt ghemoet? kan't ghenoech zyn becroont
 Door't seer-geachte Sout aen dupst stucken ghesneden?
 O neen: Dies heeft de faem met een eeuwiggh gheluyt
 V seer loflijcke naem in elcks ooren gheschoten/
 Soo dat landt/landt/en strant ghestadigh roepen uyt
 Lof/prijs/en eer/zy u Ian Huyghen van Linschoten.

In Amor' Perseverando.

C. Tacms.

Sommige Derouten ofte Cour- sen bande Nabigatie ende vaert / so van Por- tugael naer Indien/als van Indien weder nae Portugael, Delghe- lijcks van Indien naer Malacca, China, Iapon, d' Eplanden van Iava en Sunda; so in't gints varen/als in't wederom keeren; en van China na Spaensch Indien/en wederom van daer na China, als oock bande gantsche Custe van Brasilien / en alle die Havens van dien. Itan/ van't vaste landt / en die voor Eplanden (Las Antillas ghenaemt) van Spaensch Indien/ met noch de Nabigatie van de C. de Lopo Gonfalves, naer Angola toe / aende Custe van Ethiopien: midtsghaders alle de Courssen/ Havens/ Eplanden/ Drooghten/ Riffen/ Clippen/ Sanden/ Ondiepten en Diepten/ met die gheleghentheyt en streckinghe van dien; Insgelijcks die tyden vanden Jare dat die winden wapen/ met die warachtighe teykenen en hemisse vande tyden en het weder/wateren en stroomen op alle die Orientsche Custen en Havens / ghelijck als sulcks alles gheappointeert en aenghetijckent is vande Piloten en Coninghs Stuer-luyden/ met die dagelijcksche Nabigatie ende experientie door die selfde gedaen/ alles door Ian Huygen van Linscho- ten seer ghetrouwelijcken met grooter neerstighheyt en correctie by een vergadert/ en up die Portugalopsche ende Spaensche in onse Nederlandtsche tale ghetranslateert ende overgheset.

Dat eerste Capittel.

Vande Deroutē ofte Courssen vande voya-
ge van Portugael naer Oost-Indien.

TEn eersten is te weten dat het gantsche
Christenryck ghelegen is aende noord
zyde vanden Equinoctiael, ende Lis-
boenen op 39 1/2 gradē, welke leijt met
het Eplandt Madera noozdt oost ende zuydt
west / ende de cours is 172. Spaensche my-
len/ t' Eplandt Madera leijt op 32. graden/
ende leijt van't Eplandt La Palma (dat die
Schepen die naer Indien gaen komen ver-
kennen) noozdt noozdoost/ ende zuydt zuyd-
west 63. mylen; het Eplandt La Palma leijt
op 28 1/2 graden / van hier moeten zynen
wegh nemen zuyden aen/ so verbe als den tijt
sulcks toegheeft: want ghemeenlijck als men
komt op 5. en 6. graden/so vint men zuydt-
ooste winden/ende moeten dan zuydtwest aen
gaen / so veel als men mach/ tot dat men voor-
by de Cabo van S. Augustijn is/welcke leijt
op 8 1/2 graden aende zuydtzyde/te weten aen-
de custe van Brasilien; Van't Epland La Pal-
ma tot dese Cabo de S. Augustijn, zyn 900.
mylen/ op de cours van noozdoost ende zuyd-
west; als men den hoek voorby is/ sal men ter-
stont zynen cours nemen zuydtwest aen: wāt
men heeft gemeenlijck de winden naer't zuy-
den en zuydoostē/ men sal hem houden naer't
zuydtweste bande Eplanden van Tristan da
Cunha, gheleghen op 34. graden aende zuyd-
zyde vanden Equinoctiael.

Als men naer gissinge d' Eplanden van Tri-
stan da Cunha voorby is/ sal men loopen tot
op 36. graden/ ende als dan zynen cours oost
aen nemen/ tot dat men die Cabo de bona Es-
perança voorby is/ so sal men dan noozdoost
aen loopen naer't landt toe / ende t' landt ver-
kent hebbēde / ende naer't lant datmē neemt/
sal men zynen cours aensetten naer Moçam-
bique toe/ ofte van buyten om't Epland San
Lourenço. Vande Cabo de S. Augustijn tot
de Cabo de bona Esperança toe zyn 1060.
mylen/welcke Cabo de bona Esperança leijt
op 34 1/2 graden ruijn/ aende zuydzyde vande
Equinoctiael, ende leijt met de Cabo das A-
gulhas oost zuydoost/ en west noozdtwest 32.
mylen; Cabo das Agulhas is ghelegen op 35.
gradē ruijn/ liggē de met de Cabo do Infante
oost en by en heeft wat vā oost ten noorden/ en

west ten zuyden/ de cours is 26. mylen; Cabo
do Infante leijt op 34 1/2 graden schaers/ en is
gelegē met de Cabo Talhado o. n. o. en w. 3.
w. 19. mylē. Cabo Talhado leijt op 34. gra-
den ruijn / leijt met die Bahija Ferosa o. en
w. 10. mylen. Bahija Ferosa is gelegē op de
selfde hooghte van Cabo Talhado, ende leijt
met die Eplandekens Chaos oost noozdoost
en west zuydtwest 37. mylen / en leijt met die
eerste punt diemē hiet Punta Primeira noozd
oost en zuydtwest/ en heeft wat van n. o. ten o.
en z. w. ten w. de cours is 50. mylē. Die Pun-
ta Primeira is gelegen op 32. graden schaers/
en leijt van't laeste lant datmen heet Terra do
Natal 50. mylen / t'welcke leijt op 30 1/2 gra-
den/ en is gheleghen mettet land datmen heet
Terra dos Fumos, noozdoost ende zuydtwest
ende heeft wat van noozdoost ten noorden/
ende zuydtwest ten zuyden / de cours is 75.
mylen. Het landt ofte Terra dos Fumos leijt
op 27 1/2 graden / ende is gheleghen met de
Cabo das Correntes noozdoost ende zuydt-
west/ ende heeft wat van noozdoost ten oostē
en zuydtwest ten westen/ de cours is 95. my-
len. Cabo das Correntes leijt op 24 1/2 gra-
dē/ en leijt met d' Insulas Primeiras noozdoost
en zuydtwest/ en heeft wat van noozdoost ten
noorden/ en zuydtwest ten z. de cours is 132.
mylē. d' Insulas Primeiras liggē op 17 1/2 gra-
dē schaers/ liggē met Moçambique n. o. en
z. w. de cours is 52. mylē. Moçambique leijt
op 15. gradē/ loopēde upt Moçambique naer
Indien/ moeten zynen cours nemen noozd
oost aen / tot datmen voor by't Eplandt de
Comoro is/ de cours is 80. mylen tot op 11.
graden/ als dan sal men noch zynen cours ne-
men noozdoost aen/ tot datmen by d' Eplan-
den As Yhas do Almirante is / welke zyn
gelegen op 3 1/2 graden aent zuyden; Dese E-
planden voorby wesende sal men zynen cours
nemen n. o. en n. o. ten o. aē/ waermede mē sal
konē by d' Eplanden As Yhas Queimadas,
welcke liggē op 16. graden aende custe van
Goa oft Indien; oock mede so is te weten dat
op dese tijt de stroontē op dese contrepe altoos
naer't n. w. loopē/ te wete naer de Estrecho de
Meca, ofte 't roode Meer toe/ daerom so haest
als mē de hooghte vā 16. gradē heeft/ om zynē
rechtē wegh aē te settē/ sal mē altoos de voor-
sepde cours behoude/ nemēde zynē wegh o. n.
o. ofte wat meer aē vā doē wesende/ doch haest

Hooghte van
verscheyden
Courssen / van
verscheyden
plaetsen.
Punta Pri-
meira leijt op
32. graden.
Terra do Na-
tal op 30. en
half graden.
Terra dos
Fumos op 27
en half gradē.
C. das Cor-
rentes op 24. en
half graden.
d' Insulas pri-
meiras op 17
en half gradē.
Moçambique
que op 15.
graden.
As Yhas do Al-
mirante op 3.
en half gradē.
As Yhas Quei-
madas op 16.

t' Gantsche
Christen-ryck
leijt aende
noordzyde vā
den Equinoct-
iael.
Bisbona leijt
op 39. en half
graden.
Madera op
32.

La Palma op
28. drie vierē
deel graden.

Cabo de S.
Augustijn 8.
en half.

Hooghte en
Courssen vāde
Eplanden vā
Tristan da
Cunha.

Vande C. de
S. Augustijn
tot de Cabo de
bona Esperā-
ça zyn 1060.
mylen.

Compass salt altoos wel wpsen wat datmen doen sal: men sal albus aen gaen tot op 200. mylen nae de Custe van Indien / hem wel wachtende niet leegher te loopen als op 15. graden / om te schouwen die drooghten die men heet Os baixos de Pandua, welke ligghen op 13. graden aen't noorden: oock mede waeremmen zijn giffinge ghemaecte heeft / te wesen by de Custe van Indien / salmen hem altoos boven de 16. graden houden : want de stroomen ende wateren altoos aende Custe zupden aen loopen / ende men heeft aldaer ghemeynlyck de winden van upten noorden ende noord westen ; Om nu te weten of men by de Custe van Indien is / soo salmen dese teekenen vinden / te weten / Crabben / op 300. mylen vande Custe aff ; ende wesende vande Custe vijftigh mylen / veel Slanghen int water dypven / vande groote ghelijck Ael ende Palinghen / welck altoos seker is / ende op twintigh mylen van het landt heefmen gront op 80. vadem diepte / en 14. 15. mylen daer van tseventigh vadem ; en hebt gheen breefe stoutelicken nae de Custe toe te loopen : want is over al supder ende schoon / met goeden ancker grondt / ende alle d' Eplanden ende Clippen die aende Custe zijn / ligghende dicht aen't landt heen / so datmen der gants gheen perijckel af en heeft . Alle de Custen diemen heet van Indien / strecken noorden ende zupen / ende heeft wat van n. ten westen / ende zupden ten oosten .

Oock soo is te weten dat alle de Custe van Indien / Persien / Arabien / die Estrecho de Mecca, ofte het Roode meer / de Custe van Choramandel, Seylon, Bengalen, Pegu, Sian, Malacca, Camboja, Cauchinchina, China, Iapon, &c. is altermael ghelegghen aende noordt zypde vande linea Equinoctiael.

Dat 2. Capittel.

Roteiro ofte Deroute, dat zijn de coursen vande vaert van Oost Indien, uytgetrocken ofte gheappointeert door des Coninghs Pilot, Diego Affonso, Portugees.

Vrende van Lisboaenen nae het Eylandt van Madera, soo sult ghy uwen cours nemen zupd west aē / ende gaen verkenen het Epland Porto Santo, ende van daer voortaan tusschen d' Eplanden van Deserta ende Madera, u wachtende vande Eplandekens ofte Clippen ghenaemt Os Salvagiens, welke ligghen twee mylen nae't Zupd westen van Madera af / wantet aldaer altermael drooghtē zijn / die inder nacht seer periculēus zijn / men macher aende oost zypde langhs heen voozby passeren / loopende alsoo uwen wegh nae die Canarien toe ; De Eplanden van Canarien ghepasseert wesende / sult uwen wegh nemen zupen aen / tot op de hooghte vā 14. graden / doēbe uwen cours 50. mylen van Cabo Verde, nederwaerts / ende van daer voozt aen sult uwen cours doen zupd west ende zupd west tē westen aen / tot dat ghy comt op de hooghte van 6. gradē / ende van daer voozts zupd west / ende 3. w. ten 3. aen / so dat ghy uwe cours comt te doen 70. mylen vande drooghte vande Sevier / genaemt Rio grande, ende 80. mylen van Sant

Anna, altoos u beste doende om aende linea Equinoctiael te comen / uwen cours altoos boven t'zupden aen doende ; ende soo de wint zupden liep / so hieft liever die zypde van't oostē als van't westen / al zyt ghy schoon onder die Linea / ende so langhe als ghy gheneen zupd oosten wint en krijght / soo hout altoos den boech vant oosten / sonder te genaken het lādē genaemt Terra do Mallagetta tot op 50. oft 60. mylen nae / ende als ghy die hooghte ende lenghte hebt van ghepasseert te wesen de C. das Palmas, soo maect int laberen corte strecken / te weten / onder die Linie ofte aen dees zypde / op dat u de stroomen ende wateren niet en dypven binnen die voozts. Cabo / sijncht liever alle u seplen / als daer in te dypven : wāt en ront u anders niet salveren / noch nae Indien comen. Ick hebbe u hier boven verclaert wat dat ghy doen sult op 140. mylen onder die Linie wesende / soo loope alsdan dwers ober om voozby Brasilien te passeren : want volghende den wegh ende coursen boven verclaert / en moecht niet saelgierē / ofte sult Brasilien voozby loopen.

Aen dese voozts. custe van Mallagetta, soo loopen de wateren ende stroomen (te weten / niet de nieuwe Maen) nae het 3. w. toe / daer om en sult u alsdan niet begheven te nemen de cours nae Brasilien toe / onder die Linie wesende ; ende soo wanneer ghy uwen cours zupd west aen stelt / u daer op houdende / soo langhe als de wint duert / soo doet alle neerstighē / als ghesepd is / de Linie te passeren ober den boech van Brasilien / om te comen op de hooghte vā 8. gradē / op welke hooghte ghelegghen is den hoek ghenaemt Cabo de S. Augustijn ; Ende soo ghy op dese 8. graden begerde t'ghesicht van't landt te hebben / soo en wiltet niet op den anderen boech wenden : maer werpt liever het ancker upt / tot dat de wint rugint om uwen wegh te vervolghen ; oock so is te weten dat die stroomen (aen dese zypde van Brasilien C. de S. Augustijn en die contrepē) na die Antilhas, (dat zijn die vooz eplanden van nieu Spaengien) toelopen / waeromme u vooz best rade niet te laberen : want sulckis doende moest sonder twyfel wederom nae Portugael heeren.

Van hier af sult ghy te en anderen wegh nemen / nae die Eplanden van Martijn Vaaz toe / die Linie ghepasseert wesende / ende hoe ghy desen wegh rechter neemt / hoe het beter is.

Vande Eplanden van Martijn Vaaz af / ofte vande hooghte daer 30 op ligghen nae d' Eplanden van Tristan da Cunha toe / vooz de wint hebbende / sult uwen rechten cours nemen / sonder eenigh wzaaken ofte abactiment te rekenen : want dese Eplanden ligghen metten anderen altermael op een longitudo ofte lenghde / mette differentie die het Compass in dese contrepē heeft / te weten / by d' Eplanden van Tristan da Cunha, soo wzaelat ofte noozdosteert de Maelde van het Compass ander halven streck / ende alst een ure nae den middagh is op het Compass / soo ist op den Astrolabio eerst middagh.

Om te weten oft ghy dicht by de Eplanden zyt / soo sult ghy't by dese teckenen comen te weten / als ghy sommighe Voghelen siet / vijf ende vijf te samen vliegghen / so ismen daer by / en van daer voozt aen sullen u volghen etliche Voghelen vande Portugeesen Feigions

Drooghten aenrent Indie opten 13. graet

De stroomen van Indien loopen zupde aen.

Merckteckē om te sien of men aende Indische cust is.

Alle die Custe van Indien / etc. aende noord zypde vanden Equinoctiael.

Wegh-wyfer hoe datmen zijn cours nae Oost Indien nemen moet.

Clippen Os Salvagiens.

Drooghten Rio grande.

Waershouwinge vande C. das Palmas.

De stroomen by Mallagetta loopen nae het zupd westen wete nieuwe Maen.

Waershouwinge van niet te rugghen nae Portugael te vaeren.

Eplanden vā Martijn Vaaz.

Ondersteert vane C. Spas en de Maelde labij vande middagh by d' Eplanden van Tristan.

Teckenē als men by de Eplanden vā Tristan is.

Peppicus zijn voghelen niet luttel en swaere deren.

Feigions ghehaemt / zijn van witte en swarte vliecken beplackt / so datse hierom seer goet te kennen zijn; met dese Eplandē 3. en n. over een zinde / soo sult ghy inde Zee vinden dypben / en genaemt vande Portugesen Sargasso gheheeten / is by naest ghelijck het Wier dat men by Wieringhen in Hollandt vint.

Tussche Tristan en C. de bona Esperança dyft veel van't cruyst Sargassa.

Van dese Eplanden vā Tristan da Cunha nae de Cabo de bona Esperança toe / wesen de in dese contreye tot ontrent den achtsten Junius, sult int water sien dypben sommighe hoopen van het kruydt Sargasso met Trombas, dat zijn ghelijck struycken van dick Riet; dese Rieden zijn cozt ende tackachtigh / ende en zijn soo langh niet als dienen vindt by de Cabo de bona Esperança, sult alhier uwen wegh verbolghende allenkens / hier van minder vinden / en laet u sulchs niet verdrieten: want comt door dien / dat hoe dattet op d' Eplanden meer stormt ende ontweert / hoe het meer van dese Riet struycken ende kruyt upt smijt / dat also met het water ende wint (die van achter ende over d' Eplanden heen comt) nae de Cabo de bona Esperança toe ghezeven wert / waerom ick u adverteere / so ghy dese krupderen ende Rieden vint / te willen hondert dyftigh mylen vande Eplanden van Tristan da Cunha, voorder aen loopen: want zijn teijckenen van dat ick oben verhaelt hebbe.

Oorsake waerom dat de Sargassa opt water dyft.

Comende op die hooghte van 35. graden / ruym ofte schaers / nae de Cabo de bona Esperança toe / sult vande Trombas (ofte vande dicke Riet struycken) in't water sien dypben; Als ghy dese comt te sien / so weest voorzeker vande Cabo de bona Esperança te wesen: want ghy zijt die vande Eplanden al ghepasseert ende voorzp; als men dese Trombas vint / soo is men maer 30. ofte 40. mylen vande Cabo de Bona Esperança; Dese Riet struycken zijn lauckachtigh / by naest van fatsoen als Basynnen: Maer so ghy quacint op 35. graedt / en sult dese teijckenen niet sien / dan moghelijcken sommighe Voghelen soo groot als Rabens; hebben witte ende platachtighe becken / swart van beeren; dese vlieghen maer 20. ofte 30. mylen vande Cabo de bona Esperança, ende noch andere grauwe Voghels vande Portugesen Alcatras ghehaemt; Dit zijn de rechte teijckenen vande Cabo de bona Esperança, tot die Cabo das Agulhas toe.

Teijckenen almen by de C. de bona Esperança is.

Dertigh mylen vande C. de bona Esperança bliet ghen Alcatras seer en ander voghelen.

Oock soo is te weten dat die traberse ofte dwers wegh / te weten van Brasilien af tot die Cabo de bona Esperança toe / veel cozter ofte minder is als men inde Pasaerten stelt / niemandt en beghere te weten / d' oorsake hier van / want er doch niet aen ghelegghen en is / die Navigatie aengaende / ende al waert schoon alsoo / soo en ist niet goet dat men van verbe ofte van vreemde Natien verstaet: wāt souden teghens ons selven wesen; Men vint oock tusschen d' Eplanden van Tristan da Cunha, ende de Cabo de bona Esperança sommighe Zee-wolven: maer wesen de in dese contreye int laeste van Junius, mocht wel wesen dat ghyse van niet en saecht / overmidts datse haer alsdan verreckten door de roude / onder het landt.

Zee-wolven ontrent de C. de bona Esperança / ende d' Eplanden van Tristan.

Soo het gheverde dat ghy u hondt tot den thienden Mepe / luttel min ofte meer / in die contreye van dese Eplanden van Tristan da Cunha, soo en sult ghy boven die 35. graden niet passeren / om diesswille dat

Maer schouwwinghe boort een wesen wint boven de 35. graden.

die wesse winden daer alsdan dapper en ghevelidigh regneren ende wapen met een grote furie ende verbolghentheyt / namelicken wesen de met een nieuwe Maen / op dattet u niet en wederbare / ghelijck het gheschiede mettet Schip Bom Iesus, het welke de Zee in swelchde door den grooten overbal ende furie vande wint / ghelijck als ick Diego Alfonso dat selfs aenghesien hebbe / wesen de int Schip S. Clara.

Schip Bom Iesus vande Zee ingeswolgen.

Als ghy by de Cabo de bona Esperança sommighe voghelen vint in't water sitten / diese Antenays heeten / twelck zijn groote ende beplachte Voghels / soo zijt ghy by de Cabo das Agulhas; Sult oock vinden in het water dypbe sommighe vis-been ofte sas-been van dat de Goudt-smeden besighen / ende soo ghy het gesicht van't landt hebt op de hooghte als boven verhaelt / wesen de dertigh mylen vande Cabo de bona Esperança, als oock mede comende op de hooghte van 36. graden / suldy dese voghelen Antenales vinden. Soo haest als ghy de Cabo de bona Esperança ghepasseert zijt / ende het landt ghesien hebt / is vande Cabo de bona Esperança ofte vande Cabo das Agulhas, oft voorder / oft hender / soo hout terstont van landt af tot dertigh mylen t' Zee waert in / ende soo ghy nae Moçambique meent te gaen / soo moet ghy uwen cours nemen noozd oost aen / te weten nae de Baixos ofte d' ooghten van Iudia toe.

Tusschen de C. de bona Esperança en C. das Agulhas vint men voghels Antenays ende Vis-been.

D' ooghten vā Iudia.

Op de cours van Brasilien / nae de Cabo de bona Esperança toe / volghen u altoos veel voghels nae: maer so haest als ghy comt recht int aenghesicht vande Cabo de bona Esperança, soo verliest mense / ende oock somtijts de swarte Rabens / daer boven aff vermaent is / op dat men te sekerder mach weten de Cabo binnewaerts te wesen / te wesen aende oost zpde van Indien.

Veel Voghels opte cours vā Brasilien nae C. de bona Esperança.

De Zee-baren die u volghen van de Cabo af van upt den oosten nae t' wesen / sultse verliessen soo haest als ghy zijt by de Cabo das Agulhas binnewaerts / tot dat ghy andere van upten zupdt wesen cruyght / welke is ghelijck als de Custe streckt / te weten vande Cabo binnewaerts; oock mebe soo zijn hier by dese Cabo de Raelde vanden Compassen fix ende effen / soo dat wannert middagh opt Astrolabio is / soo ist van ghelijcken op de Sonne-topser of het Compas comende beyde te gaer over een / twelck een goet teijcken is te wesen noozden en zupden met die Cabo das Agulhas, ofte tusschen beyde (te weten / tusschen de Cabo de bona Esperança, ende die Cabo das Agulhas,) dit is een goet teijcken / soo wel van Portugael nae Indien / als oock van Indien nae Portugael / ende comende van hier nae Indien / soo noozdt-oost steeren ofte waercken de Raelden van de Compassen weder.

Wāt dat men de Zee-baren mylen oosten nae t' wesen verliest.

By de C. de Agulhas als roorden het Compas of d' Astrolabie.

Goede teijckenen boort de Schippers.

Dertigh mylen vā de Cabo das Agulhas nae Moçambique toe / soo loopt men de Custe oost ende west / ende sult boort u sien / wesen de boort by de Cabo das Agulhas, seer ofte seuen mylen t' Zee waert van het landt ghenamē Aguada de Sanbras) niet te nemen den wech naer de Cabo toe: maer nae het zupdt wesen / ende zupdt west ten wesen / wantet alsoo noodigh is om dese wech te salveren / boort oorsake vande stroomen en wateren die nae die Wapen ende Antwijcken t' landwaerts in loopen.

Maer schouwwinghe by de Cabo das Agulhas nae Moçambique toe.

Waerschon-
winghen als-
men te beer
vande Cabo
afghelept is.

Soo het ghebuerden dat ghy de Cabo
wilt aff passeerden/ so dat ghy geen van dees
teykenen en quaemt te sien / soo sult ghy de
hooghte nemen/ ende besie nae't Sonne-wy-
ser: maer moet seker wesen/ en met eenen rech-
ten djaet / ende soo ghy waert 150. mylen de
Cabo binnewaerts wesen/ ende middagh op de
Astrolabio / soo en comt de schaduwe van't
Sonne-wyser noch niet op den middagh / en
scheelt een streeck / ende wanneer't middagh
is op't Sonne-wyser/ so sal de Son op de A-
strolabio een halve graedt ghedaelt en afghe-
gaen wesen/ so ghy dit vint / soo weest voors-
kert te wesen 150. mylen vande Cabo de bona
Esperança, ofte Das Agulhas binnewaerts/
ende oberfietet wel: want sultet alsoo bevin-
den; ende soo ghy u cours neemt om binnen
San Lourenço door te seplen/ sult sommighe
clepne witte vogels by hoopen te samen bin-
den; Dese vliegghen ontrent 20. mylen van't
landt naer de drooghten van India toe/ ende
comende op 20. graden/ sult voors seker tepe-
kenen vinden de voghelen Garagias en Al-
catrafes, welke zijn gelijk als Meenwen/
alsdan gaet ghy eenen goede cours aen/ ende
soo ghy niet met allen van dese teykenen en
siet/ soo siet wel voors u: want soo zyt ghy by
het Eplandt van San Lourenço, ofte op de
bancken vande Custe van Soffala, ende veel
voghelen siende/ soo en zyt ghy maer 10. my-
len vande drooghten van India / so loopt van
daer n. o. ende n. o. ten n. aen/ nemende op dese
manier uwen wegh tot op 19½. graden/ ende
daer nae soo loopt noord oost aen tot op 18.
graden; Van dese 18. graden sult n. ende n. ten
o. aen loopen / tot dat ghy zyt op de hooghte
van 16½. graden / wesen/ ende in dese hooghte/
ende siende veel vande voghelen Alcatrafes,
te weten 6. 7. 8. ende 10. te samen vliegghen/ so
zyt ghy maer 10. ofte 15. mylen van't Ep-
landt van Ioan de Nova, daerom doet alle
neerstigheyt by daeghen by nacht daer van
daen te comen/ namelijk so't met een nieu
Maen waer/ ende loopt n. w. aen / so sult ghy
comen by d' Eplanden ghenacmt dos An-
goxas, ende hoe dat ghy van daer meer noord-
den aen loopt / hoe dat ghy beter cours sult
doen nae Moçambique toe / voors u siende by
dit landt niet te passeren onder de 25. vadem
nae't landt toe: want zijn altemael droogh-
ten/ alwaer Don Ioan pereira op liep / ende
heeft rondom 13. vadem diepte.

Middel om
te weten hoe
verre datmen
vande C. das
Agulhas is.

Teykenen
alsmen by
S. Lourenço is.

De bancken
vande Custen
van Soffala
liggen 10. my-
len vande
drooghten
van India.

Courfen vande
drooghten tot
het Eplandt
van Ioan de
Nova.

D' Eplanden
dos Angoxas.

Waerschon-
winghe om
aer't landt
vā Moçam-
bique niet te
loopen.

Dat 3. Capittel.

De Navigatie vande Cabo das Correntes
nae de drooghten, ghenacmt Os baixos
da India, ende van daer nae Moçam-
bique.

Soo het gheschiede dat ghy quaemt
te sien de Cabo das Correntes, ses oft
seven mylen daer van af wesen/ende/
willende nae Moçambique seplen/
soo loopt oost noordt-oost aen / hebbende
scherpe windt / ende comende op twee-en-
twintigh graden (op welke hooghte lig-
ghen de drooghten van India) sult veel
vande Voghelen Garagias by hoopen sien
vliegghen / ende soo ghy de wint wat ruy-
mer hebt / soo loopt noordt oost / ende noord
oost te oosten aē tot op de voors septe hooght-
te. Om nu te weten oft ghy dicht by de
drooghten zyt / soo sult ghy veel vande

De drooghten
van India
ligghen op't
22. graedt.

Teykenen
alsmen dicht
by de droogh-
ten is.

Voghelen Garagias ende Alcatrafes by
hoopen teffens sien vliegghen / ende soo ghy
veel Alcatrafen siet/ so zyt ghy by de droogh-
ten: maer siende de Garagias alleen sonder
de Alcatrafen, soo zyt ghy noch 25. mylen
daer van; Van hier af sult ghy noord oost
ende noord oost ten noorden aen loopen / tot
op 19½. graden/ende daer nae soo loopt noord
oost aen tot op 18. graden / ende van daer
noorden ende noorden ten oosten tot op 16½.
graden; Wese/ende op dese hooghte / sult veel
vande voghelen Alcatrafes sien / soo weest
versekert dicht by't Eplandt van Ioan de
Nova te wesen; ende soo ghy d' Alcatrafen
siet / te weten / ses ende seven by een / soo
en zyt ghy maer thien ofte vijftien mylen
van't selve / om datse aldaer haer aeg comen
halen / daeromme doet alle neerstigheyt
om u up't dese hooghten van't Eplandt te
rygghen / welck leyt op 16½. graden; Ende
om versekender te gaen / soo loopt noordt-
west aen / waermede ghy sult comen by
d' Eplanden van Angoxas, die dicht aen de
Custe naer Moçambique toe ligghen / ende
hoe dat ghy noordelicker aen gaet / hoe dat
ghy naerder Moçambique sult ghenaken;
sult voors u sien int aenloopen van de Ep-
landen Angoxas naer Moçambique toe/
dat ghy niet en passeert onder die 25. va-
demen ober de Cozalen / daer hem Don
Ioan Pereira op verloor / ende heeft daer
rondtom dertien vadem diepte. Dese
Eplanden van Angoxas ghepasseert we-
sende nae het noord oosten / soo loopt noordt
oost ten oosten aen / welck eenen goeden
cours is / u altoos wachtende onder de 25.
vadem niet te passeren/ als gheseyt is.

Teykenen
alsmen 25. my-
len vande
drooghten is.

Het Eplandt
Ioan de Nova
leyt op 16. en
half graedt.

D' Eplanden
van Angoxas

Waerschon-
winghe vande
Cozalen.

En Eplandt
op de bancke
van Soffala.

Waerschon-
winghe voors
de drooghten
van India
en bancke by
S. Lourenço.

Dese boben gheseyde courfen vande Cabo
das Correntes voors aen/ sult doen / soo
ghy u vont by de voors septe Cabo / ende heb-
bende de zuydt ooste winden / soo sult ghy
loopen langhs het Eplandt ghelegghen op
de bancken van Soffala, om te haestigher
tot Moçambique te comen / ende mette oo-
ste winden op de hooghte ende teykenen/
als boben verhaelt is; Sult oock schouwen
de drooghten van India, ende de bancken
van het Eplandt San Lourenço, die naer-
der de drooghten van India toe ligghen; tus-
schen beyde dese drooghten heeftmen 95. va-
dem diepten.

Soo ghy begheert te loopen op de see
van Moçambique, soo moet ghy passeren
int innercomen de twee Eplandkens van
San Iorgie ende San Iago, ende sultse laten
aende yde van't zuyd-westen / wat van Sant
Iorgie afloopende op ses ende seven vade-
men diepte / loopende alsoo voorts naer
binnen toe (altoos goet opsicht hebbende
vande bancken daer ghy het water op siet
breecken/ tot dicht voors het Eplandt ende so-
tresse van Moçambique. &c.

Dat 4. Capittel.

De Navigatie van Moçambique
naer Indien toe.

Scheydende van Moçambique aff
naer Indien toe / soo loopt noordt
oost aen / waer mede sult ghy het
Eplandt A Ilha do Comoro comen
te sien / welck leyt van Moçambique 94.
mylen op elf en half graden / te weten het
uyterste

S. Iorgie en
S. Iago twee
Eplanden by
Moçambique.

Het Eplandt
A Ilha do Comoro
leyt op 11. en
half graedt 94.
mylen van
Moçambique
aen.

Dat 5. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Courfen van Lisboenen naer Oost Indien, gheappointeert door des Coninghs Stuerman, Vincente Rodrigues de Lagos, Portugees.

Soo haest alsmen schept upt de Revier van Lisboenen / om te loopen nae het Eplandt ghenaeamt Porto Santo, moet men zupdrwest aen loopen / en varende upt Lisboenen / salmen de Son mercken met het Compas om dat te probieren / te weten int op ende ondergaen van de Son / ende het midden van daerse op ende onder gaet / dat is noorden ende zupden / ende alle het ghene dat ghy bebindt de Paelde van het Compas te noordoostereen / dat selfde sult ghy zupdrwaerts aen loopen: want Porto Santo leyt nooyd oost ende zupdr west met de Revier van Lisboenen / waer met het vol ende ghelijck over een comt.

Wanneer dat ghy comt te sie Porto Santo, ofte het Eplandt Madera, varende nae het Eplandt La Palma, so sult ghy alle het ghene dat de Paelde vā het Compas noordoostert hem toe gheben / ende wat meer: want leyt meer nae het oosten alst inde Pas-raerten gestelt is; ende van daer nae het Eplandt Do Ferro, welck Eplandt van ghelijcken een wepnigh meer sult vinden na het westen / dan het inde Pasraerte leyt / daerom en wiltet niet versipmen met onachtsaemheyt: want al ist dat ghy van het Eplandt La Palma 10. mylen af ulven cours neemt / ghelijck alst inde Pasraerte leyt / sulter recht op aen loopen.

Wanneer ghy het Eplandt La Palma gepasseert zyt / soo ist goet zupden aen te loopen vande Eplanden van Cabo Verde dertigh mylen af / altoos toeghevende alle het ghene dat de Paelde vā het Compas noordoostert / ofie inde twee etmalen sult loopen / te weten / het eene etmael zupden / ende het ander zupden oosten aen / toegevende de cours nae het zupen / ofie om beter te verstaen alle het ghene dat de naelde van het Compas wraecht / het welke mach wesen een halve streeck / eer min dan meer.

Comende vanden 22. tot op 18. graedt / sult ghy groen water sien / het welke is vanden hoeck ghenaeamt Cabo Branco, en vanden inwijck daer de fortreffen van Arguijn leyt / soo ghy dit groen water meer dan twee etmalen siet / so ist een teycken van dicht by de Custe te wesen: maer wepnigh groen water siende / te weten minder dan de twee etmalen / so zyt ghy naerder aende Eplanden.

Comende op thien graden / soo langhe als ghy zyt by de Custe van Guinea, soo en sult ghy de Paelde van het Compas gheen abatement ofte aflach gheben / door oorsake dat het water nae het landt toe treckt / waer mede blijft het noordoostereen vande Paelde van het Compas / (het welke mach wesen een derbendeel van een streeck) in verghelijkinghe van het trecken van het water / en goet so gaet het Schip zupdr oost aen / en het water en stroomen come altoos upt den zupdr / waer mede naet landt toe gedreue wert.

Loopende vande 5. tot op 3. graden / so ist goet hem vande Custe af te houden van de tseventich tot hondert mylen toe / ende niet meer: want meer wesende / en soude niet goet zyn vooz u repse / om reden / te weten /

upterste eynde nae het noorden; is een seer hoogh landt; Wyfthien mylen daer van sult ghy sommighe vande voghelen Rabos de Juncos sien (dat is gheseyt Biesen steerten:) want hebben ten enckele langhe uptgaende steert ghelijck een Biese / ende sult des nachts de Voghels Garagiaus hoorzen singhen ofte gherucht maken.

Der volgende ulven wegh van dit Eplandt af naer Indien / soo is te weten (soo haest als ghy ondeckt den uptersten hoeck na het noorden van het Eplandt San Laurenço,) dat de wateren ende stroomen noorden ende nooydrwestwaert aen loopen / naer de C. de Guardafu, ende de mont vande Estrecho de Mecca ofte t'Hoode meer toe; Sult geadvertteer wesen / dat soo't gheschiede / ghy met halve wint ende rupme schotē / ofte vooz de wint sepden / soo en moecht ghy daerom den wegh niet rekenen naer de cours die ghy aen gaet / neem altoos een streeck vooz abatement ofte aflach / ende wesende by de wint twee strecken / om oorsake dat de wateren ende stroomen u altoos dypven nae't nooydrwesten / ende siet wel vooz u / dat wanneer ghy veel hooghren vint / is daerom dat u de wateren op dypven als voozseyt is; Ende om verskerder te wesen de Custe van Indien te moghen krygen / so moet ghy u wachten vande Paelden vande Compassen / die een streeck en meer nooydoostereen / soo ghy de cours rekenet nae den roem ofte streeck die't Schip aengaet / soo verliest ghy alle t'gheen dat de Paelde van't Compas wraecht ofte nooydoostert / ende t'ghene u de wateren nae't nooydrwesten dypven / waer mede die te cozt ende in faulte blijft vande Custe van Indien te moghen krygen; De stroomen ofte het trecken vande wateren na't Hoode meer toe / is van 4. tot 7. graden; Hebt altoos goet opsicht op u voordeel te wesen / en niet te cozt te komen. In dese ron-trepe ende wech sult altoos sien veel vande vogelen Rabos de Juncos, ofte Biesen steerten / ende als ghy ghenaeckt de Custe ende d'hooghten de Pandua, en sult van daer voort-aen gheen meer sien / dan alleenlichen in de Zee sien dypven (50. mylen ende meer van landt) veel Slanghen ghelijck als Ael / ende grooter.

Oock is te weten dat de stroomen vande water aende Cabo de bona Esperança tot desen voozseyden tijdt toe altoos loopen vande Cabo Delgado af naer de Cabo de bona Esperança toe zupdr westwaert aen / niet te ghenstaende datter sommighe d'weerse stroomen onder loopen / te weten / langhs d'Eplanden As Ilhas primeiras, loopense naet westen / op de bancken vande Cabo das Correntes. tot de Revier ghenaeamt Aguada de Boapaz, loopen de stroomen van ghelijcken nae het westen / treckende nae de Inwijcken toe die by de Cabo das Agulhas ligghen; by de Aguada de san Bras, loopen de stroomen nae het landt toe / ende op dese Custe sult ghy bevinden dat hoe het stercker waeyt upt den westen / hoe dat de wateren ofte stroomen meerder te-gens den windt aendringhen.

Vogelen Rabos de Juncos.

Voghel Garagiaus.

Cabo de Guardafu.

Onderrekinghe om de Custen van Indien te kryghen.

De Wraecht van Pandua.

Hoe dat de stroomen by de Cabo de bona Esperança loopen.

Aguada de Boapaz.

Hoe de stroomen by de Aguada de san Bras loopen.

Porto Santo leyt n. o. ende s. w. met de revier van Lisboenen.

Hoemen nae het Eplandt Madera / la Palma / ende do Ferro loopen sal.

d'Eplanden van Cabo Verde.

Groen water vande Cabo Branco. Teycken als men dicht by de Cabo Branco is.

De Cust van Guinea.

Waerschoonwinge vande 5. tot 3. graden.

soo wanneer ghy zyt 100. ofte meer mylen vande Custe af / soo hebt ghy wepnigh zuyd- wester winden om nae't landt toe te comen: maer kryght eer alle die Donderen en Blyemen vanden oosten tot den zuyden en 3. o. die u verhinderen het landt te ghenaken.

Hoe datmen hem hoeden sal opre curse en half graed.

En om dat u dese Donderen over comen van alle canten / soo ist goet te loopen ende hem te houden / inoghelijcken wesende / vande 70. tot op de 80. mylen / te weten / tot op twee en half graden / al waer ghy de zuyd- ooste winden sult kryghen / wesende vanden 20. April tot den vijffsten Mepe: want later zijnde / sullen u de zuyd ooste winden aen comen op meer graden ofte hooghte / als op 3. ende 3 1/2 graden / wesende tot den 10. Mepe: maer zyn de noch tot het eynde van Aprilis / soo macht wel comen dat ghy van die 3. o. winden niet en sult kryghen / dan op een graede aende Equinoctiael. Die teyckenen diemen heeft aen dese Custe van Guinea, zyn sommighe vande Voghelen Garagiaus, ende soo die Donderen curseren van uyt den oosten wesende van de 60. tot op de 70. mylen van't landt / sult sommighe Swaeluen en Duyckers sien.

Teyckenen vande custe van Guinea.

Soo wanneer dat ghy cryght de zuyd- ooste winden / ende u maecte op den boech naer Brasilien / al ist dattet u die eerste d'ghen vande Nabigatie soo wel niet en diminueert in de hooghte / soo en laet u dat niet eens verbyeten: want al wat ghy bevindt van wepnigh te diminueren / en is alternael gheen water ofte stroomen die u verhinderen / ghelijcker veel ende den meesten hoop meenen: want dese grade dicht by den Equinoctiael, zyn grooter als d'ander van meer hooghten / ghelijck als men sal bevinden / naer Indien varende / ofte van daer komende met een vooz windt / aende Linie comende / soo diminueert men ooc wepnigh / waer mede men mach bevestighen / dat alle de wepnighe diminutie ofte vooztganck alternael gheen wateren ofte stroomen zyn die nae die Antilhas ofte vooz- Eplanden van Spaensch Indien toe loopen.

De graden by den Equinoctiael / zyn grooter als andere

Antilhas zyn vooz- Eplanden van Indien.

Comende aende Linea tot op een graedt ofte voozder / soo en wilt op gheenderlep wyse weder nae Guinea heeren: want soude u selven inden wegh wesen / ende onnuttelijck uwen tijt verclipten: want sommighe Schepen ghebuert is / die in mijn compaengie uyt Lis bonen scheyden / datse haer van de Linea af op den boech naer Guinea toe wenden / welck ick niet en begheerden te doen: maer liep in't contrarie over den boech naer Brasilien toe / waer door d'ander Schepen een geheel Maent nae my in Indien quamen.

Maerschouwinghe als men op den eersten graet is.

Op desen boech naer Brasilien sult uwen toers aen setten / naer dat u de wint plaets gheeft / ende hebt goede acht op het Compas: want soo haest als ghy de Linea ghepasseert zyt / soo noozdt- oostert de Paelde van het Compas een halve streec ende meer / ende comende van de acht tot die arthien graden / hoe dat u dan de Paelde van't Compas meer noozdoostert / hoe dat ghy verder vande Custe van Brasilien af zyt / in boeghen dat wesende / oost ende west met de Cabo de sant Augustijn, ende dat die Paelde van't Compas twee derdendeelen van een streeck noozdt- oosterden / soo zyt ghy daer hondert vijftich mylen van / t'Zeewaert in: Dit is te verstaen / dat soo wanneer tselve

Nicht op't Compas te nemen als men de Linea gepasseert is.

Compas in Portugael ghemaect is / albaer een halve streck noozd- oosterende / soo zy goet ende oprecht zyn; Het selfde sult oock doen aende Custe van Brasilie / wesende oost ende west met die Abrolhos op 170. ofte 200. mylen naer / soo sal de naelde van het Compas noozdt- oosteren een geheele streeck ofte wat meer / overmidts dat de Meridiaen (van het Compas dat eenen halven streeck noozdt- oostert in Portugael) maecht die Meridiaen hondert ende soo veel mylen binnen in't landt van Brasilien / het welke alsoo van gelijcken, respondeert met die Zee; Op desen voozsejden cours sietmen sommighe Voghelen van diemen heet Rabos Forcados, dat is gheseyt / hanghende stercken / en by alle d'Eplanden van Martijn Vaas, Witte Garagiaus ofte Meentwen.

Rabos Forcados / op de cours van Brasilien.

Soo wanneer dat ghy comt op die voozsejde hooghte / kryghende ruymen wint / in boeghen dat ghy oost zuydt- oost moecht aensejlen / waerckbiende het Compas een streck ofte anderhalf / het welke soo veel waercken sal / comende op dertigh graden / ende al ist schoon dat het Compas anderhalf streck waerckt / en sult daerom op uwen cours gheen abatiment ofte afflach rekenen / meer dan een halve streck: want desen wech een geheele streck coxter is dan zy in de Pascaerte ghestelt wort.

Hoe datmen het Compas rekenen sal comende op den 30. graet.

Doet altoos alle neerstigheyt / dat ghy niet hooghet en loopt als op twee en dertigh tot 33. graden / te weten tot die Eplanden van Tristan da Cunha toe: want sult beter cours hebben ende sekerder gaen van groot onweder ende tormenten minder te hebben: want meestendeel vanden tijt heeftmen albaer de winden van uyt den Noozden ende Noozd- oosten / die u van beter te slach comen / doe u dese vermaninghe / om dat ick het alternael seer wel gheexperimenter hebbe.

Niet hooghet loopen als op 32. tot 33. graden.

Comende by de voozsejden Eplanden van Tristan da Cunha, soo sult ghy comen te sien sommighe hoopen van't cruijt Sargasso in het water dyphen / met Trombas, dat zyn vande dicke struyck rieden / als ghy dit comyt te sien / soo zyt ghy aen gheen zyde vande Eplanden; Sult oock alhier sien vande groote Zee- ravens / ende sommighe clepne met witte hecken / welke dicht by de Eplanden bliegghen / soo wanneer ghy met d'Eplanden Zuyden ende Noozden over een zyt / soo beghintet Noozd- oosteren van't Compas te minderen / ende en waerckt niet meer als een streck / ende het vierendeel van een ander: want 70. ofte 80. mylen van dese Eplanden af / soo is men in't midden often ten half weghen vande Meridiaen / van tusschen Brasilien ende die C. das Agulhas.

Teyckent als men by de Eplanden van Tristan is.

Ooc mede so is te verstaen datmen (op dese hooghte van 35. graden luttel min ofte meer) 330. mylen vooz elke streck van't Compas van't Noozdt- oosten heeft; als ghy de voozsejden teyckenen comt te sien als gheseyt is / so sult ghy loopen tot op 35 1/2 graden / welcke een goede hooghte is / doende uwen cours oost ende oost ten noozde aen / tot op 100. mylen naer de Cabo de bona Esperanca, alsdan soo en sal het Compas niet meer als een 1/2 van een streck waercken / desghelijcks so sal by het water oock naer't noozt west / ofte noozde toe trecken.

Als men by de Eplanden van Tristan is / so is men ten halven ofte in't midden vanden Meridiaen aen / etc.

Op den 35. graedt heeft men 330. mylen vooz elke streck van't Compas / etc.

Teijckenen
alsmen verba-
len is op te
33. graden.

Soo ghy quaemt te verballen door eenige onachtfaemheyt / ofte daer toe vande winden ghedwonghen wesende op de 35. graden / soo sult ghy 30. 40. mylen vande Cabo de bona Esperança af / vande dicke rietstruycken ende oock Zee-wolven vindē / 'twelcke ghy niet en sult sien/wesende op de 36. graden 'tzy ruym ofte schaers.

Comende op 40. mylen naer de Cabo de bona Esperança, 'tzy op de 36. ofte 35. gra- den/so sult ghy comen te sien vergaderinge of- te rabelinghe van water/te weten wesende by daegh: want des nachts en mochtet niet sien/ om dies wille dat alsnender in is/soo en kan- ment niet vermercken; men vint veel vogel- len in sitten / van de Portugesen Gavoitoijns ghenaeint/ende van hier af naer de Cabo toe/ soo heefmen sommighe vande Zee-rabens mette witte becke / 'twelcke een seer goet teij- ken is: want mach wel komen dat ghy gront vint/sonder de voghelen Alcatrasen te sien.

Zee-rabens
met witte bec-
ken.

Wat gront
datter by zuy-
den en noorde
vande Cabo
de bona Espe-
rança en hyde
Cabo das Va-
quas is.

So wanneer ghy komt noorden en zuyden met de Cabo de bona Esperança, vande 35. tot op de 36. gradē/so sult ghy modder gront vinden tot de Cabo das Agulhas toe/ende als v dese modder ofte slijck gront volepnt/sult eē geelachtige gront vinden/ende wat meer bin- ne waerts aen/ te weten hyde Cabo das Va- quas, 'twelcke is naer D'aguade de san bras toe/heefmen schulpen ende steen gront.

De Compas-
sen die sic by
de Cabo das
Agulhas zyn/
moeten tot
Lisbon aen/
gestreeck zyn

Die Compassen (als gheseyt is) die sic en gelijk aende Cabo das Agulhas zyn/moeten in Lisbonen ghemerckt ofte aengestrecken we- sen/ dat se aldaer een halve streec noortoosterē/ ende moeten seer wel weten te merken/ niet tegenstaende dat sommige Stuerlyuden mee- nen niet noodigh te wesen / om te weten wat dz het Compas noortoost ofte noortwestert/ ghebende vooz reden dat onse Dooz-ouders 't Compas niet en verstonde/ende also de rit- sten afgheteyckent hebbē / waer op antwoor- de dat men sulcx in sommige Navigatien wel mach excuseren: maer op 't meestendeel vande baerde en Navigatien ist seer noodigh/ te we- ten van 't noortoost ende noortwesten / gelijck als daer is te varen van de Cabo de bona El- perança naer Moçambique toe/ soo wel inde coursen als om te mogen loopen te midde we- ghen tusschen 't Eplandt san Lourenço ende Soffala, moet hebben een streec van 't noort- westen/ te weten: om te seplen door 't midden van 't Cannael / en dit is noodigh alle Stuer- luyden (die naer Indien varen) te weten: Men- gesien datser dirwils vinden als nu aen 't Ep- lant/alsdan op de bancken van Soffala, en dat door oorsaecke vande wateren ofte stroomen.

Noortwēdigh
weten vooz de
Stuerlyuden.

Bahya de
Lagoa.

Als ghy uwen cours neemt vande Cabo das Agulhas naer Moçambique toe / so ist goet te seplen 100. mylen oost aen / om de custe te schouwē / door oorsaecke vande wateren ende stroomē/die naer 't zuytwesten toe loopē/ende komende noorden en zuyde met die Bahya de lagoa gheheeten/soo sal de naelde van 't Com- pas 1/2 van eē streec en niet minder noortwe- steren/van hier af voortaan/so en wilt de custe onder de 60. mylen naer niet ghenaken/uwen cours doende als gheseyt is om h daer van af te houdē; van hier af sullen v de Rabens met- te witte becken volghen / tot dat de Cabo das Correntes noortwest van v blijf: en so wan- neer v dese Cabo blyvende is op de voozsepe streecke/soo sullen v die vooznoemde Rabens verlaten:want men die niet en vint dan vande Cabo das Correntes af/naer de Cabo de bo-

Teijckenen
alsmen hyde
Cabo das
Correntes is.

na Esperança toe/ zynde noorde en zuyde met die voozschreven hoec/ soo sal het Compas 1/2 van eē streec eer meer dan min noortwestert/ ende int midden van 't Cannael een gheheele streec.

Comende hyde drooghtē Os baixos da Lu- dia, wesende westwaert daer vā af sonder die te sien/soo sult ghy v el vande voghelen Alca- trasen sien / te weten daer 10. ofte 15. mylen daer af zynde:maer daer 20. myle van af we- sende aende selfde zyde/ soo sulter oock etlycke sien/en het Compas en sal gheen streec wa- ken: maer so ghy waert aende zyde van 't Ep- lant san Lourenço, 10. 12. tot 15. myle toe/ so moghet wel comē dat ghyse niet en saeght.

Teijckenen
alsmen 10. of
20. mylen vā
de drooghten
van Indiē is.

Soo wanneer ghy inde hooghte van dese drooghten(welcke liggen op 22. gradē ruym) de voghelen Alcatrasen siet / soo en wiltet Ep- lant van san Lourenço niet voozby passeren: want aende zyde naer 't Eplandt toe en sult se niet sien/van seer dicht by; en vande zyde van Soffala salmen se sien tot op 20. myle/ dit is te verstaen op den tijt vande Monson, dat is den tijt dat de Schepen van Portugael (die in de zeedert upt Portugael schepden) daer voozby komen:want die inde Monson ofte tijt vande Winter komen/mach wel wesen dat zyse van niet en vinden/om dattet my ghehuert is/ dat komende inde Monson vande Winter/ in ge- selschap vanden Grave Don Luis de Tayde, loopēde 20. mylen ofte meer vā dese drooghtē af aende zyde van Soffala, en saghen niet een voghel/ evenwel hadden des daeghs te voozē 10. of 12. vande voghelen Alcatrasen gesien; soo haest als ghy de voozschreven teijckenen comt te sien / so en wilt noch niet noorde noch noorden ten oosten aenloopen/tot dat ghy zyt op 167. graden/op welcke hooghten zyn ghe- legē 't Eplanden As Yhas primeiras, en wat meer naer 't westen:wat treckende ulwē cours upten noortoosten / soo loopen de stroomen so seer/dat ghy terstout op de banckē van soffa- la sout komen.

De drooghten
van Indien
ligghen op 22
graden ruym.

Soo 't ghebuerden dat ghy quaemt te sien d' Eplandē As Yhas Primeiras, so en herrout v niet op de Coursen en Derouten van dien: want al ist darmense daer in oost noortoost voozby heen loopt/is nochtās valsch/ om dat het eerste met het laeste ghelegen is by na oost en west metten anderē; van daer tot een sant- drooghtē/ ghenaeint A Coroa de Sanguase, (dat is die Croon van Sangase,) so looptmen by d' Eplanden van Angoxas heen/oost noort oost ende west zuyt west; van dese Croon van Sangase tot Moçambique toe/looptmē lanct de custe noortoost ende zuytwest heen.

De Eplanden
as Yhas pri-
meiras liggen
op 167. die
reindeel gradē.

Van hier af naer Moçambique heefmen sommighe reen ofte Alcker plaetsen/van 18. tot 25. vadem diepte: maer mijn goetdunckē waer soment excuserē kan/ beter te wesen niet te ankeren/ om datter langhs dese custe heen veel klippen ende steenen liggen/ diemen dich- wils niet en siet / soo daer 'twater niet op en breecht.

Verhanninge
en waerscho-
winghe alsme
de Yhas pri-
meiras siet.

De sant-
drooghtē a
Coroa de
Sanguase.

Sien van 18.
tot 25. vadem
van Sanguase
tot Moçam-
bique.

Die teijckenen diemen heeft 14. mylen/al- eermen tot Moçambique kompt/is een groot dick landt/ ende anderhalf myl vande custe af leydt een bancke daermen op 15. vadem ober- loopt; Dit voozschreven landt wert gheheeten Moginquale, heeft langhs de Zee-kant som- mighe boomen ghelijck Pijn-appelen boomē staen; van daer tot Moçambique zyt 12. my- len/ende tot Moçango 5. myle/ hebbende daer altemael langes heen de voozschreven boomē/ ende

Teijckenen
vā Moçam-
bique.

ende by wipen soo brant ofte breecket water/ een myl van't lant af.

Hoemen in Moçambique loope sal.

De drooghten van Cabaceira.

Om nu in Moçambique te loopen/soo salmen zynen cours doen van te midde wegghen tussche het Eplandt lant Iorgie, en die drooghten van Cabaceira, sulter 7. 8. en somtijts 9. vaem diepten vinden/ te wetē met hoogh water/ende wesende soo verde als 't Eplandt/ soo dattet schijnt dat hem 't Eplandt lant Iorgie duer d' Eplanden van lant Iago en Darvores streekt/ soo zyt ghy dan metter Eplandt gelijck ober een/ ende loopende van hier naer binnen toe/sult uwen cours recht op de strant van lant Antonio van't Eplandt Moçambique aensetten/tot dat ghy op goede diepte comt / twelcke sal wesen in een Canael/ streckende noorden en zupden; comende met de voorschreue cours op 12. vadem diepten/ soo wentet terstondt noorden aen/ v altoos wachtende vande punt van Nossa Senhora do Baluarte, (twelcke is een kercken dat op een hoek van't Eplandt op't water hupten de fortreffe van Moçambique staer) ende oock vande drooghten van Cabaceira, twelcke is van d' ander zude te gens ober Moçambique; Dese Wap van Moçambique is ghelegen op 15. graden schaers; In dese haven van Moçambique so noordwesteert het Compas schaers een streeck/ en van hier af naer't Eplandt A Ylha de Comoro salmen noordtoost aen loopen/welcke Eplandt gelegen is op 11 3/4 graden/te wetē teyn de van't zujtwesten; de cours van dit Eplandt af naer de linie toe / is noordtoost en noordtoosten oosten.

Wat Nossa Senhora do Baluarte is.

De Wap van Moçambique op 15. graden schaers.

Ylha de Comoro op 11. twee derden deel graden.

Opte 3. en 4. graden blincken water.

Goa leijt op 15. een derden deel graden vande Equinoctiael.

Tekenen op de wegh nae Goa.

Van hier voortaan tot die linie toe/salmen sommighe nachten wit ofte blincken water sien op 3. ende 4. graden/ ende sult hebben de wint van uppen zujtooste/en van daer voortaan sult beginnen te kryghen de zujtweste en zupde winden / overnuds datmen begint te komen inde Winter van Indien.

Vande linea Equinoctiael af tot op de hoochte van Goa, te wetē op 15 3/4 graden/salmen altoos oost noordtoost aen loopen/ en het Compas sal op dese werch noordwestere ander half streeck/ ende alle het gheene dattet noordwesteert sult hem toegheven naer't noordtoosten tot op de voorschreue hoochte van Goa.

Die tekenen diemen op dese wegh bindt zyn dese/men heeft altemet op 10. graden des nachts wit ende blincken water / en van dese 10. graden voortaan tot die custe van Indien toe/ siemen somtijts veel ghevogelt die van't lant ende custe verstenen zyn (te weren vande custe van Arabien) als Quartels en ander dierghelijcke Welt-vincenkens; ende 180. en 200. mylen van de custe van Indien af/ soo begint het Compas te minderen int noordwesteren; want inde haven van Goa en noordwesteert niet meer dan een streeck/ ende 1/3 van ee ander ter min als meer.

Dat 6. Capittel.

Om met dese Schepen te seylen van Goa naer Cochijn toe.

Eplandeken Batecola.

Van Goa naer Batecola toe sult ghy seyle van twee tot drie myle van lant af/ vande 20. tot op 25. vaem diepten; wantet alhier dieper is als naer Cochijn toe/ men heeft omtrent ee half myl van't Eplandeken Batecola af 26. vaem diepte / van daer af ist goet zujdoost en zujdoost te zupde aē te loopen/naer de fortreffe van Barcelor toe.

Om te weten ofmen by Barcelor of in de hoochte van dien is/ so is te weten datter komen hooghbergen/beginnende van Batecola af tot Barcelor toe/ende recht boven Barcelor heeft eenen ronden huebel ligghen / in gelijckheisse van eenen donkeren mist ofte wolcke/welcke staet aen't eynde van die hooghbergen/te weten aende zupzude van Batecola, tot dese haven zyn 4. ofte 5. mylen/en een half myl van't lant af ist altemael stien.

Kentekenen ofmen by Barcelor is.

Sult by Barcelor ankeren op 10. vaem diepten / te weten ander half myl van't lant af/ en begerende te seyle naer Cochijn toe/ so moet ghy uwen cours zupdt zupdwest en wat meer zeewaert in/aē loopen/ v daer in regulere de naer die wint sulcx toelaet: wat men heeft aldaer ander Eplandekens ende Kilippen ligge / daerme op 14. vaem (als boven geroert is) dicht voorby loopt; 'tis een goeden cours te loopen op 16. vaem; van dese Eplandekens tot 3. ofte 4. mylen voortaan/ zint altemael Eplandekens ende Kilippen/ die voorby wesende/sult die fortreffe van Mangalor beschepdelijcken kornen te sien/ loopende byde 2. mylen van lant op 15. vaem diepten; Van daer af voortaan looptme op die selfde manier tot de fortreffe van Cananor toe; Van Cananor tot die Eplandekens as Ylhas Cagadas zyn 7. mylen/doet alhier uwen cours wel naer't zupdt zuptoosten op 18. vaem; Vande Eplandekens Cagadas tot Chale zyn 7. mylen/ en de cours is zupdt zuptoost aen op 18. vaem diepten; Van Chale tot Panane zyn 9. mylen/op de cours als voren; Van Panane tot Cochijn zyn 16. mylen/ op de cours van zupdt zupdoost/ en op 12. ende oock op 10. vaem diepten / twelcke eenen goeden wegh is/ etc.

Hoemen by Barcelor ankeren sal. Wat cours datmen nae Cochijn nemē moet.

Deel Eplandekens en Kilippen na Cochijn. De fortreffe van Mangalor.

De fortreffe van Cananor. Eplandekens as Ylhas Cagadas.

Streckinghen van verschepden plaatsen.

Dat 7. Capittel.

Deroute ofte die Courfen vande Navigatie van Cochijn naer Portugael, beschreven door den selfde Pilot Vincente Rodrigues de Lagos.

De stad van Cochijn is ghelegghen op 9 3/4 graden/er min als meer/schepde de upt Cochijn naer Portugael/ soo doetmen de cours west aen en wel soo noordelijc tot op 30. mylen van Cochijn af/ alhier wesende sult uwen cours nemē in sulcker boegghen/dat als ghy door d' Eplanden van Maldiva en Mamale loopt/ moght komen op de hoochte van 8. ende 8 1/2 graden/om gheen Eplanden te gheuoeten / hoewel dat die Passaerte op dese streckinghe sommige Eplanden heeft/niet teghenstaende en zijnder niet.

De stad van Cochijn leijt op 9. drie vierden deel graden.

Courfen nae d' Eplanden van Maldiva.

Dese Eplanden ghepasseert wesende / so ist goet uwen cours te nemē zupdwest aen tot op 4. graden/ ende van daer voortaan zupdt zupdwest aen/tot op 3. graden aen de zupzude vande linea Equinoctiael; van Cochijn af op die voorschreuen wegh tot hier toe/ soo noordwesteert het Compas anderhalve streeck/komende op de 3. graden aende zupzude vande linea/ so sult ghy de donderen beginnen te cryge van uppen westen ende noordwesten met stercke winden; van hier af sult zupden en zupden ten westen aenloopen/tot op 10. ofte 12. graden/ in welcke contreye sult kryghen de zupdtooste winden; op dese 12. graden soo noordwesteert het Compas een streeck ende 1/3 van een ander/ en sult daerom gheen abatiment ofte afflachen rekenen; wantmen somtijts wint dat de wateren ofte stragome alhier naer't weste toe loopen/ twelcke

Hoemen zyn cours nemē sal tot opte 3. graden.

Opte 3. graden aende zupzude vande linea cryghen de donderen westen.

Goet veel 't Compas op 12. graden noordwesteert.

twelcke dan twee saute soude wesen / in boege dz naer te het te recht verstaet ra op dese cours / so moet men alle tgeen toegeben ofte rekenen dat men gijft het schip booz te gaen / om dat men van gelijcken sal vinden stroomen die naer t zuyt oosten toe trecken.

Comende op de 12. graden (als bozen) tot op de 15. graden / soo krijghen somtijts de winden van upten zuyt zuyt oosten / so en wilt dan niet op den boech naer t westen toe loope: wantet niet goet en is: maer loopt eer naer t ooste ende oost zuyt ooste / altoos goede wacht houdende tot op de 18. graden / op welke hooghte ghelegen zijn de drooghten genaemt Os Baixos dos Garagias, en kringhende de zuyt ooste winden / so ist goet ulve cours te nemen zuyt west aen / tot dat ghy comt te sien het Epland van Diego Rodrigues, ende soot u recht booz upt leijt / so sult ghy sommighe vande booghten Alcatrasen sien / ende oock sommighe hoopen van t kruijt Sargasso in t water dypbe / alhier so en nooztwestert Compas niet hoogher: maer begint van daer voortaan weder te diminueren ofte te minderē.

Als ghy dit voorschreven Eplandt ofte de hooghte van die gepasseert zijt / so loopt zuyt west ende zuyd west ten westen aen tot op 26. graden / op welke hooghte gheleghen is t uperste lant van lant Lourenço; so haest als ghy op dese hooghte zijt / soo sult ghy uwen cours west zuyd west aen doen tot op de 29. graden / ende van daer af west en west ten zuyden aen.

Om te weten wanneer men noozden ende zuyden met het Eplandt lant Lourenço oer een is / te weten metten midden van t uperste lant aende zuyt zuyde / soo merckt het Compas wel / ende so ghy waert op de voorschrevene contrere / soo salt Compas een streck ende 2. van een ander nooztwestert; Van hier af voortaan sal men de cours nemen naer de tijt ende tweeder sulcks toe gheeft: want wesende vanden 15. April tot het laetste van de May maent / soo ist noodigh in tijts waste landt aen boozt te kringhen: want men in desen tijdt alhier de winden van upten noozden ende nooztwesten heeft; ende komende in Februarij en Martij / so heest men de winden upten oosten ende zuyden / waer booz men hem moet reguleren naer den tijt dat men hem daer vint.

Wesende noozden ende zuyden metten lant oer een / so salt Compas een gheheele streck eer meer dan min nooztwesteren / twelcke een gewisse teijckē is daer niet oer een te wesen: maer soot meer waer / so weest verseeckert dat ghy by t lant niet en zijt / dan 30. ofte 40. mylen daer van af / ende soo ghy maer 30. mylen van lant en zijt / sult groen water sien / doch ewel gheen groent vinden; Die Compassen die ick gheseyt hebbe sullen sien ende gelijck wesen aende Cabo das Agulhas, en die dese differentie doen noozt oosten in Portugael / een halbe streck eer min dan meer / en soo wanneer dat ghy comt aen de Cabo das Agulhas, ofte herwaerder / so langhe als ghy niet en comt op de gront van modder ofte slijck / so en zijt ghy noch aende Cabo das Agulhas niet / daerom en laet niet / het loot die wilts upt te woopen: want sal altoos wel wipen wat dat ghy doen sult.

Passerende de Cabo das Agulhas naer de Cabo de bona Esperança toe / soo en ist niet goet noozt west aen te seplen / terwyle dat ghy gront neemt: want en sou daer niet de Cabo de bona Esperança niet om loopen: maer die ghepasseert wesende / soo loopt alsdan noozt

west aen tot op 16. graden / op welke hooghte is gheleghen het Eplandt Sancta Helena, ofte tot op 16. graden / so haest als ghy comt op dese hooghte sult west en een wepningh zuydelijcker aen loopen / ofte d eerste etmaal west ten zuyden / om oorsaecke van t Compas / de Zee en sommighe stroomen: want meene wel dat ghy gheen meer hooghten kringhen sult / al seijde ghy west ten zuyden aen.

Seplende op dese cours sult op die selfde hooghte noch 50. mylen voort aē loope: maer niet / ende als ghy t Eplandt comt te sien / en daer by daech niet en moght aen loopen / so stryckt alle u kleyne seple n / u overstaech houdende ontrent vyf mylen daer van af / in sulcker boeghen dat ghy t snachts moeght sien / u altoos houdende naer t westen ende west ten noozden; alhier so noozt oostert het Compas ruym een halbe streck / en soo ghy u rekenighe wel maect vande cours vande Cabo de bona Esperança, tot op dit Eplandt met toevinge op t Compas naer behooren / sult bevinden dattet meer dan 70. mylen westwaerder leijt / alst inde Pas-caerte staet.

Schepdende van dit Eplandt om te seplen naer Portugael / ende te gaen sien t Eplandt Acençaon genaemt / sult noozt west en noozt west ten westen aen loopen 70. mylen / so sult ghy wat naert oosten af gaen.

Soo t by gevalle gebuerde dat die Compassen 2. van een streck noozt oostert / als sommighe doen / als dan soue noodigh wesen te seplen 100. mylen noozt west ten westen aen / en van daer voortaan noozt west aen / tot dat ghy komt by de generale winden: maer en genaert het landt niet meer: want en soue gheen goede reyse doen / al ist dat de zuyde winden u wat langher op dese cours beyden / welke u brengen tot op 12. en 14. graden aende zuyde van t noozden / en wilt u daer niet op verlaten / noch en begeeft u niet dicht onder de custe van Guynea, als ghy de generale windt crijcht / al ist dat ghy maer west moeght aen seple / en laet daerom niet die cours te volghen: want t sal wel rupmen / oermits hy somtijts niet en ruymt om dat men dicht by t lant is.

Tis goet dat men 150. tot 200. mylen toe vande custe af loopt: want al ist schoon dat men naer de Pas-caerten 200. mylen vande custe af loopt / niet teghenstaende / so is minder een goet stuck dichtter by de reden daer van is dese: als dat men schejdt vanden hoeck van t Eplandt Sancta Helena, dat inde Pas-caerte leijdt / ende niet van t Eplandt dat 70. mylen westwaerder leijt / als hoben / ende al ist schoo dat die punten secker upthomen tot het Eplandt Flores toe / en gheeft daerom gheen reden dit aldus niet te wesen / als ick segghe: want de cours van duer de Zee van t kruijt Sargasso, delwyle de wind daer altoos noozt oost is / soo loopen die wateren ofte stroomē naer de Antilhas, ofte booz Eplandē van Spaensch Indien toe / upt welke oorsaecke die Schepen so wepningh multipliceren inde cours van Sargasso; ende soo dese wateren ende stroomen de Schepen comen te gemoeten / loopende op dese cours van Sargasso, so gebuert het wel dat de Schepen te loefwaert comen / doch selden; oock ghebuertet wel dat somtijts by Guynea de stroomen naer t noozden loopen / ende wesende per wat by t lant / so trect u t water terstont voort naert lant toe / oock mede so tussender de winden meest upten noozt westen ende noozde / twelcke u belet noozt west aen te seplen /

S. Helena op 16. graden.

Goemen aen loopen moet alsme opte 16 een vierendeel graden is.

Epland van S. Helena leijt 70. mylen westwaerder alst inde Pas-caert doet.

Coursen omme t Eplandt Acençaon te sien.

Waer schouwinghe oft Compas drie vierendeel streck noozt oostert.

Vermaninge dat men niet dicht onder Guynea comt sal.

Het Eplandt Flores.

Oorsaeck waer om de schepen soo wepningh multipliceren inde cours van Sargasso.

Oorsaeck waer door t noozt west seplen belet wert.

Os Baixos dos Garagias.

Epland van Diego Rodrigues.

Coursen van 26. graden na S. Lourenço.

Teyckenen omme noozden en zuyden by S. Lourenço is.

Berhael hoe de windē hier waeren.

30. myle vande lant S. Lourenço is groen water.

Loot die wilts upt te woopen.

Wanneer onder Cabo de bona Esperança woopen sal.

seplen/cā te Zeewaert wesende sult de noozd-
ooste winden t'eerder krygen / in boegen dat
me veel voordels heeft met d'icht onder de cus-
te van Guynea te loopen; doe dese verclaringhe
hier by om dat ick het seifs altermael wel
ghenoteert hebbe; want alle die Scheyen t'z
in wat boeghen dattet mach wesen/ die haer
terstont winden te loefwaert van Guynea af/
en krygen inde cours van Sargasso geen ruy-
me windt/ dan alleenlycken noozdooste win-
den/ende somtijts stuten / t'welchmen niet en
vint seplende te l'waert/ alwaer men de win-
den oost ende oost zuydoost heeft.

De sekerste
winden byde
Spaenschs
Indische Eys-
landen/waer
en uptē oosten

Alle die Scheyen die vande Antillas ofte
vooz Eplanden van Spaenschs Indien ko-
men/die sekerste winden diese vinden zijn vā
upten oosten/waer by men verstaet mach/dat
als wy wijt van Guynea af loopen/geen ooz-
saechte en is van eē langer reyse te hebbe; maer
sullen eer beter ende ruymer winden vinden/
ende so wanneer men komt op 20. graden/ en
dat het Compas fix ende ghelijck komt tot
op 23. gradē toe/so en zijt ghy niet te l'waert;
alhier begint men het kruyt Sargasso te sien/
waer van dese Zee ghenaeint wort van Sar-
gasso, en maecht gheen rekeninge van te loef-
waert ofte te l'waert: want daer en is gheen
seckerheyt af.

De Zee van
Sargasso.

Teekenen of
t'Eplande
Flores recht
vooz u leyt.

So wanneer ghy noozden ende noozdoost
aengact/en dat die naelde van t'Compas niet
en noozdwesteert, soo zijt secker het Epland
Flores recht vooz uyt te hebben/gheduerende
also tot het Epland Fayael toe (dit zijn van de
blaemsche Eplanden diemē noemt As Yhas
dos Alores) te weten: die Compassen die int
Sancta Helena ruijm een halve streck noozt
oosteren/somen die wel weet te mercken/wā-
neer ghy comt vande 36. tot op de 39. gra-
dē/so suldy t'Epland Flores komē te sien/ met
sonnighe Schilt-padden int water dypven;
ende wesende van t'Epland Flores 40. mylen
naer de custe toe/ soo sult ghy vande voghelen
Garagius ende Duyckers sien/ ende t'Com-
pas sal by naer fix wesen / ende soo t'eenighe
differentie heeft/sal wesen van een wepnich te
noozdoosteren: want by t'Epland Flores tot
het Epland Fayael toe/soo zijn de Compassen
fix ende ghelijck als boven.

Epte 36. ende
39. een derde
deel grade siet
mā t'Epland
Flores met
veel Schilt-
padden.

Dat 8. Capittel.

Die Courfen en Navigatie van Indien naer
de Cabo de bona Esperança toe, door een
ander Portugesche Pilot ofte Stuerman
aengheteijckent.

Als ghy scheijde van Cochijn om utwe
cours te doen naer Portugael / soo doet
altoos v'upterste neerstigheyt te loopen
op 10. graden / tot op 50. mylen west
zuydwest daer van/soo dat ghy comt op 10.
graden schaers / op welke hooghte zijn gele-
ghen d'Eplanden Mamales: want de stroomē
sullen v' altoos trecken naer t' midden van t'
Cannael / tusschen dese Eplanden ende d'E-
planden van Maldiva, op 9. gradē/so moechte
ghy dan ruijm passeren sonder eenigh van de
Eplanden te sien/ ende gaet altoos secker op
9. graden/hoewel dat se inde Pas-raerts veel
valsche Eplanden stellen.

d'Eplanden
Mamales
sijgen op 10.
graden.

Inde Pas-
raerten veel
valsche Eys-
landen.

Hoe daimen
sijn route van
Cochijn nemē
moet/als men
den 20. Ja-
nuarij t'sept
gaet.

Ende soo t'gheschiede dat ghy t'feijl gincht
van Cochijn den 20. Januarij luttel min
ofte meer/ soo loopt also dat ghy d'Eplanden
comt te passeren aen t'zuydwesten/ ende zuyd
west tē zuydē/ tot dat ghy zijt onder de Linea

Aequinoctiael, om oorsake dat ghy laet t'seij
gaet/ende t'mach komen dat u de windt ende
t'weder soo wel niet boegen en sal; ende om te
houden de zude van ter Zeewaert van t'Ep-
landt Brandaon, so moeght ghy utwen cours
nemen tusschen d'Eplanden ghenaeint Dos
Yrmaos, gheleghen op 4. graden aen t'zuydē/
ende van daer moecht ghy utwen cours nemē
naer d'Eplanden van Pedro Matcharenhas,
also utwen wegh volghende; soo t'gheschieden
wesende op 4. gradē aen t'zuydē/u veel Don-
deren/Blicreimen/ende Regghens ober vallen-
de/waer om datmenter ghemeenlycken inde
maent February also vint: want ick het al-
so ghevonden hebbe tot op de 14. graden toe/
daerom doet altoos u beste om te komen op
14. ofte 15. graden: want sult ghemeenlyckē
op 15. ofte 16. graden zuydooste windē vin-
den/en wilt alsdan niet meer ter Zeewaert in
loopen:maer loopt tusschen het Epland Bran-
daon ende t'Epland van Lopo Soares, t'welc-
ke eenen goeden cours is / so haest als ghy dit
Eplandt voozhy zijt/ soo neemt utwen wegh
langhs t'Eplandt van Ioan de Lisboa heen/
tusschen dit Eplandt ende d'Eplanden van Pe-
dro Mascherenhas, heefmen eenen goeden
wegh/so dat ghy komt te loopen 14. ofte 15.
mylen van t'Epland san Lourenço; van daer
af neemt utwen cours tot op 29. graden/west
zuydwest aen / ende daer naer soo loopt west
ende west ten zuyden aen tot op 34. gradē ofte
soo herde als ghy wilt.

d'Eplanden
dos Yrmaos
lijghen op 4
graden.

Epte 4. grade
aen zuyden
veel Donders
in February.

t'Epland van
Lopo Soares.

Met dese cours aldus aenloopende/komē
de op 50. ofte 60. mylen naer t'lant genaemt
A terra do Natal, sult seer veel voghelen sien
ende hoet meer stormt ende onweert/hoe ghy
der meer sien sult/ende soo ghyder veel siet/soo
zijt berseckerter verde van lant te wesen/en als
ghy seer verliest/so siet vooz u: want zijt dichter
by lant/sult se altermael verliesen / behalven de
swarte Rabens mette witte becken/ ende hoe
ghy dichter by t'lant comt/ hoe ghyder meer-
der sult vinden/ al hoewel datmē die oot heeft
tot 20. mylē van t'lant af: maer verber niet;
so haest als ghy begint het Eplandt san Lou-
renço voozhy te komen/ soo neemt de boben-
gesepde cours / ende als ghy begint te ontdec-
ken den mondt van t'Cannael / tusschen san
Lourenço en Moçambique, soo hebt ghy ter-
stont het loopen vande stroomen naer de Ca-
bo de bona Esperança toe/en twyfelt niet in
dese contreye utwen cours te nemen zuydwest
aen: want hebt ghemeenlyckē de windt terstont
naer t'zuyden toe/ende al wat ghy west noozt
west aenghelopen zijt / dat zijt ghy woorder
aen / waeromme u waerschoutwe u altoos te
houden by de custe/so sult ghy beter reyse doe:
want de stroomen sullen u naer de Cabo toe
dypven / al ist schoon dat u de winden niet en
helpen; ende dit is te verstaen als ghy laet vā
Cochijn scheijt/ so sult ghy hier altoos vande
grote cracht vā weste windē. Doe so is te we-
tē dat alhier (in Martius en Aprilis op desen
ghescheiden wegh/vanden uptersten hoek van
san Lourenço af tot de Cabo toe) ghemeen-
lycken noozden en noozdooste winden waep-
en/ende soot een ofte twee daghen upten zuyd
oost ofte zuydē waert/is by mirakel/daerom
en maecht daer gheen rekeninghe op: want
waepender in desen tijt seer selden/ op alle den
voorzcheyen wegh tot de Cabo toe/ ende hoe
naerder de Cabo, hoe meerder noozde windē:
maer als de noozde windt niet West en Rebel
komt / so verwacht voozsecker weste windē:
want

3p 2 terra do
Natal veel
voghelen.

Almen veel
voghelen siet
sijnen veer vā
lant.

Courfen als
hem t'Cannael
tusschen S.
Lourenço en
Moçambique
que hercoont.

In Martius
ende Aprilis
waepen ghes-
meentlycken
noozt ende
noozdooste
windē/ vande
hoek van S.
Lourenço toe
de Cabo de
bona Esper-
ança toe.

Teekent als
men weste
winden ver-
wacht.

Want dat is zijn natuerel in dese contreyen; sult geadverteert wesen / dat so ghy in dese contreyen quaemt in een schrickel jaer: want die selfe periculueser zijn dan d'ander jaren/ om oorzaecke dat die Coniunctien vande Hemelsche Planetē ende lichamen als dan different zijn/ als oock die inferioze lichamen/ die de superiozen ofte opperste subject ende onderwozen zijn: waer dooz 39 gheregeert worden/ soo sult bevindē in dese contreyen vande 30. graden opwaerts / dat so haest als ghy de windt uytten noorden crijght met een stof-regen/ een groot ontweer daer uyt te rypen / soo siet wel dooz u/ ende weest op u hoede/ op dattet u niet en verrast: want soot u van bozen onbersiens overviel / en sout gheen remedie hebben om u boven te houden en te salveren/ sonder besonder hulpe en ghenade van God: want komen niet groeter furie en desperaetheit.

Soo't ghebuerden dat ghy u vondt int beginfel van februaryus/ byde uystersten hoeck van san Lourenço, 70. ofte 80. mylen t'Zee-waert in/ soo neemt uwen cours nae de Cabo das Agulhas toe: want sulter de winden alsdā altoos zuydoost bindē/ so dat ghy niet en passeert op de 36. graden t'Zee-waert in / welke Navigatie ghy doen sult/ scheidende uyt Indien inde maendt van December; sult by dese Cabo das Agulhas gront hebbē 20. ende 25. mylen van t'lant af/ op 100. ende 130. vaem diepten/ te weten op de hooghte van 36½. graden/ etc.

Dat 9. Capittel.

Die Navigatie vande Monte Delijn naer Portugael, 'twelcke is den vernaemsten bergh gheleghen in Indien, te weten: op de custe van Malabar 6. mylen van Cananor noordwaerts, en van Goa 61. mylen zuydwaerts.

Af varende vanden Bergh ofte Monte Delijn naer Portugael / den wegh van buyten het Eplandt van Lourenço, so stelt u noozdroost ende zuydwest met den Bergh Monte Delijn, uwen cours nemende oost ende oost ten zuyden aen / soo sult ghy komen by een Eplandt ghelegen op 10½. graden/ te wetē 50. mylen van Monte Delijn af/ sult alsdan uwen wegh nemen zuydwest/ ende zuydwest ten westen aen/ so sult ghy komen 25. mylen van dese Eplanden af / op de hooghte van 9½. graden / u wachtende niet zuydelijcker naer d'Eplanden van Maldiva te loopen; een half mijl daer van af is het diep ende schoon / soo haest als ghy dese Eplanden hoorby zyt / zyt vooch ofte laet int jaer / soo loopt zuydwest ende zuydwest ten zuyden aē/ tot dat ghy over de linea zyt/ ende so ghy daer de winden van uytten westen vindt / soo loopt zuyden ende zuyden ten westen aen/ mogelijck wesen/ende / soo niet/ zuyden aen / 'twelcke eenen goedē wegh is / ghy moecht op dese cours by uwen wegh vervolgen sonder breef.

Soo't gheschiede dat ghy op dese cours/ te weten vande 13. graden opwaerts veel voghels Garagias vont/ blyghende by hoopen by den anderen / en wilt daerom niet breefen uwen cours te verholghen/ ende wesen/ende laet int jaer/ so hout u altoos aēde 3de van t'zuyden/ om te schouwen de drooghten ghenaeint Os Baixos de Lopo Soares, ende Garagias, gheleghen op 16. graden; dese cours aldus doende/ moecht wel by en vranck by daegh

en by nacht sonder om sien/heen seplen: want sult niet met allen ghemoeten/ghelijck als ick het selver gheexperimenteert hebbe.

Die 16. graden niet ghepasseert wesen/ moecht oock loopen tusschen de voozschreben drooghten ende het Eplandt van Brandaon, ende comende op de hooghte so wilt lieber eenē nacht verliesen / om altoos verseeckerder te gaen / ende sulter op letten dat wanneer ghy bindt veel vande voghels Garagias, met ander heplachte voghels onder een blyghen / te weten by hoopen te samen / so zyt ghy van dit Eplandt 40. mylen voort aen/ van hier af soo loopt zuydwest en zuydwest ten zuyden aen sommige etmalen / ende wesen/ende noch vooch int jaer als ghy van Indien scheijt / so schout alle dese Eplanden ende drooghten/ doende uwen cours t'Zee-waert aen naer de Cabo das Agulhas toe.

Soo't geschiede dat ghy u vont den 6. ofte dē 7. februaryus 100. mylen luttel min ofte meer vanden uystersten hoeck van t'Eplandt van Lourenço, te weten op zyn hooghtē ghelijck ick die ghebonden hebbe / soo loopt west zuydwest aen/ tot dat ghy zyt op de hooghte vande Cabo, u altoos wachtende vade stroomen die u mochten bedrieghen: wantse in februaryus alder crachtichste loopen / dooz de ooste winden die alsdan gheweldigh regneren / soo neemt uwen cours naer de Cabo de bona Esperança toe/ tot op 36½. graden/ ende als ghy by de Cabo das Agulhas zyt/ so besiet wanneer op die Astrolabio middach is/ ende soot alsdan op de Sonne-wyser ooc middach waer/ ofte schielēde die dicke van eenen draet/ so ist een goet teijcken/ soo wel int gaen als int komen van Portugael/ so zyn de naelden van de Compassen hier fix ende ghelijck/ ende wesen/ende aen d'ēe ofte d'ander 3de/ sullenē noozdroost ofte noozdwesteren/ naer dat ghy vande Linea Meridionael herscheyden zyt/ soo veel scheelt het van ghelijcken op het Sonne-wyser.

Item so wanneer ghy komt naer de Cabo das Agulhas ofte vorder aē/ so besietet water/ ende soo't groen is/ so keert weder op de 36½. gradē/ ende wozytet loot uyt / so sult ghy vanden 30. vadem; ende wesen/ende op de 36½. graden sult 90. vadem hebben/ en sult niet veel swarte vades met witte becke noch Alcatrasen sē; sulter aē weer 3de van dese Cabo das Agulhas veel sien/ soo aende Custe als tot 20. mylen t'Zee-waert in: maer verder niet; sult het water (so langhe dat ghy niet en komt op de voozschrebe diepten) licht ende groenachtig vinden/ als oock mede van dat Daf-been int water dypen.

So haest als ghy grondt ghebonden hebt/ sonder t'land vande Cabo de bona Esperança te willen sien/ so loopt also laner dese gront heen tot dat ghyse weder verliest/ so weest alsdan seecker de Cabo das Agulhas vooz by te wesen/ende doet dan uwen cours west noozdwest aen/ soo sult ghy 12. mylen vande Cabo af vervallen / als ghy daer begint af te scheydē/ so sult ghy int water vande d'3de de dicke d'iet-struycken/ te weten tot 10. ende 15. mylen daer van af op de voozschreben cours; als ghy dese comt te sien/ so ist een goet teijcken/ en moecht by verseecker wesen dat ghy de Cabo de bona Esperança om zyt; by de Cabo das Agulhas, so mercktet Sonne-wyser ende t'water vande gront/ zyn sullen u wel thoonen wanneer ghy daer by zyt; wāt by desen hoek so zyn

'Schrickel jaer periculis waer als ander jaren.

Orsaeck waerom.

Vermaeringe boemen in february by den uystersten hoek van S. Lourenço is zyn cours nemen sal.

Coursen van Monte Delijn buyten t'Eplandt S. Lourenço.

En Eplandt op te 10. een half graden.

Os Baixos de Lopo Soares ende Garagias ligge op 16. graden.

Teyckent als men 40. mylen is van t'Eplandt Brandaon.

Vermaeringe wat coursen men nemen sal den 6. february 100. mylen van S. Lourenço wesen/ende nae de Cabo te vint Esperança.

Teyckent als men vooz by de Cabo das Agulhas is.

Teyckent als men de Cabo de bona Esperança om is.

24 Beschryvinge vande C. das Cozretes en alle de Haven tot Soffala.

so zijn de naelden vande Compassen fier ende gelijck/ ende binnen ofte buyten dien so noord oft ofte noordwesterense altoos/ als dicwils gheseyt is.

Die Navigatie van de Cabo de bona Esperança naer Portugael / is sonder perijckel tot die Linea Equinoctiael toe: want men heeft altoos eenen zijdtwoosten duergaende wint/ ende van de linea af naer Portugael toe wort genoegh daghelijck bevaren/ waer dooz de ghemeen Stuerlynden ghenoech bekenit is / doch die daer lust toe heeft mach het hier booz lesen/ daer t ooc aegeterijckent is/ als ooc in myne Itenerario ende Navigatie op mijn wederom komste vā Indien naer Portugael/ alwaert w't periculier verhaelt wordt tot Lisbonen toe/ etc.

Dat 10. Capittel.

Vande rechte teijckenē ende kennisse vande Cabo das Correntes, ende d'Eylanden As Yhas Primeiras, van alle de Havens, ende culste tot Moçambique toe.

Die banken van Soffala beginnen aen de Cabo de san Sebastiaen, en streckē tot die Eplanden Primeiras langhes de ruste heen/ ende de ruste streck noozden ende zupde tot Soffala toe/ ende heeft wat van noozden ten westen/ ende zupden ten oosten/ alhier zijn sommige Rieieren: maer zijn alleenlijcken booz klepne schepen.

De Rieier van genaemt Maraca ofte Monemone leit op 21 1/2 gradē/ is een klepne Rieier hebbende binnen in de Haven met hoogh water 3. badem diepten/ en heeft tot een teijcken eenen hoogen / boom staende aende zijdzypde / ende langhs de strant heen sommighe santdypnen / die int schijnfel hem verthoouen als Eplandekens sonder boomē/ aende noozdypde ligghen sommighe ondiepten/ men looper in de Haven noozdwest aen/ te weten aende zypde vande boomen/ en daer laurc by heen/ als ghy binne den hoek zijt/ so moechtet ankeren op 5. ende 6. badem diepten.

Quiloan ofte Quiloane, is ghelegghen op 20 1/2 graden/ ende heeft aende zijdzypde eenen hooghen Palm-boom / ende t'landt van die selfde zypde heeft fatsoen van eenen hoec; So ghy in Quiloane begheert te loopen/ alwaert met een schip van 200. vaten / moechtet wel doen/ wesen de met hoogh water: maer moet u wachten van een drooghte/ drie mylen vande Haven af ghelegghen; dese Haven heeft met hoogh water 5. badem diepten / ende als ghy daer binnen in zijt so ghenaeckte de punt vande Rieier/ sulter 5. ende 6. badem diepten met modder-gronde binden/ men looper in west zijdtwest ende zijdtwest ten westen aen/ ende de boozschreben drooghten ligghen oost zijdt oost / ende west zijdt west ghelijck als Quiloane.

Van Mataca ofte Monemone tot Quiloane sultet landt komen te sien op 13. 14. badem diepten/ ende komende op 21. graden en op 60. badem diepten / so sult ghy 15. mylen van landt wesen/ ende sult op de gront Cozael binden/ en van daer binnewaerts klepne sant/ seplende van Quiloane af naer Soffala toe/ so loopt noozden ende noozden ten oosten aen/ te weten buyten de punt ofte hoek om op 12. 13. badem diepten/ tot dat ghy Soffala int gesicht crijght/ en so ghy daer begheert te setten/ soo loopt tot op 6. 7. badem / twelcke is 6.

ofte 7. mylen van landt af.

De Haven van Soffala verloopt alle jare/ daerom en moechtet sonder Looft-man vā t'landt niet wel in komen/ Soffala heeft tot een teijcken om te kennē/ een hoop Palm-boomē by den anderen staē/ te wetē aen de zypde van t'noozden/ loopende van hier af naer Moçambique toe / sult oost aen loopen / tot dat ghy komt op de 40. badem/ ende van daer af oost noozdoost aen / loopende 15. ofte 16. mylen vande Eplanden Primeiras af / sult altoos in dese contreye/ te weten: de gheheele ruste lancc kleijn/ dijn/ swart sant (niet aerde ghenencht) op de gront binden / al ist schoon dat ghy vyz dicht ende int ghesicht van t'landt loopt.

Soffala is ghelegen op 20. graden/ ende die Haven genaemt Bango op 19 1/2. en die Rieier van Cuama op 18 1/2. graden / men loopt langes de ruste van Soffala tot Cuama toe noozd oost ende zijdtwest / wesen de in de cours 30. mylen / soo t u noodigh waer in dese Rieier van Cuama te loopen om versck water te halen/ so moechtet met een kleijn jacht in loopen: want ris binnen in alternael soet ofte versck water.

Van Cuama af naer d'Eplanden Primeiras loopt men langhes de ruste heen oost ende west/ ende heeft wat van oost ten noozden/ en west ten zupden/ men heeft twee verthoouinghen van landt/ ende komende op 18. graden sult 35. badem diepten binden/ hebbende ghesicht van landt: want die bankē van dese contreyen seer smal zijn/ de cours is 50. mylen.

De Rieier ghenamt Dos bonis Synais ofte vande goede teijckenen leit op 17 1/2. graden/ ende heeft dese teijckenen om te kennē/ te weten vande zypde van t'noozdoosten staen een hoop boomen aende mont vande Haven/ ende aen de zijdzypde heeft eenē sant strant/ ende op den upersten hoek naer t'zijdtwesten staet een Sant-bergh ofte Dujn/ welke hem van verde verthoout als een Eplandekē/ d'in-komste is aen de zypde van t'zijdtwestē/ langhes het sant heen; Die Haven heeft met leegh water in t'inkomen 2. badem/ ende binnen in wesen de machment setten op 6. ende 7. badem diepten; Men en kan van buyten af d'in-komste niet sien: want men siet van buyten komende den inganch vande noozdwest zypde / welcken inganch heeft een deel boomen by een staen/ die hen van verde verthoouē als een Marsch van een Schip/ en hoemen naerder t'landt genaect/ hoe datmen t' minder comte te sien/ so datmen inde Rieier wesen de gāsch niet sien en kan/ om dattet van die ander teijcken belet wort.

Het Canael van de Eplanden Primeiras, ende d'Eplanden van Angoxas is alternael een/ men looper duer oost noozdoost en west zijdtwest / ende heeft inde cours 30. mylen met 10. 12. badem dieptē/ te wetē: wat naerder aende Eplanden als aen t'vaste landt / so ghijt by eenigh van dese Eplanden wilt settē/ met eenige wese winden/ so comter vyz dicht by: want isser ober al diep ende schoon.

Het eerste Eplandt Primeira leit op 17 1/2. graden/ ende so ghy daer begheert tusschen in te loopen/ so neemt uwen cours zijdtwest aen van t'Epland af/ en moecht vyz sonder schromen in t'Canael loopen/ tisser ober al diep genoech; want die drooghten liggen wel ander halve mijl van t'Eplandt af/ ende so ghy daer begheert in te loopen met wese winden/ soo ghenaeckt dicht by t'Epland/ loopende tot de midde

De Haven van Soffala verloopt alle jare

Teijckē vā de Haven van Soffala.

Soffala leit op 20 graden. De Haven Bango op 19. een half. De Rieier Cuama op 18. drie vierdeel.

Hoemen van Cuama naer d'Eplanden Primeiras loopen moet.

De Rieier Dos bonis Synais leit op 17. drie vierdeel.

Teijckenen vande Rieier Dos bonis Synais.

Beschryvinge vande inganch vande Rieier.

Hoemen vā d'Eplanden Primeiras en Angoxas loopt.

t'Geste Eplandt Primeira leit op 17. een half.

Vande C. de bona Esperança tot den Equinoctiael is geen perijckel.

Banken van Soffala beginnen aende Cabo de S. Sebastiaen/ streckende/ etc.

De Rieier van Maraca leit op 21. een half graden.

Teijckē vande Rieier van Maraca.

Sommighe ondiepten aen de noozdypde.

Quiloan leit op 20. een half graden.

Teijckenen vande Haven van Quiloan.

Een drooghte 3. mylen van de Haven.

Minae oyle 21 graden en 60. badem dieptē is/ so ismen 15 myle van t'landt Mataca/ etc.

middeweghen van dien aende zupdtzypde / al waer ghy moecht ankeren tot op een schoot van een goetlingh daer vā af / op 6.7. vadem diepten / en begerende tusschen de drooghten / (ghelegen int n.o.) in ofte up te seplen / moecht ter seer wel doen / jae met alle de seplen op wil lende / altoos wat naerder de sande van t Ep landt / als de drooghten en het middelste Ep landt: want is al even veel van wat zypde van het Epland dat het is / en hebt nieuwers voor te vreesen / dan van daer ghy het water op siec bryken.

Begerende te ankeren by t middelste Ep land / ghy moecht by wel doel / te weten / comende by dicht aen landt: want heester 12. vadem diepten met leegh water / dit is te weten / met weste wind: maer met ooste winden niet; te middeweghen van op het vaste landt / heeftmen een hoop boomen by den anderen staen / by de welcke sult vinden een Lact met soet water / om u te versien noodigh wesen; is een weynigh vande strand af binnewaerts aen; en so het u geen gelegentheyt geeft by het Lact te gaen / so graeft maer inde selfde strāt / sulter terfont versch water vinden: maer dit moet wesen met ooste winden: want met w. winden so simpter het water so sterck op / dat ment met het Boot aende strandt niet houwen en can.

Het middelste Eplandt (welck is geleghen nae het n.o.) en heeft gants geen buergangen nae de Zee toe; Van hier af tot die drooghtē / ghenaeint A Coroa de sant Antonio, zyn 7. mylen / en tot d'eerste Eplanden van Angoxa 5. mylen / ende is op de selfde cours van d' Eplanden; moechter by by het land heen loope / het zyp met wat Schepen dat ghy wilt: want isser diep ghenoch / alle d' Eplanden van Angoxas hebben duergangen / d' een duer d' ander heen loopende / altemael van diepe en supbere gront; oock so heeftmen tusschen d' Eplanden en het vaste landt / het alderminsten 8. vadem diepten / sult altoos het vaste landt naeder liggen als aen d' Eplanden; Daer is een sant drooghtē / ghelegghen tusschen d' Eplanden vā Angoxas in / die ooc vā beyde zypden buerganghen heeft. Dese Eplanden vā Angoxas zyn vier / en tusschen die twee middelste liggen de vooz. sandt drooghtē / daerom en wylter niet te na by comen: want zyn wat periculē.

Daer leyt een drooghtē vā sandt / vier mylen van het eerste Eplandt van Angoxa af na Mossambique toe / die mette spynck bloeden bedect wort van die Zee / hebben die daer tōt om noch andere sanden ligghen / die altoos vande Zee bedeckt zyn / waerom ick u advertēre op u hoede te wesen; moecht van daer af langhs het landt heen loopen / al waert seer diep is. Van dese sandt drooghten af na Mossambique toe 14. oft 15. mylen weeghs / leyt een Haven / ghenaeint Os Corais, (dat is die Coralen gesept) van welke Haven af / ontret anderhalf myl t Zeewaert in / leyt een Clippe die seer dangerens is / ende men en canse niet gheweer worden / dan alsmēder by na boven open is / en mettet heogh water vā een spynck vloet / so en breechter het water niet op / waerom u daer van sult wachten: want daer al etliche Schepen aen ghestooten hebben / ende Don Ioan Periera heester met zyn Schip op gheweest; Als ghy alhier voorby passert / sulter altoos 3. mylen van af t Zeewaert in loopen / te weten / n.o. ende n. o. ten oosten aen / wesen by nacht; maer zynde by daegh /

moecht altoos sekerder varen / en van u sien / doch altoos onder de 25. vadem na landt toe niet passerende. Op dese cours sult ghy de drooghten van Musicatte voorby loopen / en doende de cours van noozdt oost aen / soo sult ghy recht op d' Eplanden van Mossambique aen comen.

Soo't u noodigh waer te ankeren eer dat ghy tot Musicatte comt / soo houdt u van dese Clippe af nae het landt toe / tot dat ghy comt op 15. vadem diepten / aldaer mochtet setten: want is een schoone gront / doch even wel op weynigh plaetsen / van alleenelicken onder den hoek van Musicatte, te weten op 20. vadem ende meer / sult repne ende supbere gront hebben. Den hoek van Musicatte met die Eplanden van Angoxas, ligghen n.o. ende 3. w. vanden anderen zynde 18. mylen inde cours; van daer na Mossambique toe / soo looptmen langhs de Custe heen noozdt oost aen.

De oost zypde van t Eplandt Primeira, leyt met de drooghtē n.o. ende 3. w. ende heeft wat van n.o. ten o. ende 3. w. ten w. Het landt van de Eplanden Primeiras, te weten aende zypde van Mossambique leyt op 164. graden; Men loopt voorby alle dese Eplanden ende sanden o. ende west / ende o. ten n. ende w. ten 3. so ghy u alhier vondt / te weten / binnewaerts in / op 12. 13. en minder vadem diepte / een schoot van een goetlingh vande Eplanden af / so en heeft daerom niet: maer wacht u alleenelicken vande buyten zypde / d'welcke veel steenen ende onreynigheyt heeft / daerom in geenderlep wyse ankeren mach / want niet van steen ende hout en is.

So het ghebuerde dat ghy u vont te middeweghen van onder d' Eplanden en drooghten met eenighe ooste winden / so moecht ghy tusschen d' eerste Eplanden en sandt drooghtē (die te middewegen van dese Eplanden Primeiras liggen) up ende in varen / te weten / vā de zypde van Soffala, als oock van t derde Eplandt nae Mossambique toe / loopende aende w. zypde langhs / op 7. 10. ende 12. vadem diepten; die ander drooghten liggen te middeweghen van onder de steen-clippen / daerom en hebt niet voor te vreesen: maer tusschen het Eplandt vande boomen / (dat aende oost zypde blyft) en moecht op gheenderlep manier passeren: want ober al drooghten ende ondiepten zyn.

Wande zupdt west zypde van dese Eplanden Primeiras, ende noozdt oost en zypd west / met het eerste Eplandt vande west zypde / te weten 7. mylen daer van af / is ghelegghen een sandt drooghtē van 4. vadem diepten / wesen so inde lenghte als inde breedte / van een goetlingh schuet groot; Van dese Eplanden Primeiras 10. oft 12. mylen / leyt de Kiebler van Quylimani, al waer de Custe streckende is oost ende west / ende heeft wat van oost ten noorden / ende west ten zypen; sult altoos tot op 3. mylen van land af. 6.7. vadem diepten vinden / al waer men anders gheen drooghten en heeft / dan die van Quylimani, waer van ghy u moet wachten / want strecken tot 6.7. mylen in Zee; ende so ghy u vint vāde Cabo das Corrétes binnewaerts / moecht altoos setten: want sult ober al gront vinden / om dat ghy op de bancken zyt / en hebt nieuwers voor te vreesen / door dien dat de wint hē wel sal houtwen van ober het landt / waermede altoos alst u belieft t Zeewaert in moecht loopen / etc.

De drooghten vande Eplanden zyn in ras liggen int noozd oosten.

Goede anker by t middelste Eplandt op 12. vadem met leegh water.

En lach van soet water op t middelste Eplandt.

Het middelste Eplandt leyt nae t n.o. De drooghtē A Coroa de s. Antonio liggen 7. mylen van t middelste Eplandt.

Supbere diepe gront by d' Eplanden van Angoxas die 4. int ghesal zyn.

Dier mylen van het eerste Eplandt na Mossambique toe is drooghtē.

De Haven Os Corais leyt na Mossambique 15. mylen vande drooghtē. Een periculēse Clippe by dese have.

Voemen aen loopen moet om dese Clippe te sehouwen.

Drooghten vā Musicatte.

Waer datme ankeren sal eemen by Musicatte comt.

Den hoek met Musicatte te leyn o.

Het landt vā de Eplanden aende zypde van Mossambique leyt op 16. by vreesendeel gradē.

Quade ankergront beyde Eplanden etc.

Sandt drooghten int middel vande Eplanden zyn in ras.

Tusschen het Eplandt dat aende oost zypde blyft / mach men geen vreesen.

En sandt drooghtē van 4. vadem 7. mylen vande eerste Epland.

De Kiebler Quylimani.

Zypde Cabo das Corrétes goeden anker gront.

Dat 11. Capittel.

Deroute ofte die Navigatie ende Courfen van uyt Indien nae Porto Piqueno de S. Iago, (dat is de cleyne haven van S. Iacob, twelc de mont van de Rivier Ganges is,) ghelegen in't Coninghrijck van Bengalen, &c.

Die begheert te seplen van uyt Indien na Porto Piqueno, ofte die cleyne haven/ghelegghen in Bengalen, te weten/van buyten om't Epland Seylon, sal't sepl gaen uyt de haven van Cochijn, vaden 10. tot den 20. April toe / synen cours nemende langhs de Custe heen / tot een plaets ghenaeint Brinjao toe, twelc leyt by de Caep ofte hoeck van Comorijn, te weten/den uyttersten hoeck ofte eynde vande Indiaensche Custe zupdwestwaerts aen/nemende vā daer af synen cours zupen aen/tot op 6 1/2 gradē/en van daer 3.0. aen / tot op 5 1/2 graden; Alhier wesende/sult doest aen loopen / tot dat ghy het Eplandt Seylon int ghesicht crijght: want den hoeck van Seylon, ghenaeint A punta de Gualle, (dat is de punt vande Gallepe gesept) is het verste landt van dien gelegē in't zupen op de hooghte van 6. gradē/ daerom soo men dese cours doest aen doet op 5 1/2 graden / en moecht niet laten ghesicht te hebben van het selfde Eplandt Seylon. Dese weggh en coursen sult aldus doen/ scheidende uyt Cochijn, vanden 10. tot den 20. April/ als vozen: want so ghy later van daer scheidt/sult ghy u meer moeten wachten / om dat de winden alsdan seer sterck vā uyt den zupen beginnē te wape/ hebbēde op d' ander tyde de windē vā uyt 3. w. en n. w. wapede seer furieus en geweldigh.

Als ghy dit Eplandt Seylon comt te sien/so sult ghy daer langhs de Custe by heen loopē; (men loopt die Custe o. en w. en heeft wat vā o. ten n. en w. ten 3.) tot die eerste drooghtē gelegen op 6. gradē schaers/ en d' ander drooghten liggghen noch voorder aen op 6 1/2 graden/ zijnde vaden anderen 7. mylen verscheidē/ op de selfde streckinge van o. en w. en o. ten n. en w. ten 3. Van den hoek A punta de Galle, tot d' eerste drooghten/ zijn ontrēt 28. mylē. Wesende 10. oft 15. mylen voorder dese drooghtē/ sult uwe cours n. o. aē setten/ tot op de hooghte van 16 1/2 graden/ loopēde van daer af n. aē/ waer mede ghy sult comen byde Custe vā het vaste landt/ te wetē 10. oft 12. mylen vāt lād/ ghenaeint O Pagode de Iorganatte, (dat is den Afgodt ofte Afgodts tempel van Iorganatte gheseyt) het welck een seer goede course is voorder dese vaert.

Als ghy dit lād comt te sien/ twelcke sommige hooghe geberchen heeft / so sult ghy ettelicke ronde huebelen (te weten/ ronder ende hoogher als die selfde gheberghen) boben op sien staen/ ghenaeint Palur; sult alhier daer langhs by heen loopen; men loopter voorder by n. o. en 3. w. en heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w. ten w. tot datmen comt by't dunne en leeghe landt/ alwaer langhs loopēde/sult by een Rivier comen/ welcke heeft tot een kentijckē een vlack hoogh belt van sant / ende noch een ander pleyn met een hubeel/ hebbende aende een 3de wat verder heen 't schijnfel van eenen anderen dicken hubeel met gheboomten; en loopende uwen weggh aen tot recht teghens over dese Rivier/ soo schynen dese voorder huebelen mettet ander dicke landt ghelijck over een te comen; Dese verthooninghe salmen hebben/

wesende ontrēt 1 1/2 myl daer vā af t' Zee waert in. Van dese Rivier tot d' eerste Pagode ofte Afgod toe/ heeftmen ontrēt 3. ofte 4. mylen/ en van dese eerste Pagode voort aē / so en sietmen geen hooge bergen meer / gelijk als die men voorder is/ en loopende daer recht vā aff/ schynen sommige als tafelen ofte pleynen bove op te wesen. Dese voorder Pagode ofte Afgodt/ is ghelegghen op 20. graden myn / sult altoos u beste doe om die te comen verkenne: wāt is u noodigh om eē goede repse te hebbē.

Voorder dese eerste Pagode staet eenē anderē Pagode/ so groot als d' eerste/ hebbende noch andere 2. ofte 3. cleyne Pagode wat voorder aē staē. Men heeft vā d' eerste Pagode tot dese tweede ontrēt 4. mylē weeghs/ en de Custe vā d' een tot d' ander is streckēde o. en w. en wilt alhier niet te dicht onder 't landt looyē: want is quaet daer wederom af te rake/ om dattet een inwijck maecht; Van ghelijck al eermē by de eerste Pagode comt/ salmē van't landt afhouden: want men heeft (op 2. mylen aleermender by comt) een cleyne drooghtē liggghen/ een myl t' Zee waert in streckende.

Vā d' eerste Pagode tot die tweede/ sietmen sommige bewassen huebelen/ en geboomtē/ en vāde tweede Pagode tot Saraguan toe / ist eē leeger landt vā ondichte wilbernisse/ wesende boven op gants cael tot dē hoek toe/ ghenaeint A punta das Palmeiras, dat is/ de punt vāde Palm-boomē/ en men loop de custe w. aen.

Vā de voorder Pagode tot eē punt met een Riffe) gelegen 12. mylen/ aleermen by de punt vāde Palmeiras comt/ heeftmē een Rivier liggghen; Dit voorder punt steet eē groote half myl t' Zee waert in; men loopt de Custe o. n. o. aen/ en vande voorder Riffige punt tot die Palmeiras toe/ looptmen de Custe n. o. en n. o. tē o. aē; Om nu het Riff en het landt van dien te kennen/ soo is te weten dat het landt van dit Riff grover en dicker is als het ander landt vāde Custe/ makende daer langhs by heen t'schijnfel vā een eplād/ en sult terstont wat voorder aē 9. ofte 10. boomē sien staē/ die hē vertoouē gelijk als ronde bewasse huebels; vande Pagode tot dese Riffe zijn ontrēt 12. mylen.

Van hier af voort aē / sult langhs de Custe heen loopen op 9. ofte 10. vadē diepten/ tot by de voorder Palmeiras, waer van het voorderste vant landt seer leegh is/ hebbende eenen kalen hubeel/ welcke hē verthoont ghelijck als die Arenas gordas, ofte roode Dupnen / gelegen by S. Lucas de Barremeda, aen de custe van Spaengien; Van dese Dupne ofte hubeel af tot die Palmeiras toe/ ist altemael een kael en leeg strandt / sonder eenighe geboomten ofte wilbernisse; Die Palmeiras plaghen te wesen 10. ofte 12. Palm-boomen; maer tegen voorder so stater maer eē alleen; Dicht by de selfde Palmeiras; te weten/ aende 3de van Saraguan, staen eenighe bewassen huebelen; Van daer voort aen soo en heeftmen gants gheen punten ofte hoecken / boomē / noch eenighe wilbernisse meer / dan het landt is een myl weeghs altemael ghelijck als een Riff.

So wanneer dat ghy de punt ofte hoek vāde Palmeiras comt te sien / so sult ghy uwe cours o. aen doen / tot op de diepten van 12. vadē/ ende vā daer af n. o. aen tot op 8. vadē / ende wesende by daegh / sult terstont landt sien / het welck sal wesen beneden alle de Riffen/ en so het landt bedeckt waer met eenighe dypinge ofte dampē/ en sultet niet moget sien/ voorder dat ghy op de 4. vadē dieptē comt.

D' eerste Pagode leyt op 20. graden myn.

Dier mylen van d' eerste Pagode een ander Pagode de.

Waerschoot winghe voorder dese Pagode.

A punta das Palmeiras.

Twalf myl vande punt das Palmeiras leyt een Rivier.

Tesskenen van't Riff voorder de punt das Palmeiras.

En kalen hubeel van ghenaeint als de Arenas gordas by S. Lucas.

Enighe bewassen huebelen aende 3de van Saraguan.

Dese

Porto Piqueno leyt in Bengalen.

Brinjao leyt by de Caep de Comorijn.

A punta de Gualle (is een hoek van't Epland Seylon) leyt op 6. graden.

Courfen van Cochijn na Seplen.

Drooghten van Seplen op 6. en 6. en half graden.

A punta de Gualle leyt 28. myl vāde eerste drooghtē.

Wat dat O Pagode de Iorganatte is ende waer se leyt.

Ronde huebelen op te bergē Palur ghenaeint.

En Rivier by't leeghe landt. Tesskenen van dese Rivier.

Dese cours salmen aldus doen / met een Copas dat niet en wraecht / en so het pet wraechren / sult ghy u rekeninge daer na maken; Dit landt daer ghy by comen sult / sal wesen een black leegh landt sonder eenige gheboomten ofte wildernisse / en loopende langhs de Custe heen / sult aende oost zyde comen te sien eenen swarten lanchwerpede bewassen huebel / op't fatsoen van een Champana sonder mast / (het welke een Indiaensche Carveel is;) en wat boorder van desen bewassen huebel aen / staen een hoop boomē by de anderen / onder welke sijn 3. ofte 4. boomen / die wat grover schynen te wesen als den bewassen huebel; Dese gheboomten staen wat leeghachtigh; Een werp nigh van dese gheboomten af / soo begint de Risse van't landt van Orixa; Dese in't gesicht krpghende / sult terstont t'Zee waert aen / het water sien byken / het welck is op de droochten van Bengalen; want alhier is het Canael op zyn smalste / en laet achter u veel Rissen / te weten / aende zyde van Bengalen, die u altesamen t'Zee waert aen blyven / waerom ghy die niet sien en moecht; alhier passerende / soo ghe-naecht altoos de Risse van't landt vā Orixa, want al ist schoon dat ghy daer dicht by heen loopt / en hebt nieuwers af te vreesen / dan van dat ghy voor ooghen siet / die diepten sijn drie badem / met cleyn swart sant op de gront.

Sult vande zyde vā Bengalen 4. ofte 6. badem diepten hebben van modder gront / van welke zyde u sult wachtē: want sout vā dese modder gront op't eynde van een banche ofte drooghten van Bengalen comen; so ghy dese gront vint / sult n. o. en n. (noodigh wesen) aē loopen / tot dat ghy weder op de 3. bademen comt; wat dit is de rechten wech; Die voorz. Risse van Orixa gepasseert wesen / sult terstont meer diepten beghinnen te krpghen / en so ghy begeerden te loopen langhs het landt van Orixa heen / so doet uwen cours recht op d'eerste punct (die ghy voorz. u upt siet) aen; De minste diepten die ghy sult vinden / sijn 3. badem; dit is den rechten wech / tot dat ghy wel dicht by het landt zyt / alwaer ghy alsdā sult vindē 5. 6. badē diepte; en so ghy eenigh barnhout van doen hadde / soo loopt naer d'ander zyde aen't landt van Bengalen; want men heeft aldaer beter barnhout / als aē dees zyde van Orixa; maer moet daer na weder nae de zyde van Orixa comen / tot dat ghy voorz. by twee Rivieren zyt / ghelegen aende selfde zyde van Orixa, waer van d'eerste meer eenen Inwijck dan een Rivier gelijck is; D'ander leyt ontraent een mijl weeghs boorder aē / de welke eenen grooten mont ofte Inkomste heeft; Twee ofte 3. myle voorz. by dese Rivier voort aen / heeft men eenighe vloepende Bekē niet gheboomten / en een mijl voorz. by dese Bekē / staet een bosschagie ofte wildernisse vol en dicht van gheboomten / in ghelijckenisse van Palm-boomen; Van't beghinsel vā dese bosschagie af salmē zynē cours dwers ober doē; loopende na't d'ander zyde (van het landt / genaemt Guyneute) toe / te weten recht op eenen boom (die aende selfde zyde staet) aen dē welken inde hoochtē bovē alle d'ander uptlijck; staet aende sincker handt vande Rivier ghe-naēt Chandecan. Vā hier af voort aen zyn't altemael ondieptē / daerom en sult niet boorder aen loopen / dan mette volle bloet.

So ghy begheerde te loopen duer het Canael vā't landt heen / sult de cours doē als boven gesept is / en vāde Palmeiras na't n. o. toe /

sultet setten op 5. badē / en wesen de indē dagh / sultet houdē op de 3. badem / loopēde also op dese diepten langhs het landt heen / al comt ghy schoō altemers op wat minder dieptē / en wilt daerō niet vreesen / met welke course sult comen te sien de Risse van Orixa; als ghy die int ghesicht hebt / so sultet by ghenaken / in voegē dat ghy twee derdendeelen nae het landt / en een derdendeel nae de Risse toe loopt; alhier heeft men den rechtē wech / als bovē gesept is.

Dat 12. Capittel.

Een ander beschriptie vāde selfde vaert en coursē vā Indiē na Porto Piqueno ofte de cleyne haven van Bengalen door een ander Pilot aenghetelijckent, breeder en correcter verhaelt, met alle die gelegentheyte ende streckinghe van dien.

Splende vande Custe vā Indien / nae de Haven genaēt Porto Piqueno; int Coninghryck van Bengalen, te wetē vā buyten om't Eplandt Seylon; so sult ghy uwen cours nemē neffens de rusten vā Indien / tot dat ghy comt te sien Brinjaō, ghelegen by de C. de Comorijn, het uytterste eynde vāde custe vā Indiē / nemende vā daer af uwen wech / dwers ober: want is van hier af een goede contr'eye / en maecht den rotsien dwers wech / als ooc voorsz. te gaen / van niet te verballen binnen ofte tusschen het Eplandt Seylon in. So wāneer ghy comt te siē de Barreiras, dat sijn de Duppen van Brinjaon voorz. so sult ghy zupē aen loopē / doende also uwe cours vāde 15. tot die 20. myle toe / en vā daer voort aen sult uwe wech verrotten / naer datter u best goet dunct en gelegēt heyt geest / om te comē op de 5. gradē; alhier wesen sult o. aē loopē / so veel alst u noodigh dunct te zyn om u te verscherē / de pūt ofte hoec vā Gualle te moghen om loopē / (welcke is het uytterste eynde vānt eplandt Seylon, aēde 3. w. zyde / ghelegen op de hooghte vā 6. graden / als u dunct te wesen inde rōtrepe vāde Pura de Galle verseker om te wesen / so wiltet Eplandt genakē om dat te verkennē / al eer ghy by die drooghten comt / te weten / tusschen Tanadare, (het welke 5. myle vāde Punta de Galle is) en de eerste droochten / al waer int ghemern alle die schepen het landt connē verkennē / vā die geen die na Bengalen willen seplen / het 30 na eenighe havens vā dit / als daer is Porto piqueno, ofte Porto grande, dat is / de cleyne ofte groote Haven / alwaer de Portugesen hare vaert en handelinge hebben; Het landt aende voorz. contr'eye int ghesicht hebbēde / so ghe-naechter so dicht by als ghy begeert / doch onder de 12. badē nae't landt toe niet passerēde / om datter sommige clippē langhs lādēt heen ligghe / daer men sonder linge so gec' kennisse af en heeft / behalven de drooghten / tusschen welcken en het lādēt men droz' heen mach loopen / als hier nae ghesep't sal worden.

Loopēde aldus / als gesept is langhs't landt / so is te wetē dat het lādēt vā Tanadare (om d' te kennē) te wetē vā daer af 5. myle voort aen tot de drooghtē toe altemael aende Oever vā de Zee eē laech landt is; En als ghy boorder aen te lande waerts vint / begint te siē eenige geberghtē / te wetē / 3. groote bergen / daer met ober eē comēde / so sult ghy die eerste droochte terstōt comē te siē / tusschē welke en lādēt mē wel passerē mach; want die meeste schepē die boorz. by het Eplandt gaen en comen / loopen der door heen / sultet vindē / te wetē te middenwegē

Shedaente van't Landt beneden de Rissen.

Champana is eē Indiaische Carveel.

De Risse van't landt van Orixa.

De diepte op de Risse van Orixa is 3. badem / de gront swart sant.

Waerschoonlinge voor de gront aende zyde van Bengalen etc.

Voemen op't landt Orixa loopen sal.

Twee Rivieren by Orixa.

vloepende Bekē niet gheboomten.

De Rivier Chandecan.

Coursen om door't Canael te loopē.

Porto Piqueno no leyt in Bengalen.

Brinjaō leyt by de C. de Comorijn.

Barreiras vā Brinjaon.

Wat conēs dacten op 5. graden zynde aen loopē sal.

Den hoeck vā Gualle leyt op 6. graden.

Tanadare leyt 5. mylen van punta de Galle.

Havens daer de Portugesen haer vaert hebben.

Shedaente ofte trichene vā't landt Tanadare.

van tusschen dien en het landt 11. 12. vadem diepten/van schoone/en op sommige plaetsen steenighe gront / en hebter nieuwers booz te bzeesen/ van van dat ghy booz ooghen siet.

Deze eerste drooghte lept op de hooghte van 6½ graden ruym / en daer recht teghens ober sult op het landt eenen eenighen steenen huetel sien / sonder andere meer op alle dese con trepe te sien. Van dese eerste en groote drooch ten 6. mplen. boozder aen lept noch een ander; maer cleynder drooghten / men loopt d'een niet d'ander n. o. en 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. en 3. w. ten w. Dese cleyne droochte is ghelegghen op 6½ graden/ontrent twee mplen van't landt verscheyden / so ghy begheert tusschen 'tland en dien booz te loope/ghy moecht tet wel doen: want men heeft 5. 6. vadem diepte met leegh water vā sant gront / 'twelc ick weet vande geen dieper meer als 30. mael duer gepasseert heeft / so in't gaen als in't we derom keeren: maer somen een groot Schip heeft / soo ist beter van bupte om t'Zeewaert daer van af te loopen.

Die boozs. droochten gepasseert zijnde / so loopt langhes 'tlandt heen / sonder daer af te wijcken / want eenen goeden cours is daer dicht by heen te loopen / en comende booz by het eyndt vande gheberchten en het hooghe landt/sult eenen hoogen spitsighen top comen te sien / staende tusschen andere gheberghen in / van de welke loopt een uytstekende punt nae't 3. w. afdalende; Dese top wozt genoēt O Capello de frade, dat is/de Moninck's ro bel ofte rapzoen; is op de hooghte van 8. gra den ruym. Ick en stelle alhier de courssen niet diemen langhs dese Custe tot die boozs. Ca pello de Frade heen doet/om datmēt op geen rechte streck langhs en loopt. Dese Capello de Frade maert eenen hoec ofte punt landts/ vande welch een Riff asloopt / stekende tot op een half mijl t'Zeewaert in/daermen het wa ter op sommige plaetsen op siet bzeeken. Van dese punt af tot Trinquanamale zijn 17. mple n; mē loopt de ruste n. en 3. welke altemael van een leegh landt is / hebbende daer langhs heen een bankachtige gront / en sulter gants geen landt van sien / dan te landtwaerts bin uen. Op 5. mple akermen comt by Trinquanamale heeftmen een cleyne rebier ligghe n. Trinquanamale is een groote Haven / heb bende in de mont meer als 3. mple in de bzeede; is aen d'incruste van dien van een leegh lād/wesende ober al diep; die daer in wil wes sen om te ankeren / mach het setten onder het beschutsel van eenich vande Eplandē; is van hinnen in een rebier / welch loopt tot Seyra Vaqua toe; tot hier toe ist altemael een leegh landt. Om Trinquanamale van verde te hē nen / so is te weten datter acide mont vā dien aende noozdt zyde ghelegen is een Duyn van gheslachtighe coluer / ende heeft aenden eenen hoerck ofte punt twee lanch streckende ghe berchten van een verheven landt / streckende recht te lande binnewaerts aē / sonder datmē booz ofte achter eenigh ander hoogh landt meer siet langhs de Zee cant heen. Comende by Trinquanamale, en dat verkeut hebbēde / mocht van daer af terstont uwen cours naer dweers ober setten: want dit de beste plaets is / om uwen wech te her volgen; sult van hier af noozden / ende n. ten o. aen loopen / midts altoos u rekeninge makende van't declineren ofte 'twzaken vant Compas / en so het waer inde Monson vande winden van Augustus,

so sult alsdan n. aē gaen / om dieswille dat die stroomen alsdan seer sterc t'Zeewaert in loo pen; sult dese coursen aldus doen tot op de hooghte van 17. gradē / twelch is de hooghte vanden hoerck ghenaeint A ponta de Guado varijn. ghelegē aen't landt en Custe vā Cho ramandel, beginsel vant land ende Coningh rijck van Orixā.

Comende op de 17. graden / sult van daer booztaē na de Custe vant vaste landt toe loo pen / om een goede repse te doē / waerschouwwe u boven de 19½ graden niet te passeren sonder lant te sien / om dieswille datrer op de 19. gra den een rebier lept / ghenaeint Puacota, van welcker mont af 3. mple t'Zeewaert in / is ghelegē een steen Clippe van een schips legte groot / welch men beschepdelickē genoech sien kan: want het bouen water uyt steecht; Men mach tusschen dien en het landt duer loopen / willende / sonder pet meer te bzeesen / dan dat men booz ooghen siet. Alle dese Custe / te weten vande punt Guadovarijn booztaen / is alte mael van grof dick landt en gheberghen die men van verde sien kan. Van die boozs. Re pier Puacota af / tot een ander rebier genaēt Palvor ofte Palura, zijn 12. mple n; men loopt de Custe n. o. en 3. w. Boven dese rebier van Palura lept eenen seer hoogen bergh / ghenaeit A Setra de Palura, dat is het gheberghen van Palura, welch is den hooghten bergh vā dese Custe. Dese rebier lept op 19½ gradē ruym. Van dese rebier tot den hoerck genaēt A Der radeira terra alta, dat is / het laetste hoogh landt / loopt men de Custe by de selfde streck / en is inde streckinge 7. mple n; is ghelegen op de hooghte van 19½ gradē ruym; Doe alhier dese vermaninge van't laetste hooge land / op dat de gene die by dese custe heen loopt / mach weten dat alhier alle de geberchten en thooge landt vollyndicht / en van daer boozt aen ist altemael leegh landt en sandt strandē / tot die plaets ghenaeint As Palmeiras ofte Palm boomen toe.

Want laetste hooghe landt ofte Derradei ra terra alta af tot de rebier genaemt Rio de Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. ende is inde cours 5. mple n. Om nu te weten wanneer datmen recht teghens ober dese Re vier vā Manicapatan is / so salmen eenē hoo ghen ronden boom alleen langhs de zee kant heen sien staen / en is een seer vlack landt / heb bende aende Zee kant een bankachtighe ofte andiepe grondt. Dese boozs. boom staet aēde slinker handt vande mont vāde rebier. Vā Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. tot die Pagode de Iorganate toe (dat is den Afgod ofte Afgodts tēpel van Iorganate gheseyt) zijnde inde cours 3. mple n. Dese Pa gode vā Iorganate lept op de hooghte vā 20½ graed. Van dese Pagode de Iorganate tot een anderen groote ende swarte Pagode ofte Afgodt / looptmen de custe o. ende w. en heeft van o. ten n. en w. ten 3. is inde cours 7. mple; Dese swarte Pagode lept op de hooghte van 20½ graden schaers.

Vā dese swarte Pagode tot de rebier Ca yegare looptmen de custe n. o. en 3. w. en heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w. ten w. is inde coers 10. mple. De rebier vā Cayegare lept op 21. gradē schaers / en op 4. mple nae / akermeder by comt ligghe n. 5. betwassen huetelgheens / welke hem berthoonen int schijnfel ghelijck een haben vander Zee / niet hutten bebout. Inde mont vande boozs. rebier ligghe twee sandt

D'eerste drooghte by Canabare lept op 6 en half graden ruym.

Des mple vāde drooghte mach ee cleynder drooghte.

Coursen vāde drooghten na Capello de Frade.

Capello de Frade lept op 8 graden.

En Riffe by Capello de Frade.

En rebier die inde mont 3. mple bzeet is Trinquanamale ghehaemt.

De rebier die na Seyra Vaqua loopt.

Tesskenen vande rebier Trinquanamale.

Waerschauwinghe hoe mē inde d'as son vande winden in Augusto aen loopen sal.

A punta de Guadovarijn lept op 17 graden.

Vermaninge met boven de 19. en half graden te loopen.

En rebier Puacota op 19 graden. Drie mple van Puacota een groote Clip.

De rebier Palvor lept 12 mple van Puacota.

Palvor lept op 19. en half graden de Palura.

A terra deira terra alta lept op 19 twee ber dendeel graden.

Dorsake waer omme by van Derradeira terra alta ver maent.

Coursen vant hooghe landt na Rio de Manicapata

Teycken vā Rio de Manicapatan.

Pagode de Iorganate.

Pagode Jopallate lept op 20. en die tēndel gradē.

Den swarte Pagode op 20. en half graden.

De rebier Cayegare op 21 graden.

4. mple van Cayegare ligghe n. 5. huet belen en vande rebier twee droochten.

sant drooghtē / streckēde eē goede mijl weeghs
zupdt westwaert aen / en heeft noch aende in-
komste van dien een Risse ligghe / streckēde
langhs de Zee-custe heen tot een half mijl
r'Zeewaert in; D'incoste van dese Rivier
heeft 4. baden diepten / men looyter upt en in
n. w. en 3. o. De voozsz. drooghten sullen u int
inloopen blyden aende sincker handt / ende
die diepten is daer langhs heuen.

Om Cayegare van verde te kennē / so is te
weten / dat wanneer ghy de voozsz. betwassen
huebeltgiens ghepasseert zijt / so schijnt Caye-
gare een epland te wesen / hebbende 3. ofte 4.
boomen boven alle d'ander upsteken / en een
wepnigh daer voozsz. staet eē clepne Pagode;
Wat voozsz. dese Pagode heefmen een wil-
dernisse ofte bosschagie / seer dicht en swart vā
geboomten / welke schijnt van Cayegare te
wesen / en hebt daer voozsz. anders geē swar-
te wildernisse dan dese. Voozsz. die voozsz.
Pagode staen sommige sandt Dupnen van
roode coluer / met sommighe water beecken.

Vande Rivier van Cayegare, tot dē hoek
genaēt A ponta das Palmeiras, looptmen de
custe n. o. en 3. w. en heeft wat van n. o. tē o. en
3. w. ten w. is inde cours 11. mylen / al eermen
op 2. mylen nae byde punct vande Palmeiras
comt / so sult ghy sommighe betwassen swarte
huebelen comē te sien / staende op eē landt dat
hoogher is als alle het ander daer ontrent / en
vā daer af na de punct toe / so begint weder
leegh te worden; en recht teghens die bewasse
huebels over / sult op de strāt sommighe clepne;
maer niets te witte sandt Dupnen sien; Dit
zijn de teijckenen ende rechte kennisse diemen
heeft / wesende dicht by de punct vāde Palmei-
ras, want op de punct gants geen gheboomte
noch wildernisse en staet / en hoe wel datter dē
naem vande punct vāde Palm-boomen heeft /
en heeft niet tegenstaende rechte-voozsz. maer
eenen boom alleen. Soo u de nacht overviel /
zijnde by Cayegare, en eben wel uwen wegh
begeerden te ver volgen / so loopt op de diepten
van 12. baden n. o. en n. o. ten o. aen / altoos
met het loot inde hant / met goede wacht ende
opzicht; en comende op 16. badē / sult u ter stāt
nae t n. o. aen houwen / tot dat ghy weder op
de 12. baden comt / altoos makende op dese
diepten te blydē / tot dat ghy comt op 7. badē;
ende wesende alhier by nacht / sultet setten tot
datter dagh wert / en metten dagher aet u au-
kers lichten / loopende op de selfde wegh ende
cours van n. o. en n. o. ten n. aen / tot dat ghy
comt op 4. bademen.

Sult alhier comēde / een Man inde Maers
hebbē / om wacht te houden en t'landt te ver-
kennen; Dese custe streckt o. n. o. aen / tot dat
men comt te sien een betwassen hubeel / welke
hē verthoont int schijnscel als een Champana
sonder mast / met een boot achter aen; (Dese
Champanas zijn de Carabielen vāde India-
nen / daerse hare Navigatie over Zee en tāges
de Custe met doen;) Dit is de beste kennisse
diemen heeft aen dese custe van Orixā; hebt
altoos goede acht op t' diepē / dat so u de diep-
ten begonste te vermeerderē / te wetē / tot ober
de 5. baden / so sult ghy terstont wederkeeren
op de 3. 3. en 4. baden schaers / om dat dit de
rechte cours is; wāt so ghy bleeft loopēde op
de 5. en 6. badē / sout int eynde aēde grōt rakē.
So wāneer ghy comt te sien de voozsz. be-
wassen hubeel de Champana genaēt (als ge-
sept is) / so sult ghy daer langhs by heen loopē /
tot dat ghy comt te sien 3. boomē by een staē /

verschepden vande anderen / welke boomen
genaēt worden As arvores da Conhecença,
dat is de boomen vāde kennisse gesep; Recht
teghens ober dese boomen leyt de Risse van
Orixā, en siende r'Zeewaert aen / sulter t'wa-
ter op sien byken / te weten / aende 3. pde van
Bengalen, en sult dese voozsz. teijckenen niet
mogē sien / vā niet claer weer / en so t' mistich /
doncker ofte bysich weer waer / so hebt altoos
flood inde hant / sonder daer onachtsaem in te
wesen; want moet daer op in loopen / te wetē /
op de 3. en 4. badenē schaers; sult oor weten
datmen aende 3. pde van Bengalen harde sant
gront / ende aende 3. pde van Orixā modder en
swart cleijn sant heeft; Doe dese verclaringe /
om dat ick het selver dickwils duer gelooopen
ben met groote schepen

Gepasseert zijnde beyde de Rissen (te wetē /
die van Orixā ende Bengalen) sult comen te
sien het Eplandt ghenaeint A Yha dos Gal-
los, dat is / het Eplandt vande Hanen / sulter
recht op aen loopen / sonder byeen: want is
ober al diep ghenoech / ende van d'ander 3. pde
van Orixā ist altemael bankachtig / daer-
omme u vermanē het Eplandt Dos Gallos
wel te genaken / daer langhs by heen loopēde /
waer mede ghy terstont by een Rivier comen
sult / genaēt Rio de Chandequan; die voozsz.
passerende / sultet vā daer d'wers over loopen
na de 3. pde vā Orixā toe / alwaer ghy sult comē
te sien eenen hoek ofte punt / welke is vande
Rivier Angelijs genaemt. Dese punt landts
sal u blyben int noorden; alhier comende sult
altoos mettet loot inde handt loopen / die
diepten die ghy alhier sult vinden sal wesen
3. 3. en 4. badē; maer wesende volle Zee / sal
daer meer diepte wesen / twelck alsoo sal due-
ren tot dat ghy met de Rivier van Angelijs
ober een zijt: want men aldaer langhs heen
veel diepten heeft. Comende met de Rivier
Angelijs ober een / soo sult ghy langhs den
oever heen loopen tot een Rivier toe / genaēt
Gilingoa, met dese Rivier ober een zijnde / soo
en wilt alsdan niet te seer van landt af wijt-
ken nae de rechter handt toe: want men al-
daer een sandt-drooghtē heeft / daer hem Bar-
tolomeus Rodrigues de Morais op verloor /
met een gheladen schip / te wetē / int uploopē /
waerom ick u adverteer de sincker handt te
houden: want het is daer ober al diep ghe-
noech.

Van dese Rivier af tot eenighe hooghe
Beerken ofte afwateringhen toe / machmen
barn-hout kryghen / wiltmen; mochtet van
dese voozsz. pde Beerken af nae de ander 3. pde
van Gaynette toe / d'wers over loopen (al-
waer terstont vijf ofte ses boomen boven
alle d'ander sult sien upt kycken) tot dat ghy
wel dicht aen d'ander 3. pde zijt. Dese voozsz.
sepde boomen staen by de mont vande Rivier
Chandecan, te weten / aende oost 3. pde.

De diepten diemen op dese bankē sal vin-
den / zijn 2. ende drie bademen schaers tot
aen de ander 3. pde toe: want hebt aldaer veel
diepten.

Van hier voozsz. aen en is u niet meer noo-
digh eenighe advertissement: want de Wis-
schers u alsdan wel brenghen sulen daer
ghy wesen wilt / ghy sult daer ober heen
loopen met het water van de halve bloet
voozsz. aen / etc.

Ick adverteer u wederomme / dat soo ghy
by ghehale quaemt teghens den dagheraet
by de voozsz. Riviere Cayegare, boven
C 3 verhaelt /

Teijckenen
om Cayegare
van verre te
kennen.

Coursen van
Cayegare tot
punct das
Palmeiras.

Teijckenen vā
punct das
Palmeiras.

Hoe datmen
by nacht by
Cayegare
zijnde / voozsz.
gaen sal.

Teijckenen
van t' landt
ober de custe
van Orixā.

Waer schou-
winge vande
diepten.

As arvores
da Conhecença
ja.

Teijckenen
van t' Riss van
Orixā.

3. pde
van Bengala
harde sant
gront.

3. pde
van Orixā
modder geē
met cleijn
sant.

Eplandt
vande Hanen
A Yha dos
Gallos.

Rio de Chan-
dequan.

Den hoek
vande Rivier
Angelijs.
Diepten om-
trent Angelijs.

En Rivier
Gilingoa ge-
naemt.

En sandt-
drooghtē daer
hem Bar. ros
verloor de
Gilingoa op
verloor heeft.

Daer schou-
winge of men
inden daghe
raet by Cape
gare quam/
hoe dat men
dan aenloope
sal/ etc.

Daer datme
loopen sal/ is
dat u de nacht
overvalt.

Wende 3pde
van Orisa
hanchachtigh
ende ondiep.

verhaelt/ so loopt langhes de Custe heen / tot
genden hoeck de Punta das Palmeyras, ende
van daer oost aen tot op 17. vadem diepten/
doende van hier af uwen cours n. w. en n. w.
ten noorden aen; desen wegh moetme aldus
doen met een Compas dat ee streck wyert/
tot dat ghy comt op de 12. vadem diepte/ende
dan noch also op de selfde cours aenloopende
tot op 4. ende 3. vadem / waer mede sult ter-
stont (so t' klaer weder waer) tlandt va Orisa
moghen sien : maer soo't doncker en mistigh
waer / so en wilt niet meer na't lād toe loope/
u altoos houdede op de 4. en 3. vade schaers/
loopende oost aen / wāt het loot ende die diep-
ten sal u wel binnen ledden / en wacht u van
op veel diepten te comen / u houdende als ge-
sept is op de wepnigh diepten. So u die nacht
overviel/wesende op de 17. vadem / so loopt
nae de twee Eplanden toe / in voeghen dat
ghy't niet en ser. want is quaet te ankeren.

Passerende boorzby de boorz. Punta das
Palmeyras, binnen dooz loopede inder nacht/
so en sult boven de 7. en 8. vadem niet passere
tot dat de dagh aen comt / waer mede alsdan
binnen dooz sult loopen / ende soo het gheviel
dat ghy daer waert niet een clegjn Schip / soo
hout u op de 2. en 2. vadem / tot int ghesicht
vande Riffe van Orisa, als ghy met die be-
gint ober een te comen / soo loopt tot op een
schuet van een Roer nae by: want tisser diep
genoech en vande 3pde va Orisa ist altemael
hanchachtige en ondiepe gront; Dese boorz.
Riffe sal u blyven aen u rechter hant / te wete/
t Zeewaert van u ; van daer affshepdende/
mochtet houden verht op't Epland Aylha
dos Gallos aen / ofte willēde na de punt lād
vande Gebier Angelij toe / alwaer v'pelickē
mocht op aen loopen: want sulter 2. en 3. va-
dem diepten hebben: maer moet wesen met ee
clegjn schip / als boven.

Dat 13. Capittel.

De Navigatie en Coursen van uyt Indien
nae de Haven van Aracan toe, twelck is
den selfden wegh diemen doet naer die
Porto grande, ofte Grootte haven, ghele-
ghen in't landt van Bengalen.

SEplende van Indien ofte Cochijn af
nae de Haben van Aracan toe / salnē
zonen cours doen nae't Epland Sey-
lon toe / in sulcker voeghen als hier
vozen (inde beschripte vande coursen en vaert
nae die Porto Piqueno ofte cleyne Haben)
verclaert is / loopende also naer de punct ofte
tepnde vande doochten toe (gheleghen op 6.
graden ruym) ende op den hoeck vant landt
(twelcke streck oost en west) aē. By dese punct
ofte hoeck comende / sulter van daer vant lād
af steken / loopende 7. of 8. mplen n. o. aen / om
han onder het Eplād af te comen / en alsdan
uwen cours doen n. o. en n. o. ten n. tot op de
12. graden / so dat u Manacosta comt te blyve
int 3. w. en van hier af sult n. o. aen loopen tot
op de 20. gradē schaers / twelck is de hoochte
van Aracan, en so ghy alsdan noch geen lād
en saecht / sulter o. aen houden na Aracan toe.

Op de selfde hoochte van 20. graden / 3. of 4.
mplen van landt af leyt een Riffe daer wa-
ter op breekt / en is met leegh water ondeck;
mach wesen vāde groote vā 7. scheeps lenctē/
so inde brede als inde lenghte; als ghy dit riff
comt te sien / so sult ghy u daer van wachten/
tot op een schoot van een goeteluck nae. De
Haben van Aracan leyt op 20. graden / ende

wesende 5. of 6. mplen t Zeewaert daer vā/
sult daer 20. vade diepten bindē / sandt gront;
En comende op de 19. graden by't landt / so
sult ghy 6. mplen vā landt diepe modder grōt
binden / en maer 3. of 4. mplen vā landt we-
sende 30. vadem modder gront; ghy moet u
wachten op dese hoochte vande 19. graden
nae't landt niet te loopen: maer sult doen als
boven gheseyt is.

Dat 14. Capittel.

Die Navigatie en coursen van uyt Indien
nae de Haven van Martavan toe, gelegen
int Coninghriek van Pegu, met alle die
gheleghenheyt van dien.

SEplende vā Indien af nae Martavan
soft nae't Coninghriek vā Pegu toe/
sult uwen cours doen (tot dat ghy't
Eplandt vā Seylon ghepasseert zyt)
gelijck als de geen die na Bengalen wil seple/
en het Eplād om wesende / sult na d' Eplandē
As Ylhas d' Andemaō toe loope / welcke lig-
gen / te wete het upterste epndt vāde Eplāden
aēde 3. pde op 11. gradē / en het upterste lād
aēde n. 3pde op 14. graden; Wē loopt aēde
3pde vant oosten boorzby heen op de cours vā
n. o. en 3. w. Vande Eplandē d' Andeman, tot
het vaste lād toe / zyn over de 60. mpl. weecha
Loopende na Andemaon toe / sult u best doe
om aēde n. 3pde daer vā af te passeren / en daer
boorzby wesende / willēde loope als gheseyt is
nae Martavan toe (twelck leyt op 16. graden)
sult op de 14. graden / comende nae het landt
toe loopen / ofte om beters op de 13. graedt/
oin oorzake vanden Inwijck van Martavan,
daermen seer stercke stroomen heeft / altoos
nae het n. w. treckende; en so ghy nae het landt
toe liept / wesende op de 14. graden / so sult ghy
veel Eplandē comē te sie / alwaer ghy moecht
by dicht by comen : want is ober al schoon
en diep; men heester dicht by aēde 3pde vāde
Zee 12. 13. vadem diepten modder gront / be-
halven het Eplandt Pulo Comuda, twelck
mach liggē ontrent 6. of 7. mple vande Ha-
ben vā Martavan af; tusschen dit Eplandt en
het vaste landt liggen veel Riffen / niet tegen-
staende / so het gebiel dat ghy tusschē dese Ep-
landen verbielt / so sult ghy de 3pde van't Ep-
landt genaken: maer niet te dicht / alwaer ghy
ee Canael sult binden van 3. vade diepte / ende
aēde 3pde van't vaste landt heestme op veel
plaetsen ondiepten ende doochten / loopende
van hier af naer de Haben vā Martavan toe /
(dit Eplād boorzby wesende) sult by't land hee
loopen / alwaer ghy sult comē te sien sommige
clippē t Zeewaerts liggē / die int schijn sel hen
verthoonē als Almadias (dat zyn Indiaesche
schuytgiens / diemē inde Gebieren gebuyct.)
Dese boorz. clippē liggen vā Pulo Comuda
af na Martavan, ontrent 2. mplen weeghs na
het landt toe; verht teghens ober dese clippē
heestmen aent vaste landt ee punct ofte hoeck
van't hooche landt; aēde n. 3pde van dit punct
is ee strant van sandt gelegē aent leegē landt;
Dit land behoort Xemijn Vegarum toe / dat
is op de Pegusche tale die Heere van Vegarū
geseyt: want Xemijn is so veel als Heere ghe-
sept / en Vegarum, den naem vant landt; Van
hier af n. aen / so loopt het land hooch op / heb-
bende op sommige plaetsen Inwijcken / Clip-
pen en Eplandkens.

Al eernē comt by de habē van Martavan,
so heestmen een wit huebeltgien ofte verhebe
landt / dienende dooz een kenterickē ofte bahe/
hebbende dicht by hē 2. Palm-boomen staen;
Ontrent

Teeckenē vā
de Haben van
Aracan.

As Ylhas
d' Andemaō
het upterste
epndt aēde 3.
pde leyt op
11. en het up-
terste vāde n.
3pde op 14.
graden.

Op 14. grade
sietmen veel
Eplanden.

Het Epland
Pulo Comuda
da leyt 7. mps
len vā Mart-
taban.

Ghebaentē
ende op doe-
ninghe van't
lād by Mart-
taban.
Almadias
sijn cleyne
Indiaesche
schuytgiens.
Pulo Comuda
da leyt twee
mplen van
Martavan.

Teeckenē
ende hē plaets-
sen eernē by
de Haben van
Martavan
kont.

De coursen
na Aracan
salmen nae
Eptan nemē.

Aracan leyt
op 20. graden
sejaes.

Op 20. grade
3. mplen vant
landt leyt een
Riff 7. scheeps
lenghtē lāgh.

Ontrent 2. myle verder sult ghy ee dicke top landts sien aent eynde/van de welke/te wete t Zeewaert aē leyt een Eplandekē/ twelck mē niet sien/noch vant sāt onderfchepde en ran/ tot datmender met ober een/ ende die Revier van binnen (daer die Haven van Martavan leyt) ondeckt siet; dit Eplandt gien gepasseert wesende sult een wit huedelgen komen te sie/ dat v vande ghelijcken aende zuydzpde blyft; binnen int Eplandt heestmen een lack ofte befloten water liggen van een goede Vischerpe/ aleer men by dese Havē van Martavan comt/ (komende van t Eplandt Comudo af) sult te Zeewaert ontrent ee myl ofte ander half vā t landt af/ een ront Eplandeken vol wildernisse sien ligghen/ ghenacmt A Ylhā das Cebollas, dat is t Epland vanden Apun/ by welck Eplandeken/ te weten aende zuydzpde daer van/ leyt een Klippe daermen de Zee op siet breecken; van dit Eplandeken af tot de Haven van Martavan toe/ mach wesen ontrent twee mylen; Comende van Pulo Comuda af sult verdacht wesen/ daer van af te loopen aende zpde van t landt/ doende de cours als boven geseyt is: want en hebt niendwers af te breezen / dan van het gheene ghy voor ooggen siet; sult oock weten datmen van dit Epland Das Cebollas voortaeu naer t noorden toe anders geē Eplanden noch Klippen meer en heeft / twelck een seer goede kenteycken van desen indwijck is: want wesende aen dees zpde/ so en sijnen so haest niet by teen Eplandt ofte men siet een ander / ende van daer af voortaeu soo en sietmender gants gheen/ als gheseyt is; moet wel voor u sien voor by de Haven van Martavan niet te passeren: want wesende op 12. vadem soudt ee wepnigh daer naer op droogh komē.

Dese Haven van Martavan is ontrent een myl ofte ander half breed/hebbēde vāde noord zpde een laegh ofte vlack landt / wesende wāter pas met de Zee/ en is een Eplandt twelckie ghenacmt wordt Momuay, men mach het sien als men langhes landt heen (te weten van Pulo Comuda af) naer dese Haven toe comt/ sult altoos loopen op de diepten van 12. vadem/ ende komende op 8. 9. vadem/ soo sultet setten: want zijt al dan inde Haven/ ende en wiltet landt niet naerder ghenaken / noch en loopt niet verder naer den indwijck / ende die bancke toe/ sulter t elcke mael minder diepten vindē; Dese Revier vā Martavan loopt noord oost ende zuydrwest upt end' in: maer men en mach daer sonder Loots-man niet in loopen; want heeft binnen inde Revier (te weten aende oost zpde) een Steen-klippe ligghen/ welke alle t water naer hen toe treckt/ daerom en machmē daer sonder Loots-man niet in loopen; oock mede so heestmen in d' inkomste vā dese Revier ende Haven (te weten aende rechter hant) een bancke ofte drooghte ligghen/ al waer te midde-wegē een Caniael door loopt van 6. 7. vadem diepten/ twelcke sult mogen kinnen by dese teyckenen/ te weten/ heeft op t diepste veel visch diemen sien mach; Dese Haven van Martavan is ghelegghen op 16. graden, ende de Stadt Martavan op 16. graden.

Men t uysterse eynde vande Eplanden van Andeman, te weten aende noordt zpde heestmen twee Eplanden ligghen/ tusschen welke ende d' Eplanden Andeman men wel passere mach/ van ghelijcken aende uystersten hoeck van t zuydegude vande Eplanden Andeman (ghelegen op 11. graden) heestmen oock sommige Eplandekens ligghen/ ende van daer

af naer d' Eplanden As Ylhas de Nicobar, te weten zuyden aen / so strect eenen anderen reghel Eplanden; oock mede soo ghy quaemt te loopen van d' Eplanden d' Andeman af/ naer de Custe toe/ ghemoetende sommighe vergaderinghe ofte rabelinghe van wateren/ soo en wilter niet voor breezen: want en is anders niet dan tselfde water / sonder datmen alhier eenighe drooghten heeft/ al hoewel datter aen de ruste etlycke liggen; men heester alleenlycken te midde-weghen een Eplandt ligghen/ twelcke die Inghesetenē noemen Viacondam, is een cleyn Epland/ wesende daer rontom ober al schoon: maer heeft seer wepnigh versch water/ anders niet hebbēde dan Dijnboomen/ waerom niet noodigh is daer aen te loopen.

Dat 15. Capittel.

Deroute ofte die Navigatie van Cochijn uyt Indien naer Malacca toe.

De naer Malacca wil varē inde groote Monson (dat is de principaelstē tijt dat de winden daer toe dienende rouweeren) inde maent van April/ so sal mē (om zjn reyse te verseecken) maken tsejl te gaen van Cochijn af tot den 26. Aprilis toe/ ende upt de Haven wesende/ terstont de cours zuyden aen setten tot op 7. graden / ende van daer af zuydt zuydroost aen tot op 6. graden/ wesende op dese hooghte salmen zuydroost aē loopen/ tot op 5. graden schaers/ ende vā daer oost aen tot datmen het Epland Seylon voor by is / wesende in dese contrepe sult aenloopē/ in boegen dat ghy komt op 5. ende 5. graden; van dese hooghte sult uwen cours doen naer d' Eplandekens van Gomezspola toe/ (welcke liggen op 6. graden byden hoeck van d' Acheijn van t Eplandt Samatra.)

Comende by d' Eplanden Gomezspola, soo ghy gheen breezen en hebt vande Acheijns, (dat zjn d' Inghesetenē van t Coningh-rijck van Acheijn, int Epland Samatra, doot byanden vande Portugesen) so neemt uwen cours langhes t Eplandt Samatra heen / tot de Cabo (ghenacmt) Tanjamburo toe/ ghelegghen aende selfde Custe van t Eplandt op 5. graden ruym/ ontrent byde 30. mylen van d' Eplanden Gomezspola, ende van hier af sult uwen cours nemen naer de Custe van Malacca toe/ loopede so veel te loefwaert als ghy pimmers moecht/ om te gaē verkennē Pulo Sambilao, twelcke is een Eplandeken ghelegghen dicht aende custe op 4. gradē van Malacca, noord west ten noorden 40. myle; want die dese Eplanden komt te verkennen/ heeft een reyse om haest tot Malacca te komē/ ende die daer van te lywaert aen kompt naer Pulo Pinan toe/ (twelcke een ander Eplandt is/ ghelegghen op 5. graden / ligghende van Pulo Sambilao noorden ten westen 12. mylen / soo heestmen naer Pulo Barun toe/ een ander Eplandt/ van Pulo Pynao ghelegghen noordtwest ten noorden 10. mylen op 6. gradē) sout by avontueren zuydooste winden binden/ die aen dese custe ster veel waepē/ daerom die laet t sejl gaet is een lange reyse verwachtende/ waeromme tbeste is breech van Cochijn te schepden/ ont een beter vopage te hebben/ etc.

Dat 16. Capittel.

Een ander breeder verclaringhe vande Navigatie ende Courlen, om te seylen van Goa uyt Indien naer Malacca, met alle die streckinge en gelegentheyte van dien.

As Ylhas de Nicobar.

Enighe drooghten by Andeman.

Viacondam is een kleyn Eplandeken.

Wat tijt datmen tsejl gaet sal nae Goa.

Courlen van Cochijn tot de Eplandekens van Gomezspola.

d' Eplandekens Gomezspola ligghen op 6. graden.

De Acheijns zjn doot byanden vande Portugesen.

Cabo Tanjamburo leyt op 5. graden.

t Eplandeken Pulo Sambilao leyt op 4. twee derden deel graden/ 11. w. ten 11. 40 mylen van Malacca.

Pulo Pinan leyt op 5. een half graed.

Pulo Barun leyt op 6. graden.

Ylha das Cebollas vol wildernissen.

Wende zuytzp van dit Eplandt een klip.

Goede teyckenen by Ylha das Cebollas.

De Havē van Martavan is een myl breed/ en het is een Eplandt ghenacmt Momuay.

De Revier vā Martavan loopt noord oost en zuydrwest. Wende oostzyp een steen klip ende Revier.

De Havē van Martavan leyt op 16. drie vierendeel graden. De Stadt op 16. graden.

Twee Eplanden by t Eplandt Andeman. t Eplandt Andeman leyt aende zuydzyp op 11. graden.

Courten van Goa nae Malacca.

De geen die begeert te seplen van Goa, ofte uyt Indien naer Malacca, sal tot 20. mylen weeghs t'Zeewaert in loopen/ in sulcker voegen dat hy het Eplandt Seylon mach byten om loopen/ naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar toe/ te werten dooz't middelste Cannael heen/ twelcke leijt op 7 1/2 graden / sult gheadverteert wesen op dese contourpe acht te hebben op de stroomen: want se mette weste winden naer de golbe van Bengalen toe loopen/ ende mette ooste winden t'Zeewaert aen; 20. ofte 30. mylen vande Eplanden af heeft men so groote veranderinge ofte ravelinge van water ende stroomen/ dat het drooghten schynen te wesen.

't Middelste Eplandt van Nicobar leijt op 7. een half graden. Waer schouwinghe dooz de stroomen.

Op't midden van d'Eplandt Nicobar/ op 6. een half grade leijt een Cannael.

El Eplandheit op 6. een hierendeel graden.

Dier Eplandheit.

En Eplandt op 8. graden.

Omtrent 2. mylen meerder noch t'Epland

Waer schouwinghe dooz de zuydzyde van Nicobar.

Beschryvinghe dooz de Acheijn van't Eplandt Samatra.

't Eplandt Pulo Cuto leijt op 6. twee derde deel graden.

Teseken om Pulo Cuto te kennen.

Sooghy quaemt op't midden van d'Eplanden Nicobar aen/ so weet datmen daer een Cannael heeft/ liggende op 6 1/2 grade/ wesende d'Eplanden vanden anderen verscheyden ontrent anderhalf myl/ daermen wel tusschen dooz mach loopen sonder schynen: want en hebt anders niet te vreesen/ dan alleenlijcken dat ghy booz ooghen siet; de diepten diemen daer heeft zijn 12. 13. vadern; aen't eijnt van dit Cannael/ te weten by't noozder Eplandt van d'Eplanden Nicobar, leijt een Eplandeken daermen tusschen dooz mach passeren/ mettet grootste schip datmen vint; het zupder eijnt van dit Eplandt is ghelegen op 6 1/2 graden/ en t'bovenghenoemde Cannael op seiven en half graden/ als vozen.

Sooghy quaemt by't middelste Cannael gelegen op 6. graden/ sult by't inkommen van't Eplandt vier Eplandeken sien/ waer van de drie een half myl van't Eplandt af ligghe/ zynde twee van dien groot ende hoogh/ ende tander kleijn/ ende t'vierde leijt verscheyden van't Epland ontrent drie mylen; is ee groot ront Eplandeken black boven op/ ende naer't noozden sult een ander Eplandt sien ghelegen op 8. graden; d'inkomste van dit Eplandt heeft eenen dicken hooghen rugghe/ wesende aen't eijnde black; komende int midden van't Cannael sult noch een ander Eplandt sien/ gheleghe dicht by dat vande 8. graden van een black land/ liggende vanden anderen ontrent twee mylen weeghs; van d'Eplanden Nicobar tot dit noozder Eplandt/ zyn ontrent seve mylen weeghs/ en hebt alhier nieuwers van te vreesen; aen't eijnt van dit Cannael heeft t'Eplandt Nicobar eenen ronden habel/ hebbende aende doet van dien een Eplandeken ligghe/ sult gheadverteert wesen aende zuydzyde van Nicobar niet te passeren/ om te schouwen die hā Acheijn van't Eplandt Samatra, die hen alhier onthouwen: want zyn doot byanden vande Portugesen; doet eer u beste om te passeren/ als boven gheroert is / al waert schoon dat ghy u vont op 8 1/2. ende 8 3/4. grade/ moechter eventwel passeren sonder vrees: wāt zyn altemael Cannalen ofte Duer-tochten.

Ghepasseert wesende d'Eplanden van Nicobar, als ghelept is: sult uwen cours nemen naer't Epland Pulo Cuto toe: men loopt Pulo Cuto met Nicobar oost ende west/ en heeft wat van oost ten zuyden/ ende west ten noozden/ is inde cours 9. mylen / ende leijt op de hooghre van 6 3/4 graden; Om Pulo Cuto te kennen komende van upter Zee daer op aen/ so sult ghy vade oostzyde een hoogh ront lant sien / wesende aenden seker vande Zee laegh/ zyn drie kleyne Eplandeken by een/ hebbende vande zuydzyde/ te weten: aenden uptersten hoek van dien 3. ofte 4. kalypen onder

ligghen/ en vande noozdzyde een ander mont ofte open/ loopende tusschen t'grootte Epland ende t'Eplandt van ter Zee; In dit Eplandt naer't landt toe/ te werten: aende zyde van't zuydroosten / is een plaets daermen seer goet versch Water heeft / by enen leeghen punt landts.

Moecht oock wel uwen cours nemen van d'Eplanden Nicobar af/ naer't Eplandt Pulo Pera toe / twelcke is een kleijn ront Eplandt sonder eenighe gheboomten/ ghelegen op 5 1/2 graden/ wesende inde cours van Nicobar tot Pulo Pera ontrent 100. mylen; men loopt oost zuydroost en west noozdwest; Van Pulo Pera tot het Eplandt Pulo Pinaon zijn 15. mylen/ ende ligghe vanden anderen oost ende west/ en heeft wat van oost ten zuyden/ ende west ten noozden; Dit Eplandt Pulo Pinaon leijt 5. mylen van't vaste landt af/ op 5 1/2 graden ruyjn; die kēnisse van die is/ dattet hoogh int midden is / hebbende aenden hoek van't noozden enen ront habel/ ende een Eplandeken te midde-weghen van't selfde Eplandt ligghe; ende komende langhes t'landt heen/ so heeft eenen grooten indwyck met een sant strant/ hebbende aen't eijnde vande strant een Eplandeken ligghe/ daermen die plaets van't versch water heeft/ ende aende punt van't zuyden ist laegh landt/ maekende een ander Eplandeken; Men loopt Pulo Pinaon met het Eplandt Pulo Sambilaon noozden en zuyde/ moet alhier wel booz u sie: want van dit Epland Pulo Pinaon streckt een bancke af/ streckede tot een punt ofte hoek hoogh lants toe/ (die t'Zeewaert in komt) ende streckt tot op twee mylen t'Zeewaert aen/ sulter op vanden 5. vadern diepten / ende wat meer naer't lant toe wesende minder.

Sult weten dat wanneer u dese boozscheyden punt blijft int ooste ende oosten ten noozden/ so sult ghy Sambilaon komen te sien; de cours van Pulo Pinaon tot Pulo Sambilaon zijn 22. mylen/ leijt op de hooghre van 4. graden schaers; oost ende west van Pulo Sambilaon t'Zeewaert 4. ofte 5. mylen/ leijt het Eplandt genaemt A Ylha das Jarres, is ee kleijn ront Eplandt bedeckt met Boschagie / ende heeft aende zyde van't zuydweste versch water/ doch is woepnigh: maer in Pulo Sambilaon heeft men seer goet versch water / te werten op de 4. Eplanden van dien / waer van het grootste aldernaest het landt toe leijt int midden/ van't welcke aen de zyde van't noozdroosten staet eenen habel/ van welker beyde zyden men stranden van sant heeft / aē dese beyde stranden heeft men versch water; Van gelijcke die ander drie Eplandeken/ welke int midden blybe/ hebbende aende zyde van't oost noozdroosten altemael sant-stranden/ int midde vande welke/ te werten daer't een opē heeft/ vint men seer goet versch water / aende doet van eenen grooten boom; by alle dese Eplanden/ so wel aende zyde vande Zee als van't land/ als oock dooz de Cannalen daer tusschen hee/ mach men byelijck passere sonder vrees: wāt is ober al diep genoegh / ende moechter setten int gesicht van't landt op 20. ende 25. vadern diepten.

Begheerende te passeren doort groot Cannael van Pulo Sambilaon, so sult ghy zuyden ende zuyden ten oosten aen loope/ naer d'Eplanden As Ylhas d' Aru toe/ welke ligghe aen de custe van't Epland Samatra, zyn drie kleyne en laghe Eplanden/ bedect met Boschagie/ als ghy

't Eplandt Pulo Pera leijt op 5. twee derde deel graden.

Pulo Pinaon leijt op 5. een hierendeel graden ruyjn.

Kentrijck van Pulo Pinaon.

Pulo Sambilaon. Een banck by Pulo Pinaon.

Pulo Sambilaon leijt op 4 graden.

A Ylha das Jarres. Ghebaente en gelegenheyt.

In Pulo Sambilaon is goet versch water.

Beschryvinge van 3. Eplanden.

Courten om door't groot Cannael van Pulo Sambilaon te seplen. As Ylhas d' Aru.

als ghy so berde zijt als dese voorschreue Ep-
landen / tot op een myl daer voor by wesende/
sult uwen cours nemen zuydroost / zuydroost
ten oosten / ende oost zuydroost aen / loopende
op de diepten van 10. vadem / naer Pulo Par-
celar toe / 'welcke is eenen hooghen Bergh/
ghelegghen aende ruste van Malacca, en schynt
van berde een Eplandt te wesen / staet in een
black landt / so datmen 't landt niet en siet dan
al smender dicht by is; Van Pulo Parcelar tot
den hoeck ghenaeu Cabo Rachado, dat is
de ghecloven hoeck / ghelegghen op 2 1/2 graden
rugm / looptmen van daer tot Malacca oost
zuydroost en west nooydroest; lancis de ruste
heen ist altemael een puntigh ende huevelach-
tigh landt: maer niet te hoogh; Comende te
midde-weghen / te weten: vande Cabo Ra-
chado naer Malacca, sult terstont onderken
d' Eplanden die ontrent een half myl voor by
Malacca (dicht by 't landt heen) ligghen.

Dat 17. Capittel.

Om te seylen van Pulo Sambilaon af door 't
grootc Cannael naer Malacca toe.

S Eplende vā Pulo Sambilaon af naer
d' Eplanden As Yhas d' Aru, gelegen
aende ruste van 't Eplandt Samatra,
sult uwen cours doen zuyden aen tot
op 13. myle toe / waermede op de banche sult
komen / soo dattet al eueleens is te seylen van
Pulo Sambilaon zuyden aen / als van 't Ep-
landt Yha das Iarras (dat is 't Eplandt van
de potten) zuydroost ende zuydroost ten zuy-
den aen: want komt altemael op een plaets
upt / ende als d' Eplanden d' Aru blyben west
ende west ten nooyden van u / so werptet loot
upt / sulter sant gront vinden; van hier af sult
uwen cours doen zuydroost aen / altoos het
loot ghestadigh uytwoyende / ende vindende
10. vadem (de seifde cours behoudende tot op
de 13. vadem / 'welcke modder gront sal we-
sen) sult zuydt zuydroost ende zuydroost ten
oosten aen loopen: maer vindende 16. 17. va-
dem sant gront / soo wentet naer die 3de van
Malacca toe tot op de 12. 13. vadem / doende
alhier weder uwen cours naer 't zuydroost en
zuydroost ten oosten; ende soo 't gebiel dat ghy
quaemt op de 10. vadem / soo keert weder
naer 't zuydroosten / altoos u best doende om te
loopen op die 10. 12. tot 13. vadem toe: want
is de beste diepten en gront van dit Cannael;
Soo wanneer ghy komt te sien recht voor u
upt eenen ronden Bergh / 'welcke hem ver-
thoont als een Eplandt / soo sult weten dattet
Pulo Parcelar is / tot welcke sottepe die voor-
schreven dzooghten streckende is / niet teghen-
staende en sult daerom niet laten uwen wegh
te ver volghen / Pulo Parcelar niet genakende
tot op 2. mylen naer 't nooydroosten toe: want
al dan soo ismen de voorschreven dzooghten
voor by / van hier af voortoen so genaecht het
landt tot op een myl / naer uwen cours nemē-
de zuydroost aen / naer den hoeck Cabo Ra-
chado toe / al eermen op drie mylen naer byde
Cabo Rachado comt / soo heefmen een luffe
4. mylen vande ruste af ligghen / welcke niet
meer als 4. vadem diepte heeft / te weten met
hoogh water / ende 't Zee waert daer van af
loopt een Cannael van 10. vadem diepten /
loopende van d' Eplanden d' Aru naer Pulo
Parcelar toe / sult u beste doen dattet grootste
Eplandt van Aru zuydroest ende zuydroest
ten westen van u blijft / uwen cours doende

zuydroost aen / altoos op 18. ende 't ondiepste
op 17. vadem; Willende loopē van Pulo Par-
celar naer d' Eplanden d' Aru toe / sult maken
dat u Parcelar int nooydroost ende nooydroost
ten oosten blijft / nooydroest ende nooydroest
ten westen aenloopende / altoos op de 16. 17.
18. tot op 15. vadem diepten; dese wegh en is
anders niet te doen: want ick hebse altoos so
selber ghepasseert / ende my daer wel met be-
bonden.

Dat 18. Capittel.

Deroute ofte de Courfen vande Navigatie
van Malacca naer Goa, met alle die streck-
kinge ende ghelegentheyte van dien op 't
breit verclaert.

S Ehpden vā Malacca naer Goa of-
te Indien / soo is den besten cours te
seylen een myl en anderhalf / de Custe
van Malacca langhes heen / altoos int
ghesicht houdende de struycken ende 't onder-
ste vande boomen die op 't landt staen / te west
tot Pulo Parcelar toe; men heeft alhier vande
16. tot 27. ende 28. vadem diepten / sult ghe-
adverteert wesen beneden de 14. vadem niet
te passeren / aen d' ren noch aen d' ander 3de /
loopende van upt Malacca af tot ontrent der-
de half ofte drie mylen / so heefmen twee ofte
drie dzooghten van steen en klippen (ontrent
een half myl 't Zee waert in steckende) liggē /
recht teghens ober de Cisterno ofte Coninck
back ghenaeu / vande Portugesen Tanque
del Rey gheeten; Van gelijcken sult u wach-
ten van te ghenaken den inwijck vande Cabo
Rachado, (welcke Cabo leyt op 2 1/2 graden
aende selfde ruste van Malacca, nooydroest te
nooyden af 10. mylen) soo veel vande zuydt-
oost 3de als vande 3de van 't nooydroosten /
en comter op gheen myl naer by 't landt / als
gheseyt is; alhier soo heefmen een goede myl
weeghs tot anderhalf toe / rypincipaelste vā 't
Cannael tot Parcelar toe.

Comende by Pulo Parcelar, ende begeren-
de de dzooghten dwers ober te loopen / sult u
ontrent twee myle van Pulo Parcelar af hou-
den / ober midts datter vande ruste van Par-
celar een banche af steect / streckende tot ontrent
een half myl in Zee / wesende als gesept is / tot
ontrent 2. mylen van het land af / om ober de
dzooghten te passeren; zynde mettet wassen
van het water / soo sal u Pulo Parcelar blyben
int oosten / ende mettet vallen van water int
oost nooydroosten / waerom u noodigh is goe-
de oplicht te hebben mettet ghetp / op dattet u
niet en bedrieghe; Comende op deser maniere
in dese contrep / sult west nooydroest aen loo-
pen / u altoos naer d' ee ofte d' ander 3de hou-
dende / naer dattet ghetp loopt; ende loot saec-
ke waer dat ghy quaemt (int dwers ober loo-
pen) te sien Pulo Parcelar, so ist goet dattet u
blijft int oosten ende oost ten zuyden / ende ko-
mende ten half weghen naer d' Eplandekens
van Aru toe / (ghelegē dicht aende ruste van
Samatra op 3. graden / te weten west nooydt-
west 30. mylen van Malacca) al ist dat u Pu-
lo Parcelar al dan blijft tusschen 't oost zuydt-
oosten / ende oost ten zuyden / soo hebt ghy niet
teghenstaende eenen goeden cours / in voegen
dat komende naer Pulo Parcelar, soo ist goet
datmender niet ober ee comt / oost nooydroost
ende west zuydroest / dit is te weten twee my-
len daer van af: maer int afwijckē naer d' Ep-
landen d' Aru toe / so ist best dattet u blijft int
oost

Courfen van
Pulo Par-
celar naer d' Ep-
landen d' Aru.

Courfen van
Malacca naer
Goa.

Dermaninghe
vā niet bene-
den de 14. va-
dem te passert

Ontrent drie
mylen van
Malacca lig-
gē 3. dzooghtē

Tanque del
Rex.

Cabo Rachado
do leyt op 2.
en half gradē.

Courfen van
dwars ober de
dzooghten te
loopen.

d' Eplandes
kens van Aru
ligghen dicht
aende ruste vā
Samatra op
3. graden.

Dermaninghe
van na 't grootc
Eplandt d' Aru
en toe te hoer-
den.

Pulo Par-
celar is ee hoer-
ghen Bergh
aende ruste vā
Malacca.

Cabo Rachado
do leyt op 2.
en half gradē

Weschyppinge
vā de ruste vā
Malacca.

d' Eplandes
Yhas d' Aru
ligghen aende
ruste van Ma-
lacca.

Yha das Jar-
ras is 't Eplāt
vande potten.

Courfen van
Pulo Sambilaon naer
Malacca.

Weschyppinge
van Pulo
Parcelar.

3. mylen van
Cabo Rachado
do leyt ee luffe
vā 4. vadem
diepten heeft.

En Cannael
vā 10. vadem
diepten.

oost ende oost ten zuyden/wesende int ghesicht vande voorschreven Eplanden d'Arū, u houdende naer t'groote Eplandt van d'Arū toe/ moechter op een miyl ofte twee naer by komē soo dicht alst u belieft: want is daer rontom diep gheneghy die diepten diemen sal vinden by de voorschreven drooghtē/loepende door t'Canael/sal wesen vande 10. tot 21. vadem/ doch sult weynigh woypen van 21. vade hebbē/ en die meeste diepten diemen heeft door t'Canael loopende/ is 12. 13. 14. 15. 16. 17. vadem; ende al ist schoon dat ghy komt op de 10. 9. ende 8. vadem drie ofte vier woypen/te wete van kleyn/ sijn/ en swart sant ofte modder-gront/ is evenwel eenen goeden cours: want sult terstont weder op 12. 13. 14. vadem komen/hebbende dese diepte ende gront/ ende doende dese cours als gesept is/ al ist dat ghy sommige woypē van kleyn/ sijn/ wit sant cryght/ist noch al eenen goeden cours: maer so ghy grof sant ofte schulpen cryght/ so weet dat ghy buypen t'Canael zyt; weest op u hoede/ dat soo wanneer ghy de gront van swarte schulpen/ende grof sant vindt/dat ghy weder kleyn/dun/ swart sant ofte modder gaet soeken: want de gront van grof sant en schulpen is buypen t'Canael/ daerom sult in alles goet advijs hebben/ het loot ghestadigh uptwoypende/ om u te verseeckeren; is oock goet met twee looden te diepen/te weten: van elke zyde van t'schip ee/ met goede opsicht en wacht/ ende u Ankers altoos ghereet te hebben/ met een Cabel van 12. of 15. vadem bots/ soo't nodigh waer/ om u daermede te helpen; Jit om dat wy hier veel reysen mentie maken vā Pulo Parcelar, so hebbe alhier by willen voeghen waer ende op wat hooghte t'selve gelegen is/hoe wel dattet genoegh inde Pascaerten afghetepckent staet; tis een landt twelcke eenen hoek maect/ in ghelijckenisse van een Cabo, ghelegghen aende selfde ruste van Malacca, te weten by de 15. mylen noordwest ten n. daer van af/ op de hooghte van 3. graden rugm; oock mede doe u gedenckē dat nemende uwē wegh vā Pulo Parcelar af/naer d'Eplanden d'Arū toe/ comēde ter halver wegen/ so moet u Pulo Parcelar blyven int oosten en oost ten zuyden/ende wat naerder d'Eplandē komēde/so blijft u Pulo Parcelar bynaest int oost zuydroostē/dit is te weten als ghy d'Eplanden begint te ghenaken:want loopende op dese manier hebt eenen goede cours/ ende zyt verseeckert en by vande drooghten/ ende soo ghy dese drooghten inder nacht over loopt/so sult des daeghs t'landt merken als boven/hebbende eenen goede wint/ altoos acht hebbende op de ghetypden van t'water/ op dat het u niet en bedrieghe/ en aen d'een ofte d'ander zyde d'ijst: want de stroomē alhier seer sterck loopen/soo wel int bloepen als int ebben/u in als conformerende naer t'ghetyp/ doende uwē cours in sulcker voegen/dat ghy altoos vloot moecht upt woypen.

Als u voorschreven groote Eplandt d'Arū int zuydwestē blijft/wesende ontrent twee mylen daer van af/ so sult ghy u stellen mette Pulo Sambilao rechte over een/ in voegghen dat ghy niet en wijckte ofte verbalet vade Eplanden af/naer de zyde van Samatra toe/uwē cours als gheseyt is/ vervolgende naer Pulo Sambilao toe/ sonder yet te vreesen/ om dat de Monson ofte den tijt vande winden/ alsdā van ober t'landt nae de Zee toe waepen/ ende somen hier in onachtsaem waer/ soude groot

achtdeel ende verhinderinge inde reyse kottēnen doen; de diepten ende gront diemen heeft van d'Eplanden d'Arū naer Pulo Sambilao toe/ is van 27. tot 40. vadem modder gront/ ende op sommighe plaetsen sant; ende loopen de byde Eplanden d'Arū, so heeft mender van de 40. tot 50. vadem diepten; Van dese Eplanden Pulo Sambilao af/ naer d'Eplanden van Pulo Pinao toe/ sult altoos langes elādt heen seyle/sonder daer af te wijcken/ u wachende van een hantke (ghelegghen recht tegens ober t'landt ghenaemt Baruas, tusschen Pulo Sambilao ende Pulo Pinao) is van modder-gront/ende segghen datmen daer drie vadem dieptē op heeft/ sult u altoos mettet loot behelpen/onder de 15. vadem naer t'landt toe met passerende/noch boven de 30. vade t'Zee waert/ om die wille dat de buypen alhier altemets van ober t'landt (uptet gheberchte van Queda komen vallē) uypen n. o. ende n. n. o. en somtijts noch scherper/ by wipen wel ruymer lancks de Custe loopende/ als gheseyt is; sult uwen vaert sonder schromen mogghen doen/vande ruste van het Eplandt Samatra, daer men in dese Monson aldermeest voer vreeset/ daerom sult uwen cours doen sonder van het landt af te wijckē/te weten tot d'Eplanden van Pulo Pinao toe/ daer by wesende ofte op de hooghte ende lenghte van dien/ ende de Monson (dat is: de winden die alsdan regneren en u favorabel sijn) krygēde/ moecht van wel van het landt af wijckē/ u best altoos doede om te loefwaert van Pulo Pera te passerē/ twelcke eenen goeden cours is: maer so u de wint diende om te gaen verkennen t'Eplande van Pulo Barum, is noch beter: want moecht van hier af uwē cours nemen na het Canael/ van op de 7 1/2 graden: maer de Monson cryghende als boven/ al ist wat te rugge/ sult den tijt verliesen: want de Monson somtijts int eerste scherper is/ ende begint daer nae allenskens te ruymen/ gelijck als men het landt ende ruste afwijckende is.

Op dese cours sult ghy loopē naert Canael van op de 7 1/2 graden daer door passerende/ ende eer dat ghy komt van op de 7 1/2 graden/ tot op 7 1/2. ende minder d'Eplandē gepasseert wesende/ sult u altoos houden op de voorsepde 7 1/2 graden/ om die wille datmen in dese Golfso ofte contreye altemets/ende veel tijts n. n. o. en n. winden heeft; Jnde cours naert Eplandt Seylon toe/sult loopen op 7 1/2. en op 7. graden/ met welke gangh sult komen opt Eplandt Seylon aen/by een plaets ghenaemt Marccalou, twelcke te loefwaert van de drooghten is; alhier en heeft men gheen gront van vande 2. mylen naer het landt toe; sult oock gheadverteert wesen/dat van te middewegen vande Golfso af/tot het Eplandt Seylon toe/ de stroomen ende wateren (in desen tijt ofte Monson) naer buytē toe t'Zee waert in loopen/van gelijcken so waecht het Compas elke reys meer vaert noordwesten/opt welke ghy altemael sult goet regard nemen/ ende komēde by het Eplandt Seylon, dat int ghesicht kryghende sult et niet weder verlatē/ altoos de gront houdende/ te weten vā onder de 30. vadem/ wel voor v siende/ en u wachende vande drooghten die quaet ende periculens sijn/ wesende d'uyterste van dien van steen ende klippē/ de lenghte van een Galep/sonder eenige andere meer te hebben dan datmen siet) loopende op de dieptē van 14. ende 16. vadem/ten halfwegē ofte te middewegē van

De diepte vā d'Arū tot Pulo Sambilao is van 27. tot 40. vadem.

Waer schone winge voor de hantke Baruas.

Beschryvinge vā Baruas.

Buypen opt gheberchte van Queda.

Vermaninge om zjn best te doen datmen loefwaert vā Pulo Pera passeert.

De Canael Pulo Barum op 7. een half graden.

Coursen naert Epland Seylon.

Loefwaert vā de drooghten van Epland Marccalou.

Vermaninge hoe de stroomen hier loopen in de Monson etc.

Waer schone winge voor periculoso drooghten.

Diepten vā Canael.

Gekeft als in buypē t'Canael is.

Waer schone winge vande gront buypen t'Canael.

Beschryvinge van Pulo Parcelar.

Pulo Parcelar legh op 3. graden rugm.

Teijckens als mē by vande drooghten is.

Vermaninge om acht op de ghetypden te hebben.

Worint aegde sat als her Eplandt d'Arū int 3. w. blift.

van dien ende 'tland sult de voorschrebe diep- ten vinden/ende een ander drooghtē die u ach- ter blyft / welke is d'eerste/en machmen niet sien dan batter de Zee op bzeck; seggen dat- men met klepne schepen tusschē dien en 'tland mach passeren/wesende van 4. badem dieptē/ niet teghenstaende is beter t'Zeewaert daer van af te loopen; is van hier af tot het landt een mijl weeghs/sulter tot op 16. ende 18. vadem naer aenkomen / ende so ghy u alhier by gevallen hout tegens den nacht / salt noobigh wesen metter schock-segl alleen te seplen / te we- ten alsmen ghesicht van onbekent landt heeft / onder die 18. badem naer 't landt / noch voben de 30. badem t'Zeewaert niet passerende.

Van dese drooghte aff salmen langhs de cus- ste heen loopen / op de diepten van 15. 16. ende 20. 25. 30. badem; maer in sulcker voegē dat ghy de gront niet en verliest: want mochter stilten crpgē / dat berliende gront / u de stroo- men en wateren mochten dryven naer d'Ep- landen van Maldiva toe / waer door noodigh is goet opsicht te hebben tot datmen comt by Negumbo (twelcke int Eplandt Seylon is) van daert goet is dwers ober naer 't vaste lāt te loopen / tot Negumbo komende en sulter van 't landt niet afwijcken / dan vanden 15. Februarij voort aen: want van dien tijt af / so beginnen de stroomen ende wateren weder binnewaerts aen te loopen / ende wesende vā- den 15. Februarij voort aen moecht van 't landt (te weten van 't Eplanden Verberijn, 'twelcke dicht aende cusste van Seylon leit) af loopen / tot die forresse vande Portugesen ge- naemt Columbo toe / naer dattet u best gele- ghentheit sal gheben / op dattet u niet en we- derbare alst met veel schepen gheschiet is / die door onachtsaemheyt gedreven worden naer d'Eplanden van Maldiva toe.

Van dese laetste drooghten af naer Tana- dare, ende tot den hoek genaemt A Punta de Galle toe / te weten langhes de cusste ende Zee- kant hee / ist landt ober al bynaest even gelyck en hoogh / en recht teghens die voorschreven drooghten ober / te landewaerts binnen siet- men drie hooghe bergen: Van hier af tot Ta- nadare toe heeft men sant strandē, sult altoos langhes 'tland heen loopen sonder schromen / tot int ghesicht van Tanadare, 'twelcke seer wel bekent is / en latet selfde u niet bedriegen: want hem van huptē aen komēde verthoont als die Punta de Galle; de teekenen en rechte kennisse daer van is als volcht / te wetē heeft een yprsteekende hoek van dun landt / maer- kende 't'afsoen van een tonghe / met een Lisse van steen daer van t'Zeewaert af steekende / de lenckte van eenen goeden steen woy; Dese punt landts ofte yprsteekende tonghe is vol Indiaensche Palm-boomē / die hen seer schoen en rielijk int ghesicht verthoonen / ende eer datmē daer op eē mijl ofte twee naer by comt so verthoont hem dese hoek ofte punt landts int schijnfel van een tonge / te weten bypen de Palm-boomē naer de Zee toe: maer het bosch vande Palm-boomen in zyn selven is dick en schoon int aensien / ende alcermen by Tanada- re komt / so heeftmen twee oft drie sant bayē / waer van niet noodigh is mentie te maken.

So wanneer ghy komt met dit bosch van- de Palm-boomen ober een / sult int middē vā dien een witte Pagode (dat is eenen Indiaen- schen Afgoden Tempel ofte Afgodt sien / van dese Pagode af naer de zyde van 't noorden / sult ghy sommighe Doelen ofte Wyunen van

witte en roode aerde sien / twelcke goede teij- kenē ende de rechte kennisse van dese contreye is; sult niet te dicht aen 't landt komen: want heeft een klepne drooghte wat te Zeewaert in stecken / doch weynigh; als ghy dese voorsz. Doelen ontdeekt / so sult ghy loopen op 18. en 20. badem diepten: want soo de wint begonst te stillen / ende de gront dieper te werdē / sulter Ancker uyt woopen: want so ghy sulchs ver- stipnde / sout metter haest gront af wesen / om dat de stroomen en wateren seer sterck t'Zee- waert in loopen.

Van Tanadare tot Belliguao zyn omtrent 6. mylen; dese plaets van Belliguao is een seer grooten inwijck / ende vande zuydzypde van dien verthoonen hem sommighe groote Doelen ofte Huelen van roode aerde / te we- ten binnen indē inwijck: want men en mach- se niet sē / dan alsmen den inwijck geheel ont- deekt heeft; ende vande noozdzyde heeftet 2. klepne Eplandekēs dicht by 't landt / vā wel- ke Eplandekēs een klepne drooghte af steect: maer is vande zuydt-zyde naer 't landt toe; Van Belliguao tot Gallee zyn 7. mylen; de- se wegh van Belliguao tot Gallee is alternael langhes de Zee- kant heen vol Palm-boomē / ende tusschen beyden leit een Eplandeken (dicht by 't landt) van Steen-klippen.

So wanneer ghy loopt naer Gallee toe / so sult ghy komen te sien een hoogh vlack landt vol Boffchagie / ende een effen wildernisse / en vande zyde van 't noorden vande Bay heeftet een groot bosch van Palm-boomē / ende soe 't u noobigh waer indē Bay te Anckerē / moech- ter wel in loopen tot op 15. ende 14. badem diepten; maer die zynen wegh begeert te ver- volghen en heeftet niet van doen in te loopen; Van Tanadare tot dese Haven van Guallee, ('twelcke zyn 12. mylen) looptmen van d'een tot d'ander n. w. ende 3. o. ende heeft wat vā n. w. ten w. ende 3. o. ten o. sult geadverteert wesen desen wegh langes dese cusste tot Gual- lee toe / niet te doen sonder gront.

Van Guallee tot die punt ghenaemt Beli- tote, zyn vijf ofte ses mylen / welke punt een dicke Boffchagie van Palm-boomen heeft / (ende daer recht tegens ober omtrent een half mijl weeghs / heeftet een groote klippe) ende tusschen beyden ligghen veel Steen-klippen langhes 'tlandt heen; by dese punt de Guallee liggen twee drooghten daer water op breekt / d'ene is gelegen eer datmen byde punt comt / welke 2. mijts t'Zeewaert in steect / ende d'ander recht teghens ober de Bay / aende nooztzyde een klepne mijl t'Zeewaert in steec- kende / ende van dese moet ghy u principelij- ken wachtē; mē mach alhier wel inder nacht voorby loopen / te pas komende op de 20. vadem diepten / so en isser geen vrees te hebben; op dese drooghte breekt de Zee altemet seer verlancksaem / te weten alst hoogh water is.

Alhier langhes heen salmen zynen cours nemen tot Columbo toe / ghelijck als de cusste streckende is / ende vant Eplandt Verberijn voort aen / so is de gront hanchachtigher ofte ondieper; Comende dicht by Columbo te we- ten op 3. ofte 4. mylen naer tot by Negumbo soo machmen altoos Anckeren op 8. ende 9. badem: maer by Columbo en sulter niet doe / dan sogt grootelijcks vā doe waer / so moecht ghijt setten vande 18. badem naert landt toe; men heeftet steen gront / selfde is het sock vā gelycken voben de 25. badem t'Zeewaert in / en dit op de misse plaetsen / sult altoos op u goede

Wyunen van wit en roode aerde aende noozdzy. Watte betteke kenen. Een klepne drooghte.

Vermaninge vōz de stroomen.

Beschryvinge vā Belliguao.

Gedaente en selegentheit.

Nēde noozdzy 2. klepne Eplandekēs int een drooghte.

Een Eplandes ken vā d'een klippen.

Beschryvinge vā de gedaente van Gallee.

Comsten van Tanadare tot de Haven van Guallee.

'tPunt Belitote. Kenlijcken vande voorsz. punt.

Twee drooghten / desgelijck de selegentheit vā selbes.

Waerschou- winge vōz dese drooghte.

'tEplandt Verberijn.

Negumbo leit 4. mylen vā Columbo.

Steen-gront by Negumbo.

En verborge drooghte. Dorsack waeromme datse verbor- gen is.

Goed datmen hen reguleren sal alsmen by nacht omtrent d'een drooghte kompt.

Waerschou- winge om u nae d'Eplāde van Maldiva te verballen.

Negumbo leit int Eplandt Seylon.

Van Negumbo niet vōz d' 15. Februarij af varen.

Dicht al Seylon leit d'Eplandekē Verberijn. De forresse Columbo.

Gedaente vā land Tanadare tot d'punta de Galle.

Drie hooghe bergē tegen ober de drooghten. Van dese ber- gen tot Tanadare is sant gront.

Seljesomtie- heyt van d'punta de Gal- le ende Tanadare.

Kenlijckē vā Tanadare.

By Tanadare 2. of 3. sant Bayen.

En witte Pa- gode in het Bosch vande Palmboomē.

Werscheppen
colieren van
sant langhs
dese ruste.

hoede wesen als ghy Ancker upt woort / dat
eerst beproevende met het loot; de gront van
dese contreye ende ruste is op sommige plaets-
sen rieg en op ander grof sant / twelcke rse-
kerste is / heeft oock by wplen root sant; Ins-
ghelijcks plaetsen van wit ende swart sandt;
dit zijn de teykenen vande gronden langhes
dese Ruste / op alle welcke gronden men Anc-
heren mach.

Beschryvinge
vande fortreffe
Columbo.

De rechte teykenen ende kennisse van Co-
lumbo (twelcke is daer de Portugesen haer
fortresse hebben) zijn dese / te weten als men in-
de Haven is / so sal de Pico van Adam ghehee-
ten (dat is een hoogh en spits / 't'hooghste van
alle de onligghende contreye) blyven int
oosten; Doende uwen cours naer de Haven
van dese fortreffe / so sult ghy allencykens alle
die berggen ende huyvelen comen te verliesen /
en begynnen te comen by dun ofte vlack laegh
landt. twelcke een teyken vande Haven ende
een seer goede kennisse is; De winden diemen
alhier sal vinden t' meestendeel van desen tijdt
ofte Monson sullen wesen n. n. oost / u. o. by

Teykenen van
Columbo.

Wat de Viras-
foins zijn.

wplen o. n. oost ende oock softe winden; De
Viracoins (dat zijn de winden die van upter
Zee waepen) blyven veeltijds int noorden en
n. w. Doe dese verclaringhe op dat hem nie-
mant en verwondere sulcx aldaer vindende;
Van ghelijcken: so vintmen daer oock wel w.
n. w. / w. ende w. s. w. winden / naer de Con-
junctie vanden tijt datmen by dese ruste come;

De Viracoins
blyven veeltijds
int noorden.

De Viracoins
waepen wten
westen vande
naemiddach
tot de midder-
nacht.

Dese winden diemen noemt Viracoins, wel-
cke gheemeenlijcken van upten westen waepen
door gheheel Indien / te weten den tijt datmen
de Zee ghebruickt / (twelcke is des Somers
vande naemiddach tot de middernacht) komē
van upter Zee nae het landt toe / waerom vā-
de Portugesen ghenaeint worden Viracoins,
dat is te verstaen winden van upter Zee; Nu

Wat winden
vatter vande
middernacht
totten mid-
d' ghwaepen.
Terreinhos /
dat is winden
van over land.

vande middernacht af tot des middaechs /
waepen gheemeenlijck de winden van upten
oosten / welke comen van over 't land naer de
Zee toe / vande Portugesen Terreinhos ghe-
naemt / dat is winden van over 't land naer de
Zee toe gheseyt: ghelijck als wy alles dies be-
roerende breeder verclaert hebben in myne
Itinerario ende beschryvinghe van Indien /
wozt alleenlijck hier verjaelt op dat het nie-
mant vzeemt en schijnt / de maniere vande be-
schryvinghe van dien / ende 'twaepen van dese
winden langhes alle dese ruste; Als ghy des
nachts wilt seyl gaē met die Terreinhos, (of
te Landt-winden) soose gheen noordroost en
waer / so en sult niet seyl gaē / dan vande mid-
dernacht voortact / ende sose niet en ruymden
(t'Zee waert in looyede) so en wilt u niet te seer
van 't landt af stercken: want soudē u quaet
wesen verde t'Zee waert in te loopen / om daer
naer weder by 't land te comen / om dat de Vi-
raçoins ofte Zee-winden van upten noorden
ende noordwesten dickwils verlancksaem en
slap aenkomen.

Werscheppen
vande
winden.

Courfen van
Negumbo na
de Come-
rijn.
't Landt das
Areas Gordas
has leyt 12.
mylen van
Comorijn.
Oorzaek waer-
om dat het
hier goet aen
te comen is.

Van Negumbo af salmen dwers ober loo-
pen naer de Cabo de Comorijn toe / loopen-
de naer de oostzyde vande Cabo, te wete aen 't
landt (ghenaemt) das Areas Gordas, (dat is
vande vette ofte grove Dupnē geseyt) twelcke
is 12. mylen vande Cabo de Comorijn aen-
de zyde van Choromandel; want is goet hier
aen te comen / om oorsaecke vande stroomen /
die seer sterck naer buytē toe loopē met scher-
pe winden; by dese Areas Gordas als ooc een
stuck weeghs naer de Cabo toe / so vindtmen
gront (alsermen het landt komt te sien om

dattet leegh is) van 40. ende minder vadem
diepten.

Soort gebuerde dat ghy vande Cabo hin-
newaerts quaemt / wesende by nacht / en gront
vont / so moeght vpyelijcken op dese gront heē
loopen / te weten vande 12. tot op de 18. vade
diepten: want als men mette Cabo over een
comt / so is de gront veel stejlder afgaende vā
wit sant / en sult boven de 20. vadem t'Zee-
waert niet in loopen / te weten vande Areas
Gordas naer de Cabo toe: want vande Areas
Gordas binnewaerts aē / so is de gront bant-
achtigh / ende van kleyn swart sant / sult looyē
op ren myl ofte anderhalf tot op twee mylen
van 't landt af / op de gront ende diepten als
gheseyt is.

Werscheppen
winge often
inde nacht
binnen de C.
quam.

Banachtige
gront by de
reas Gordas.

So wanneer ghy komt by de Cabo de Co-
morijn naer Coulaon toe / so sult ghy uwen
cours nemen langhes de ruste heen tot by een
myl vant lant af om te mogen Anckeren / on-
der de 12. vadem naer 't landt toe niet passe-
rende / is goet te loopen van 15. tot op 18. va-
dem / u altoos wachtende vande Rudsen ende
steenen van Trauancor, welke ligghen tus-
schē de Cabo ende Coulaon, ende wesende by
nacht / so is het aldersekerste teyken (om te
weten of men by Coulaon is) de gront bant-
achtigher te vinden: want van Coulaon tot
Batequola toe (dat is by Onor niet berde vā
Goa) so heeftmen de gront bantachtigh / en
moechtet op de 8. vadem setten sonder vzees;

Yemen vade
de Comor-
rijn loopen sal
na Coulaon.

Werscheppen
winge door de
Rudsen ende
steenen van
Trauancor.
Tecken van
Coulaon.
Gelegentheit
vā Batequola.

Vā Batecola tot Goa toe is de gront op som-
nighe plaetsen stejlder en dieper / waer naer
u moecht reguleren met te Anckeren; Vā Co-
chijn af tot Cananor toe en hebt menwers af
te vzeesen / dan alleenlijck u te wachten van 't
Eplandeken ghenaeint Yltheo Cagado, gele-
ghen 7. mylen van Cananor zuydwaert / en
3. mylen noordwaerts; vande fortreffe van
Mangalor leyt noch een reghel Eplandekens /
Klippen / ende Rudsen langhes de ruste heen /
tot datmen comt by de fortreffe van Barcel-
lor; van daer tot Batecola heeftmen sommi-
ghe Rudsen: maer staen dicht by 't landt / ende
die twee Eplandekens van Batecola moeght
passeren tusschen 'tuytste van dien / en 'twa-
ste landt sonder schromē: want hebet 15. 16.
vadem diepte; Wat voorder aen leyt het E-
plandeken van Honor dicht aen vaste landt /
daer naer volghen d' Eplanden van Angedi-
va, welke strecken ghelijck als de ruste / ende
soo 't laet inden tijdt van 't jaer waer / en sult u
niet seer inden inwijck van Anicola stercken:
want en hebt alsdan gheen Terreinhos ofte
Lant-winden om u weder upt te dypven / so
is het alsdan beter langhes alle dese ruste wat
verde vant Landt af te loopen: want hebet
dickwils de Viracoins ofte Zee-winden wat
verde af / ende wesende dicht by 't land / en sou-
den u niet te haet komē / dit is te verstaen van
den 20. Meert voortaan.

Van Cochijn
nae Cananor
niet te seeghen
dan voort E-
plandeken
Cagado.
3. myle vande
fortresse van
Mangalor
veel Eplandekens /
Klippen /
te tot Barcel-
lor toe.

Gelegentheit
van 't Eplandek
Honor.
d' Eplandeken
Angediva.

Werscheppen
winge vooz de
inwijck van
Anicola.

Soort gheschieden dat ghy u vont by An-
gediva, ende u noodigh waer eenige Rce ende
beschutsel te soecken / so moecht ghy loopen in
Angediva, te weten aende noordzyde / so ber-
de van 't Eplandt als van 't vaste landt / ende
eer wat naerder 't Eplandt dan 't vaste landt /
al waer ghy ren goede Rce en beschutsel hebt:
want alhier somtijts wel schepen verwinterē
alst noot doet; men heefter binne in 6. vadem
diepten; Wat voorder van Angediva liggen
de 4. ofte 5. Eplandekens vande Rce van San-
gulin dicht aen 't vaste landt; van hier af eē
half myl voortaan / soo leyt het Eplandt van
Goa

Plaetsen noot-
digh zijnde
Rce te soecken.

Een wepnigh
van Angediva
ligghen 5. E-
plandekens.

Goa velha, (dat is/oudt Goa,) en daer en zijn anders gheen Eplandekens meer daermen mentie af maken mach.

Advertete u dattet dickwils geschiet/ datmen langhs dese Custe heen/ de winden van upte n. w. en n. n. w. krijcht sonder om loopē/ die ter stot crachtigh en sterck op stekē / waer om ick u rade met sodanige winden niet seijl te gaen/ al waere schoon datse uyt den noozdē waepen/ dan wesende met den claren dagh/ so moecht ghy alsdan u anchors lichten / ende t Zee waert in loopē / en so de wint niet omen liep nae t n. o. wesende by de 4. mylen vā land/ en des voozmidnaeghs vande 9. ofte 10. uren voozt aen/ soo sultet setten tot op den naemid- dagh toe / dat u die Viragoins ofte Zee- win- den by comen / om weder nae het landt toe te seplen: want op dese maniere sult yet comē te winnen van te loefwaert te gheraken / al ist niet moepte; oock mede so sal den tydt u wel wpsen wat u te doen staet.

Advertete u noch eens/ dat wanneer ghy u vint by de Custe van Seylon, wesende vande 15. Febr. voozt aē / so en derft niet verder loo- pen als tot het Eplandeken Verberijn toe/ en van daer af uwen cours doe na de C. de Co- morijn toe: want en hebt in desen tijdt niet te schroomen vooz water nochte stroomen/ om u buyten te dypden / doch niet teghenstaende daer altoos opsicht op hebbende: want som- nige jaren later/ en by wplen vzoegher comt/ nae dat de winden loopen / op alle het welke acht sult hebben; En wesende vanden 15. Fe- bruaris voozt aen / sult verdacht wesen op den boerch na binnen toe niet te loopen/ u daer van wachtende: want de stroomen alsdan na binnen toe trekken / twelcke u aldermeest he- dzieghen moecht/ en hoe het later in Februa- ris is/ hoe zp crachtiger na binnen toe loopē.

Comende in Cochijn, vande 15. tot de 20. Meert toe/ moecht wel bestaen/ om vā daer na Goa te loopē/ hoe wel de repse twijffelach- tigh is: maer wesende vanden 20. Meert voozt aen/ so soude mynen raet wesen dat niet te be- staen; want van veel jaren herwaerts / soo heestmen aen dese Custe van Indien/ (te we- sen/ met de Maen van April/ ende het beginsel vande Mepe /) buyen en stormen vande tra- versie ofte dweerswinden op de wal met be- doude lucht ende bedectē Hemel / waer mede u in groot perijckel sout stellen / daerē ist best teghens desen tijt een goede haben te hiesen/ niet te min/ Godt kan tot allen tyden en ston- den goet weer ende wint gheven.

Om te loopen inde Haven vāde Fortresse van Barcelor, aēde Custe vā Malabar vooz. so sult ghy weten/ dat wanneer ghy eenē ron- den huebel siet / staende aen het eynde vande berghen van Batecola nae het n. o. en n. o. ten o. alsdan so zijt ghy met die Fortresse vā Bar- celor ober een / en moechter wel tot op 7. va- dem in loopen/ in sulcher voegen/ dat ghy die Fortresse oost/ en ter halber streck van o. ten n. van u hout/ sult comen te sien alle die Clip- pen en Rudtsen die langhs de Custe heen lig- ghen tot die Eplanden As Ylhas de S. Maria toe/ het welke altemael Rudtsen ende steenen zijn: maer staen dicht by het landt.

Dat 19. Capittel.

Beschryvinge van alle die Havens, plaetsen, Custen en drooghtē vande oost en zuydt zyde van't Eylād Scylō. met haer hoogh- ten, courlen, streckinghe ende gelegent- heyt vā die, met die Navigatie daer laghs

heenen, tot die Fortresse van Columbo toe, daer de Portugesen haer residentie houden.

TDen eersten/ beginnēde van Trinqua- namale, twelck lept op de hooghte vā 9. graden/ te weten/ aen de o. zpde van't Eplandt Seylon; Van hier af 8. mylen zupen aen lept een clepne Revier/ al er men by dese Revier comt/ comende van Trinqua- namale af/ so heestmen sommige Eplanden/ (die vanden voghelen dreck witrachtigh zijn.) Aen de mont van dese vooz. Revier ligghen oock twee clepne Eplandekens/ die vol geboomten staen. Van Trinquanamale tot dese Revier toe is de cours n. en 3. en n. ten o. ende 3. ten w. loopende langhs de Custe heen na dese revier toe/ so sult ghy de vooz. Eplandē aēde zpde van het landt laten/ daer buyten om var ende: want tusschen dien en het landt heestmē veel steenen en rudtsen. Dese Revier ende Trin- quanamale ligghen vanden ander en ontrent 8. ofte 9. mylen/ als vozen.

Van die vooz. revier (met d' Eplanden aēde mont ofte inkomste) tot die Revier van Maraqualou toe/ zijn 12. mylen/ en is gelegen op de hooghde van 7. gradē/ de cours vā d' eē tot d' ander is n. w. en 3. o. Dese Revier gepaf- sert wesende / comende tusschē d' Eplandē en inden mont/ moecht het landt genaken so nae als ghy wilt: want is altemael schoon en sup- ber; Men loopt een schuēt van een guetelighh van het landt op 20. vadem diepten.

Van Matecalou tot ontrent 5. ofte 6. mylē weeghs/ so is de cours n. en 3. tot eē punt ofte hoet toe. Van dit punt af/ noch andere 5. ofte 6. mylen voozt aen / so looptmen de ruste lan- ghes n. en 3. en n. ten o. en 3. ten w. Wat vooz- der aen nae d' erste drooghten toe / tot ontrent 5. ofte 6. mylen nae het n. toe / staet een bosch van Palm- boomē/ daer niet ober een romen- de / so looptmen dese Cust n. n. o. en 3. 3. w. en wat van n. ten o. en 3. ten w. Van dese 5. mylē tot die eerste drooghte/ is de cours n. o. ende 3. w. en n. o. ten o. en 3. w. ten w. Al oermen op 4. ofte 5. mylen nae by dese drooghten comt/ soo sult ghy sommige huchelen en hooghten van roode aerde sien/ te wetē/ langhs de Zee- rant by de strant heen/ en te landwaerts in so ver- thoonen hem sommighe hooghē berghen / en den alder noozdelickste van dese berghen heest ren hucheltgien boven uytsteken / het welck een Block- hujs schijnt te wesen / en is van roode aerde. Men mach tusschen dese eerste drooghten ende het land vooz loopen op 7. en 8. vadem diepten / te weten/ soo derde vande drooghten/ als van het landt: want men heest van daer tot het landt een mijl weeghs; ende loopende van buytē t Zee waert om/ sult ober al sandt gradt vinden. Dese vooz. drooghte is gelegē op de hooghde vā 6. gradē. Vā dese eerste drooghte ontrent 6. oft 7. mylē 3. aē/ heest men noch eē ander drooghte/ en inē loopt van d' eē tot d' ander o. n. o. en w. 3. w. de rust lāgs.

Dese tweede drooghte lept op de hooghde vā 6. gradē schaers/ tusschē welck en' vāste lādē heestmē 12. 13. vādē dieptē/ al supber gront. Van dese laeste drooghte tot eenē intwijt / ge- naet Ajalla, looptmē de rust o. en w. en o. tē n. en w. tē 3. Vier ofte 5. mylē vā desen Inwojck Ajalla voozt aen/ lept een ander Inwojck/ ghe- naemt Hulpulam, van waer tot Tanadare mach wesen 7. mylen. Tanadare is een punt lāds/ daer eē bosch vā Palm- boomē op staet/ so wāner men alhier recht met ober eē rōt/ so

salmen

D d

Trinquanamaale lept op 9. graden aen de oost zpde van Epland.

Ende mont vande Revier twee clepne Eplandekens.

Tusschen het landt ende de Eplandē veel rudtsen ende Cluyten.

De Revier Maraqualou lept op 7. en 8. vadem diepten.

Coursen van Matecalou tot een pi. nē.

Een bosch vā Palm- boomē nae het noozden.

Beschryvde courlen ende streckinghen.

Teekenen oermen by de drooghten comt.

Diepten tusschen landt en d' eerste drooghte.

De drooghte lept op 6. gr. hach een op 6. graden schaers.

Cours vande drooghte tot Ajalla.

Hulpulam is een Inwojck 7. mylen van Tanadare.

Het Eplandt Goa velha.

Advertente vande winden/ en waer schou- winge vande selve.

Vermaninge hoement aen legghen sal/ so de wint niet om liep nae noozd costen.

Twede ver- maninge vā de custe van Epland / ende coursen tot Comorijn.

Den 15. Febr. is hier omdet niet te schroomen vooz de stroomen ofte water.

Van 15. tot de 20. Meert mach mē wel van Cochijn na Goa loopē

Buyten ende stormen in de pal en Maey aēde Custe van Indien.

Vermaninge om niet hach in desen tijt te hiesen.

Gelegentheyt van de Fortresse van Barcelor.

Op wat diep- ten vāmen in loopen mach.

salmen comen te sien een witte Pagode / (dat is een Indiaensche Afgoden tempel;) en aende noord zyde van dese Pagode/ staen sommighe doelen ofte hievelen van witte en roode aerde; Alhier vooz by loopende/ en sult niet seer dicht by't landt comen: want daer sommighe drooghten ligghen. Dit punt ghepasseert wesende/ so loopt terstont tot op 20. vadem diepte: want is over al seer goede en supere grondt/ en so u de winx stilden/ ist daer goet ankeren.

Van Tanadare tot Belliguon, zijn ontrent 6. mylen. Belliguon is eenen seer grooten Inwijck/ hebbende van de zuydt zyde sommighe groote hievelen van roode aerde / staen van binnen inden Inwijck: want mensche niet sien en mach/ vooz aler datmen den Inwijck geheel ontdekt heeft / ende aende noozdt zyde heeft twee Eplandekens dicht by't landt legghen/ langhs dese Eplandekens loopt een Risse ofte drooghte aende zuydt zyde daer vā af. Van Belliguon tot Gualle zijn 5. mylen.

Dese wech van d' een tot d' ander/ is het lādte altemael dicht/ ende vol van Palm-boomen/ te weten langhs de Zee-custe heen. Ontrent ter halver wegen van Belliguon tot Gualle, leijt een Clippigh eplandeken dicht by't land/ en noch een ander aende zuydt zyde vā Gualle, daer na toeloopeude / sult een hoogh plat landt sien/ vol geboomten/ ende van een effen wildermiss/ en aende noozdt zyde vande Wap heeft een groot bosch van Palm-boomen staen/ aenden Geber vande Zee/ ende sult binnen in de Haven een wit huys sien / 'twelcke een Kerck sien vā onse lief Vrouwe is. Loopende van Belliguon nae Gualle, (ende komende met dit punt over een) aende zuydt zyde nae de Wap toe / so sult ghy u wachten van te Zee waert in te loopen / om te schouwen een drooghten daermen het water op siet hielten/ ende om te ankeren / sult loopen n. ende n. n. w. aen/ in sulcher voegen dat ghy altoos sommighe Clippen (die aende noozdt zyde staen) ontdekt siet/ ende vande Wap binnewaerts/ sult het gheboomte vande Palm-boomen sien/ 'twelck u sal blyven aende zuydt zyde na Belliguon toe / dat u met de punt bedekt blijft/ sulter vinden 14. 15. vadem diepten/ en loopende tot op 13. vadem/ ende sandt grondt bindende/ sult het setten: want ter Zee waert ist altemael steen. Van Tanadare tot dese Haven van Gualle, (twelck zijn 12. mylen/) looptmen van d' een tot d' ander n. w. ende 3. o. ende n. w. ten w. ende zuydt oost ten oosten. Dese Haven van Gualle leyt op 5. graden.

Van Gualle verbolghende de Custe om loopende nae de Fortresse vande Portugesen toe/ (ghenaemt Columbo.) Dese streckinge ende Navigatie hebben wy ghenoech in't besonder verclaert/ inde Navigatie van Malacca naer Indien / waerom niet noodigh en is sulchs weder te verhalen.

Dat 20. Capittel.

Die Navigatie ende rechte Coursen van Malacca af nae Macau in China, met alle die gheleghentheyte vande selfde vaert, alles in't breedt ende op't correctste aenghewesen.

Schepdēde uyt Malacca na de Straet van Sincapura ende naer China toe/ sult uwen cours nemen nae het Eplandekens ghe-naemt Ylha grande,) ghe-

legghen drie mylen vande Haven van Malacca) passerende (tot meerder sekerheyt) d' Eplandekens bukten om. Van dese Eplanden tot de Kevier van Muar zijn drie mylen / de welke heeft tot een Kenteijcken eenen hievel vol gheboomte / staende aende zyde van het zuydt oosten / sonder eenigh ander hoogh landt meer daer ontrent te hebben.

Vande Kevier Muar, tot de Kevier ghe-naemt Kyo Fermoso, looptmen de Custe noozdt west ende zuydt oost/ ende noozdt west ten westen/ ende zuydt oost ten oosten / is inde distantie 9. mylen. Dese Kevier Fermoso is groot ende schoon / hebbende in't incomen 6. 7. vadem diepten / als oock binnen in; men loopter in by de voer vā eenen hoogen bergh langhs/ te weten aende zuydt oost zyde; is ghelegghen aende zuydt zyde van Malacca, heeft sommighe banken (vande punt van het n. o. het welke een plat ende blank landt is) af steken tot een half myl t Zee waert in/ van welke u sult wachten.

Van dese Kyo Fermoso af tot het Epland Pulo Picon, looptmen de Custe op de selfde streckinge van zuydt oost ten oosten toe; Dit Epland Pulo Picon is ghelegghen een half myl vande Custe af / hebbende drie Eplandekens by hem liggen / te weten / twee vande zyde vande Zee / ende een vande zyde van het landt / ende sult tusschen dien ende het landt niet loopen: want het altemael drooghtē zijn) is inde distantie seven mylen.

Van Pulo Picon, t Zee waert zuydt oost ael/ lept een groot ende seer hoogh Epland / met veel Eplandekens om hem / ghe-naemt Pulo Carimon; Langhs het selfde Epland / te weten aende west zyde heen looptmen nae die Straet van Sabon toe / 'twelck den wech nae Sunda ende het Eplandt Java is/ welke Navigatie en coursen wy op een ander beschryben/ waer om die vooz dese mael vooz by staē / keerende weder op onse begonnen Navigatie ende vaert nae China toe.

Van dit Eplandt Pulo Picon af / tot een upstekende punt landt toe/ ghe-naemt Tanjamburo, looptmen de Custe oost aen/ wesen- de ontrent drie mylen. Dit voozsejde punt maect eenen hoek / ende van daer voozt aen soo wijckt het landt ende Custe binnewaerts aen/ ghelijck een Inham / komende daer nae weder recht nae het zuyden uyt. Ontrent een myl van dese punt af leyt een Kevier / ende een cleijn myl voozder aen / heestmen een ander Kevier/ met eenen grooten mont / alwaer een Eplandeken leyt / ghe-naemt oudt Sincapura, hebbende diepe ende supere gront. Dese Kevier comt inde Haven van Lantana weder uyt / alwaer eens onberhoets in ghe- loopen is Antonio de Mello, met een Schip van acht hondert Bharen groot / (wesende elke Bhar drie en half Quintalen / ghe- wicht van Portugael /) ende quamen inde Kevier van Lantana weder uyt. Van dese voozsejde Kevier af streckt het landt nae het zuyden uyt (als gheseyt is) 'twelck eenen hoek maect / alwaer de mont ofte inganck vande eerste Straet (daer ghy vooz moer) beghint. Het landt vande noozdt-zyde van desen Inwijck is hoogher als dat van het zuyden/ het welke legh ende onessen is / hebbende eenen hievel van gheboomten / boven alle de andere uplijcken; Alhier heeftmē het eynde ofte den upersten hoek van dit landt: want

Ylha Grande leyt 3. mylen vā Malacca. De Kevier vā Muar leyt 3. mylen vā Eplandekens. Kenteijcken vande Haven om Muar.

Streckinge ende coursen vande Kevier Muar tot Kyo Fermoso.

Ghedaeente diepte/ ende gheleghentheyte van Kyo Fermoso. Sommighe Banken.

Het Epland Pulo Picon met 3. Eplandekens/ gheleghentheyte ende plaets.

En groot en hoogh Epland Pulo Carimon berghe selchapt met veel Eplandekens. Cours nae de Straet van Sabon. Het Eplandt Java.

Tanjamburo is een punt landts.

En myl van Tanjamburo een Kevier.

En Kevier met het Eplandt Sincapura/ de Kevier eyndicht in Lantana.

Gheschiednisse van den conto de Mello inde Kevier van Lantana.

De mont vande eerste Straet.

Ghedaeente van het landt aen beyde zyden.

Waerschouwinghe om niet dicht aen het landt te loopen.

Beschryvinghe van Belliguon.

Aende n. zyde twee Eplandekens met een Risse. Streckinge vā Belliguon tot Gualle.

En Clippigh Eplandeken aende zuydt zyde van Gualle.

En groot bosch van Palm-boomen aende n. zyde van een Wap. En wit kercken van onse A. Vrouwe.

Waerschouwinghe vooz een drooghte.

Plaetsen om goede anker gront te vande

De Haven vā Gualle leyt op 5. een vadem diepte.

De Straet Sincapura.

Want oostwaerder voortaan/ soo crijghtmen Eplanden ende steen-clippen/welcke strecken eerst zupen aen / en comen daer na weder nae het oosten uyt/ makende 'tfaetsoen van eenen Inwijck. Vande voorsz. hoer van Tanjamburo af / tot de mont ofte inganck van dese straet/ is de cours a. ende w. 5. myle weeghs/ met 7. ende 8. vadem diepten.

Die door Sincapura naer China wil loopen/ (comende by Pulo Picon, int beginsel vade maent Iulius) sal genake de 3pde van 't groote Epland Carymon, om dieswille dz die wind vande Monson va lava, (twelck in desen tijt is) altoos vade 3pde van Sumatra af wapen. Va gelijcken/ so wannere men de 3pde va Carymon hout (daer voorsz. wesen) heeftmen terstont de mont ofte inganck vande Straet voorsz. hem open/ met die voorsz. teekenen. Op desen wegh heeftmen veel diepten; en loopede aende 3pde va Tanjamburo, so leyt het landt vande inganck vade Straet (in 't schynsel) gelijck of het d' een door d' ander staect / twelck een gemeen en seker merckteycken is / hout u te loefwaert/ om also nae uwen wille daer in te loopen.

Dese eerste Straet heeft in 't incomen twee Riffen/ te weten/ van elke 3pde een/ die vande uytstekende punten ofte hoercken van 't landt af comen; 't landt vande zijdt 3pde / (beginnende vande incomste af) zijn altemael Eplanden/ eenen geheelen regel oost aen streckende/ welcke de Straet maken; Om nu daer in te comen/ sult altoos wat meer genaken de 3pde van 't zupen/ als d' ander 3pde/ sulter in 't eerste incomen 12. 10. ende 9. vadem diepten vande; en wesen so verde binnen in / dat het landt vande zijdt 3pde / (twelcke d' Eplanden zijn) maer een punt alleen maecte / so sult ghy aen d' ander 3pde voorsz. u heen een hoerck sien ofte punt sien/ daer eenen cleynen roode huebel op staet; als ghy dit comt te sien/ so wilt allencxkens vande rechter handt af na desen cleynen huebel toe wijcken/ om dieswille dattet d' eerste Epland / twelck ghy langhs ghelooopen zijt volepndt; en van het selfde Eplandt voort aen/ so beghint een ander Eplandt. Tusschen dese twee Eplandē leyt ee Riffe ofte dzooghte/ diemen eensdeels met leegh water ontdeckt/ ende streckt tot in 't midden van 't Canael toe; sult altoos met het loot inde hand loopen/ twelcke u wel wpsen sal waer dat ghy zijt. Comende by de voorsz. punt vanden cleynen huebel/ soo wijckt weder nae het landt vande rechter handt toe/ (twelcke d' Eplanden zijn/ als gheseyt is) want heeft alleensicken tussche die voorsz. Eplanden de boven-ghenoemde Riffe/ sult aldus oost aen loopen / ontrent een half myl op de voorsz. diepten van 8. en 9. vadem/ en van daer voortaan / so strect desen reghel Eplandē (die ghy langhs seylt) 3. o. waert aen/ en sult terstont (wat voorsz. aende selfde Eplanden vande rechter handt) een ront Epland sien/ ee wepnigh va d' ander uytstekede/ twelck u oock sal blyven aende rechter hand; ghy sulter langhs heen loopen / met goeder opzicht; sulter altoos vanden 8. ende 10. vadem diepten modder grout. Het landt vande linker handt/ te weten/ vande noord 3pde/ is van inwijcken ende openen; heeft eenen groosten Inwijck / die zynen heer nae het zupden neemt / aen welke 3pde is ghelegghen een ander ront Eplandt / dat u vande selfde 3pde blyft. Sult u van dese 3pde van 't noorden (twelcke als gheseyt is/ altemael Inwijcken

zijn) wachten; want zijn altesamen vol Riffen ende ondiepten/ loopede als gheseyt is/ langhs d' Eplanden vande rechter handt heen. Comende by 't voorsz. ront eplandeken vande rechter handt/ sult recht voorsz. u uyt (te weten/ aen 't eynde vande reghel Eplanden/ daer ghy by heen loopt) comen te sien een cleyn vlack en gherampancert Eplandeken / met wepnigh geboomten/ hebbende een witte sandt strant/ twelck leyt oost en west / met de mont vande Straet van Sincapura; Sult op dit Eplandt aen loopen / en soo wannere ghy daer aen hegint te ghenaken / so begint u die Straet te openen ende te ontdekken / sulter nae toe seplen/ boerchs ghewijs om loopende/ om te schouwē die Riffen en ondiepten vande noord 3pde/ als oock om niet te verballen (nae de 3pde 3pde vande mont vande Straet af) met het ghetp datter loopt: want hebter veel diepten ende byle grondt; Sult u altoos houden na de noord 3pde toe/ alwaer men een sandtstrat heeft (vande lenghde van een schuet grof gheschuts) makende aen 't eynde van dien 'tfaetsoen van een sandt-bay / daer men versch water heeft/ ende so verde als dese strant is streckende / ist daer ober al langhes heen supbere grondt om te ankeren noodigh wesen. Comende by dese stradt/ so krijghtmen die stroomen / die u langhs het landt na de mont vade straet toe dypven/ het welck men niet en heeft daer verde van af loopende: want dypven u dan nae die diepe ende onsupbere grondt toe/ die het aende 3pde heeft/ als voren. Advertere u noch eens niet te passeren (van het eynde van dese strandt af) nae het noord 3pde toe/ want hebter altemael Riffen ende ondiepten/ als gheseyt is.

De mont ofte incomste van dese Straet/ comt tusschen twee hooghe berghen in / wesen vande ontrent een steenwoy in de bzeede/ ende streckt oostwaert aen / mach hebben in de leughte ontrent een schuet van een guetelingh. Het Canael van dese Straet heeft op het leeghsten 4. vadem diepten. In 't incomen aenden voer van den bergh vande noord 3pde / is ghelegghen een steen-clippe/ welke inde verthooringe een Plaer schijnt te wesen; Dese wort int gemeen van alle Partien (die dese passagie bebaren) ghenaemt die Varella vande Chinen; ende vande 3pde/ te weten/ een stuck weeghs vande mont/ vande Straet voort aen maectet eenen Inwijck. Int midden va desen Inwijck leyt een Clippe onder water / van welck een bancke af loopt nae het midden van het Canael toe. Wat voorsz. aen/ aende selfde 3pde/ de lenghde van een hoer schuet / heeft een open / het welc tot inde Zee aē d' ander 3pde door loopt/ makende een Eplandt. Dit open is ober al vol ondiepten; dient alleen om niet cleyn fusten door te passeren. Te middelwegghen van desen Inwijck daer dit open staet / leyt een Clippe ofte sien-plaet / twee vadem onder water / welke steen plaet soo verde blyven den Inwijck comt/ als de punten van het landt uytsteken / ende wat meer nae het midden van het Canael toe. Voorsz. by desen Inwijck wesen / soo heeftter landt eenen hoerck ofte punt van eenen seplen afgebiecken huebel/ alwaer de Straet volepndt; ende int omloopen van dien/ heeftter eenen rooden huebel/ by de welke men diepe ende supbere grondt heeft / en als mender om geloopen is / so strect hem het landt van daer af 3. o. waert aen.

Deel Clippen en dzooghten aende noord 3pde.

Waerschooninghe voorsz. de selbe.

Beschryvinge van een clegt Eplandeken by de mont van Sincapura.

Cours om te schouwen de ondiepten vade 3pde/ en het verballen na de 3pde.

En Sandt-bay daer versch water is.

Wat stroomē dat in 't richte als men by de Straet comt.

Tweede vermaninghe.

Gebaente va de mont vade straet / wade/ gelegentheys en diepte.

En steen clip in 't incomen/ ghenaemt de Varella vande Chinen.

En Clip in een Inwijck/ aende 3pde onder water. Een bane ofte dzooghte.

En Clippe twee vadem onder water/ hoe de selbe ghelegghen is.

Gebaente daer de straet volepndt.

En rooden huebel.

Eplanden en steen-clippen streckingen vande selbe.

Beschryvinge hoemē in Julias va Pulo Picon door Sincapura loopen sal.

Ghelegghent heyt vande mont vande straet.

Gebaente va het Eplandt Carymon.

Twee Riffen int incomen vande straet.

Gheelen reghel Eplanden die de straet maken.

Vermaninghe om in dese Straet te comen.

En dzooghte tusschen twee Eplanden.

Porringe tot het loot gheslagh inde handt te hebben.

En ront eplandt hier ontrent modder grondt met 8. ende 10. vadem diepten.

Gebaente van het landt aenden 3pde.

Die inwijck aende noord zyde. Ghelegent heyt bande groot/te/miff gaders een Clippe by de felbe.

Men heeft aende noord zyde vā dese ſtraet/ te weren/ van t'beginſel tot het eynde toe drie inwijcken/ waer vā die twee eerſte klein zijn/ weſende de derde groot / welck is ghelegghen recht teghens over den hoeck ofte punt vanden roode hievel/ daer de ſtraet volpndicht; Deſen derden inwijck heeft een bancke van ſteen/die mettet leegh water van een ſprinch vloet ontdekt is/ ende ſtreckt van d'een punt tot d'ander; men ſal hem wachten daer op te verballen / alle twelcke vāde noordt zyde is/ ende buyten den Inwijck iſt over t' gheheel Cannael van d'een punt tot d'ander ſupver ende ſchoon.

In t'uytloopen bande ſtraet twee ruffen plaetsen vāde felbe.

In t'uytloopen bande ſtraet / ſoo heeft men daer buyten zynde/ twee ruffen/waer vā d'ene recht teghens over den uytganch vāde ſtraet leyt / een ſchuet van een lepel-ſtuck nae het oofte toe/ comēde van t' land vāde noord zyde af / ſtreckende zupen aen; D'ander is ghelegghen in t' zupen/te weten/ een ſchuet van een goetelingh/ vāde uytganch van t' landt/van de ſtraet af / ſtreckende ooftwaert aen/ ſoo datſe beyde gaer duer den anderen een cruys maken / en tuſſchē deſe twee ruffen doorloopt het Cannael heen / ende men mach beyde deſe ruffen (mettet leegh water van een ſprinch vloet) ontdekt ſien.

Beyde de ruffen maken eenen courſ.

Dit Cannael/ welck tuſſchen beyden door loopt / heeft ſchaers 4. vadem diepte; De grondt binnen in t' Canaēl is modder/ende buyten t' Cannael ſandt; Hebbe die alles alſo in t' particulier willen verhalen/ tot dienſt ende gherif voor den genen die daer van nu voort aen begheert door te paſſeren: want die deſchryptie vāde oude Verouten ofte Navigatie voor deſe ghemaect / zijn ſeer royt ende duyster te verſtaen/ voor de geen die daer noyt door geweest en hebbe/door welke oorſake daer veel ſchepen aende grondt ghevaecht/ gheſtooten / ende groot perijckel ghepaſſeert hebben/ jae etliche verlozen. Keerende weder op onſe materie/ende vervolghende de voorzegende reyse/ als ghy ſo werde zyt als de mont ofte Inganch vāde ſtraet/ ſo ſulter recht te middewegghen door loopen/ altoos eē weynigh ſien naerder de noord zyde/om oorſake vāde drooghten (daer van geſeyt is) die binnen in deſe ſtraet ligghen / altoos met het loot inde handt/en d'ooghen rondtom gaede: want t'alder ondiepſte van t' midden van het Cannael zijn 4. vadem. Doch mede delwyle dat het ſo smal is/datmē qualich plaets heeft het loot uyt te worpen/ſo ſoude na mijn goetduncken het aller ſekerſte te weſen / op elcke drooghte een ſchuyt ofte ander teijckē vaſt te legghen / om u te dienen tot Wakens / die te moghen ſchouwen/en comende een weynichken voor by dē Inwijck/ die t' open heeft (dat aen d'ander zyde vāde Zee uyt comt / te weten / daer de Clippe ofte ſteen-plate twee vadem onder het water leyt (ſoo hout u terſtont nae den hievel (aende rechter-handt) toe/ welke den hoeck vāde voorzegde Inwijck maect / daer alſoo langes heen loopende op het Compas aen/ ghelijck als te voren by het landt vāde ſlinker handt/te wetē/ daer wat naerder aen/als aen d'ander zyde/tot dat ghy uyt de ſtraet zyt / u altoos wachtende van t' landt ende Inwijck vāde zyde vā het noordden ghelegghen / recht teghens over deſen hievel:want is altemaēl hol ſteen ende Rudtſen/ als gheſeyt is. Van ghelijcken ſult u wachten vāde Zee in t'oofſten/te weten/recht teghens over den uytganch vāde ſtraet: want een

Diepten vānt Cannael/ middeſgaders de grondt.

Oorſake waeromne die particulier verhaelt wert

Waer/ en hoe vāmen door de ſtraet loopen ſal.

Gheſtabigh het loot inde handt hebbe.

Diepte vānt midden vāde Canaēl.

Waerſchouwinghe door Clippet/ Inwijcken/ etc. door de ſtraet varende.

Waerſchouwinghe door de Zee int Oofſten.

ſchuet van een lepel ſtuck daer af / zijn het altemaēl ruffen/ als boden gheroert is/als ghy uyt de ſtraet zyt / ende begeerden te anchoren/ ſo loopt nae de zyde van het zupen/te weten/langhs het landt heen/ ſoo dat ghy uyt de ſtroomen raecht / ſo moecht ghy t' op 6. vadem ſetten: want ſo ghy inde ſtroomen vā de ſtraet bleeft / mocht wel ghebueren dat ghy eenige anchoren quaemt te verlieden door het draepen ende ſlingheren van het ſchip / ofte dat ghy uyt ſlibberde en op het droogh dreeft; Op deſe ſee ſinen recht teghens over een ſtrandt daer beſch water is / ſoo men t' van doen hadde.

Wt de ſtraet weſende / in voegghen als boden verhaelt is/ ſo ſult uwen courſ nemen langhes het landt vāde rechter handt heen/ altoos het loot uytworpen/ende beneden de 4. vadem ſchaers nae het landt noch te Zee waert niet wijckende; ende als ghy ten half wegghen vāde ſtrandt ghepaſſeert zyt / comende buyten de ſtraet/en ſult niet meer als ruym vier vadem diepte hebben; Ghepaſſeert weſende deſe eerſte ſtrandt/miet een hievel ende Clippet / die aen het eynde ſtaen / en een ſandt-bay ghelegghen teghens deſen hievel over/ comende ten half wegghen van den anderen hievel/die aent eynde vāde voorzegde ſandt-bay ſtaet / achter welcken (dat open dat binnen de ſtraet comt) weder uyt loopt/ ſo neemt alſdan uwen courſ ooft aen/ te weten / onder de 4. vadem/aen d'een oft d'ander zyde niet wijckēde:wāt ſout terſtont drooghten ende ſanden vinden; het Cannael is modder gront; ſult altoos met het loot inde handt loopen / tot dat ghy meer diepte crijght / het welke niet langhe ſal duren/en om het ſekerſte/ſo is het beſte met een ſchuytginen voor uyt te loopen om het Cannael te ſien: want ſal u beyde de Canalen wyſen. Als ghy comt op de diepten van 12. tot 15. vadem toe/ ſoo wacht u vāde zuydt zyde / tot dat ghy over een myl vāde ſtraet ooft af zyt:want vāde 15. vadem ſout op 10. komē/en van daer oyt droogh: want zijn altemaēl ruffen van ſant.

Deſe ſtraet heeft 6. Eplandekens / gelegen aen het eynde van het landt van Iantana, het welke de zyde van t'noordē is/en mē looyter langhs o. en w. is inde diſtantie ontrēt 8. mylen / en ſult tuſſchen dien en het landt niet paſſeren; De Zee daer by/ te weten / ontrent een half myl nae het zupen/ is altemaēl ſimber en ſchoon/van 15. vadem dieptē/ met ſant grōt. Te middewegghen van deſen wegh vāde ſtraet/nae d'Eplandekens toe / luttel min ofte meer / leyt de Gebier van Iantana, den welcken eenen grooten mont heeft / weſende d'incomeſte van dien langhs het landt vāde ooft zyde heen/ alwaer dickwils groote ſchepen in ghelooopen zijn / ende aende weſt zyde/ daer een hievel van roode aerde ſtaet) heeftet over de geheele mont vāde Gebier een bancke van hart ſant / ontrent ander half myl t' Zee waert in ſtreckende/daer veel ſchepen op ghevaecht zijn/waer van ghy u ſult wachten. Vā den hoeck van d'Eplanden boden geroert (gelegen aen t' eynde van het land van Iantana,) loopt een ruffe af / ſtekkende o. n. o. t' Zee waert in twee groote mylē/ en alſt ſtil weer is/ ſo en kannender het water niet op ſien bryken/dan maect alleenlick wat wit ſchuyms bobē op/ het welck men terſtōt kan ſien en onderſchepdē/en alſt hart weer is/ſo breecker het water over al op. Tuſſchē deſe ruffe en de Eplanden loopt

Plaetsen om te anchoren alſinen door de ſtraet is.

Wat diepten vāmen buytē de ſtraet heeft

Clippet/een hievel met eē ſandt-bay.

Beſchrybinge vāde grondt vānt Canaēl

Wermaninge om ſeker door de ſtraet te varen.

Des Eplandē aent landt Iantana.

Te middewegghen vāde ſtraet leyt de Gebier Iantana. Beſchrybinge vānt Iantana

En ſwart ſandt banck over de mont vāde Gebier.

En ruff ten eynde van het landt Iantana.

Teekenen vāde ſandt banck.

Et groot Canael niet een steenachtighe gront. Diepten van het selve.

Cours om door het Canael te loopen.

Verhael van Ighene Fran. Wagmar in dit Canael wederware is.

Gelegetheyt van Pedra branqua.

Desghelicks van't Eplandt Binton ende de ghebante der selver.

Courten als men over is. Vadem diepten is by de riv. die Jantana.

Maerschout winge vande Eplande om twee oorzake.

De eerste oorzake is vande winden.

De tweede oorzake is almen met een slap ghyr en weynigh seyls daer ontrent waer souden op de sint dyphen. Gheschiede nisse van die go de drens les ontrent dees Eplanden.

Courten van Pedra branqua nae het Eplandt Pulo Tinge

loopt een groot Canael / altemael van een steenigen gront / en het aller ondiepste dat ic daer gevonden hebbe / zijn 5 1/2 vadem / en van dese diepten comt men op 7 1/2 vadem / ende dan weder op ses en 8 1/2 vadem ; het mach wesen vande hzeete van een schuete grof gheschuts / te weten / recht dwers over. Die dit Canael wil passeren / moet een half mijl van d' Eplanden af loopen / sonder daer naeder by te comen ; want soude op 't droogh loopen ; mijn goetdumck waer datter gheen groote schepen in het haven wille door en liepe / ten waer dat huer de noot daer toe dwongh / ghelijck als Francisco Dagninart dede. die daer aende gront stiet / en was in verjckel van 't schip te verliesen / om diens wille dat hy te na aende rissen gelidop was / en dat hem de wint scherpre. Van dese Eplanden 2. mylen 3. 3. o. aen / is gelegē die Pedra Branqua. (dat is / witte steen gesept) welck is een Eplandeken van witte steen-rooten ofte Clippen / hebbende daer dicht by noch etliche andere landtzen en Clippen / ghelegghen aende zuyde zyde daer van af / van welke zyde insghelicks ghelegen is 't Eplandt van Binton. welck seer lanc is / hebbende in 't midden van dien eenen hoogen huebel / by de welke langs heen me diepe gront heeft. maer is quaet om te anchorē vooz die van China comē. Me heeft rō / som die Pedra brāqua. en daer dicht by 6. vadem diepte / supber grōt / sult u altoos wachten vande Clippen en landtzen daer by gelegē.

Ick heb hier vooz bevolen in 't uploopen vande Straet (als ghy over de drooghten op de 15. vadem diepten zijt / in hoeghen als gheseyt is) oost aen te seplen naer d' Eplanden toe / die ghy terstont sult comen te sien / te weten / soo haest als ghy de Rivier van Jantana ghepasseert zijt / en als ghyse beghint te gonahe / so sult ghy u houdē na die Pedra branqua ofte witte steen toe / in hoeghen dat ghy daer een half mijl van af loopt / u wachtende vande zyde vande Eplanden om twee redenen ; Ten eersten / om dat de winden (in desen tijt dat men na China haert) altoos vande zyde van Binton af waeren / welke is de Monson van upren 3. en 3. w. en so u de wint scherpre / en nae het 3. o. liep / (alst diekwils in dese contrepē gebuert) wesen de aende zyde van d' Eplanden / en sult de rissen niet vooz by moghen comen / waer door gedwongē soude wesen te loopen door 't Canael (dat tusschē Pedra branqua en d' Eplanden loopt.) ofte sult so veel tijts te soecken makē in daer te vertoebe / dz ghy de Monson. (dat is / den tijt vande Voyage) verliesen sult nae China te varen. Ten tweeden is / dat so ghy u daer vout met een slap ghetp en wint / ofte niet weynigh seplen op / so soude u water en stroomen op de rissen dypben / sonder dat eens ghewaer te worden / gelijck alst ghebuerden met het Schip van Don Diego de Meneses. van welke Stuer-man was Goncalo Vyera. die 't water op 10. vadem dreef / daer hy het sette / en quam een weynigh daer na op 7. vadem / waer door hy by de 3. daghen ontbracht / om hem met d' anchorē weer upt te winden. Door dese twee redenen advertēte u / dat ghy u hout aende zyde van Pedra branqua. ofte de witte Clippen boven verhaelt.

Van Pedra branqua af nae het Eplandt Pulo Tinge. soo loopt men n. en 3. en n. ten o. en 3. ten w. is inde cours 13. mylen. Dit Eplandt is rontachtigh en hoogh / hebbende in 't midden eenen hoogen spitsen bergh vol gheboomten / is ghelegen by de Custe van 't vaste

landt / en tusschē dien en het vaste landt is een goede Navigatie : maer en is niet oorzake. Dit Eplandt leijt met Pulo Timon. n. o. ende 3. w. zijnde ontrent 7. mylen inde cours.

Om te seplen nae Pulo Tinge. sult uwen cours nemen (van Pedra branqua af) te groote mijl oost aen / en van daer n. en n. ten o. af / altoos met het loot inde handt / tot dat ghy de rissen ghepasseert zijt / en comende op 14. vadem / wesende nae u gissinge in dese contrepē / so sult u terstont 't Zeewaer daer van af houwen ; daer hooz by wesende / en hebt niet meer te vreesen / dan dat ghy hooz ooghen siet. Op dese cours nae Pulo Tinge toe / te weten / in 't ghesicht van 't Eplandt ligghen 4. ofte 5. Eplanden / welke u sullen blyven aende zyde van het landt / ende alsme dicht by Pulo Tinge is / so mach men Pulo Timon terstont sien.

't Eplandt Pulo Timon is groot en hoogh / hebbende van dese zyde daer mender nae toe loopt / twee rozen van landt / staende vol gheboomten van groote houtē / om clepue massē en anchorē af te maken (om dat men in dese contrepē sodanighe anchorē van hout is ghebruyckende) is den meesten tijt niet rust en damp bedecte ; heeft ober al eenen supveren modder gront ; Daer zijn twee plaetsen daer men versich / ende seer goer water vindt / te weten / d' eene plaets is aende zyde van het landt / in het midden van een langhe strandt / een weynigh te lādewaerts in / by de welke men een goede Reede heeft : maer als men vooz comt / te weten / in de maent van Junius. ende het beghin sel van Junius. soo ist daer periculues te anchoren / om oorzake vande weste winden / die daer in desen tijt seer furieus en verbolghen wapen / daer om waert mijns bedinckens beter te loopen na d' ander plaets daer men oock versich water heeft / te weten / sende oost zyde van te Zeewaert / loopende recht op 't aenghesicht van het Eplandt aen / ende langhs de oost zyde heen / ende ghepasseert wesende eenen huebel / den welken eenen hoerck maecht / so sult ghy een sandt-bay huyghen / al waer ghy moecht in loopen nae het landt toe / ende soo wanneer u de vooz seplede hoerck ofte punt blijft int zuyde oosten / so sult setten alwaer men ghenoech mach ligge vooz de winden vande Monson ; sulter 20. vadem diepten modder gront hebben ; Men heeft oock een groote visscherye van seer goede visch / ende binnen inde sandt-bay / soo heeft men die plaets om versich water te halen / comt inde Zee uptloopen ; oock mede soo heeft men vande dese zyde veel beter hout / ende naeder by de hant / ende leggher scher en beschut vande weste winden. Vande zyde van het landt heeft men der etliche Eplanden langhs heen leggē. Vande noorder hoeck van dit Eplandt Pulo Timon (ontrent een schoot van een stuck grof gheschuts af) leijt een ander Eplandt / en byden hoerck van het zuyden heeft oock een Eplandeken. Van ghelijcken ontrent 3. mylen nae het 3. o. 't Zeewaert in / ligghen noch 3. ander Eplanden / waer van het eene groot / hoogh ende ront is / wesende de ander twee wat cleynder / wordē gheheete Pulo Laor. 't Eplandt van Pulo Timon leyt op die hoochte van 23. gradē aende n. zyde vanden Equinoctiael. en n. w. daer van af 12. myle / is gelegē die Rivier Pan aen vaste landt / tegē welke Rivier ober / te werē 2. myle 't Zeewaert in / is gelegē te cleyn ront Eplandeken / hebbende eenē rontē effen bodem in 't middē / en 1/2. mijl daer van heeft men 6. vadem supber grōt

Ghelegghen heyt van Pulo Tinge met Pulo Timon.

Op te cours na Pulo Tinge 4. ofte 5. Eplanden.

Sedante / gelegentheyt / en kentēck van Pulo Timon.

Goede Reede ontrent Pulo Timon in Junius.

Oorzake waerom dat het in Junius hier quaet anchoren is.

En Sandt-bay met versich water en goede visch.

Vande noorder hoeck van Pulo Timon leyt een ander Eplandt.

't Eplandt van Pulo Timon leyt op 2. twee verdendeel graden aende noordē zyde vanden Equinoctiael. Ghelegghen vande Rivier Pan.

Cours van Pulo Coma on tot Pulo Condor; Pulo Condor op 2 twee deedeel gradē.

De habē vā de Malajos is de Hevier Camboja.

'Tis seer vercūkes omtrent Caliboja.

Diepte van Pulo Coma tot Pulo Condor.

Waerfchouwinghe alsme by Pulo Condor comt het water dick en troubel omt.

Courssen omt int zuyde eplandte te belanden.

Wermanninge en waerfchouwinghe van 2. Eplandekens aende west zyde van Pulo Coma; Soe supbere sandt grondt by dees Eplanden.

Cours van Pulo Condor na Pulo Secir. Ghedaente van't Eplandte Secir.

En groot eplandte met een Sandtchap.

Vertellinghe van een Junctē ende een Zee roover vā Patane.

Van Pulo Tymao, tot Pulo Condor, is de cours n.n.o. en 3. w. 115. mylen. Het Eplandte Pulo Condor leyt op de hooghre vā 8. graden; is een groot Eplandte met hooge bergen/ hebbende dicht by hem 3. ofte 6. Eplanden en Clippen liggen; van de zyde van het n.o. heeft een Eplandeken ofte steen-clippe/ tweeck hem van verde verthoont / ghelijck een seplēt schip/ heeft over al rondtsom supbere grōt vā 10. en 12. badem diepten/ aende zyde van t n. w. heeft een plaetse van versch water / leyt n. ende 3. met die Hevier van Camboja, (die men noemt de Haven vāde Malajos,) 12. mylen / en is niet seker daer vers water te halen; want alst laet inden tijt is / so heeft men alhier stercke winden met donderen van uytē n. en n.w. / so dat men se niet een seijl alleen niet verwachten en mach; want sonder seplen wesen de soude u te gront snyten en vernielen / ende alst vroech inden tijt is / soo heeft men der die ooste winden. Van Pulo Tymao af tot Pulo Condor toe / sult altoos gront vinden op 35; tot 38. badem toe; om nu uwen rechten cours nae Pulo Condor te doen / so sult altoos n.n. o. aen loopen / sonder eenighe wazake ofte afslach vant Compas te rekenen: want so ghy sulcks dede / soudt daer aen de zuyde zyde te weten / t'Zeewaert daer van voorby loopen sonder dat te sien / ghelijck alst veel schepen gebuert is / welck eenen quaden cours en navigatie is: want de winden altoos in desen tijt vande zyde van't landt waepen / als bovē geroert is / ende soo het sake waer dat (alleer ghy het Eplandte Pulo Condor comt te sien) ghy het water turbulent / dick ofte grondich vout / so werpt het loot upt / ghy sulter 18. en 19. badem diepten vinden / met de gront vā weecke modder / so loopt dan ter halver streck vāde cours aen / tot dat ghy comt op 17. badem; daer op wesende / so loopt n.o. aen / en comēde op 16. badem / alleer ghy het Eplandte siet / soo doet uwen cours o. en o. ten n. aen / altoos op de voorz. 16. badem diepten / waermede sult comen te belanden aende zuyde zyde van het Eplandte / weest wel op u hoede / van twee clepne eplandekens / ghelegen 7. mylen aende w. zyde vā Pulo Condor af; zyn met wildernisse bewassen / en ligghen een mijl ofte daer ontrent vanden anderen verscheyden / en soo't moghelich waer / soo en wilter niet tusschen beyden door loopen; wāt men heeft daer buppen om en dicht by heen / supbere sandt gront; Ich hebbe daer selfs met stille geanchert gelegghen / te weten / ontrent een clepne mijl vāt Eplandte / dat aldernaest het landt leyt; De stroomen loopen alhier seer met het ghetp / te weten / n.o. ende 3. w. Van dit Eplandte Pulo Condor af nae het Eplandte Pulo Secir toe / is de cours n.o. en 3. w. en noozdt oost ten oosten / ende zuyd west ten westē / 45. mylen; Dit Eplandte is een leegh en lanckwerpigh landt / streckende noozden ende zuyen; heeft aenden hoek van't noozden / een Eplandeken van roode steen / ligghende een half mijl van het landt af; Men mach tusschen dit ende het Eplandte door passeren; Aende zyde van't Ooste heeft een sandtchap / alwaer eens een Iunco, (dat is een Indiaēs ofte Chijns groot schip) op't strandt ghehaelt is om te concarteren en te versien / toebehoorende eenen Zee-roover van Patane, (een landt ghelegen aende Custe vande oost zyde vā Malacca, na het Coninghrijck van Sian toe;) Ich hebbe een half mijl t'Zeewaert van dese voorz. sandtchap af ghe-

passert / is altemael van een supbere grondt. Dit Eplandte leyt verscheyden vande Custe van Camboja ofte Champa neghen mylen. Die gheen die t'Zeewaert van Pulo Condor af loopt / sonder dat te sien / te weten / op de hooghre van 8. graden / sal 25. ende 26. badem diepten vinden / met swarte modder gront / en veel van dat Zee-schuim ofte Sas-been op't water byben / ende wesende by de 12. mylen daer voorby / op de hooghre van 8. graden / so sult ghy sommighe Zee Slanghen int water sien byben / met 28. en 30. badem diepten / en noch 10. mylen voorder aen veel van t'kruijt Sargasso onder het water / op de selfde diepte / welcke diepte also vinden sult tot op 9. graden / tot hier toe sult de cours van t n. o. behouden: want wy en moechten niet hooger aen loopen / om dat de weste windē seer sterck wapen / en liepen van hier 3. o. aen nae Pulo Cam toe / om dat wy wanhoopen de Custe van Champa te moghen kryghen. Als ghy comt op 2. mylen na by twee Eplandekens / (ghelegghen van Pulo Secir zuydwaert aen 9. mylen. so sult ghy grondich water vinden; en by dese Eplanden comende / sult de gront verliesen. Dese twee voorz. Eplanden worden vande Chynen ghenamēt Tomlitom, liggen 3. mylen vanden anderen verscheyden; Men looptse langhes o. 3. o. en w. n. w. Het Eplandte van't oosten is hoogh en rondt / zijnde aende Zeekant steijl af ghebicht / ende den oppersten top heeft t'fatsoen van een bonet / ghelijc de Mandorijns, (dat zyn de Heeren) vā Chynen draghen; Een half mijl daer van af / leyt een Clippe / gelijck een Eplandeken / en heeft aēde west zyde roodtrachtrighe Clippen / hebbende vande noozdt zyde noch een ander cleijn Eplandeken; sintsom alle dese Eplandekens en Clippen en heeft men gheen grondt; Doe alhier dese verclaringhe / om dies wille dat ich desen wegh ende contrepe bevaren / ende alle het selfde wel ghenoteert hebbe / als oock alle wat in dese beschryvinghe ende coursen verhaelt wert; (Wy debē dese voorz. coursen door faulte vande mast / want en doosten onse seplen niet voeren / door die stercke weste winden) op dat / so hem permandt vout in dierghelijcke noot ende moeyte / niet en wil wanhopē de Custe weder aen boozt te kryghen. Vā dese Eplandekens af / sult uwen cours n. aen doe / om te gaen verkennen Pulo Secir; ende van daer nae de Custe van Champa toe, wāt sult weten dat de stroomen (van Pulo Condor af ende vāde Custe van Champa, tot Pulo Secir, ende dese Eplandekens toe) loopen nae het oosten / door welke oorsake men terstont nae de Custe toe loopt / als wy hier nae sullen verclaren / ende als men passeert voor by dese Eplandekens van Pulo Secir, noozdt oostwaert aen / soo trecken die stroomen terstont nae de Custe van Champa toe / die u derwaerts aen sullen byben. Van dese voorz. scheyden Eplanden tot Pulo Secir toe / en heeft men gants gheen drooghten noch ondiepten / als vele meenden / het quaet batter is / is dat men der gheen grondt en heeft. Dese Eplanden liggen achtthien mylen verscheyden vande Custe af.

Van Pulo Condor af sult terstont nae de Custe van Champa toe loopen / te weten / soo ghy daer voorby passeert aēde 3. zyde / so doet uwen cours ter halver streck van n.n.o. tot dat ghy de Custe int ghesicht hebt / sult ter halver wege van dese cours vande 28. badem diepten /

Pulo Condor leyt op 8. graden.

Tesskens als men op de hooghre van 8. en half graden is.

Wt wanhoop van de Custe van Champa te kryghē liepen 3. na Pulo Cam.

D' Eplanden Tomlitom plaets gheleert gheheert ende ghedaente.

Oorsake waerom alle dese Eplandte verhaelt werden.

Courssen om het Eplandte Pulo Secir en de Custe van Champa te verkennen.

Van de Eplanden tot Pulo Secir zyn gē drooghten.

Wāt eenigh quaet is tusschen beyde dese plaetsen.

Cours van Pulo Condor tot Champa toe.

diepten / ende so ghy daer voor by passeerden aende 3de van t noorden / so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ende niet hooger te loefwaert/ om te schouwen de drooghten daer h. m. Matheus de Brito op verloor/ so ghy inder nacht by t landt quaemt/ soo werptet loot uyt/ ende vindende 15. badem/ soo en loopt niet meer naer t landt toe/ dan loopt terstont oost noord oost aen / ghelijck als de Custe streckende is: want de drooghte leijt op de contreye van 13. badem langhs de Custe heen/ te weten 4. mylen daer van af.

Dese custe van Champa is langes de Zee kant hee/ van een laegh landt/ ende van groote sant stranden; men loopt langhes heen o. n. o. ende w. 3. w. tot een punt gheleghen op de hooghte van 10 1/2 graden/ ende alsermen op twee ofte drie mylen naer by dese punt cõt/ so volejnden de sant stranden en clage landt/ so volde punt is van een seer hoogh landt/ streckende t Zee waert in / so dattet een Cabo maecht; dan hier af voort aen ist altemael seer hoogh landt/ (tot de Varella toe) met groote gheberghten; binnen dese punt ofte hoek / te weten naer t west zijdwesten leije eenen inwijck / ende 2. mylen herwaerts aen eer dat men daer by komt/ so heeft men dicht by t land een kleijn/lanck ende laegh Eplandt/altemael van louter Steen-klippen/ twelcke hem van verde verthoont gelijck een bewoonde stad; Van dit Eplandt tot Pulo Secir toe/ loopt ee bancke af van 10. ende 12. badem diepten; Men de voorszreven Custe vande sant-stranden/ te weten 15. mylen alsermen by t voorsz noemde punt is / so heeft men een Ghevier ghe-naemt Sidraon, al waermen wel met schepen van 600. Wharen mach in loope; aen dese Ghevier is ghelegen de schoonste ende beste steede van t gheheele Coningh-rijck van Champa, heeft tot een kentejcken een langhwerpenden hucvel / met twee ofte drie toppen boven op; Ick hebbe op een schoot van een Gofelingh naer ghepasseert by t Eplandt vande Steen-klippen/boven verhaelt / ende vont altoos 8. badem diepten/ altemael effen stee gront met veel van t kruijt Sargallo, so dat ick het loot daer qualijck konste door rocken/ende langes de voorszreven hooge punt ofte hoek heeft men 20. badem diepten.

Als ghy byde Custe van Champa zijt / soo sulter langhes heen loopen o. n. o. aen/ tot op twee ofte drie mylen nae/ ten alderhooghste/ is altemael supbere ende goede Ancker gront tot die voorszreven punt ofte Cabo toe; sult het Eplandt vande Steen-klippe aende 3de van t landt laten/ daer niet binnen door passe-rende; Van dese voorszreven punt af voort aen tot een ander punt zijn 12. mylen/ en men loopter noordtoost langhes heen; Van dese tweede punt noch 12. mylen voort aen heeft men een ander punt; dese cours doet men ter halver streeck van n. n. o. tusschen dese 2. en 3. punt zijn gheleghen twee inwijcken / waer van d'eerste de Haven is daermen tswarte hout laept/ (twelcke men noemt het hout Deiraon; Van dit derde punt af tot die Varella toe/ loopt men de Custe noorden aen/ ende al eer men by de Varella komt op 7. myle naer/ so heeft men eenen inwijck daer een vleck ofte steele leijt/ ende 2. mylen voort aen leijt een Eplandcken van Steen-klippen/ dicht aen t landt/ twelck hem van verde verthoont ghelijck een man die staet en vischt ofte hengelt/ waer van ghenamt wort vande Portugesen

O Pescadar, ofte den Wisscher; ende so men be- gheert te loopen naer de Varella toe / (dit Eplandcken voor by wesende) so salmen terstont t landt genaken/ al waermen een groote strant met een supbere gront heeft.

Dese Varella is eenen hooghen Bergh die t Zee waert in steekt/ ende heeft opt bovenste banden top een seer hooghe Steen-rootse/ in ghelijckenisse van eenen toorn ofte pilaer/ diemen van seer verde kan sien/ waerom vande Portugesen Varella gheheten wort (dat is soo veel als een Caep haecie ofte mercktejcken gheseyt;) aenden boet van desen Bergh/ te weten aede zupbzpde heeft een seer grooten inwijck streckende noord in / over al niet supbere ende schoone modder-gront van 15. badem diepten/ men en kanse van verde niet sien / om dat hem teene landt door t ander steekt: maer als ghy byde voorszepde strandt komt/ ende die Varella begint te ghenaken/ so begint hem den inwijck te openen/ den welckē heeft een seer byre inkomste/ ende heeft binnen in twee loopende beechē / van seer goet en versh water; die daer met een schip cõt/ waer mijn advijs daer niet in te loopen: want sal moepten hebben om weer upt te komen / om datmen daer de wint scherp heeft; men mach het wel buypen setten / te weten aende inkomste ofte mont van dien / als ick gedaen hebbe/ ofte men mach d'ander plaetsen daer versh water is gaen besoecken/ te weten die aē d'ander 3de vanden Bergh (naer t noorden stad) aende boet van dien / daer t hooghe landt dat in Zee steekt volejndicht / al waermen een seer groote boet-strant begint te crypghen; om dese wateringhe te kypghen / soo moet men de punt van desen Bergh wel dicht ghenaecken/ ende so ghy daer langhes heen loopt/ sult int om loopen van dien een klepne sant Bay sien/ met die voorszepde groote strandt ende plaetse vande wateringhe / alwaer ghy t naer uwen wille mooght seere want heeft seer goede Ancker gront: maer heeft een groot inconvient ofte quaet/ dat ghy legt om besprongē te warden van die van t landt: want zijn hier over al vanden vande Portugesen ende Roovers; daerom sulter altoos op u hoede wesen/ niet goet opsticht int versh water te halen / so wel van binnen als van buypen/ om dat die van t landt voor een manier hebbe het volck t overvallen/ en te verrassen; Dese Varella leijt op de hooghte van 13. graden.

Dit landt vande Varella is eenen hoek/ en van daer voort aen tot Pulo Carao is de cours n. ende n. ten w. 48. myle/ ende t landt begint van hier af veel legher te wesen / dan dat ghepasseert is / hebbende op veel plaetsen sande-stranden/ al waermen over al Anckerē mach; Chien mylen van dese Varella voort aen/ te weten een myl van landt is gelegen een landt ende vlack Eplandt ghenamt Pulo Cambir, tusschen dit Eplandt ende t landt heeft men 12. badem diepten sant-gront/ ende int midden van t Eplandt vande 3de van t landt/ al waer een klepne sant Bay is/ heeft versh water daer men t mach setten noobigh wesende/ wāt is supbere gront / ende te midde-wegen van t Cannael van tusschen t Eplandt ende t landt ist altemael schoon/ wesende van een klepne myl weeghs; Van dit Eplandt ontrent twee mylen noorden aen maectet landt een punt/ ende van daer naer t Eplandt toe / heeft eenen grooten inwijck / ende van binnen naer t noordwesten / te weten daer t hooghe landt volejne

Drooghte daer hem Matheus de Brito op verloor.

Vermaninge ofme by nacht by t landt quaem.

Gedaente van de Custe van Champa.

En punt op t 10. drie vides deel graden die een Cabo maecht.

Da dese C. tot Varella ist al hoogh landt met groote gheberghten.

En Eplandt vande klippe dat hem geijc een bewoonde stad verthoet. Van dit Eplandt tot Pulo Secir leijt een banck.

Plaets waer de Ghevier Sidraon leijt.

Tejcken vande Ghevier Sidraon.

Diepten ontrent t Eplandt met klippe.

Goet Ancker gront aende Custe van Champa.

Beschrybinge van 2. punten.

Van daer men thout Deiraon laet.

Selegentheit vande rust van t punt tot Varella.

Beschrybinge van verschepe plaetsen.

Eplandt vande Pescadar.

Gedaente van Varella.

Wat dat Varella gheeft is en beteekent.

En groote inwijck aende boet van Varella.

Twee loopende beechen.

Advijs om niet inden inwijck te loope. Conjaeck waeromme.

En klepne sant Bay van een groote strant. Hier by is goede Ancker gront/ doch vericenters vande Inwoonders.

De Varella leijt op 13. graden.

Gedaente van Varella nuff gaders de cours van daer na Pulo Carao.

Plaets van het Eplandt Pulo Cambir.

Goet Ancker gront.

Gelegentheit
vā een Rivier
by t' ghebrū-
ken lande.
Diepte der
felver.

Woleijnt (welcke van dese punt af naer binne
toe west aen gaet) heeft een open ofte gebro-
ken leegh landt; alhier is een Rivier van drie
vadem diepten/inde Haven met sa: t grondt/
ende is van eenen grooten mont ofte inkom-
ste/ ende heeft binnen in een put van 13. vadem
diepte; Dese Rivier loopt verde te lādwāer is
in/ende 4. ofte 5. mylen vande mont af naer
binne toe/leijt een groot bedwoont vleck / daer
veel victualpe ende lijfsochten sijn; Int inko-
men van dese Rivier heeft eenen hoogē hū-
vel aende oostzyde / wesende aende west zyde
van een leegh landt en santstrand / sulker recht
te midde-weghen dooz heen in loopen/ al hoe-
wel dattet wyt is/ binne in wesende sult u wel
vast binden en versien van Anckers en Tou-
wen/te weten vande westzyde: wāt soot noch
broech inden tijt waer/so heeft men alhier seer
stercke weste winden / so datte u souden bypē
aen d' ander zyde vande Rivier; Dese Rivier
heeft veel vijch/ en men heeft oock opt landt
menighe van Venesoenen/ Wilde Werckens/
Cypri en/ Reproser orten/ en dier gelijcke jacht;
Welck vānt landt placht goet te wesen: maer
wy hebben se suspect ghemaect dooz arghe-
nisse die wy hen aengedaen hebben. Van dese
Rivier af vijf mylen doortāen/ te weten lan-
ghes de Custe heen/ so heeft men twee Eplan-
dekens met sommighe klippen ligghen / ont-
rent een half myl van t landt af / ende men
mach tusschen dien ende t landt dooz passere;
Van dese Eplandekens 12. mylen doortāen/
liggen aen t Eplandekens by t landt/ al waer
sommighe vlacken van root sant staen met een
strand/ aldaer heeft mē een klepne Rivier daer
veel Katte is/ (dat is onghetroeten sijns met
doppē/ met al gelijc als het wast;) dit is noch
12. mylen van Pulo Caton af / waer mede
hen veel bedroghen hebben daer dwers naer
toe loopende / alset saghen/ en quamen op de
dzooghten.

Shedaente
vānt inrooken
vande Rivier.

Vermaninge
tot versio. gū-
ge vā Cabels
en Touwen
alsmen hier
ontrent is.

Veel Visc en
wilde gedier.
en hier ontrent.

Dozsaec waer
dooz twolck
vande vande
Wortige en
gewoone sijn.

Twee Eplan-
den met som-
mige Clupst.

Sommighe
Eplanden 12.
mylen van
Pulo Caton.

Waerschoon-
winghe dooz
dese Eplandē

Bestydinge
van Pulo Ca-
tons gebaente
mide plaets.

Wende 3. o. 30
lept een Riffe
ofte dzooght.

Diepte vānt
Cannael tuss-
schen beyden.

Gegeen ober
t' Eplandt een
Rivier van 6.
vadem daer
Gomes Bar-
retto geweest
is.
Pulo Caton
lept op 15.
twee derden
deel graden.

Hooghe/ ghe-
baente/ en ge-
legentheit
vānt t' Eplandt
Champello.

Pulo Caton is een langhwerpent Eplādt/
hebbende twee hooghe berghen aende eynden
van dien / ende int midden ist een leegh landt/
so dattet van verde twee Eplanden schijnt te
wesen/ heeft een vlacke ende effen wildernisse/
streckt noozdwest ende zuidoost; Vande zy-
de vānt zuidoosten heest een Riffe daer t
water op breecht/ sterckende tot een schoot vā
een stuck grof gheschuts verde t Zeelwaert in;
Vande zyde vānt landt heest versch water/
leijt verscheyden vande Custe derdehalf myl
weeghs; dit Cannael van tusschen beyde heeft
30. en 35. vadem diepte / met supbere gront;
recht tegens over dit Eplandt lejt een Rivier
met een groote mont ofte inkomste / hebbēde
inde Haven 5. ende 6. vadem diepten / is seer
bedwoont en bebout/ alhier heeft Gomes Bar-
retto met zjn schip in gheweest; dit Eplandt
is ghelegghen op de hooghe van 15. graden/
ende 11. n. w. daer van anderhalf myl/ leijt en
ander kleijn ende vlack Eplandt/ en mē mach
tusschen beyden wel dooz passeren; Naert n. n.
westen 14. mylen weeghs / te weten langhes
de Custe heen/ is ghelegghen het Eplandt van
Champello, op de hooghe van 16. graden
ruym; Dit Eplandt Champello is groot en
hoogh/ hebbende boven op wtstreckende top-
pen/ streck n. n. w. ende 3. 3. o. heeft twee hoo-
ghe berghen met een dal int midden/ waer vā
die vānt zuidoosten. veel hooger is als d' an-
der/ heeft oock veel gheboomten; Vande zyde
vānt noozdwesten heest een seer hoogh Ep-
landt / met noch twee klepne Eplandekens

daer dicht aende voert by ligghen.
Wende westzyde heest veel ende seer goet
versch water/ leijt vande Custe verscheyden
ontrent twee mylen; is een seer leegh landt lan-
ghes de Zee-kant heen van sant stranden; w.
n. w. daer van af is ghelegghen de Rivier van
Coaynon, hebbende twee vadem diepten/ in-
de Haven sant-grondt/ daer men oock handel
drijft: maer twolck van die is wepnigh te be-
trouwen; naer t noozdwesten van dit Eplādt
Champello af / so is het twee ofte drie mylen
weeghs vol geboomten/ en twee mylen vooz-
der aen so maect de Custe eenen groven ende
dicken hoek vol van geboomten; drie mylen
voozby desen hoek leijt eenē groote inwijck/
welcke int inkommen een Eplandt (tot een be-
schutsel) heeft ligghen/ ende is over al schoon/
alwaermen veel victualpe ende goederē heeft
die vande Rivier Sinoha van binne af comē;
desen inwijck wort altans geheeten die Ensea-
da ofte inwijck van Don Iorgie; heeft veel
houts/ ende seer goet om schepē af te bouwen;
vijf mylen vooztaen de Custe langhes leijt de
Rivier van Sinoha, welke heeft inde Haven
14. span waters/ altemael sant gront; in dese
Haven is den gantschen handel ende traffijck
vande goederen van Cauchinchina, ende tot
hier ende Champello toe loopt men noozd-
west aen; Dit Eplandt van Champello heeft
een gorde Riee ende beschutsel / uptghenomen
vooz een westen ende zuidoosten wint/ ende
al hoewel dat de wint van ober t landt comt/
gheeft u niet teghenstaende groote moeyten
dooz de leeghte vānt landt.

Men sal weten dat op thien mylen (al eer-
men comt byde Varella) te weten 13. mylen
t Zeelwaert in/ so beginnen etlijcke dzooghten
die seer periculens sijn / de welke streckē ge-
lijc als de Custe tot op de 17. graden/ en loo-
pen wat naer t noozdoosten toe / aent eynde
vande welke (den wegh naer China toe) sijn
ghelegghen 8. Eplanden / te weten drie groote
ende vijf klepne / altemael met gheboomten
ende sant-stranden: maer sonder versch wa-
ter; tussche dien ende rontom ist over al vlack
ende vuyl / dat soo haest als men t Ancker lact
ballen/ so is terstont de Cabel aen strucken ge-
sneeden; men heeft tusschen dese Eplanden in/
vier vadem diepten; Dese informatie hebbe
ick geregen van etlijcke personen van Sian
die haer lanco ofte schip alhier met stilte ver-
lozen / om dies wille datse Anckerden / en alle
de Cabels (vande gront) aenstucken sneden/
hen int boot salberende/ en liepē alle dese Ep-
landē dooz om versch water te soethe/ sonder
eenigh te binden; men loopt den hoek ofte
teijnde van dese dzooghten met Pulo Caton,
n. o. ende 3. w. ende n. o. ten o. ende 3. w. ten
westen: want strecken boeghs ghewijs om/
daerom en wilt u niet betrouwen op d' oude
discriptie van dese Navigatie / welke stellen
datse Cannalen hebben; men heeft van daer
af tot Pulo Caton toe int dwers over loopen
30. mylen.

Keerende weder op de Navigatie vande
Varella naer Pulo Caton toe/ wanneer ghy so
berde sijt als daer de Custe begint noozdē aē
te strecken/ so sult ghy vden cours doen op 2.
mylen naer langhes de Custe heen / loopende
also tot Pulo Caton toe: want soo ghy voozch
indē tijt comt/ so hebt ghy daer de weste win-
den so sterck/ dat so zy u quānē te crygen wat
berde vande Custe af/ souden u niet gewelt op
de dzooghten bypē / sonder enige remedie te
hebben

Versch water
aende w. zyde.

Gelegentheit
vande Rivier
Coaynon.

Ontrent vōt
by dese rivier

Plaets vande
Rivier Sinoha.

D' Inwijck vā
dout Jozgias
heeft veel hout
om schepen af
te bouwen.

Inde habē vā
Sinoha is de
gantsche hand-
del vande goe-
den van Cauchinchina.

Waerschoon-
winghe vooz
eenige dzooght-
ten ontrent
Varella.

Naer de wegh
na China vooz
ge 8. Eplandē

Gebaente der
felver.

Qua Ancker
gront.

Sommighe
Courten van
Pulo Caton.

Cours om na
Pulo Caton
toe te loopen.

Waerschoon-
winghe vooz de
weste winden

hebben/gheljk als ghebuerde metter Schip Santa Crus, sult passeren tot twee ofte drie mylen ten alderhoogsten / t'Zeewaert van Pulo Caton af/ ende soo't ghebuerde dat ghy u bont aende 3pde van't landt/moerchter oock seer wel door passeren/te weten door't Canael dat tusschen 'twaste landt en't Eplandt loopt/ 'twelcke derdehalf myl inde bzeede heeft/ altemael van schoone ende supbere gront/ als voren gheseyt is.

Pulo Caton is gelegen met de zupder punt van't Eplandt Aynon, n. ende 3. en n. ten o. en 3. ten w. wat over de 50. mylen weeghs; dese voorszepde zupder punt van Aynon leydt op de hooghte van 18 1/2 graden schaers; Dit Eplandt streckt van dese voorszepde punt af/ zuydwestwaert aē 12. ofte 13. mylē weeghs/ ende vande oostzyde af soo is de wegh naer China toe/ 'twelcke men langhes loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot op de 19 1/2 graden/ en aende 3pde van't vaste landt so strekt het Eplandt om/ tot de punt ofte 'teynde vande 19 1/2 graden vande noozdoost 3pde/ in voegen dat dit Eplandt maekende is de figuer van een Quadzant; t'Canael van tusschen dat en 'twaste land heeft op zyn smalste 6. mylē weeghs/ (al waer een Haven ghelegghen is ghenaemt Anchio,) hebbende etlycke drooghten tusschē bepden / doch met duergaende Canalen daer men met groote schepen deur heen mach; Vā Anchio 7. mylen oost aen is ghelegghen eenen goeden inwjk met beschutsel / ende noch een myl voorder aen (ontrent drie mylen van't land verschepden) heestmen groote Riffen ofte drooghten ligghen; Keer ende weder op de voorsz. zupder punt van't voorszepde Eplandt/ (welcke is int aenghesicht van een seer hoogh landt/ boven alle 'tander van't Eplandt uptstreckende) soo heestet aende voer van dien (te weten naer't noozdoosten) een seer goede Haven ghenaemt Taalho, aen welcker mont is ghelegghen een kleyn ront Eplandeken; Van dit voorszreven hoogh landt af strecket also noozdoostwaert aen 12. mylen weeghs / en van daer voortaen ist altemael een leegh lād langhes de Zee-rant heen/ hebbende van binnen in/ Hievelen en Berghen.

Want eynde van't Eplandt Aynon (te weten vande noozdoost 3pde / ghelegghen op de 19 1/2 graden) af/ naer't Eplandt Pulo Gom toe/ op de selfde cours van n. o. en n. o. ten n. aen zyn 8. mylen / ende is ghelegghen vijf mylen van't vaste landt af/ is van een hoogh lād makende 'tfaetsoen van een klokke / ende heeft vande 3pde van't land eē kee met een beschutsel / daer't schip Santa Crus ghelegghen heeft; men loopt van daer af naer de 7. Eplanden/ (diemen noemt Pulo Tio) op de selfde streckinge van n. o. ende n. o. ten n. aen/ wesende inde cours vijf mylē; Pulo Tio zyn 7. Eplanden onder groot ende kleyn/ ligghen verschepden vanden anderen sonder eenighe geboomten; Van hier voortaen so streckt de custe n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot die Enseada dos Ladroins; (dat is den inwjk vande Roovers.) Van Pulo Taio 7. mylen voortaen is gelegen een Riffe/ welcke vijf ofte ses mylen van't lād af't Zeewaert in steekt / ende men heeft aende oostzyde daer van/ te weten een half myl af 4. badem vlacke sant-grondt / ende een myl weeghs daer van af voortaen / is gelegen een groote Rivier/ daer veel Schepen haer vaert maken en in loopen; Wat van dese Rivier af/ voorder aen / leydt een ander Rivier daer ick

selver in geweest hebbe / den welcken een goet beschutsel heeft tegens de Monfon vā China, ende is met een zupdelgk wint ondeckt/ oock mede so loopender stercke stroomē; d' inkomstē daer van is dicht aende oostzyde langes eē punt landts heen/ isser supber ende schoon; dese punt landts omwesende / sult looyē tot dat ghy comt by eē sant Bay/ alwaer ghy terstōt sult sette; want binnē in ist ondiep en droogh; aende custe van tusschen dese twee Rivieren/ zyn ghelegghen twee ofte drie Eplanden dicht aen't landt; van dese tweede Rivier 6. mylen voortaē leyt de Enseada dos Ladroins, (welcke seer groot is/ heeft aende w. 3. w. 3pde vande mont etlycke Steen-clippen ligghen/ waer van een Riffe af steect/ streckende t' Zeewaert in/ daer een vande Hoortugschē schepen op geweest is; vande voorszreven tweede Rivier af tot desen inwjk toe / so heestmē tot op een half myl aende custe / seben ende acht badem diepten supbere gront; t' Landt van desen inwjk / te weten vande oost noozdoost 3pde/ heeft een seer hoogen hoek ofte punt landts; desen hoek omloopende tot op een half myl langes t'landt heen (is het ondiep / doch moder grondt) soo looptmen naer de Haven van Comhay, (waer van dese Custe genaet wort de Custe van Comhay,) al waer de schepen van Sion ofte Sian plaghen te komen/ is van geljcken een inwjk die seer groot is/ hebbende een ander punt ofte eynde vā hoogh landt/ 'twelcke streckt noorden ende zupden; Riecht teghens over dese Haven/ te weten zupden aē is ghelegghen het Eplandt van Sanchoan ontrent vijf ofte ses mylen daer van af / ende is vande boven-gheroerde punt vande Enseada dos Ladroins ofte inwjk vande Roovers af 7. mylen/ op de streckinge van zupdoost; Dit Eplandt Sanchoan is groot ende hoogh van veel geberghtē/ onder welke staet eenē croumen Bergh inet hooghe Heubelen boven op/ makende de geljckenis vande knokels vande vingeren/ van een besloten hant ofte buyst/ 'twelcke een seckere ende seer goede kenteycken is; dit Eplandt heeft veel gheboomten en groote inwjkken ofte Wapen/ alwaer mē eerstijts plach te handelen; tusschen dit Eplandt ende 'twaste landt ligghen noch vier ofte vijf andere groote ende hooghe Eplanden/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ ligghen op de selfde streckinge ende reghel van't vaste landt ende t'Eplandt Sanchoan, in voegē dat Sanchoan dē upersten hoek ofte eynde maect/ ende streckt van daer naer't landt toe/ noozdwest ende zupdoost/ so dat het vā herde altemael een land schijnt te wesen; Dit zyn d'eerste Eplanden van Canton, welke liggen op 21 1/2 graden; Van hier af voortaen naer Lamon toe/ so looptmen bupten d' Eplanden heen oost n. oost aen; men heeft van Sanchoan af naer't landt toe drie Cannalen ofte Duerganghen die dese Eplanden maken / door alle welke men met schepen passeren mach; t'beste Cannael is langhes t'Eplandt Sanchoan heen/ ('twelcke t'uperste van te Zeewaert is) van 6. ende 7. badem diepten; heeft inde inkomstē van die (aen't selfde Eplandt) een Eplandeken ligghen met wildernisse bewassen/ ende vande 3pde van't noozdwesten ligghen twee groote en hooge Eplanden/ die de mont ofte inkomstē maken; men heeft int inkomē langhes de strant heen/ sommighe clepne Eplandekens ende Rudsē ligghen; voorzby die voorszreven twee Eplandē naer't landt toe/ is ghelegghen

t'Canael tusschen 'tEplād en 't vaste landt is 2. een half myl breed.

Gelegentheit van Pulo Caton.

De zupder boeck van het Eplandt Aynon leydt op 18. een half graden.

'tEplād Aynon is van ghebaente als een Quadzāt.

Plaets vande Havn Anchio/ met eenighe drooghten.

7. mylen van Anchio ligge groote drooghten.

Men't zupder eynde van't Eplandt de Havn Taalho met een cleyn Eplandeken.

De noozdoost 3p van Aynon leyt op 19. een verden deel graden. Coursen van Aynon tot Pulo Goum toe.

De 7. Eplanden van Pulo Tio haer beschryvinghe.

Enseada dos Ladroins.

7. mylen van Pulo Tio en Riffe die 7. mylen van't landt leyt.

Beschryvinge vā 2. Rivieren.

Plaets vande inkomstē vande de Rivieren/ ende van een Sant-bay.

Drie Eplanden vanden.

Gebaente van Enseada dos Ladroins. Eenige Streclippen met een Riffe.

Diepte tusschē de Rivieren en dē inwjk.

Gelegentheit vande Haven van Comhay.

Plaets van't Eplandt Sanchoan.

Gebaente vā t'Eplandt Sanchoan.

Kenteyckē vā dit Eplandt.

Ontrent Sanchoan noch 5. groote en hooge Eplanden.

Gebaente vā alle d'Eplanden t'lamen.

D'eerste Eplanden van Canton ligge op 21. een verden deel graden. Coursen van hier nae Lamon.

Beschryvinge van 3. Canalen en verschepden Eplanden.

ghelegghen een ander Eplandt/maeckende een ander mont ofte inkomste van tusschen dit en die twee voorszreven Eplanden; Van dit Eplandt naert landt toe soo is de derde mont ofte inkomste; door dese twee inkomsten passeren de groote schepen mettet ghetyp vant water/is altemael van weecke modder gront.

Om t'Eplandt van Sanchoan wel te kennen/behalven die voorszreven tejkens/ofte om te weten oft dese Eplandē achter of voor uyt ligghen/ soo sult dese achttinghe hebben/te weten/als dat Sanchoan eenē upter siē hoek maecht/ende datmen van daer af naert landt toe noozdtwest en 3. o. aenloopt / en van daer booztaē o. n. o. en w. 3. w. merct de custe mettet Compas/so sult ghy terstont comē/ te weten oft ghy voorwaerts of achter zijt/ende so ghy soo verde t'zeelwaert zijt/ dat ghy siet dat d'eene Custe is streckende o. n. o./ende d'ander n. w./so zijt ghy daer recht teghens over/ met dese merckinghe heb ick het altoos comen te verkennen: want ick ben d'eerste geweest diet afghemerckt heeft /ende die't altans weten/hebbent van my gheleert.

Keerende weder tot Pulo Caton, tot die haert vā daer af naer China toe/ twelcke sal wesen op dese maniere / te weten: sulter twee ofte drie mylen ten hooghsten t'zeelwaert af passeren/om reden als vozen verhaelt is; daer boozby wesen/ soo loopt n. n. w. ofte n. w. aen/tot dat ghy tusschen t'Eplandt ende t'vaste landt een open cruyght/ende alst u begint te openen / soo loopt terstont ter halver streck vant u. n. o. aen/naer den hoek vant Eplandt Aynon toe/ende passerende tusschē t'Eplandt Pulo Caton ende t'vaste landt / sult de selfde cours aengaan/om dieswille dat de stroomen in dese Monson naer den indwijk van Cauchinchina toe loopen / op dese cours sult Aynaō comen te sien/te weten daer 7. ofte 8. mylen t'zeelwaert van af wesen/ende t'mach wel ghebuieren dat so ghy quaemt inde conjunctie van een spzinck-bloet/ofte met slappe windē/ dat ghy meerder naer binnen gedreven wort; als ghy t'landt ghewaer wort/so peijlt het terstont mettet Compas/en soo de custe streckende waer o. n. oost / so loopt terstont op de selfde cours aen/tot dat ghy t'nae u gissinghe boozby zijt / ende so u de custe streckende waer n. o. ende n. o. ten n. ghelijck alst Eplandt gelegen is/ so loopt also heen tot dat ghy t'landt wel en bescheydelijcken sien moeght/ daer vijf ofte ses mylen van wesen/ende soo ghy van hier af begeerde te seplen naer Sanchoan toe/so loopt op de selfde cours vā ter halver streck van n. n. o. aen/ waermede sult comen te sien Pulo Tio; so ghy u vont vier ofte vijf mylen daer van af t'zeelwaert in / so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ ende so ghy daer maer 2. mylen af waert/ so doet uwen cours van ter halver streck/ van tusschen n. o. ende n. o. ten n.

Op dese cours sult op het Eplandt van Sanchoan aen comen / ende sult comen te sien het Eplandekē Do Mandorijn genaemt/ twelcke een kleijn/ront/ende hoogh Eplandekē is/ende is gelegen vijf ofte ses mylen vande Eplanden af/ende begheerende te wesen inde Haven van Macau, so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/loopende t'zeelwaert van Sanchoan vijf ofte ses mylen af; als ghy op 15. ofte 20. mylen naer by d'Eplanden comt/ soo sult ghy de gront van modder vindē op 25. vadem diepten/als ghy d'Eplandē comt te siē / (op u hoe- de wesen/ende als vozen ghewaerschout is) soo

sulter by ghenaken/en daer langhes heen loopen tot op een myl naer; men heeft van Sanchoan tot Macau toe 18. mylē/ende daer zijn vijf Canalen ofte door-gangē / te weten t'eerste is van tusschen Sanchoan ende t'Eplandt van Vasco de Faria, van vijf mylē bzeet; Dit Eplandt van Vasco de Faria is wat meerder naer t'landt toe ghelegghen als Sanchoan, en heeft eenen hooghen spitsighen bergh/ en vande 3pde vande Zee heeft eenen hooghen ronden huedel/ wesen/ende tusschē dien en den bergh seer iergh land/ so dat het hem van verde verthoont als twee Eplanden/ ende als men daer dicht by comt / datmen t'leegē landt begint te ontdekken/maecht het een verthooninghe ghelijck een Cameel; heeft een kleijn stuck weeghs t'zeelwaert daer van af/ twee ofte drie Eplandekens ligghen; dit Eplandt is ghelegghen n. ende 3. met Sanchoan, een myl daer van af leyt een kleyn langhwerpent Eplandt/sonder eenighe wildernisse/twelcke int gheheel eenen krommen opgaende rugghe maecht/gaende weder al dalende aende eynden af; dit Eplandt wort ghenamt Pulo Baby; booz by dit Eplandt/te weten lancks t'landt van Sanchoan heen/ leyt een Clippe een wepnigh boben water upthijckende; Stelle alhier alle dese mercken en tejkenen van dit Canael / om dat mēt te beter soude moghen kennen/ ende diet van doen is daer door te loopen/mach het vepelicken doen/ ende ghepasseert wesen/ende d'Eplandekens van t'Eplandt van Vasco de Faria; d'eerste diemen dan langhes d'Eplandē heen siet ligghen / is inde vierde mont ofte inkomste /welcke hem niet opent/om dieswille dat het een Eplandt doort ander steckit; Vier ofte vijf mylen booztaen liggen andere Eplandekens langhes t'Eplandt (dat u sal blyben aende west zuydtwest 3pde) heen/ altemael op een ry/ende schynē van verde d'een door d'ander te stecken;maer als men daer recht tegens over komt/so ligghense als gelept is; zyn onder groot ende slepē vijf ofte ses int ghetal; Van dese Eplandekens af/ontrent twee mylen weeghs oost noozdoost aen/zijn ghelegghen twee Eplanden dicht by den anderē/streckende n. ende 3. Boozby dese heeftmen daer noch andere op de reghel naert landt toe/ streckende altesamen op de selfde streck heē; In d'inkomste dicht by dese twee eerste Eplanden / is ghelegen een groot/hoogh/ ende ront Eplandekē; Tusschen de voorsz. reghel Eplanden/ende d'Eplandekens boben verhaelt/maecht het een groot gat ofte open/door t'welcke mē den naesten wegh naer Macau toe heeft.

Tot meerder kennisse van dien/so heeftmē drie ofte vier mylen (o. n. o. booztaen) drie Eplanden verschepden vanden anderē liggē/ de welke van t'landt af op een reghel t'zeelwaert in steken/so datse veel meer uytwaert aen ligghen/als alle d'ander daer langes heen comt / in hoegen datse dwers teghens u over blyben. Keerende weder op de mont ofte inkomste van Macau, als men daer by comt/ende daer begint in te loopen / (so ist altemael open sonder eenigh Eplandt om te loopen) seplende also recht naert vaste landt toe / twelcke van daer af acht mylen weeghs noozden aen is/af waer de mont ofte t'gat ghelegghen is daer men naer Canton toe loopt/ vā de Dortugesen genaemt As Orelhas de Lebre, (dat is der Hasen ooren.) In dese mont heeftmen 8. 9. ende 10. vadem dieptē/ ende somen daer comt met die ebbe van een spzinckbloet/so loopender de stroomen

Sanchoan leyt van Macau 18 mylen. Vijf Canalen by Macau. t'eerste Canael is gelegget by de Eplandt Vasco de Faria ghebreute.

Sedaente/gelegent heyt/ en beschyvinghe van Pulo Baby. Langhs naē vā Sanchoan een Clippe een wepnigh boben t'water.

Cozake waeromme de vierde mont haer niet opent int verthoont Beschryvinge van d'eschepden Eplandē.

Twee Eplanden.

Beschryvinge vande naest wegh nae Macau.

Gelegentheyt vā 3. Eplandē

Sedaente als men by de mont vā Macau comt.

Plaets waer de mont leyt.

De mont nae Canton wert ghenamt As Orelhas de Lebr.

Door wat mont ofte Canalē de groote schepen passere.

Kenttejkē vā Sanchoan en d'ander Eplanden.

Middel om te wēt of men booz of achter de eplandē is.

Tejkē als mē recht teghens over d'Eplanden is.

Coursen van Pulo Caton nae China.

Waer dat de stroomen en Monson toe loopen.

Cours om Aynon te sien.

Gelegentheyt van t'Eplandt Aynon.

Cours om na Sanchoan te loopen.

Plaets/ghesdaent/en beschyvinghe van t'Eplandekē Do Mandorijn. Cours om inde haven van Macau te loopen.

Waer schonwinge booz de Eplanden.

stroomen ende 'twater so sterck en geweldich af/ datter gheen wint toe mach helpen om te ghens op te comen/waerom goet is albaer te ankeren met opstaende seplen / tot datment kemelijcken siet vloepen/loopende langes die reghel Eplanden (die aende oostzyde ligghen) heen naer binnen toe / alwaer d' incomste langhes heen loopt / u wachtende van een Clippe ghelegghen dicht by dese Eplanden boven waer/daer t'Zee waert van af loopende : want men tusschen dien ende d' Eplanden met geen schepē en passeert; Oock mede so sal u een ander Clippe blyven aende zyde vant weste/wesfende ter halver wegghen / ende comende recht voor u upt te sien een cleyn ende leegh Epland/ ghelegghen op de selfde reghel Eplanden van't ooste daer ghy by heen loopt/so weet dat ghy zyt byde mont ofte duergangh vant tweede Canael/ dat naer Macau toe loopt; dese incomste strecht oost en west / ende mach wesen vā een myl inde breedte; sult op dat cleyn Eplandeken aen loopen/dat latende aende noozdzyde / nemende uwen cours tusschen dit Eplandeken ende d' ander Eplanden in waer blyven toe/ houdende altoos t' Eplandekē alder naest/al waer u de diepten sal beginnē te mēdēren/ ende dan noch veel meer als ghy t' Eplandekē gepasseert zyt:want hebet een bancke van 28. spanne waters/van wercke moeder gront; t'landt vande zupdzyde van dit Canael zyn 4. ofte 5. Eplanden/dicht by dē anderen ghelegghen; welke strecken oost ende west/hebbende aende noozdzyde een groot en seer hoogh Eplandt(welcke strecht tot die haben daer der Portugesen habitatie ende ghemēte is) heeft eenen Inwijck ofte Bay/ n. in streckende; In de incomste van dese Haben is ghelegghen een groot ende hoogh Eplandeken/te weten dicht by't Eplandt vant noozden/tusschen 'twelcke en t' Eplandt ist dzoogh ende ondiep / ende alerminen met dit Eplandt ober een comt / soo heeftmen aende zyde vant noozder Eplandt / een Clippe onder t' water ligghen / te weten t'Zee waert naert midden vant Canael toe/daerom sult u van dit landt vant noozde af houdē / en wat meerder naert zupen genakende. So wanneer ghy der Portugesen Steede ende Woonplaecten begint te ontdekken/met die Haben daer de schepen gesanckert ligghen/ so sult op die oosterhoek vā d' incomste van dese Haben aen loopen/u daer dicht by heen houdende naer binnē toe / sulter 4 1/2. ende 5. vadem diepten vinden/ u wachtēde vāde westzyde: wāt zyn daer ober al bancken ende sanden / ende langhes de punt heen heeftmen modder gront; Dese punt ofte hoec is een hoogh landt / ende van daer af binne waerts aert/ een schuet van een stuck grof geschuts verbe/lejt een ander punt van sant/ en van het leeghe landt loopt een bancke af (van 18. spannen waters/) streckende dwers ober naer d' ander zyde toe/tot so verbe als d' eerste hupfen staen / ende alerminen daer by comt/ so heeftmen int midden vande Rivier een Riffe ligghen; daerom sult het landt vande oostzyde houden/daer by heen loopende tot datmēt anckert/ is een seer goede modder grondt van 4 1/2. diepten.

Schepende upt de Haben ofte Rivier vande stadt Sion ofte Sian, sult uwe cours stellen naer de wester ruste toe; daer by comende sult u wachten van een Riffe/ ghelegghen aende noozdzyde vande Haben ghenacmt Bancosea; twee myle vant landt af/tusschen welke ende t'landt heeftmē een Canael van 4. vadem diepten; niet tegenstaende sulter hupfen om passere/ so verbe als ghy daer boven comt comen; Dese haben van Bancosea lejt met de haben van Sion noozdoost ende 3. w/ ende heeft wat van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. Wyde Custe wesfende sult u wēn wegh daer langhes heen nemen: want hebet ober al supdere gront; alsmen de voozschreven Riffe ghy passeert is / so is dese Custe aenden oever vande Zee van een leegh landt/hebbende binnen in cleyn hūvelen/ streckt n. ende 3. vier myle weeghs voozby Bancosea zupden aen/maectet leeghe landt een punt ofte uptstekenden hoek/ ghelegen op 14 1/2. graden; van daer af vooztacu sult een grof ende dick landt sien / twelcke t'Zee waert in schijnt te steken; alerminen hier by comt so heeftmen een Rivier/diemen noemt Chaō, aen welker mont staen etliche boomen die hen verthoopen als Palm-boomen; Comende by't voozschreven landt/so sult noch een ander dick/grof landt comen te sien/twelcke inde verthooringhe schijnt oost en west / te landwaerts in te strecken/hebbende veel scherpe stooten; alhier maect het landt eenen hoek ofte eynde/welcke int ghemēen ghenacmt wort de punt van Cuy, tot hier toe so streckt het land naert zupdoosten toe / ende van daer vooztacn soo loopt de Custe zupdwest aen; Dese punt van Cuy lejt op de hooghte van 12 1/2. graden;tusschen dese punt ende het voozschreven grove dicke landt/ dat u achter blyft / te weten / een myl vant landt af / sult 11. ende 12. vadem diepten vinden/van schoone gront.

Als ghy dese punt van Cuy voozby ofte daer ontrent zyt / so sult terstont uwen cours doen 3. 3. o. aen/tot op 2 1/2. myle daer van afdoende alsdan uwen cours 3. o. ende 3. o. ten 3. aen / waermede sult comen te sien een Eplandt/het welke hem van verbe verthoontende is als drie Eplanden; is langhwerpigh en vlack / vol gheboonten/gelegghen op 10. graden ruym/sal u blyven aende zyde vant ooste; op alle desen wegh sult u wachten van te l'pwaert te verballen.

By dit voozschreven Eplandt wesfende/sult zupdoost aen loopen/ ende liebet de loef vant zupden houdende/als naert wester te verballen/ om oozsake vande scherpe winden die hi hier ghemēelijcken heeft; op dese cours sult noch een ander Eplandt comen te sien/ twelcke grooter is als t'eerste/ strecht oost en west/ is van een dick vlack landt boven op/ wesfende de wester punt van dien / een groven dicke hoek/te weten aende Zee kant steijl afgebict/ ende naert oosten gatet al balende af naer een swartachtigh landt toe / twelcke een dicke ende dicke wilbernisse schijnt te wesen/lejt op 9 1/2. graden ruym.

Dit Epland looptmēt mett t' Eplandt Pulo Wy zupdoost en noozdwest/sulter op dese streck naer toe loopen/ is inde cours 2 1/2. mylen; Pulo Wy zyn twee Eplanden / waer van t'gr ooste streckende is noozden ende zupden/hebbende eenen hooghen hūvel aende zupdzyde / en vande n. zyde twee leeghe hūvelen/ met een dat int midde; dit is de verthooringe vande

En Riffe aē de R. 30 vade Haben van Bancosea.

En Canael van hier vā hem diepten.

Gelegghent inde have van Bancosea/ met de Haben van Sian.

De aente vā de Cust verby de Haben.

En punt op 13. een oerens deel graden.

Plaets vande Rivier Chaō/ in te gedaete.

En dick grof land met oerf scherpe stooten.

De punt van Cuy lejt op 12. wēt dees d'wel graden. Diepten tusschen Cuy en t'groote ladi.

Courssen van Cuy tot een Epland dat op 10. graden lejt.

Beschryvinge van t' Epland beyde van gesaente en gheslegghen ghyt.

Lejt op 9. een half graden.

Cours naer t' Eplandt Pulo Wy. Beschryvinge vā Pulo Wy.

Gebaente vā de zupdzyde vā Pulo Wy.

Waer schouwinghe van een Clip. Plaets vande selve.

Tejtke alsme byde mont van't tweede Canael is.

Courssen tusschen de Eplandeken vier.

En Banc van 28. spannen waters. Ende zupd by van't landt 4. of 5. Eplanden.

Gebaente vā de Have daer der Portugesen haer habitatie hebben.

Courssen om vande Haben te loopen.

Diepte der Rivier.

En Banc vant leeghe landt van 18. spannen. Waer schouwinghe vooz een Riffe die midden inde Rivier lejt.

Dat 21. Capittel.

Die Navigatie ende Courssen van nyter Coningh-rijck van Sion naer China toe, met die ghelegghentheyte van dien.

vande westzyde: maer vande zyde van't zuyden/schijntet altemael hoogh ende ront te wesen/hebbende een kleyne dal int midden / maekende twee klootsen/int schijnsel vā twee mannen; tander ende' telegnste Eplandt is ghelegghen aende zuydtoost zyde / wat verscheyden daer van af/ maeckende een Cannael tusschen heyden/daermen wel door passerē mach: wāt is schoone gront; Dit kleyn Eplandt heeft aē de zyde vant zuydtoosten/een Eplandekē van Steen-clippen liggen/waer van een Riffe vā steenen afloopt/ daermen hem alleenlijckē vā moet wachtē: want alle d' ander plaetsen zijn schoon / hebbende de diepten van 12. vadem dicht by't Eplandt; ende int grootste Eplādte weten aēde zuydwest zyde/ heeft mē versch water met eē sant Wap; als ghy naer dit Eplandt toe loopt / soo sult ghy (daer ontrent comende) 14. vadem diepten vinden/met harde gront/ ende so ghy modder gront vint/soo zijt ghy aende zyde vant landt.

En Cannael tusschen beyde de Eytanden.

En steenen Eplandt met een Riffe.

Diepten ende gront ontrent dit Eplandt.

Sebaente vā de Custe van Camboja.

Plaets vande Haven Dos Maljos.

Nende noords oost zy van Pulo Wy een groote rivier. Gront ende diepten der selver.

Maerschoy winge vande Eplanden die 6. mylen van Pulo Condor ligghe. 't Noorder punt vā Pulo Condor leit op 8. twee derdeel gradē.

Diepten ontrent d' Eplandt 3. mylen vā Pulo Wy.

Van Pulo Wy tot het vaste landt vā Camboja zijn 7. mylen; dese Custe van Camboja is van leegh landt vol geboomten / ende daer langhs heē is het bankachtigh van modder gront/ streckt n. w. ende 3. o. tot eenen hoek toe/ welke leit met Pulo Wy o. n. o. ende w. 3. w/ streckende van ghelijcken op de selfde cours vande boozschrebe hoek af/ tot de haven van Camboja toe/die daer 12. myle van daen leit; Dese Haven woerdt ghenamt Dos Maljos, (dat is vande Malacquiers ofte die van Malacca) ghelegghen recht teghens ober Pulo Condor, welke leit met dese Haven ofte Revier n. w. ende 3. o/ ende n. w. ten n. en 3. o. ten 3. Van Pulo Wy noozdtoostwaert aen / is ghelegghen aende Custe een seer groote Revier / welke heeft drie vadem diepten inde Haven/te weten/aende zyden sant gront/ende int midden modder; De Chynen die van Sian naer China varen/passeren aende noozdzyde van Pulo Wy, ende alster recht niet over een komen/soo loopense oost aen / om te gaen verkenmen den boven-genoemden hoek/loopende op de selfde cours naer Pulo Condor toe/twelcke zy komen te sien aende noozdzyde; als ghy met dese Cabo ofte hoek ober een zijt/so sult ghy 10. vādē diepten hebben modder grondt/ ende wat boozder aen 13. vadem sant gront / ende sult van dese 13. vadem niet leegher naer landt loopen / hout liever de 14. vadem; want is sekerder; wacht u wel vande twee Eplandekens / die 6. mylen van Pulo Condor af ligghe/welcke u sullen bliuen aē de zyde vant zuyde; sult recht booz u upt hebbe de noorder punt vant Eplandt Pulo Condor, ghelegghen op de hooghte van 8 1/2. gradē/ ende mē loopt het met Pulo Wy oost en west/ ende heeft wat van oost ten zuyden en w. ten n. So ghy quaet te sien Pulo Wy aende zuydzyde/te wete/dat het u aēde noozdzyde blyft/so sultet tot op eē myl ofte half myl naer booz by loopen/ u altoos wachtende vande boven-genoemde Riffe/vande Eplandekens/utwen cours nemende (oost aen) naer Pulo Condor toe / met goet opsicht vande Eplandekens; 't Eplandt daer ghy op aen sult comen aende zuyder punt (passerende aende zuydzyde vant Pulo Wy tot op drie mylen naer) sultet vintē tot op 16. vadem diepten; ende doende utwen cours naer Pulo Condor toe; op dese boozse dieptē / so sult ghy comē te passerē tot op eē half myl aende zuydzyde/ vande Eplandekens die 6. mylen van Pulo Condor af liggē;

neemt liever (tot meerder sekerheyt) de dieptē van 17. vadem schaers/ waer mede sult comē aende zuydzyde van Pulo Condor. op 3. ofte ten hooghten 4. mylen naer; als ghy 't gelicht vande Eplandekens hebt/so moecht ghy naer Pulo Condor toe loopen/ naer utwen wil/ latende d' Eplandekens aende noozdzyde.

Diepte om af Pulo Condor te comen.

Soo ghy passerde aende zuydzyde van Pulo Condor, om naert vaste landt te loopen/ (te weten aende Custe van Champa) so loopt n. n. o. ende n. o. ten n. aen; op welke cours sult de Custe comen te sien/om te schouwen de drooghten daer hem Matheus de Brito op verloor/ welke zijn ghelegghen 4. mylen vant landt af; souden langhs 't landt heen loopt op de 13. vādē diepten/so salmen op dese drooghten aenkomen: maer alsinen dese drooghten gepasseert is/ so is alle de reste langhes de custe van Champa heen/schoon en supber; in dese contreye wesende/sult utwen wegh en cours nemen / ghelijck als wy inde dischripte (inde Navigatie van Malacca naer Chinen) hier vozen verclaert hebben. Die boozse drooghten te ghelegen aende Custe van Champa, looptmen met Pulo Condor noorden ende zuyde/ ende n. ten o. ende 3. ten westen/ ende wat van ter halver streck/ etc.

Gelegentheyt vādē drooghten daer Matheus de Brito op verloor.

Courssen om dese drooghten te schouwen. Langhes de Custe van Champa is schoon en supbere gront.

Dat 22. Capittel.

De Navigatie ende Courssen van't Eylant Pulo Condor af, tot de Haven van Sian toe.

Van Pulo Condor tot Pulo Wy zijn ontrent 20. mylen ruym/liggen vanden anderen oost ende west/ende heeft wat van oost ten noorden ende west ten zuyden; om nu te loopen naer Pulo Wy, so doet utwen cours recht west aen/sonder te rekenen eenigh afflagh vant waken vant Chypas/ ende comende wat meer als ter halver weghen / sult een bankē vinden van modder gront/ van 8. ende 9. vadem diepten/ en siende noozdwaerts aen van achteren op't schip af/ sult de boomen (op't landt vande Custe van Camboja) moghen sien staen/twelcke een seer leegh landt is; Dese boozse bankē gepasseert zijnde/ so en salt niet langhe dueren / ofte ghy sult Pulo Wy recht booz upt komē te siē/ ende so haest als ghy 't int gesicht cruyght/ sultet aende noozdzyde op aen loopen.

Streckinghe van Pulo Condor tot Pulo Wy.

Cours om na Pulo Wy te loopen. Een Bank van modder gront.

Sult weten dat dit land van Camboja eenen hoek maect/ van welcke de boozschrebe bankē af comt loopen; Van desen hoek af naer de Haven van Sian toe/ loopt mē langhe de Custe n. n. west aen; by de welke men veel Eplanden heeft liggen / te weten daer langes heen/ streckende tot op 12. ende 12 1/2. graden; In dese contreye zijn de meeste ende grootste Eplanden by een ghelegghen/ en maken alhier eenen hoek: want het landt eenen intwijck heeft ghenamt A Escada de Lian, welke een goet stuck weeghs innelwaerts aē loopt/ ende is ghelegen op 12 1/2. graden; De noozder punt vant landt vande mondt van desen Intwijck leit op 12 3/4. graden; 't Landt van dese boozse punt / te weten dat innelwaerts o. n. o. aen streckt; heeft veel gheboomten met een sant strandt; Van dese punt af't Zeewaert in/zijn gelegē twee hooge en ronde Eplandē/sonder eenige geboomte; men en mach tusschē 'teerste Eplandt ende het landt niet passeren; want het Cannael ofte die passagie is tusschē 'teerste ende tweede/ (ofte om beter te verstaē) tusschen

't Landt van Camboja maect een hoek/ daer de bank af loopt.

Wel Eplanden tot op 12. en 12. een twee derdeel gradē.

Den intwijck A Escada de Lian genort leit op 12. een half graden. Noch een op 12. drie vierdeel graden.

Twee hooghe ronde Eplanden.

Sebaente van't Cannael tusschē beyde de Eplanden.

tusschen beyden dooz / is ee smal Canael / doch seer diep van 60. vadem / ende daer loopt een stercke stroom dooz. Op de hooghte van dese dooz / is punt van desen Inwijck / luttel min ofte meer / te weten / een half mijl van t landt vande binnen zyde af / is ghelegen een seer langhe Clippe / streckende ghelyck als het landt / welck men niet leegh water sien mach. Men loopt van dese dooz / punt af nae de Haven van Syan toe / noozden ende zupen langhs het landt heen. De haven gheoerde Eplanden strecken tot op 10. mylen nae vade selfde Haven / altesamen langhs het landt heen / en zijn niet te groot / noch en hebben gants geen gheboomte noch versch water / en men heeft daer langhs by heen / tot op een half mijl / daer van af schoone grove / en sulter niet dichter by comen / noch u tusschen dien ende t landt in stecken / maer laten se altesamen blyven aende oost zyde.

Comende by Pulo Wy, tot de 10. Februa-rij toe / soo heeft men daer veel ooste winden / waer mede u de wester Custe tot een leegher wal blijft / daer sult uwe wegh nemen aende oost zyde van de dooz / Eplanden (die langhs de Custe liggen) heen / u altoos wachtende van daer tusschen in te loopen / dese aldus uwen cours noozdt noozd west aen / daer langhs by heen / als gheseyt is / en comende aen t yperste eynde van dien (twelck is op de hooghte van 12. graden ruyjn) sonder eenighe Eplanden meer te sien / so weet noozscher dat ghy inden Inwijck van Lyon zijt / alhier wesende / sult terfont n. w. ende n. w. ten n. aen loopen / om van desen Inwijck te gheraken / op dat u de stroomen niet nae binnen toe en dyden / Op dese streckinge sult ghy comen te sien de twee haven ghementioneerde Eplanden / ghelegen aende noorder hoek vande dooz / Inwijck / ende is in t overloopē 12. mylen weeghs. Als ghy de Custe vā d'ander zyde beghint te ontdekken / te weten / voozby den Inwijck noozden aen / soo liggheender die Eplanden langhs heen / als gheseyt is / De punt vande Inwijck vooz by wesende / sult daer nae toe loopen / en daer by comende / sult daer van buyten heen loopen / tot ontrent een half mijl daer van af. Dese Eplanden voleyden tot op 10. mylen eermen by de haven vā Syan comt / als vore / en die laetste vā dien zijn 4. ofte vijf clepne eplanden / liggheende d'een dooz d'ander langhs t landt heen. Dese Eplanden en hebbe gants gheen gheboomten / ende zijn van roodachtige aerde. Comende aen t eynde van dese Eplanden / so loopt nae t landt toe / tot dat d' Eplanden recht zupen van u blyven / als dan soo neemt uwen cours recht noozden aen / waer mede ghy sult comen te sien de Haven van Syan, welck is ghelegghen van dese Eplanden af 10. mylen weeghs.

Dese Haven van Syan is ghelegen aen een leegh landt vol vā geboomten / en heeft gants gheen sant stranden / maer is altemael van wecke modder ende slijk / ende heeft oock mede een bācke van modder gront / streckende derdehalf mijl zupen aen. In t eerste op comē van dese bancke / so ist harde modder. Men en mach in dese Haven niet gheen groot Schip comen / dan met het ghetyp van een sprinck bloet / ende al ist schoon dat men op t droogh van dese modder raecte / en is daerom niet periculues. wāt moet doch eve wel op droogh comen / om met die ghetypden uyt ende in te varen. Vande dooz / Eplanden comende nae

de Haven van Syan toe / in boughen als gheseyt is / noozde aenseplende / als zy u in t zupen blyven / wesende by nacht / moecht wel vry op de modder op t droogh aen setten / want sult u des mozghens recht tegghens de Haven ober vanden / soo dat ghyse bescheydelicken ghenoech sien sult / want is een mont ofte inromste van een groote Hevier / sult daer al seplende ober modder ober al heen in loopen / niet de ghetypden ende zupelike winden / die u ghenoech opwaerts aen sullen brengen.

Dat 23. Capittel.

De Navigatie ende Coursen vande Haven van Camboja af / tot het Eylandt van Pulo Tymon en die Pedra branca toe.

Scheydende vande punt vande haven van Camboja af / comende tot op een half mijl ofte daer ontrent t Zeeoer t in / sult uwen cours nemen zupd west aen / waer mede ghy sult comen te sien twee clepne Eplandekens / ghelegen tusschen Pulo Condor ende Pulo Wy, sult daer een half mijl van af loopen / evenwel zupdt west aen seplende / sonder pet nae t zupen te houden / om oorsake vande stercke stroomen / die nae het Eplandt van Bornon toe loopen / ende so het sake waer dat de wint begonst te stillen / ende dat ghy t begerden te anchoren in het midden vande Golfo / moecht wel doen / want hefter grondt op 38. ende 40. vadem diepte / daerom en laet niet op de dooz / streck van het zupdt westen aen te loopen / want niet dese cours sult recht op Pulo Tymon aen comen. Het Eplandt Pulo Tymon is groot ende hoogh / ende vol gheboomten / heeft seer goet versch water / soo t u van doen waer / moecht daer ghenoech cryghen / te weten / recht tegghens ober een Eplandeken / ghelegghen in eenen Inwijck van t selfde Eplandt. Als ghy nae dit Eplandt Pulo Tymon toe loopt / so sult ghy aenden hoek van t noozdt oosten sien een ront Eplandt / en begherende tusschen dat ende t Eplandt / ofte tusschen dat ende het vaste landt te loopen / moecht wel doen / want mochter ober al bypelicken passeren. Comende by Pulo Tymon / sult uwen cours zupen / ende wat nae het 3. ten w. aen setten nae Pulo Tynge toe / het welck een seer hoogh ende ront Eplandt is / in gelijcknisse van een Duyn / ofte als ee hoop Cores / heeft sommighe clepne Eplandekens / by hem liggen. Op dese selfde streck van 3. en 3. ten w. aen / sult comen by de Pedra Branca / ofte witte steen Clippe. Van hier af so begint men de vaert na de Straet vā Sincapura toe / loopende ontrent drie ofte vier myle westwaert aen / etc.

Dat 24. Capittel.

De Navigatie ende coursen van uyt de Haven van Macau in China, nae t Eylandt van Pulo Tymon, ende die Straet van Sincapura toe.

De uyt Macau scheidt nae de ander Custe toe / die sal dooz het ooster gat uyt loopen / soo de wint nae het noozdt westen loopt / so niet daer en is niet aē bedreben. wāt moecht gat van t zupd weste dooz seplen / twelck eenen goede uytganck is / loopende

Cours vande Eplanden na Span toe. Vermaninge om t by nacht op de banck quaem.

Schedaente vande Haven.

Over clepne Eplandekens tusschen Pulo Condor ende Pulo Wy.

Waerscheins om een half mijl van dese Eplandte te loopen. Oorsake waer omme diepte aende Golfe. Cours om recht op Pulo Tymon aen te comen. Schedaente van Pulo Tymon.

Cours van Pulo Tymon na Pulo Tynge.

Schedaente van t Eplade Pulo Tynge.

Het beginnē van de Straet van Sincapura.

Cours om de Clippe van Welchij. Wal meida te schouwen.

Cours van t punt vanden Inwijck inde Haven van Span.

Selegentheyt vande Eplanden met de haven.

Wat winden by Pulo Wy in febr. meest waeren.

Vermaninge hoemen aen loopen sal etc.

Het yperste eynde van Pulo Wy / leyt op 12. graden. Tegghen als men seker in den Inwijck van Lyon is.

Custen vooz by den Inwijck n. aen.

Hier ofte vijf clepne Eplanden. Schedaente vā dese Eplanden.

De haven vā Span leyt 10. mylen van dese Eplanden.

Selegentheyt van de haven van Span.

Schedaente vande graden der selver.

En banck vā modder grōt die niet periculues en is.

loopende vande punt vande Varella af/ recht nae het landt vande ander zyde van Macau toe/ om te sehouwen de Clippe van Belchior Dalmeida, ende als ghy op een schuete van een hoer nae aen d'ander zyde comt / soo sult ghy also langhs heen loopen tot een punt landts/ (welcke reynde is) toe/ alwaer ghelegen is het Eplandt van Castro; Van dese punt streckt die bancke af/ om welke oorsake sult het Eplandt van Castro naerder loopen/ als de punt landts/ om niet op drooght te raken; wat men heeft in dese contrere de meeste ondiepte aen't landt vande linker handt/ en het diepste aen de rechter handt; Men heeft op dese bancke met het hoogh water van een sprinck bloet 4 1/2 badem diepten; byuten de banck wesende/ sult na het gat toe seplen/ loopende alsdan na de punt vande bancke toe/ om niet te loopen op de Clippe (diemen terstont sien mach); wat sult daer water op sien byeken/ tot datse u blyft aende rechter handt; Byuten 't gat vanden uptganck wesende / sult volgen de coursen hier nae verclaert. Oock mede / als ghy scheept vande Varella, (een hoer-schuit daer van afwesende/) so moecht ghy loopen naet Eplandt/ghenaemt Do Bugio, (dat is vande Meerharte) en daer niet over een comende/ so loopter dicht by; want is eenen goeden wech/ dooz de noozde windē diemē daer heeft/ overmidts dat men de winden aen d'ander zyde seherp heeft. De voorsz. Clippe is ghelegen te middelweghen van't Canael/ ghy moecht aen dese zyde van't noozden langhs tlandt heen loopen nae het Eplandt van Castro toe.

Ma dat ghy 't Canael ofte 't gat upt zyt/ sult uwen cours 3. w. aen langhs d' Eplandē heen doen/ so't elaar weer waer/ tot dat ghy comt te sien het Eplandt vā Sanchon, en als ghy't siet daer op 8. mplen nae/ tZee waert van wesende/ so hebt ghy een goede navigatie; want ick doe dese cours altoos / en binder my wel niet. Seven ofte 8. mplen tZee waert vā Sanchon wesende / sult 3. w. aen loopen te weten twee etmalen lanck/ ofte tot dat ghy na u gissinghe 12. mplen vanden uytersten hoek ofte tEynde vande drooghten af zyt; alhier wesende/ sult alsdan 3. w. aen gaen / so veel als u dunct dat ghy van't uyterste eynde vande drooghten na Pulo Caton toe binnewaerts zyt/ doende alsdan weder de cours vā 3.3. w. af/ en nae't 3. en 3. ten w. op welke cours sult comē te sien d'Eplanden vā Ieronimo Pretto, welke coursen ick aldus ghedaen hebbe met goede ende voorszpoedighe winden / comende altoos in't ghesichte van d'Eplanden vā Ieronimo Pretto, ende somtijds daer byuten heen nae Pulo Cambir toe / ende quade wint hebbende/ sonder noozde te wesen/ so salt hem selven wel wpsen wat u te doen staet.

Als ghy dese Eplanden in't gesicht erlijcht/ moechter wel by ghenaken so ghy wilt: want hebt alhier ober al supere ende schoone sant grondt van 15. badem diepten. Van hier af na Pulo Cambir toe/ loopt de Custe n. ende 3. en heeft wat van n. ten w. en 3. ten o. Dit Eplandt Pulo Cambir is lanck en vlack / heeft vande zyde vande Zee / sommige roode vlacken / wesende de wildernisse van dien effen en ghelijck. Recht tegens ober de punt van dien/ te weten nae't noozden op't vaste landt/ is ghelegghen een hevier/ welke is de selfde vā Pulo Cambir. So ghy alhier quaemt inde Mōson vande zupe winden/ moecht hier wel verberginghe van water nemen/ want is goet. Sult

ooc weten / dat wesende 8. mple van't Eplandt Sanchon tZee waert; moecht oock wel van daer af uwe cours nemē altoos nae't 3. 3. w. toe/ so sult vā gelijcken d'Eplandē van Ieronimo Pretto comen te sien: maer moet wesen met een Compas dat fix is. Abvertere u noch eens/ dat so wanneer ghy in't gesicht vā Pulo Cambir comt/ daer op 3. ofte 4. mplen nae by wesende/ so heeft men daer sommighe Eplandekens liggghen/ ende een half miel tZee waert vande punt van't zupen af/ liggē etliche steenclippen boden water/ die hē verthronē ghelijck als Docken hoozen / ghy moecht wel passeren tusschen alle d'Eplandekens en het Eplandt dooz/ want is altemael schoon.

Van hier af nae de Varella tse / looptmen de Custe n. en 3. en wat van n. ten w. en 3. ten o. is inde distantie 12. mplen. Dese Varella is eenen seer hooge toorn/ staeride op eenē hoek landts/ die van binne tlandt upt comt/ tZee waert in stekende. By dese Varella heeftmen een Havē/ de welke men niet sien en kan/ als men daer van byuten af na toe comt/ om oorsake dat het een landt dooz't ander steect. Ooc mede so heeftmen aē desen uptstekende hoek / te weten / vande zupde zyde een wateringe vā seer goet en versh water aen een sant strand. Vande noozdt zyde vanden selfden hoek / is een ander plaets van versh water / aen een ander sandt strād; Het land heeft alhier sommighe Clippen en cleyne Eplandekens liggē / en so wanneer men alhier comt water halen/ moet wesen met een goede conjunctie en tijdt: want men en heefter geen ancker grondt / vā seer dicht by het landt; tbeste is binnen inde Bay te loopen: want is een goede Haven/ ick hebber selver in geweest; heeft goet beschutsel vooz n. ende 3. winden / met 14. 15. 16. badem diepten/ sandt grondt/ en so ghy begeert wat naerder aen't land te comen/ sult daer 8. en 7. badem diepten vinden vā goede gront. Dese Haven vande Varella is ghelegen op 13. graden. Op dese wech vande Varella, tot het Eplandt Pulo Sefir toe/ heeftmen sommighe Eplandekens/ liggende ontrent 9. ofte 10. mplen vande Varella af. Van de punt vade Varella tot dese Eplanden / looptmen de Custe n. en 3. ende van dese Eplandekens na Pulo Sefir toe/ beghintmen by het landt heen te loopen n. n. o. ende 3.3. w. aen. Dit Epland Pulo Sefir vā het landt ghenaeint / om dat het aende Custe leyt: want daer is noch een ander vande selfde naem tZee waert in ghelegen/ is een clippigh Eplandt/ sonder eenighe wildernisse/ hebbēde int midden van dien eenen spitsighen bergh ghelijck een Varella; is een vlack Epland van gheelachtighe coluer van't Zee-water. Om Pulo Sefir te kennen/ daer op een miel ofte 2. van wesende / soo sult ghy aen het vaste landt ren schuerfel ofte open sien; is in dese contrere goet op ee paer mplen na langhs tlandt heen te loopen/ alwaer ghy sult op 7. badem gront hebben van grof sant/ en wilt u van Pulo Sefir af niet tZee waert in steken: want is eenen quaden wegh/ om datnender maer 4. badem diepten (met steenighe grondt) heeft. Pulo Sefir van het landt / leyt op thien een derden deel graden / ende de streckinghe van de Varella tot Pulo Sefir toe/ is ontrent 50. mplen weeghs.

Van Pulo Sefir nae Pulo Condor toe/ sult uwen cours nemen 3.3. w. ende 3. w. ten 3. aen/ op 18. ende 20. badem diepten / waer mede het Eplandt Pulo Condor sult comen te sien.

Cours alsne 8. mplen van Sanchon is/ na d'Eplandē van Ieronimo Pretto.

Waer schone winghe van sommighe cleyne Eplanden.

Vermaninge hoe de Custe na Varella loopen. Gebaente vā Varella.

Seu haben in Varella.

Oorsake waer omme dān drees haben niet en siet.

Sommighe Clippen ende Eplandē sonder anckers grondt.

Et goede haben met 14. 15 16. badem diepten.

De haben vā Varella leyt op 13. graden.

Sommighe Eplandē inschen Varella ende Pulo Sefir. Oorsake waeromme dit Pulo Sefir heet. Hoeh een ander Pulo Sefir.

Gebaente van het selve midsgaders de coluer.

Kentelijcken van Pulo Sefir.

Waer schone winghe van Pulo Sefir niet tZee waert in te loopen.

Pulo Sefir leyt op 10. een derden deel graden.

Cours van Pulo Sefir na Pulo Cambir.

Plaesse vade ghelegentheit van het Eplandt van Castro. Blaesen daer de meeste ondiepten zyt.

Waer schone ghe vooz de Clippe.

Het Eplandt Do Bugio vade Epland vande Meerharten.

Plaets vade Clippe.

Cours vā het Canael tot het ghesicht vā Sanchon.

Ghelegentheit van d'Eplanden van Ieronimo Pretto.

Pulo Cambir.

Diepten ontrent d'Eplanden van Ieronimo Pretto.

Gebaente vā het Eplandt Pulo Cambir.

De hevier van Pulo Cambir.

Abver.

altoos houdende aende sp van u af/want we- sende met de vloet/ so looper de stroomen gheveldigh nae het Eylant van Binton toe/ waerniede de Pedra Branqua niet voorby en sout moghen comen : want dede my alhier/ dat ich het met twee anckers setté moest/ sult altoos (als gheseyt is) met het loot inde handt loopen/ en so wancer dat ghy vint 15, 16. vadem/ soo zyt ghy aent epudt vande Risse/ ende mocht wel wesen dat ghy alsdan die Pedra Branqua noch niet en saecht. Comede op de 18. vadem/ so en loopt niet meer t'Zeewaert/ aldus heen loopende tot dat ghy binnen de Pedra branqua zyt/ loopende alsdan nae een punt landts toe / die ghy sult sien aen't landt van lantana, welck is het land vande noozdt zyde/ sulter by heen loopen/ tot dat ghy comt te sien sommighe roode doelen ofte huyvelen/ ghelegghen aende Haven van lor, alker ghy by dese haven van lor comt/ sulter u ee' wepnigh van afhoutwen / u niet inde Haven stekende: want heeft alhier een banckie liggé/ sult voorby de roode doelen wesende / nae het landt toe loopen/het welck een sandt strant is/daer alsdan langhs heen loopende / tot de mont ofte incomste vande stract van Sincapura toe/ goede opsicht hebbende/dat soo haest als ghy de Pedra branqua binnen zyt / nae het landt van lantana toe loopt / sonder nae d'ander zyde te wijchen / want hebt daer seer quade grondt / ende de wint soude u beletten over te comen . So ghy begheerden te loopen vande binnen zyde vau' Eylant Pulo Tymon, moechter wel doen/etc.

Plaets waer de stroomen na toe loopen.

Reenteeck als m' aen't eynde vande Risse is.

Coets' naet punt aent landt van lantana.

Dermaninge vande Haven ende Risse van lor.

Waershouwinge tot de mont van Sincapura.

Dat 25. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Coursen van Malacca af na Sunda toe, ghelegghen in't Eylant van Java major, met alle die gheleghentheyte ende streckinghe van dien op't correctste verclaert ende aenghewelen.

Loopende van't groote Eylant (ghelegghen drie mylen nae het zuydt oosten van Malacca) af / tot die gebiet ghe-naemt / Rio Fermoso, soo doemmen de cours noozdtwest ende zuydtoost / ende noozdtwest ten westen ende zuydtoost ten oosten/ ende zyn 13. mylen / moecht op alle dese wegh (so ghy begheert) anckeren/ende en hebter boven de 30. vadem diepten niet/met supbere modder gront; Dese voorszeyde Rio Fermoso is ghelegghen aende selfde Custe van Malacca, welke heeft in d'incomste aende 3.0. zyde hoogh landt / wesende vande zyde van't noozdtwesten leegh landt; heeft inde Haven 6. 7. vadem diepten; int incomen van dien sult ghenaken de zyde van't zuydoosten/ u wachtende vande noozdtwest zyde: want zyn daer ondiepten.

Cours vau' Eylant 3. mylen van Malacca nae Rio Fermoso. Streckinghe der seluer.

Gelegentheyt vau' Rio Fermoso/diepte der seluer.

Waershouwinge vooz de 11. w. zyde.

Van dese Rio Fermoso af / tot het Eylant Pulo Picon toe / (welckie is ghelegghen aende selfde Custe / te weten / een myl weeghs van't landt verscherpen) looptmen noozdtwest ende zuydtoost / ende noozdt west ten noozden ende zuydt west ten zuyden / tusschen dit Eylant ende 'twaste landt ist ondiepe grondt/ is inde cours 6. mylen.

Cours van Rio Fermoso nae Pulo Picon.

Van dit Eylant Pulo Picon tot Pulo Carymon, (welckie een groot ende hoogh Eylant met gheboanten is / hebbonde sommighe Eylanckens rondcom

Cones van Pulo Picon tot Pulo Carymon.

Et cetera hem

Abvertere u dat wancer gy dese d wers wech van Pulo Sefir na Pulo Condor over loopt/ uwen cours te doe vande sant punt af 3.3. w. aen / sulter hebben 18. en 20. vadem diepten/ en so wancer ghy 15. vadem vint/so zyt ghy dicht byde custe va Cabaja, en sult Pulo Condor niet sie/da vade zyde van't landt: maer om heter's wille/ sult u altoos houdé op de 18. en 20. vadem/boven de 20. vadem t'Zeewaert/ noch onder de 18. na het landt toe niet loope- de; Met dese cours sult recht op't aenghesicht van Pulo Condor aē comé; is een groot Eylant/ hebbende veel Eylanckens rondsom hem liggen/en over al veel ancker gront/ van ghelijcken so heeft men daer versch water / te weten/aende w. zyde/ is ghelegé op de hooghe te van 8². graden. Van Pulo Sefir tot Pulo Condor zyn 50. mylen/ ende van Pulo Condor tot Pulo Tymon, sult uwen cours doen zuydt zuydt west aen op 30. ende 35. vadem diepten/ modder gront. Op dese cours ende diepten sult comen te sien een Eylant/ ghelegghen recht teghens over die seven punté vade Custe; heeft dese verthooninge/te weten/ drie berghen / welke staen op de spatie van twee openen die't landt int midden heeft / en aende zyde van't noozdtwesten/ heeft een Clippigh Eylancken. Van hier nae Pulo Tymon, sult uwen wech nemen/3. ende 3. ten w. aen/ op de diepte van 28. en 30. vadem/wesende va d'een tot d'ander 115. mylen; sult altoos als gesept is / loopen nae het Eylant vande seven punten (ghenaemt Pulo Tyngaron, 33. w. aē/ om doozake vande wateren en stroomen/die nae't Eylant van Bormon toe loope/ en wilt gesins vade cours af wijcké/ tot dat ghy't comt te sien:want lept van Pulo Tymon 20. myle. Dese cours is te goede Navigatie. Abvertere u wederom / dat soo wancer ghy zyt op den wegh van Pulo Condor nae Pulo Tymon toe / sult (tot middelweghen van het eene tot het ander) binden de diepten van 25. vadem/ ende van ter halber wegen (na Pulo Tymon) toe/ sult hebben de diepten van 35. vadem. Pulo Tymon lept op de hooghte van 2¹. graden aende noozdt zyde; is een groot Eylant/ hebbende ander Eylanden by hem liggghen/ heeft aende noozdt zyde versch water / te wesen aen een sandt strant / daer de schepen (die van Sunda af comen/ en naer China loopen) haer water comen halen.

Comende int ghesicht van Pulo Tymon, sult vande buyten zyde by heen loopen / tot voorby de zuyder punt langhs hee buer t' Canael dat tusschen dese punt en een ander Eylant dooz loopt/welck Eylant u sal blyben ter Zeewaert; Soo haest als ghy in't Canael zyt/ so sult terstont aende zyde van't 3. w. een ander seer hoogh Eylant sien: genaemt Pulo Tinge, alwaer ghy sult nae toe loopen/tot op anderhalf ofte twee myle na; Alhier wesende/ sult twee cours nemé (na de Pedra Branqua, ofte witte Clippe toe) zuyen aen / op 18. ende 20. vadem diepten / altoos met het loot inde handt/en soo ghy op dese cours quaet op nunder gront/so hout u te Zeewaert / in vsegghen dat ghy loopt op de 18. vadem / ontrent vier mylen verscherpen vande Custe/om te schouwen de Risse die vande punt ofte hoek van lantana af comt / daer de Eylanckens liggghen / die ghy terstont sult comen te sien / alhier goede opsicht hebbende / dat ghy de Pedra Branqua niet voorby en loopt; als ghyse comt te sien/ sult ghy daer nae toe loopen / die

Waershouwinge vande wers cours van Pulo Sefir/etc.

Op wat diepten datmen loopen sal nae Pulo Condor.

Gedaente en hooghte van Pulo Condor.

Gedaente van Eylant liggende over de 7. punten.

Plaets van een Clippigh Eylancken.

Eylant Tyngaron dat's Eylant byde 7. punten.

Dermaninge en waershouwinge vande diepte tusschen Pulo Condor en Pulo Tymon.

Hooghte ende gedaente van Pulo Tymon.

Plaets van't Eylant Tinge.

Cours nae de Pedra Branqua.

Waershouwinge vooz t'landt van lantana.

Dermaninge om na de pilt Pedra Branqua te loopen.

hem ligghen / so loopt men nooyden en zupé / ende n. ten w. ende 3. ten o. is inde distantie 5. mylen. Van dit Eplandt Carymon af / heeft men ontrent 3. mylen weeghs / tot de Custe van Samatra; Sult na dit Eplandt toe / ende daer langhs by heen loopen / te weten / aende west zyde / want is ober al schoon.

Nen t punt van t zupen van dit epland Carymon, ligghen sommige eplandekens. Van dese eplandekens / twee mylen voort aen / leyt een ander cleyin ende lanckwerpent eplandt / ghenaeint Pulo Alonalon, alhier ist Canael op zijn sinafte. Van dit Eplandt af / so begint de Straet diemé noemt Estrecho de Sabon, dat is / die smalte ofte doozgaende enchte van Sabon, wesende so verbe als het selfoe epladt / so sult ghy ontrent eé half myl van af wesen.

Van dit epland Alonalon af / tot het groot eplandt van Sabon toe / zijn ontrent twee mylen / in t midden van dit Canael zijn ghelegghen andere cleyne eplanden / die u alteamen sullen blyven aende oost zyde / u altoos wachtende daer niet op te verballen / als ghy dooz dit Canael heen loopt / soo weest gheadverteert / dat te middewegghen van dien ghelegghen is een verborghen Clippe onder water / daer eens eé Schip zijn hoer op aff stiet.

Comende by het eplandt Alonalon, sult ghy aende zupde west zyde daer van af / (te weten / aende zyde van Samatra,) komen te sien twee cleyne eplandekens / met noch een ander cleynder van gheboomten / wesende gants gherampaneert / met etlike Clippen daer by ghelegghen. Als u dese eplandekens blyven in het zupde westen / ende zupde westen westen / so sult uwen cours zupen aen doe; sult daer 9. badem diepten vinden / u altoos wachtende bande Custe van Sabon, (welck d' oost zyde is /) want isser ondiep; sult maken dat ghy te middewegghen van t Canael heen loopt / is altermael modder gront.

Een half myl weeghs van t eplandt Sabon af / is ghelegghen een cleyin eplandt / ghenaeint Pulo Pandha. Dit eplandt heeft in t midden een Steen-clippe. Als ghy soo verbe zyt / dat u Pulo Pandha in t oost zupde oosten blyft / doende uwen cours zupen aen / soo sult ghy daer 9. badem diepten vinden / loopende een half myl van t eplandt Sabon af. Het boorzeyde eplandt ende Clippe ghepasseert wesende / sult harde grondt vinden / doende alsoo uwen cours zupen aen / tot dat u het Eplandt ende Clippe van Pulo Pandha in t n. n. o. blyft / alwaer ghy terstont modder gront sult vinden / van daer voort aen moecht ankeren nae u belieften. Als u de boorzeyde Clippe op de boorz. streckinge blyvende is / so sult ghy comen te sien westwaert aen twee eplandekens ofte Clippen / waer van d' eerste sommighe boomten op heeft / ende het ander / (welcke de mont van Campar in t eplandt Samatra aldernaest is ghelegghen /) en heeft gants gheen gheboomten / ligghen dicht by den anderen. Van daer af nae Samatra, heeft men heel Steen-clippen ligghen; Als ghy comt om dese eplanden boorzby te loopen / (die u sullen blyven aende zyde van Samatra,) sult maken dooz t midden van t Canael heen te loopen / (te weten / tusschen die eplanden ende de Custe van Sabon,) zupen aen / als gheseyt is / uwen cours altoos doede langhs de Custe van Sabon, tot ontrent een half myl daer vā heen / alwaer ghy altoos sult vindē 8. badem modder gront / tot dat ghy comt by een cleyin

eplandeken / ghelegghen dicht aende Custe van Sabon, hebbede veel Clippen rondsom hem; als ghy daer boorz by loopt / soo sult ghy u wat blypen af wachten / dat latende aende zyde van Sabon, hebt alhier noch modder grondt / ende een schuet grof gheschuts boorzder aen / so sal u terstont de diepten beginnen te minderen / tot op 7. ende 6. badem. Van hier af sult ghy loopen naer eenen hoeck (van het eplandt Sabon) toe / ghelegghen recht teges ober een bande monden van Campar; Dese monden ofte gaten zijn ghelegen aende Custe van Samatra, secht in t aenghesicht van desen hoeck / te weten / ontrent twee boechschoten verbe van t landt af / liggen twee clippen / diemen altermets met volle Zee niet sien en kan; zijn ghenaeint Batoringe; Men heeft tusschen dien ende het landt / 6. 7. badem diepten / ende tusschen beyde 9. badem; Men mach met een Schip tusschen beyden dooz passeren / ende t Zeewaert daer van af na Samatra toe / heeft men daer dicht by 12. 13. badem diepten.

Om wel te mogen na dese Clippen toe / en daer boorz by loopen / so sult ghy uwen cours nemen / (te weten / soo haest als ghy t boorz. Eplandeken (dat by t epland van Sabon leyt ghepasseert zyt /) ghelijck als men langhs Sabon heen loopt / met het loot inde handt / op 7. 6. en 6. badem diepten; tot hier toe sal u de diepten minderen / altoos modder grondt / welck ghy sult hebben / tot dat ghy metten hooghsten huebel (van die op den hoeck van Sabon staen /) en met een punt van t land van Samatra, van een bande monden van Campar, (genaemt As bocas de Campar) ober een comt / waer van het eene landt met het ander ghelegghen is o. en w. In dese contreye heeft men de boorz. Clippen van Batoringe, als boven; Alhier wesende / sal u terstont de diepten beginnen te vermeerderen tot op 7. en 8. bademen / op welke diepten sult loopen / soo langhe dat u de Clippen achter uyt blyven / daer t Zeewaert af loopende / te weten / nae de zyde van Samatra toe / die latende aende zyde van Sabon, u daer altoos van wachtende; want en hebt alhier anders gheen dinc dat u schadich kan wesen / dan dese Clippen daer de stroomen nae toe loopen; Doch mede sult ghy u wachten van beyde zyde / so wel van Sabon als van Samatra; want zijn daer ober al dicht langhs heen bancken en ondiepten.

Dese boorz. twee Clippen gepasseert wesende / (die u by naest recht achter uyt sullen blyven) sult terstont 3. o. aen / loopende nae het landt van Samatra toe / met het loot inde hat / niet passerende onder de 5. badē nae het landt van Samatra noch boven de 7. badem t Zee waert / sonder het loot nimmermeer uyt de hant te late; wāt in dese rōtreye regiert mē hē meer na het loot en diepte / als nae t Cōpas.

Als dit Eplandt van Sabon voleynt / soo heeft men terstont een ander Eplandt / genaemt Pulo Dure, welck direct tot eē ander Epladt / ghenaeint Pulo Boyon, en dan noch eē ander epladt / gheheeten Pulo Buron, welke zijn gelegē so dicht aē Samatra, dat het altermael een landt schijnt te wesen; Men t epnde vā dit Epland Dure, ligge 3. eplandekens / te weten / eē groot en 2. cleyin. Dit eplandt Dure loopt mē met den hoeck van Sabon, daer die 2. cleyne clippē liggen / u. n. w. en 3. 3. o. is inde distantie ontrent 6. ofte 7. mylen / met die diepten van 6. 7. 8. badem diepten / modder gront.

Als ghy

Plaetsen van een cleyin eplandeken.

Wat grondt dat mē ontrent dit Eplandt heeft.

Ghelegghen heden bande monden van Campar.

Van twee Clippen die ghenaeint werden Batoringe.

Cours om wel boorz by dese Clippē te loopen.

Diepte langhs Sabon / des ghelijcks de grondt.

As Bocas de Campar is eē bande monden van Campar.

Waerchouwinghe boorz de v. i. ste van Sabon ende Samatra.

Cours als men achter de clippē is na Samatra. Wat diepten dat men niet moct.

Gelegentheyde van Pulo Dure, Pulo Boyon ende Pulo Buron.

Drie Eplandekens.

Ghebaente van Pulo Carymon.

Berscheden Eplandekens.

Het Eplandt Pulo Alonalon.

Het beghin van de Straet de Sabon.

Waerchouwinghe boorz een verborghen Clip. Plaetse der selver.

Beschrybinge van sommige Eplanden en Clippen.

Plaetse van het Eplandt Pulo Pandha Ghebaente van t selve.

Soeden ankergrondt in n. n. o. van Pulo Pandha.

Twee Eplanden midtgeders de mont van Campar.

Deel steenclippen aende zyde van Samatra.

Cours alsne met her Eplad Pulo Buron ober ee comt/ etc.

Streckingh van Tanjanbaro tot Pulo Buron.

Cours na de drie Eplanden Calantigas.

Ghebaente van alle drie.

Beschryvinge vanden hoeck Tanjanbasso.

Plaets vande rebier Andar-gijn.

Cours vande hoeck na Calantigas.

Hooghte vande Calantigas.

Waerschonwinge ontret het Eplandt Linga/ etc.

Cours vande Calantigas na Varella.

Plaets van het Eplandt van Varella.

Ghelegghentheit van Java ende noch 2. Eplanden.

Cours van Varella nae de Straet Palimbon.

Monte de Manopijn staer recht opt ghesicht van het Eplandt Banca.

Als ghy met het Epland van Pulo Buron ober een comt (twelck dicht aende Custe van Samatra lept) so loopt 3. o. ende 3. o. ten 3. aē. Dese cours aldus doende / tot dat ghy comt op 10. vadem diepte/ alsdan so loopt 3. o. aen/ tot by eenen hoeck van't landt van Samatra, ghenaeint Tanjanbaro. Van desen hoeck tot het Epland Pulo Buron, zijn 3. mylen/ twelc bypten het Canael is. Als u desen hoeck van Tanjanbaro blijft in't westen/ so loopt 3. ende 3. ten 0. op de drie Eplanden aen/ diemen noēt de Calantigas, waer van het eerste een Eplanden by hem heeft ligghen / te weten / aende zupd 3pde / en het middelste heeft niet met al / en het derde ofte talder zupdelickste / heeft een ander Eplanden aende 3pde van't noorden by hem ligghen; Dese Eplanden sullen u in't voorby passeren blyden aende oost 3pde.

Van desen hoeck Tanjanbaro, wat voorder aen/ leyt eeren anderen hoeck / ghenaeint Tanjanbasso, welke seer ghelijck ende effen met de Zee ober een comt; Tusschen dese twee hoecken is ghelegghen de Rebier van Andar-gijn. Den voorst hoeck Tanjanbasso, lept met d' Eplanden oost en west / wesende vanden eenen hoeck tot den anderen 9. mylen. Als ghy desen hoeck in't ghesicht cryght / so en sult ghy van daer voort aen gheen landt van Samatra meer sien / om datter Inwijcken zijn. Van desen hoeck looptmen na d' Eplanden Calantigas, n. w. ende 3. o. ende is inden cours ontrent 7. mylen. Dese Eplanden zijn ghelegghen op een graet aende 3. 3pde vande Equinoctiael. Aende oost 3pde van dese Eplanden Calantigas, heeftmen veel steen-clippen boven en onder het water ligghen / daerom en sulter t Zee waert niet van af loopen; want tusschen dien ende het Eplandt Linga ist seer vuyel ende periculues.

Wiltende vande Calantigas nae het eplad Pulo Varella loopen / soo loopt 3. o. en 3. o. ten 0. aen / waermede daer op aen sult comē / is in de distantie 9. mylen; Ghy sult op desen wegh vinden 7. ende 8. vadem diepten / ende dicht by't Eplandt 16. 17. vadem / te weten / aende 3pde van't noorden / ende vande zupd 3pde sult ghy minder hebben; Dit Eplandt heeft berich water.

Dit Eplandt vande Varella is ghelegghen recht teghens ober eenen hoeck van't landt van Samatra, ghenaeint Tanjanbon, van welchen hoeck tot het Eplandt zijn twee mylen / ende mē loopt het n. n. w. ende 3. z. o. Sult loopen tusschen dit Eplandt ende den hoeck heen / latende t' Eplandt t Zee waert / aende 3pde van't back-voort. In't aenghesicht van desen hoeck ligghen drie eplanden / waer van het grootste ghenaeint wort lambe, ende langhs het landt van Samatra, en heeftmen gants gheen eplandekens noch Clippen.

Om te loopen van het eplandt Pulo Varella, nae de Straet van Palimbon toe / soo loopt 3. o. aen / altoos op de diepten van 7. vadem modder gront; Op desen cours sult ghy comen te sien den bergh / ghenaeint Monte de Manopijn, welke staet recht op het aenghesicht van het eplandt Banca. Als ghy desen bergh in't ghesicht cryght / soo en sult ghy de Custe van Samatra nauwelijcken konnen sien / om oorsake vande Inwijcken. Sult op de voorst. cours nae de voorst. bergh toe loopen / te weten / daer anderhalf myl van af heen loopende / nae de Custe van Samatra toe / latende den bergh aende 3pde van het nooyt

oostē / u daer van wachtēde als boven: want heeft een groote Riffe een myl daer van af ligghen. Als ghy met den bergh van Manopijn ober een zyt / soo zyt ghy recht teghens ober de monden ofte Inwijcken / ghenaeint As bocas de Palimbon,) ghelegghen aende Custe van Samatra. Een myl van den voorst. seiden hoeck van Palimbon voort aen / is ghelegghen een smalle ofte dunne punt lands. Aen de zuydt 3pde van de selfde punt steken veel Clippen ende Ruffen af / tot een myl t Zee waert in / alteinael onder water ghelegghen / welke maken die boven ghementionerde Riffe / waer om u andermael advertere / daer anderhalf ofte tot twee mylen van af te passeren / ende en laet u vade groote diepten diemen langhs dese Riffe heeft niet be- dzoogh raecten / ghelijck alst ghekuerde met een Schip / twelck seiden aen dese 3pde / dicht by't eplandt Banca op 13. vadem diepten / stiet met zyn Roer aende steenen. Sult oock op u hoede wesen / niet te seer te ghenaken het landt ghenaeint As bocas de Palimbon, ofte de monden van Palimbon, want zijnder alteinael ondiepten ende sanden; Hebt altoos het loof inde handt / ende en loopt niet onder de 5. vadem nae het landt vande monden ofte Inwijcken toe / tot dat ghy ghepasseert zyt / noch boven de 8. vadem t Zee waert / ende so ghy daer op quaemt / soo hout u terstont weder op minder gront / als gheseyt is.

Sult weten datmen van desen bergh Manopijn af (welcke staet in't eplandt Banca,) loopt nae de monden ofte Inwijcken van Palimbon toe / (die aen d' ander 3pde van Samatra ligghen /) n. n. o. ende 3. z. w. ende mach wesen in't oberloopen vijf mylen weeghs. Van hier af soo begint de Straet (diemen noemt) van Palimbo. Dese Straet streckt nae het zupdoosten / hebbende soumtijts wat van't oosten / ende by wplen wat van't zuyden / tot datmender door is. Den bergh van Manopijn ghepasseert wesende / tot op twee mylen voorby; sult uwen cours nemē naer d' eerste mont ofte Inwijck van Palimbon toe / met het loot inde handt / te weten / een myl weeghs daer van af heen loopende / ende comende op 5. vadem diepten / so en ghenacktet landt vande monden ofte Inwijcken niet naerder; want zyn alteinael ondiepten ende sanden, waer om u vermane onder de vijf en half vadem niet te loopen / ende vande 3pde van Banca, en sult ober de 8. vadem niet loopen. Doende uwen cours op dese diepten / tot op een groote myl / voorby de laeste mont van Palimbon, wesende in dese contrōe / sult nae het landt van Samatra toe loopen / tot op een half myl daer van af; alhier wesende / so maect het landt een myl verst voort nēt een punt; by dese punt comende / sult noch een ander punt recht voort nēt sien / welck mach ligghen van d' eerste punt vier mylen weeghs / ende men loopt van d' een tot d' ander oost zupd oost / ende west nooyt west.

Comende soo verbe als dit tweede punt / soo heeftmen een myle weeghs voort aen / aende selfde Custe een klein Rebierken ligghen; tusschen desen hoeck ende de Rebier looptmen altoos een half myl vande Custe van Samatra af / met het loot alrijts inde handt.

Van dese voorst. Rebier af voort aen / sult vande Custe af wijcken; want zyn van dese

Waerschonwinge van een groot Riff.

Tepcken als mē recht ober As Bocas de Palimbon.

Een smal pūt met veel Clippen en ruffen.

Twee bevinge vande Riffe.

Waerschonwinge voor het landt As Bocas de Palimbon.

Op wat diepten datmen hier ontrent loopen moet.

Cours van Manopijn na't Eplandt Banca.

Het begin vande Straet van Palimbon.

Op wat diepten datmen t Landt vade eerste mont vande Straet Palimbon aen loopen mach.

Beschryvinge van 2. pūnt.

Plaets van de rebier. Van dese Rebier tot een punt 5. mylen verbe / niet van vanden en ondiepten.

Rebier af/ tot een ander punt toe / (ghelegghen vijf mylen voor uyt / altemael bancken ende ondiepten van modder grondt / daerom sult daer altoos mettet loot inde handt seplen / en onder de 5. vadem nae de ruste van Samatra niet loopen: want sout op't droogh comen.

Sult op dese diepte loopen tot dat voorz. punt toe dat voorz u lept / ende recht teghens ober dit voorz. punt / soo heeft het Eplandt Banca, te weten / aen d'ander zyde oock een punt ofte hoeck van een hoogh landt/ alwaer het Canael op zyn smalste is. By dese voorz. punt comende / sult terstont meer diepten kryghen.

Als ghy by dese voorz. punt ofte hoeck comt/ soo loopt 3.3.0. aen. Dese cours aldus doende tot op het Eplandt van Lasapara, hec welck u recht voor uyt lept / wesende vā desen hoeck ofte punt 9. mylen. Dit Eplandt is sleijn/van een leegh landt/hebbende daer ober al rondsom drooghtē en ondiepten. Als ghy dit comt te sien/so loopt 3. en 3. ten 0. aen/loopende daer langhs heen tot op 2. mylen nae/te weten/ aen de zyde vā Samatra, op 6.7. vadem diepte: want dit is den rechten wegh en cours om voorz by dit Eplandt te loopen/ende so ghy vant 10. 12. vadem / soo keert terstont weder na de Custe van Samatra toe/soeckēde de 5. vadem / om te loopen op de 6. en 7. vade diepten; alhier comende/ sult u op desen wegh houden / latende dit Eplandt van Lasapara aende oost zyde; Als ghy daer begint tusschen in te komen/so sult zupen aen loopen/ende comende met het Eplandt ober een / soo sal u de diepten beghinnen te minderen tot op 5. vadem / en laet u dat niet verdyeten: want is de rechte diepten diemen daer heeft / en als u het Eplandt blijft in't oostē/so zijt ghy daer recht met ober een.

Van't Eplandt Lasapara, 12. mylen voort aen/so heeftmen ee Eplandt (gelegen dicht by't landt van Samatra,) twelc maect eenē clepne Inwijck ofte Bay/ heeft tot een kenteijcken/ dat die gheboomten van dien hooger zyn/als die vande Custe/ en schynē bos liens te wesen/ men loopt dit Eplandt mettet Eplandt van Lasapara, n.n.o. en 3.3.w. Van welck Eplade ee Risse af loopt/ streckēde 2. myl tzeewaert in/ daer om so ghy daer begheerden nae toe te loopen / wesende inder nacht sult uwē cours zupen aen doe/ altoos mettet loot inde handt / op 8. en 9. vade diepten/ en al ist dat ghy comt op 11. vade/ en is daer om geen quade cours: maer en sult onder de 7. vade niet loopen. Als ghy nae u gissinge voorz by't Eplandt zijt/ soo sult ghy terstont weder inwen cours nae het landt toe nemen/ sult daer altoos vinden 8.9. vadem diepte. Comende nae dit Eplandt toe by daegh / sult daer soo verbe tzeewaert af loopen/ dat ghy alleenliken die toppen en het opperste vande boomē daer van sien muecht / en soo heeft alst u blijft in't n.w. soo zijt ghy voorz by de Risse / soo loopt dan weder nae het landt toe op 8.9. vade diepten/ als vorz: wāt den rechten wegh en cours is altoos langhs de Custe heen. Voorz by dit Eplandt voort aē/ so heeft het landt eenen grooten Inwijck/ den welcken ghy schouwē sult / want het daer altemael ondiepten zyn / en den hoeck van dien nae het zupē/ heeft ee dicke grove punt lāds/ dz bobē alle het ander daer ontrēt uyt kijckit. Binnen desen voorz. hoek/ te weten/ nae den inwijck toe/ is gelegen ee Rebier/ vāde welcke een bancke af comt/ streckēde tot op 2. mylen

tzeewaert in van 4. vadem diepten/ altemael hart sandt/ te weten/ in dese rōtrepe daer ickse ghepasseert hebbe; Daerom u noch eens adverteere/ die diepten vande 8. en 9. vade niet te laten/welcke den rechte cours en wegh is; en mē loopt vant voorz. Epladt mer dese Risse 3.3.w. en n.n.o. wesende inde distātie 10. myl.

Van dit punt vāden Inwijck af tot twee Eplandekens (gelegen aende selfde Custe van Samatra voort aen/) so looptmen op de selfde streck van n.n.o. en 3.3.w. ende is inde cours 10. mylen; Op alle desen wegh sult ghy vāde de diepten van 9. 10. ende 11. vadem diepten. Dese Eplandekens zyn ghelegghen verschepden vande Custe 3. ofte 4. mylen.

Comende by dese twee Eplandekens / soo maect het land en Custe van Samatra eenen dicke crommē rugge/ en so't clāer weer waer/ sult recht voor u uyt comen te sien 2. hooghe landt/waer van het eene u sal liggē in't 5. w. welck is het landt van Samatra, en het ander in't zupen / twelck is het landt van Sunda, vant Eplandt Java major. Vande voorz. twee Eplandekens af/ sult altoos uwē wegh nemen langhs desen crommen en dicke rugge vande Custe van Samatra heen / en comende aen den hoek van dien / soo begint het landt weder seer leegh te worden/ als dan so begintmen seer perfect en clāer die twee voorz. landt te sien. Tusschen dese twee hooghe landt loopt een Canael ofte doorgaende straet nae buyten tzeewaert in/ te weten / tusschen het Eplandt Samatra en Java major, welcke ghe-naemt wort de Straet van Sunda. Ghepasseert wesende die grove dicke rugghe vande Custe van Samatra, en weder by't leeghe landt comende / soo en loopt niet verder langhs de Custe heen. En so ghy ee goede en doorgaede wint hebt/so wilt terstont vā daer af dweers overloopen / nemende inwen cours 3.3.0. aen nae't hooghe landt van Sunda toe / te weten/ aende 5. 0. zyde van een punt ofte hoek die't landt aldaer heeft / by de welcke langhs heen is den wegh nae Sunda toe / daer om adverteere u / hebbende eenē goede doorgaede wint dweers ober te loopen: want soo u de wint begonstete stillen ter halver wegghen/ hebbende tghety met u / sout vande stroomen nae het Canael toe ghedreven worden/ twelcke eenen quaden cours is: want de minste diepte vā't Canael zyn 40. vadem en meer/ende de stroomen en ghetypden loopen daer seer geweldigh/ so wel uyt als in/ en so ghy tselve daer binnen in settet/ als de stroomen uyt loopen/ wesende inet eenen noozdt oosten ofte oosten wint/ soo soude ghy die baren ende golven vande Zee soo hol ende verholghen hebben/ datter gheen Cabels sterck ghenoeck soude wesen om teghen te houden / ende souden u met ghewelt nae buyten toe dypen / dat u een groote moepte soude gheben. Ick doe u dese vermaninghe / om oorzake dat ick het selfs soo bevonden hebbe / daer binnen in comende/ door quade gissinghe die top ghemackit hadden/ in't dweers overloopen nae het hooghe landt/ (ghelegghen aende zyde zyde van Sunda) toe/ en deden onsen cours recht op het midden vā dien: maer de stroomē dzeven ons derwaerts heen/sonder dz wy't ees gewaer wordē/ daerom u waerschouwe / datmē daer op aē loopt niet de cours van 3.0. want het gene dat ghy mer nae het oosten loopt/ sult ghy in minder diepten hebben om tē anchoren/ soo u de wint quaem te stillen/ en is een supere grondt.

Comende

Beschryvinge van ee hoogh punt van't Eplandt Banca.

Cours nae't Eplandt Lasapara.

Ghebaente vā Lasapara.

Cours om voorz by Lasapara te loopen.

Beschryvinge vande rechte diepte van dese baert.

12. mylen vā't Lasapara noch een Eplandt.

Kenteijcken vā't selve.

En Rissontrent dees Eplanden.

Kenteijckenen als men verbe by het Risse is.

Waerschouwinghe voor een groote Inwijck.

En Rebier met ee banck vāde selve.

Cours vande punt vanden inwijck nae 2. Eplandekens.

Gedaente vā landt vā't Samatra en Sunda.

Wat wegh daermen nemē sal na Sunda.

En Canael tusschen Sunda en Samatra.

De straet vā't Sunda.

Cours nae Sunda.

Waerschouwinghe om niet een doorgaende wint dweers ober te loopen.

Desghelijcks voor't Canael die seer periculens is. Diepte vā't het selve Canael.

Oorzake waer om dat een Sierman in dese Canael verbaeten was.

Comende by't voorszreven landt sult terstont comen te sien/te weten daer dicht by hee een groot ende black Eplandt/vol gheboomten/met veel geberghte/ hebbende t'Zeewaert daer van af naert n. o. een ander black Eplandt; Van hier af tot de Haven van Sunda, mach wesen ontrent 4. mplen/sult uwe cours doen naer d' Haven toe/langes t'Eplandt (dat aende Cufte leijt) heen/ t'Zeewaert daer van af tot op een half mijl: want is daer over al langes heen supber ende schoon/van 6. 7. vadem diep/ sulter also langhes heen loopen tot het eynde van dien/ aldaer wesende sult comen te sien tot op een mijl weeghs naert zupdoost/ een cleijn Eplandeken vol geboomten/ twelcke sult laten aende zyde vant zupdoosten/ daer binnen heen loopende/ te weten/ recht op eené spitsigen hoogen Bergh (die binnen int landt staet) aen/ende als ghy begint te ghenaken/ so sult terstont de woonninghen vande Stede comen te sien/ welke is ghelegghen langhs de strant heen/ sultet setten op 4. ofte 3. vadem naer u beliefe/ is altemael modder gront.

So ghy begheert te loopen naer de Haven toe/door een Canael (twelcke loopt tusschen t'grootte Eplandt en t'hooghe landt van Sunda heen) moechter wel doen/ altoos langhes t'landt heen loopende/ tot dat ghy byde havé comt: want sult het voorszreven Eplandt/ en noch ander 6. clejne Eplanden (die wat voozder aen staen) t'Zeewaert laten: maer en sulter niet meer als 2. vadem diepten hebben/ van steenighe gront/waerom de bupten om wegh alder best is/ als voozen/ etc.

Dat 26. Capittel.

Deronte ofte die Coursen vande Havé van Bantam af, tot die Havé van Calapa, diemen noemt Sunda Calapa, beyde Havés ghelegghen aende noordtzyde van't Eylandt lava major.

SEplende upt de Haven van Bantam naer Sunda Calapa, sult uwen cours nemen tusschen t'Eplandeké en t'Eplandt (ghelegen tegen over den krommen hoek) door/om dies wille dat de stroomé naert Canael ofte Straet toe loopen/seplende ontrent een schuét vā een stuck geschuts / van alle d'Eplanden af daer langhes heen: want isser over al supber ende schoon van 5. 6. vadem diepten/modder gront/ overmits datter (vande hoek vande bocht / ofte den kromme hoek) een groote banké ofte drooghte af steecht; Desen hoek om wesende/sult gaé loopen op 6. 7. vadem diepten/tot een goede mijl daer van af:want van desen kronnen hoek af/tot eenen anderen (diemen daer naer aen't selfde landt heeft/) ist altemael bankachtigh ende ondiep van sanden/ende t'Zeewaert vant dese punt af/ leyt een langhwerpighe Eplandt/ghenaemt Pulo Tunda, ende 3. ofte 4. mplen oostwaert daer van af/ streckt eenen geheelen regel Eplanden/onder groote en klejne/welcke altemael op de selfde streckinghe heen ligghen; tepnde van dese Eplanden (twelcke zijn 4. Eplanden by een/ te wesen/ een groot ende drie clejne) zijn aenden ander ghehecht met Riffen/ende sult dicht langes dese Riffen heen 24. ende 25. vadem diepten vinden/ sult alle dese Eplanden (die op desen regel heen strecken) laten t'Zeewaert van u af.

Van de voorsz. punt ghenaemt den krommen hoek af/so streck alle de ruste tot Calapa

toe oost aen / en heeft wat van o. ten 3. sulter langes heen loopen op de 7. en 8. vade diepre: want so ghy verder t'Zeewaert in waert/ soo loopen de stroomen te seer naer de Straet ofte t'Canael (dat tusschen lava en Samarra naer bupten is loopende) toe/ twelcke u tegens is/ ende is van veel diepten; Hier mplen vanden krommen hoek ofte punt voortaen / so heeft de cufte een ander punt landts / alwaer recht teges over/te weten/een mijl t'Zeewaert daer van af/is ghelegghen een ront Eplandt/en sult tusschen dit Eplandt en t'landt niet door loopen: want is over al seer ondiep / en steenighe gront; daer loopen alleenlijcken clejne Riffen door / sult een half mijl t'Zeewaert daer van af loopé:want is daer langhes heen altemael steen; Een clejne mijl weeghs vooz by dit Eplandt/ heeftmē ee ander lauck Eplandt/ en dan noch wat voozder aen/ te wete daer dicht by/ leyt noch een ander cleijn Eplandt; Vā dese 2. Eplandé af een mijl weeghs 3. o. waert aē/te wete dicht by't landt/liggē noch 2. ander Eplandé; tusschen die hoven genoede Eplandé en dese twee Eplanden heen/ heeftmen een Canael van 6. 7. vade diepten; daer door loopende/sult altoos d'Eplanden van ter Zee-waert aldernaest loopen/ende so ghy daer niet en begheert door te passeren/ so loopte bupten om t'Zeewaert daer vā af/ al waer sult vande 12. 13. 15. vadem diepten. Van dit lauck Eplandt af n. aen / volejnden d'Eplanden vā ter Zee-waert/die de Riffen hebben/ als gheseyt is/ en maken een mont ofte open van een Canael vā ee groote mijl weeghs / sult alhier d'Eplandé die nae't landt liggen aldernaest loopé: want loopede by d'Eplandé vā die't Zeewaerts in liggen/sout terstont de Riffen comen te sie/die van sant en oock van steé zijn/ welcme t'mee-steindeel mettet leegh water ontdeckt siet.

Ghepascert wesende het langhe Eplandt/ende t'ander datter een schuét vā een stuck geschuts vooz by leijt / als oock die tweede die voozder aen ligghen/ ende t'land vande Cufte die de punt heeft/so heeftmen wat vooz by dese punt/noch ander vier Eplanden ligghen/ tusschen welke ende t'landt men gants niet passe: en mach / en een clejne mijl oostwaert aen/ zijn ghelegen noch ander vier Eplanden/ te wesen/ twee ende twee op de 17; op t'eynde van dese 4. Eplanden t'Zeewaert in/ leyt een witte sant drooghte die altoos ontdeckt leijt; alle dese ghementioneerde Eplanden sult ghy laten aende rechter hant / te weten aende zyde van't landt; Wesende aende zupzyde vooz by dese witte sandt drooghte / sult comen te sien binnen int landt twee hooghe bergen/ welke ligghen oost ende west vanden anderen bescheyden / en aende voer vanden bergh int oosten/ is ghelegghen de Haven van Calapa, alwaer ghy't setten sult.

Als ghy binnen in de Haven wilt loopen/ de voorsz. drooghten en dan noch ee Eplandt dat van daer naert landt toe leijt/vooz by wesende/so sullen u blyven int zupdoosten 4. Eplanden die nae't landt toe strecken/ en noch een ander dicht by't landt / so sult u wachten van een sant drooghte/gelegghen int noordtoosten/ seer dicht vande Haven af/welcmen altoos sien mach / wort vande vloet wegh ghespoelt alst hoogh water is / sult naer dese Eplanden toe loopen/welcke zijn ghelegghen t'Zeewaert vande Haven af / wesende by daegh om die voozsepe drooghten te sehouden/ etc.

Dat

Beschrybinge van een groot Eplandt.

Naer't n.o. noch een Eplandt.

Beschrybinge van een kleijn Eplandeken.

Gedaente vā de woonninge van Sunda.

Coursen om door een Canael nae de Haven te loopen.

Cours van Bantam nae Calapa.

Diepten ontrent de Eplanden.

Een groote Bank vande krommen hoek af loopende.

Plaets van t'Eplandt Pulo Tunda met eenen heelen regel Eplanden.

Diepten ontrent dese Eplanden.

Gelegentheyt vande krommen hoek tot Calapa toe.

Hier mplen vanden krommen hoek een punt lants/ en daer tegē over een Eplandt.

Waer schouwinge hier door niet te loopen.

Beschrybinge van verscheyden Eplandé.

Diepten byren om de Eplanden.

Waer schouwinge vande Riffen by de Eplanden/ etc.

Gelegentheyt van vier Eplanden.

Beschrybinge van vier Eplanden met een drooghte.

Gedaente vā de Havé van Calapa.

Coursen om in de Haven te loopen.

Waer schouwinge vande hoog een sandt drooghte.

Dat 27. Capittel.

Deroute ofte die Courssen van t Eyland Pulo Tymon af, naer de Haven van Sunda toe int Eylandt Iava Mayor.

Courss van Pulo Tymon naer t Eyland Binton.

Blaets van sommighe Clippen ende Rudsen.

Van een Eylandeken niet twee bergghen.

Tussche Pulo Panjon ende t Eylandt Binton ligge 2. Eylandeken.

Diepte tusschen beyden.

Gelegentheit van t Eylandt Panjon.

Kenne 3. o. 3p van Pulo Panjon ligge heel Eylandt ende Clippen.

Courss om naer t Eylandt Lynga toe te loopen.

2. myl bant Eylandt Lynga moeten een Steen-tiff schouwen.

Moeten den Courss langs en om t Eylandt houden maect midts verclaringe van sommighe merckelijcke Eylandten.

Van t Eylandt Pulo Tymon af/ loopt men naer t Eylandt Binton toe/ (te weten/naer een punt landts die van t selfde Eylandt aldermeest oostwaert in Zee upt comt) 3. o. ende n. n. west/ dicht by dese punt zijn ghelegghen sommighe Rudsen van clepne Rudsen ende Clippen/ en heeft aende noordzyde van dese punt een opē ofte mont ligghen/ inde welcke ghelegghen is een groot Eylandeken van twee bergghen/ ende een dal int midde/ ende langhs dese punt/ minder als een half myl van landt/ heeftmen 8. badem diepten/ van blacke ende supbere sant gront/ ende en heeft anders gheen byplichypt/ als die Steen-clippen ende Rudsen/ die dicht langhs t landt heen ligghen.

Van dese voorsz. punt van t Eylandt Binton af/ naer die 3. ooster punt van t Eylandt Pulo Panjon toe/ (welcke een Eylandeken t Zeewaert daer van af heeft) looptmen zupdtoost ende n. w/ ende 3. o. ten o. ende n. w. ten w/ tusschen dit Eylandt Pulo Panjon ende t Eylandt Binton leyt een open/ twelcke te middelwegen twee blacke clepne Eylandekens heeft ligghen/ staende vol gheboomten/ ende somen Pulo Panjon niet en mach passeren aende oostzyde/ so machmen daer binnen door daer langhs by heen loopen/ heeft 5. ende 6. badem diepten van goerde gront/ ende hebter nieuwers af te byesen/ dā van dat ghy voorsz ooghen siet.

Dit Eylandt Pulo Panjon is gelegen dicht by t Eylandt Binton, ende soo t ghebuerde datmen hem so dicht by t landt vont/ datmen daer aēde zyde van ter Zeewaert niet voorsz en mocht/ soo salmen loopen naer den hoek van t noordtwesten toe/ alwaer een ront Eylandeken leydt/ twelcke ghy sult laten aende zyde van t Eylandt/ tusschen dat en t Eylandt niet loopende/ dā daer byt om dicht by het/ want isser schoon/ loopende alsoo van binnen langhs t Eylandt heen als gheseyt is; Aende zupdtooster hoek van dit Eylandt Panjon, zijn ghelegghen dicht by t landt veel Eylandekens ende Clippen/ ende twee myl zupdtoost daer van af/ is ghelegghen een ront Eylandt vol gheboomten; sult tusschen dese twee Eylanden door loopen/ naer t Eylandt van Lynga toe/ twelcke een schoone supbere wegh en Zee is/ ende soomen hem vont voorsz by dese voorsz. mont ofte open/ so salmen byten t Eylandt om loopen: (want isser schoon) zynen wegh voortaen; Van dit ront Eylandeken af twee mylen naert zupden toe/ leyreen Riffe van ste/ hande lenghte van een schuet van een Gotingh/ ende heeft maer een Ruds die ontdeckt is/ doch men siet het water ofte die Zee op de reste byken/ waer van u sult wachten.

Van dit Eylandt af naer t eynde vāde Eylanden van t landt van Lynga, (gelegen dicht aende oostzyde van t selfde Eylandt) sult uwe cours doen 3. ende 3. ten o. aen/ ende byten om loopende 3. aen/ altoog langhs d' Eylanden heen/ die u altesamen sullen blyben aende zyde van t westen.

Soo wanneer ghy twaelf mylen gheseyt hebt/ so sult ghy recht voorsz upt comen te sien/ te wete aende zyde van t zupd weste/ een cleijn ront Eylandt/ liggende wat te Zeewaert van

d' ander verscheyden/ welck Eylandt by naer een gelyckens heeft van t Eylandt Das larras ghelegghen by Malacca, ende alemnē daer op 4. mylen naer by comt/ soo sult ghy comen te sien twee andere clepne ront Eylandekens/ liggende langhs t landt heen verscheyde vanden anderen/ ebenwel niet te veel.

Als ghy so verde zyt alst eerste ront Eylandt/ weseude claer weer/ so sult ghy t'hooge landt van t Eylandt Lynga comen te sien/ w. 3. w. van u liggende/ te weten/ boven over d' Eylandt (daer ghy langhs heen loopt) hee/ welcke altesamen zyn van leeghe huedelen en dalen/ sult aldus langhs d' Eylanden heen loopen; Comende tot op drie myl voorsz by t ront Eylandt/ sult comen te sien wat verscheyden vant landt af/ een cleijn Eylandekē/ (twelcke hem int eerste ghesicht verthoont als 2. Clippen) ende t landt heeft alhier eenē hoek streckende van daer af inne waerts aen/ makende eenen Inwojck (A Enteadā de Linga genaet) als ghy so verde zyt als dit cleijn Eylandekē/ so sult comen te sien int west noordtweste/ het hooghe landt van Lynga, twelcke maect de verthooninghe van twee hooge Roodsen ofte Bergghen/ liggende verscheyden vanden anderen/ welcke strecken n. ende zupden/ ende die van t n. heeft twee spitsen/ makende t'fatsoen van Hase ooren/ ende sult int weste een ander landt sien/ twelcke maect eenen krommen hooghen rugghe/ by wpen wat afdalende.

Op alle desen wegh tot het voorsz. ront Eylandt toe/ sult vinden vande 17. tot 18. badem diepten/ van harde ende schoone gront/ te weten/ tot by desen hoek ofte eyndt vande Eylanden toe/ ende daer voorsz by sult 28. badem diepten hebben; Comende voorsz by desen hoek (daer ghy t landt ontdeckt/ twelcke naert w. 3. w. streck) om te loopen naer Pulo Pon toe/ (twelcke is een Eylandt/ ghelegen vant landt van Lynga 8. mylen/ hebbende vande noordzyde twee clepne Eylandekens; ende als men daer aende zyde vant noordtwesten af is/ so schijntet ront te wesen/ met eenen spitsighen berg int midden/ ende vande zupdtoost zyde machtet de verthooninghe van twee bergen met een dal int midden/ ghelyck het in effect is/ so wilt dan 3. 3. w. aen loopen/ weseude vande voorsz. hoek drie ofte 4. mylen voortaen/ sult dit eylandt van Pulo Pon terstondt voorsz upt sien liggen; op dit eylandt heeftmen versch water/ en tisser rontom schoon/ als ghy t int gesicht crijght/ so sulter na toe loopen/ te wete op de w. zyde aen/ sult een half myl daer vā af vande de diepte vā 15. badē/ by dit eylandt weseude/ so loopt 3. en 3. te o. aē/ op welke courss sult comen te sien den Berg van Manopiyn, ghelegghen op den hoek vant eylandt Banca, alwaer de Straet van Palimbon zyn beginsel heeft/ ende die seven eylanden diemen heet Pulo Tayo, sullen u blyben aende zyde vant zupdtoosten/ welcke zyn ghelegghen van Pulo Pon af 7. mylen; somen op dese wegh vint de diepten van over de 10. badem/ so ismen aende oostzyde/ en hebbende 10. badem/ so ismen van Banca 6. ofte 7. mylen/ ende comende op 8. badem/ so en salt niet lange toeben/ oft ghy sult het landt van Samatra comen te sien/ so haest als ghy int ghesicht van Manopiyn zyt/ so looptet tot op 2. myl naer toe/ eer dat ghy de Straet ofte t'annael in loopt/ doende op dese manier uwen courss naer de monden ofte inwojcken van Palimbon, naer de Custe van Samatra toe/ u wachtende van eenen grooten inwojck

Waer en waer neemen het eylandt Lynga sien mach.

Gedante der landen/ en vā den Inwojck Enteadā de Linga.

Gedante hoe hem t'hooge landt van Lynga verthoont.

Vande streckingen/ diepte en gronden nae Lynga.

Pulo Pon leyt 8. mylen van Lynga/ en van de wercke en opbouwingen des selfden.

Versch water aen t Eylandt Pulo Pon.

De Straet vā Palimbon begint aenden hoek van Banca/ by den Berg van Manopiyn.

Moent by die diepte berstaen van waer ontrent datmen is.

inwijck/ghelegghen naert noordwesten vande monden van Palimbon af/aende selfde Cufte van Samatra, de welke een seer groote Haven ende inkomste heeft / soo datter veel schepen met bedrogghen zijn gheweest / die daer in liepen/en heeft gheen ondiepten; sult terstont comen te sien (soo ghy langhs de Cufte heen loopt) dat het landt van dien 3.3. w. aen srect; Van hier af voortae so doetmen die Courfen ende Navigatie naer Sunda toe / ghelijck als wy die op de voyage ende deschiprie van Malacca naer Sunda ende Iava verclaert hebbe/waerom niet noodigh is hier weder te verhalen.

Dat 28. Capittel.

Deroute ende Courfen langhs de Cufte vā Samatra heen, te weten vande buytē zyde, beginnende van t uyteilte eyndt, ghelegghen op 5. graden, aende noordtzyde vanden Equinoctiael, tot die Straet van Sunda van t Eylant Iava major toe, met alle die ghelegghentheyten van dien.

Iden eersten wesende byden uytēsten hoek ofte reijnde vant Epland Samatra, te weten vande buytē zyde/so looptmen langhs de Cufte zupen aen/is van een seer hooghe en lustighe Landouwe t aensien/ met veel groote Inwijcken ende Wapen langhs de Cufte heen.

Van desen eersten ende uytēsten hoek (genaemt van Achein) 12. mylen voortae / tot eenen anderen hoek (die t Zee waert in steect) looptmen de cufte zupen langhs heen / en van daer tot die drooghten ghenaeint Os Baixos de Tristan de Tayde (dat is de drooghten vā Tristan de Tayde) looptmen de Cufte 3. o. en 3. o. ten 3. aen/ ende is inde cours 50. mylen; byde Eplanden van Tristan de Tayde, heeftmen veel drooghten ende ondiepte daer rontom heen ligghen / te weten aende 3yden vant westen/noordtwesten/ ende noorden/ met veel Eplandekens ende Clippen vande selfde 3yde; Dese voorsz. eplandē vā Pulo Sambilon, ghelegghen aende Cufte van Malacca; t Zee waert van dese Eplanden van Tristan de Tayde af/ zijn ghelegghen twee Eplanden genaemt Ylhas Douro, dat is de goute Eplandē/waer van het naeste 10. ofte 12. mylen daer van af lept / en tander noch 12. ofte 13. myle voortae t Zee waert in / ligghen op de hooghte van 2. ende anderhalf graden / aende noordtzyde vanden Equinoctiael, van daer af looptmen waer de Straet van Sunda toe/hebbende veel Eplanden daer langhs heen ligghen/ te weten/inden eersten so heeftmen drie Eplanden/ghelegghen op de hooghte van anderhalf graedt / aende zupdtzyde vande Equinoctiael; oost en west van dese Eplanden lept eenē hoek aende cufte van Samatra, genaemt Cabo das Correntes, (dat is den hoek vande stroomē/om dieswille dat de stroomē alhier seer sterck naer t zupdwesten loopen/waerom men anders geen remedie en heeft/ dan dicht langhs de Cufte hee te loopen.

Somen begeert te loopen naer die Straet van Sunda, so moetmen goede opsicht hebbe: want men heeft langhs dese Cufte so veel eplanden/datse ontelbaer zijn; Van d' Eplanden van Tristan de Tayde, tot die eplanden van Manancabo zijn ontrent 100. mylen/en men loopt de Cufte n. w. ende 3. oost/ en heeft wat

van n. w. ten n. ende 3. o. ten zupden/sult tusschen d' Eplanden As Ylhas Douro en t landt heen loopen; op welke cours sult comen tot aende hoek O Cabo das Correntes, welke seer hoogh is stekende bukten alle tander land t Zee waert in: maer en wilt de punt niet te dicht ghenaken:want daer drooghten ende Clippen van af steken; desen hoek is gelegen op 1 1/2 graden aende zupdtzyde vande Equinoctiael.

Ich en verhaele alhier anders geen teijckenen ofte kennisse van dese cufte van Samatra, om dieswille dat my de stroomen t Zee waert in dzeven/bukten alle dese Eplanden om/ende en konsten niet beter doen / als te loopen tot by het Eplandt ghenacmpt Ylha Douro de Manancabo, dat is het goude Eplandt van Manancabo, quamē daer op aen / aende 3yde vande Zee/daer vier ofte vijf daghen by heen loopende; is een seer hoogh ende schoon Eplandt int ghesicht/so datmen bescheydelycken ghenoech sien ende kennen mach dattet goute heeft; is altemael van een steijl afghebicte land langhs de Zee kant hee/heeft ontrent 10. ofte 12. mylen inde lenchte; men loopt het noordē ende zupden / ende heeft wat van noorden ten westen ende 3. ten. o. heeft vande 3yde vande Zee vijf ofte ses Eplanden ligghen/ontrent een myl ofte anderhalf verscheyden van t landt/ op de hooghte van 3. graden; twelcke is de hooghte die icker ghevonden hebbe; mach ligghen verscheyden vant vaste landt van Samatra 8. ofte 9. mylen; De Revier van Manancabo, ghelegghen aent landt van Samatra, hier tegens over dunckt my een seer groote Revier te wesen: want schiet eenen grooten stroomt van hem/ met veel dzyf-hout ende ander vuplicheyt / en dat wel 10. ofte 12. mylen t Zee waert in.

De beste teijckenen en kennisse die wy vonden van dese cufte van Samatra, is dese/te weten/datmen de cufte nimmermeer en moet laten uyt het ghesicht / dan daer altoos langhs heen loopen:want men sal op dese cours aent Eplandt Ylha Douro aen comen/op schaers 3. ende 3 1/2 graden; Doe dese vermaetinge op dat ghy u niet en betrouwt op t loopen vande stroomen/die naert zupdtwesten trecken / als gheseyt is.

Van t Eplandt Ylha Douro, ofte t goude Eplandt af / looptmen naer de Straet van Sunda toe/3. o. ende 3. o. ten 3. aen/ ende wat voortae t goude Eplandt zijn ghelegghen twee eplanden / welke strecken noorden en zupden d' een met d' ander/ op de selfde srechtige van t goude Eplandt/ ontrent vijf ofte ses mylen weeghs. Om nu te loopen naer de mont ofte inkomste vande straet van Sunda, so en wilt de Cufte vant vaste land niet verlaten/altoos met goet opsicht van d' Eplanden en Clippen diemen daer seer veel voort uyt heeft ligghen/ so datmen niet en weet waermen de mont vande Straet vanden sal / dan alleenlijcken by de kennisse van d' Eplandē/twelcke is een hoogh Eplandeken/ghelegghen recht tegens over een punt landts van Samatra, te weten aende n. 3yde daer van af; dit vaste land van Samatra voleijndicht alhier daer het die straet (mettet Eplandt Iava major) maecht/heeft aende n. w. 3yde van dese Cufte twee ofte drie eplandekens / ontrent een myl vant landt ghelegghen/ ende op t eplandekē dat albernaest aent landt leijdt/worden eens een schip met Fransosfen ghevangen/waer van het geschut de Coninck van t

Ghedante est latitudo vā C. das Correntes.

Verclaringhe hoe de stercke stroomen ons afdrongē naet goute Eplandt van Manancabo/ end' vande des seifden gelegentheyte.

Kenwijs der beste kennisse vā Samatra/ met waer schouwingh datmen op t loopen vande stroomen niet mach vertrouwen.

Courfen/ merckē/ Clippē / met ander nootliche opsichte der passagen vant goute Eplandē na de Straet van Sunda.

En schip met Fransosfen ghevangen genamen op t Eplandt by de Straet van Samatra.

Hoemē t C. nael van Samatra in loopt/ ende de inwijck van Palimbon schouwen moet.

Gelegentheyde der Landouwen/inwijckē en wapen iker de Cufte van Samatra.

Wade drooghten ghenoeint Os Baixos de Tristan de Tayde/ende hoe men dreant legghen moet.

Hoe de 2. goute Eplanden en de Straet van Sunda ghelegghen zijn.

Ontrent de Cufte vā Samatra moetmen om de stercke stroomen vā C. das Correntes dicht langhs de cufte seyle.

Epsch van nootliche voorsichtichz nu seplen naer de Straet van Sunda.

van't Eplandt Banda en die van Calapa treghen/ende een myl vant landt af zupden aen/leijt dat Eplandeken/welcke eenen hooghentop ofte spitsighen Bergh heeft/als gesept is; Aende noozdzyde van desen spitsighen bergh ofte Eplandeken/zijn ghelegen 4. Eplanden/waer vā het een seer hoogh is/strecken noozdoost en zupdwest/liggen wat noorder daer vā af/te weten/byde drie boorsz. Eplandekens/dicht byden hoek aende zyde vant noozdoosten/tusschen alle dese Eplandekens en tland heeftmen eenen grootē Inwijck/van veel ondiepten ende verborghen Clippen onder't water liggen/waer van etlycke ontdeckt zijn/en later n niet bezieghen om door desen inwijck te loopen/ten waer met een Fuste ofte seer cleijn Schip:want is beter te loopen naer't Eplandt ghelegen aende zupdzyde daer van langhs de punt van dien hee/van welke niet vreesen en dooft:want en heeft niet dat u beschadighen can/sult terstont door u opt comē te sien oost noozdoost aen een punt landts/gheleghen aende zyde vant noozdoosten/ende schijnt twee ofte drie Eplandekens aēde punt te hebben.

Waerschouwinge van de periculen der verborghen Clippen end ondiepte des inwijcks tusschen de Eplanden.

Gelegentheyt ende gedaente der Straete en des Eplandes Sunda.

Wat int Eplandt Java daer de Portugesen den Peper des seifden landts laden.

Merwijs hoe men hoorden wijck nae Bantam seylt mach.

Merwijs der plaetsen ende diepten daer men midt mit der Straten van Sunda seylt en ankeren mach.

De mont der Straten van Sunda als ooc het hooge spits liggende Eplandeken ligghen op 5. of half graed.

Langhs dese boorsz. punt heen/soo heeftmē de mont ofte inkomste vande Straete van Sunda, daermen door moet loopen/dese punt streckt noozden ende zupden/hebbende int eenen hooghē huevel/wesende de zupdzyde het eynde vant selfde landt.

Dicht byde mont vande Straete salmē tot een beter teycken comen te sien/te weten naert noozdoosten/een lauckwerpigh Eplandt/en naert zupdoosten een hoogh landt/welck landt is gheleghen boven Bantam; een haven int Eplandt Java, alwaer de Portugesen de Peper gaen laden/die daer int selfde Eplandt wast ende vergadert word; achter't boorsz. hooghe landt is gheleghen die stede van Bantam.

Al eer dat ghy comt by die boorsz. land dat bobē Bantam leijt/so sult ghy int oost noozdoosten comen te sien twee ofte drie Eplandekens/ende soo ghy begheert naer Bantam te loopen/so moecht wel tusschen dese Eplandekens door loopen.

Vermaene u wederom van't Eplandeken gheleghen inde mont van't Canael ofte die Straete vā Sunda, hier voren geroot/twelcmen tot een kennisse ende teyckē heeft/wesende seer hoogh ende diep daer by/ende heeft die hee/vat als ghy de punt ofte eerstē hoek ontzigt/so moecht ankeren op 20. ende 25. vadem diepten/naer't u te pas comt/upghenomen dicht by't landt/alwaer veel witte steenē ende sanden liggen/en wat meer't Zeelwaert ist altemael modder/op 20. ende 25. vadem seer goede gront/sult u best doen die ankeren naer't landt toe/wel te hertypen en te versekeren:wat mē daer seer stercke luyen van oober landt cruyght; Dit hoogh Eplandeken ofte spitsighen top is ghelegen op de hooghte van 5. graden:want hebbe alhier diekwils die hooghte vande Son ghenomen en ghepeyle/daer geanchert wesende; Op de selfde hooghte leyd van ghelijcken de mont ofte inganch vant't Canael/oste die Straete van Sunda.

Men heeft dese naevolghende Eplanden t'Zeelwaert/alsmen naer de mont ofte inkomste vande strate toeloopt/te weten/d'eerste Eplanden zijn ghelegen naert westen t'Zeelwaert in vande boorsz. spitsighen top ofte 'thooghe Eplandeken af/ende naert west zupdwesten

ses ofte seuen mylen weeghs/heeftmen eenen gantschen regel Eplandē met sommige Clippen daer ontrent ligghen/ende naert zupden ander ses ofte seuen mylen/liggē andere hooghe ende groote Eplanden/als oock mede int zupdwesten daer van zijn ander Eplanden;tusschen alle dese Eplanden in/heeftmen veel Canalen/welcke so smal tusschen den anderen door loopen/datmen daer in verwert om weer upt te raken;Het beste Canael om door te loopen/hebbe ghevonden by de boorsz. hooghentop ofte spitsighen Eplandeken heen/te weten aende zupdoost zyde/streckende noozdoost en zupdwest;in alle dese Canalen en hebt anders niet te vreesen/van dat ghy boorz ooghē siet/etc.

Verhael van verscheyden Eplandē ende Clippen/dient op bysonder streken nae de Straete van Sunda pas seert.

Veel smalle Canalen tusschen d'Eplanden daer men in verdwaelen mit gaders en aemwys vanden rechte est beste Canael.

Dat 29. Capittel.

Om te seylē van Calapa uyt het Eylandt Java major naer China toe,met alle die Courten ende streckinghe vande selfde Navigatie int particulier verclaert.

SEplende upt die Haven van Calapa, sult loopen naer een Eplandeken ghelegen naer de punt van Caravon toe/te weten 'maeste aen't landt/waer mede sult terstont comen te sien twee hoeken van sant-duppen/welcke naer d'Eplandekens van te Zeelwaert toe strecken/als u de selfde aende rechter hant blyben/so moecht ghy tusschen d'Eplanden in comen loopen/te weten/doort Canael daer u de wint best plaers toe gheeft:want zijn altemael sehoone en supbere gronden;Dese Eplanden ghepasseert wesende sult langhs de Custe heen loope/naer de punt ofte hoek van Caravon toe/welcke is oostwaert aen/streckende ontrent verdehalf ofte drie mylen weeghs/om van daer uwen cours dwers oer te nemen naert Epland van Lusepara toe.

Merwijs der Courten/pas sagien/heercken/ende beiegingen van Calapa naer't Epland van Lusepara

Sult weten datmen van dese punt vā Caravon af/(welcke is gheleghen aende selfde Custe van Java) loopt naert Epland vā Lusepara ofte Lalapara toe/noozden en zupden/ende heeft wat van noozden ten westen/ende zupden ten oosten/en is inde cours 50. mylen; Men doet dese cours aldus/om dieswille dat d'ooste ende oost zupdooste windē in dese contreye alsdan beginnen te waepen/te weten/so haest als de Mey-maent aen comt; van ghelijcken so begunnen alsdan de waterē en stromen te loopen/met die Monson vant jaer (dat is die Coniunctie ende tijt vande besette winden)naer die Straete van Sunda toe/te weten/naert Canael van Lanpon genaemt/twelcke begint vande mont af/ende streckt tot eenen dicken hoek ende inwijck met een Riffe toe/gheleghen aende Custe van Samatra, ontrent 18. ofte 19. mylen van Lusepara af/wesende inde contreye boven verhaelt/byde punt ofte hoek van Caravon, (welcke ghelegen is drie mylen vande Haven van Calapa af) sult uwe cours nemen noozdt noozdoost aen/8. ofte 9. mylen weeghs/waer mede sult comen te sien een ront Eplandt/twelcke u sal blyben aende zyde vant landt van Sunda ofte Java; boorzby dit Epland wesende sult westwaert daer van af/eenen gheheelen reghel Eplanden sien/die altesamen noozden ende zupden aenstrecken/tot boorzby de contreye vande mont vande Straete van Sunda, by dit boorsz. ront Eplandē sult grondt vinden op 20. vadem diepten/op welke diepten sult uwen cours nemē noozden

Op wat tijt int jaer datmē na de Straten van Sunda oft den Canael vā Lanpon seylt/ooch hoe de passagen gheleghen zijn/ende wat men anmoet.

noorden ende noorden ten westen aen / waer mede altoos sult blyven int gesicht vande boven gementioneerde Eplanden / tot het eynde van dien / altoos niet die voorszepde diepte van 20. badem; Als ghy dese Eplanden beghint te verliessen iyt het ghesicht / daer voorszep wesen de / soo sult terstont op de 14. ende 13. badem comen / ende op de 13. badem wesende / sult de selfde cours van noozde ende noozden ten oosten aen loopen / tot dat ghy naer u gissinghe t' Eplandt van Lusepara op 15. ofte 16. mylen naer zyt; op dese contreppe comende / so loopt terstont bypeljcken op de streck van noozden aen / alhier sal u de diepten beginnē te minderen tot op 11. badem / twelcke eenen goeden cours is: want op meer diepten loopede / sout bypten Lusepara om loopen; Seylende aldus noozden aen als gesept is op 11. badem diepten / so hebt ghy den rechten cours tot dat ghy comt op de diepten van 9. badem / aldaer wesende so siet vooz u iyt: want en sult niet langhe loopen / ofte ghy sult het Epland van Lusepara comen te sien / twelcke hem sal opdoen ghelijck twee clepne hubeelen / streckende oost ende west metten anderen / wesende die van t' oosten grooter als d' ander; op alle dese voorszepde wegh / hebbe inde Jdep-maent gevondē ooste ende oost zupdooste winden / als boven gheroert is / ende naer dat die ghetyden van t' water / windē / ende stroomen zyn / sult u reguleren / in sulcker voege dat ghy altoos in uwē cours noozden behout: want dit is den rechte cours ende wegh / te weten / vande punt ofte hoeck van Caravon af / tot het Eplandt Lusepara toe / ende so ghy later t' seyl ginckt / hebbe de winden rupmer / sonder eenigh abatement ofte afslag / sult uwen cours recht u aen doen: want is seer periculues bytē t' Eplandt van Lusepara om te loope / daerom sult uwen wegh nemen / in voeghen dat u t' selfde Eplandt aende oost zyde blyft / om die wille datmen van Lusepara 12. mylen oost af een ander Eplandt heeft / twelcke genaemt wort Lusepara falca, dat is: valsch Lusepara, om datter veel Schepen niet bedrogghen zyn gheweest / die meenden dat het t'rechte Lusepara was / comende van t' Eplandt lava af / waerō dat zyt den naem van Lusepara falca gegebē hebben; men moeter hem van wachten: want heeft noozden daer van af eenen grooten inwijck / ghelegghen int Eplandt van Banca, en die daer in loopt cā qualijc weder op de rechte wegh gheraken: want de winden daer seer scherp zyn / soo datmen daer groote moeyten ende perijckel dooz heeft / om in de Straet te comen / ghelijck als sommige schepen wel gebuert is / die haer niet valsch Lusepara bedrogge vondē / daerom waerschouwe te peder / dat so wanneer ghy naer Lusepara toe loopt / dat ghy boven de 11. badem dieptē niet en loopt / makende dat u t' Eplandt van Lusepara int oosten blyft / om uwen cours en wegh te versekeren.

Als ghy t' Eplandt Lusepara int ghesicht crijght / daer op aen komende tot op drie mylen naer / soo sult u wachten daer zupden ende noozden niet over een te comen: want aende zyde vant noozden als oock van t' zupde / zynit altermael tot over de derdehalf myl / banchen ende sant - drooghten / die seer periculues zyn / waerom u terstont sult houden aende zyde van t' zupdwesten / in voeghen dat ghy daer twee mylen van af / naert landt van Samatra toe loopt; ick hebber selver onder een myl van

af ghepasseert / so dat wy die gheheele strant / als oock een witte sant banche gants ontdeck saghen / welcke banche is ghelegghen aende n. zyde / hebbe altoos ghewonden op desen wegh ende cours 5 1/2. badem modder gront: maer so haest als ons t' Eplandt bleef int zupdoosten / cregghen maer 4 1/2. ende 4. badem schaers / ende raecten tweemaal mettet Roer aende gront: maer waren clepne stootē / vondē over al sant gront: maer so haest als wy ons wonden naert landt van Samatra toe / quamē terstont op dieper grondt; daerom advertere u altoos byde twee mylen vant Epland af / naer Samatra toe te loopen; als ghy t' selfde begint te ghenaken / so sult ghy in die contreppe vande schaers byf badem modder gront / ende alst u blyft int ooste / so zyt ghy daer recht met over een / aldan sult ghy terstont aen t' landt van Samatra een punt landts sien / daer ghy naer toe sult loopen / so sult ghy terstont meer diepten binden / ende naer de Custe loopende / soo ghenaeckt de voorsz. punt landts op een half myl naer / sulter 10. badem diepten binden / van harde blacke gront / tot dat ghy een goet stuck weeghs voorsz. de punt zyt; men loopt de custe van Samatra te weten / vande Straet van Sunda af tot dese punt toe / noozd noozd oost ende zupdt zupdt west.

Da dese eerste punt drie groote myle nooztaen / heeft de selfde Custe van Samatra een ander punt; sult uwen wegh nemen daer langhs heen / ontrent een half myl vande Custe af / altoos mettet loot inde hant / alwaer sult vande selfde diepten van 9. ende 10. badem harde gront / als ghy de voorszepde tweede punt beghint te genake / so sult ghy modder gront binden / ende daer recht teghens over / te weten / aent Eplandt van Banca, leijt een ander hooghe punt landts ofte hoeck / alwaer het Cannael op zyn smalste is / mach wesen vant een land tot het ander ontrent drie myle weeghs; vande eerste punt tot die tweede punt is de cours noozden ende zupden.

Van dese tweede punt sex mylen nooztaen / so heeft de Custe van Samatra noch een ander punt / welckmen niet de tweede punt loopt / n. w. ende 3.5.0 / ende is tusschen beyden altermael van bankachtighe ende seer ondiepe modder grondt / twelcke alsoo tot ontrent te middewegghen vant Cannael heen streck / hebbe meer dan 4. mylen inde lenchte / te weten / langhs de Custe van Samatra heen tot ee debier toe / die ghy sult comen te sien; wesende soo verbe als die voorszepde punt / soo en weest niet onachtsaem om t' loot altoos iyt te wopen / sult comen tot op 5. badē modder gront / ende beneden dien niet loopen: want sout terstont op 4. badem comen; moecht u reguleren naer de diepten die ghy bindt / altoos uwen cours nemende aende zyde van Samatra, boven de 7. badē niet comēde; als ghy de voorsz. debier int ghesicht crijght / en daer beghint by te comen / so sal u de diepten terstont beghinnen te vermeerderen / altoos daer dicht by heen loopende / tot dat ghy daer vooz by zyt / de punt tot op een half myl naer ghenakende.

Van dese derde punt vier mylen nooztaen leijt noch een ander punt / de welcke mē loopt niet dese punt oost zupdoost ende west noord west / uwen cours doede langhs de custe hē / tot op een half myl van landt / op 7.8. badem diepten / is altermael tot die vierde punt toe modder gront.

Van dese 4. punt af tot die eerste mont ofte inwijck

Waer aintret en wanneer men onbeschoont nae t' Eplandt Lusepara den rechten loop nemen mach.

Mercken en opdoeningen des Eplandts Lusepara / en wat gheropen en streckingen daer men dient te houden.

Waer sehouwinge om dooz een Eplandt valsch Lusepara gesnoemt niet bezoghen te werden.

Op drie myle by Lusepara moemen wachten n. en niet over een te beenghen / Ende van den cours dien men houden moet.

Merckteffen en om behouden Coursen te seyl by Samatra / neffens het punt des Eplandts Banca / ende meer ander punten.

Streckinghen ende ontmoetingen des tweeden punts.

Waer sehouwinge op wat plaats men wel op t' loot moet vassen / ende beneden 5. badem niet loopen mach.

Streckinghen ende merckteffen des derden punts.

Streckinghen en merckē des vierde punts/ mits waer schawingh om de monde Palimbā/ te schouwen/ en wat diepte en Courfen men houden moet.

inwijck van Palimbon toe/ (genaemt A prima Boca de Palimbon) mach wesen ontrent twee mylen / en men loopt her oost ende West/ ende o. ten 3. ende w. ten n. Wesende tot op een myl wechys voortae voor by dese vierde punt/ so sult u vande Custe afhoutwen/ naer de Zee toe / om te schouwen de monden van Palimbon, (As Bocas de Palimbon ghenaeft) sult maken dat ghy daer twee mylen van af loopt/ (om oorsake vande veel sande ende ondiepten diemē daer heeft) altoos met het loot inde hant/ onder de 6. badem naer't landt toe niet loopende / om versekert te wesen: want vande 5. bademen comtmen ter stont op de 4. ende van daer op droogh/ en wilt oock niet te diep loopen naer de zyde vant Eylant Banca toewantmen aldaer steenen en Rudsien heeft ligghen/ alwaer die Lunco (dat is: r'schip) van Antam de Payva op liep/ welke was op 15. badem / ende raechten met het Roer aende steenen ofte Clippen/ daerom advertere u boven de 8. badem noch onder de 6. tot vijf ofte 5 1/2. badem toe niet te loopen / tot voor by de tweede mondt ofte inwijck ghenaeemt A Segunda Boca de Palimbon, tot dicht by de derde mont: want als u den bergh vā Manopijn (dat is den hoeck van t' Eylant Banca) blijft int oosten vyz en vzauck / alsdan sult ghy't dwers ober settē / nemende ulven cours twee mylen daer van af/ om te schouwen een Risse die daer zupdtwest van af steekt.

Den inwijck of tweede mont genaemt A Segunda Boca de Palimbon.

Wande Streckinghen ende mercken inde contreen/ ontrent de bergh Manopijn.

Wesende in de contrepe dat u den bergh vā Manopijn int zupdtoosten blijft/ soo sult ghy noorden ende noorden ten oosten aen loopen/ op welke cours sult comen te sien seben Eylandekens/ altesamen byden anderen gelegen; ghenaeemt van die van't landt/ Pulo Tayo, zyn ghelegghen ontrent 15. mylen van Manopijn af; Dese Eylanden sullen u blippen aende zyde van't zupdtoosten; met dese Eylanden ober een zijnde/ sult comē te sien een klein Eylant ghelegghen int noordwesten / welke heeft twee hubeelen / makende t'afsoen van twee mannen / leit ontrent seben mylen vande voorszeyde Eylandekens af/ is ghenaeemt Pulo Pon.

Twee hubeelz als twee mānen / liggen 7. mylen van d'Eylandekens Pulo Pon.

Van dese voorszeyde Eylandekens af/ so is ulven wegh voor by dit Eylant heen/ en soot claer weer waer/ soo sult voor by dit Eylant voortae comē te sien het Eylant vā Linga, t'welcke seer groot is/ hebbende twee hooghe krooten noorden ende zupden vanden anderē herscheyden; op de krootse vant zupden/ te wesen / op de noorder hoeck heeft het eenen spitfighen hoogen top staen/ met twee uytstekende hubeelen ghelyck Hasen ooren; sult op dese cours 9. ende 10. badem diepten binden/ altemael modder gront; Van dese voorszeyde Eylandekens ontrent vijf ofte ses mylen noord oostwaert aen/ leit een ander klein Eylant/ ende dicht by't Eylant van Banca, sult twee ofte drie Eylandekens sien ligghen; als ghy dese comt te siē/ so en wiltse niet voor by passeren: wāt zyn die van Pulo Tayo die ghy soect.

Waerint' tep landt Linga int ghesichte rryght/ en van des selfden ghedaente.

Mercken/ Streckingen en diepte voor by teplandt Linga na t'Eylant van Banca/ en waermeer men d'Eylanden vā Pulo Tayo seker heeft.

By dese Eylandekens van Pulo Tayo wesende/ als ghesepdt is/ soo sult u best doen daer dichtter by heen te loopen/ als by't Eylant vā Pulo Pon, doende ulven cours noorden ende noorden ten oosten aen / waermede sult comē te sien het Eylant van Binton en Pulo Panjon, t'welcke daer dicht by (aende ooster hoeck) leydt / makende van tusschen beyden door een klein Canael; van dit Eylant Pulo Panjon af/ twee mylen naer't zupdtoosten/ lept eē roit

Cours ende merckē vande Eylanden Pulo Tayo na d'Eylanden Binton ende Pulo Panjon

Eylant vol gheboomten/ moecht tusschē bep d'Eylanden/ ofte buyten 'tronde Eylandeken heen passeren: want is ober al schoone ende diepe grondt; u wachtende van een Risse ghelegghen int zupde/ ontrent twee mylen van dit ront Eylant af / daer men de Zee op siet bryken/ mach wesen van een schuet van een Gotingh lanck; uyt dese Eylanden van daen zijnde / soo loopt ter stont noorden aen/ waermede sult comen te sien die Pedra Branca, dat is: de witte steen ofte Clippe / daer wy in de Navigatie van Malacca naer China dichts wils mentie van ghemaecht hebben; Wā hier af voortae sult ulven wegh ende cours nemē als inde beschryptie en Courfen van Malacca naer China geleert is/ waerom niet noodigh is alhier weder te verhalen.

Waerfhouwinghe door een Risse.

Wanneer mē Pedra Branca qua/ dat is: de witte steen int ghesicht rryght.

Vande Eylanden Pulo Tayo voren ghesepdt/ tot het voorszeyde Eylant Pulo Panjon, mach wesen inde cours ontrent 37. mylen/ luttel min ofte meer/ etc.

Het Eylant Pulo Panjon leit 37. mylen van d'Eylanden van Pulo Tayo.

Dat 30. Capittel.

Die Navigatie ende Courfen, midtsgaders de beschryptie van d'Eylanden van Canton, met alle de Custe, hoecken, Havens, ende Eylanden vant Coningh-rijck van China tot Liampō en Nanquin toe, met alle die streckinghe en gelegentheyte van dien, op't breedste en correcte verclaert.

Inde beschryptie vande Navigatie ende Courfen van Malacca naer Chynen toe/ hebben wy aengelwesen d'incornste ende Canalen vande eerste Eylanden diemen noemt van Canton, ghelegen op 21 1/2 graden/ welke is het Eylant genaemt Iha de Sanchoan, ende die andere van daer af/ naer't landt toe ghelegen/ als oock het epland van Vasco de Faria; Sult weten dat van dit eplandt Sanchoan, (t'welcke als ghesepdt is/ teerste ende t'uytste t'Zeewaert ghelegghen is) tot enen hoeck ghelegghen 12. myle van't eplandt Lamon, so looptmen buyten alle dese Eylanden af oost noordtoost ende west zupdtwest; Dese eplanden strecken tot op 38. ende 39. mylen voor by't eplandt Sanchoan voort aen/ ende van't seifde eplandt tot Lampacon zijn 11. mylen/ ende tot die Habē van Macau 18. mylen/ ende van Macau tot het eyndt van d'eplanden zijn 21. mylen; Dese eplanden van Sanchoan af tot Macau toe/ te weten/ van die t'Zeewaert op de ry volghen zijn veel en dicht by den anderen / welke van berde altesamen een land schynen te wesen/ en van daer voort aen so beginnense minder ende berscheydeder te worden / soo datmense berscheydelijck gheuegh can sien ende onderscheyden dattet eplanden zijn; op alle desen wegh tot aen't eyndt van dien/ te weten/ t'Zeewaert daer van af/ en hebt u nieuwers vā te wachtē / dā vā dat ghy voor oogen siet: maer hebt alleentijck 10. ofte 12. eplandekens ofte Steen-clippen/ gelegen 10. mylen van Macau voortae/ te wete/ t'Zee waert van een epland af/ tusschē welke Clippen en epland machmen genoeg passerē/ by't eplandt heen loopende: want is een schoon en groot Canael/ ofte willende machmen t'Zee waert van buytē de Clippē heē vyz passerē/ so mē daer niet en begeert tusschē door te loopē.

Hoe de Streckingē der Canale vā d'Inlacca nae Chyna ligghen/ midtsgaders berber Courfen langhs d'Eylanden Sanchoan/ en Vasco de Faria/ etc.

De Eylanden vā Sanchoan tot Macau schynen eest sameen land te wesen/ ende wat Clippē en Eylandē doorts ontrent Macau.

Sullen als nu alhier verclare de Navigatie ende Courfen / met die Canalen diemen heeft tusschen dese eplanden (diemen noemt As Ylhas de Sanchoan, ofte van Canton) door/ soo is

Beschryptingē der Courfen/ Canalen ende Eylandē tusschen d'Eylanden ghenoeemt Sanchoan of Canton.

foo is te weten dat 14. myle noord noordoost van t' Eplandt Sanchoan af / is gelegen eenen hoek lands / welke van daer af n. aen streck / tot de Haven van Comay toe / oock mede foo loopt het landt van daer af o. aen / vijf mylen weeghs / al waert een eyndt maect / streckede van daer af 4. mylen innewaerts n. aen / van waer het weder o. waert upt comt tot Macau toe ; In dit landt dat n. aen streckt heeft men eenen cleynen inwijck / van waer men o. aen loopt tot Comay toe / wordt bevaren bande Lanteas en Bancoins, dat zijn de Chijnsse barken ofte lichters die de coosmanschappen en goederen aende luncos ofte schepen (die van Syan aldaer comen laden) af end aen voeren; dit landt maect een verschepte eplandt welck men noemt Taaquinton, drie mylen voor by de voorszeden cleyn inwijck voortaan / is geleghen een bande monden ofte inkomsten vande Hevier van Canton, die ghenoeemt wordt Camon, is van eenen schoone inkomst: wát daer groote Bancoins ofte Chijnsche lichters door heen vare / naer de stadt vā Canton toe / voor by dese mont ofte inkomst van Camon voortaan / leit de Haven van Pinhal, en t' Zee waert / te weten / dicht by de inkomst van die is ghelegen een sandt dzooghte daer men hem van moet wachten ; twee mylen voor by dese Haven van Pinhal voortaan / heeft men d' ander mont ofte inkomst daer men naer Canton toe loopt / met die cleynen Lanteas ende Bancoins, twelcke woert genoemt vande Portugesen / As Orelhas de Lebre, dat is: die Hasen ooz / om dieswille dattet binnen int land 2. hooge spitsige toppen van bergen heeft / makende de gelijckenisse van Hasen ooren; een wepnigh binnē dese mont ofte inkomst leit een Risse / diemen ghenoech sien mach ; Van hier af tot de Haven van Macau toe / zijn ontrent 3. mylen / men loopt langhs t' landt heen / door een smal ende ondiep Canael / twelcke maer ander half badem diepten heeft / te weten / met hoogh water.

De wester hoek van Taaquinton voorsz. leit noord en zuden mettet midden van t' Canael / bande Inkomst van Sanchoan ende t' Eplandt van Vasco de Faria; Dit Eplandt van Vasco de Faria streckt oostwaert aen / ghelijck als Taaquinton, en liggen noord ende zuden metten anderen ; Dese Inkomst ofte t' Canael (dat beyde dese Eplandē maect) is van een schoone ende suphere modder grondt / om daer in te ankeren / soo moet men dicht by t' Eplandt van Vasco de Faria setten / te weten / te middewegen alwaert goet verch water heeft; Wande ooster punt ofte hoek van dit voorszede Eplandt af / tot die punt van Taaquinton toe / heeft men een banche van drie badem diepten / modder grondt / wesende het diepste daer op by t' Eplandt van Vasco de Faria voorszede / ende daer ober gepasseert wesende / heeft men meer diepten.

Die gheen die begheert te varen van t' Eplandt Sanchoan af naer Macau toe / heeft twee weghen / waer van die alder sekerste is / uptwaerts aen / te weten / door de mont ofte t' Canael van tusschen t' Eplandt van Vasco de Faria, loopende t' Zee waert langhs d' Eplanden heen / ghelijck als de gheen die van buyten upter Zee comt ; den anderen wegh is oost aen door t' Canael van Taaquinton, en Vasco de Faria heen; Comende aent eynde van dien / te weten / vier mylen weeghs noordtoost aen /

sult comen te sien de Haven van Lampacon, welke zijn twee hooghe ende groote Eplanden met veel gheboonten / streckende o. en w. De mont ofte inkomst vā dese Havē (twelcke tusschen die voorszede Eplanden is) heeft 4. 5. badem diepten binnen in / van moerw modder gront / waerom daer quaet te ankeren is / en daer gaet een gheweldighe stroom / heeft aende inkomst van t' w. een groot eplandē ofte Steen-clippe liggē / te weten / recht te middeweghen bande mont ; die in dese haven begeert te loopen van dese w. 3pde / sal tussche dese groote Clippe / en het 3. epland hec loope / alhier heeft men een banche van 8. spannē waters modder gront / naer t' 3. van dese 2. eplanden heeft men een ander groot en hoogh Eplandt / twelcke streckt n. o. en 3. w. Tusschen dit Eplandt ende Lampacon mach men wel door passeren. Aende oost 3pde bande mont ofte inkomst vande Haven van Lampacon, leit een groot en hoogh Eplandt / streckende noord ende zuden. De zupder hoek van dit Eplandt leit oost ende west / met den ooster hoek van het noord Eplandt van Lampacon, ende het Canael dat tusschen dese twee Eplanden door loopt / twelcke streckt noord en aen / is diep ende schoon / hebbende ontrent een schuot van een Level stuck inde brede.

Dicht aende ooster-hoek van t' zupder Eplandt van Lampacon, leit een ronde steen-clippe / en wat oostwaert aen / is ghelegghen een groot en hoogh Eplandt / streckende aende noord 3pde o. en w. en aende w. 3pde n. w. en 3. oost. Dese Canalen / welke dese steen-clippe maect / zijn diep en sejoon. Van dese Steen-clippe af 3. o. waert aen / heeft men eenen uptgauck ofte Canael / streckende t' Zee waert in / altemael van sant grondt / met 3. badē diepte / waer door alle de Schepen loopen / die van Lampacon af comen / en buyten begheeren te wesen / t' 3p na wat wegē dat het wesen mach: want bande west 3pde ist ondiep / als ghelept is. Van Lampacon 7. mylen oost aen / is ghelegghen Macau, en men heeft een reghel Eplanden op de selfde streckinge tot Macau toe; alle dese Eplanden blyven u aende zup 3pde / ende van daer af tot het vaste landt toe / zijn ontrent 5. ofte 6. mylen. Dese Solve / ofte spatte van tusschen d' Eplanden en het vaste landt / als oock van Lampacon af tot Macau toe / is altemael een ope Zee / en heeft niet meer dan 2. ofte 3. Eplandekens / doch is over al een bankachtighe gront: want het alderdiepste van dien is 2. badem / twelcke is tot op een myl na aen t' vaste landt / ende het Canael / het welke loopt bande Zee af nae de mont ofte inkomst vande Hevier van Canton toe / (diemen heet / der Hasen ooren) loopt langhs de Eplanden vande Haven van Macau heen.

Keerende weder te rugghe / aen t' Eplande van Vasco de Faria, comende met het eynde van dien ober een / so heeft men daer by een ander hoogh ende rondt Eplandt / tusschen dese twee Eplanden door loopt men t' Zee waert in / ende voor by dit voorszede Eplandt / heeft men een reghel van ander Eplanden / welke strecken tot die mont ofte het Canael toe / (daermen door loopt / allinen van upter Zee na Macau toe comt) ende strecken oost noordtoost aen.

Alle dese Canalen ofte doorganghen / die van upter Zee daer tusschen heen loopen /

Waer ontrent d' aen de Haven van Lampacon siet / en bande merckē daer geleghen

Quart anker grondt.

Normen inde Haven loopen sal.

En modder dzooghte.

Streckinge des Eplandē en Haven van Lampacon.

Tusschen een steen-clip en een hoogh eplandt / is een diep Canael.

Andiepten en streckinge vā Lampacon tot Macau.

Gelegghenheit end diepte eens golfs.

Streckinge eens Canaelē nae de Hevier van Canton.

Streckinghen mercken / Eplanden / puntē Canalen / en diepten van t' Eplandt Vasco de Faria / nae Macau ende voorsz.

Streckinge des Havens Comay tot Macau.

Den Inwijck tot Comay wort van Chijnsche lichters bevaert / om de goederen vā Span te byngghen.

De Heviere vā Canton is genoemt Camon / hebbēde boorts voor by haer de haven van Pinhal / met een dzooghte ter Zee waerts diemen schouwen moet.

En cleynen inwijck nae Canton / twee spitsige bergh toppen de Hasen ooren / daer men een Risse sejoonen / en een Canael vā anderhalf badem houden moet op hoogh water.

Van streckingen / Courfen / verch water / diepten / banche / en gront d' des hoecks Taaquinton / ende des Canaelē van Sanchoan by t' Eplandt Vasco de Faria en voorsz.

Van t' Eplandt Sanchoan na Macau zijn twee passagen / en welck heeft daer van is wort verhaelt

Zijn altemael supber en schoo/ en en hebt daer menwers booz te vreesen van dat ghy siet. Sult langhs dese Eplanden heen loopen / die latende aende zupdt zpde/hebbede aen de zpde van't noozden d' Eplanden van Lampacon. Als ghy met die selfde over een comt/ soo sult ghy in't n.o.comen te sien ee Epland/ twelck een punt landts van ee seer witte sant-strant heeft/ op welke punt sult aen loopen: want men heeft van daer af/ nae d' Eplanden van Lampacon toe een sandt bankie/ waer vā het alderdiepste langhs dese punt hee is; sult daer by heen loopen/ tot op een schuet van een gues- teingh naer. So wanneer ghy dese punt ghe- passeert zyt/ so loopt n.o.aen/ so sal u blyven vande zpde van't n.w. ee groot en hoogh Ep- landt / twelcke is ghelegghen o. en w. met het zupder Eplandt van Lampacon; tussche dit en Lampacon en heeftmen anders geen ver- hinderinghe/dan die groote steen-clippe/ hier bozen gheroert; Sult loopen op de 3.o.punt van dit Eplandt aen / dat latente aende zpde van't noozdt west loopede booz't Canael dat tusschen dit en een ander Eplandt (dat west- waerder aen leyt) dooz loopt; Hier dooz we- sende/so rimen in het Canael / twelc vā upter Zee af nae de mont (ghenaest der Hasen oozē) noozden aen loopt / en van't Canael af west- waert aen/so is te wegh na Macau toe. Ic en stelle alhier desen wegh ende cours niet:want hebbe die op een ander verclaert en aengelwe- sen/te weten/inde Nabigatte vā Malacca nae Chyna. Die tusschen dese Eplanden dooz vaert / is hem altoos noodigh met het loot ghestadigh inde handt te gaen en te diepen.

Van Macau 7. mylen n.o.aen / is ghelegen een seer groot en hoogh Eplandt/van een seer hooghen en spuisghen top / leyt inde grootste mont ofte incomyste van de Kebier vā Can- ton, dooz welck de groote Lunco's (dat zijn die Spansche rooybaerbers) in loopen/daer onse schepen/ (te weten/ de Portugesche) oock wel dooz mogen passeren / en vande wester hoek van dit Eplandt/te weten/een half myjl zupen aen zijn ghelegē etliche steen-clippen / tussche welcke en't Eplandt het ober al diep en schoo is/als oock langhs het Eplandt vande zupdt zpde heen. Dooz by dese steen-clippen tZee- waert aen/ heeftmen soanmige cleyne Eplan- den liggen; en wat booz by dese Eplandē/wat meer tZee waert aen/zijn ghelegen etliche an- dere groote Eplandē/en sult tusschen de booz- sepde steen Clippen/ende die cleyne Eplanden niet passeren: maer tusschen de cleyne ende de groote Eplanden moecht vpyelicken sonder schroomen dooz loopen.

Van Macau 4. mylen 3.o.aen/lept ee groot en hoogh Eplandt/ wesen in twee gedeylet met een seer cleyne doozloopt water vande Zee/en verthoont hē van berde als een schip/ en heeft noch wildernisse noch geboomte / een half myjl daer van af nae het landt toe/ heeft- men een ander langhwerpent Eplandt met geboomte/te middelwegen van't Canael; van tusschen dese twee Eplanden/te wetē/inde in- comyste aende zpde van Macau, is ghelegē een steen ofte Clippe daer't water ober spoelt/ waer van u alleen sult wachten: want de rest ober al supber ende schoon is.

Van dit groot Eplandt (dat hem in twee deelt) af / o.3.o.aen 6. mylen / leyt een ander lanckwerpent en hoogh Epland (met een seer swart schynende bosschagie van geboomtē/) welck men noemt Tonquion, en van daer af

een half myjl tZee waert aen / leyt een regel vā 10. ofte 12. Eplandekens ofte Clippē/sult loo- pen tussche die en't Epland hee/alwaer schoo is / ofte moecht oock tZee waert buyten alle d' Eplandekens heen loopen willende. Vā dit boozs. eplādt af nae't landt toe/ tot op ee myjl ofte daer ontrent is gelegen ee ander laech en lanck Eplandt met geboomtē/te middelwegē van't Canael; Van tusschen dese 2. Eplanden heeft een Eplandeken ofte Clippe liggen/en noch ee ander by't Eplād vā te lande waerts: Tusschen dese Clippe van te midwegen van't Canael en't Epland van tZee waert ist diep en schoon/en aende o.n.o.punt van't Eplandt tZee waert/ aende zpde van't landt/heeftmen eenen cleyne Inwijck ofte Wap/ alwaer een goet beschutsel is booz de Monson vāde zupe winden/en heeft goet versch water; Kontz om dit Eplād Tonquion, ist ober al schoon.

Keerde weder op het groote Eplandt vā- den hoogen top/gelegen inde mont vande ke- vier van Canton, te weten/ vāde wester punt van het selfde Eplandt af 7. ofte 8. mylen/ o.3. o.aen/is ghelegghen een hoogh groot en lanck- werpent Eplandt/ twelck is streckende n.w. en 3.o. is gantsch sonder gheboomten ofte ee- nighe wildernisse. Vande zupdt ooster punt van't selfde Eplād af/ ee half myjl tZee waert aen / leyt een ander rondt en hoogh Eplandt. tCanael dat tusschen dese twee Eplandē dooz loopt/ is diep en schoon. Aende n.o.zpde van dit groot Eplandt/ te weten van't midden vā dien nae het landt toe/ zijn ghelegen twee ofte drie lanckwerpende ghecloven Eplandekens ofte Ruidtsen / daer dicht by van een rosachtighe aerde/ sonder eenighe gheboomten. Tus- schen het eynde van't n.w. vā het boozs. Ep- landt en het landt loopt ee cleyne Canael/ dooz het welke die cleyne Bancoins (dat zijn de Chinesche Barcken en lichters) heen loopen. Van Canton tot dit boozs. Eplandt/maecht het water een Golve ofte inwijck; Dooz dese contrep looptmen alsinen van Japon af tot.

Van dit lanckwerpēt en rondt Eplandt af/ te weten/ van de mont van tusschen beyde/ 7. mylen o.n.o.aen / heeft het landt eenen hoek van een hoogh en effen land boven op/ vol vā een swart schynende wildernisse/hebbede aen dees zpde van het w.3.w. een steyl afghelicht landt/en na het o.n.o.loopt het al dalende af. Van dit landt af steekt een punt tZee waert in/ende recht teghens dese punt ober/tot on- trent een woer schuet berde / is ghelegghen een groot en lanck Eplandt / streckende ghelijck als de Custe. Het Canael van tusschen dese punt en't boozs. Eplandt heeft schaers 3. vā- dem dieptē. Binnen dit punt na het land toe/ te weten aende w.3.w.zpde / heeftmen veel en goede Heeden te anchorē (booz de Monson vā Chyna) op 7. ende 8. vadem diepten/modder gront; Ich heb daer aen anchor ghelegen/co- mende van het Epland Japon af/ en quamen dooz't boozs. cleyne Canael gelooopen; Alhier volcpenden alle de Eplanden van diemen heet As Yhas de Canton, ofte d' Eplandē vā Ca- ton. Dese wegh vande 2. boozs. Eplandē af/ tot dese punt ofte hoek landts toe/ maect een Golve/dooz den grooten Inwijck die't heeft; is op dese diwers wegh ober al supber ende schoon/ende alst eenigh hart weer is/soo gaet alhier een seer hol water/namentlicken/dicht by't Canael vande twee Eplanden.

Van dese boozs. punt vant landt en hoek vā de Eplandē af/ 6. mylen de Custe boozt af/ is ghe-

Strekingen/ Mercken/ Eplanden/ Canalen ende diepten/ etc. vā het groote Eplandt nae Tonquion/en ander Eplan- den.

Goede bes- chutsel booz de Monson/ en gherief vā versch water.

Besegeninge van't groote Eplandē nae de Kebier vā Canton/ tot ee ander Eplādē en de plaetsen daermen van Japon af tot.

Nencomende mercken ende ghedaenten van't lanck- werpent Epland o.n.o. aen/ tot een uytstekende punt landts

Canalen schaers 3. vā- demen diep een goede Heede.

Het eynde der Eplanden vā Canton.

Golfe dooz den grooten Inwijck is boozgaens supber ende schoon / maec gaet hol in hart weder.

En punt landts van witte strandt daermen op aseptē moet.

Hoemen boozs streckē sal/en wat per- rickelen te schouwe zijn.

Want eermen inde Canael (de Hasen oo- ren genoemt) is/ en hoe dat streckē nae Macau.

De noozdt- ooster streck- kingen/ Mercken/ Eplandē Clippen ende diepten van Macau tot de Kebier vā Canton.

En hoogh Eplandt met ander mercke en diepten zupdt oost- waert van Macau.

En steene Clip diemen schouwen moet.

Een Inwijck hebbende sommighe Eplandekens ende Clippen in de mont van dien ligghen/te weten / aende 3pde van t o.n.o. de welke een goet beschutsel zijn voor eenige stormen en onweder; Men heeft alhier victualie en ander lijftochten van doen / wesende 4. mylen t Zeewaert daer van af / is gelegghen een strenrootse ofte Clippe (die he van verde verthoont gelijk een seylent Schip) op de hooghte van 2 2/3 graden. Dese Cufte is langhs de Zee heen / altermael van een leegh landt en sandt-stranden/wesende van binnen een hoogh land/strecht o.n.o.aen/ tot ee punt landts toe/ ghelegen 1 1/2 mylen van t Epland Lamon; men mach het ober al ankeren/en is inde distantie tot dese pnt land toe 18.myle.

Clippe op 22. en half grade/ verthoont he als een seylent schip.

Drooghten en Riffen va root fant / die gheen Canael hebben.

Et punt lads op den 25. en half graden daerinen buyten alle hoeken loopt.

Ghelegghent heyt va lads do Sal / ynde een groote haven.

De Kibier Porto de Pezas/daer de Chynische 3pde werck ghemaeckt werden.

Het Eplandt Lamon leyt op 23. een vieldel grade.

Yoe hem het Eplandt Lamon verthoont almen van Macau comt als mede va de Clippen en perijckelen daer onrent.

is ghelegghen eenen Inwijck / hebbende sommighe Eplandekens en Clippen inde mont van dien ligghen/te weten / aende 3pde van t o.n.o. de welke een goet beschutsel zijn voor eenige stormen en onweder; Men heeft alhier victualie en ander lijftochten van doen / wesende 4. mylen t Zeewaert daer van af / is gelegghen een strenrootse ofte Clippe (die he van verde verthoont gelijk een seylent Schip) op de hooghte van 2 2/3 graden. Dese Cufte is langhs de Zee heen / altermael van een leegh landt en sandt-stranden/wesende van binnen een hoogh land/strecht o.n.o.aen/ tot ee punt landts toe/ ghelegen 1 1/2 mylen van t Epland Lamon; men mach het ober al ankeren/en is inde distantie tot dese pnt land toe 18.myle.

Sult weten/ dat vade contreye van t epnde van d' Eplanden van Canton af / tot het Eplandt Lamon toe/ te weten / 18.myle t Zee waert in/ zijn ghelegghen etliche drooghten en Riffen va root fant / die met leegh water ontdeckt zijn / op welke plaerse de Diffchers va alle dese Cufte haer visscherye houden; Alle dese vooz3. drooghten en Riffen zijn gheslote/ sonder eenighe Canalen ofte passagien te hebben.

Vande boven gementioneerde punt lads (die 1 1/2 mylen van t Epland Lamon leyt) af / tot die Enseada dos Camorijs,) dat is den Inwijck vande Barnaet) toe/ die vade Chynen Cayto ghenaeint wort / ghelegghen op de hooghte van 2 5/8 graden ruym/looptmen de Cufte n. o. en 3. w. en n. o. ten o. en 3. w. ten 3. te weten/ buyten alle de punten en hoeken hee/ is inde cours 86. mylen. Nu heerende weder tot den hoek/so heeftmen van daer af tot Lamon toe 15. myle. Thien mylen va de vooz3 hoek vooztaen/lept een Kibier/ghenaet Ryo do Sal, (dat is / de Kibier van t Sout /) van waer het Sout na Canton toe geboert wert; is van een groote Haven en incomste. Dese Kibier van t Sout ghepasseert wesende / te weten/ 4. mylen voozt aen / heeftmen een ander Kibier/ ghelegen by een ander punt lads ofte hoek/ welke Kibier van de Chynen genaemt wort Chaochen, en vande Portugesen O porto de Pezas, dat is de Haven vande Stucken: want alhier ghemaect worden de goede Chynische stucken van 3pde/ en ander costelijck tuijch. Dese Kibier is seer groot/ en heeft veel bewoonde plaersen ende vletken te landwaerts in / langhs de water cant heen ligghen; is ghelegge met de zuydweste hoek van het Eplandt Lamon, o. 3. o. en w. n. w.

Het Eplandt van Lamon is ghelegghen op de hooghte van 2 3/4 graden; is groot en seer hoogh/bedect van wildernisse en ghehoointe/ strecht ghelijck als de Cufte leyt/ onrent een myl weeghs verscheden van t vaste landt/ alsmen (van Macau af comende) daer langhs by heen seylt/te weten / aende 3pde van t w. 3. w. soo doet het hem op ghelijck als twee Eplanden/ alhoewel dat het maer een en is; heeft aende 3. w. 3pde / ofte de 3pde van t landt sommighe steen-clippen recht by hem liggen / die met leegh water ontdeckt zijn / en met hoogh water/so breecker de Zee op. Vooz3 soo is alle de reste van t Canael va tusschen t Epland en t vaste landt schoo / supber en diep geroech/ ebenwel so en machmen daer niet door passeren: want is vol van wildernisse / en ander driftrich tuijch/ al hoewel dat ic daer door geseest hebbe vooz nootshalven: maer was niet groot moeyten / waer omme niemandt

rade daer door te loopen / ten waer met een Soma,) dat is een Chynische Carveel/ daer 3p met langhs de Cufte varen / en haer handelinge dypven; aen desen vooz3. 3. wester hoek van t Epland/ so liggen t Zeewaert daer van af / etliche clepne vlacke Eplandekens en andere Ruytsen / tusschen de welke en het Eplandt men niet passerē en mach/ en heeft aende noozdt ooster hoek / aende 3pde van t landt/ een seer grootē Inwijck/ al waermen ee goet beschutsel en louwe Kee heeft vooz alle winden / daermen van gelycken met onse schepen mach in loopen/ noodigh wesende; heester 3 1/2 vadem diepten/ inodder gront; Om nu daer in te comen / soo sult ghy ghenaken en loopen aende 3pde van t 3. w. want ick hebber selver in gheweest.

Van dese zuydweste punt van t vooz3. Eplandt af / anderhalf myl t Zeewaert in/ heeftmen een Risse/ die he boven t water verthoont; is van sommighe swarte steenen/ die op een ry oostwaert aen strecken/ tot onrent 3. myle weeghs / en heeft aen t epnde va dien/ 3. vlacke lanckwoypende Clippen op een ry ligghen / waer van d' upterste de grootste is; Men en mach in geenderley wyse ober noch tusschen dese Risse en t Eplandt / heeft een seer goet Canael: want ick hebber selver door ghepasseert / heester 20. vadem diepten van diejn dun en vlack sandt gront/ en hebber anders niet te doe / dan u alleenlick te hoeden vooz t Eplandt/ en de vooz3 Risse; 't is goet (vooz de gheen die van lapon af comt) daer by daegh vooz te loopen: want soomen t Zee waert buyten om loopt/ om de Risse te schouwen) so ghebuert het wel datmen de winden aldaer scherp vint / en daerom qualick aende Cufte can ghevaken/ waer vooz 3p (so hem t weer verheft) groote moeyten passeren.

Van dit Eplandt Lamon af / 6. ofte 7. mylen o. n. o. aen / is ghelegen de Haven va Chabaquon, welck is een arm vander Zee / die seer diep te landwaerts in loopt / n. o. waert aen/ heeft aende incomste van dien / te weten/ aende 3. o. 3pde ee dicke en grove punt landts ligghen; die hem van daer voozt aen seer verheft en hoogh op loopt/ ende aende 3pde van t n. w. ist een leegh landt van sandt stranden. Vade vooz3. punt landts af op de selfde strekinghe / een schuet van een goetelingh verde/ is ghelegen een Risse va sant daer t water op breekt. Die in dese haven beghert te loopen/ moet ghenaken de 3pde van t 3. o. loopende langhs de punt vande incomste heen / heester derdehalf vadem diepten. Een half myl bove de vooz3. punt landts / te weten / aen t landt van t zuyd oosten / is ghelegen eenen clepnen inwijck ofte Bay van modder grond/ welke haven een goet beschutsel is vooz eenigh onweert/ en tot meerder betsekerheyt/ so machmen daer soo dicht aen het landt loopen/ datmen inde modder blijft steken/ en spynge also aent landt van het n. w. het welke vooz by een Eplandeken is / daer een bewoont vletch ofte stede leyt / alwaermen veel probande en lijftochten vint. Dese vaert doetmen aldus met Iancos ende Somas, dat zijn Chynische schepen ende Boots; Dese Haven is gelegghen op 2 3/4 graden.

Nichter desen inwijck/te weten/ aende 3pde vade Zee leyt eenē anderē Inwijck / alwaer langhs hee (te wetē ee schuet va ee Lepel-stuck daer va (zijn gelegē 4. ofte 5. Eplandekens ofte Clippen/

Eplanden en Ruytsen daer qualck te passeren is.

Inwijck daer men vooz alle winden goede Keebe heeft van 3. en half vadem diepte.

Een swart steernigh Riff 3. mylen lanck met 3. Clippe aen t epnd.

Goede Canael tusschen het Riff en het Eplandt van 20. vadem.

Vadend waer om beter door het Canael dan buyten om het Riff te loopen is.

De haven va Chabaquon leyt 7. mylen van t Epland Lamon/ hebbende aende 3. o. 3pde een punt landts.

Een sandt- rif op de selfe strekinghe.

Doemen best inde haven loopen mach.

Een clepnen Inwijck by de punt lads ynde goet schutsel in naam.

Een bewoont vletche daer men probade can comen.

De Haven leyt op 23. een half graden.

Een ander inwagch met sommighe Clippe/ daer men tusschen 'tlandt en de selve passeren mach.

Ghebaente des landes tusschen de twee inwagke

Van de Habé van Chabaqueo tot Chinchon looptme 22. myle n. o. en n. o. ten o. aen. Soede diepte ende quade stroomen by't landt.

Vande swarten inwagch een swarte wildernis gelykede / heeft goede reede. Twee mylen verder liggen twee warte steen-clippige Eplanden/ zinde tussche 't naale landt/ en de selve o. ver al schoon.

Vande steekinghen/clippen/ reeden/ diepte/ versch water/ ende gronden tusschen den swarten inwagch ende de Eplanden/ Chiocon.

Clippé/ tusschen de welke en 'tlandt men passeren mach : want isser schoon en diep. Dese Inwagch vande Eplanden is een beschutsel door de Monson van Malacca, (dat is door de winden die inde tyden datmen vā Malacca af nae Chyna comt wapen/) heeft binnen in seer goede schoone grondt; 'tlandt ghelegghen tusschen dese twee voorsz. Inwagchen/ is van een hooghe en groene landouwe/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ en de voorsz. sepde Eplandekens zyn ront en hoogh / streckende altermael op een rylanghs 'tlandt heen.

Vande voorsz. Haben van Chambaqueo af tot Chinchon toe/looptmen de Custe n.o. en n.o. ten o. aen/ is inde distantie 22. myle; is altermael van een hoogh landt/ en men heeft er dicht by't landt 16. vade diepten/ en daer loopen veel quade en groote stroomen; Keerende op Chabaqueo, so heeftme van daer af 6. oft 7. mylen voort aen/ A Enteadá Pretta, (dat is den swarte Inwagch gesept/ vā die van 't landt Lauho ghenaeint/) boven welke is ghelegen een hoogh landt / met een seer swart schpude wildernisse/ en heeft inde mont vande inroste twee Eplandekens ligghen; is binnen in van een schoone ende goede gront/ weseude een beschutsel voor etliche windē / alwaer Ruy Lobo met zyn schip / en noch een groote Lunco ofte Chyns Schip verwinterd heeft. Twee mylen t Zee waert daer van af / ligghen twee Eplandekens van witte Steen-clippen/ dicht by den anderen/ tussche welke en 't vaste landt ist ober al schoon.

Van dese Enteadá Pretta, ofte swarten inwagch / 7. mylen voort aen/ zyn ghelegen twee hooghe en cleyne Eplanden / wat nicer lancwepender dan rontd/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ seer dicht by den anderen/ streckende n.w. en z.o. hebbende tusschen heyden 3. ofte 4. steen-clippen. Dese Eplanden en Clippen liggen verschepde van 't vaste landt/ ontreut een half myl weeghs / en daer recht regens ober leyt eenē cleyne Inwagch/ vā eenen seer leegē hoeca ofte punt lāds langhs de Zee heen / en aen 't Eplandt dat aldernaest het landt leyt/ te weten / vande 3. w. 3pde / is ghelegghen een sandt-bay / 'twelck een goede Bee is van 7. en 8. vadem diepten/ so dat u de Clippen die t Zee waert byden/ een beschutsel maken; sult het landt vande Sandt-bay wel dicht ghenaken: want ick heb daer selfs in ghelegghen / om dat ic daer met een groot ontweer in liep/ comende van Japon af. De Japonen hebbender oock wel by wpen met hare schepen in verwinterd. Dincomste daer van is aende 3pde van 't n.o. wel dicht by de pūt vā 't Eplandt (die nae 't landt toe leyt) heen; sult altoos in 't incomen wel dicht nae 't Eplandt aē loeyen/ om de Habé niet te missen/ en moecht altoos (so aende n. o. 3pde / als aēde 3pde van 't 3. w. tusschen 't Eplandt en 'tlandt) ypt en in comē. Men heeft oock op dit Eplandt versch water. Dese Eplanden worden ghenaeint Chiocon; isser ober al supbere gront/ uytghesondert alleenlickē een steen-clippe daer men het water op siet breken/ ghelegghen een schuēt van een guetelingh w. waert vande Bee af.

Van dese Eplanden van Chiocon af/ drie mylen voort aen/ leyt de Haben vā Chinchō, ende twee mylen verschepden van 't landt af/ zyn ghelegghen twee Eplandekens van witachtighe Steen-clippen/ tusschen welcken en 'tlandt / als oock daer byten om t Zee waert ist ober al schoon. Van dese Eplandekens af

twee mylen voort aen/ ende eē half myl vā 't landt / heeftmen een hoogh en rontd Eplādekē ligghen/ waer van een Riffe af steekt/ tot op een half myl t Zee waert in / daer men het water op siet breken; sulter u van wachten. Tusschen 'tlandt en dit Eplandekē zyn 't altermael ondiepten; Tusschen dit Eplandekē en den hoer vande mont van Chinchon leyt eenen cleyne Inwagch/ daer de Schepen (inde Monson van Chyna) setten. Alle dese Custe van Chabaquon af tot Chinchon toe/ is vā een hooghe landouwe/ met diepe ende schoone gront / uytghesondert alleenlickē de voorsz. Riffe vā 't Eplandekē.

Die Haben van Chinchon (comende van dese 3pde van 't 3. w. af) heeft boven hem ober legghen een seer hoogh landt / met een steenroote boven op/ in ghelijkenisse van een pylaer ofte colomme (als de Varella aende Custe van Champa,) dit hooge land ofte geberghe/ gaet al dalende (na eenen uytstekenden hoek ofte punt landts) af; en comende van de 3pde van 't n.o. te weten/ van upter Zee/ soo heeft er een groot open/ met sommighe Eplandē inde mont. Vande voorsz. hoek af/ soo strecht het landt noorden aen/ ontrēt anderhalf myl/ en van daer keert het weder nae 't w. n. w. hebbende een arm vāder Zee/ die een groot stuck weeghs te landwaerts in loopt; Op de selfde streckinge/ so heeftmen (aen dit land dat vade punt vāder Zee/ tot dat ander punt / daer 't landt nae 't w. n. w. strecht) een lancwepent en hoogh Eplandt/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ streckende gelijk het selfde landt/ en leyt een cleyne half myl van 't landt verschepden / en heeft vande 3pde van 't landt een goede Sandt-bay/ te midbeweghen van 't selfde Eplandt/ te weten / een schuēt van een Bas/ west waert aē / leyt eē verborggē Clippe ofte Steen-plate/ van 18. span waters / beslaende wepnigh plaets / alle d'ander reste is schoon en supber om te mogen anchoren. Dit Epland heeft goet versch water; Alhier heeft Diego Pereira met zyn Schip verwinterd; Men en loopt by dit Epland niet aēde 3. 3pde; maer vande oost 3pde byten om heen; Comende alsoo vande noozdt 3pde binnen in de voorsz. Haben.

Van dit Eplandt een quartier myls noorden aen / zyn ghelegghen drie Eplandekens/ streckende metten anderen oost ende w. Van daer af nae 't land van 't westen toe/ heeftmen een Canael van ontreut een half myl breedt/ diep ende schoon; Men mach ooc wel tusschen 'teerste ende d'ander twee Eplandekens door passeren / willende; 't ooster eplandekē ist langhste en tgrootste van alle drie. Dese eplandekens ligghen verschepden vā 't noozderlandt/ ontreut een groote myl/ welck land is een seer hooghe landouwe. Een schuēt van een Bas vā 't ooster Eplandekē noorden aen / is ghelegghen een groot ende hoogh Eplandt / streckende noorden ende zupen / het welke heeft aende west 3pde een Sandt-bay; Onder het beschutsel van dese Sandt-bay / te weten / dicht by het landt heeftmen een goede Bee om te anchoren / met een seer schoone gront / alwaer dickwils de Porzugische schepen gelegen hebben / aldaer goederen en waren ladende / van die daer te lande vallen. Van desen Inwagch een schuēt vā een guetelingh / 3. w. aen / ende een schuēt van een Bas vande ghementioneerde Eplandekens/ leyt een Sant-plate van 12. span waters.

Doortē

Van streckingen/ Riffen/ Eplanden/ Clippe/ diepten/ hoeken/ inwagchen/ gronden/ tusschen d' Eplanden/ Chiocon/ en de Haben van Chinchō.

Van streckingen/ lander/ Riffen/ punten/ Riffen/ Eplanden/ Wapen/ Clippen/ versch water/ gronden ende diepten des havens van Chinchō 3. w. waert.

Vande ftree-
kinghen/Ep-
landen/ant-
dowen/Can-
alen/diepte/
gronden/Ree-
den/platen/
en Inwijck
des habens
Chinchen tot
het Eplandt
Tantaa/noord
waerts.

voorts so is alle de reste schoon. Op de fter en langhs d'Eplandekens heen/ heeft men groote stroomen. De beste plaets om te anchoren ende het alderfcherste te ligghen / is dicht by de zupder hoek / om van de stroomen be- byjt te wesen / ghy en sult den hoek vande strant (van den Inwijck) nae het noorden toeniet te passeren: want is ondiep. Die van Liampo en Iapon af comen/loope in dese ha- ven/door't Canael/ van tusschen dit Eplandt en die drie Eplandekens/welcke schoon is/va 5. en 6. vadem waters / twelck men van ghe- lijcken heeft langhs de Eplandekens heen/ te weten/soo wel aende zyde van't landt/ als te Zeelwaert/ uytghenomen de sant plate boven verhaelt. Dit Eplandt wort van de Chynen gheenaemt Tanta; Twee mylen van die Ep- landekens t'Zeelwaert af/ leyt een cleijn en ge- slooft Eplandekens/geheeten Tanchaa. Van't Eplandt Tanta tot het noorder landt / is on- trent ee myl weeghs / twelc altermael ondiepe gront is / so dat men der gheenens door passe- ren mach/noch oot op ee groot stuk weeghs Zeelwaert daer van af.

Ontrent het
Eplandt Ta-
taa groote
ondiepte te
Zeelwaert in.

Van dit Eplandt Tanta af/ ee myl weeghs westwaert aē / is gelegen de mont ofte incofste banden arm vande Zee / welke mach wesen van een half myl inde breedte ; en 't landt vade 3. zyde/ heeft een punt landts / tegens 'twelcke over (te weten/aen't ander land vade n. zyde) is gheleghen eenen Inwijck ofte Bap / met seer goet beschutsel/ daer heen die Armade vā des Coninghs vā Chynas Schepen outhou- den. Een myl weeghs vade voorsz. punt lāt af/ de Revier innelwaerts aen/ leyt een eplandt (by't zupderlant) met sommighe roode Dup- nen; Te middelwegghen van dit eplandt/ te we- ten/ aende zyde van't zupder landt steect een punt landts uyt; Wat voorsz. by dit punt w. aē/ heeft men een cleijn Bap aen't selfde Eplandt/ in welcher mont de Schepen anchoren; alhier leyt men bukten alle stroomen / onder het be- schutsel vade voorsz. punt landts. 't Gebuert oock wel dat de Schepen somtijts door on- arhtsacmheyt oyt droogh blyden/om datse te dicht aen't land comen/doch en doet hen geen schade ofte lesel:wāt is weecke modder grōt. Van dese voorsz. punt afnae den ooster hoek van't selfde eplandt toe/ heeft men een seer goede plaetse om de schepen op't landt te halen en te versien / alwaer de Portugesen huer schepen dickwils versien en geconserteert hebbē. Van ghelijcken soo heeft men alhier veel probande en linstochten; Sult weten dat die Schepen/ (by't eplandt Tanta liggende) albaer het on- weder niet en verwachten: maer so haest als zy eenigh quaet vermoeden van tempeest ofte quaet weder krygē / so lichtense terstont haer anchor op / en coment setten by dit Eplandt: te wete/ inde mont vande voorsz. clejne Bap/ wel dicht by't zupderlandt heen; op alle desen wegh ist over al schoon. Dese have vā Chin- chon leyt op de hooghte van 24. graden.

Vande ghele-
ventheyt der
monste w.
waerts van't
Eplandt Tan-
taa/tot een
punt landts
en inwijck
daer de Arma-
da des Con-
inghs Chy-
na outhoudē.

En Bape en
punt landts
daer de schepē
beschermut lig-
ghen.

Goede plaetse
om de sche-
pen op te hale
ende te ver-
sien/hebbende
noch goede
lystochten.

Onder het
Eplandt Ta-
taa dient men
geen onweder
te verwachte.

De haben vā
Chincho leyt
op 24. ee vā
reindeel grad.

Goede Reede
en Haven vā
Chinchen
door't Epl-
land Tanta
om een punt
landts in een
inwijck Lialoo
ghenaemt.

gront / streckende alsoo tot het eplandt toe/ want tusschen 'tselfde eplandt ende het landt ist oock altermael droogh ende ondiep/ als vo- ren gheseyt is.

Van desen Inwijck van Lialoo af voort aē/so beghint het land wat leeger van hoorh- ten en hievelen te worden/sonder eenige hoo- ghe gheberghen/(als de doorgaende)meer te hebben / ende is van luttel wildernisse / en op plaetsen gantsch geen; is ee seer schone Cufte/ en hebter niet te vreesen / dan dat ghy vooz- ooghen siet.

Van Chinchon tot de Haven vā Foquie, zijn 40. mylen/ en men looptet n.o. ende noord oost ten oosten aen.

Van de punt van Lialoo af / twee mylen voort aen / is ghelegen een vlack eplandekens/ te weten een half myl verschepe vā't land/ en noch een ander halve myl voorder aē / lig- ghen twee eplandekens by den anderen / wat dichter by't land; Dicht by de selfde heeft men een Revier / hebbende aende mont van dien sant stranden/ met een leegh land. In dese Re- vier loopen de Somas ofte Chynische schepē/ die na de Stadt van Enon wille wesen/wel- ke daer binwen in is gelegen / al waer men veel Chynische waren en goederē heeft. De Cufte 7. ofte 8. mylen voort aē / so heeft men de punt van Chenchen gheenaemt / welck is van een hoogh en hael landt/van een witte en rosach- tige coluer / stekende wepnuigh ter Zeelwaert in; heeft vande noordt ooster zyde eenen clej- nen Inwijck ofte Bap / en daer boven ober een seer hoogh ende steijl afgeheite landt; In desen Inwijck leyt een groot eplandekens / tus- schen twelcke ende de punt landts men daer in loopt. Van dit eplandekē af/ een schuet van een hoer na't n.o. is ghelegen een steen plate/ een halve vadem onder water / ende nae het noordt werten van't selfde eplandekens af / te weten/tusschen dien ende het landt / leyt een ander steen; en aende zyde van't land heeft men by dit eplandekens een goet beschutsel om te anchoren. Ick hebbe in dese Haven selver ge- legghen/te weten/ wat naerder aent eplandekē als by't landt met twee luncos. (dat zijn groo- te Chynische schepen) wesen de een peder wel van 500. en 600. Bahren, rekeninge van In- dien/twelcke is ober de 90. varen/ en liepde langhs de punt landts heen in; Boven op dese punt landts/te weten / oyt opperste / leyt een groote bewoonde Stede. Noordt noordt oost van dit eplandekens af / zijn gheleghen twee lanchwerpende ghecloken eplandekens van rootachtighe coluer : maer en hebben gheen schoone gront noch eenigh beschutsel; Twee mylen aleernien by dese punt van Chenchen comt/soo heeft men te landwaerts in/ te we- ten/ nae Chenchen toe eenen bergh ligghen/ van ghelijckenisse van Monte Fermoso, ofte de schoone Bergh.

Desen voorsz. bergh is gheleghen van Chinchon af 13. mylen. In dese con- trepe soo heeft men ses ofte seven mylen van het landt af sommighe Bopē met ghecoluer- de blueghelen ende vlagghen ligghen / welke zijn van de Wiffchers van het landt / daer zy henlieber netten ende want met af teijkenē; ende de Somas, (dat zijn de Chynische Car- veelen) van dese contrepo/ zijn niet overloopen ofte verdecken gants teenemael ghesloten/ met slechts een seyl alleen / sonder eenigh an- der ghereetschap meer.

Chinchen/ en
de Haven van
Foquie/ lige
ghen 40. n. o.
ten berfche-
den.

Vande ftree-
kinghen/Ep-
landt/Revier/
ren/stranden/
plate/Reede/
Berghen/In-
wijck/ber oō-
de Stadt ende
Chynische
waert/ voorsz.
punt van
Lialoo/tot het
punt van
Chinchen.

Schaeite vā
sommighe
schepen ende
vlagghen van
eenige Wif-
schers.

Wanden hoek van Cheuchon af 7. mylen
 voort aen/ is ghelegen 'tzuyd west eyndt vā t'
 Epland (vande Portugelen geheeten) Ilha dos
 Cavallos, dat is/ het Eplandt vande Peerdē/
 en voort vande Chynen ghenaeint Tachoo,
 hebbende den naem nae een groote stad/ also
 geheeten/ die daer niet verde van daer en leyt/
 te weten/ de Rivier 2. mylen innewaerts aen.
 Sult weten/ dat dit Eplandt ghelegen is bin-
 nen de Cufte/ omringht wesende van een arm
 vande Zee (ghelijck als het Epland van Goa
 in Indien/) welke arm vande Zee 5. mylen
 voort aen aende selfde Cufte weder wyt comt/
 welke wytcomste ofte mont gheheeren wort
 Puyfu. D' eerste mont van t' 3. w. mach wesen
 van ontrent eē half myl breet/ en vande punt
 van t' Eplandt af nae binnen toe / tot op een
 halve myl / heeft men daer langhs heen goede
 ancker grondt / om te setten voor de winden
 vande Monson vā China, vā 10. 11. vadem
 diepten/ schoone grondt; men sal hem wachtē
 van t' landt van 3. w. twelc leegh is vā sant-
 stranden/ en is daer langs heen over al bāck-
 achtighe en ondiepe gront: want ic hebbe dit
 ganse Eplandt van binnen in gheheel om-
 ghelooopen; heeft veel ondiepten/ ende daer is
 eē Canael/ waer vā het alderdiepste twee va-
 dem is; Die daer begheer binnē in te loopen/
 is noodigh een man van t' landt te hebben die
 daer kunschap heeft. Wy liepē de mōt van t'
 n.o. in / twelc de smalste en ondiepste is / en
 heeft een verborghen steen clippe onder t' wa-
 ter ligghen/ te weten / dicht aende 3yde van t'
 Eplandt/ ontrent een schuet van eē guetelingh/
 de punt binnewaerts aen. Van dese Steen-
 clippe af nae de punt toe/ moghen wel Sche-
 pen ankeren. Bepde dese Havens zijn sonder
 drooghten ofte ondiepten. De Cufte van tus-
 schen beyden/ te weten / van d' ene mont tot
 d' ander; is van sommighe roode Dupnen/ en
 van een kael landt/ is daer langhs by heen o-
 ver al schoon. Vā dese mont van t' n.o. af een
 myl t' Zee waert in/ leyt een cleijn Eplandekē.
 Vande maent van April af tot September
 toe/ so wort in dit boorz. Eplandt veel Vee
 ghewept / als oock Peerden en dierghelycke/
 waer van t' de Portugelen dē naem van Ilha
 dos Cavallos, ofte vande Peerden ghegheven
 hebben/ als vozen.

Vande mont van Puyfu van t' boorz. Ep-
 landt vande Peerdē/ 8. mylen de Cufte voort-
 aen/ heeft men eē grove en dicke punt landts/
 met een wildernisse boven op. Dicht by dese
 punt is ghelegē een groot rōndt Eplandeken/
 waer van het Canael van tusschen bepde seer
 smal (doch schoon) is/ daermen (noodigh we-
 sende) tusschen heen door mach loopen. Vāde
 boorz. pūt af nae t' 3. w. toe/ so is het eē hoogh
 landt met wildernisse/ ende van daer af nae de
 Zee toe/ heeft t' eē groot groē velt ofte pleijn;
 Langhs dit groen velt heen/ ist seer goet an-
 kerē voor de windē vāde Monson vā China,
 is modder grondt; Op de boorz. punt landts
 leyt eē bewoonde Stadt / ghenaeint Pinhay.
 Van dese punt van Pinhay af / de Cufte 5.
 mylen voort aen/ leyt de Haven vā Foquyen,
 de welke een groote Rēe heeft/ en is alternael
 van een grof dick landt met wildernisse/ ende
 binnē by t' lādē van t' 3. w. so heeft het eē groot
 rōndt Eplandeken / met een swart schynende
 wildernisse. Voor by dit Eplandeken na bin-
 nen toe/ soo leyt de mont vande Rivier/ aende
 welke is gelegē eē seer groote stat omringht
 met gheweldighe mueren en torens / en heeft

eē Brugge van t' landt af stekēde/ aēde welke
 (die schepen die huer daer onthoudē) gebōden
 ligghen/ dese incomste is schoon ende vry.
 Van dese Haven van Foquyen af / 5. myle
 voort aen/ is ghelegghen den Inwijck (vande
 Portugelen genaemt/ A Enseada dos Cama-
 roins, dat is den Inwijck vande Garnaet) en
 vāde Chynen Cayto geheetē. Op desen weggh
 zijn gelegghen sommighe clepne en hooge Eplā-
 dē/ sonder eenige geboomtē ofte Wildernisse/
 te weten/ ontrent 3. groote mylen van t' landt
 af t' Zee waert aen; Men heeft tusschen dien en
 daer rōndt som over al Rissen en Steen-clip-
 pen/ en schijnt op eenige plaetsen Canale ofte
 doorgangē te hebben: want ic hen daer selver
 door ghelooopen met een Piloot van t' landt.
 Men sal hem van dese Eplanden wachten.
 Van t' eynde van dese Eplanden af / 2. mylen
 voort aen / so heeft het landt een punt van een
 dick en grof landt/ gants sonder eenighe wil-
 dernisse ofte geboomtē; aen t' eynde van elke
 myl/ soo heeft men w. 3. w. aen twee Eplande-
 kens ligghen/ en aende 3. w. 3yde van dit punt
 is een goet beschutsel / voor de winden vande
 Monson van Chynen/ hebbende se schoone sant
 gront: maer hebt de windē seherp om bytten
 d' Eplandē om te loopē / door welke oorzake
 wy daer tusschen door liepen: maer en is niet
 goet voor onse schepen. Men d' ander 3yde van
 het n.o. van dese boorz. punt / te weten / seer
 dicht by t' landt is ghelegghen een cleijn hoogh
 Eplandt/ streckende n. w. en 3. o. Het Canael
 van tusschen dit Eplandt en het vaste landt/
 wesen van een Bas schuet breet / met 3. va-
 dem diepten/ het meestendeel steenighe gront/
 in voegen/ dat so haest als men de anckers laet
 vallen/ soo zijn de touwen en Cabels terstont
 aen stucken ghesneden/ vande seherpte vande
 steen. Dit Canael en kammē van verde niet
 sien/ het Eplandt heeft aēde 3yde van het lādē
 een clepnen Inwijck ofte Dap. Die gheen die
 hier met een onghēval quam/ ghelijck het my
 ghebuerde/ sal daer in loopen/ te weten/ dicht
 by het Eplandt heen/ so seer aen loebende/ dat
 hy met die boorz. kiel op t' drooggh vande strāt
 vande boorz. clepnen Inwijck loopt / om op
 het diep vande harde grōt d' anckers te sette:
 want soo ghy t' quaemt te setten in de Zee/ soo
 sullen u de Cabels terstont aen stucken ghe-
 sneden wesen / als het my ghebuerden.
 Dit Eplandt blijft onder een punt bedeckt.
 Van daer af noord oost / ende noordt oost ten
 oosten aen/ so heeft het landt een ander punt/
 wesende ontrent ander half myl vanden an-
 deren verscheyden/ makende tusschen beyden
 eenen Inham.
 Van dit boorz. eynde Eplandt ende punt af/
 tot ontrent een half myl oost noord oost aen/
 leyt een Risse daermen het water op siet bze-
 ken / streckende noord west ende zuyd oost/
 ontrent een half myl lanch. Van dese Risse
 af / tot de noord ooster punt vanden bōden-
 gesepden inwijck/ is ontrent eē myl weeghs;
 alle de reste vande inwoje is schoō en supber.
 Dit is den Inwijck diemē noēt A Enseada dos Camarōins,
 ofte den inwijck vande Garnaet; Die Rēe vā die is onder t' beschutsel
 vāde n.o. punt ofte hoec bobē verhaelt: want
 is goet voor dē tijt vāde windē vāde Monson
 van China, te weten/ voor de schepen die van
 Liāpo en Japon af comē/ om daer in te comē/
 so salmen t' land genakē (aleermē by de selfde
 punt tōt/ daer by lāghs comēde/ tot datmē de
 pūt om en daer binnē in is daermēt ancker-
 ten heeft

Vande streck-
 kinge/ merck-
 strande/ diep-
 ten/ Canalen/
 drooghten/
 verborghen
 Clippen/ ende
 Steeden/ voor
 by den hoek
 van Cheuchō
 tot het Eplād
 Tachoo/ ende
 den mont van
 Puyfu.

Vande streck-
 kingen/ merck-
 ken en geda-
 ten boorz by de
 mont van
 Puyfu/ etc.
 tot een punt
 landts/ en een
 rōndt eplandt
 daer de stad
 Pinhay op
 staet.

Streckinghe
 en mercken
 booz by het
 punt vā Pin-
 hay/ tot de
 haven van
 Foquyen.

Streckingen/
 merckē / strā-
 den / Canale/
 steen- grōndt/
 Eplanden/
 diepten/ in-
 wijcken/ steen-
 den/ landt-
 punten/ etc.
 des Havens
 van Foquyen
 tot dē inwijck
 Cayto.

Steenē grōnd-
 den die de ca-
 bels in stuckē
 supben.

Verintrefsen
 inwoop/ ende
 hoemen best
 in loopen sal.

Die datmen
 den Inwijck
 vā Cayto best
 in loopen sal
 ende van de
 hoerken / Eplā-
 landen/ Risse-
 sen/ diepten/
 ende quade
 Rēde diemē
 onder wegen
 tot d' eplandē
 Cayto / Sion
 ontmoet.

men heeft een seer goede modder grondt / te weten / by dese noozdoofter punt heen / so dat u de Risse sal comen te byden int zuydweste; hierom so sult het landt vande punt wel ghe-naken / om op de Risse niet te verballen; Van desen Inwijck af voortaan tot den hoeck ofte punt van Sumbor toe / ghelegen op de hoogh- te van 18. graden / loopt in de Custe noozd- oost ende noozdooft ten noorden aen / te we- ten / byten t'voorz. Eplandt / ende de punten vande voorszeyden inwijck heen; Nu keerende weder op den inwijck / soo heeft landt van daer af 12. ofte 13. myle voortaan een hoet / ende van daer streckt het landt n. n. w. inne- waerts aen / comende daer naer weer n. o. en n. o. ten n. uyt; twee mylen daer van af zijn ghelegghen drie Eplanden by den anderen / te weten / twee groote ende hooge / en een cleijn / wesende daer rondtsom over al schoon; maer en hebben gants gheen beschutsel noch kreede / om de Schepen daer voor eenigh weer be- schermte te wesen; Dese Eplanden zijn ghe- naemt Canton Sion, alle dese Custe vande Enleada dos Camaroins af / tot dese eplandē ende voorszeyden hoeck toe / is altmael van ee- leegh landt met hubeelen / ende dalen van een effen wildernisse / ende men heeft daer langhs heen een schoone Zee ende grondt.

Op de contreye van ter halver wegen / vande Enleada dos Camaroins af / tot d' Eplan- den van Canton, Sion toe / te weten / daer drie mylen t' Zee waert af / zijn gelegghen twee Ep- landen byden anderen / ende het Eplandt ghe- legghen aldernaest het landt / heeft int midden eenen hooghen bergh / welke gaet al dalende naer d' eynden vant Eplandt af / ende hebben gants geen boomen noch wildernisse / wesen- de daer ronts om over al schoon.

Wande Eplandē van Canton, Sion voort- aen / so streckt landt ende ruste binnewaerts aen / ende van daer af 10. mylen voortaan / te weten 2. mylen vant landt af / zijn ghelegghen twee hooge ende groote Eplanden byden an- deren / sonder eenigh gheboomte ofte wilder- nisse / streckende gelijk als de ruste / waer van het eerste (ghelegen aende zuydweste zyde) seer lanckwerpigh is / ende t'ander (vande noozd- oost zyde) maect een forme van Triangula, ofte driekantigh / ende t'Canael dat huer van- den anderen scheidt / is van een wepnigh meer als een steen-woy bree: maer is diep ende schoon; want hebben selver door ghelopen; Wel dicht byde noozdoofter punt vant eerste lanckwerpigh Eplandt / (welcke by't ander uyt comt) heeft men een sant Wap / hebbende daer dicht by een seer goede kreede: want dese sant Wap heeft beschutsel door alle winden / ende oin dat het van ghelijcken een Haven is / so wort het vande Chynen ghenaeft Pudeon, dat is: soo veel gheseyt als een sack; Van dese sant Wap af / ontrent een Gotingh schuet n. w. aen / leijdt een put van seer groote diepten / daerom sult op u hoede wesen den inwijck te ghenaken / alwaermen seer goede gront heeft van 5. 6. vadem diepten; In desen inwijck of- te sant Wap vint men seer goet versh water / als oock daer recht teghens ober aen't ander Eplandt / heeft men een groote plaats vā versh water / t'Canael van tusschen dese Eplanden ende t'vaste landt / is altmael schoon en diep / als oock van ghelijcken t'Zee waert daer van af; Men't landt van't noozdwesten van dese voorszeyde Haven af / heeft men een ander Ha- ven ghenaeft Fuychon, te weten een Kevier:

maer is van een clepne incomste / zijnde van- de breede van ontrent een schuet van een Go- telingh / met een schoone ende diepe grondt; Vande mont af innelwaerts af / so heeft een groot water / loopede een groot stuck weeghs binnen int landt / ende is over al schoon; die daer begeert in te loopen om te ankerē / moet hem naer't loot ende diepten reguleren; Dese Wap heeft veel steden ende bewoonde vleckē langhs de Kevier heen ligghen; Van't voorz- seyde eerste Eplandt af / 5. ofte 6. mylen t'Zee- waert in / zuyden aen / ligghen twee clepne Ep- landen / een half mijl vanden anderē vershep- den / zijn beyde gaer sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse; Het Eplandt vande zyde van't landt is vlack / en dat van ter Zee waert is seer hoogh / ende heeft eenen inwijck: maer is cleijn / ende is alleentijck met eenen noozd- westen wint onbeschut; d'incomste van dien is seer cleijn / wesende van binne in ront / met goede ende schoone gront; Dit Eplandt heeft het fatsoen van een hoef pser: wāt vande bin- nen zyde vanden inwijck af / naer de buyten zyde van te Zee waert / mach wesen van een boech schuet verde / te wetē / inde breede van t' Eplandt; beyde dese Eplanden zijn cleijn.

Van dese Haven van Pudeon af de ruste 5. mylen voortaan / ontrent een mijl van't landt af / zijn ghelegghen twee Eplanden / waer van't eerste lanckwerpigh is / streckende gelijk als de Custe / ende t'ander streckt van't landt af / naer de Zee toe: want tusschē dat ende t'landt en machinen gheensins passerē; de punt van dit Eplandt strekt tot by de noozdoofter punt vant voorszeyde lange Eplandt dat t'Zee waert leijdt / heeft van tusschen beyden een cleijn Ca- nael: maer is diep en schoon / als oock langhs ende rontom dit Eplandt / so wel van binnen als van buyten; Van dit Eplandt naer't landt toe / heeft men een schoone modder gront / met 4. vadem diepten / en is voor de Monson van China een goede Haven: maer is onbeschut van eenen 3. w. wint / met welke wint ich al- hier twee lincos (dat zijn Chynsche schepen) verlozen hebbe; Dese Haven wort ghenaeft Guotimony, aler men op twee mylen naer dese Haven ghenaeckt / so heeft men aende ruste twee inwijcken / ghelegghen dicht by den an- deren / welke streckē tot ontrent een mijl te lan- delwaerts in / zijnde wat meer als een schuet van een Gotingh bree: maer en dienen voor onse schepen niet / de grondt is seer schoon / heb- bende binnen in bewoonde vleckē.

Van dese Haven van Guotimony af / 7. of- te 8. mylen oost aen / leijdt een seer groot ende hoogh Eplandt / hebbende vande zuydweste zyde 3. ofte 4. Eplandekens / dicht by hem lig- ghen / is ghelegghen ontrent 7. ofte 8. mylen van't landt af / ende seer vershepde van d' an- der Eplanden; Heeft aende noozdweste zyde twee inwijcken / ghelegghen seer dicht by den anderen / waer van die vant noozdooften het beste beschutsel heeft / met goede ende schoone gront / streckē tot op ee half mijl innelwaerts / ende hebben binnen in goet versh water / met een sant Wap / al waermen de schepen op halē mach om te versien / noodigh wesende; is daer ronts om over al schoon; men sal hem alleent- lijck wachten te loopen tusschen d' Eplandekens ende t' Eplandt; dit Eplandt wort ghe- naemt Lanquijn.

Van dit Eplandt Lanquijn af vijf mylen n. ende n. ten o. aen / so heeft men veel Eplan- dē by een ligge / onder groot en cleijn / hebbende fortunighe

Beschryvinge des Havens van Fuychon hoemen hem daer in moet reguleren / en van de ghelegghen die daer in outmoeten.

Streckingen / mercken / Eplanden / punten / Canalen / Havens / Inwijcken / diepten / ende groeden / by de Haven van Pudeon / tot de Haven Guotimony.

Streckingen / mercken / Eplanden / punten / Canalen / Havens / Inwijcken / diepten / ende groeden / by de Haven Guotimony / tot het Eplandt Lanquijn.

Gelegentheit der landen en diepte tusschen Canton ende d' Eplanden Canton, Sion.

Gelegentheit der landen en diepte tusschen Canton ende d' Eplanden Canton, Sion.

Streckingen / mercken / punten / Canalen / Kreede / etc. voorszeyde Canton tot de Wap Pudeon

Waer schoon- binghe voor periculose af- gront / punten / met aenwijse van goede kreede.

Wersche wa- teren.

sommighe gheboonten: maer staen ondiep ende leegh strecken langhs de Cuffe heen/ tot op 10. mylen weeghs boorzaen; d' eerste zijn gelegen dicht by den anderen/ op een ry t' Zee waert van d' ander af; De Canalen van tusschen dese Eplandē zijn van drie vadem diepten/ en sommighe wat minder/ modder gront/ diet noodigh waer aldaer beschutsel te soeckē/ met de Winden vande Monson van China, salt moghen setten inde monden van dese Canalen/ daermen seker ghenoech leijt; want op dese Monson ofte Coniunctie van die tyden/ en heeft men gheen ontweer op de streck vande generale Winden; En sult van desen eersten reghel Eplanden af t' Zee waert ghelegghen/ naer t' landt toe niet passeren: want is ober al hantachtighe gront van sant plaetsen: want talder diepste van dese bancken zijn twee vademē; Ende 3de van t' noozdtoosten/ te weten/ van dese Eplanden binnewaerts/ heeft men twee Eplanden langhs t' landt heen liggghen / welke strecken n. o. ende 3. w. waer van dat van t' zuydwesten veel grooter ende hoogher is als t' ander van te landwaerts; t' Canael vā tusschen beyden door / is diepe en schoone modder grondt; den uptganch van t' noozdoostē van dit Canael/ heeft alle de gront van corael ende kiesel-steenen / hebbende veel clepne Eplandekens ende Steen-rippen / de stroomen loopen alhier met de Monsoins vā de Winden alder sterckste.

Van dese twee Eplanden een myl ofte wat meer oostwaert aen / soo heeft men een goede schoone Zee ende grondt; 't is tusschen dese Eplanden seer periculues met groote schepen door te seplen: want men daer niet niet passeren mach; Ken't landt van teghens over dese Eplanden / heeft men een Haven ghenamt Hunchon, en d' Eplanden zijn gheheetē Lyon.

Van dese eerste Eplanden van Lyon af tot de punt ofte hoek van Sumbor toe / zijn ontrent 13. mylen / ende men loopt het als boven gesept is/ noozdtoost ende zuydwest; Dese Eplanden strecken tot op 3. mylen naer den hoek van Sumbor toe: maer zijn van ter halver weghen boorzaen minder ende verscheidender vanden anderen; alermen comt op 6. mylen naer de punt van Sumbor, so heeft men een Eplandt van rootachtighe aerde/ hebbende twee berghen/ int fatsoen van twee mammen/ makende int midden een dal / en streckt noozdtwest ende zuydtoost; heeft aende zuydoost 3de een goede haven/ voor de Winden vā de Monson van China; Dit Eplandt is een goede kenteijcken voor de gheen die vā Japon af comt; De punt van Sumbor steet tē groot stuck t' Zee waert in/ is van een dick land/ met een hooghe ende verheben rugghe boven op/ heeft aen t' eijnde vande zuydwesten punt/ te weten/ seer dicht by een lanch ende hoogh Eplandt/ ende vande noozdooster hoek van dit Eplandt af leijt een Eplandeken ofte Clippe/ makende tusschen dit Eplandeken en de voorszeyde punt een seer engh Canael/ daer de barcken van t' landt wel door passeren; van de punt binnewaerts van dese zuydwest 3de/ ende van t' Eplandt af/ so maecthet landt eenē grooten inwijck/ die int omgaens byde 4. mylen groot is; Twee mylen vā de punt af naert zuydwesten toe/ liggghen twee ofte drie clepne Eplanden; tot dese Eplanden toe/ (te weten/ van bupten aen comende) so heeft men een diepe ende schoone gront: maer van daer af naer de punt ofte hoek toe/ en ober alle den inwijck

ist altemael ondiep / soo dat het met leegh water dyoogh (ende de modder grondt ondiep) blijft; boven op t' pleijn vande noozt 3de punt vande zuydwest 3de/ leijt een groot bewoont vleck ofte stede/ hebbē alhier veel ende groote barcken / die oberdekt ende met overloopen en nagelen gebout zijn; Daer zijnder die 200. Wharen groot zijn; Ende noozdtoost 3de vā de voorszeyde punt ofte hoek/ heeft van gelijcken eenen inwijck/ te landtwaert in loopēde / aen desen hoek van Sumbor so maecthet landt een eijndt ofte hoek/ is gelegen op 28. graden; Van dese punt 4. mylen t' Zee waert oost noozdoost af/ zijn ghelegghen twee groote Eplanden / sonder eenighe gheboonten ofte wildernisse / waer van het eerste streckt oost ende west/ ende vande oosterhoek van dit eplandt af/ so beghint het ander/ twelcke streckt noozden ende zuyden; t' Canael van tusschen beyde mach wesen van een Goteligh schuēt byet/ diep ende schoon; Dit eplandt twelcke streckende is oost ende west / heeft aen t' oost eijnde een uptstekende punt naert noozde toe/ in welke punt men eenen clepnen Inwijck heeft van 5. 6. vadem diepten schoone gront/ alwaer mē beschutsel heeft voor alle Winden/ behalven van eenen n. w. wint; Het noozder eplandt heeft vande westerhoek af/ twee eplandekens op een ry liggghen / waer van teen groot ende t' ander cleyn en lanch is/ tusschen welke ende t' Eplandt men met clepne schepē passeren mach/ oock mede so is het ronts om alle dese eplanden ober al schoon; Ende men heeft in dese Eplanden seer goet versch water; Dese Eplanden zijn ghenamt Timbasam; Van dese eplanden af 1 1/2. ofte 2. mylen noozden aen/ zijn ghelegghen twee andere clepne eplanden / welke strecken o. 3. o. ende w. n. w. Waer van het ene grooter ende langher is als t' ander / liggghen seer dicht byden anderen/ ende het Canael van tusschen beyden is diep en schoon / met beschutsel voor noozd/ noozdoost/ ende zuydweste Winden: want ich heb daer selver gheanchert gelegen met een groot ontweer.

Van dese punt van Sumbor af naer Liam-po toe/ soo loopt men bupten d' Eplandekens heen/ n. n. o. ende 3. 3. w. ende de Cuffe is van een hooghe Landouwe; Nu van desen hoek van Sumbor 5. ofte 6. mylen de Cuffe boorzaen / soo heeft men binnen int landt een hooghe Steen-rootse / welke int schijnfel hem verthoont als de Monincks Kovel van t' epland Seylon, ghenamt O Capello de Frade; Voorby dese Monincks Kovel ofte Steen-rootse ander ses mylen boorzaen/ leijt de have van Chapoly, welke een Rivier van soet ofte versch water is / ende heeft van binnen in een groot ende bewoont vleck ofte stede/ alwaer hen van ghelijcken een Armada van t' landts schepen onthouden/ tot een bewaringhe vande Cuffe; De kennisse en rechte tegehēnen van dese Haven zijn dese/ te weten/ so wanveermē dicht by Chapoly comt/ soo heeft de Zee sommighe rootachtighe gheberwde blacken op t' water dyphen / ende sommighe stucken van Riet-strupcken/ gelijk als Castia Filtola ofte Spaensch Riet / twelcke de selfde Rivier upt smijt; Van dese Haven af twee mylen oost zuydoost t' Zee waert in/ zijn ghelegghen twee clepne ende hooge Eplanden/ dicht by den anderen / gantsch sonder gheboonten ofte eenighe wildernisse; men heeft daer ronts om 20. vadem diepten modder gront/ en vande mont vande

Verhael van een bewoont vleck/ ende groote Eplandische barcken.

En Inwijck noozdtoost waert van t' punt/ ende tegnde van t' punt leijt op 28. een bierens deel graden.

Streckinghen en ontmoetingen van eplanden/ Canalen/ dieptē/ punten/ inwijckē/ Aerden/ gronden/ en versch water/ boorzby t' punt van Sumbor tot d' Eplanden Timbasam/ ende 2. mylen boorts.

Streckinghen en ontmoetingen van eplanden/ Steen-rootsen/ ende Landouwen van t' punt Sumbor tot de haven van Chapoly/ hebbende een Rivier van versch water totter Stadt.

Merckteijcken hemē daer by men de haven van dese Zee vier kenent mach.

Vande diepte ende gronden daer ontent.

Streckinghen en ontmoetingen van eplanden/ Canalen/ gronden/ stroomē/ Clippen/ Aerden/ en Habes van t' Eplandt Langquyn tot d' Eplanden Tiao en t' punt van Sumbor.

Schoone Corael gront.

Periculense plaets om met groote schepen door te seplen.

Merck te nemen op een Eplandt van rootachtighe aerde/ cermen aen t' punt vā Sumbor comt.

Shedaente des punts vā Sumbor.

Kennisse van een Clippe. Enge Canael en ander ontmoetinghen.

Inwijck van 4. mylen groot.

Van schoone diepte ende blacke ondiepte.

Vande Revier af een half mijl vant landt zupden aen/leijt een lanch Epland/ streckende ge-lyck als de Cufte/ tuffchen dit ende tlandt ist schoone modder gront van drie vadem diep-ten/waer van d' incomste van t' zupde t' diep-
ste is/ ende langhs tlandt heen ist ondiep.

Van Chapoly 18. mylen de ruste voortae/ ligghen d' Eplanden van Liampo, altoer de Portugesen haren handel plaghen te dypben; Dese Eplanden worden ghenaeint Syongicam, en t'vaste land Liampo, twelcke langhs de Zeekant heen van een hoogh landt is; De Portugese schepen en vare daer niet langhs by heen/maer tuffchen d' Eplanden door; men heeft int eerste beghin sel weynigh ende clepne Eplanden/ maer die ghepasseert wesende/ soo heeftmen (op de ry van d' Eplande alder uyt-terste t'Zeewaert ghelegghen/) een seer groot Eplandt met veel hooghe bergen/ en inwijck-
kens langhs de Zeekant heen/ ende is daer ronts om ober al schoon/ en vande zyde van t' westen soo heeftet eenen inwijck/ int midden van den welcke heeftet een groot ende hoogh Eplandeken/ tuffchen twelcke en tlandt men de Zee heeft/ voor de Monson vande zupde en zupdweste winden; dese incomste is van vijf vadem diepten: maer is te smal om t' schip te moghen om wenden/ daerom moetmen hem wel vast binden/ ofte d' ankers voor en achter uyt te byengē; Van dit Eplandt twee mylen west noordwest af/ is ghelegen een ander groot Eplandt met seer hooghe geberghen/ ende vande zyde van z. z. w. van t' selfde Eplandt/ soo heeftet een schoone Haven voor de Monson vande noorde ende n. o. winden/ van welke zyde het een seer goede lucht en versh water heeft: ende tander boven ghementioneerde Eplandt voor de Monson vande zupde winden/ is onghelont; Het Canael van tuffchen beyden heeft 35. vadem diepten: maer op de Zee heeftmen de diepten die men selver begheert; Van dit noorder Eplandt af/ tot het landt toe zijn ontrent drie mylen/ hebbende sommighe clepne Eplanden onder weegh ligghen; men heeft aen t' vaste landt naer t' west noorderwesten toe/ een cleijn inwijckhen ligge/ ghenaeint Camocon; Van hier af soo looptmen naer de Haven ghelegen aende ruste (vijf mylen voor by t' Eplande/ twelcke een Revier is gheheeten Tinay, heeft 4. vadem waters inde incomste van dien/ sonder eenige drooch-ten ofte ondiepten; Dese twee voorz. Eplanden van Syongicam, (daermen plagh te handelen) zijn ghelegghen op 29 1/2. graden; Sult weten dat dese Eplanden van Liampo comen te strecken tot op 31. graden ruytm/ noorden aen/ en en zijn niet als d' Eplanden van Canton, wiens Canalen supber ende schoon zijn/ sonder peders voor te dypben vreesen/ dan vā datmen alleenlijck voor ooghen siet; Maer tuffchen dese Eplanden heeftmen op plaetsen Steen-clippen ende Riffen onder t' water ligghen/ te weten/ vande Eplanden van Syongicam voortae; oock mede soo loopen daer de getyden ende stroomen seer geweldich/ te weten/ een derden deel waters int ballē/ ende een derden deel int wassen/ waerom goede opsicht hebben sult op de dwers stroomen/ die vande beel Canalen ende doortochten procederen/ die seer sterck en gheweldigh loopen/ so dat se een dickwils doen dypben op de punt en hoer-ken van d' Eplanden daer mede voor by begeert te loopen/ daerom die voor dese Eplande heen wil seplen/ moet yemandt by hem hebben die

daer kuntschap af heeft; t' Zeewaert van dese Eplanden af ist over al schoon.

Loopede uyt het Epland vande verwinter- ringhe/ voor de zupde winden (te weten/ vande Reede van t' Eplandeken ofte Clippe af/ t' Zeewaert in/ so moet ghy daer altoos dicht by heen loopen/ ende als hem t' Eplandt be-ghint te strecken naer t' oosten/ soo maecht het een uytstekende punt; al ermen by dese punt comt/ so heeftmen een cleijn leegh ende lanch-
werpigh Eplandt/ twelcke int midden eenen clepnen inwijck heeft/ wesende binnen in van een gheloben afgebrakte Steen-rootse/ heb-
bende aende voet van dien 20. vadem diepte/ leijt verschepden van t' groote Eplandt ontrent een schuet van een Godelingh; dit clepne Eplandt sal u blyben aende noorderzyde/ ende sult u altoos naert groote Eplandt toe houden/ so veel als ghy moecht: want dese voorz. in-
wijck trecht het water na hem toe/ dat so ghy daer dicht by waert/ souden u daer in halen/ alst ny selver ghebuert is/ waer door ick daer groot verijckel ende moepten om hadde/ eer ick daer weder uyt conste comen.

Van dit Eplandt af een half mijl noorden aen/ beghint een ander groot ende hoogh Eplandt/ twelcke vā daer af oostwaert aē direct/ makende een Canael van tuffchen beyden t' Zeewaert in loopende; welke Canael van uytter Zee af/ tot dit cleijn Eplandt toe/ altemael schoon ende supber is: maer van daer af naer de punt van t' ander noorder eplandt/ en van beyde dese Eplanden naert westen toe/ (twelcke een groote spatie vander Zee is) zijn altemael Riffen ende steenen onder t' water/ streckende alsoo tot het Canael toe/ (twelcke vant eplandt vande verwinteringe voor de noorde winden af loopt) langhs d' Eplanden die aende zyde van t' Landt ligghen heen/ daerom als men vant Eplandt vant zupden af comt/ naer de Zee toe/ so moer men daer dicht by heen loopen/ tot die boven ghesepde punt/ ghelegghen aent selfde Eplandt.

Vant eplandt vande verwinteringe (voor de noorde windē) af/ loopt een Canael noordt noordtoest aen/ tuffchen d' Eplanden door/ so dat het d' eplanden schept/ latende sommighe aende zyde vant landt/ en etlijcke t' Zeewaert/ welck Canael hem altemets eens opent/ hem selven berthoonende.

Van dit voorz. eplande (vande verwinter- ringe voor de noorde windē) vijf myle voort- aen/ te weten/ op de selfde streckinghe/ soo be-
gint een ander groot ende hoogh epland/ van vijf mylen lanch/ legghende op de selfde stre-
ckinghe van n. n. o. ende z. z. w. Dit eplandt is seer bedwoont van een quaet aerdigh Volck. Vande zupder punt van dit groot epland af/ een schuet van een Cartouwe oostwaert aen/ heeftmen een verborghen Clippe ofte Steen-
plaete onder water ligghen/ alwaer eens een Portugees schip op verlorē is/ wesende met Deper ende Speteren geladen/ (twelcke naer Indien af voor dese contreye een goede coop-
manschappe is.) De boven verhaelde Riffen en steenen/ strecken tot dese Steen-plaete toe/ daerom die door dit voorz. Canael ofte diep wil seplen/ sal altoos dicht by d' eplanden (vande west zyde) heen loopen.

Vande punt van dit groot eplandt af/ drie mylen n. o. aen/ heeftmen noch een ander groot ende hoogh eplandt/ (is een van d' Eplanden die t' Zeewaert op de ry ligghen) alwaer een Chynische Tempel ofte Kercke op staet/ van groote

Dermael dat men een kintigh Pilot dient te hebbe

Hoemen uyt het epland den verwinterin-ge loopt/ ende van het punt d' aen t' uyt de Reede van t' Eplandt aent comt.

En clepne inwijck daer men op periculose strook moet letten.

Wat streckinge en ontmoetinge van Eplanden/ Canalen/ Riffen/ en steen-roots/ voorts voort comen tottet Canael vant Eplandt der verwinteringe

Hierwijs hoe t' aen t' leiten moet op die cours/ om t' boden ver-
hacde punt te cryghen.

Doemen met noorde windē vant Eplandt der verwinteringe loopen sal/ ende waer hem die wegh berthoonet.

Quaet aerdigh Volck.

Verborghen Clippe.

Doeml doorz Canael seplen sal/ en van de mercken daer ontrent ghes legghen.

18. mylen ligghen d' eplanden van Liampo ghenaeint Syongicam/ daer de Portugesen plachtē te handelen/ en hoemē daer ontrent seple moet/ &c.

Daer schouwinghe om in een smalle inwijck de schepen wel te liuen.

Streckinghen ende ontmoetinge van Eplanden/ versch water/ Canalen/ inwijckhen/ havens/ Riffen/ en nature des inchts/ voor by Liampo tot de have Canap.

Dehoone diep de Riffen d'wers Tinay.

d' Eplanden Syongicam ligghen op 29. twee derden deel grade/ en d' Eplanden van Liampo op 31. graden/ hebbende schoone Canalen.

Sommighe verborghen Clippen ende Riffen/ tuffche de boordende Eplande/ met waer schouwinge voor de dwers stroomen der Canalen.

groote ende tierlijke Edefitie ofte bouwfel/waerom van de Portugesen ghenamt wort/ A Ilha da Varella, (dat is het Eplandt vande mercken ofte kentejcken) aleer men hier by comt/ soo laetmen aende 3de van't landt/ twee ofte drie cleyne Eplanden/ ende het grootte Eplandt vande vijf mylen/ streckt hem van achter dese Eplanden (van te landwaerts) heen/ ende t Zee waert van dese Eplanden af/ is ghelegghen een ander groot Eplandt/ streckende vande Steen-plate af/ tot aen't Eplandt vande Varella toe; tusschen dese twee Eplanden loopt een rleijn Canael ofte duer-tocht; tganische Canael/ te weten van dese drie mylen af/ tot d' incomste ofte doorzanch vande Varella toe/ heeft drie vadem diepten met volle Zee / ende dat vande Varella als oock de mondt van't Canael/ (twelcke oostwaert aen daer door heen loopt/ naer de Zee toe) is ober al diep; Ende Incomste van dit Canael van dit Eplandt (te weten/ aende voet vande Varella) heeft het eenen Inwijck met een sandt Wap/ twelcke een goede kee is; Wande supder punt van dit Eplandt vande Varella, ofte Chynschen Tempel af/ t Zee waert aen/ zijn ghelegghen drie Eplandekens/ op een ry dicht by den anderen / streckende oost ende west; Wolcke Eplandekens van ghelijcken ghenamnt worden vande Varella, by de welke het Canael verkent wort. Dit Eplandt vande Varella ofte Chynsche Tempel/ leit op de hooghte van 30. graden ruyjn/ ende is ghelegghen acht mylen vande Eplanden Syongicam, boven verhaelt.

Wande Eplanden Syongicam af 11. ofte 12. mylen voortaan/ soo zijn altemael grote ende hooghe Eplanden / liggende seer dicht by den anderen: maer van daer af tot op 31. graden ruyjn/ soo beghinnense minder/ verschepbender/ ende oock cleynder te worden; Men het eijndt van dese Eplanden/ ligghe twee Eplanden by den anderen, waer van het Canael van tusschen beyden een seer goet beschutsel ende kee heeft/ wort genaemt Lepion, zijn ghelegghen dicht by een groote Rivier/ die van veel Volcks ende Coopluden bewoont ende ghesfrequentert wort. In dese Haven van Lepion hebben de laponen dickwils ghehandelt/ en hare vaert gheschad/ als oock noch; Van het eijnde van dese Eplanden af/ soo is de Cufte voortaan van een leegh landt langhs de Zee-kant heen/ ende van een bankachtighe grondt: want men heeft een ruyjn van het landt maer anderhalf vadem diepten/ wesende de grondt van harde kiesel-steenen; Die van het landt varen daer ober heen met ghenaghelbe barcken / van hepekte oberloopen ofte deckfels/ twee Roers/ Seplen van kiet ofte matten/ ende een pferre dregghe met scherpe tanden; Dese Cufte strect noorden aen/ tot op 34. graden/ alwaer ghelegghen is een groote Rivier die van Nanquijn af comt/ welke heeft inde mondt ofte Incomste van die/ een bewoont Eplandt ligghe/ van veel Volcks/ soo te voet als te peerde; Dit Eplandt maect dat de Rivier twee monden ofte incomsten heeft; Van hier af voortaan soo streckt het Landt noordt noordtoost/ noordtoost/ ende oost aen; Comenbe tot daer het supdoost aen streckt/ al waer dit landt een eijndt ofte hoek heeft/ makende op deser voeghen eenen grooten Inham; Van desen hoek af voortaan / soo streckt de Cufte weder naer het noorden toe / wijckende

daer naer innewaerts noordtwestwaert aen/ aen welke Cufte comen die van Japon, trafs fycheren met het Volck van die contreye/ diemen noemt Cooray, ende men heeft daer Havens ende beschutsels/ hebben een ruyck van smalle ende ondichte stucken gheweest werck/ twelcke die laponen aldaer komen verhandelen/ waer van ick goede/ breedde/ ende waerachtighe informatie hebbe / als oock vande Navigatie naer dit Landt toe / vande Wilooten die t aldaer ondersocht ende bebaren hebben/ als volgt.

Van desen hoek van den Inham van Nanquijn af / 20. mylen supdoostwaert aen/ zijn ghelegghen eijliche Eplanden aen het eijnde/ vande welke/ te weten/ aende oostzude leydt een seer groot ende hoogh Eplandt van veel Volcks bewoont / soo te voet als oock te peerde.

Dese Eplanden worden vande Portugesen gheheeten As Ilhas de Core, ofte d' Eplanden van Core: maer het voorszreven groot Eplandt is ghenamt Chaukien, heeft vande 3de van het noordtwesten eenen cleynen Inwijck / hebbende een Eplandeken inde mont ligghe/ twelcke de Haven is: maer heeft wepnigh diepten; alhier houdt de Heer van het landt zijn residentie; Van dit Eplandt af 25. mylen supdoost aen / is ghelegghen het Eplandt van Goto, een van d' Eplanden van Japon, twelcke leit vanden hoek vanden Inham van Nanquijn af / oost ten noorden t Zee waert aen / 60. mylen weeghs ofte wepnigh meer.

Dese voorszeyde informatie hebbe ick ghecreghen van een Portugees Edelman / ghenamt Pero da Cunha, die t altemael selfs ghesien ende ghepreijt heeft/ hebbende by hem alle instrumenten daer toe dienende / als de gheen die daer wel in gheoeffent ende ervaren was: want arriveerden ende verstaken in de voorszeyde contreye met een anweer / teghens hat en danck/ willende naer Japon vare / ende seilden van daer weder af naer het bovengeseyde Eplandt van Goto toe; Die Eplanden ghelegghen van dit Eplandt af naer het landt toe / hebben tusschen den anderen / en daer dicht by heen/ ober al veel wiffen ende steenen; d' Informatie van den Inwijck ofte Inham van Nanquijn, hebbe ick ghehadt van een ervaren Stuer-man / natureel van het landt van Algai ve in Spacngien/ den welcken zijn Schip verloor op de drooghten die vande Rivier van Nanquijn af steken / hebbende alle desen Inwijck met een Barcke om gheslopende/ ende seiden oock dat binnen in wesende/ de Son in het op gaen van ober't landt heen quam/ ende datter vande Rivier van Nanquijn af / sommighe sandt Platen ende drooghten af quamen/ die supden aen streckten tot op 32. graden / ende ter halber weghe vande Golfo van Japon toe.

Hier mede volepndt de beschripte ende kennisse vande ruyerste Navigatie ende vaert der Portugesen langhs het Landt / de Cufte ende Eplanden van het Coningh-rijck van Chynen, tgene van die contreye tot huydens daeghs bekend ende ontdeckt is.

Cufte Cooray daer die van Japon comen handelen.

Goede Haven ende keede.

Streckinghen der Eplanden/ ec. vanden hoek des Inhamis Panquijn tot eene der Japonische Eplande Goto genaet.

Namen sommigher Eplanden

Inwijck ende Haven van wepnigh diepten.

Keeijs waer t Eplandt Goto leydt.

Rieden hoe de keus deser passagen in wetenschap ghecomen zijn

Deel wiffen ende steenen vanden rivieren enen verhoeden moet.

Platen ende drooghten ontrent de Riviere van Nanquijn op 32. graden.

Streckinghen der Eplanden/ Inwijcken/ Canael/ Cluppen/ wiffen/ ende keeden. ec. boozby d' Eplanden Syongicam tot het Eplandt Varella.

t Eplandt Varella of Chynsche Tempel leydt op 30. graden.

d' Eplanden Lepion hebben goede Canael en keede Rivier daer door grooten handel gedreven wort.

Bankachtighe kiesel grondt.

Deltfame schepen ende scheeps ghereetschap.

En Rivier op 34. graden comende van Nanquijn.

Streckinghe der voorder Courfen.

Hoek ende Inham.

Daer naer innewaerts noordtwestwaert aen/ aen welke Cufte comen die van Japon, trafs fycheren met het Volck van die contreye/ diemen noemt Cooray, ende men heeft daer Havens ende beschutsels/ hebben een ruyck van smalle ende ondichte stucken gheweest werck/ twelcke die laponen aldaer komen verhandelen/ waer van ick goede/ breedde/ ende waerachtighe informatie hebbe / als oock vande Navigatie naer dit Landt toe / vande Wilooten die t aldaer ondersocht ende bebaren hebben/ als volgt.

Dat 31. Capittel.

Beschryvinghe van een voyage ofte Schip-vaert, ghedaen door een Portugesche Stuerman, van Liampo af tot Japon toe, in een Soma Chinchea, (dat is: een Schip van Chinchon) met de verclaringe vande Custen van Bungo, Miaco, Cacay, ende van't Eylandt Toca, altesamen landen van Japon, met alle de Coursen, streckingen, ende gheleghentheyten van dien.

Inlepinghe der volgender voyagie beschryvinghe.

DEn dertigste Junij des woensdaegs/wesende den derden dagh vande maent Maen/inden dagheraet /ginghen 'tsejl van uyt het Canael vant noor- doosten vant Eylant Syongicam, met eenen 3. o. wint / ende comende byten d' Eylanden reghen de wint van uypen zupd zupdoosten/ doede onse cours oost/en altemets wat naer't oost ten noorden aen; teghens den nacht had- den eenen 3. 5. w. wint/loopende o. o. ten 3. en o. 3. o. aen / hebbende seer groote Zee-baren van uypen zupden / soo dat wy qualijck onsen wegh konsten behouden / hadden de Seplen maer half op/ metten dageraet liepen ter hal- ver streck van oost ten zupden / ende o. 3. o. om dat de wint wat ruymde naert zupdrwe- sten toe/ comende met blaghen van reghen en gheweldige ophessende Zee-baren/ uyt wel- ke oorsake de wateren ende stroomen (in dese contreye) naert noorden toe loopen/ wy maec- ten onse gissinghe ende rekeninge van gesepte te hebben / op dese Coursen van o. ende o. ten n. aen/ 26. mylen int etmael/ twelcke was tot des donderdaeghs smiddaeghs/ wesende den eersten Julij hadden altoos groote aenstoot/ ende overval vande Zee-baren / om dattet de Coniunctie van een sprinck-vloet was/ hebbende de geheelen nacht over veel Weer-lichten/ van uypen oosten comende / van op alle de streken van't Compas van noorden tot het zupden toe.

Door wat stromen de stroomen en wateren noord naert gedron- gen werden.

Aenstoot der Zee-baren/ door Coniunctie des sprinck- bloets.

Den eerste Julij des donderdaeghs/te we- te/ van des middaeghs af tot des nachts toe/ hadden eenen zupdrwesten wint / loopende o. ende o. ten 3. aen/ ende wat naer't o. 3. o. toe/ met groote blaghen van reghen/ sonder eeni- ghe verheffinghe van wint/ ende wesende twee uren inder nacht/ so besloot hem 'tweeder van alle zyden met een seer grooten plas reghen/ waermede de wint begonst te stillen / loopende naer't noorden/ twelck siende d' Officieren vande Soma, (dat Chynsche luyden waren) begonsten seer verturbeert te worden: want de Chynen houden booz gelwis in dese Maen vande maent Julius/ tot datse 12. dagen out is/ (te weten / aende Custe van geheel China) daer een groot onweer naer te volghen / ende is naer mijn gissinghe tot den dagh van sinte Jacob toe/ datmen daer altoos is / verwach- tende storme en onweder: want ick daer op de boorz. daghen twee groote stormen ghepas- seert hebbe. Keerende weder op onse materie vande noorde windt / welke allencxkens be- gonst te vermeerderen / hebbent terstont ghe- went op den boegh van't westen weder naer d' Eylanden toe/ ende mochten gelooopen heb- ben vanden middagh af / tot dese tijt ontrent 10. mylen weeghs/ in boeghen dat wy (naer onse rekeninghe) van't landt van China af/ waren ontrent 36. mylen; deden aldus onse cours van west ende west ten noorde aen/ cry- ghende daer naer een betrocken ofte besloten

Stromen die men inde maent Julij aen alle Indische custe ver- wachtende is.

Beschryvinge der streckinge bereyningen/ en ongevallen die booz en na ontmoet zyn op de reyse na Japon.

Lucht/ met woepnigh wints / soo dat wy son- derlingh niet voorts gingen. Des bypdaeghs begonst de noorde wint wat meer te waepen/ loopende noch also op de selfde streck tot des middaeghs toe / hebbende op dese cours van west aengheseylt / ontrent ses mylen weeghs.

Des bypdaeghs van des middaeghs af voortaan/ liepen met de selfde noorde wint alle desen about ende nacht tot des saterdaeghs smorghens/ doen reghen wy eenen noor- doosten/ ende daer naer oosten windt/ ende liepen noch also west aen/ tot des middaeghs toe/ so dat wy gisten gheseylt te hebben 18. mylen weeghs / ghebende 't schip zynen wegh op w. en w. ten n. aen/ hadden in alle desen tijt noot Son noch Sterre, om de hooghte te moghen nemen.

Des saterdaeghs twee ofte drie uren nae den middagh/ so liep de wint weer naer't zup- den/ beginnende 'tweeder wat op te claren/ lie- pen noch also een sant-looper lanck/ en siende dattet weer een schijnfel gaf van bestandic- heyt/ wenden ons weder (inden naem Gods) op den boegh naer Japon toe/ wesende alsdoe naer mijn gissinghe vande Custe van China af/ ontrent 12. myle. deden aldus onsen cours dien about ende naer volgenden nacht/ te we- ten/ oost ende oost ten zupden aen/ met eenen slappen wint ende stille Zee.

Des anderen daeghs des sondaeghs smid- daeghs/ nam de hooghte vande Son/ op 30. graden min $\frac{1}{2}$. ende waren ghescheyden van de hooghte van 29. graden ende $\frac{1}{2}$. rekenende booz d' etmael 13. mylen/ soo dat ick my giste te wesen van't landt van China af 25. mylen.

Wanneer 30 der Sonnen hooghte ontrent 30. gra- den pepde/ ge

Des sondaeghs naer den middagh deden onsen cours op de selfde streck/ van oost ende oost ten zupden aen/ alle dien about ende aen- volgende nacht/ tot des ander daeghs smid- daeghs met eenen slappen wint en secht wa- ter/ en hadden geen Son om de hooghte te ne- men/ maecten mijn rekeninghe van 18. my- len op't etmael/ te weten/ ter halver streck van oost/ en oost ten noorden aen/ wesende de wint scherp zupden.

Des maendaeghs van des smiddaeghs voortaan / hadden noch al eenen zupden slap- pen wint/ ghebuerende alsoo dien about ende nacht booz / ende teghens den dagheraet des dincdaeghs / soo ruymden de wint wat tot des middaeghs toe/ dat ick de hooghte vande Son nam/ en vout my op 29 $\frac{1}{2}$. graden/ doen- de onsen cours oost ende oost ten zupden aen 22. mylen weeghs.

Wanneer 30 29. drie bie- rendeel graden vonden.

Des dincdaeghs vande middagh voort- aen/ wesende op de boorzepde hooghte / hebbe beholen oost aen te gaen/ hebbende den self- den windt / doch wat stillder/ allen dien nacht tot des woensdaeghs middaeghs toe/ doen begonsten wy te sien byphen inde Zee/ van dat Zee- schuym ofte Sas-been/ hebbende 15. my- len gheseylt/ maecten mijn gissinghe noch te wesen van't Eylant Tanaxuma 30. mylen/ en hadden noch Son noch Sterren om de hooghte te nemen.

Gissinge naer 't Eylant Tanaxuma.

Van des woensdaeghs middaeghs voort- aen / so begonst de wint wat op te koelen van uypen 3. 3. w. en om dat ick onderrecht was/ dat de stroomen en wateren (in dese contreye) naer't Eylant van Lequeo toe loopen/ ende siende oock op etlike plaetsen geelachtigh schuym op't water bypde/ (twelcke int schijn- sel hem verthoont als rype Lemoend) so heb- be terstont bevolen bygede te houden/ en oost noor-doost

Kentseken/ daer by geket- worde dat de stroomen na 't Eylant Le- queo loopen.

noordtoost aen te gaen/teghens den abont saghen veel teijchenen van laudt/te weten/rietstruycken/lypen / ende ander soodanigh d'ijf tuijch/den nacht aencomende / hebbe hebolen oost ende oost ten noozde aen te loopen; d'eerste wacht gedaen wesende / so heeft de Chijnsse Pilot in zijn quartier veel weeghs bypen de cours aen ghegaen: want liet het oost aen loopen tot den dagheraer toe; Doen beval ick weder oost ten noozden aen te seplen/ (gebuerende noch den selfden koelen windt) tot des donderdaeghs ten 10. uren toe / doen begonsten wy te sien (al hoewel dat het eenen donkeren ende besloten Lucht was) een land dat seer benevelt/ende met d'ijf ofte damppe bebort was/ligghende zuydtoost van ons / ende waren daer ontret drie myle vā af; 'tselfde landt hadde langhs by hem heen ligghen twee Eplandekens/dede onse cours op de selfde streect aen/ tot dat wy quamen te sien by't selfde eerste land/ te weten/oostwaerder aen/een ander groot/hoogh/ende lanck-streckent land/ende sagen noch aen't eijnde van't boozsepde hooch landt/oostelijcker aen/ twee ander Eplanden ligghen/waer van't een seer groot was/streckende noozdtoost ende zuydwest/ende't ander daer dicht by streecten noozden ende zuyden/twelcke'teijnsste was/wesende vā veel hoerken; Nende noozdzypde van dit clepne Eplād/te weten/ ontrent een myl weeghs daer van af/heestmen vijf clepne Eplandekens ofte steē Clippen op een ry ligghen; Van't eerste landt ofte Eplandt dat wy saghen/ (twelcke is het laetste Eplandt van diemen noemt As Sete Yrmaas, dat is die seven ghesusters/ghelegen aende zypde van't noozdtoost) tot het boozsz. cleijn Eplandt vande veel hoerken toe / mach wesen ontrent ses mylen oostwaert aen / als wy met het boozsepde eerste Eplandt vande Steen-clippen ober een quamen / so mochtet wesen indē tijt ontrent vijf uren nae den middag / hebbende ghelooopen naer onse gissinge tot dat wy't landt int ghesicht cregen ontrent 24. mylen; Des donderdaeghs boozsz. hebbe des mozzghens de hooghte vande noozdsterre ghenomen op 30 ½ graden.

Comende op 2. mylen naer by't Eplandt/ (dat wy eerst saghen) vande Eplandekens ofte Steen-clippen/liepen noozdtoost en noozdoost ten oosten aen / als wy met dit Eplandt ober een waren / soo dat het zuyden van ons bleef/daer ontrent drie mylen af wesende / saghen aende noozdzypde van dit Eplandt af/ een ander groot / hoogh / ende lanckwerpiggh Eplandt van veel gheboomten/ twelcke ghe-naemt is (als wy daer naer quamen/te wete) Ycoo; streckt oost ende west/ waren daer ontrent drie mylen van af;maer en konstet dooz die groote donckerheyt van't weer ende mist niet ghesien;daer wat dichtter by comende/saghen noch een ander Epland/ghelegghen dicht by de wester hoek van't boozsepde Eplandt af/wesende veel clejnder alst ander / ende om dat wy ons vonden by de boozsepde wester hoek/ (te weten/van tusschen beyden) waren gantsch gheresolueert te loopen dooz't Canael / dat hem verthoonden van tusschen dese twee Eplanden heen: maer om dies wille datter niemant int Schip was/ die daer eenighe kunnenschap van hadde/ vreesende booz eenighe Rissen ofte ondiepten/ en doozstent niet bestaē/wendent weer op den hoek van't oosten/ om'thooghe Eplandt om te loopen by de windt heen / aenloebende al wat wy mochten met

eenen zuyden wint/ hebbende groote Zee-baren die ons naer't land toe setten;deden aldus onse distantie o. 3. o. aen/ hadden ontret noch twee mylen om by't Eplandt om te loopen: maer den nacht overviel ons met een groote dupsternisse / soo dat wy gantsch gheen landt en mochten onderschepden / hoewel dat wy daer dicht by waren / ende om ons daer van te wachten/liepen op de selfde streect aen/ tot ontrent over een ure naer den middernacht/ alsdoen soo claerden't weder (met de Maen) op: maer en consten noch evenwel't Eplandt niet sien/liepen terstont daer naer n. aen/ met weynigh seplen op / naer't Eplandt van Tanaxuma toe/ dat naer mijn gissinghe recht booz ons wylt moeste ligghen/hier mede byachten wy de rest vande nacht ober / tot dat den dagheraer aen quam / waer mede wy quamē te sien't Eplandt van Tanaxuma, dat recht booz ons wylt/ daer ontrent twee myle vā af wesende/was seer benevelt / liepen daer also n. op aen/om dat aende westzypde booz by te passeren: maer en consten't niet by byenghen/ om dat de wint 3. w. was / ende wy aende 3. hoek van't selfde Eplandt waren / daer aende oostzypde langhs heen loopende / te weten/ een half myl daer van af; Dit Epland streckt n. ende 3. wesende lanckwerpiggh/ ende vā een leegh land/hebbende witte sant stranden/ met een seer groene Landbouw vā Dalepen; heeft veel Pijn-boomen: maer staen verschepden/ ende seer onduch vanden anderen / mach wesen van ontrent 7. ofte 8. mylen lanck / hebbende te middewegghen/te weten/ vande oostzypde dicht by't Landt / een Eplandeken ofte Steen-clippe ligghen/twelcke hem van verde verthoont/ ghelijck als een seplende Fuste; Dit Eplandt is ghelegghen op 30 ½ graden/te weten/recht int midde/ 'tis daer langhs heen ober al schoon.

Van dit Eplandt Tanaxuma af n. aen/saghen wy een seer groot en hoogh landt/ streckende o. ende w. ontrent 10. mylen weeghs/ makende int schijnfel aende selfde Custe (te weten/ n. o. ende n. o. ten n. van Tanaxuma af) een open/ twelcke is de mont vanden inwijck van Xabuxij genaemt; Dese inwijck heeft tot een kenteycken/ als dat het land vā de o. zypde van dien/loopt al dalende af/tot den hoek ofte punt van den inwijck toe/wesende van een blacke Landouwe/ende vande westzypde/soo is het landt soo hoogh/alst eerste dat wy saghen n. ende 3. met Tanaxuma liggen; Dese boozsepde Custe mach liggen verschepden van't Eplandt Tanaxuma, inde dwersweggh ontrent seven ofte acht mylen.

Vande noozder hoek van dit Eplandt af/ deden wy onse distantie naer de boozsepde inwijck toe/ende comende ter halver wegghen/ liep ons de windt naer't w. 3. w. waer booz wy mosten by liggen/ ende was een stil weer/ so dat ons het water (twelcke met het ghetp vande bloet naer't o. toe liep) seer af dreef/dat wy qualijck de Haven consten cregghen;maer b'ebbe die daer naer seer sterk in liep/ dede dat wy de Haven cregghen met de schemelinghe vanden abont ende lichte Maen/wy quamen in eenen seer grooten Inham / inde welcke is ghelegghen de boozsepde Inwijck / te weten/ aende n. zypde/ende heeft binnen in aende oostzypde een Eplandeken vol geboomten/ liggende ontrent een schuet van een Was van't landt af; Van dit Eplandeken af oostwaert aen / so heeftet landt eenen hooghen huebel / en aende zuydzypde

Woe de cours en streckinge volgens ghehoude werbe.

Waer zu't gesicht van landt en van twee Eplandekens cregghen.

Gesichte van meer ander Eplanden.

Wijf Eplandt of Clippen by een vpe.

'eerste eplād dat zu saghen was'tlaeste Eplandt der seven susterē.

Wanneer zu de hooghte der n. Dter op 30. een sefendeel graden hadde

'tGesichte van't Epland Ycoo.

Waer zu noch een ander Eplandt saghen.

Waer zu ont vernedech vā Rissen/te. Dooz't Canael niet loopen doosten.

Wanneer su naer't Epland van Tanaxuma liepen / en 'tselfde int gesichte cregghen.

Vande gedaente/ streckinge/ en groote des Eplandes Tanaxuma.

Steen-clip gelyc een seplende Fuste.

Streckinghe van Tanaxuma tot een ander eplād.

Inwijck Xabuxij / ende hoe dat bekē wozt.

Streckinghe nae den Inwijck.

Stercke bloet ende abot.

Schoone Inham by den Inwijck.

Merckē oostwaerts van een Eplandt.

zupdt zude vanden voorszeden hiebel/is ghelegen een groot opē / 'welcke heeft aen d'ander zude een punt van leech landt ende witte sandt stranden met geboomten. Alhier heeft men die haben gheuaemt Minatto, 'welcke een Revier is/wat heter als die van Batecola ghelegghen aende Custe van Malabar. Aende noozdt zude van desen hiebel af ontrent een clepne mijl / soo heeft men een ander open/ comende in een landt dat wat leeger is als den hiebel/met sommighe geboomten. Dit open heeft recht in't midden een Eplandeken liggen/ binnen 'welcke is de plaetse van Xibuxij; Dit Xibuxij is een groot bewoont bleck van veel volcks / ende is een Revier van soet ofte versh water:maer is ondiep:want men moet daer met een sprinck vloet in loopen. Van Xibuxij voort aen/ so strect de Inwijck west aen / altemael van een leegh landt van sandt stranden/ontrent 2. mylen weeghs. Vā daer keert het weder nae't zupen toe/tot datse comt te stuyten aen een hoogh gheberchte/ 'welcke is het ghene dat men siet / comende van't Eplandt Tanaxuma af aēde voet van dit gheberchte/ leyt een clepne Revier van ondiepe grondt. Van dese Revier af/so loopt het landt weder oost aen / tot de mont van daer men in comt / welcke mach hebben een half mijl inde breedte. De gront van alle desen Inwijck ende inconste / is sant ende van quade ancker grondt; alle dit voorsz. hooghe landt wort ghenacmt Quimonfiquy.

Van desen Inwijck van Xibuxy af 7. mylen/a.n.s. voort aen/is ghelegen den Inwijck van Tanora, 'welck een vande beste Havens van Japon is:men loopt de Custe oost en oost ten noozden aen. Ter halver weghen van Xibuxij af nae Tanora toe / soo heeft men eenen clepnen Inwijck ofte Bay/ welcke in't eerste ghesicht een goet beschutschijnt te hebben: maer als men daer met over een comt / so siet men terstont hoe't daer ghestelt is / te weten/ heeft veel steen-clippe ende Ruidtjen/ en loopt weynich te landwaerts in; Stelke alhier dese verclaringhe van desen Inwijck / op datter hem niemant met en bedziege/ die nae Tanora begheert te wesen/ghelijck als wy ghebden souden hebben.

Voort by desen clepnen Inwijck wesende/ sult terstont comen te sien dat het landt een eyndt ofte hoek van hoogh landt maect/van welcken hoek voort aen/ soo wijckt de Custe binnewaerts aen/ al waer ghy eenē sant strāt sult sien / hebbende daer lants by heen (twee Eplandekens vol gheboomten) liggen. Men'e eynde van dese Eplandekens / sult ghy noch andere clejnder Eplandekens sien/ (die van't landt af t'Zeewaert in steken) met noch ander groote steenen ende Ruidtjen. Binnen dese Eplandekens en steenen/ is ghelegghen de Haven van Tanora, om in dese Haven te comen/ so moet men loopen nae de punt ende het eynde van dese Eplandekens ende steenen (die t'Zeewaert upt steken) toe / daer by wesende/ so sal u t'Zeewaert daer van af nae het noozdt oosten een steen-clippe blyben / met een Eplandt/sonder eenighe gheboomte ofte wildernisse/van een steijl afghebecht landt/streckende noozden ende zupen; Tusschen dit Eplandt ende het landt / soo maectet eenen grooten Inwijck/al waer men het setten mach:want heeft recht teghens over 2 1/2. vadem diepte/maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de punt ende het eynde vande voorsz.

Eplandekens ende steen(die t'Zeewaert upt steken) om zyt / soo sult ghy alsdan terstont daer langhs by heen nae't landt van binnen toe loopen / 'welck men by sonder schroomen mach doen: want isser schoon ende supher; doende uwen cours west aen / so sal u een punt landts comen te blyben aende rechter handt. Voort by dese punt wesende / sult daer dicht by heen loopen / schouwende het landt vande west zude; Alhier wesende / soo is men binnen inde Haven / 'welcke eenen langhen Inwijck ofte Bay is/streckende noozden aen nae binnen toe; sult het ancker te midwegen van dien/ op 4. vadem diepten / soo blyft ghy besloten met eenen ronden boort; het is daer altemael van modder gront.

Scheptende vā Tanora af na Fyunga toe/ so loopt men de Custe noozde aen/ tot ee punt landts toe / ghelegghen van Tanora af ontrent 5. mylen. Tusschen dese punt landts en Tanora, zijn ghelegen twee Havens/ de eene gheeten Gico, met verbe van Tanora, en d'ander wat voort aen/(voort by sommighe Eplandekens en steen-clippen) genaemt Vmbra; Dese twee Havens zijn onbeschut voort d'ooste winden/ die veel aen dese Custe wapen. Vāde voorsz. punt landts af tot Fyunga toe / mach wesen noch ander vijf mylen weeghs: waer van de Custe en't landt innewaerts aē wijct/ghelijck eenen Inham / comende wat voort aen weder noozden upt. Dese Inham is van een leech landt (te weten / langhs de Zee cant heen) met sant stranden/en een mijl voort by de voorsz. punt landts/ so heeft de Custe ee open liggghen/aen de zupdt zude van dit open/ so staet daer eenen grooten rōndē boom dicht aende Zee-cant; Alhier heeft men een goede haven/welcke ghenacmt wort Vndo, en wat voort aen/ so leyt een ander haven/ gheheten Toconofuchy, welck landt hoogher is/ als van d'ander Haven; heeft aende zupdt zude sommighe hooghe en groote boomen/en aende noozdt zude een leech landt / het welcke van verbe/ ende van bupte af hem verthoont ghelijck als Eplandekens met gheboomten. Dese Haven en is niet goet om in te loopen. Een mijl weeghs voort by dese Haven voort aen / heeft men een ander Haven / ghenacmt Myme, 'welcke een goede Haven is om met clepneschepen in te loopen/ende heeft twee inconsten diemēt terstont van bupten aen siet/ende onderscheyden ran / hebbende in't midden een vlack Eplandt vol gheboomten; Dese gheboomten maken twee openen / ende men siet boden ober't Eplandt heen/te landwaerts in ('welcke hoogher ende vlacker is/) eenen grooten boom staen/ tland vande zupdt zude heeft een hooghte met een dak.

Van dese Haven af derdehalf mijl voort aen / leijdt een ander clepne Revier ghenacmt Tomxijma; Voort by dese Revier anderhalf mijl weeghs/voleijndt het leeghe landt / ende dan beghint het weder hoogh te zijn; Van hier af twee mylen voort aen / soo maect het landt een punt ofte hoek van hoogh landt / ende schijnt van verbe te wesen den hoek ghenacmt Cabo de Ramos, ghelegghen aende Custe van Indien by Goa. Dese hoek om loopende / heeft men daer dicht by een Revier / (te weten noozden aen) ghenacmt Carnycō, welcke heeft twee vadem diepten inde Haven; Dit is het upterste landt van het Coningh-rijck van Fyunga; Vande boven-ghementioneerde punt landts

De Haven Minatto / en een ander zupen daer by.

Ghelegghent daer van Fyunga / en zyn Revier.

Streckinghe van Fyunga voort aen.

Sandtstrandten en hooghe gheberchten.

Ondiepe Revier ende de Streckinghen van daer voort. Van quade ancker grōt/ ende dat het hooghe landt Quimonfiquy ghenoemt is.

Streckinghe vā de Inwijck Fyunga tot de Inwijck Tanora.

Clejn Inwijck van de steen-clippe en Ruidtjen.

Hoek van hoogh landt/ sandt strand/ ende Eplandekens.

Steen-clippe.

Schoone Inham en goede ancker met al wyjs waer de rechte Haven is.

Punt landts

Wanneer men inde Haven is/ en de gelegentheden daer van.

Streckinghe en ontmoetinghe van Tanora nae Fyunga.

Voort by een punt de twee Havens Gico ende Vmbra.

Gelegenthejs eens Inhamis

Gelegenthejs der Havens Vndo ende Toconofuchy

Gelegenthejs des Havens Myme en de Streckinghen voort aen.

Revier Tomxijma.

Punt oft hoek van hoogh landts

Gelegenthejs des Revijs Carnycō.

74 Courfen van Liapo tot Japon/met verhael van sommige custen.

Ghebarnte
des hoecs van
Camico ende
daer ontrent.

Stroom altyt
Duyden.

Schoone diep
te ende ancker
grondt.

Streckinghe
van Cabo Ca
mico tot de
haven van
Saquay.

Strate tot de
haven van
Saquay ende
tlandt van
Miaco.

De haven
Saquay leyt
lags de Cufte
van Japon.

Banckachtige
grondt/ende
van een volck
die niet te be
trouwen zyn.

Cours van Co
ca na Miaco/
ende vande
havens daer
ontrent.

De haven
Focora vol
roberpen.

En berate
na de Stadt
Sacay.

Gelegentheyt
des havens
Aba.

Menade van
Oorloghliche
Hoof-schepen

Streckinghe
des landts
Japon tot de
hoec Cumano

Havens van
ryck volck.

Gelegentheyt
des havens
Sacay.

(gelegen vijf mylen van Tanora af) tot desen
hoeck van Camico toe/soo heeft het landt de
manier van eenen Inham/makende 'twater
al hier eenen dwerfche stroom: want langhs
'tlandt heen/soo loopt het water altoos nae't
zupen toe; Men loopt desen hoeck met de
voorzeyde punt landts noozden ende zupen
ende noozden ten oosten/en zupde ten westen/
ende zyn ontrent acht mylen van d'een tot
d'ander / over alle desen Inham machment
setten langhs 'tlandt heen op 12. ende 15. va
dem diepten/schoone sandt grondt.

Van desen hoeck/ghenaemt C. de Camico
af voort aen / soo looptmen de Cufte n. u. w.
aen/ alsmen met desen hoeck over een is / soo
salmen terstont comen te sien/ int noozd oost/
ende noozd oost ten oosten/het landt van To
ca, 'twelck een Eplandt is / mach hebben ont
trent 40. mylen inde lenchte/ ende streckt oost
ende west/ en oost ten noozden / ende west ten
zupen / heeft aende noozdt zude met het landt
van Japon een Straet ofte doorzgaende encte/
welcke streckt tot die Haven van Saquay, en
'tlandt van Miaco toe/ende vande zude van't
Epland/te weté/daer langhs by heen/ heeftet
veel clepne Eplanden; De Navigatie diemen
doet door dese Straet nae de Haven van Sa
quay ofte Sacay toe / is altemael langhs de
Cufte ende het landt van Japon heen/ welke
veel ende goede Havens heeft/aen't eynde van
dese straet hebben beyde dese landen elck een
uytstekende punt landts/ zijnde van d'een tot
d'ander ontrent een myl weeghs; By de punt
van het landt Toca is het banckachtighe
grondt / ende alle het volck van dit landt (te
weten/ vande noozdt zude) en is gants niet te
betrouwen. Van gheleken so machmen loo
pen vande zupdt zude van dit Epland Toca,
nae het landt van Myaco toe/ alwaer langhs
een goede Navigatie is / ende heeftet seer goe
de Havens; D'eerste Haven van dien/ is ghe
legghen aende eerste punt landts / van de west
zude van't Eplandt / de welke dicht by hem
etliche Eplanden ende Clippen heeft ligghen;
Dese Haven is ghenaemt Focora, heeft een
goet beschutsel voor alle winden: maer niet
voor de Roovers: want hebbé daer veel Fu
sten daer zy met loopen rooven ende selen/
tooste eynde van dit Eplandt Toca, met het
landt van Japon ghelegen daer teghens over
maecht een ander Straet ofte doorzganck (ge
lyck als die vande west zude) daermen nae de
Haven ende Stadt van Sacay toe loopt. Te
middewegghen vande voorszeyde oost zude van
Toca, leyt een Haven ghenaemt Ava, welke
bewoont is van een seer forts ende stouter
tygh volck van oorloghe / alhier soo onthout
haer een groote Armee van toegheruste oor
looghscshepen ende Fusten/daer zy met loo
pen rooven ende stelé de geheele Cufte langs.
De schepen ende Fusten die hier door begere
te varen/berespffen alhier by passen/waer
mede bypelicken sonder enighe hinder mo
ghen passeren. Vande voorszeyde oost zude/ so
streckt het landt van Japon seer zuytwaerts
aen / makende eenen hoeck ofte eynde / ghe
naemt Cumano, ende de Cufte die tot daer
toe streckt/ is gheheeten Bandol, heeft etliche
Havens die vā seer ryck ende machtich volck
bewoont worden: maer en zyn niet seker noch
byp. De Haven van Sacay is ghelegen van
den hoeck ofte het eynde van het Eplandt
Toca af noozdt oost aen/ ontrent neghen ofte
thien mylen weeghs. Dese Haven van Sacay

is met de weste winden onbescht / (die daer
veel tijdts wapen /) ende heeft een ondiepe
sant gront / door welke oorzake men die
Schepen (die aldaer met goet gheladen co
men /) terstont met aller haesticheyt lost/ende
het volck sprinckt op't landt / latende de
Schepen vast ghebonden / ofte halense by
wypen op't landt.

Vande voorszeyden hoeck O Cabo de Ca
mico af vijf mylen voort aen tot een punt
landts toe/so looptmen de cufte noozdt noozd
west aen / ende men heeft onderwegghen vier
ofte vijf Eplanden ende Clippen langhs de
Cufte heen ligghen / ende recht teghens het
voorzeyde punt over/ zyn ghelegghen twee an
dere Eplanden / dicht by't landt / hebbende
van tusschen beyden een smal Canael / ende
heeft daer dicht by / soo aen het noozden als
aen het zupen veel Eplandekens ende Clip
pen(onder groote ende clepne)ligghen. Dese
twee Eplanden met de Eplandekens ende
Clippen ligghen oost ende west/met de hoek
ende het eynde van Toca, op de hooghte van
33. graden. Alle dese cufte is van een hoogh
landt/met die Eplanden daer langhs by heen
ligghende / ende heeft daer 60. 70. vade diep
ten/dicht by't landt. Van hier af voort aen/
soo beghint de Straet ofte doorzgaende engh
te / van tusschen het Eplandt van Toca,
ende het landt van Bungo, ende soo het u
nodigh waer op dese contrepe te ankeren/
so ghenaecht het landt van Toca, alwaer ghy
een modder gront sult vinden. Als ghy den
voorzeyden hoek vande twee Eplanden om
zyt / soo beghint het landt westwaert aen
in te wycken / altemael van een hoogh landt/
hebbende binnen in dicht aende zupdt zude
een cleijn Eplandeken; Sult u van desen In
wijck wachten/ op datter u de stoamen niet in
en trecken. Desen Inwijck voor by zijnde/
sult recht voor u upt (te weten / te middewe
ghen van't Canael vande Straet) comen te
sien een cleijn rondt Eplandeken / het welke
u sal blyven aende zude van het oosten/
ende langhs de Cufte heen vijf mylen voort
aen/ sult ghy een ander Eplandt sien / dicht
by't landt ligghen / 'twelck tZerwaert van
hem af streckt/ veel steene Clippen ende Ruds
sen. Door by dit Eplandt noozdoost aen
anderhalf myl weeghs/ zyn ghelegghen twee
ander Eplanden by den anderen.

Door by dese twee Eplanden noch ander
half myl voort aen / leyt een ander lanck
Eplandt van een vlack pleijn ofte velt bo
ven op / streckende noozdt west ende zupdt
oost/wesende het zupdt ooster eynde van dien
het allerhooghste. Binnen dese Eplanden na
het westen toe leyt den Inwijck van Vsquy,
alwaer den Coninck van Bungo zyn residen
tie hout/die daer in begheert te wesen / sal nae
het eerste Epland toe loopen/ u altoos wach
tende vande voorszeyde Eplanden / ende die
Eplandekens ende steen-Clippen daer by
ghelegghen / doende utwen cours tusschen dit
ende die andere twee Eplanden / (die voor
der aen ligghen) binnen door. Dit Eplandt
met de Eplandekens en Steen-clippen voor
by wesende / nae binnen toe/ soo sult ghy co
men te sien in't westen/ te weten/binnen in
den Inwijck/een groot ront ende hoogh Ep
landeken vol gheboomten / op het welke
ghy sult aen loopen/altoos meer ghenakende
die twee Eplanden / van het Eplandt vande
Steen-clippen/want by't Epland vade steen
Clippen

Streckinghen
ende ontmoes
tinghen van
Cabo Camico
tot den In
wijck Vsque

Binn landts/
Clippen/Ep
landen ende
Canael.

Toca leyt op
33. een felsen
deel graeds.

60. oft 70.
vadem diepte
langs tlandt.

Strate tussche
Toca ende
Bungo.

Waerscho
voor een In
wijck.

Verfcheyden
Eplanden.

Inwijck van
Vsquy daer
de Coninck
van Bungo
hem verhoort.

Waerscho
voor Epland
ende Clippen.

Goemen se
kerit op een
hoogh ront
Epland aen
loopen sald

Clippen heen / heeftmen 70. badem diepten / ende binnen de twee Splandē westwaert aē / sult ghy 25. vade binden / modder grōt / goede also uwen cours op t'voorzepde Splandeken (dat inden Inwijck leyt) aen / houdende de nooyde zyde : want is daer over al schoon. Met dit Splandeken ober een zijnde/sult 20. badem diepten binden / al waer ghy t' sult setten / op datmen u van daer af de Haven mach wyse / welke twee zijn / te weten / d' eene ghelegghen (een clepne mijl van dit Splandeken af nae t' 3. w. toe) by een punt landts / daer ses oft seven boomē verscheyden vanden anderen) op staen / met een weynigh wildernisse ; Sult op dese punt landts aen loopen / den welken binnen in eenen clepnen Inwijck ofte Wap heeft / hebbēde aen t' Eynde vā dien / een Riffe van steen t' Zee waert daer vā af uytstekende / binnen den welken is ghelegghen den voorsz. clepnen Inwijck / welck heeft een seer goet beschutsel en d' yē vade diepten / goede en schoone gront / alwaer ghy sult anchoren : maer en is niet voor groote scheypen ; V'ander Haven is nae t' u. w. toe / te weten / aen d' ander zyde van den Inwijck / binnen sommighe Splandekes en steenen in ; is een groote Wap / die te landts waerts in loopt / makende eenen bocht met seer goet beschutsel. Dese Havē is voor groote scheypen.

plaghen haer Hoff te houden / daer nu alle de Coopluyden van dese onligghende contreye. (die seer rijck ende seer tresselijck zijn) haer residentie hebben.

Van dese Revier af / te weten / aen d' ander zyde van desen Inwijck / is ghelegghen een seer goede Haven) met beschutsel voor alle winden / is een clepne Wap / want de punten ofte hoeken van dien / steken door den anderen / waerom de selfde een goet beschutsel maken voor de zuyde winden. D' incomste van dese Haven is schoon / en hebt anders niet te doen / dan te loopen te middewegghen heen nae binnen toe / alwaer men heeft van vijstehalf tot vijf badem diepten ; Men heeft een groot voordeel : want comt daer voor wint in / te weten / met de Monson ofte conjunctie vande zuyde winden / ende loopte weder voor wint uyt / mette Monson vande noorde winden . Om dit te deeghe te verstaen / soo is te weten datmen alle dese contreye (als oock van gheheel Chyna, Malacca, India, ende alle de onligghende Oriëntaelsche plaetsen) bevaert / met de conjunctie vande winden / die daer ettelicke Maenden ober eenen boech wapen / als nu uytten noorden / alsdan uyt den zuyden / en dat op sekere tyden ende daghen van t' jaer / sonder dat men daer eenighe salicant aen heeft / welke conjunctie ghenoecht worden (als op een ander gheroert is) Monson / te weten / Monson vande zuyde winden / dat is als de winden van uyt den zuyden reggheren / ende Monson van de noorde winden / van ghelijcken / waer mede men in gants Indien ende Oriēten zijn rekeningē maect / om van d' een plaets op v'ander te varen / ende door dien datter veelmaels in dese beschrypten mentie ghemaect wort van sommighe Havens / Inwijcken / Revierē / Wapē / ende Splanden / daer men goet beschutsel en verwinteringhe heeft voor de Monson vande noorden ofte zuyde winden / te weten / den tijt dat de selfde courseren is daer om gesept / (so zy remant contrarie ende tegghens varen / nae dat hem zyuen wech soude moghen strecken) om gheadverteert te wesen / welke Havens dat goet zijn / om sodanighen tijt te verheypden en te verwinteren / (want men roemt in Oriēten winter / als men contrarie wint heeft / datmen zijn reyse niet en can volbrengghen / en nootwendich moet wachten nae de wint ende het weder / dat is / de Monson / die een met en favorabel is / en waer datmen een goet beschutsel heeft / om te verheypde de Monson die hem soude maghen dienen / alsdan zijn reyse weder te volbrengghen / waerom my goet ghedorcht heeft alhier dese verclaringhe te doen / om datmen te beter soude verstaē de meeninghe vande Portugesche ende Indiaesche Piloten / die dese coursen ende Navigatien eerst aengheteykent / ghenoteert ende seifs bevaeren hebben / ghehuichende daer om alhier de selfde manieren ende rekeninghe van die contreyen / sonder eenighe veranderinghe met het selfde woort van Monson / met tegghenstaende dat wy op ander plaetsen hier voren by wylen oock mentie af ghemaect hebben.

Strekinghen ende ontmoetinghen van dese Revier / tot de Haven Fingy / en het punt van Mozet.

Verclaringhe hoe de Monsonen oetwou den op de costen van Indien / Chinas ende Malacca / langhdurigh ober een boech wapen.

Doemen achttinghe op de Monsonen nemen meet / ende vette reden daer voorsz. soecken moet.

Waerom datmen in Oriēten winter noemt.

Redenen waerom die verhael gheschiet is.

De Haven Fingy niet by van Kombers.

Daer men seeren moet om aēwysinghe der havens te becomen.

D' eerste habe ghelegghen by een punt lāds met 6. ofte 7. boomē.

Inwijck met goede sacde van 3. badem voor clepne scheypen.

Daer d' ander haben voor groote scheypen ghelegghen is.

Strekinghen ende ontmoetinghen van den Inwijck Wap / tot de reder by het bleck Aquina fama.

Diep Canael.

Inwijck Sa. Sanaxaque.

Daer schiedinghe voor banken ende voor twee monden van Revierē.

Diepe Revier vā versch water.

Het bleck Aquina fama.

Plaets der grootste Stadt des wijcks Bungo.

Van desen Inwijck van Vsqy af / wat voorder noorden aen / is ghelegghen een ander grooter Inwijck / welck loopt west noord west innewaerts aen / t' Landt ende den hoec van tusschen dese twee Inwijcken / mach wesen van d' eene Zee tot d' ander / ontrent een schuet van een Guetelingh breet in t' om loopen / ende een half mijl van t' eynde vande pūt af nae t' westen toe / te weten / aende zuyd zyde / leyt een eijne Splādē dicht by t' landt / tusschē twelcke ende het landt loopt een Canael van 12. badem diepten / met schoone gront van grof sandt / alwaer ick aen t' anchor ghelegghen hebbe. Recht tegens ober dit Splandē (te weten / aen t' landt van t' nooyde westen) ontrent een schuet van een Guetelingh daer van af / leyt eenen clepnen Inwijck / met een bewoont bleck / genaemt Sanganaxaque, alwaer Don Francisco Mascharenhas met zijn Schip ghelegghen heeft met de Monson. Dese Haven is met eenen nooyd westē wint onbeschut. Van desen Inwijck af ontrent een half mijl voort aen / so beghintmen een leeghe landt te crygen / hebbende langhs de Zee-cant heen ober al sandt-stranden ende gheboomten. By alle dese Custe ende het laeghe landt langhs / ist ober al bankachtighe gront / waerom u daer van sult wachten / een goede halve mijl / daer van af loopende ; te midde wegghen van dit leeghe landt / heeftmen twee monden ofte Inkomste vande Revierē ligge / die seer ondiep zijn / waer om men daer in gheenderley wijs en mach in loopen. Aen t' eynde van dit leeghe landt heeftmen een Revier van versch water / van 12. spannen waters inde Haven / te weten met een spijackbloet / ende binnen inde Revier blyven de Scheypen niet leeghe water op droogh / zijnde sandt gront ; Dicht by de Reer ofte Incomste van dese Revier leyt een bewoont bleck / genaemt Aquina fama, ende de Revier een half mijl innewaerts aen / is ghelegghen de grootste ende gheveldichste Stadt van het gheheele Coningrijck van Bungo, alwaer de voorzeden Coninghen

laecende weder op onse voorsz. materie / soo is te weten dat dese voorsz. Haven ofte Wap genoēt wort Fingy, maer en is niet seker noch by vade Koopers / en diebē ; Vade

voorz. Kevier tot dese Haven / heeftmen ontrent 3. mylen inde dwers wegh. Men heeft op de see vande Kevier 20. vadem diepten / te weten / dicht by 't landt heen: maer is een quade gront / ende ten is niet goet aldaer de winden te verwachten: want men en soude daer niet een dreck comen berghen. Van desen inwijck af / so machmen het land in 't oostē sien; en 'teynde vā daer desen grooten Inwijck volcypdt / is een leech landt / 'twelcke ghenacme wort Moryee, ende is daer langhs heen over al schoon; De voorszeyde Kevier en stadt zijn gheleghen op de hooghte van 33. graden.

Van dese punt ofte 'teynde van Moryee af twee mylen voorten / comt een ander punt ofte hoeck landts / den welcken is gheleghen niet dese punt noorden ende zuden; is van een leech landt van sant stranden / hebbende aen't eynde van dien / etlike steenen ende kuden ligghe. Van daer af voort aen / so looptmen de Custe noordwest aen / ende een myl weechs daer vooz by / so heeftmen een bewoont vleck / ghenacmt Tamboca; ende noch eē ander myl weechs voort aen / lept een ander plaets gheheeten Tambico, zijn beyde tsamē gheleghen aende Zeehant: maer en hebben geen Havens met beschutsels; oock mede so en is het volck vande selfde plaetse niet te herrouwen; niet dese punt landts over een wesende / so sult ghy langhs de Custe heen comen te sien een lanwerpent Eylant / 'twelcke hem van berde verthoont ghelijck als twee Eylanden) liggende van 't landt verschepden ontrent twee mylen weechs / is genaemt Fimexima. Tusschen dit Eylant ende het landt / zijn't altermael ondiepten. Vande punt vanden Inwijck van Bungo af / tot dit voorsz. Eylant toe / so is het alle dese Custe langhs tot een groote myl daer vā af / over al banckachtige gront / Dissen / Steenen / ende ander vuylicheyt. Op alle desen wech van't beghinsel van 't Rijkhe van Bungo af tot dit Eylant toe / soo looptmen aende oost zyde / te weten / langhs 't landt van Tocaā heen.

Van dit voorszeyde Eylant Fimexima af 9. mylen noorden voort aen / so heeftmen een seer hoogh land / 'twelcke streckt oost en west; Dit is het landt van Amanguchen, eē groot machtigh ende seer rijke landoutwe: wāt alhier heeftmen een van de mynen van Silver van Japon; aen dese Custe heeftmen goede havens ligghe / als oock mede het Eylant van Meagyma, 'twelcke in vorighe tyden (aleer die Portugesen op Japon voeren) eenen grooten handel hadden: want alhier was de vergaderinghe ofte stapel van geheel Japon, van alle waren ende Coopliden. Langhs dit landt van Amanguchen, en die contreye vā het Eylant Fimexima, (bove verhaelt) heen / so beghint de straet ofte doorganch / die nae Facunda toe loopt / van welke Facunda (als van de andere plaetsen van daer ontrent) sullen wy op een ander tracteren / met de Navigatie / Coursen / ende gheleghentheyt van dien.

Om te seplen vande punt van Moryee, vanden Inwijck van Bungo af / na de Haven van Caminaxique toe / (gheleghen in het Coninghryck van Amanguchen,) welke seer seker ende goet vooz alle winden is / ende van eenen grooten handel ende neeringhe; Ghy sult uwen cours nemen noordt oost / en noordt oost ten oosten aen / zijn ontrent sestiē

mylen weeghs. Dit landt daer ghy nae toe loopt / is een seer groot ende hoogh landt / ende men loopt alle die voorszeyde Custe lags / tot eenen hoeck ofte punt landts toe / oost en west / ende oost ten noozdē / ende west ten zuden / ende men heeft vande Haven van Caminaxique af / tot de voorszeyde punt / ontrent veertigh Portugesche mylen / te weten / van 17. in een graedt / ghelijck het oock altermael zijn van die in alle dese beschriptionen ghementioneert worden / aen welke Custe zijn gheleghen dese naevolgende Havens / het welke altermael Wapen zijn / te weten / van Caminaxique tot Tozaque, zijn ontrent berdehalf myl. Van Tozaque tot het Eylant Meagyma, heeftmen ses mylen ende een halfve. De see van dit Eylant / is tusschen dat ende het vaste landt. Van Meagyma tot Camangarij, zijn anderhalf myl. Van daer tot het Eylant van Anooxyma, vijf mylen.

Van Anooxyma tot Toumoo, zijn oock vijf mylen.

Van daer tot Xynaco, ander 5. mylen.

Van Xynaco tot die Haven van Vxymādo, vijf mylen.

Van Vxymando tot die Haven van Mu-roo, vijf mylen. Dese haven mach ligghe ander vijf mylen vande punt bove verhaelt. Vooz by de voorszeyde punt / te weten / drie ofte vier mylen oostwaert aen / lept de Haven van Fyongo, ende van daer af ses ofte seven mylen voort aen / heeft men de Haven en Bay van Sacay, alle dese voorszeyde Custe is schoon ende supber / hebbende over al ancker gront. Dit zijn altermael als gheseyt is / Portugesche mylen. Men sal weten / dat twee Japoensche mylen / maken juist een Portugaelsche myl / 'twelcke gheverificeert ende also bevonden is / door de Portugesche Piloten / die aldaer de hooghte van de Son ghepeylt / en nae de Japoensche rekeninghe haer calculatō ghemacckt hebben / etc.

Dat 31. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van Lampacon af, ('twelck is gheleghen by Macon, aende Custe van China) nae het Eylant Japon, tot het Eylant Firando toe, met alle die streckinghe ende gheleghentheyt van dien, van een ander Pilot aengheteckent.

Splende van Lampacon af nae het Eylant van Japon toe / sult loopen door d'eerste uptganch ofte Canael / (van het supber Eylant /) het welke streckt zupdt oost aen / hebbende een Clippe ofte Eylanden te middelwegen van dien / tusschē het welke en die punt van 't Eylant sult door loopen / om oorsake vande scherpe wint / genaecte so veel als ghy immers moecht het eynde van het Eylant / altoos met het loot inde handt. Comende ter halver weghe van het Canael vande Eylanden die Zeewaert strecken / sult een Bancke van sandt vinden / die te middelwegen onder de drie vadem diepten niet en heeft. Sult u best doen om te loopen boven een groot ende hoogh Eylant / dat u in het oost zupdt oosten lept. Dit Eylant (met d'ander die Zeewaert op de selfde ry liggē) om wesende / sult langhs d'Elandē vā Zeewaert

Goede diepte: maer quade Kevde.

Hoek van Mooye.

Streckinghe ende ontmoetinghen van't punt Moryee tot het Eylant Fimexima.

Daer Cam-bora ende Tambico gheleghen en het volck niet te betrouwen is.

Sonninghe Eylanden.

Gedaente des Eylands Fimexima ende d'ondiepten aldaer.

Van quade gronden / ende hoe den gantschen cours langhs Tozaā streckt.

Streckinghe van Fimexima tot Winda-guchen.

En vande Japonische Suber Mynen.

Goede Haven by het Eylant Meagyma / daer de Portugesen stapel plaech te wesen.

Daer de strate van Facunda begint.

Hoemē loopt van't punt Moryee nae de Haven vā Caminaxique

Distantie en ghebaente der landen tot eenen uptwoeck ofte punt.

Distantie verhaelt der distantie ende namen der plaetsen op dese passagie.

Streckinghe van't voorsz. punt tot de havens Fungo en Sacay.

Gheleghentheyt der Cussen en gronden.

Twee Japoensche mylen juist een Portugaelsche myl.

Streckinghe ende ontmoetinghe van Lampacon tot de Custe van Chinghe.

Op't loot te passen.

Cours lange
ten regel Eplanden.

tZee waert heen loopen. Van dit Eplandt af 6. mylen voortaan / sult vinden een Regel Eplanden / Eplandekens en Clippen / welke zijn in als negen / stekende buyte alle d'ander / daer ghy langhs heen loopt / tZee waert in / welck strecken n. n. o. en 3. 3. w. en inoerhese niet om loopen / noch en is u coek niet noodich ; sult tusschen dese en een groot hoogh Epland vol gheboomten (dat u aende zpde van't landt blijft) door loopen / welck Eplandt hem verthoont alsmen daer nae toe comt / ghelijck of het ronde waer / om dat men daer recht op de punt aen comt / niet teghenstaende is lanckwerpent / streckende ghelijck als de Custe. een stuck weeghs daer van af geloope hebbeude / heeft een Canael / van tusschen dat en ee ander Eplandt (daer d'icht by ghelegghen) achter dit laetste Eplandt nae't o. n. o. toe / lept een Haven daer sommige schepen Chinische goederen en waren comen laden en verhandelen ; lept niet verbe vande mont ofte igat van Lanton af. Dit boven ghenoemde Eplandt wort vande Chynen genoet Tonquion. Vā hier af so loopt o. n. o. aen / om te comē verkenē de Custe vā tussche Chinchon, en Chabaquō, die schoō en supder is / daer 2. myle van af loopede / om te schouwen ee d'isse die dicht by Chinchon lept / welck heeft een rout ende hoogh Eplandeken seer dicht by't landt ligghe ; Men loopt dese custe van Chabaquō af tot Chinchon toe / n. n. en 3. w. en n. o. tē o. en 3. w. ten w. Alsmen met Chinchon over een is / so heeft men 2. mylen tZee waert in een hoogh ende ront Eplandeken ligghe / ende binnen int landt eenen hoogen bergh met een Steen-rotsē boven op / ghelijck als Pulo Varella, ghelegghen aende Custe van Champa, en d'incomste is door sommighe Eplandē heen. Dit voorz. ront Eplandeken wort vande Chinen gheheeten Toanthea.

Merck eens
Eplandis.

Canael by het
Epland Tonquion.

Coophandelinghen op de
Haven by de mont van
Lanton.

Custe tussche
Chinchon en
Chabaquon.

Waerschootwinghe voor
een d'iff.

Het Eplandt
Toanthea een
goet merck
ontrent
Chynchea.

Streckinghen
ende onmoestinghen van
Chynchea tot
de Haven vā
Tanora.

Het Eplandt
Lequeo Pequeno.

Voemen van
de 25. en half
graden nae
Bungo loope
sal.

Eplanden
streckende
vande 29. en
half graden
tot de 30. en
half graden /
mer haer
ghebaente ende
streckinghen.

Ghelegghen
heyt ende
baenten van
andere Eplanden.

dese twee door passeren / beggerende : want heeft een goet Canael van tussche beyde heen ; Het grootste van dese twee Eplanden (het welke een hoogh ende lanckwerpent Eplandt is) is ghenaemt Ycoo. Van den ooster hoek van dit Eplandt af drie ofte vier mylen noorden aen / is ghelegghen het Eplandt van Tanaxuma, twelc is een leeghachtigh Eplandt / streckende noorden ende zupen van 7. ofte 8. mylen lanck ; Te middewegghen van't jelfde Eplandt / te weten / aende oost zpde / heeft men de Haven / het welck is eenē clepnen Inwoy / ghelegghen binnen sommighe Steen-clippen in : maer en is de beste niet om in te loopen. West noord west van dese Haven af / ander half myl weeghs / is ghelegghen een cleyn blaek Eplandt / twelcke heeft een hiebelgien in't midden. Van Tanaxuma af seven ofte 8. mylen noorden aen / sult comen te sien een groot ende seer hoogh landt (twelcke streckt 10. mylen oost ende west. Dit is het landt van Japon, aenden hoek ofte het eynde van dese Custe / te weten / aende west zpde / is ghelegghen den Inwoyck van Cangoxuma, vde die Haven van Amango, hebbede boven dien eenen hooghen spitstighen top / ende recht teghens over het Eplandt van Tanaxuma, te weten / noorden / ende noorden ten oosten aen / lept den Inwoyck van Xebuxij, die seer groot is / hebbede van binnen in de Havens van Minato, Eoxima, ende Xaboxij, alle drie stiepen voor clepne schepen / altemael ghelegghen sende oost zpde / te weten / aende recht ter hant van alsmen westwaert aen binen in de Inwoyck comt ; Noordt noordt oost langhs de Custe heen 6. oft 7. mylen voort aen / lept de Haven van Tanora, twelcke de beste Haven van gheheel Japon is.

Het Eplandt
Tanaxuma.

Inwoyck met
steen-clippen.

Ghesichte en
gedaente des
landts Japon.

Inwoyck van
Cangoxuma /
en die Haven
van Amango.

Grooten
woyck feburgh
beggerende
de Havens
van Minato
Eoxima ende
Xaboxij.

De Haven
Tanora / ende
te de beyde
gheheel Japon
ende vromen
daer toe loope
sal.

Soo ghy begheert te loopen nae de noorzepde haven van Tanora toe / soo sult ghy te nae de Custe toe houden / en daer wel dicht by ghenaken : want is over al schoon : maer en heeft gheen ancker gront ofte steecken / om dat het diep is. So wanneer ghy daer langhs by heen zyt / wesende voor by den Inwoyck van Xebuxij, by de Custe heen loopende / soo sult ghy by eenen clepnen Inwoyck comen / welke in't eerste ghesicht ende verthooringe goet beschutsel schijnt te hebben : maer daer niet over een comende / ondeckt het en stont al wat het heeft / te weten / veel steenen ende Rudesten / streckende wepnich te landtwaerts in. Doe alhier dese vernaminghe op dat daer hem niemant niet en bedrieghe. Voor by desen clepnen Inwoyck wesende / krachmen terstont eenen groven / dicken ende hoogen hoek ofte punt landts. Van desen hoek af voort aen / soo wijck het landt binnewaerts aen / al waer ghy sult comen te sien een sandt strand / ende twee Eplandekens met gheboomten daer langhs by heen ligghe. Aen het eynde van dese Eplanden / comen noch andere cleynder Eplandekens / ende groote steenen van het landt af steken tZee waert aen. Binnen dese Eplandekens ende steenen in / is ghelegghen de Haven van Tanora, om daer in te loopen / sult uwen cours nemen nae het eynde van dese Eplandekens ende steenen / die tZee waert in van het landt af steken / als ghy met het eynde van dien over een zyt / soo sal u tZee waert nae het noorden oosten vlyben een ander Eplandeken ofte steen-clippe / sult binnen dit Eplandeken

Canael ancker
gront.

Cleyn Inwoyck.

Veel steen-
rudsten.

Grooten hoek
ghen hoek
landts.

Strecken vā
Eplanden en
strandē.

Ghelegghen
heyt des Havens
vā Tanora / en hoe
men daer as
loopt.

Merck eens Eplands en Inwijck van 25. badem.

Waer by de rechte haben te kennen is.

Tusschen het punt landts ende sommighe eplandeskens in Canael te seplen.

Goemen nefeens het punt landts langhs het landt op goede diepte seplen sal.

Streckinghe vande inwyck Tanora lags de Custe van Fyungā en Bungo.

Goemen naer Sacay tussche het Eplandt ende de Custe van Bungo loopt.

Afmenen nae Bungo lags de Custe van Sanoza ende Fyungā loopt moeten de Custe van Toca schouwen.

Streckingen ende antinoetighen van't Eplandt Lequeo pequeno tot het eplandt Firando.

Ghebroekt eplanden ende twee Clippen op 31. een vrendel grad.

Steen Clippe mer 4. ofte 5. wistekende swiften.

Ghelegghen hept des Eplandes Cojaquin/ ende de haben Mis gone.

heen loopen / tusschen het welke ende het landt men eenen grooten Inwijck heeft/ daerment op vijftwintigh badem mach ankeren / noodich wesende: maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de Eplandekens ende steene (die tZee waert uyt steken/) om zyt / soo sult ghy daer terstont langhs by heen loopen / te weten / tusschen een punt landts (ghelegghen aende rechter handt ofte aende noordzyde) ende d'Eplandekens heen / tot naer binnen in't Canael dat ghy open siet / sonder schroomen. Dese voorszepde punt landts om wesende / sult terstont eenen Inwijck sien / streckende noorden innewaerts aen / sult alsdan ghenaken het landt van dese punt / die u sal blyven aende rechter handt; ghy moechter by binnen in loopen; want hefter vier badem diepten/ altemael modder gront / ende set het by het landt van't oosten / u wachtende vande west zyde.

Van desen Inwijck van Tanora af voort aen / looptmen de Custe noorden aen / ende is het landt van Fyunga ende Bungo, altemael een schoone Custe / ende en hebt daer nientwers van te vreesen / van van dat ghy voort ooghen siet; ende 18. mylen voort aen / sult een seer groot Eplandt binden / dat u sal blyven aende oost zyde / twelcke is het landt van Toca, welck streekt oost ende west / en oost ten noorden / ende west ten zuden over de 40. mylen inde lenghte / comende tot by Sacay ende Miaco uyt; De zupdt zyde van dit Eplandt is altemael van ee supbere Custe / by de welke langhs men na Sacay toe loopt; Tusschen dit Eplandt ende de Custe van Bungo, ghelegghen aende west zyde daer van af / heftet een straet ofte doorgaende enghete van vier / vijf / ende meer mylen breed; ende die gheen die nae Bungo toe wil / moet hem altoos houden langhs de Custe van Tanora ende Fyunga heen / hem wachtende vande Custe van Toca.

Keerende weder op de cantrepe van 25 1/2 graden voor by't Eplandt van Lequeo pequeno, als vooren gheseyt is; Beggerende te seplen nae't Eplandt Firando, so salmen loopen van daer af op de voorszepde cours van n. o. ende n. o. ten oosten / tot op de hooghte van 28 1/2. graet / alhier wesende n. o. aen / op welke cours sult comen te sien twee rlepne lanckwerpende / kale ende ghebroken Eplanden / liggghende noorden ende zuden met den anderen / ende hebben aende zupdt zyde twee Eplandekens ofte Clippen liggghen / een half myl vanden anderen verscheppen. Dese voorszepde twee Eplanden zijn ghelegghen op 3 1/2. graden. Van dese Eplanden af 3. ofte 4. mylen n. o. aen / leyt een Eplandeken ofte steen-clippe overnids ghecloven / hebbende boven op 4. ofte 5. spitsen / ofte uytstekende toppen; Als ghy met die voorszepde Eplandt ober een zyt / so zyt ghy noch 10. mylen vande Custe van Japon af / te weten / nae't westen toe / ende loopende op de voorszepde cours van n. o. aē / sult recht op een seer groot ende hoogh Eplandt comen / ghenamt Cojaquin, (twelcke is ghelegghen oost ende west met die Haven van Angone, liggghende drie ofte vier mylen verscheppen vande Custe af wesende / van drie ofte vier mylen lanck / heeft aende oost zyde / te weten / nae het landt toe / veel Eplandekens ende Steen-clippen; Soo het gheviel

dat ghy quamt te verballen binnen het Eplandt / u bindende by de Custe van Japon, soo dat ghy't Eplandt niet en moecht van buyten om loopen / soo neemt uwen cours van binnen tusschen 't landt en het Eplandt dooz / te weten / buyten alle d'Eplanden ende steenen heen / tot op een schoot vā een Guetelingh daer van af; maer en ghenaeckt de Custe niet: want men heeft van't noorder landt aen de ander zyde een punt af steken; Die lenghte van het Eplandt gepasseert wesende (langhs d'Eplandekens ende Steen-clippen heen / als gheseyt is) sult terstont aen loeben langhs het Eplandt heen / tZee waert nae buyten toe / waer mede sult comen te sien in't noorden de punt landts boven gherore / welke sommighe Clippen ende Riffen heeft / binnen de welke ghelegghen is noorden aen de Haven van Amacusa. Dese punt landts leyt recht teghens een ander punt landts over / die van het Eplandt uyt steekt / liggghende noorden ende zuden met den anderen; Soo wanneer ghy dese punt landts om ende voorby zyt / so sult ghy't draghende houden / om also langhs de Custe heen te loopen tot op ee myl weegs / tZee waert daer van af. Dese Custe looptmen / te weten / van den eenen hoeck ofte punt landts tot den anderen / noord noord west / en zupd zupd oost; Ende so ghy buyten t'Eplandt Cojaquin om liept / sult den selfden wech nemen (dat voorby ende om wesende) nae de Custe toe te comen / en daer langhes heen loopende / als vooren. Van de voorszepde punt van Amacusa (die de Clippen ende Riffen heeft) af / drie ofte vier mylen voort aen / soo heeft de Custe een ander punt van een graf ende hoogh landt; Doozby dese punt wesende / sult een groot open ofte Incomste van een Canael sien / het welke ghenamt wort O Eitreich d' Arima, dat is / de Straet van Arima, binnen in dese Straet zijn ghelegghen twee goede Havens / waer van d' eerste ghenamt wort Xiquij, welke een vande beste Havens van Japon is; Dese Haven leyt ourent een half myl weeghs vande Incomste af binnen in aende zupd zyde vande rechter handt / te weten / westwaert aen aen't eyndt van eenen grooten Inwijck / welke heeft beschutsel voor alle winden / met vier ende vijf badem diepten modder gront: maer in dese Haven worden ons drie Potugesen boot ghesmeten / dencke dat het toegheromen is / dooz hare stinckende hobardye ende trofthept / want op alle plaetse die Heeren ende Meesters willen wesen / tot verachtighe ende verclepinghe vande Inghesetenen / twelckmen ober al niet liden en wil / namljcken in Japon, daer't een hartneckigh ende opstinaet volck is. Keerende weder op de waert / soo heeftmen aende noordt zyde van desen Inwijck / te weten aen't landt van d' ander zyde / een hoogh ende ronde Eplandeken liggghen / tot hier toe soo ist ober al schoon ende supbere grondt ende Zee.

Om in Arima te loopen / soo sult ghy het landt van't noorden ghenaken: want men heeft aende zupdt zyde (soo haest als men den Inwijck van Xiquij ghepasseert is) twee Steeren liggghen / ende zijn daer rondtsom ober al vol Riffen / ende ander buylichept. Dese voorszepde straet streckt / (te weten / als men der eerst in comt) oost aē / en keert

Goemen hem draghen sal afmen by de Custe vā Japon berbiel / ende buyten om het Eplandt Cojaquin niet loopen cost. Waerschonwinghe voor een punt.

Waer men een merckelijck punt te sien keyght / ende van des selfe ghelegghen hept.

Streckinghe langhs de Custen vā't een tot het ander punt.

Goemen buyten om het eplandt Cojaquin loopen sal.

Cours van het punt lāds dat rissen en clippen heeft tot een punt van hoogh landt.

Strate van Arima / ende de Haven Xiquij.

Inwijck hebende goede diepte ende breedte.

Japonen zijn hart ende wraet volck.

Een rondt Eplandt aende noordt zyde des inwijcks.

Goemen in Arima loopen sal.

Mercken een streckinghen doozby een inwijck van Xiquij.

keert daer na naer t'noorden toe/ende langhs de punt landts heen (daer de Straet zynen keert noorden aen neemt/) gaen gheweldighe stroomen/ jaee soo seer dat soo ghy niet wel op u goede waert/ soudent t'Schip om en weer om doen draeyen/ soo verde ghy niet eenen stypen doorgaende windt en hadde/ om de stroomen haer cracht te keeren; dese voozsepde punt om wesende/ soo heeftmen aen't selfde landt een seer goede Haven ligghen/ ghe-naemt Cochinochy, ofte Cochinoquin, ende dan noch d'Haven van Aryma, waer van dese Straet den naem heeft/ is ghelegghen een half myl van Cochinochy af vooz-aen/ wesende eenen Inwijck/ die onbeschut vooz d'ooste winden is / sonder eenigh beschermis sel te hebben vooz eenigh onweder; wat voozder aen heeftmen de Haven van Simonbara, welke heeft drie Eplandekens/ die vooz de noorde windt een beschut sel ma-ken: maer de Schepen blyven daer niet leegh water op droogh; men en heeft in dese Straet anders gheen Havens die secker en vooz al- te winden beschut zyn/ dan alleenlyckē Xiquy ende Cochinochy, als gheseyt is.

Van dese Straet af naer t' Eplandt Fy-rando toe/ heeftmen langhs de Custe heen veel Eplanden ende Clippen ligghen / ende eenen grooten Inwijck / bande ystromste bande Straet van Aryma, ses mylen vooz-aen/ is ghelegghen een Eplandt dicht by de Cu- ste ghe-naemt Cambexyma, 'twelcke is van een groot ende hoogh landt / hebbende aende 3pde van ter Zee waert daer dicht by / vier ofte vyf Eplandekens ofte Clippen ligghen; tusschen dit Eplandt ende t'vastelandt heeft- men een goede Heede / ende int selfde Eplandt leijt een goet bewoont vleck van veel volckis/ met een goet cleijn Inwijckstien ofte Haven/ daermen veel Dsichers Barchen/ ende Fu- sten heeft ligghen; Van hier af so beghinnen d'Eplanden naer Fy-rando toe.

Van dit Eplandt Cambexyma af/vijf of- te ses mylen vooztaen / soo heeft de Custe een upsteeckende punt landts / met veel Eplan- den ende Clippen / die van t' landt af t'Zee- waert in stecken / sult naer deselfde punt toe loopen/ te weten/ noozdt noozdtwest aen; Dese weggh van Cambexyma af / tot de voozsepde punt landts toe / is altemael van renen Inwijck / om dat het landt binnen aen wijcke/ ende overmidts datmen aen dese Cu- ste van Japon (ghemeenlycken inden tijdt datmen daer aen komt) donckerachtigh en- de mistigh weer heeft / soo kunnen qualijck de ghelegghenshepde van t' landt onderschep- den/ dan soo t' claer weer waer / sult terstontd d'upsteeckende punt (die d'Eplanden ende Clippen van hem af stecke) comen te sien/ ende soo t' mistigh ende doncker weer waer/ soo en wilt alsdan de Custe niet volghen/ dan doet uwen cours ter halver streck van noozdt noozdtwest aen / als boven / ende als ghy daer dicht by comt / sult terstontd alle d'Eplanden ende Clippen ondeckt sien; d'al- der upterste t'Zee waert van dese Eplanden ende Clippen / zyn twee clejne Eplanden/ verschepden banden anderen / zyn tusschen hoogh ende leegh / meer lancwerpiggh dan rondt/gantsch sonder eenighe gheboomten/ ende dat van het alder upterste t'Zee waert steckte twee Bissen van hem af / streckende d'een naer het oosten ende d'ander naer het

west noozdtwesten / tot ontrent een half myl veer; by het ooster Eplandt (van dese vooz- sepde twee Eplanden) is het daer dicht by schoon/ soo my ghesepdt is / als oock naer het scheen te wesen/ ende aende noozdtzypde daer van heeft het beschut sel vooz de Mon- son bande zypde winden / soo het u noodigh waer/ moecht daer wel setten; Van dese voozsepde twee Eplanden af naer het Landt toe/ zyn ghelegghen twee Eplandekens ofte Steen-clippen int fatsoen als Bilaren; tuss- schen dese Clippen ende noch andere Cana- len (die u d'Eplanden altemets beghin- nen te openen/) loopen veel luncos ofte Chyn- sche Schepen vooz / gheladen met roepman- schappen / naer Fy-rando ende de Haven van Vmbra toe / niet tegghenstaende sult alle dese Eplanden ende Clippen laten aende oostzypde ofte rechterhandt / daer ontrent een half myl t'Zee waert af loopende; met dese Eplanden over een wesende / sos heeftmen drie ofte vier mylen op de selfde cours van noozdt noozdt- west aen/ een ander punt van een Eplandt/ steckende recht van het landt af west waert aen/ wesende van een hoogh ende black landt boven op / verthoont hem int opdoen ghe- lijck als drie Eplanden / al hoewel dat het al- temael maer een is / heeft twee schuersels of- te broken / waerom het t'schijnsel van d'ypen maect.

Van de punt van dit Eplandt af / naer het westen drie mylen t'Zee waert aen / sult comen te sien een rondt Eplandeken / hebben- de dicht by hem een clejn ende lancwer- piggh Eplandt / ende soo het claer weer waer/ sult naer het west noozdtwesten / ende westen comen te sien het Eplandt van Goto, 'twel- ke seer groot ende hoogh is / van veel schuer- sels ende cloven / zijnde boven op altemael van een blacke cffen landt.

Soo wanneer ghy het voozschreven Ep- landt ('twelcke drie schijnt te wesen) int ghe- sichte hebt / soo loopt recht op d'upsteeckende punt van dien aen / ende soo het waer dat het ghy u tegghen waer / met wepnigh windt/ soo maect het water (by desen upsteecken- den hoek ofte punt landts van het voozsep- de Eplandt) groote ravelinghe / ende ghe- rappelt water ende schuyim / dat het ondiep- ten schynen te wesen daer t' water op breek- tet / niet tegghenstaende isser ober al schoon ende diep / daerom moecht daer by stout ende sonder schroomen op aen loopen / u alleen- lijcken een wepnigh bande punt af houdende; op deser voegghen de punt landts om loo- pende / soo wilt het daer langhs by heen aenloeben / alwaermen eenen grooten ende goeden Inwijck heeft / alwaer sult in loopen tot dat ghy bindt thien/ elf badem diepten/ is van een harde grondt / daer ghy het naer uwen wille moecht anchoren / heeft een goet beschut sel vooz de winden bande Monson/al- hier wesende sult terstont ghenoech Barchen ende fusten aen hoort cryghen; die u naer Fy- rando sullen brenghen; Ende selfde Inwijck/ te weten/binnen in oost waert aen / heeftmen een Heede om te anchoren/met goet beschut sel vooz alle winden; van gelijckē een schuet van een Lepel-stuck naer het noozdt oosten/ leijt een ander Haven die een goet beschut sel heeft vooz alle winden / alwaer meer Schepen moghen liggen dan op de Hee van het oosten voozsepdt.

Plaetse daer schoon en goet de Heede vooz de Monson is.

Ghebaenten van 2. Steen- clippen

Plaetse daer veel Chynis- sche Schepen na Fy-rando en de Haven van Vmbra loopen.

Verthoninge des punts t' d'Eplandt Fa- gumu / t' d'icht 3. Eplanden schijnt te wesen

Stout Epland ende ander mercken daer ontrent.

Ghebaente des Eplands Goto.

Voert op het punt landts aenloeben sult sonder beschu- nende ruggen ballen te schroomen.

Inwijck daer men op 10. el- 12 bodem int loopen ende te willen anchor- een mag.

Goede Heede inde Inwijck

Isch een ha- den en goet Heede.

Op geweldi- ge periculose stroomē goe- de achtmigh te nemen.

Om de punt landts heeft- men de Habē Cochinoquin en de Habē van Aryma.

Inwijck die goede Heede heeft.

De Habē van Simonbara zijnde droogh niet leegh water.

Veel Eplan- den ende Clippen.

Grooten In- wijck.

Van t' Eplad Cambexyma/ ende sommige Eplandekens daer by.

Goede Heede/ bewoont vlek ende een In- wijck. Hier beghint d'Eplanden nae Fy-rando.

Voozby Cam- bexyma een punt landts daermen heft- fens veel Ep- landen ende Clippen op toe loopt.

Overmidts gewoontijcke mist en don- kerhepde/ can- men hier qua- lyck t'landts hemis onder- schepden/ende heemen dan best doen sal.

Mercken vā twee Eplan- den.

Twee Bissen.

Soo't

Blactsen van goede stede: maer perijckel boorzhoovers.

'tEplandt Firando leit 3 mylen van 'tEplandt Faquijn.

In doncket weer quaet merck van 'tEplandt Firando te nemen.

Front eplandt

Lanck/hoogh en black Eplandt.

Hooghe ronden Clippe.

Inwijck ende Canael daer dooz niet na de Haven van Umbra loopt.

Een hoeck daermen op aent open moet by een groote Clippe

Een landt twelck de Canael van't eplandt Firando maect daer niet d'oozypde wacht moet.

Twee Eplanden in waert van't Eplandt Caroxijma daermen een clippe schoone men moet. Twee ander Clippen.

Daermen 'tEplandt Firando te ruyghen en by op aentloopen mach.

Cleptie Canalen diemen schouwen moet.

Sedaente des Eplandes Firando.

Soo't ghebuerden dat ghy alhier in dese contreye quacint/ten tyden dat ghy vreesse of te vermoepen hebt van eenigh onweer/ soo moecht ghy u vryelijck in een van dese boorzepde Haven comen berghen/ daer ghy by ende vianck leght/ behalven bande Hoovers ende Dieven/ die daer moghen comen; Dit Eplandt twelcke byt schijnt te wesen/ is ghe-naemt Faquijn, ende van hier af tot het Eplandt Fyrando heeft men vyf mylen.

Van dit Eplandt Faquijn af/ (soo't clae-weer waer) sult seer wel moghen sien het Eplandt van Fyrando, te weten / n. daer van af liggende: maer om die wille dat men daer de meesten tijt betrocken ende donkeren hemel ofte Lucht heeft/ so en is hier gheen sekerheyt van: maer bande Haven daer ghy leght/ sult terstont comen te sien een hoogh ende rondt Eplandeken/ hebnde sommige steene rontson hem liggende ontrent een half myl vande See / vande boorzepde Custe daer ghy aen zijt af/ welke streckt n.n.o/n/ende n. ten w. aen; Ontrent derdehalf myl van u af/ sult een ander lanck / hoogh/ ende black Eplandt sien/ wesende over midden ghecloost/ waerom het schijnfel van twee Eplanden maect/ streckende oost ende west/ ontrent een half myl va dit Eplandt af/ is ghelegen een groote ende hooghe ronde Clippe; tusschen dese Clippe ende 'tronde Eplandeken/ (dat een half myl vande Haven vart boorzepde Eplandt af leijt) heeft men eenen grooten Inwijck/ ende maect een Canael/waer dooz men loopt naer de Haven van Umbra toe; So wanneer ghy comt te sie het Eplandt/ twelcke in twee schijnt gedeelt te wesen/ soo loopt recht op aen naer den hoeck ofte reijnde van't o. toe/ daer by ghenahende tot op een schuet van een Voet-boegh naer / als oock by de groote Clippe die u int oosten blijft/ naer binnen loopende/ als dan so sult ghy een seer lanck lād comen te sie/ twelcke de Custe is/ die de Straet ofte 'tCanael maect van tusschen 'tlandt ende 'tEplandt van Fyrando; sult u wachten van alle 'tlandt dat u blijft aende oostzyde: want is daer over al vuple grondt / als ghy't bobenghe-noemde Eplandt om loopt / twelcke ghe-naemt wordt Caroxijma, dat latende aende westzyde / soo sult ontrent een schuet van een Voet-boegh van't eijnde van dien af/ twee clepne Eplanden hebben/ waer van dat van't westen lant/ werpigh is/wesende 'tander dat u vooz upt blijft cleyn ende rondt / ende heeft een Steen-clippe daer ghy u van moet wachten/ ende sult terstont noch twee andere Clippen sien/ twelcke u altemael sal bloven aende westzyde/ op dese contreye wesende. so sult het Eplandt van Fyrando comen te sien vooz u upt ligghe / daer ontrent twee clepne mylen van af wesende/ sulter vry sonder vreesen naer toe loopen: want is daer langhs heen over al schoon/ ende de Custe van't vaste landt vande oostzyde loopt over boven heen. Als ghy nu by de Eplandekens ende Clippen zijt/ soo heeft etlijcke clepne Canalen/ waer va u sult wachten/ u altoos wel dicht houdende by't Eplandt van Fyrando, twelcke u aende westzyde blijft/ ende is een seer groot ende lanckwerpigh Eplandt/ ende verthoont hem (te weten/ van dese zyde daer ghyder naer toe loopt/) met eenen grooten hoogen hievel / staende te middelwegen op een wistekende punt van't selfde Eplandt; Als ghy wel dicht by't Eplandt zijt/ so sulter langhs by heen loopen/ alwaer ghy een

open sult vinden/ streckende innelwaerts aen ghelijck een Rivier/ sulter tot ontrent een myl weeghs vooz by passeren / alwaer ghy eenen clepnen Inwijck ofte Bay sult hebben / ghe-naemt Cochijn, daer ghy tot op 12. vadem diepten sult in loopen/ ende setrent daer neder/ al ist schoon dat men daer met de zupde winden onbeschut leijt/ even wel so gater geen hol water; alhier wesende/ sult ontbieden 'tzy te water ofte te lande / naer de stede vande have toe/ om eenighe fusten ofte Barchen te cryghe die u inde Haven brengen/ welke Haven wat voozder aen ghelegen is: want heeft d'incomste va die seer periculues/ om de groote stroomen die daer loopen.

So ghy in dese Haven begeerden al seplende in te loopen/ te weten / alst water by naer hoogh is: want hebt inde mont vande Haven de wind seer seherp om in te comen/ ende alst water begint te vallen/ so helpt het u inbyenghen/ so sult op sulter voeghen langhs 'tEplandt heen loopen/ als voren verhaelt is/ ende als ghy den Inwijck van Cochijn gepasseert zijt/ te weten/ tot die eerste punt landts toe die u ghenooten sal/ die van't selfde Eplandt upt streckt/ (van welke punt twee clepne Steen-clippen genaken/ om de haven des te beter te moghen cryghe / sult terstont recht vooz u upt comen te sien/ aende zyde van Fyrando, een groot ende hoogh Eplandeken vol geboomten/ als ghy dit int gesicht hebt/ so neemt uwe cours recht op de westec hoeck van't selfde Eplandeken aen/ tot dat u 'tboorzepde Eplandeken gantsch en dal ontdeckt blijft van te lypwaert/ waer mede terstont binne waerts aen sult comen te sien den hoeck ofte reijnde vande stede ofte 'tbevoont vleck/ ende als ghy de hupfen daer van beghint rondercken/ soo wilt het wat bet aentoeven / recht toghens over 'tboorzepde Eplandeken/ te weten/ aende 3. zyde vande slinckerhandt / so heeft 'tEplandt eenen clepnen en leeghen punt landts/ comende van eenen hoogen hievel af/ 'tzeewaert in steken/ va welke punt lādts een drooghte ofte banch is afstekende / daerom sult de zyde vande hupfen vanden vooznoemden hoeck ofte eijnt aldernaest genaken / om u bupen de stroom te houden / als ghy daer upt zijt/ wesende int stille water (soo u de windt niet en diende) soo moecht setten / ende u van daer af met fusten ende Barchen ofte met het Boot laten in roepen; d'incomste van dese Haven is west en west zupdtwest aen/ etc.

Alle dese verclaringhe ende beschrijptie van dese Navigatie beslypt hem in dese corte vermaninghe/ te weten/ dat als ghy comt by de Custe van Japon, so sult ghy alle d'Eplanden die u op de ry vande Custe ligghe/ laten b'pven aende oostzyde / te weten / aende rechterhandt/ ende loopen daer van bupen af heen/ en d'Eplanden gheleghe 'tzeewaert daer van af/ waer van d'eerste beghinnen van't eijnde van't Eplandt vande See af/ (Saquijn ghe-heeten/ ende 'tlange Eplandt van Caroxijma dat voozder aen leijt/ d'welcke strecken n. en n. ten w. aen/ te wete/ van't eijndt vande See/ ende de twee clepne Eplanden/ met noch twee clepne Eplandekens ofte Clippen voozder af gheleghe/ zijnde in als seben / die altesamen latende aende slinckerhandt/ ofte aende westzyde/ met welke cours recht op het Eplandt van Fyrando sult upt comen als voren/ etc.

Instreckende open/ als een Rivier/ twelc men vooz by loopt.

Den Inwijck Cochijn loopt men in op 12. vadem.

Daermen betrocken moet en eenighe barchen te becomen/ die een op vryghe inde Haven.

Voemen best inde Haven in ende oploopen sal.

Merck op ed punt merck twee Clippen/ om de Haven te beter in te loopen.

Cours op een w. hoeck van 'tEplandt by Fyrando.

Daerom den hoeck des bevoont vleck te sien cryghet/ en vande ghen daermen der mercken daer ontrent.

Voemen aent handt sal ont langhs sekerre banch vupen de stroomen te houden/ en in stil weder dooz barchen ingehaelt cant worden.

Cort begrip en beslypt van dese vooz beghaende strekkinghen.

Dat 33. Capittel.

Een voyage ofte reyse gedaen door een Portugees Pilot, met een Soma, dat is: een Chijns Schip, van Macau af uyt China, naer't Eylandt van Japon ende tlandt van Bungo toe, met alle de Courten ende gheleghentheyten vande selfde vaert.

En negenthienden Junius des saterdaeghs / schepden wy van't Eplandt / ghenaemt A Ylha das Outcas, (gheleghen aende westzypde vanden uytgaanch ofte t'Canael van Macau,) loopende na buyten toe t'Zeewaert in / te weten / door't gat daer de schepen van Malacca naer binnen toe comen: maer om dat wy boven t'Eplandt A Ylha grande dos Ladroins (dat is t'grootste Eplandt vande Dieven / gheleghen 4. mylen o. 3. o. t'Zeewaert aen / van't Eplandt ende de Haven van Macau af) niet en konsten comen / so zyn wy dat te l'pwaert voor by gheloopten / tot op een schuete van een Bas daer van af / zyn twee Eplanden die haer vanden anderen schepden / niet een seer smal Canael dat ter tusschen door loopt / door't welke men niet klepne Banckoins ofte Chijnsche Vareken door loopt; van hier af ontrent een half myl n. aen / is gheleghen een ander lanchwerpigh Eplandt / van seer veel wildernissen ende gheboonten / ende so wanneer men daer van dese zypde / van't w. 3. w. in loopt / so heeft het te middeweghen van't Canael / een steen ligge daer de Zee over heen spoelt.

Van dese Eplanden af 6. mylen o. 3. o. aen / is gheleghen het Eplandt van Tonquian, (welcke een hoogh en lanchwerpigh Eplandt is / vol van geboonten ende wildernissen / ende heeft aende zypde van ter Zeewaert daer dicht by / 9. ofte 10. klepne Eplanden ende Clippen ligghen / ende om dat wy de hooghte niet en konsten cryghen / om tusschen t'Eplandt ende de Clippen door te loopen / (welck een goet ende schoon Canael is) so passeerden wy't te l'pwaert / tusschen dit ende een ander Eplandt / gheleghen ontrent een klepne myl weeghs n. daer van af / (welcke een groot Eplandt is / en daer ligghen twee Eplanden / ofte Clippen by / te weten / t'grootste leyt daer dicht by / en t'ander wat verder af / wy lieten dese te samen aende linker handt / loopende langhs t'Eplandt van Tonquian heen / daer't over al schoon is / welck Eplandt heeft aende punt van't o. n. o. te weten / aende zypde van't landt een sandt Bay / (welcke een seer goede kee is / voor de Monson vande zypde winden.

Als wy buyten dese Eplanden waren / soo namen wy onse cours o. 3. o. aen / tot dat wy soo verder t'Zeewaert waren / als d'uyterste Eplanden t'Zeewaert aen gheleghen / ende wesende in't ghesicht van dien / namen onse cours o. ende o. ten n. aen / 60. mylen weeghs tot inde hooghte van't Eplandt Lamon; wy deden onse cours aldus / om te schouwen de Zee-roovers ende Dieven / (die op desen tijdt ende in dese contreye sien albaer onthielden / voerende ooyloghe met die Portugesen van Macon,) sagen niet tegenstaende / altoos met dese cours t'wastelandt / te weten / het bovenste ofte die toppen vande Wildernisse en Boschagien / wesende op plaetsen leegh land; Comende op dese contreye van't Eplandt Lamon, (hoewel wy't niet en sagen /) liepen terstont n. o. aen / op welke cours hadden wy ghesicht van't hooge landt van Chabaquon,

wesende in dese contreye vande Custe / vonden veel quade wateren ende stroomen / ende quam te sien de Varella ofte groot-steen / die boven de Haven van Chinchon staet / sonder yet anders meer te sien dan hooghe gheberghen; van hier af voort aen so en saghen wy't landt van Chynen niet meer / loopende op dese voorszepde cours van't n. o. (die wy van Lamon af altoos deden) quam men te sien het Eplandt van Lequeo pequeno, ofte cleyne Lequeo, te weten / op de vierde etmael naer dat wy van't Eplandt Macau afgeschepden waren: want sagent des woensdaeghs sijnoghens inden dagheraet / wy anchordeut 8. mylen daer van af / naer de Custe van China toe: want quamen daer by den hoek van't zuydwest aen; Dit Eplandt Lequeo pequeno, streckt n. o. ende 3. w. ende n. o. ten n. ende 3. w. ten 3 / is een seer hoogh Eplandt van ontrent 15. ofte 16. mylen lanch / den uystersten hoek ofte eynde van't n. o. vande selfde Eplandt / is gheleghen op 25 1/2 graden ruym: want heb daer de hooghte vande Son selver ghepeylt met stil weder / wesende 5. ofte 6. mylen dwers daer van af; van dese noorderooster hoek af / so streckt de Custe van't selfde Eplandt naer't 3. o. toe / hebbende aen't eynde van dien een ander groot ende hoogh Eplandt / makende een cleyne Canael van tusschen beyden door / ende schijnt van dese zypde van't n. o. een goede kee te hebben / door de Monson langhs dit Eplandt Lequeo drie daghen stilten / die ghepasseert wesende / cregen eenen coelen windt vande Monson; gheloope dat wy dese stilten cregen om dat wy so dicht onder't landt waren.

Vanden hoek van Lequeo (te weten / vande 25 1/2 graden) af / deden onse cours n. o. ende n. o. ten o. aen / loopende op dese cours tot op 29. graden ruym / ende vande 10. mylen voor by Lequeo af voort aen / vonden over al veel Sas-beenen op't water dypen / en veel andere dierghelijcke schulphens / die seer wit waren / so dat het hen van verre verthoont of het Catoen waer: maer duerde weynigh dat se dicht ende veel by een dzyben: want vonden se daer naer allencxkens minder / hier en daer verschepden vanden anderen / duerende aldus tot op 26. ende meer graden.

Comende op 29. graden ruym / deden onse cours op de halve streck van oost n. o. aen / loopende aldus 8. ofte 9. mylen tot het ondergaen vande Son / doen saghen wy recht voort ons uyt liggen / een ront ende hoogh Eplandt / ende waren daer ontrent noch 6. mylen van af / dit is t'eerste ende t'uyterste Eplandt / gheleghen int w. vande 7. Eplanden / diemen althans noemt As Sete Yrmaas, dat is: de seve ghesusters / welke ligghen op 29 1/2 graden.

Dit voorsz. eerste Eplandt heeft eenen spitsighen top / int midden hebbende aende hoek van dien / aende westzypde / eenen steen ghelijck een Pilaer / int fatsoen als de Varella vande Straet van Singapura by Malacca, en aen't oost n. o. heeft een half myl daer van af / een ront swarte Clippe ligghen.

Dit voorsz. Eplandt int ghesicht hebben de liepen terstont n. ten o. aen / als te voren / alle den nacht over / ende metten dagheraet (wesende met het voorsz. Eplandt over een) sagen alle d'ander Eplanden / die in als 7. zyn als gheseyt is / alhier wesende liepen noch n. o. aen / tot by't laeste vande voorsz. Eplanden /

Maer en hebben t'landt Chabaquon op de Custe van Ching verthoont. Ontmoetinge van quade stroomen ende de groot-steen ontrent de Haven van Chinchon. Verthoonting / gedaente ende strekkinge des Eplandes Lequeo pequeno / op 25. een half graden.

Canael ende goede keede tusschen t'Eplandt Lequeo en een ander Eplandt.

Ontmoetinge tusschen den 25. een half graden / tot de 26. en verbet graden.

Maer en hebben t'uyterste Eplandt int w. vande 7. susteren verthoont.

Maer heben d'Eplanden der 7. susteren openbaer.

Goet Eplandt A Ylha das Outcas geleghen is.

Geleghentheyten ende vercyckel des Eplandes der Dieven.

Canael tusschen twee Eplanden.

Lanchwerpigh Eplandt. Een steen te middeweghen eens Canaels daer de Zee over spoelt. Waer en hebben hem t'Eplandt Tonquian verthoont.

Veel klepne Eplanden ende Clippen.

Goet Canael by't Eplandt Tonquian.

Gedaenten van sommighe ander Eplanden.

Goede keede ontrent het punt van't Eplandt van Tonquian.

Strekinghen ontrent het Eplandt Lamon / om de Dieven te schouwen.

Wildernisse en Boschagien.

Van

Stredaente en
streckinge van
twee Epland
den van by de
7. fusteten.

van welke contreye af/te weten/6. mylen n.
o. aen/zijn ghelegghen twee Eplanden / stret-
kende o. ende w/ waer van dat van't o. seer
lanck ende hoogh is / vol van swert schynen-
de gebocnten zynde/dat van't w. veel cleijn-
der ende leegher/ teghnde ofte den hoeck vaert
oosten van dit cleijnste Eplandt / heeft eenen
hooghen huebel/ die naer't w. toe al dalenden
af gaet/ makende eenen leegghen ende langhen
punt; dese Eplanden liggghen ontrent een myl
weeghs verscheyden vanden anderē; van de-
sen langhen punt af/ derdehalf myl w. waert
aen/ heeft men ten ander Eplandt/ so groot en
hoogh als dit voorsz. Eplandt/dat voorsz. ghe-
mentioneerde groot en hoogh lanckwerpiggh
Eplandt is ghenaeint Ycoo, ende die voorsz.

Langen punt.

Streckinghe
van't langhe
punt tot het
Eplandt Ycoo/
en ontrent de
7. fusteten.

7. Eplanden sullen u altemael blyven aende
3pde van't 5. o. ende mogen hebben inde stree-
kinghe van d'eerste tot die laeste 7. ofte 8. my-
len/als wy met het eijndt vande 7. Eplanden
over een waren/namen onsen cours n. o. aen/
naer't Canael 'twelcke loopt tusschen 't groot-
te hooghe Eplandt/ende 't Eplandt vande lee-
ghe ende langhe punt heen / daer wy door lie-
pen / comende aen d'ander 3pde van't n. weer-
uyt; Dit Canael van tusschen dese Eplanden
door/ is diep ende schoon/ sonder eenige Clip-
pen ofte steenen te hebben / vier mylen n. w.
aen van dit Canael ofte doorgaenck af / leijdt
een seer hoogh ende rondt Eplandt / 'twelcke
schijnt aende west3pde Clippen te hebbē; Dit
Eplandt heeft den meesten tijt een Vulcano,
dat is : een Swabel ofte vierighen Bergh/ te
weten/ op't opperste van't Eplandt; Van dit
buppighe Eplandt af een myl weeghs n. aen/
is ghelegghen een ander cleijn ende leegh Ep-
landt; Van dit voorsz. pde buppighe Eplandt
af/ rechts oost aen 8. mylen weeghs / leijdt het
Eplandt van Tanaxuma; dat voorsz. groot
ende hoogh Eplandt Ycoo, ghelegghen aende
oost3pde van't Canael/als vooren/ heeft aende
n. 3pde een leegh landt/ ende daer langhs by
heen goede Reede/ zijnde ober al schoone grōt/
streckende vier ofte vyf mylen o. en w. Van't
oost eijnde van dit Eplandt Ycoo af/ drie my-
len n. aen/ leijdt het bovenghenoemde Eplandt
van Tanaxuma, als oock gheseyt is inde be-
schryvinghe vande Coursen ende Navigatie
naer het Eplandt Fyrando toe; Dit Eplandt
van Tanaxuma streck n. en 3. zijnde altemael
van een leegh lande van huebelen ende dalen/
hebbende Pijn-boomen op/ die seer onducht
ende verscheyden vanden anderen staen/ ende
heeft 7. ofte 8. mylen inde lenchte/ en int mid-
den van dien/te weten/aende west3pde / leijdt
een Haven ghelegen binnen sommige Steen-
rooten ofte Clippen in/ ende van dese Haven
af/ anderhalf myl w. n. w. aen/ is ghelegen een
seer cleijn ende vlack Eplandt / met een hue-
beltgien int midden; Dit cleijn Eplandt heeft
aen't eijnde van't n. sommighe upsteekende
steenen en hudsen/ streckende so verde als een
schuyt van een Gotingh bereijckē mach/ al-
le de reise is schoon; van gelijcken tusschen dit
Eplandt ende Tanaxuma ist ober al schoon
ende supber; Van't Eplandt Tanaxuma af 7.
ofte 8. mylen n. aen/ leijdt het groote ende hoo-
ghe landt van Japon, welke Custe streck (te
weten/aende 3pde 3pde) o. ende w. 10. mylen
weeghs; Van't Canael bovē verhaelt dat tus-
schē de twee Eplanden door loopt/ en comen
Tanaxuma niet sien/ van soo't claer en helder
weer waer wy liepen o. n. o. aen/ ende comē-
de tot ontrent drie mylen verscheyden van't

Gelegentheit
eens goeden
Canaels tus-
schen een Ep-
land en 't lau-
ghe punt.

Hoogh rondt
Eplandt twelc
wierige Swa-
bel-hant upt
werpt.

Gelegentheit
eens Eplandts
Tanaxuma/
ende des Ep-
landts Ycoo.

Goede Reede.

Streckinghe
ende gedaente
des Eplandts
Tanaxuma.

Haven hebbē
de sommighe
Clippen.

Gedaente en
Eplandts ont-
rent de 3. ha-
ven/ en vande
gronden daer
ontrent.

Japon leijdt 7.
of 8. mylen
van't Eplandt
Tanaxuma/
ende hoe 't sel-
be streck.

voorsz. pde Canael af/ soo ontdeckten wy eerst
Tanaxuma, als oock van gelijcken het groot-
te landt van Japon, 'twelcke als gheseyt is seer
hoogh is/ streckende oost ende west 10. mylen
weeghs / ende om dies wille dat Tanaxuma
streckende is n. ende 3. wesende leegh/ en 't lād
van Japon hooch/ so verthoont het hem in die
contreye daer wy waren / altemael een landt
te wesen / om dat het door den anderen streck/
welcke was d'oorlake dat die Chijnsche Di-
loot die wy by ons hadde / meendē dat het al-
temael een landt was: maer als wy't begon-
sten te genaken/ so begonst hem 't Canael van
tusschen beyden allencykens te openē / wesen-
de van d'een tot het ander/ van divers ober 7.
ofte 8. mylen / wy liepen op deser voegghen op
de halve streck van o. n. o. aen/ naer't landt
van Japon toe/ wesende int wassen van't wa-
ter/ waerom het oostwaert aen liep/ te weten/
naert cleijne Epland (dat by Tanaxuma leijdt)
toe/ daert ons naer toe d'eeft/ so dat wy moep-
tens ghenoegh hadden om daer boven te ko-
men / passerende tot op een Gotingh schuet
naer daer langhs by heen / waerom noodigh
is n. o. aen te loope/ tot dat men 't voorsz. clei-
ne Eplandeken voorsz. p. is.

Daermen
Tanaxuma
en Japon niet
sien can/ ende
waer 3p een
landt schynen
te wesen.

Streckinghe
des Canaels
tusschen de
twee Epland-
den.

Onderrich-
tinge waer/ est
hoe ver dat
men n. o. aen
dient te loope.

Stille ontrent
den Inwyck
Fehung.

't Epland das
Outeas leijdt
westwaert
van't Canael
van Macau.

Als wy Tanaxuma om waren/ soo liepen
wy n. n. o. aen naer de Custe toe/ daer noch 3.
mylen van af wesende/ ende cregghen recht te-
ghens den intwyck van Xebuxij ober/ een stille-
te; dit was den laesten Junius/ ghescheyden
wesende van't Eplandt genaemt A Yha das
Outeas, ('twelcke leijdt aende west3pde vande
mondt ofte 't Canael van Macau af/) den 19.
vande seifde maent / hebbende onder weghen
gheweest tot die landt van Japon toe 11. da-
ghen/ waer van drie dagen stilten hadden/ dat
de seylen booz de mast hinghen / onder't Ep-
landt van Lequeo, als gheseyt is/ etc.

Dat 34. Capittel.

Een ander beschryvinghe vande Navigatie
ende Coursen vande Haven van Macau
af, langhs 't landt van China heen, naer't
Eylandt Fyrando, ende d'omligghende
Eylanden toe, tot die Haven van Vmbra,
ghelegghen aende Custe van Japon, met
verclaringe van andere Havens daer on-
trent ghelegen, daerinnen handel en traf-
fijcke drijft, met de ghelegghenthey van
dien.

De gheen die begert te seplen van tijt
Macau, ofte de van dien af naer Japon
toe / inde Monson van Junius ende
Julius / ende so ghy int upseplen niet
en mocht loopen te loefwaert van ee
Clippe/
diemē van Macau af genoegh sien ran/ welc-
ke 't schijnsel van een Sejl maect/ en derst
daer niet eens om bekommert wesen: want
latende 't Eplandt Lanton aende 3p / moecht
terstondt loopen waer ghy wesen wilt: want
is ober al schoon/ ende en hebt daer niet werck
af te vreesen/ als ghy buyten d' Eplanden upt
zijt/ sult utwen cours nemen naer't Eplandt
Ylhea Branco toe / (dat is: 't witte Eplandt/
ofte eghentlijck de witte Steen-clippe ghe-
sept/) loopen d' o. n. o. aen/ tot naer't Eplandt
Lamon toe/ en al ist dat ghy seer goede windt
hebt / scheyden de des abonts vande voorsz.
Eplanden af/ soo sult ghy eerst des moegghens
't voorsz. Ylhea Branco comen te sien/ als ghy
daer met ober een zijt / so sult ghy aen't vaste-
landt een groot hoogh landt sien / wesende
aende

Goemē enbe-
schouwt booz
3p een Clippe
van't Macau
loopen sal.

Wanneer me-
den cours nae-
't witte epland
setten sal/ ende
wanneerment
u't gheschey-
cghet.

Ghebaente des selfden Eplandts/ en de gronden daer ontrent.

Strekingh en ontmoeting van't witte Eplandt nae Lamou. Diepte en gedaente des fants ontrent 7. en 8. mylen van Lamou/ met aenwijs hoemen loopē moet.

Diepten van Lamou tot Macau/ ende hande gedaente des grondts daer ontrent.

Onderrechtighe waer neemen upt den rechten cours is/ ende hoemen strecken moet om den rechten cours te bewaren.

Teyckene als mē in't middē van't Canael is.

Beschrybinge wat landen darin nae ee dagh seylens sien sal/ souden de wint vande Monson heeft.

Hooghte van't Epland dos Cavallos.

Plaets van't Epland van Baborijn.

Deel Eplanden van't eyland dos Cavallos tot de Cabo de Sumbor.

Cours om't Eplandt Puloma ende andere te bekeunen.

aende oostzyde steijl afgeheicht/ hebbende int midden eenen ronden huebel int fatsoen van een broot; de diepten diemen daer langhs hee heeft/ te weten/ twee mylen daer van af/ (luts tel min ofte meer) zijn 30. ende 35. vademen modder grondt. Van dit Eplandt ofte Ylha Branco af naer Lamou toe / so heeft de Custe van't vastelandt clepne Eplande daer langhs by heen liggen; Men heeft op dese contreye (te weten/ 12. mylen of daer ontrent aen dees zyde Lamou, ende 7. ofte 8. mylen van't vastelandt af) cleijn swart sant met sommighe schulphens ghemencht/ op de grondt met 27. ende 28. vadem diepten/ en sult alhier wesen/ de/ niet laten te loopen op de begonnen cours van o. n. o. aen/ al en siet ghy schoon geē land: want hebbēde die voorszeyde diepten en grōt/ soo gaet ghy by ende behouden vande Riffe van't Eplandt Lamou, ende soo't sake waer datmen geen landt en saegh/ so kanmen evenwel/ door de diepten ende grondt weten waer datmen is: want van't Eplandt Lamou af naer Macau toe/ so heeftmen de voorsz. diepten ende grondt van 25. tot 28. vadem/ ende voorsz. Lamou ende daer ontrent/ is de gront van wit/ cleijn/ dun/ met sommich swart sant gemencht/ ende souden by ghevalle alhier passeren met bysich ende doncker weder/ so salmen zynen cours doen als verhaelt is van o. n. o. aen: want dit is den besten wegh; als men hem ghyt by't Eplandt Lamou te wesen/ ende vindende de diepten van 15. 16. vadem/ so ist een teijckne dat ghy verde t'Zeewaert zijt/ (want in dese contreye so loopen de stroomen seer crachtigh naer't o. z. o. toe) daerom sult alsdan n. o. aen loopen/ om weder den rechtē cours te gheraken.

Loopende op de diepten van 25. ofte 28. vadem sandt grondt/ is eenen goeden wegh/ doende de cours van o. n. o. aen: want zijt op dese manier op den rechten wech/ van te midde weghen van't Canael/ als men t'Eplandt Lamou voorsz. is/ te weten/ van naer Chinchon toe / so heeftmen de stroomē ende wateren met hem in zyn faboit/ en souden de wint vande Monson heeft / salmen terstont des anderen daeghs landt sien / van beyde zyden/ te weten/ t'landt datmē heeft van stuerboort/ is het eynde ende den hoeck van het Eplandt Lequeo pequeno, ofte cleijn Lequeo/ en t'bejngsel van't Eplandt genaemt Ilha Fermosa, dat is: t'schoone Eplandt/ ende aende zyde vā het backboort/ leijdt het landt in fatsoen gheleijck een hoeck/ al hoewel dat het gheen en is/ dan is het Eplandt A Ilha dos Cavallos ofte t'Epland vande Peerden/ twelcke seer hoogh is/ legghende op de hooghte van 25 1/2 graden/ en heeft aen d'een zyde/ te weten/ vier ofte vijf mylen t'Zeewaert daer van af het Eplandt van Baboxijn, dit landt int ghesicht hebbende salmen zynen cours noozdoost aen doen/ twelcke eenen goede wegh is/ om buyten alle d'Eplanden om te loopen: want van dit voorszeyde Eplandt vande Peerden af voortaan/ tot de Cabo de Sumbor toe / heeftmen veel Eplanden t'Zeewaert upsteken/ waerom dit den beste cours is om naer de Cabo de Sumbor te loopen; als men naer zyn gissinghe met den hoeck ofte Cabo de Sumbor ober een is/ al en sietmense niet en is niet aen bedreven: want mē isser ontrent 8. ofte 10. mylen vā af.

Op dese contreye wesen/ salmen zynen cours n. o. aen doen/ om te komen verkenne het Epland van Puloma, ofte Meaxuma, ofte

het Eplandt Guoto: want dit is eenen goeden cours voor de winden vande Monson / ofte souden eenighe stromen ofte contrarie winden treggh / soo datmen zynen rechten wegh niet houden en mocht / soo salmen hem in sulcker voeghen reguleren / datmen daer naer weder op zynen wegh comt/ om eenigh van dese Eplanden te komen verkenne; Dit voorszeyde Eplandt van Puloma is gheleghen n. n. o. en 3. 3. w. met het Eplandt Guoto, ontrent 10. ofte 12. mylen vanden anderen verscheyden/ ende scheidt hem in vier ofte vijf gheveelten/ hebbende veel gaten ende stucken daer ront/ om heen; men en heeft daerom niet te vresen: want heeft daer dicht by noch veel meer ander stucken / twelcke ick weet om dat ickse selver altemaal wel perfectelijcken ghesien hebbe.

Van dit voorsz. Eplandt af/ naer de Haven van Vmbra ofte t'Eplandt van Fyrando toe/ salmen zynen ouden cours van n. o. aen loopen/ waermede sult comen te sien het land beneden Vmbra, twelcke seer hoogh is/ hebbende byde Custe langhs heen veel clepne Eplanden liggen/ onder welcke zijn twee Clippen/ die seer scherpe ende puntigh upsteken gelijck als Diamanten; van hier af tot Vmbra toe zijn 6. ofte 7. mylen; in dese contreye comende/ te weten/ tot ontrent een mijl naer't landt/ so salmen zynen cours n. aen doen / loopende op dese streec de Custe langhs; byde Custe comende / salmen hem daer wel dicht by heen houden/ om't landt ende de mercken van dien wel te verkenne / welke zijn dese/ te weten/ als men dicht by't land vande rechterhandt is/ so heeftmen een punt landts / waer van twee Eplanden t'Zeewaert af liggen/ welke is by d'incromste van Vmbra: want van dese punt af naer binnen toe/ so looptmen n. o. aen daer nae toe; op dese hoeck ofte punt staē drie Dijnboomē/ ende met desen hoeck ober een wesen/ de/ salmen t'Zeewaert daer van af/ (te weten/ aende sinckerhandt) een cleijn Eplandt met een ronde Clippe sien liggen/ sult binnen dese voorszeyde Clippe heen loopen / waermede sult recht voor u upt comen te sien het landt van Vmbra.

Als men comt te sien een groot Eplandeken ofte Clippe/ (twelcke seer steijl ende afgebeicht is) t'Zeewaert in gheleghen/ so salmen aende zyde van't land veel cruyt int water sien byben; dit Eplandeken salmen laten aende zyde van't backboort ofte sinckerhandt/ loopende tusschen dat ende t'landt heen: want isser by een half mijl byet; van dit Eplandeken af tot de mont ofte incromste van't Canael zijn twee mylen/ op de cours van noozdoost aen/ waermede men terstont d'incromste sien sal/ die seer byet is.

Van dit Eplandeken ofte Clippe af/ loopt een Riffe van steen/ streckende tot de mont vā de incromste toe/ liggende een deels boven water/ en op sommighe plaetsen bedekt/ doch moecht het ghenoech sien/ daerom en heeftmē daer niet wens van te vresen dan van d'incromste voorsz. ooghen siet; tusschen dese Riffe en t'landt vande rechterhandt heen/ heeftmen te midde weghen 15. ofte 18. vadem diepten modder gront/ als men d'incromste van't Canael comt te sien/ soo salmen daer recht naer toe loopen/ sonder schroomen: want is een seer goede incromste / in dese Straet ofte Canael wesen/ so datmē de Rivier van binnen comt t'onderken/ soo doetmen zynen cours al by de rechterhandt

D'incromste Hoemen heit reguleren sal in contrarie winden.

Selegentheys vande Eplanden Puloma en Guoto.

Veel stucken en gaten hier ontrent.

Cours nae de Haven van Vmbra.

Gedaente van een Epland beneden Vmbra: Twee scherpe Clippe/ streckende vā hier tot Vmbra.

Teijckenen 7. mylen van Vmbra zyde

Twee Eplanden byde incromst van Vmbra.

Selegentheys van een ronden Eplandeken.

Teyckent als men ontrent een groote Clippe ofte Eplandt is. Selegentheys van't selte.

Gedaente van d'incromste vā t'Canael.

En sult tot de incromste van t'Canael.

Diepte tusschen t'ruif en t'landt aende rechterhandt.

Cours tot de incromste van de Rivier.

Een Eplandeken niet een crups boven op.

hant heen / al waermen terfont een ront Eplandeken sal sien / twelcke een crups boven op heeft / ende al ist datnē d'incomste niet en siet / so salmen ebenwel op dit Eplandekē aen loopen: want almen daer niet ober een is / so salmen terfont de see comē te sien / daer de schepen ligghen / als oock een Portugesche kerckie op 't landt sien staen / alhier binnen wesen- de soo looptmen zyden aen / tot ontrent een schuet van een Godelingh verder / al waer mē het mach setten op 10. vadem diepten / van seer goede modder gront; men sal hem alhier vast binden vande zyde van 't n. n. o. ende 3. 3. w. ende naer dat de wint waept / salmen hem met het voorste van 't schip keeren / dat met de ankers onder de steenen vast makende: wāt is daer enghē / niet teghenstaende en dorst als dan niet vreesen / al ist schoon dat het harde waept.

Vermaninge datnē vande E. de S. mboz nae Japan de cust herbolge sal / al waer datmen gheen Eplanden en sach.

De Haven van Nipina legt 12. mylen van Vmbra.

Gelegentheit van Cabexuma

Cours van na Cochinochy te loopen. Gelegentheit van Cochinochy.

Een seer goede Haven tot Cochinochy.

Vermaninge datnē geet vrees hebben sal booz een Inwojck van Nipina.

Gelegentheit vande groote Haven Oxij.

Overde vermaninge booz Nipina.

Over al de Custen van China ist schoon en supber.

Vermanē u wederom / dat so wanneer ghy tomt vande Cabo de Sumbor, vande Custe van Chynen af / naer 't landt van Japon toe / al ist sake dat ghy de booz-ghementioneerde Eplanden niet en siet / so en laet daer om uwē cours van n. o. aen / niet te vervolgen / tot dat ghy aende Custe van Japon tomt: want al ist dat ghy verbalt by de Haven van Aryma, (twelcke is twaelf mylen van Vmbra,) en is daerom niet aen ghelegghen: want men heeft in dese contreye seer goede Havens; by de boozschreven Haven van Aryma, is ghelegen een Eplandt (te weten / een weptigh meer naer 't n. als naer 't 3.) ghenaemt Cabexuma, twelcke aende binnen zyde een seer goede Haven heeft / daermen seker ende vyz mach ligghen ende handelen / en so ghy van hier af begheert naer binnen toe door te loopen / so doet uwen cours n. n. o. ende n. o. ten n. aen / waer mede sult comen by een Haven genaemt Cochinochy, ghelegen int Coningh-rijck van Aryma; van Cabexuma af schepdende / sult langhs 't landt vande noozdzyde heen loopen / tot 7. ofte 8. mylen toe / waer mede met Cochinochy over een sult comē / twelcke eē beter Haven is als die van Vmbra, om dieswille dat de schepen aldaer tharen wille mogen liggē / ende oock dat meer is / so is te wetē / dat al eer ghy dese Haven ghenaect / soo comen u veel Warcken en Schuyten aen boozt / die u vyzelijcken sullen binnen brenghen / en hebt gheen vreesen booz d'incomste van Aryma: want d'oude Piloten hadden daer vreesē booz / om dat zyse soo wel niet en conste als ick / overmits dat ick daer selfs met een fuste over al binnen in / en rontsom hebbe ghevaren / met ghenoech moeptens; recht teghens Cochinochy ober / leijt een ander seer goede Haven genaemt Oxij, toebehozende den Coningh van Bungo, alwaer mē oock vyz ende seker mach handelen ende traffijckeren.

Advertēre u wederom gheen vreesē te hebben booz d'incomste van Aryma: want behalven de bobenghenoemde Havens / daermen vyz ende seker in liggen mach / so sullen u menighen van fusten ende Warcken terfonte aen boozt comen / die u sullen voeren daer ghy wesen wilt / ende u in alles naer u begeerte te rechte helpen.

Van ghelijcken sult ghewaer schout wesen / datmen hem langhs alle de Custe van Chynen heen / nieuwers af heeft te schroomen: want isser ober al schoon en supber / u alleenlijcken buyten alle d'Eplanden heen houdende: want so ghy daer tusschen in raeten / sout

daer qualijck weder naer uwen wille konnen uyt comē / daerom ist best hem daer van buyten af te houden / doende zyner cours daer langhs by heen / so en heeft mē daer nieuwers af te vreesen / ende is ober al eē schoone wech / soo wel naer 't Eplandt Fyrando, als naer de Haven van Vmbra toe / alleenlijcken dat Fyrando 7. ofte 8. mylen / vande hoeck ofte punt vande boomē noozderwaerts aen leyt / in die contreye wesen- de / sult Fyrando terfonte comen te sien; int aencomen van dien heeftmen een Varella, dat is: een merckteycken van een grootse ofte spitfighen berch / eijndelijcken sult u reguleren als vozen gheseyt is: want is terfont kennelijck / zijnde een seer hoogh landt / welcke strecht o. n. o. ende w. 3. w. hebbende te middewegghen van dien veel clepne Eplanden ligghen / met Canalen van daer tusschen heen door / om van d' een naer d' ander zyde te moghen loopen: maer somen van 't Eplandt Cabexuma af naer Vmbra toe wilt loopen / moet men hem altoos wel dicht by 't landt heen houden: want int Eplandt vande Diamant ofte 't spitfighe Eplandt ghenaemt / heeftmen een andere seer goede Haven / daermen terfont (almen daer int ghesicht is) met menighen van Warcken ende fusten ontfangen wort / om 't schip binnen in te brenghen.

Die havens diemen in dese contreye heeft / zijn dese naer volgende / te weten / so aen 't landt van Japon, als aende Eplanden daer naest by ghelegghen / waer van in dese beschryvinghe mentie ghemaect is. In den eersten / so heeftmen een seer goede Haven int Eplandt van Cabexuma; Item Cochinochy gelegghen int Coningh-rijck ende de Straet van Aryma, is noch beter Haven; De Haven van Oxij, welcke leydt recht tegens ober Cochinochy, is oock een goede ende beter Habē; Wen 't Eplandeken genaemt Olhea do Diamon, (dat is: 't Eplandeken vande Diamant / door zyn spitfighe ende scherpe hooffen / heeftmen oock een seer goede Haven / welcke is van 't landt van Vmbra; Item de Haven van Vmbra is oock een goede see-ede / etc.

Dat 35. Capittel.

Een corte waerschouwinghe ende onderrechtel vande vaert van Macau uyt China af, naer Japon, en 't Eylandt Cabexuma, tot de Haven van Langhesaque ofte Nangefache toe, welcke is de gheen die huydens daeghs aldermeest vande Portugesen ghefrequentert wordt, met alle de Coursen ende streckingen op 't cort verhaelt, door een expert Pilot ende bedreven Stuerman, met verclaringhe vande winden, Tuffon ghenaemt.

Soo haest als ghy 't Eplandt Ilha do Leme boozt / (twelcke is comē de van uyt Macau af) soo doet uwen cours o. n. o. aen / waer mede sult het Eplandt van Lamou comen om te loopen / en soo 't by nacht waer / sult het loot uyt werpē / ende bindende 22. 23. vadem diepten / met schulpiens ende swart sandt op de gront / soo zyt ghy recht teghens de Riffe ober / ende als ghy die boozt zyt / sult wit ende cleijn sandt bindē / doende als dā uwē cours n. o. en n. o. ten o. aen / u altoos wachtende vande Custe van Chinchon af / soo veel als ghy primers moecht: want den besten wegh is te loopen te middewegghen van 't Canael heen / te weten / so veer

Waer schouwinge datnē buyten de Eplanden om loopen sal.

Een schoone baert beyde na Vmbra en Fyrando. Gelegentheit van Fyrando.

Trecken van Fyrando des gheijcks de streckinge vā 't selve.

Een goede Haven en 't spitfighe Eplandt.

Beschryvinge van verscheiden Havens op verscheidē plaatsen.

Een goe habē int Eplandt Olhea do Diamon.

Cours van 't Eplandt do Leme naer 't eylandt Lamou.

Trecken als men tegē ober 't Riffe is.

Waer schouwinge booz de Custe van Chinchon.

Diepte by A Ilha dos Pescadores.

Opfaeck waerom datme vloot uyt werpen moet almen booz by Lamao is

Wat coms datmen nemt fal indie datmen vande stormwinden overballen wort.

Voemen hem reguleren fal in stormwinden.

Wtlegginge vā het woort Tuffon.

Hoer vees stormwinden waepen.

De Tuffons wapen tuffche China en Japan.

Coms van A Ilha fermosa naede Straet van Arima.

Wat diepten vanden heeft almen recht op Macau ma aen loopt.

Ghedante en plaats van't Eplandt van D. Clara.

so verre van't Eplandt vande Duffchers als vande Cufte van Chincheo af ende so ghy't Eplandt vande Duffchers (A Ilha dos Pescadores ghenacmt) naerder waert / sult minder diepten vande daerom sult op u hoede wesen / so wanneer ghy't Eplandt Lamao' booz by zijt / vloot uyt te woepen / om oorzake vande Duffchers Eplanden / As Ilhas dos Pescadores. Soo het ghebuerde dat u in dese contreye de stormen vande Winden Tuffon ghenacmt overvieten / en so zy quamen van uyt den n.o. af / so neemt uwen cours op den boez van ter Zee waert aen / en dat so veel als ghy immer moerht / om de Cufte te schouwen : want de welck sal sonder twyfel nae het z.o. loopen / het welck dwers op de Cufte is / so datse u blijft booz een leegher wal / ende op dat het u niet op de Cufte en jaecht / so is het goet alle de seple ten te strycken ende in te nemen / en also sul te byben / tot dat de wint nae't zupen loopt / ont alsdan uwen wech weder te ver volgen / gheve u desen raet ofte advijs / om dies wille dat ick my twee jaren achter een ghevonden hebbe in dese contreye altoos niet de tormenten Tuffon / so dat wy d'erne repse by naest reene mael ver lozen waren / om op de Cufte te gheraken. Om nu te verstaen wat dit woort Tuffon te segghen is / soo is te weten / dat het een Chyns woort is / welck de Portugesen sonder veranderen oock alsoe aenghelwent hebben / en is een torment ofte onwedder / diemen ghemeenlijcken crijcht op dese vaerden van Chyna nae Japan toe / oft is ten minsten seer selden / datmen se mist / Comt ende beghint vanden eenen hoerck ofte d'ander / loopende alsoe met een ghebuerige storm by naest alle de streken van't Compas om / altoos even ghestadigh wapende / so dat het de Zee lypden gheuoerch te doen gheeft / en dat in sulcher boege / datter op alle de vaerden van gants Orientē ofte d'Indische quartieren geen torment ofte onwedder soo seer ontzien en bejreest wort als dese Tuffons / van tusschen Chynen en Japan / waer om wel noodich is daer op verbaecht en boozien te wesen / op datme daer niet onbesiens vā overstulpt en wort / alst smetjts wel ghebuerd is / van die daer niet in groot verheiel en lypden ghecomen zijn / als dese selve dieloot ghetuycht hem gheschied te wesen / gheleijck als oock een peder vā die de boozs. vaert ghebaren hebben ghenoech weten te vertellē / en sulcks altoos ofte den meesten tijt bevonden hebben.

Als ghy met het Eplandt A Ilha fermosa (ofte t'schoone Eplandt) over een zijt / so loope n.o. aen / met welke cours sult recht op de Straet van Arima aen comen / welke eenē goeden gangh is. Nu soo haest als ghy comt front te nemen / te weten / aende zyde van te loefwaert / en dat ghy crijcht 75. badem diepten / soo sult ghy recht op't midden van't Eplandt Meaxuma aen comen / en hebbede minder diepten / so ist eenen quaden wech / waerō u noodich sal wesen uwen cours te verbeteren / om weder te recht te comen : maer wesevande van te loefwaert is goet / te weten / soo wanneer ghy het Eplandt Sancta Clara comt te sien / het welck een cleijn Eplandt is / hebben de aende zyde van't noordt oosten twee ofte drie Clippen ligghen / ende wat woorder aen het Eplandt Cojaquijn / het welck seer groot is / zijnde in drie ghedeelt. Ich hebber aende zyde van het landt by hem ghepasseert het welck eenen seer goeden wech is / en hebt

u nieuwers van te wachten / dan van sommighe steenen / die langhs het Eplandt heen liggen / welck men bescheyde lijcken ghenoech sien kan : want de Zee daer op breect / sult daer uwen wech langhs heenen doen / latende dese Steenen aende zyde van't back-boort / oncrent een schuert van een Was daer af loopende ; Als ghy dese ghepasseert zijt / so loeft soo veel als ghy immer muecht t'Zee waert aen / om te schouwen drie Eplandekens ofte Clippen / die aen d'ander zyde recht teghens het dick ende grof landt over ligghen : wane is tusschen beyden alkemact vol duffen / daerom is het beste te loopen t'Zee waert van't Eplandt Cojaquijn af / te midde wegghen van het boozse grof ende dick landt (dat booz by d'Eplandekens ofte Clippen vande Riffen leyt) is gheleghen de Haven van Amacusa / die seer goet is / al waer begint den Inwijck van Arima : Van hier af sult ghy t'font / (te weten / int n.n.w. comen te sien het Eplandt van Cabexuma.

Als ghy met Cabexuma over een zijt / soo sult ghy woorder aen comen te sien ses Eplandekens ofte Clippen / daer ghy aende zyde van ter Zee waert sult by comen / soo sult ghy eer stont comen te sien nae het oosten / ende oost ten noordt aen het Eplandt / ghenacmt Ilha dos Cavallos / ofte vande Beerden / het welck heeft aende zyde vande Zee eenen groven huevel / ende aende ander zyde nae het Eplandt Fyrando toe / twee Clippen langhs de Cufte heen liggen / die in't schijn hem verthoonen als twee seplende Schepen : Oock mede soo heftmen wat woorder aen nae Fyrando toe / twee blacke Eplanden langhs de Cufte heen ligghen / welke ghenacmt worden As Ilhas das Restingas / dat is / d'Eplanden vande Riffen ghelept.

Soo't u noodich waer (als ghy van upter Zee aen comt) te ankeren / al eer ghy inde Haven loopt / (wesevande by d'Eplandekens ofte Clippen) soo set het met nieuwe Cabels / die wel ver seker ende / op dat ghy daer gheen ankers en verliest : want isseer seer diep ende seherp.

Met de boozse se ses ofte seven Eplandekens ofte Clippen over een zijnde / soo loope recht op't Eplandt A Ilha dos Cavallos aen / als ghy daer by comt (te weten / vande punt binnewaerts /) soo sult ghy langhs het selve Eplandt heen een d'oochre boben wāter sien ligghen / alle d'ander Eplandekens ende Clippen die ghy siet / sullen u biyben aende zyde van't baghboort / twelck is aende zyde van't Eplandt Facunda / sult aldus loopen tot inde Haven vā Langasaque / en en hebt daer nieuwers van te schroomen / dan van dat ghy booz ooghen siet : want men heeft alhier de Zee ende grondt ghelijck aende Cufte van Spaengien.

Dat 36. Capittel.

Een voyage ofte Schipvaert / ghedaen van Macau uyt Chyna af / nae de Haven van Langasaque ofte Nangasache in't Eplandt Japan met het Schip Sancta Crus / waer van Capiteijn was eenen Portugescher / met namē Francisco Pays / ende Constapel van dien / eenen Dirrick Gerritszoon / Burgher deser Stadt Enckhuyfen / in her laer 1585 / met alle de courfen en gheschiedemisse alles gheappointeert

Sommighe steenen langhs desen cant.

Waerschootwinge booz 3. Eplanden en veel Riffen.

Plaets vande Haven van Amacusa.

Des Eplandekens diem siet alst men Caberuma over een is.

Gheleghen hept vande Eplandē de Ilhas das Restingas.

Waerschootwinge oft noodich waer te ankeren.

Plaets vande Ilha dos Cavallos / midtsgaders een d'oochre by't selve Eplandt.

Goede schone gront inde Haven van Langasaque.

ende aenghereckent door den Pilot ofte Stuerman van't selfde Schip ende vaert.

Den 5. Julius / anno 1585. wesende des vyfdaeghs smorghens / gingen wy 't seyl / te weten / vande punt die teges 't Clooster van S. Francisco ober lept

af / met resolutie om te loopen te loefwaert vā een rōndt Eplandeken ofte Clippe / gheleghen o. 3. o. daer vaer van af: maer om dat de wint scherp was / en constant niet volbrēngghen / in voegghen dat wy 't dragende hielden / om dooz het Canael ofte 't gat van Lanton te loopen / ghelijck als wy deden. De diepten die wy alhier vonden / waren van 5. tot 6. bademē toe / en dit was wicht by 't rōndt Eplandeken dat t Zeewaert van't Eplandt Lanton af lept / en van daer boort aen / soo beghint het dieper te worden tot 18. ende 20. badē toe; Wy hadden dese diepte / tot dat wy bytē 't Epland A Ilha do Leme, (dat is 't Epland van't Roer) warē.

Dit Canael vā Lanton heeft in't aencomē van dien eē bocht / alwaer de wint seer scherp was / so dat wy ons qualick consten wachten van een Eplandt / gheleghen aende sincker hant van't Canael / ten waer dat de wateren en stroomē so groote cracht niet gehad hadden / die 't schip dwers ober te loefwaert daer van af dzeben / sonder dat soudē wy grooten arbeit en moeyten ghepasseert hebben om't Canael dooz te comen / eyntlicken dat wy te ghens den nacht mochtē wesen ontrent 4. mplen van't Eplandt Ilha do Leme af boort aen. De cours die wy desen nacht deden / was oost / en o. ten 3. aen / om dieswille dat wy een scherpe wint hadden / hebbende de diepten vā 20. tot 26. badem modder gront; Met de dagheraet quamen wy by naest recht dooz wptē sien het Eplandeken Ilha branco, ofte de witte Clippe / en dooz die boortse diepten / maectē onse gissinghe / daer ten groote half mijl van af te passeren.

Den 6. Julius des saterdaeghs / en constant de hooghte vande Son niet neimen / om dat se ons recht ober 't hoest was; hadden eenen 3. o. ende 3. 3. o. wint / met seer goet weder des daeghs; maer des snachts waft wat koelder; Dedē onsen cours o. n. o. / ende o. ten 11. aen / nae dat de wint wāde; Wy vonden des middaeghs van 25. tot 27. badem diepten / met swart cleijn sandt op de gront. Dit was altoos in't ghesicht van't landt / ende met den dagheraet sagghen wy 't land van Lamōn, het welke een lanch en vlack landt is / in ghelijckenisse van een tafel ofte vlack velt / hebbende aende 3pde van't oost noord oosten een dūme punt landts t Zeewaert wptē steken / en aende 3pde van't west zuyd westen / loopt oock een ander dūme punt t Zeewaert in / ende daer dicht by / te weten / aen't dichtste van dien / sietmen 't sarsoen van een witte plaet / welke is het Eplandt van Lamōn. ende t Zeewaert daer van af / heestmen drie Clippen / gheleghen aen het eynde vande Riffe van Lamōn; alhier woopen wy 't loof wptē ende vonden 27. badem diepten / hebbende wit cleijn ende sommigh swart sant / met kleynē schulphens onder een ghemenght / wesende van't landt af ontrent 7. ofte 8. mplen.

Den sevendē des Sondaeghs / hadden wy stilte / ende altemet een wepnigh; maer niets te veel wints van urten zuyd oosten / ende zuyd zuyd oost / doende onsen cours oost noord oost / noord oost / ende noord oost ten

oosten aen / op de diepten van 24. tot 26. badem. Soo haest als wy het Eplandt van Lamōn ghepasseert waren / kregghen terstont wit / cleijn ende dun sant op de grōt / met sommighe schulphens ghemenght; Wy waren des smorghens ontrent 7. mplen van't landt af / te weten / van het landt van Chincheo, ende sagghen van ghelijcken het Eplandeken / twelcke een ghelijckenisse heeft van't Eplandt / ghenaemt Ilha dos Lymoins, dat is 't Eplandt vande Lymoenen / gheleghen by Malacca, ende wat boorder aen / sagghen een dun landt / met eenen spitsighen top boven op / welck men sept te wesen A Varella do Chinchon, (dat is / die kenteijckē ofte Rootse van Chinchon); Dit was den achtsten vande maent des Maensdaeghs; Des snachts daer aen kregghen wy stilte / waer mede de wint nae het noorden liep / comende wat coelder aen / altemets niet vlagghen reghens; maer met de zuyd ooste wint / en hadden noyt regē; kregghen des snachts twee donderslagghen vā de selfde 3pde van't zuyd oosten / met weerlichten van upten 3. o. ende noorden.

Den 9. des dijnadaeghs / hadden wy de hooghte vande Son op 23. graden / hebbēde de wint des snachts ghehad oost ende o. 3. o. met een goede koelte; lagghen alle de nacht en dzeben sonder seplen / woypende altemets het loof wptē / op de diepte van 20. tot 24. badem toe / en kregghen eens 18. badem / waer van de gront wit cleijn sant was / met sommighe schulphens onder een ghemenght. Des smorghens met den dagheraet / kregghen wy eenen noorden wint / waer mede wy ons wendē op den boech van't oosten / (hebbende alleen t focseyl ende de besaen op) tot teghens den avont; Op de boortse diepten namen daer nae de seplen in / om stil te dzyven; Des anderē daegs sagen wy landt / te weten / dat van den boortse leden dagh / ende lach ons in't noorden / ende ter halver streck van noorden ten westen.

Den 11. des donderdaeghs / en namen de hooghte vande Son niet / om oorsaecke / dat wy lagghen en dzeben sonder seplen / met eenen oosten en o. 3. o. wint / en hadden de Zee-barē van upten 3. o. lagghen met het schip ghewent nae't n. o. Dit was des snachts; maer des daeghs hadden wy eenē n. o. ende n. n. o. wint / in voegghen dat wy als nu op den eenen / als van op den anderen boech liepen / nae dat de wint ende twee ons plaets gaf / op de diepten van 20. tot 24. badem toe / van wit cleijn sant / hebbende sommighe woypen op 18. badem; Wy hadden die voortleden nacht veel weerlichten van uptē westen ende zuyden / wesende den 13. vande nieuwe Maen / hadden des daeghs te voren de hooghte vande Son op 23. graden ruym / het landt dat wy sagen costmen qualick onderschepde / evenwel docht ons te wesen / het landt dat wy die boortse dagghen ghesien hadden.

Den 12. des vyfdaeghs / en hebben de hooghte vande Son niet ghenomen / om dieswille dat wy noch lagghen en dzeben sonder seplen / met eenen oost zuyd ooste wint / te weten / des snachts / wesende des daeghs noord oost / op de diepte van 20. tot 24. badem / met sommighe woypen op 18. badem / waer van de gront cleijn / dun / wit sant was / zijnde de gront vande vier en twintich badem wat grover sandt / met sommighe schulphens gemenght. Als het begonst te dagē / so warē wy nae ons gissinge 5. ofte 6. mplen van't landt af / wy had-

It wannēer dat t schip S. Cruz wpt Macau ghe loopen is.

Diepten in't Canael van Lanton.

Plaetje bān het Canael van Lanton.

Diepten tot huptē t Ilha do Leme.

Ghebaente almen by't Canael van Lanton comt.

Het Eplandeken Ilha branco ofte witte Clip.

Hier de Soort ne recht boortse hoest.

Eregghen hier landt van Lamōn int ghesicht / is lanch ende vlack.

Ontrent 7. ofte 8. mplen vān't landt Lamōn 27. badē diep en wit oock swart sant.

Zp sien hier het land van Chincheo / welck wel geijcht Ilha dos Lymoins.

Hebben hier de hooghte op 23. en half gradē / 18. 20. 24. badem waters.

Hebben alhier stilte.

Hebben alhier vele weerlichtē int wēt den westen ende zuyden.

Woez weer
lichten ende
bele vlaghen
regghens.

wy hadden die voorledē nacht veel weerlich-
ten van alle canten / hebbende des mozzghens
sommighe vlaghen regens / sonder wint / met
een overtoghen Hemel ofte lucht / soo dat het
scheen veranderinghe van weer te wesen; Te-
ghens den avont cregghen wy eenen 3. o. wint/
loopende terstont na het 3. 3. o. waer mede wy
onse seplen lieten vallen / nemende onsen cours
n. o. ende n. o. ten o. aen / ende oock oost n. o.
maer den meesten tijt n. o. in voegghen dat ons
de diepten begonst te vermeerderen / tot op
32. badem / met wit cleijn sandt / wesende in-
den tijt vande volle Maen; Wy hadden de
Zee-baren altoos van upten 3. o. epntlyche
dat wy alhier met dese voorszede winden vijf
daghen om brochten.

Hier vermeer-
dert de diepte
tot op 32. va-
dem.

De Son bin-
den op 24.
graden / 20.
mylen gebarē
hebbende 8.
wilen van's
landt van
Chyna zijnde.

Den 13. des saterdaeghs / namen wy de
hooghte vande Son op 24. gradē ruym / loo-
pende desen nacht o. n. o. aen / tot des mozzghs
toe / behoudende t Schip de cours van o. ende
o. ten n. wy bevonden 20. mylen ghevaren te
hebben / zijnde vande Custe van Chyna af 8.
mylen / saghen terstont des mozzghen t landt
van d' ander zyde. De grōt vā dese zyde / was
wit / dun / met sommich swart sant gemengt /
en ontrent in t ondergaen van de Son / wier-
pen t loot upt / vonden 35. badem diepte / met
seer sijn swart sandt op die gront.

De 14. des Sondaeghs / namē de hooghte
vande Son op 25. graden schaers / hebbende
eeenen 3. w. wint / met seer goet weder / doende
onsen cours n. o. en n. o. ten n. aen / den gehee-
len nacht ober op de diepten van 37. badem /
met seer dun sandt / en sommige swarte mod-
der op de gront / en inde laeste waerke vanden
dagheraet / quamen wy op modder gront / op
de voorsz. diepten van 37. badem / zijnde met
swart sant ghemengt / en beghinnende te da-
ghen / saghen t landt vande Custe vā Chyna /
daer ontrent 4. oft 5. tot 6. mylen toe van af
wesende / quamen te verkennen die Lagarto,
met die twee Gefusters (dat is / die Corodzil/
etc. gheseyt) Eplandekens also genaemt / wo-
pen t loot upt / ende vonden de diepten van
42. badem / modder gront / die noch sandt-
achtich was / saghen van ghelijcken op den
selfden dagh / het Eplandt Iha Fermosa ghe-
legghen by Lequeo pequeno, ofte cleijn Le-
queo, de wint scheent hem te willen voegghen
om beter te wapen.

Verkennen
die Lagarto
met die twee
gefusters / dat
is de Cocodzil
d' Eplanden
also geyeten.

Den Iha
fermosa by
Lequeo pe-
queno.

Den 15. des smaendaeghs / namen wy de
hooghte vande Son op 25. graet / en kregen
de wint des nachts van uptē n. met seer goet
weder / loopende also om nae t n. w. liepen o.
n. o. / n. o. en n. o. ten o. aen / en als het begonst te
daghen / sagen t landt / te weten / t eynde van t
Eplandt Iha Fermosa, ofte t schoone Eplād /
twelcke een lanckwerpent en leech landt is /
wesende in t midden gebroken ofte geschuert /
twelcke een open schijnt te wesen : maer en is
anders niet / dan als verhaelt is ; Wy saghen
terstont in t oosten een ander hoogher landt /
twelcke zijn d' Eplanden / As Ihas dos Reijs
Magos, dat is / d' Eplanden van de drie Co-
ninghen / wy passerde daer hoor by hem / ont-
trekt 7. ofte 8. mylen van af ; hadden deser
nacht de diepten van 34. badem / ende bege-
rende te weten / wat diepten dat men heeft int
ghesicht van t bovenghementioneerde landt /
so vonden wy daer 40. en meer bademen / lig-
gende t voorsz. landt van Iha fermosa) o. 3. o.
van ons af / en was modder gront. Wy had-
den op desen dagh eenen coelen wint van de
Donson; maer en hieldense niet langer dā tot

Den t Eplād
ten eynde
Iha fermosa /
ofte t schoone
Eplandt.

Hier de Ep-
landen der
drie Coninge.

den nacht toe / doen wordent weder stil / ghe-
duerende also tot des smozgens / doen cregen
wy hem van upten n. w. loopende also vande
west zyde om / tot dat hy 3. w. worde / en wap-
den tot des nachts / wordende doen weder
gantsch stil; dit was des dijnsdaegs / den 16.
wesende in t ghesicht vande bovengenoemde
eplandē; Op desen dagh hadde wy de hooghte
vande Son op 26. graden min. en t eynde
van t groot Eplandt bleef ons in t o. en o. ten
3. en t ander clepue in t o. 3. o. Dit cleijn Eplād
is hoogher aende zyde van t 3. 3. w. als vande
5. w. zyde. De punt ofte hoek van t 3. w. heeft
een byuecke ofte schuer sel / twelcke / hoe men
daer dichtter by comt (voorder aen loopende)
hoe dat het grooter wert.

Dit Eplandt is seer hoogh in t midden / en
loopt al dalende af nae d' eynden toe / de punt
ofte het eynde van t n. o. is leeger / als die vā t
3. o. in voegghen dat het een upstehende tonge
maeckt / die seer leegh is. Van daer af nae t o.
n. o. toe / heeft men andere Eplanden ligghen
ghelijck als Clippen / de diepten alhier zijn
25. badem / modder gront.

Des woensdaeghs den 17. kregen wy we-
der eenen n. n. o. wint / loopende terstont nae t
n. o. en begonst so sterck te wapen / dat wy ge-
dwongen waren alle onse seplen te strecken /
en het Schip den gheheelen dagh te laten dyp-
ven 3. o. aen / en des nachts hebbe bevolen op
den boech van t n. w. te stueren den gheheelen
nacht ober ; tegghens den dagheraet begonst
de wint so dapper op te steken / met so gewet-
dighe Zee-baren / dat wy ghedwonghen wa-
ren te loopen met het halve fork-seyl op / met
alle de rouwen wel vast aen gherede / gebonde
en versien / in voegghen dat dese tempeest ofte
Tuffon so sterck en dapper was / dat wy t al
moesten binden / wat in t schip was / ofte was
terstont geramponcirt ende aen stricken ghe-
smonten. Dese tempeest begonst eerst op te ro-
men van upt den n. n. o. en liep alsoo en vol-
eyndende in t n. n. w. gevende op t laeste ende
t rasscheyden den grootsten en gheweldichste
stoot / comēde met water hoesen / dat zijn wol-
ken die t water schynen te pyncken en op te
sloypen; Dit was des dōderdaeghs / wesende
den 22. dagh vāde nieuwe Maē. Des nachts
daer aen volghende / liep de wint nae t westē
maer om dat de Zee noch seer hol en verhol-
gen ginch / en lieten onse seplen noch niet val-
len / dan des mozzghens cregghen de wint van
upten 3. w. lieten onse seplen vallen / makende
ghereetschap om onse rypse te vervolghen / met
een generale blyschap door het ghehele schip /
want meenden voorszekt dat wy de wint
vande Donson ghewisselicken hadden; maer
teghens den nacht wordent weder stil / lyp-
gende de wint weder upt den noozben / boen-
de also onse toerps oost waert aen : meer wo-
den een wyl daer nae weder gants stil / had-
den niet tegghenstaende de Zee-baren altoos
van upt den supen / in voegghen dat wy ont-
trekt ten twee uren de wint upt de 3. o. kregē /
waer mede onse seplen op hysen / loopde n. o.
en n. o. ten n. aen / als begonst te dagen / quame
te sie t Eplandt dat men seyt te wesen A Iha
dos Reys magos, (dat is vāde drie Coninge)
twelc ic merste liggēde 3. 10. oft 12. mylen vā
ons af / en hont daer de hooghte van 26. gra-
den / wesende den 21. vande maent.

Wy sagen altoos de vorige dagen t Eplād
Iha fermosa, twelcke seer hoogh landt is /
sa dat men boden de wolcke siet upt siecken / en
hadden

hadden

Gebben hie-
de hooghte
op 26. graden
min een seft
deel.

Comen aen
Eplandt dat
af loopt / ende
als een tonge
smaet t wint
nae t oostē toe
ligghen noch
Eplandekens
als Clippen.

Eregghen hie-
so grooten
tempeest / dat
al moest ghe-
bonden wor-
den / ofte wo-
den in stucken
ghesmeten.

De stōt-
wint eyndet
merck comē
van woelckē
die water op
loypen.

Den toer-
goet waerpe-
berlijt hem
al war in
schip waer-
en hont met
sonder wint

Comen hie-
by t landt Iha
dos Reys
magos / is
t landt vande
drie Coninge

had den daer de diepten van 45. ende 50. vadē
 modder gront. Des vyfdaeghs met de dage-
 raet woypent loot upt / en vonden 21. vadem
 met swart sandt op de gront. t'eerste teijcken
 ende vooz-bode die wy hadden vande voozfs.
 tempeest ende onweder / was eenen cleyner
 Reghen-boogh / dicht by den Horizont vade
 Zee heen / van een schoon paersch coluer / met
 noch twee andere grooter Reghen-boghen /
 waer van de punten ofte eynden by nacht hen
 verthoonden / als Olhos de Boys, (dat is /
 Katten doghen gheseyt /) twelck zijn cleyne
 wolckkens / die hen in t'schijnfel (in t'eerste ge-
 sichte) op doen van een vuyft groot / te weten /
 aende Cabo de bona Esperança, die vande
 Zee luyden vande oost Indische vaert seer
 dutsien werden: want zijn teijckenen van su-
 bytelijcke obervallende tempeesten ende onsu-
 delijcke toymenten / als wy inde vopage van
 Indien nae Portugal eensdeels aengheroert
 hebben / waerom goet is daer van gheadver-
 teert te wesen / om hen daer vooz te wachten
 en op te vooz sien / tot welcken eynde het selfe
 alhier in t'besonder hebbe willen vermanen.
 Keerende weder op onse materie / soo adber-
 tere ick u dat als ghy comt in dese contreye /
 so langhe als de wint van upten noozden (co-
 mende) nae t'3. westen loopt en maect later geen
 rekeninghe op / want sal ter stont weder nae t'
 noozden / noozd oosten en oosten loopen: maer
 als het gants stil wort / soo sal u de wint van
 upten 3. o. comen / loopende van daer af nae t'
 supen en zuydt westen toe / twelcke de Mon-
 son ende winden van dien tijt zijn: maer so hy
 van weder quam te stillen mocht wel gebue-
 ten / dat hy nae t' oost zuydt oosten liep / doch
 sal ter stont weder nae t' 3. o. keeren met goet
 weder / twelck wy alsoo bevonde hebben dese
 Monçon van Julius / anno 1585.

Des Maedaechs den 22. hadde de hoogh-
 de vande Son op 27. graden ruijn / hebben
 de eenen zuydt oosten / en 3. oosten wint met
 goet weder / deden onsen cours noozde oost
 aen / ende hadden nae mijn giffinghe gheloo-
 pen / (sint het goet weder en wint) 22. mylen /
 wesen van het landt van Chyna af / te we-
 ten / vande Cabo gheraemt de Sumbor, ont-
 trent 12. mylen / zynde ontrent noch 100. my-
 len van t' Eplandt Meaxuma, woypen op de-
 sen dagh t'loot upt / ende vonden daer 55. ende
 57. vadem diepten / ende saghen veel swarte
 ende witte Zee voghelen / die haer aen aldaer
 hadden / waer van de swarte voghels vande
 Portugesen gheraemt worden Alcatrafes.

Den 23. des Dynsdaeghs hadde seer goet
 weder / in voegen dat wy op dese etmael seyl-
 den ontrent 15. mylen / wesen van t' vaste
 land van Chynen af ontrent 12. mylen; Des
 mozghens wierpen wy t'loot upt / ende vonde
 51. vadem met wit ende swart sant onder een
 ghemenicht. Des woensdaechs den 24. had-
 den de hooghte van de Son op 29. graden
 schaers / met eenen oost zuydt oost en zuyden
 oostē wint / en goet weder / boede onsen cours
 noozd oost / ende n. o. ten noozden aen / en som-
 tijts (maer niet veel) n. o. ten oosten aen. Ick
 maecte mijn rekeninghe van noozd oost ten
 noozden behouden / ende 16. mylen gheseyt te
 hebben wesen noch van t' Eplandt Meaxu-
 ma 70. mylen / liggende van ons af noozd
 oost aen / wierpen al hier t'loot upt / ende
 vonden 49. vadem van sandt ende modder
 gront.

Des donderdaechs den 25. Julius / en na-

men de hooghte vande Son niet / om dat wy
 laghen en dzeben sonder seplen met eenen oo-
 sten wint / liggende zuyden aen ghewent / ghe-
 duerende aldus tot den 26. toe / ende dzeben
 westwaert aen / ende cregē twee vadem mit-
 der inde diepten.

Den 26. Wendē wy ons op de borch van t'
 noozden / sonder seple / doch een weynigh tijts
 daer na lietē onse schober seplen vallen (maer
 was gants teghens mijn wille) dooz impo-
 tunatie vande Chynsche Piloten / segghende
 dat wy op desen boech de wint ruymer soude
 cregghen / twelcke alsoo niet en ghebuerden /
 want was gants in t' contrarie / om dat wy
 (met alle t'ghene dat wy aldus aen liepen)
 daer nae te meer moepten dooz hadde / waer
 om het beter is vooz de gheen die hem op dese
 contreye van 29. graden vint / te verwachten
 de zuydt oostē winden / dan noozd noozd oost /
 noozd oost / ende n. o. ten n. aen te loopen / om
 oozfakē dat de wateren en stroomē ster sterck
 nae Liampo toe loopen / ende als ghy zyt op
 de 30. tot 31. graden toe / hebbede eenen 3. 3. o.
 wint / soo sult ghy groote moepte hebben om
 het Eplandt Meaxuma te mogen ghecrpgen;
 want is ons also ghebuert / dooz dien dat de
 wint so crachtigh was / dat wy niet meer als
 de schober seplen en halve mars seple mochte
 voeren / ooc daerō dat de Zee seer hol en ver-
 volghen gingh / en t'schip seer ontstelden / als
 mede om oozfakē dat de stroomen zuyd oost-
 waert aen liepen; Dit mocht wesen ontrent
 25. ofte 30. myle van t' Eplandt Meaxima af.

So haest als ons de wint ruijnde / soo dat
 wy oost en o. ten n. en o. n. o. aē liepen / comde
 met dese coursē vande 40. tot op 34. vadem
 diepten / wesen de de gront ghelijck als schijf-
 sant) loefde so veel aē / als wy immers mochtē
 ten nae t' oostē toe / en altemets nae t' o. ten 3.
 waermede ons de diepte begonst te vermeer-
 deren / doch so verlancksaem / dat het ons ver-
 dzoten soude hebben / soo t' schip eenen harden
 vooztgancē ghehadt hadde; maer om dat het
 water seer hol ging / waer dooz het schip niet
 wel bestiert was (daer wy ons alleen op ver-
 troosten) so quamen wy eyntlichen op 50. en
 60. vadem diepten / modder gront / en daer na
 tot op de 70. en 75. vadem / met cleyjn dun sant
 op de gront / een poos daer nae cregghen 80.
 vadem; maer gheloove dat het was dooz dien
 dat het loot een weynigh achter upt bleef.

Dese woyp hadde de grōt wat grover sant /
 ende om dat wy nae onse giffinghe dicht by t'
 Eplandt Meaxuma waren / liet ick de Mars
 seplen ende blint in nemen / teghens d'opinie
 van sommighe Piloten / woypen ghestadich
 (gheduerende alle de quaerten ofte waecken
 vander nacht) het loot upt / ende terstont met
 het dagheraet de Mars seplen weder op ge-
 hift / seplende alsoo een weynigh tijts / saghen
 het landt / welck was van t' Eplandt Meaxi-
 ma, hoe wel dat d'ander Piloten / die met in t'
 Schip quamen / seplen te wesen het Eplandt
 van Guoro; maer waren hier so seker in / als
 in alle huere andere dinghen. Dit landt van
 Meaxima hadde in d'eerste ontdeckinghe een
 hoogh steijl afghelicht landt / wesen de na her
 3. w. toe / alder laechst / soo wanneer men daer
 met over een comt / so heestet een Clippe aent
 eynde van dien / welcke hem in t'schijnfel ver-
 thoont ghelijck als tē Fortresse; Ons worde
 gheseyt datter een weynich van dese Clippe
 af / een verborghen Clippe onder water leyt /
 daer het water op breekt.

Dit voozfs.

Dozsaech
 waeromane
 dat hier de
 hooghte van
 de Son nemē

Wat winden
 plofptelicken
 te verwachten
 zijn alhier op
 29. graden is.

Waerschor-
 winghe vooz
 de winden
 en bloede / als
 men op 30. en
 31. graden is.

Beschawdinge
 van vreesche-
 den Courien/
 diepten ende
 sanden.

22. myle zyn-
 de van Chyna
 van Cabo
 Sumbor 12.
 mylen / zynde
 100. mylen
 van t' Eplandt
 Meaxuma /
 die diept hier
 55. 57. vadem

Tecken bant
 outweder / is es
 cleyner peert-
 sen Reghen-
 boghe / met
 noch twee
 groote Regh-
 boghen vol
 Katten-dog-
 dat zijn cleyne
 wolckkens
 seppen een
 vuyft groot
 is zyn.

Waerschor-
 winghe u te
 wachten vooz
 dese tempe-
 steen.

22. mylen van
 het landt van
 Chyna / heest
 men 51. vade
 diepten.

22. mylen van
 het landt van
 Chyna / heest
 men 51. vade
 diepten.

22. mylen van
 het landt van
 Chyna / heest
 men 51. vade
 diepten.

22. mylen van
 het landt van
 Chyna / heest
 men 51. vade
 diepten.

Beschawin-
 ghe vande
 gront / diep-
 ten / en sande
 70. mylen van
 Meaxima
 zynde.

Ghedae-
 vande eerste
 ontdeckinge
 van Meaxi-
 ma.

En Clip in
 ghedaente als
 een Fortres.

Werscheide ghebiente van Meaxuma.

Dit voorsz. Epland van Meaxuma maecht het schynsel van drie ofte vier Eplandt/waer van het eerste (te weten/aerde zyde van 't zuydt westen hem verthoont/ als gheseyt is/hebbende boven om hoogh ofte 'topperste van dien/twee ronde hievelen als bozsten/ ofte ghelijck een sael; Die ander twee Eplandt ofte schynselen van te middelwege zijn als groote Clippen / met veel rootsen en upstekende scherpten/ghelijck als Orghelen / en het ander Eplandt ofte 't schynsel van 't nooydt-oosten/ heeft de ghelijckenisse van een seer langhe: maer niet te hooghe Clippe. Wy liepen by dit Eplandt heen / doende de cours van n.o. aen; daer ontrent twee mylen van af. Als wy Meaxuma lieten blyven/ om dat de wint z.o. was / so liepen wy n.o./ n.o. ten o. ende o.n.o. aen/ ende metten dageraet / seiden zy dat wy de lenghte van 't land van Amacula hadden/ ende siende te lypwaert / worden ghewaer een grof dick landt/ ghelegghen dicht by 't Eplandt Cabexuma; Dit Eplandt Cabexuma is blac ende lanckwerpent/ van een effen landt/ hebbende aen 't nooydt eynde een Clippe ligghen; Dit was den laesten Julius / ende quamen den selfden dagh binnen in de Haven van Langalaque, 'twelcke is de Haven ende plaets daer huydens daeghs de Portugesen haer meeste vaert ende handel hebben.

Coursen van Meaxuma nae 't landt van Amacula.

Ghelegghent heyt ende ghebiente van Meaxuma.

Wesghelijcks de plaets van een Clippe.

Dat 37. Capittel.

De rechte kennisse van 't Eylad Meaxuma, so by de diepten, als by 't fatsoe ende opdoeninghe van 't landt, met een onderrechttinghe van de incomste ende rechte coursen om te loopen in de Haven, ende op de Ree van Langalaque ofte Nangasache, ghelegghen in 't landt van Iapan.

Met wat diepten dat men reyt op 't Eplandt aen loope.

Iden eersten / so wanneer dat men is op de diepten van 7 1/2 badem / soo salmen reyt op het midden van 't Eplandt aen comen / ende comende op dese diepten landt te sien / so salt wesen een hoogh steijl afghelichte landt: maer niet te groot / hebbende op 't opperste van dien twee mammen / ende almen daer by gheverck / so salmen terstont een ander lanckwerpender landt sien / wesende blac ende effen boven op / hebbende van tussche beyden twee groote met veel clepne Clippen by een ligghen / in 't fatsoen als Orghelen; maer om de Clippen te sien / moet men daer dicht by heen loopen / te weten / tot op twee mylen nae het allernaeste luttel min ofte meer. Dit Eplandt heeft aen 't eynde van 't zuydt westen een Clippe ligghen / ende een stuck weeghs daer van 't Zee waert aen / is ghelegghen een ander Steen-clippe onder water / daer de Zee op breecht / ende aen 't eynde van 't nooydt oost / heeft het een ander Eplandekent ofte Clippe. Sult weten / dat comende nae Iapan toe / ende bindende meer diepten als gheseyt is / en quaem het landt te sien / so en sal 't Eplandt van Meaxuma niet wesen: maer sal eer wesen 't Eplandt ghenaemt Sancta Clara; ende so men comt op minder diepten als de 70. badem landt te sien / so salt van gelijken Meaxuma wesen; maer sal wesen aende zyde van het stuerboort. Het Eplandt Meaxuma leyt op de hooghte van 3 1/2 graden; Die geen die nae de have van Langalaque begeert te seyle / passerende van dit Eplandt twee mylen nae het oosten daer van af / sal zyne cours nooyd oost / ende nooyd oost ten oosten aen loopen / rupine

Ghebiente van een lanck werpende eplandt.

Ghelegghent heyt van twee clippende een Eplandekent.

Wat Eplandt datmen dunt almen ober de 70. badem diepten dunt.

Wesghelijcks almen meer als 70. badem dunt. Hooghde van Meaxuma.

Cours van Meaxuma nae Langalaque.

wint hebbende; maer somen by de wint heeft / salt noodich wesen o.n.o. aen te loopen. Op dese cours salmen op 't Eplandt van Cabexuma aen comen / ende men sal van ghelijcken comen te sien de gheberghten van Amacula, als oock etliche clepne Clippen / ghelegge recht teghens over Cabexuma, diemen terstont int ghesicht sal hebben / ende so men in Langalaque wil wesen / soo salmen hem langhs d' Eplandekens ofte voorsz. Clippen heen houden / te weten / 't Zee waert daer van af. Dooz by dese Clippe wesende / salmen terstont comen te sien den hoeck ofte tepnde van 't Eplandt A Ilha dos Cavallos, ofte vande Peerden / 'twelcke heeft op het eynde van 't nooydt westen sommighe Dijn-boomen staen: men sal op dese punt ofte eynde aen loopen / ende so wanneer men met die selfde over een comt / so en sal men terstont niet aen loeben / om voorsz. saeck vande buyen / die van ober 't Eplandt Caffury comen / diemen hier ghemeenlijcken crijcht ende ghewisselijcken over comen; als men de voorsz. buyen crijcht / soo salmen aen loeben alle het ghene noodich is / om int midden vande Haven te comen; als ghy te middelweghen zyt / soo mochte ghy daer byelijcken op aen loopen: wat en hebt daer newers af te vreesen / als ghy daer nae binnen toe begint in te loopen / so sult ghy terstont het twater sien breken op de steen plate / welke leyt so verde als te middelwegen het Eplandt Ilha dos Cavallos, eyntliche / datmen in dese incomste van Langalaque anders niet en heeft te doen / dan te middelwegen dooz te loopen / tot op de Ree daerment set / ankerende op 4 1/2. ofte 5. badem / 'twelck is / dat soo wanneer u blijft (eenen boom die recht teghens de groote ende principaelste kerck dier over staet / met het dach (te weten / het opperste bart die voorsz. kerck) effen en ghelijck over een / als dan heeft men de rechte plaets / ende is seer goet om te ankeren. Sult op u hoede wesen dat als ghy zyt dicht by de punt lads / die recht vande kerck af comt / u als dan wat nae de linker handt toe te houden / om te scrijwen een Risse ofte drooghte / die vande selfde punt af comt / ankerende als bozen gheseyt is.

Anderere u / dat soo het gheviel dat ghy quaemt by de voorsz. Clippen (daer hier bozen af geroert is) inder nacht / ende begeert daer langhs heen te setten / (ghelijck als d'oude beschryvinghe raden) op 40. badem diepten / ligghende op perijckel ende niet sozge van eenen oosten wint; So waer mijn advijs (voor beter) te loopen tusschen de voorsz. Clippen / en het eynde van 't Eplandt Cabexuma; en sommighe Eplandekens (die op de ry vande Eplanden Ilhas do Cavallos ligghen) dooz heen / 'twelcke een seer vreet en goet Canael is van 20. badem diepten / ende men mach daer in laveren ende wenden vanden eenen boeck op den anderen / nae zyn eyghen wil / in voegghen datmen mach comen te setten op 12. oft 15. badem nae u gheliefsten / op een blacke ende effen groundt / te weten by het Eplandt Caffury, so datmen op dese manier beschryt blijft vant n.o. af tot het 3. o. en 3. toe. blyvende versekerder en dichter by om des mozghens te loopen / tusschen de Eplanden van Ilha dos Cavallos, ende van Caffury dooz nae binnen toe / 'twelcke een seer goet Canael is / vant 10. badem diepten / hebt anders niet te doe / dan recht dooz middē hē te loopen / en om te wyper

Goemen aens loopen sal ont in Langalaque in te loopen.

Ghebiente van het Eplandt vande Cavallos

Wesfaeck waerom dat men hier niet terstont aen loeben sal.

Rechtejcken almen dunt de Haven loop. Ghelegghent heyt van een Clippe.

Op wat diepten datmen in de Haven ankeren sal.

Teghen als men de rechte anker plaets heeft. Waer schons winghe voor een Risse.

Plaets van 't selve Risse.

Wermantinge almen by nacht ontrent de Clippen is hoe men hem reguleren sal.

Ghelegghent heyt van een Canael van 20. badem diepten.

Goet ankeren gront by het Eplandt Caffury.

En goede Canael tusschen Caffury en Ilha dos Cavallos van 10. badem diepten.

en sekerder te wesen / so moecht ghy een Boot ofte schuyt gien voor heen seynde / om te gaen ligghe daer t op zijn smalste is / om u te dienen tot een Bake ofte merck-teecken/ etc.

Dat 38. Capittel.

De Navigatie ende rechte Coursen om te seylen van t Eylandt Meaxuma af, nae de Haven van Cochinochy en nae Facunda, met alle de streckinghe ende gheleghenthey van dien.

So wanneer ghy comt te sien het Eylandt Meaxuma, soo ghenaechter op ander half ofte twee mylen na by/ofte wat dichtter/soo ghy begheert: want en hebt daer nieuwers van te vreesen/ dan vā dat ghy voor ooghe siet. Begheerende vā hier af te seylen na Cochinochy toe / soo sult ghy uwen cours doen oost en o. ten n. aē / u altoos houdende nae t oostē toe/ waer mede ghy sult comen op den Inwijck van Arryma aen / en so het inder nacht waer/ en begheerden te wesen wanneer ghy by t landt zijt / so wozyt het loot ghestadich upt / en comende op 40. vadē / so zijt ghy outrent derdehalf ofte tot 3. mylen toe van t landt af / ende weseude inde mont vanden Inwijck / soo sult ghy hart ende grof sandt op de gront vinden; Soo wanneer ghy comt op de 40. vadē / soo moecht het setten / soo t goet weer waer / ende u dunckt dat het vallent water is / om den dagh te verbeypden; want de stroomen loopen alhier seer ghetwēdigh nae de Zee toe / uptwaerts aen / t loot sal u altoos wel onderrechtē wat u te doe staet.

Soo het by daegh waer / sult terstont het landt van Cabexuma comen te sien / twelck een Eylandt is / gheleghen dicht by t landt; langhs desen hoeck ofte eynde van Cabexuma heen / (te weten / aende zyde van tē Zee waert) is gheleghen een Clippe / welke hem verthoont in t schynsel ghelijck al een seyl. Dese Clippe en machmen niet sien / dan als men dicht by de punt is; Te lypwaert van dese punt af / te weten / nae het noorden toe / liggen sommighe Steen-clippen: maer ten is niet goet datmen die siet als men nae Cochinochy wil seylen / om dat se te lypwaert ligghe / als gheseyt is. So wanneer ghy comt land te sie / (twelck sal wesen op de 40. vadēmen) so sult ghy terstont den Inwijck van Arryma comē te ondercken / als ooc de punt van Cabexuma van d'een zyde / ende het landt van Amacusa ende Xiquy aen d'ander zyde / twelck seer hoogh is. Dit landt leyt aende zuydt zyde / en Cabexuma aende noord zyde. Als ghy dese punt van Cabexuma comt te sien / soo loopt ghy daer tot op een myl nae by / (om sozake van een Steen clippe / gheleghen in den mont van desen Inwijck) uwe wech nemende dicht by Cabexuma heen / te weten / tot op ander half myl daer vā af / ofte by t landt vā Amacusa heen. Soo u de wint alhier in desen inwijck seerp waer / soo wacht tot dat de vloet begint in te loopen / welke u bzingen sal daer ghy begheert te wesen / al hier weseude hebt ghy Cochinochy voor u ooghen / daer u de Barcken ende schuyten terstont by menichee ghenoech nae uwen wille sullen in bzinghen. Die nae Facunda begheert te wesen / sal zynen cours nemen oost noord oost / ende noord oost ten oosten aen / ende als men dicht by het landt is / sal men vinden de diepten boven verhaelt / ende weseude te lypwaert van Cabexuma af /

sult daer eenen harden gront vinden / ende soo het waer recht teghens over de mont vanden Inwijck / sult sant gront hebben / als boven gheseyt is. Soo wanneer ghy comt te sien de punt van Cabexuma, so sult ghy nae het lād toe loopen / ende sult terstont by het land heen te weten / een myl daer van af / etlike Steen-clippen comen te sien / by de welke Steen-clippen sult uwen cours daer langhs heenen doen / te weten / Zeewaert daer van af. Voor by dese eerste Steen clippe is gheleghen een ront Eylandeken / met eenen boom boven op. Wat voor by dit ront Eylandeken met den boom / heeft men een ander Eylandt (welck streckt noordt west ende zuydt oost) genaemt Ailha dos Cavallos, dat is / t Eylandt van de Peerden. Sult dit Eylandt ghenaken / te weten / by een punt landts / die aende noordt zyde van het selfde Eylandt upt steekt. Dit Eylandt heeft aēde zyde van t noordt wesen tot een kentejcken sommighe Pijn boomen staen. Als ghy dicht by de boorzepde noordt punt zijt / soo sult ghy van daer af oost noord oost aen / nae binnen toe loopen / alwaert eenē Inwijck maect. Recht teghens dit Eylandt over nae t noordt noordt oost toe / is gheleghen eenen spitfighen en scherpen hievel / stekende t Zeewaert in / van welcken hievel u sult wachten: want een half myl van daer af voort aen / zyn gheleghen twee Steenen / die men terstont sien mach; Alsinē desen Inwijck in loopt / comende binnen een Eylandeken ofte Clippe / twelck u sal blyven in t oost noordt oost / sult daer by ghenaken tot op een schuet van een Guetelick nae / en daer alsoo langhs heen nae binnen toe loopen. Sult terstont binnen in (te weten / op t landt vande rechter handt) sommighe Duppen sien / ende aende linker handt een wildernisse / hebbēde by de strandt langhs de Zee cant heen / veel groote steenen / gelick als kefel steenen. Recht teghens dit Eylandeken over / aende linker handt / ligghe de twee Steenen boven ghevoert / die men niet en mach sien / dan met legh water van een spynck vloet; Aldus nae binnen loopende / sult een cruys sien staen / te weten / op een punt landts / recht teghens dit cruys over is de see / ende van dit cruys af oostwaert aen / heeft men een seer goede havē / daer men hem wel vast moet binden / en verzojghen vande zuydt zyde / dit is de Haven van Facunda, &c.

Dat 39. Capittel.

Een instructie ende sekere onderwysinghe vande Navigatie ende Coursen van uyt de Haven van Langafaque ofte Nangafaque af tot de Cabo de Sumbor, aende custe van Chyna, ende so voorts nae Macau in Chyna, alwaer de Portugesen haer residentie houden.

Splende van uyt de Haven van Langafaque af nae Chynen toe / hebben de eenen noorden wint / soo t u noedich waer te anchoren / beneden by de drie Eylandekens ofte Clippen / gheleghen recht teghens over het Eylandt Iha dos Cavallos, aen de zyde van Facunda, soo set het daer langhs heen: want is ober af diep ghenoech / ghelijck als ick het selver met het loot ondersocht hebbe / sult het alhier d'eerste nacht onthouden / om datmen des morgens / niet dat

Wat gront datmen te lypwaert vā Cabexuma heeft.

Gheleghenthey vā sommighe Steen-clippen.

Beschrybinge van verscheyden Eylandt en stee clippe.

Kentejcken van t Eylandt dos Cavallos

Gheleghenthey van een scherpen hievel. Waer schouwinge boog den selven hievel.

Die nae datmen by t Eylandeken dat in t o. n. o. blyft loopen sal.

Plaets van twee Steen.

Beschryfinghe van t tecken vande see.

Plaets waer men anchoren sal als men uyt Langafaque seylt.

Goede diepe gront aende zyde van Facunda.

Die nae datmen aen het Eylandt Macaruma loopen mach.

Cours van Macaruma na Cochinochy.

Die men hem nachts reguleren sal / als men weten wil of men by t landt is.

Op wat diepten datmen setten mach.

Gheleghenthey van Cabexuma.

Een Clippe in ghevaente als een seyl.

Gheleghenthey van sommighe Clippe.

Op wat diepten datmen landt en den Inwijck van Arryma siet.

Die nae datmen aen het punt van Cabexuma loopen moet / om hem voor een Clippe te wachten.

Plaets daer men Cochinochy voor ooghe heeft.

Cours nae Facunda toe.

met dat den dagh aencourt / de windt van het landt af crijght/waermede sult 'tsejl gaen/ altoos soo veel aenloevende als ghy pinneris moecht / tot dat ghy't Eplandt Iha dos Cavallos om zijt:want om dat wy sulchs niet en deden/(int schip van Tristan Vaaz da Veiga,) waren in perijckel van't Eplandt niet te moghen om loopen.

Voort by't Eplandt dos Cavallos wesende/sult uwen cours west / west ten zupden/en w.3.w.aen doen/ende so de wint rugin waer/ so en wilt niet loopen naer't Eplandt Guoto toe:want men heeft in dese tyden somtijds zupde winden/twelcke ick weet/om die wille dat ick hier in ander tyden geweest hebbe/(int Schip van Manoel Travassos,) met groote moeyte / voort dien dat het eenē dwerfen wint recht op de Custe is / en men en heeft gheen grondt/oock mede om des nachts niet te vervallen byde Pannellas, (dat is:de potten gheseyt/Clippen also ghenaemt.) Soo is den besten wegh te loopen te loefwaert van't Eplandt Meaxuma, te weten /baer langhs by heen / aende 3pde van't 3. w; van't selfde Eplandt Meaxuma leydt een Clippe; Van hier af voortaan sult uwen cours nemen w. 3. w. aen/al ist dat u de wint seherpte/sult even wel dese cours behouden: want comende ter hater weghen vande Solbo naer de Custe toe/sult sonder twyfel rugine windt ghenoech cryghen.

Sult op desen wegh (te weten/als ghy wel te loefwaert loopt/) ontrent 35. ofte 40. mylen vande Cabo de Sumbor af / een Bancke vinden/ van 35. 37. ende 38. vadem diepten/twelckmen soudē meenen (van die daer niet van gheadverteert en zijn/) dat het de grondt vande Custe van Chynen waer.

Dese Bancke ghepasseert zijnde/sult weder meer diepten crygen: maer als de diepte daer naer begint te minderen/ so siet voort u: want als dan zijt ghy voortseker by't landt; Als ghy 'tlandt van Sumbor comt te sien/soo sult ghy des nachts 3.3.w. ende des daeghs naer't landt toe loopen/om also altemets een stuc weeghs t'Zeewaert van't landt af te gheraken/om te schouwen de Clippen As duas Yrmaas, (gheheeten/ofte die twee gesusters/) die seer t'Zeewaert in steken/ als oock mede t'Eplandt genaemt Iha do Baboxijn, 'twelcke u dwers voort byt blijft / liggende verschepden van het vastelandt / t'Zeewaert aen 4. ofte 5. mylen weeghs/streckende n.w. ende 3.o. Men loopt alle de Custe van Sumbor n.o.ende zupdwest ende heeft wat van n.o.ten n. ende 3. w.ten 3. Als ghy voortsepede Eplandt van Baboxijn voort byt / soo loopt op de boven-ghesepde cours 3. ofte 4. mylen voortaan/ ende vā daer af w.3.w. aen/waer mede sult comē op't Eplandeken Chinchon aen/altwaer sult sant op den gront binden/ ('twelckmen op alle die achter ghelaten wegh ende Custe niet en heeft/) met 18. ende 20. vadem diepten.

Van't Eplandeken van Chinchon af/naer't Eplandt van Lamon toe / sult uwen cours nemen 3.w. aen/ofte alsoo't u goet dunct; en als ghy met die Eplandekens ofte Clippen/ghenaemt Os Ylhas de Ruy Lobo, ober eert zijt/so sult ghy op de gront binden/grof sandt ende schulpkens/en van daer tot Lamon toe/ ('twelcke zijn 12. mylen/) heeftmen 'tselfde; By't Eplandt Lamon heeftmen schulpkens met swart sandt ende Oester-schulpkens onder een genect; so ghy u dore in dese contrepe

wesende des nachts/so en loopt nimmermeer onder de 22. vadem diepten: want hebt langhes de Riffe heen/21. ende 22. vadem/ met schulpkens en swart sandt op de gront/loopt altoos 3. w. aen/sonder daer han te wijcken/ende soo't ghebuerde aleert daeghde/ ofte wesende des daeghs met een betrocken en donckeren Lucht/(zupdwest aen loopede.) dat ghy creeght clegn/wit/dun/sandt/so weet dat ghy Lamon voort byt / soo doet alsdan uwen cours w.3.w.aen/ so sult ghy recht op't midden van't Eplandt Iha Branco aen comen/ van Iha Branco af / so loopt west aen naer't Canael ofte 't gat toe / daermen naer Macau toe loopt.

Dat 40. Capittel.

Een ander voyage vande Haven van Langalague af, naer Macau toe, 'twelcke is van Iapan naer China, met sommighe verclaringhe ende gheschiednisse by't Eylandt Goto, ende die gheleghenthey vande Havens van dien ghedaen int jaer 1584. door een Portugesche Pilot ofte Stuer-man.

A By schepden upt de Haven van Langalague, den 25. februarys/ Anno 84. ende loopende voort by't Eplandt van Facunda, cregghen eenen w. n. w. wint/soo dat wy't ankerden; den 26. soo begonst het soo dapper te waepen/ dat wy ons ginghen berghen binnen Tomache; den 27. lichten onse ankers weer op/ met eenen o. n. o. en o. wint en slaer weder/ende comende by't Eplandt Iha dos Cavallos, cregghen weder eenen zupden wint/waermede wy weder nae Facunda toe liepen/baer wy't setten.

Den 28. des vordaeghs / ginghen wy weder van Facunda af 'tsejl/wesende drie dagen voort de niemwe Maen met eenen o. n. o. toelen windt; comende tot op drie mylen van het Eplandt Iha dos Cavallos af/ cregghen eenen 3.o. couden wint/loopende op den boegh van het zupdwesten/ alle dien geheelen dagh over/ en begonste wat op te coelen; wy gisten ons alsdoen te wesen 3. ofte 4. mylen voort by het Eplandt Goto:maer inde waeck vande morgen stont/so quamen wy eerst den hoek van Goto te sien/te weten/eenen hievel ghelegghen int noordweste/ alhier cregen wy eenen seherpen wint / ende begonst hem te verheffen van upten 3.3.o/so seet als 't schip met alle zijn seplen verdraghen mocht/wy lieten de mays seplen op staen/om het te moghen aen loeven; een poos daer naer liep de wint naer't 3. w. ende w. 3. w. met twee Donner-slagghen ende veel Whicrens en Weerlichten / so dat het ons genoech verwonderden / dat het daermede met en stilden; Des saterdaeghs quamen wy te dagen/recht tegens den hoek van Goto over/te weten / bynaest aen't eijnde van't Eplandt aende n.w.3pde/ wesende ontrent twee mylen vande wal af/hebbende met de w. n. w. wint eenen dwersche stroom/met de Zee-barē van tyden 3.w. seer hol ende verheben/twelcke het schip seer onstelden / al hoewel de wint niet te deel en was; dan scheen voort de cracht en geweld vande stroomen en Zee te comē/ die ons achterwaerts deden: want bonden alhier groote ende gheweldighe stroomen / om die wille dat de wint slap was/soo sozghden wy dat wy boven de punt van't Eplandt niet en sonden moghen comen /noch van d'een noch

Doerwaert waer om 't schip vā Tristan Vaaz in verijckel qual/en 'trep landt niet om loopen mocht

Cours van Iha dos Cavallos nae Guoto.

Pannellas dat is potten gheseyt/Clippen alsoo ghe-naemt.

Ontrent 37. ofte 38. mylen van Sumbor af leydt een Bancke.

Twee Clippe de 2. ghesiters gheheete/waer ghy hier gewaershouwt die te schouwen/ ende hoe

By't Eplandeken Chinchon ist 18. en 20. vadem diep.

Vā Chinchon tot Lamon is de cours 3. w.

Eplandt Lamon.

Wit dun sandt is een teekent dat ghy Lamon voort byt. Van Iha Branco is de cours w. tot t'Canael naer Macau toe.

Ankeren ont der Facunda/ dan om quaet weder moeten nae Canarhs loopen.

Vā Facunda af sepede tot 3. mylen van't Eplandt Iha dos Cavallos nemen haer cours voort by't Eplandt Goto.

Binden hier gheweldighe stroomen die 't schip achter waert drepd.

Winden hier een onbewoost Eplandt / 2. mylen lanck met een goede Haven.

van d'ander zyde: want hadde de wint dwers op't Eplandt; wy saghen aen't eyndt van dit Eplandt / noch een ander Eplandt van een leegh ende bebout landt / hebbende ontrent 2. mylen inde leuchte / zijnde gelegē ontrent anderhalf myl verschepden van Goto, sommighe van ons schip affirmeerden dat daer een seer goede Haven was / loopende aen d'een zyde in / en comende aen d'ander zyde weer uyt / waerom wy besloten daer in te loopen / om meerder versekerheyt te hebben / ghelijck als wy deden / wy liepent w. n. w. aen naer binnen toe / heeft aende mont van d'incomste een seer groote huyvel met twee Clippen / gelegen aende zyde vande punt van't zuydtoosten; het Eplandt dat buyten leijt bleef aende sincker hant / tot ontrent een myl daer van af; tussche twelcke ende tlandt is het ober al schoon / moecht het Eplandt Goto bypelijken genaeken / soo naer als ghy wilt / en hebter u nieuwers van te wachten / dan van dat ghy vooroghien siet; d'incomste vande Haven streckt n. w. ende z. o. hebbende binnen in een groote Bay / die over al seer diep is van 20. 30. vadem / ende en hebter u nieuwers van te wachten / dan van dat ghy siet / heeft binne in een bewoont vleck; Van dit Eplandt af tot het landt toe / seymen ober al de diepten van 30. tot 40. vademen te hebben / doch ick heb het ondersocht van ter halver wegen af tot Goto toe / ende vont vande 18. tot 30. vademen / met sandt ende schuyphens op de gront / hebbende op sommighe plaetsen goede groen; Van binnen in heeft binne op plaetsen sant / ende op contreren modder grondt / wy lieten ons alhier met schuyten weder uyt hale / een groote half myl weeghs / so dat ons daer naer de n. wint bleef dienēde om ons te salverē en te bevypen / vande punt vande zuytzyde / twelcke sommighe Steen-clippe sijn / wy liepen langhs tlandt van't n. o. heen / ende slaechden ons wel: want cregen 20. ofte 30. schuytgiens van d'Eplanden / die ons voor 20. Taes Chijnsche munte seer wel hielpen / ende ons Boot voorzhaelde / wy gaven hen van ghelijcken vijftigh Taes / ende ontrent 20. Depesas / voort schip geanehert ende vertuigt te hebben / al hoewel dat zy daer wel 300. eyschten / waer ober wy een vā onse Portugesen aen landt souden / die zy in hostagie vast hielden / doch wy cregen hem door een goede middel ende practijcke weer uyt haer handen / ende als wy ons daer naer hier van beclaechden / vaden ons om vergiffenis / ende souden hem terstont wederom / hoewel wy ghenoech verstonde / datse vrienden van interesse waren: want zy saghen seer wel datse gheen macht hadden om ons te beschadighen / en dat wy ons ghenoech sonder heur hulpe consten behelpen; wy vermerckten soo veel wel aen haer / dat soo zy ons eenighe hinderusse hadde comen doen / en souden't niet nae-ghelaten hebben / ofte men soudense niet ghelwicht van Silver hebben moeten te vreden stellen; wy quamen alhier te weten dat dit Eplandt Goto 6. ofte 7. Havens heeft / die seer goet sijn / passerende van d'een zyde tot d'ander: maer de voorszreven haben en hadde gheen uytganck / evenwel was ons so veel dat wy alhier de nieuwe Maen versekerden / twelcke was den eersten Martius / ende wy ghinghen den derden weder t'sepl / wesende Wastelavent dagh / met eenen noozdt noozdoosten windt / ende eenen claren ende helderen mooghen stont / buyten uyt wesende / deden

De Habē van Goto n. w. en 3. o. ghy hebt u nergens voor te wachten dan dat ghy siet.

De 3. zyde van Goto is Clippenachtigh.

Die van Goto sochten ons te beschadighen son zy des machts hadde ghehad.

onsen cours zuydtwest aen / ver volghende onsen wegh / met welcken cours quamen wy te sien het Epland Meaxuma, ende die Panellas (ofte de potten) ghelegen zuyd zuydtoost van ons af / quamen daer recht te middeweghen op aen; dese Panellas sijn twee clepne steenen; Meaxuma is een Eplandt / ende als men daer noozdtwest ende zuydtoost met ober een is / so heeft een schijnfel van 2. ofte 3. Eplanden / waer van dat vande noozdtoost zyde lanckwerpigh ende t'grootste is / ende schijnt aende selfoe zyde een Clippe te hebben; Dit Eplandt is t'lanckste: maer niet seer hoogh / en dat van te middewegen is cleijn / hebbende drie spitzen ghelijck als D'ghelen / met oock een Clippe naer t' noozdtoosten ghelegghen / tander Eplandt van't zuydtwesten is rondt ende steijl afgeheicht / schynende t'hooghste van allen te wesen / ende schijnt van alle kanten Clippen te hebben / aen d'ander zyde sijn ghelegghen de voorszreven Panellas, al hoewel boden ghevoert is / dat het maer twee steenen sijn / niet tegghenstaende sijn drie / te weten / twee by den anderen / ende d'ander wat verder daer van af verschepden / ende ligghen met het Eplandt Meaxuma noozdtwest ende zuydtoost; Van hier af voortae deden wy onse reyse en Courten naer China ende Macau toe / als wy hier horen op een ander verhaelt hebbē / ende hier naer noch eensdeels verhalen sullen / etc.

Yaren cours 3. w. vervolgt de comen aen t'Eplandt Meaxuma.

Macarima is een Eplandt hebbende te midden 3. spitzen gelijck als D'ghelen.

Dat 41. Capittel.

Een ander voyagie ghedaen van uyt de Haven van Langalague, van het Eylant Japan naer Macau in Chynen, in't Schip Sancta Crus, waer van was Constapcl Dirrick Gerritsz. vā Enchuyfen, int jaer 1586. met alle de Courten ende gheschiedenisse van dien, door den Pilot: van het selfde Schip ende vaert aengheteyckent.

DEn twintighsten Martius verschepden wy uyt de Haven van Langalague, wesende den eersten dagh vande nieuwe Maen des donderdaeghs / met eenen noozdtoosten / ende noozdt noozdtoosten windt / ende waren te 9. uren soo verde als de punt van het Eplandt dos Cavallos, loopende west zuydtwest aen; Comende twee mylen van het Eplandt dos Cavallos af / worden't gantsch en dal stil / ende van daer liep de windt naer t' nooztwesten / in voeghen dat wy zuydtwest ende zuydtwest ten westen aen liepen / ende somtijds ter halver streck met eenen slappen wint / des anderen daeghs met den dagheraet / saghen wy d'Eplanden van Cojequijn ende Goto, ende ontrent te acht uren des vooz-middaeghs / saghen wy van ghelijcken het Eplandt Meaxuma, in voeghen dat wy dese drie Eplanden teffens quamen te sien / tegghens den nacht-stont waren wy met het Eplandt Meaxuma oost zuydtoost / ende west noozdtwest ober een / deden aldus onsen cours zuydtwest aen / hebbende eenen herden noozdtoosten windt / ende cregen / met eenen seer donckeren ende bedecte Lucht / al hoewel de Wolcken ofte swerch altoos van upten 3. w. ober deden. Des sondaeghs worpen het loot uyt / ende vonden een weynigh meer als 40. vadem diepten met modder grondt / mocht wesen van Meaxuma ontrent 40. mylen; dese diepten is van een Bancke

Loopen van't Eplandt dos Cavallos.

Sy sien de Eplanden van Cojequijn en Goto ende Macarima te ghelijck.

De Banche legt van't beste landt van China ende Macapuna half wegghen.

Banche ghelegghen inde contreye van ter halver wegghen van tusschen t' Eplandt Meaxuma, en de Cabo de Sumbor van't vaste landt van China.

Des maendaeghs den 24. vande maendt/ en hadde de hooghte vande Son niet/om dat zy bedeckt was/ hebbende so slappen wint dat het schip effen geregieert mocht werden/ ende om dat wy wepnigh voorzigtant hadde/ wierpen het loot upt ende vonden 40. vadem modder grondt; dit was des middaeghs ende teghens den avont / int ondergaen vande Son wierpen het loot wederom upt / ende vonden 55. vadem/ waer door wy verstonen dat wy begonsten over een Banche te comen / op dese tijt so hadden wy al eenen n.o. en n.n.o. wint met een goede koelte/ niet tegenstaende dat de Wolcken altoos upten 3. w. ende 3. 3. w. over dreeven/ so sterck datse ons verschyckten/ vresende dat ons de wint van daer af souden nae comen: maer wy hadden elijcke personen in ons schip/ die t' selfde alhier wel meer ghesien ende onder vonden hadden / sonder datter pet naer volchden/ waer mede ons te vreden sielden/ in boegghen dat wy met dese boorz. wint onsen wegh ver volchden; des middaeghs wesende des dincdaeghs/ nam de hooghte vande Son op 29. graden schaers/ hebbende van te vozen mijn gissinghe ende punt inde Caert ghestelt/ onsen wegh te wesen 100. mylen van de Haven van Langalague af: maer de Son en gaf so veel niet.

Des woensdaeghs den 26. en hadden de hooghte vande Son niet/ om dat het een betrocken Lucht was: maer hadden eenen goeden n. o. windt ende voortganck / soo dat het scheen dat wy 30. mylen int etmael aen liepē/ ebenwel soo en reikenden ick niet meer als 25. mylen / om dat my docht dat het schip niet te hert en seilden/ wy saghen op desen dagh veel Sas-been dypen; dede onsen cours 3. w. aen/ tot des mozghens toe/ ende om dat de windt begonst te verstoppen/ so docht het my goet het landt wat naerder te ghenaken/ om t' selfde te verkenmen / daerom liepen wy (van dat den dagh aequam/) terstont west aen tot des avonts toe/ sonder nachtans land te vernemen/ door dien dat het met mist ende damp bedect was: maer door de diepten ende gissinge vermoepden vyf ofte ses mylen van't land te wesen/ de diepten waren 37. vadem/ ende wesen de teghens den nacht met een doncker weder/ liepē 5. w. en 3. w. ten 3. aen/ dien geheele nacht over/ ende alst begonst te dagen/ twelcke was des donderdaeghs/ gisten ons met die Lagarto ofte Crocodile/ een Clippe also genaemt/ over een te wesen/ te weten/ vyf ofte ses mylen t' Zeewaert daer van af / doch bevonden dat het een wepnigh meer was.

Des donderdaeghs twelcke was den 27. vande maent/ liepen terstont (van dat het begonst te daghen) w. aen naer t' landt toe/ ende ontrent te vier uren naer den middag/ sagen t' landt / te weten / d' Eplanden As Ilhas dos Camaroins, (dat is: d' Eplanden vande Gar naet;) Dese Eplanden en zijn niet te hoogh/ so haest als wy die int ghesicht cregen; deden onsen cours 3. 3. w. aen/ ende een wepnigh geserijt hebbende/ saghen een ander ront Eplandeken ghenaemt A Ilha do Baboxijn, twelcke ons recht voor upt lagh / soo haest als wy dit int ghesicht creghen; deden onsen cours terstont 3. aen/ om t' selfde te schouwē/ om dat wy daer boden een quartier mijls niet van af en ware;

wy vonden alhier soo stercke stroomen/ ende loop van't water/ en dat in ons sabaer / dat wy t' hoorseyde Eplandeken in een wepnigh tijds / twee ofte drie mylen achter upt lieten/ in voegen dat wy alle dien nacht 3. ende 3. ten w. ende oock 3. 3. w. aen liepen / ende in t' uptcomen vande Maen deden onsen cours zuydt west aen.

Den 28. des vrydaeghs/ begonste wy met den dagh w. 3. w. w. / ende w. ten 3. aen te loopen / des middaeghs ofte daer ontrent wierpent loot upt/ ende vonden 29. vadem modder grondt/ loopende aldus op de selfde cours een wepnigh tijts/ quamen landt te sien: maer was so bedompt datment niet en conste verkenmen/ dan ontrent ten 2. ofte 3. uren/ beginnende wat op te claren / saghen ende kenden het Eplandeken van Chinchon, liggende n. van ons af/ woerpen alhier vloot upt/ ende vonden 19. vadem sandtgrondt/ sagen een wepnigh daer naer van ghelijcken/ de geheele Custe ende twasteland van Chynen/ liepen alsoo op dese diepten alle dien gheheelen nacht over/ op 19. 20. ende 22. vadem diepten/ met eenen soo claren ende helderen hemel/ dat wy bynaest den gheheelen nacht de Custe saghen/ ende alst begonst te daghen / so waren wy eert wepnigh verder als d' Eplandekens/ ghenact Os Ilhas de Ruy Lobo, ende quamen terstont te sien het Epland van Lamon, alhier begonsten wy sonnighe stroomen tegens te crygē; Men heeft naer mijn gissinge vande Ilhas de Ruy Lobo, tot het Epland Lamon 10. mylen weeghs; wy saghen alhier by t' Epland Lamon dat het water schuynden ende benden/ te weten/ naer de Zee toe/ in boegghen dat wy dicht voor by de Riffe heen liepen; Die geē die van Japan af comt / moet altoos eerst by d' Eplanden comen als by de Riffe; dese Riffe streckt n. o. ende 3. w. is periculues voor die gheen die van Macau af nae Japan vaert/ wy liepen daer op drie mylen naer by heen / met een stercken n.o. ende o.n.o. windt/ so dat wy een voortganck hadde/ dat het scheen 50. mylen in t' etmael te seplen: maer de cracht van't water en teghen-stroomen waren so gheweldigh/ dat wy maer 25. mylen en seilden; dese gheweldighe stroomen ende loop vant water comt (naer informatie diese ons deden) upt de Bevier van Tancoan; Dese stercke stroomen dueren aldus/ tot datmen voor by t' Eplandeken van Ilha Branco is / daer voor by wesen de/ loopen terstont de stroomē naer t' Epland Ilha do Leme toe / welke is ghelegghen dicht by Macau, wy liepen altoos van Lamon af/ w. 3. w. aen / ende vonden inder waerheyt; Dese wegh van Lamon af tot Ilha Branco toe/ seer cozt: want strecken des nachts terstont alle onse seplen/ en bleven also liggghen en dypen / sonder seplen 3. w. aen ghewent/ altoos op de diepten van 25. ende 26. vadem/ ende int quaert ofte waecke vanden naemidder nacht/ begonsten onse schover seplen met het grootē mars sejl op te hysen/ loopende also west aen om op de 20. vadem diepten te comen/ twelcke is het inidbewegghen van't Canael daer in door moet/ sagen terstont metten dagh t' Epland Ilha do Leme, (dat is: t' Epland van't Liber) een wepnigh aende 3pbe van het backboort ghelegen; Dit Epland do Leme schijnt (alsmen daer o. en w. op aen comt) eleyt te wesen: maer alsment daer naer begint te ghenaken/ ende t' Canael diep te comen / soo begint het grooter te werden/ heeft int incomen aende

De stercke stroomen deden haer in haest berde van't lande van Ilha de Baboxijn.

Sien hier t' landeken Chinchon woorden van haer.

Sissen hier 100. mylen te zyn vade Haven van Langalague.

Sien hier velle Sas-been dypen.

37. vadem diepte is een teecken van't landt te zyn.

Ilhas dos Camaroins/ dat is: d' Eplanden vande Gar naet.

Loopen dicke by een Riffe heen/ die seer periculues is voor die gheen die van Macau af naer Japan vaert.

Goetange daer de stercke stroomen dueren.

En seer cozt wegh van Lamon (alment w. 3. w. aen) loopt na Ilha Branco.

Op wat diep te datmen loopen moet om in het inidbewegghen van't Canael te comen.

Ghedanten van't Epland Ilha do Leme

Wec Eplan- beken int m- come va Alha da keme.

aende rechterhandt / twee Eplandekens ofte Clippen ligghe / ende van daer af voortaan / soo beghinnen d'Eplanden te strecken op een ry tot Macau toe / als op een ander ghesepde is / etc.

Dat 42. Capittel.

Een instructie ende breede verelaringe vande vaert van het Eylandt Fyrando uyt Iapan af, naer de custe van China toe, tot de Haven van Macau, met alle de Cour- sen, streckinghe, ende gheleghentheyde van dien, seer correct ghepoineteert en aengewesen, door een Portugelischen Pi- loot ofte Sruerman.

Op wat diep- ten d'armen loopen moet van Fyrando nae Macau ofte Canton.

Die gheen die begeert te seplen van het Eylandt Fyrando af / naer Macau of- te Canton in Chynen toe / sal (so haest als hy uyt de Haven van Fyrando scheidt / so hy rijts ghenoech heeft om te come by t'Eylant Goto,) terstont voortaan vare / en soo niet / salt een mijl weeghs van Fyrando af setten / op de diepten van 28. badem / al- waer men hem ghereet ende veerbigh maken mach / en zijn Doot vast binden / om des ande- ren daeghs niet den bagheraet t'sepl te gaen.

Der maninge d'antel langs t'landt van Fyrando loo- pen sal / tot het Canael tus- schen Fyrando en Goto.

So haest als ghy van hier ofte van Fyrando af t'seijl zijt ghegaen / om uwen wegh te verbolghen / sult langhs t'landt van Fyrando heen loopen / tot het eynde van dien / ende als ghy 3. w. aen loopt / (tot dat ghy by t' landt comt) / soo sult ghy wat meer draghende hou- den naer t' 3. w. toe / soo sullen u blyben aende westzyde 3. ofte 4. Eplanden / ende comen- de by t'uyterste van dien in t' 3. sult terstontde romen te sien het Canael / dat tusschen dit Ep- landt ende t'Eylant van Goto door loopt / door t'welcke sult passeren; Dooz by dit Ca- nael is gheleghen een ander Eylant / tusschen t'welcke ende t'Eylant Goto sult van ghe- lijcken heen loopen / als ghy door ende byten dit Canael zijt / ende dat u d'Eplanden blyben aende westzyde / so sult ghy langhs Goto heen loopen / (tot dat ghy daer voorby zijt) t'Zee- waert in / om uwen cours te stellen en wegh te verhoorden; soo t'gheviel dat u de windt quam te stillen int door loopen van t' Canael / mocht het daer wel ankeren / te weten / dicht by t'land va Goto; men heeft in dit Goto seer goede Havens / die door ende weer door passe- ren / waer om het gheen een Eylant alleen en is: maer is ghedeelt in veel afscheijfels; Als ghy twee mylen van Goto af zijt / sult uwen cours w. 3. w. aen doen / tot dat ghy de twee Eplandekens (diemen noemt Xama en d'an- der van Meaxuma,) voorby zijt / welke zijn gheleghen van dit Eylant van Goto af / acht mylen weeghs; Dese Eplandekens voor by zijnde / sult 3. w. aen loopen / ende naer t' 3. van- de voorz. Eplandekens af / sal u een ander Eylant blyben ghenaemt Meaxuma, daer ghy oock langhs heen mocht loopen / by dese voorz. Eplandekens ist ober al seer schoo / son- der eenige vuypligheyt te hebbe / noch by t' Ep- landt van ghelijcken; Dit Eylant is gelegen op 3 1 7. graden / sult tusschen t'Eylant ende d'Eplandekens heen loopen; als ghy voorby dese ende t'Eylant Goto zijt / so sult ghy 3. w. ende supdtwest ten supden aen loopen.

Gheleghent- heyt van een Eylant by Goto.

Wlaetse in stille winden te ankeren.

Dozsaek waerom Go- to gheen Ep- landt is.

Streckinghe van Xama en Meaxuma tot Goto.

Meaxuma leit op 31. een derde deel graden.

Hooghte vande C. de Sumbor aende Chinchon sepe zyde.

Als ghy dit Eylant ende d'ander Eplan- dekens voorby zijt / 3. w. aen loopende als ge- sept is / soo sult ghy recht op den hoeck Cabo de Sumbor aen comen / welke is ghele ghen

aende Custe van Chynen / op de hooghte van 28 7. graden / ende soo t' claeer weer waer / ende begheerden t'landt alhier te comen verkenne / moecht het wel doen / so niet / so en wilt de Cu- ste niet te naer ghenaken / om oorzake vande veel Eplanden / die daer langhs by heen lig- ghen: want sulter van byten af by heen loo- pen / u daer altoos so verbe van af houdende / alst u dunckt noodigh te wesen / om daer by van te wesen / en des nachts niet tusschen in te vervallen: want zijn aen dese Custe (te weten / vande C. de Sumbor af tot Chinchon toe) / altemael Eplanden; sult van ghelijcken op u hoede wesen / niet te heer t'Zee waert in te loo- pen / om te ghenieten de winden die van obert landt waepen / en men heeft t'Zee waert d'Ep- landen van cleijn Lequeo, (genaemt Lequeo pequeno,) en dat vande Disschers / welke liggen vane vaste landt verscheyden ontrent 20. mylen weeghs. Somen eenen claren ende helderen nacht hadden / so mach men wel voor by d'Eplanden heen loopen / doch altoos niet goeder acht ende opsicht; t'alderpericulueste Eylant dat aen dese Custe leydt / is het Ep- landt dos Camarons ghenaemt / ofte vande Garnact / t'welcke byten alle d'ander t'Zee- waert in steect; Ich heb tweemaels tusschen dat ende t'landt ghepasseert / is een Eylant in twee ghebeelt / door een schuersel ofte open die t' heeft; Dier mylen voorby dit Eylant voortaan / is ghelegen een cleijn Eplandekens / t'welcke black ende effen met de Zee is / heb- bende sommighe steenen n. o. waert van hem af steken / doch niet te veel / soo t'ghebuerden dat ghy alhier inder nacht by heen liept / sul- ter u van wachten met goeder opsicht: want is cleijn ende black sonder eenighe gheboorn- ten / sult van gelijck op u hoede wesen / voort Eylant Baboxijn, t'welck insghelijck t'Zee- waert in steect / in voeghen dat soo wanneer ghy daer op verdacht zijt / met goeder wacht ende voor- raet / moecht alhier bypelijcken hee loopen: want en hebt u nieuwers van te vree- sen van van dat ghy voor ooghen siet / als ge- sepd is.

Dozsaek waerom dat men niet dicht aende Custe comen mach.

Van Cabo de Sumbor tot Chinchon sult al Eplan- den. Waerchon / winge niet te diep inde Zee te loopen. Selegentheit van d'Eylant Lequeo pequeno ende vande Disschers.

Waerchon / winge door t'alderpericul- uste eylant dos Camarons.

Gebaente v' ren Eplandek- ken 4. mylen van Alha dos Camarons.

Waerchon / winge door dit eylantek.

Desghelijck voor t' eylant Baboxijn.

Cours alsint 15. myle vande C. de Sumbor dat is / ed ver- sekert te wesen van t'Eylant Lequeo pequeno.

Coulsen van Sumbor tot Chinchon.

Cours om byt t' Laman om te loopen.

So wanneer dat ghy zijt 1. c. mylen vande Cabo de Sumbor af / (te weten / vande punt van het vaste landt te rekenen / en niet vande Eplanden daer by gheleghen) / so sult ghy als- dan uwen cours 3. w. aen doen / loopende al- soo byten alle d'Eplanden heen / waermede versekert sult wesen van het eylant Lequeo pequeno, ooc mede so sal u den tijt en t'weder wel wpsen wat dat u te doen staet. Als ghy Lequeo pequeno voorby zijt / ofte wat eer / so het te pas comt / sult het land come te verken- nen: want is u noodigh dat te sien / om oorzake van het Eylant Lamon, als oock mede om niet te seer t'Zee waert in te wijcken; men loopt dese Custe van Sumbor af tot Chinchon toe / n. o. ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. doch niet veel.

So wanneer ghy met Chinchon ober een zijt / ende dat ghy t' byde mercken van t' landt / ofte door de hooghte vande Son verkēt hebt / wesende 4. mylen van t' landt af / soo sult ghy uwen cours 3. w. aen doen / om byten t' Ep- landt Lamon heen te loopen / ende so ghy be- gheerden binnen dese Eplandekens door te passeren / moecht het oock wel doe: want isser schoon ghenoech / ende en hebt nieuwers van te vresen; maer soo ghy sozgh hadde Lamon te missen / so ist beter te loopen / als boven ghe- sepd is: want sult alsdan verscheyden genoech vande

Selegentheyt van een qua- de Rif. Vermaatinge dannen de courts alsmen voozby Lamō is na Lanton uenien sal. Samen vade Eplandē ces- mē by Lamō comit. Gebaente vā de Eplanden vā Ruy Lobo. Diepte ende gront by dees Eplanden.

Selegentheyt van een Rif by Lamō.

Strekinghe vande Cust vā Lamō 15. mēle veer tot Iha Branco.

Hooghte van Iha Branco. Selegentheyt vā Enseada de boa ventura.

Waer dat de Eplanden vā Canton bes- gunnen.

Strekinghe van verschey- den plaetsen.

Gebaente vā 2. Eplanden.

Wanneer dat men de mont van't Canael te sien comt.

Cours om na Macau toe te loopen.

vande Risse van Lamō af loopen / die seer quaet is / sult alhier seer goede opsicht hebbe: want als ghy Lamō voozby zyt / so sult ghy uwen cours nemen naer de Eplanden van Lanton toe; d' Eplandekens diemen heeft al- ceermen by Lamō comit / zijn ghenaeint Os Yhas de Ruy Lobo, dat is: d' Eplandekens van Ruy Lobo, vande welke dat van't n. o. het cleyinste is / wesende rander een wepnigh grooter / op het grootste siemen sommighe wilderuisse staen; Van hier af tot Lamō toe zijn 7. ofte 8. mēlen / heester vande 3de van ter Zeewaert 20. vadem diepten / met schulp- kens op de grondt / sult van hier af loopen 3. w. aen / ende houdende een wepnigh naer t 3. w. ten 3. toe / en soo't by daegh waer / sult ter- stondt d' Eplandekens (die aen't eynde vande Risse van Lamō ligge) comen te sien / waer van de vooz3. Risse af comit / stretchende van anderhalf tot twee mēlen toe veer / op dese voozsepde cours sult seer wel loope / ende sod't by nacht waer moechter u van wachten / en op u hoede wesen.

Loopende op de voozsepde cours van 3. w. aen / so sult ghy t' Zeewaert vande steenē van Lamō af loopen / wilt altoos u beste doē om alhier des daeghs voozby te passerē / ende als ghy t' Eplandē Lamō gepasseert zyt / so hout u terstondt naer't landt toe / om daer langhs by heen te loopen; Van Lamō af tot ontrent 15. mēlen weeghs vooztaen / so direct de Custe van't vaste landt n. o. ende 3. w. ende van daer vooztaen o. n. o. ende w. 3. w. tot het Eplandē- ken Iha Branco toe / twelcke is ghelegen ver- schepden vande Custe af / ontrent vyf mēlen op de hooghte van 22 1/2 gradē / te weten / recht teghens over den inwyck / A Enseada de bo- na Ventura ghenaeint / dat is: den Inwyck ofte Wap van het goet avontuer; Men maek- dich by dit Eplandeken Iha Branco het pas- seren / so wel vande 3de van't landt als t' Zee- waert / naer't u te pas comt; voozby dit Eplandeken wesende / so beginnen terstont d' Eplanden van Canton, op een rp geleghen; Van dit Eplandē Iha Branco af / tot het Eplandē Iha de Sanchoan toe zijn 50. mēlen.

Als ghy Iha Branco voozby zyt / soo sult ghy 3. w. aen loopen; men heeft van Iha Branco af tot Macau toe 24. mēlen / te weten 12. mēlen / tot datmen in't Canael ofte igat van'tusschen d' Eplanden in comit / ende van daer af ander 12. mēlen tot Macau toe / sult u beste doen om te loopen vooz't eerste Canael dat ghy vint / by't welke zijn ghelegghen som- nighe hooghe ende ronde Eplandekens; dese Eplandekens sullen u blyven aende 3de van het n. o. ende heeft aende zuydrwest 3de twee Eplanden / waer van't een seer hoogh en steijl af ghebricht is / hebbende aende 3de van'ter Zeewaert een Steen- clippe ligghen / met dese hooghe ende kale Eplandekens ober een zyn- de / sult aende noozdr3de daer van af / een gat ofte mont van een Canael ofte doorganch sie / daer ick noyt vooz gelooopen hebbe / van laten- de de voozsepde Eplandekens aen stuer voozt / loopende also 3. w. aen / sult terstondt de mont van't Canael (daer ghy buer moet) comen te sien / al ist schoon dat het u final schijnt te wesen / is niet teghenstaende seer goet: want ick heb daer wel by nacht in ghehoopen / sult als gheseyt is / die vooz3. groote Eplanden t' Zee- waert laten / en loopen met de bloet naer bin- nen toe / west / west ten noozden / en west noozd west aen / soo sult ghy recht op Macau aen

comen / oock mede soo sal de windt ende t'we- der u wel wysen wat u te doen staet.

So wanneer ghy comt van Iapan af / recht teghens de Cabo de Sumbor ober / daer 15. mēlen t' Zeewaert af wesende / soo wozyt het loot uyt / sult daer van 40. tot 45. vade diepte bindē modder grōt / met veel stroomē vā vyf water / als ghy't landt int gesicht hebt / so sult ghy daer langhs by heē loope / tot die laeste eplanden van Chinchon toe / die 8. mēle t' Zee- waert in steken / byde welke sult bindē bopen van netten ende sijcken / met vluoghels ende blagghen / die de Visschers van die contreye daer tot merck- teekenen op stellen; Van hier af tot Chinchon toe zijn 12. mēlen.

Recht teghens dese voozsepde bopen met de blagghen ende vluoghels over / is ghelegen een Stadt ghenaeint Guara, van dese Stadt af sult u terstondt naer't landt toe houden / en om te kenne de Somen / (dat zijn de Chyn- sche Carveelen en Barcken) diese in dese con- treye ghebruycken / so is te weten / datse maer een seyl en voeren; nu om naer uwen wille by het landt te comen / soo sult ghy west aen loo- pen / oock mede sult weten dat de Varella van Chinchon (dat is: de baecke ofte kenteijcken van Chinchon,) een hoogh landt is / geleghen langhs d' incomste van Chinchon heen / heb- bende vande 3de van't 3. o. een hoogh landt / loope de naer't 3. w. al dalende af / stretchēde tot teghens een Eplandēken ober / gelegen 3. ofte 4. mēlen t' Zeewaert in; langhs de punt vade Varella heen is ghelegghen een Eplandē / te we- ten / een mēle weeghs vande punt verschepe / van't welke steet een Risse van sant af / heb- bende met leegh water twee vadem diepten / stretchende tot ontrent een schoot van een So- telingh verde / naer't ander boven ghementio- neerde Eplandeken toe / ghelegghen recht ober d' incomste / twelcke stretcht inde lenchte oof- ende west / hebbende int midden eenen scherpe bergh / ende naer't zuydrwesten / soo loopt het vooz3. landt (van Laylo genaemt) seer leegh af / alhier wesende / soo istrien daer d'ijst by / en hebt anders niet te doen dan de punt om te loopen / ende setten't op 4. vadem modder gront; aende 3de van't noozdrtoosten ligghen sommighe Eplandekens / te weten / dicht by de punt van Laylo, ende twee mēlen t' Zee- waert daer van af / heeftmen de diepten van 20. vadem; t' water van dese contreye is seer blaau; Van hier af naer Lamō toe / te weten / 3. ofte 4. mēlen van't landt af / so en passeert- men boven de diepten van 18. tot 20. vadem toe niet / ende wesende van Chinchon naer Lamō toe / so sult ghy op de grondt binden / van cleyne sandt / met sommighe schulphens onder een ghemenght / ende zijnde teghens Chinchon ober / ofte naer't noozdoosten toe / soo sult ghy daer modder gront vanden / met die selfde diepten van 18. ende 20. vadem / ende recht teghens Lamō ober / heeftmen sommighe swart sandt op de grondt / etc.

Diepten 15 mēlen van Sumbor wes- sende.

Selegentheyt vande Eplanden van Chinchon. Teekenen van't selde Eplandē.

Selegentheyt vande Stadt Guara.

Kenteijcken vande Chinesche Carveelen en Barcken.

Gebaente vā de Varella vā Chinchon. Plaets vande selde.

Beschryftige van verschey- den Eplandē ende een Rif. Diepte van't selde Rif.

Hoē het landt van Laylo af / looyt / misga- ders de plaets van sommighe Eplanden.

Diepte ende coler vā waer- ter / 2. mēlen van't landt van Laylo.

Diepten tegh- ober Chinchon wesende.

Dat 45. Capittel.

Een verclaringe om te loopen uyt ende in, door die Canalen ende gaten van tussche d' Eylanden ende Clippen van Macau, met alle de merck- teyckenē ende rech- te kennisse van dien, om daer door te seylen tot in ende uyt de Haven van Ma- cau, &c.

Soo ghy

Plaets daer de schepen in Macau op de see ligghe.

Beschryvinge van 3. huebelen.

Een sant punt by Varella dos Mandos.

Diepte byden tweeden huebelen.

Plaets van't Eplandt do Bugio.

Selegentheyt vande Inwite van Gonfalo Vaaz.

Sekere mercken om de dieptente vinden.

Is ten steen gheleghe n. aen't Eplandt A Ilha do Bugio / is bā berde aen te sien als ez bewassen huebelen

Soo ghy begeret te seplen upt Macau, soo weet dat soo haest als ghy u aenker's licht vande see daer de schepen ligghe af / (welcke is recht teghens over het Bolwerck van Gaspar Borgies,) soo sult ghy terstondt (noordtoost) comen te sien een witte blecke / staende boven aenden berch / ende hebt terstondt naer het oosten twee huebelen / makende met den bergh vande witte blecke drie te samen.

Men heeft den tweeden huebel (welcke den middelsten is) bloot en gantsch ontdeckt staen / schynende vooz de Roodtsen ende Clippen (van het opperste van't velt dos Patanas ghenaeint) heen / (welcke te middelweghe van het Canael is / zijnde tot by de laeste hupsen vande Stede; Soo wanneer ghy met de voorszepde hupsen over een comt / soo sult ghy terstont den derden huebel ontdecken / in voeghen dat soo wanneer ghy met die sant punt (gheleghe dicht byde Varella dos Mandos ghenaeint) over een zijt / so is den voorszepden huebel bynaest gheheel ontdeckt / alwaer sult hebben vijftieftal vadem diepten / te weten / met hoogh water van een spynckbloet; Soo haest als ghy de sandt punt ghepasseert zijt / soo sult ghy begunen meer diepten te crpghe / te weten / vijf ende seftieftal vadem / loopende op deser manier / sult rechte op een ghebroken landt (gheleghe aen d'ander zyde / teghens over 't Eplandt ghenaeint Ilha do Bugio, dat is: 't Eplandt vade Meerhatten / aencomen.

Als ghy comt op de voorszepde diepten / soo sult ghy in het zupden comen te sien een open / (welcke ghenaeint wort A Enseada de Gonfalo Vaaz, dat is: den Inwijck ofte Bay van Gonfalo Vaaz, heeft binnen in een berchken / (welcke hem verthoont ghelijck een Eplanden ofte Clippe) staende aende oostzyde / ende aende westzyde heeft het twee wptsteekende punten / als ghy dese twee punten aenden anderen brenghet / soo zijt ghy int midden van het Canael / sult daer acht op hebben dat d'een altoos met d'ander over een comt: wāt sult met dese mercken op het diepste ende het beste heen loopen / (welcke is op 27. span water / te weten / met een spynckbloet / ghelijck als ick daer ghebonden hebbe inden tijdt van de Monson / ofte Coniunctie / dat men naer Iapan vaert / hebbende eenen oosten windt / want met de noozde winden heeft men daer minder waters ofte diepten.

Om nu te weten wanneer dat ghy soo verde zijt als de Wancke / so is te weten / dat noozden aen naer het Eplandt A Ilha do Bugio toe / gheleghe is een Steen-clippe / die hem in't schijnfel verthoont ghelijck een bewassen huebel / welcke leijdt talder-noordelijckste van alle d'ander / en langhs de strandt heen heeft het een ghecloven grootse / van twee punten. Als ghy de voorszepden Steen-clippe / (welcke een bewassen huebel schijnt te wesen) met die voorszepde ghecloven grootse (recht in't midden) over een brenghet / alsdan soo zijt ghy op de voorszepde Wancke / ende soo wanneer het voorszepde merck-teyken van d'een ofte d'ander zyde onessen staet / soo sult ghy terstondt meer diepten vinden / (welcke sal wesen aldus / te weten / loopende uwen cours van zupdoost recht op het dickste ende grooffte landt van d'ander zyde aen / tot dat ghy comt op de vier ende vijf vadem diepten /

welcke is de punt diemen noemyt vande Varella, ende begherende te loopen door het ooster Canael / soo sult ghy zupdoost / ende oost zupdoost aen loopen / tot dat ghy 't Eplandt genaemt Ilha do Lastro ontdeckt hebt / te weten / tot gheheel by het eynde van't Eplandt do Bugio, alsdan soo en ist niet goet meer zupden aen te loopen / om te schouwen die steen die teghens het landt vande Varella over leijdt; Soo wanneer ghy 't Eplandt do Lastro ontdeckt hebt / als ghesepdt is / soo moecht ghy by die voorszepde steen heen loopen / tot op die lenghte van twee Cabels nae; sult alhier hebben die diepten van 28. tot 29. span toe / te weten / met een spynckbloet / ende om te weten wanneer men de steen aldernaest is / soo weet dat het sal wesen / soo wanneer ghy d'eerste Clippe (vande twee die aende nooztzyde van het Eplandt do Lastro ligghe) gantsch ende al ontdeckt siet / alsdan zijt ghy ontrent een steen-wozyp vande voorszepde steen af / op de diepten als ghesepdt is / ende soo wanneer ghy de tweede Clippe gheheel ontdeckt / so zijt ghy boven de steen; Van ghelijcken soo mach men het weten by een ander merck-teyckē / (welcke is een witte blecke / staende aenden bergh diemen boven over de Stadt heen siet / ende heeft een steen / (welcke hem verthoont ghelijck als een Idang hoof.

Soo wanneer ghy de voorszepde witte blecke brenghet te middelweghe van't dach / vant hups van Don Ioan d'Almeyda, alsdan soo zijt ghy met de voorsz. steen over een / als men daer voozby is / soo ist goet 't landt van het zupden te genaken / in sulcker boegen dat ghy de twee derbendeelen laet aende zyde vande Stadt / ende een derbendeel aende zupdtzyde / loopende op dese manier / sult meer diepten hebben dan te middelweghe / tot dat ghy op de Wancke comt / welke niet meer dan 26. span waters heeft / te weten / met het hoogh water van een spynckbloet / ende begherende te weten wanneer dat ghy daer beghint over te comen / soo weet dat het sal wesen dat wanneer u de duers ofte zy-duer vade grote Kercke / niet het dach van een hups (dat aende strandt staet) over een comt / (welcke respondeert op de wech die vande selfde duer / recht naer de strant toe comt / in boeghen dat u de duer gheheel ontdeckt blijft / alhier heeft men 27. ende 28. span waters ofte diepten / (welcke sal wesen / soo wanneer ghy comt te sien en te ontdecken het Clockhups ofte toppeste vande Kerck van San Paulo, met eenen bergh / die achter de selfde Kercke staet / ende soo haest als u het selfde Clockhups bedekt blijft / soo sult ghy terstondt meer diepten vinden / te weten / 32. span / dat zijn vier vadem / dit sal wesen teghens over de plaets daermen het versch water haelt / ende loopende een wepnigh voozder aen / sult 4 1/2. ende vijf vadem diepten vinden / te weten / met een spynckbloet; Dit was de see daer het Schip Sancta Crus (een Schip van seiven ofte acht hondert vaten) gheanchert lagh / ende soo wanneer het selfde ombraepden met d'ebbe / soo bleef het halve Eplandt van Lastro ontdeckt / al hoewel het een stuck meeghs van het landt af was; Men heeft een seer goet teyken ofte merck / om te weten wanneer men het landt vande zupdtzyde aldernaest is / soo sal men naer het Eplandt do Lastro

Soort 'tooster Canael nooztzyde sult ghy 3. d. en 3. o. aengade vanden Ilha do Lastro / gheheel liggende by en van't Eplandt do Bugio.

Mercken om te weten oft ghy by de see zijt.

Dach en hups vā Don Ioan d'Almeyda rante merckē by nemen.

De zyduer vā de grote Kerck / en een hups op strant wesen u de diepte vooz haer over een comen.

Noch ander merck vande Kerck van San Paulo.

Twee Clippen door den anderen strecken/so ismen recht in't diepste van't Canael / tot datmen over de bancke is/err.

Do Lastro toe/te weten/ noozden daer van af twee Clippen sien. Als hem dese twee Clippē door den anderen steken/alsdan soo ismen op het diepste van't Canael / tot datmen over de bancke is/err.

Dat 44. Capittel.

Van't loopen vande stroomen ende vvateren, op de vaert ende vvech van Malacca na Chyna toe, op den tijt vande Monson ofte conjunctie, datmen van Malacca nae Chyna vaert.

Vande Custe van Champa ofte Camboja so loopen de stroomen seer sterck nae't zupden.

S Dit weten dat van't Eplandt Pulo Carao' af/ ghelegghen aende Custe van Champa, van't landt Camboja, tot die Varella toe (twelck is een plaets/ ghelegghen op den wech van Pulo Carao' af nae Malacca toe/aēde selfde Custe vā Champa ofte Camboja,) so loopen de stroomen seer sterck nae't zupen toe. Van't Eplandt Pulo Carao' af 5. mylen voortaan / soo loopen de stroomē seer geweldich na't Eplandt Champello, ende den Inwijck A Enseada de Cauchinchina toe.

Die maende loopen hier de stroomen nae het n.w. toe/daer nae nae't z.w.

Item/ inde Monson van Chyna, dat is/ als men van Malacca af scheijt inde maenden van October/November/ende December/so loopen daer de stroomen nae't n.w. toe.

Vande maent Januarij voort aen/ so loopen se nae't z.w. (dat is nae de drooghten) toe/ daerō moetmen daer op verdacht wesen met goet advijs vooz de gheen die alhier begeert te varen / dat als ghy begint te ghenaken de contrepo vande drooghtē (die tegens de Custe van Champa ober legghen) tusschen dien en de Custe incomende) so loopen de stroomen so crachtich nae't zupen toe / als een steen-woyp vander hant.

Hier loopen de stroomen crachtich nae het zupden.

Advertere u dat ghy niet en wilt comē int ghesicht van't Eplandt Aynao', soo't niet en waer met eenen noozden wint: want hebben de eenen oosten wint) soude in groot perijckel wesen.

Dat 45. Capittel.

Vande ghetyden ende het vvasen vande vvateren van Malacca.

Hier loopen de wateren en stroomen alyt nae't zupden.

I den eersten/ vande Habē van Patanc af/ (ghelegen aende oost zyde van't land ende Custe van Malacca,) tot het Eplandt Bintao' toe / (twelcke leyt byde Straet van Singapura, onder de Linea Equinoctiael,) loopen de stroomen en wateren altoos nae het zupen alle de voozsyde Custe langhs/ tot het voozsy. Eplandt toe/te weten/ inde maenden van November en Decēber.

Van't Eplandt Pulo Condor af / (ghelegghen teghens ober d' Haven ende tlandt van Camboja) tot het Eplandt Pulo Timao', (gelegghen aende oost zyde vande Custe van Malacca, te weten/ ten tyden datmen van Chyna af comt / op de cours van ter halver streck van't zupen) soo loopen de stroomen nae het Eplandt Borneo toe / ende comende op de halve streck nae't z.w. toe/so loopen de stroomen na de Custe van Pan toe/welck leyt aēde Custe van't landt vande o. zyde vā Malacca. Van Pulo Condor af/ nae't Eplandt Pulo Sefir (ghelegghen teghens ober de Custe van Camboja,) so loopen de stroomē nae't oostē/ en voozby Pulo Sefir, de wech na Chyna toe/ loopen de stroomen na de Custe vā Champa

Van't Eplandt Pulo Condor tot het eplandt Borneo ist vooz stroom.

Voozby Pulo Sefir/ den wech na Chyna / loopen de stroomen nae de Custe van Champa toe.

toe. Vande valsche Varella, (twelck leyt 15 mylen vande rechte Varella, ghelegghen aende Custe van Camboja) so loopen de stroomen oost aen / te weten / vjfs ofte ses mylen vande Custe af; Dit is te verstaen in't eynde vā Julius/ende de maent van Augustus.

Inde Monson vande 3. winden / als men van Malacca nae Chyna vaert/ soo loopen de stroomen/ te weten/ inde Golfe vā Pulo Carao', tot het Eplandt Aynao' toe/ na den Inwijck A Enseada de Cauchinchina, dit is te verstaen tot het laetste van December toe; en van Januarius voort aen / soo beginnen de stroomen in dese Golfe en voozsy. contrepo/ te loopen na de drooghten toe/ die teghens ober de Custe van Champa en Camboja, (te weten/ van d' ander zyde) heen strecken/ ende hoe het later (van Januarius af) in't jaer wort/ hoe datse stercker ende gheweldigher nae de drooghten toe loopen.

Als men van Malacca nae Chyna vaert/ loopen de stroomen nae de drooghten toe.

Inde Monson van Chyna, te weten / als men van Chyna af nae Malacca vaert / soo loopen de stroomen seer sterck/ van't Eplandt Pulo Carao' af / tot nae't Eplandt Pulo Caribir toe/ zyn beyde gaer ghelegghen by de Custe van Camboja ofte Champa.

Inde Monson vā Chyna na Malacca varende / loopen de stroomen sterck van Pulo Carao' nae d' Eplandt Pulo Caribir toe.

Tgheschiedt somtijts datmen vanden 28. Julius/ tot den 4. Augustus / vande Varella af / tot Pulo Carao' toe / stilten crijcht / ende alsdan so crijcht men de Terreinhos, dat zyn winden/ die van ober't land wapen) van uptē westen ende noozdwesten/ ende de Vyraçoins (dat zyn de winden van upter Zee) van't oost zupdt dossen / ende d.n.o. ende comende in't noozden/ loopen terstont nae het zupen/ waer nae terstont de stilte volcht / tot dat de Terreinhos ofte landwinden weder op comen. Dit is te verstaen tot op 2. mylen vāde Custe af/ en niet verder: want zyn winden/ die allestich aende Custe regneren / als wy op ander plaetsen ghenoech verclaert hebben / daer wy vande winden Terreinhos ende Viraçoins ghehadt hebben.

Skere winds die alleen aen de Custe vānt landt.

Als men vaert voozby't Eplandt Lequeo Pequeno, (ofte sleijn Lequeo, nae't land van Bungo toe/ ghelegghen in't Eplandt Iapan, so loopen in die contrepo de stroomen (te weten/ tot het Eplandt Tanaxuma toe) oostwaert aen.

De stroomen loopen oostwaert aen voozby het Eplandt Lequeo Pequeno nae't land Bungo.

Vande 30. graden noozden aen / tot een weynich meer als te midbewegghen vande wech nae Iapan toe/ soo loopen de stroomen/ (te weten van die contrepo af / tot die Custe van Chyna toe) noozden aen na den Inwijck A Enseada de Nanquijn toe. Dit is te verstaen inde Monson vande zupe ende zupdt weste winden.

Loopen van stroomen nae den inwijck A Enseada de Nanquijn toe.

In dese Monson vande zupe ende zupdt weste winden/ so loopen de stroomen van het Eplandt Pulo Tayo af (ghelegghen voozby het Epland van Aynao', aen de Custe vā Chyna) tot na het Epland vā Sanchoan en d' Eplandt van Cantao', nae't zupdt westen toe.

Dat 46. Capittel.

Vande ghetydē vande vvaterē, van't vloeyē ende ebben byde daghen en uren vande Maen inde Haven van Macau in China, met de hoochte vande selfde haven by experientie ondersocht door een expert Pilot ofte Stuerman.

Maer het
hoogh water
inde Haven
van Macau is

DEn 19. September/hebbe experientie ghedaen vande getyden van Chyna/ te weten/binnen inde Haven van Macau, wesende op den dagh vande volle Maen / en bevont dat het volwassen water was/des voormiddaeghs te half neghen / en een weplich meer nae negenen toe; Dese dese experientie vande volle Maen / om te sien oft zy noch met de nieuwe ober een quam.

Hoe veel gra-
den dat Maen
van vande Maen
is legl.

Den 3. Februartj / Anno 1585. hebbe de hoochte van de Son ghenomen / die doen tē tijt was op de 13. graden vande Linie af / en bevont dat dese Haven van Macau gheleghen is op de hoochte van 22. gradē rugm/hebbe alsdoen ooc ghelijckelicken d' experientie gedaen vande ghetpden van't water inde selfde Haven / ende bevant dat het volwassen ofte hoogh water was een weplich ober den middagh/wesende den 3. dagh vade nieuwe Maen / in voegen dat na de calculatie van't selfde / so comt het te wesen den eersten vade nieuwe Maen volle Zee ofte hoogh water te 10. uren des voormiddaeghs/welcke experientie ick alsoo mette nieuwe Maen behonden hebbe.

Het el bolle
Maen te
Macau
hoogh water
midden op de
dagh te 12.
uren.

Den 16. Februartj / Anno 85. hebbe experientie ghedaen vande ghetpden / binnen inde Haven van Macau, wesende inde oppositie vande volle Maen/en bevont dat het den eersten dagh vande Maen vol ofte hoogh water was/te half twaelven des middaeghs.

Inde Haven
van Macau
is ooc op alle
de custen van
Chyna/ende
ebbet ende
vloeyt niet
altoes allees.

Den 2. Junius anno 85. hebbe experientie ghedaen vande ghetpden binnen in de Haven van Macau, en bevot hoogh water te wesen/recht op den middagh/wesende den 4. dagh vande nieuwe Maen/in voeghen dat het selfde ghecalculeert blijft / makende den eersten dagh vande nieuwe Maen hoogh water te 9. uren des voormiddaeghs:maer is te verstaen/dat dese water getpden van Chyna niet effen uyt en comen nae de rechte rekeninghe / dan die daghen vooz / en 5. dagen nae de conjunctie vande Maen : want alsdan heeftmen soo veel waters als den berden dagh / twelcke ick vooz ghewis affirmere/om dat ic het wel en dickwils geexperimēteert hebbe ; Voorsake daer vā is/om dat het vooz aē altemael eplāde en Canalē zijn/dat so wanneer de wateren beginnen te vallen/en loopense geen drie uren uyt/ ende wesende met winden van uytten oosten/so vallen en loopense noch rasscher af.

Dat 47. Capittel.

Vande teijckenē ende Prognosticatie, vande tyden, vveder ende vvint, aende gheheele Custe van Chyna, ende op de vaert na Iapan toe.

Wesende inden tijdt vande Monson/vande 3. ende 3. w. winden / soo heeft men voozseker (aende gheheele Custe van Chynen ende vaert na Iapan toe)

Is vooz ons
breemt damē
hier weet wat
winden hier
sullen wapen
en waer.

dat soo wanneer de winden vande Monson wapen/ende datse van daer na het oosten loopen / datse van't oostē niet weder nae't zupen sullen keeren: maer sullen vā daer nae't noozden loopen/ en van daer af wat gewaepet hebende / sullen weder nae't oosten keeren/ende datt van't oosten nae het zupen/ en soo't eenen n. o. wint waepden/ soo ghebuert het wel van daer af nae't 3. w. te loopen/sonder nae't o. te keeren / doch seer selven:maer het sekerste is/ als boven gesept is/ comt ooc dickwils van't noozden af nae het zupen toe / sonder nae het oosten te keeren / welcke het gemeenste is. So wanneer men in't ondergaen vade Son/

daer ober heen heeft sommighe roode wolckē van een coluer/als ghesoden granaet/ dat is/ seer sijn root/ende dat de Son veel stralen vā hem gheeft / so dat hy schijnt furieus en dzeppghende te staen / so ist een teijckē ofte voozsegghinghe van een groot onweer/ en navolgen- de tempeest; Van ghelijcken/als de Maen int op ofte onder gaen / haer op de selfde manier verthodnt/ beduyt het selfde van tempeest en onweer.

Nende Sonne
te keunen oft
onweder sal
zijn/desghe-
lycks aende
Maen.

Als de Son int opgaē so schoon ende claer uyt comt/ datmen daer beschepdelickē in sien mach / ende zijn circuit ofte rondicheyt perfectelicken moecht onderschepden/ soo ist een teijcken van goet weder. Van ghelijcken heb- bende die selfde effecten in't ondergaen. Soo wanneer de Son in't/op/ofte ondergaē root/ ende van een doode coluer is / ende datmense rondts om mach sien / sonder eenighe stralen van hem te gheven/beduyt stil weder; Desge- lycks vande Maen.

Nen de Son
te sien oft goet
weder sal zijn
en oft ooc stil
sal zijn / oock
het selfde aent
de Maen te
sien.

Inde tyden vande Monson/te weten / als de n. o. winden ghemeeenlijcken wapen/so van de wolcken in't ondergaen vande Son van een roode coluer blyven / so beteijckent het n. winden ; als men op't water hier en daer siet dypen sommighe schuynt soo wit al Catoen/ vande lenghte van een vinger langh aen een/ so beduyt het tempeest ende onweer. Dese schuyntmen comen vande clepne Zee-stacken/ die men daer veel heeft.

Nende wolcke
en het schuynt
der Zee te sien
wat weder en
wint zijn sal.

Soo daer inde Maent van Julius ander winden wapen / als die vande Monson/loopende van d' een op d' ander/tot datse ten laesten comen in't n. o. soo heeftmen vooz gewis storm ende onweder.

So men van't Eplandt Lamo' af/ tot de C. de Sumbor toe / inde Monson vande 3. en 3. w. windē/eenen o. wint crycht met hette/ en sommighe groote dzooppelen waters / beduyt onweder.

Creckenē vā
onweder.

Dat 48. Capittel.

In vyat maenden en daghen datmen tempeesten eede onvveder is vervvachtende aende Custe van Chyna.

Vanden 7. tot den 11. Junius / heeftmen ghemeeenlijcken en dickwils aēde Custe van Chynen groote tempeeste.

Vanden 7. tot
11. Junij ist
ghemeenlick
onweder aent
de custe van
China.

In't begintsel van Julius/tot den 26. vade selfde maent / so en ismen aēde Custe vā Chynen/ noch dagh noch ure versekeret vā tozient en onweder:want men alle desen tijt vooz veel stormen en tempeesten heeft/sonder dat de wint pewers plaets hout/loopende vā d' een op d' ander. Vanden 12. Augusti voozt aen/ met die gantsche maent van September tot het eynde van October toe/so en heeftmen op alle desen tijt gants gheen versekerthoep van tempeest ende onweder.

In Septem-
ber en Octo-
ber ist ghe-
meenlick on-
weder in
China.

Dat 49. Capittel.

De tyden van't goet vveder aende Custe van Chyna.

De gheheele maent vā Junius/uytghesondert vanden 7. tot dē 11. heeftmen seer selven onweer / want behalvē die ghehoemde dagen/so heeftmen de windē vade Monson/ met eē claer en helder weer sonder tozient. Om te seplen van't Eplandt Pulo Cantao' na d'eplanden van Cantao' en Macau toe sonder onweer/ salmen'tsejl gaen vande 26. Julius af voozt aē/tot dē 12. Aug. toe / so ismen bypende versekeret vande tepeesten. Te midweghen van't Epland vā Iapan af/ tot

Vanden 26.
Julius tot dē
12. Augusti
gantsgh gheen
onweder van
Iapan tot
Lampo wapen
en dan alreys
weste windē

Merckteekenen van uyt Chyna na nieu Spaengien te seplen 99

af/ tot na de Custe ende het landt van Lyampo toe/vintmen altoos de weste windē/welcke in Iapan waepen / de maenden van November ende December/ etc.

Dat 50. Capittel.

Een instructie ofte corte onderwysinghe vande Navigatie ende coursen van Macau uyt Chyna af, nae het landt van nieu Spaengien, met alle de streckinghe ende gheleghenheit vande selfde vaert,

Lopende uyt het Canael vande Haven van Macau, te weten/ van t' ooster Canael af/ soo salmen zynen cours t' Zee waert in doen / alle het gheue datmen mach/ ende wesende de wint contrarie/ so loopt so langhe als u de wint plaets gheeft/ dese cours te behouden: maer ingevalle u de wint scherpte/so dat ghy de cours van t' n.o. ofte n.o. ten n. niet en moecht behouden/ soo went het op den anderen boech/terwylen u de wint plaets gheeft/ om 3. o. aen te loopen/ te weten/ den tyt van drie ofte vier daghen: want sult weten dat het beter is nae het 3. o. te houden/ dan noorden aen te loopen; Dese coursen sult ghy aldus doen / na dat u de wint voeghende is / tot dat ghy nae u gissinghe drie hondert mylen van dit landt af zyt; In dese contrepewesende / sult noch twee hondert (ofte wat meer) mylen boven Iapan heen loopen / al ist schoon dat ghy uwen cours noordē aen doet/ en is daerom niet aen gheleghen/ altoos goede rekeninghe houdende met het waechē vade cours nae t' westen toe: want souden u veel moghen verhinderen; Soo dickwils als ghy 3. oost ofte te loefwaert moecht aen loopen/ so en wylt de cours van t' noord oosten/ ofte so als ghy best moecht niet late te verfolge/ tot dat ghy op de hoochte comt. Ghy sult inde Golfē sommighe groote swarte Voghelen binden/ twelck een teycken is/ dat ghy verdet Zee waert zyt/ ende so ghy die quaemt te sien teghens den avont/ ende datse de heenen rechte/ by de steert uytstekēde/ so weest op u hoede: want beduigt storm en onweer. Alcer men op ontrent twee hondert mylen nae (ofte wat meer) by t' ander landt comt / soo salmen de selfde Voghels weder uyt het ghesicht verliesen/ sonder die meer te sien. So u t' weder ende de wint quam te dypben op veel hooghten/ en dat ghy quaemt te sien veel hoopē cruyts op t' water dypben/ twelck men 100. en 120. mylen t' Zee waert in placht te sien/ so moecht ghy bukten Iapan om loopen / op den boecht van het zuydt oosten / tot op de 31. ofte 32. graden toe / ende comen als dan t' landt verkennen / dat daer dicht by sal ligghen / ende als ghy t' comt te sien / soo loopte van bukten af heen/ u wachtende om niet te loopen op t' Eplandt ghenaeint Ila de Sedros, dat is / t' Eplandt vande Sederboomen / en maect gantz gheen rekeninghe op de coursen vande Zee ofte Pasaerten: want het Eplandt vande Sedren is gheleghen by de Cabo de San Lucas, ligghende seer valsch inden cours / om dat het landt (soo t' daer by lach) meerder ende ghelijcker by uyt comt / dant nae het zuyden doet. De Cabo de San Lucas, is van een hoogh landt / ende schijnt (als men daer dicht by is) uytstekende Steen-clippen te hebben / wesende het eynde van dien seer swart schynende ende doncker in het aensien/

van waer af het landt weder terstont inne waerts noorden aen wijckt. Soomen versch water van doen hadde/ soo is te weten / datmen binnen de Clippen vande voorsyde Cabo de San Lucas, een groot sant strant heeft/ daermen ee seer goede kede heeft om te ankeren / al waermen dicht by de Zee-cant veel versch waters vint. Sult van hier af diuers ober loopen nae d' ander zyde toe / op den boech van het zuydt oosten/ te weten/ bukten die Marias om / het welke eenen beteren cours is als binnen door; Alle dese Custe is schoon/ so datmē daer wel by heen mach loopen/ tot datmen comt by etliche Clippen/ geleghen by de Haven El puerto de la Natividad ghenaeint / alwaer men (binnen in den Inwijck) terstont de Haven van San Iago de Colyma heeft. De teyckenen ende kennisse van dien/ zyn dese/ te weten / heeft aende oost zyde eenen ronden steplen afgebicten hucbel; Soo het u noodich waer daer in te loopen/ soo weest dat het eenen groosten mont ofte inromste heeft van meer als twee oft drie mylen groot / alwaer u nieuwers van en hebt te vreesen / dan van dat ghy vooz voghen siet; Men loopt daer in tot gheheel binnen inden hoek / al waer men een kelder van versch water heeft/ die inde Zee uyt comt/ daer men Spaensche Wiffchers sal binden. Soo ghy begheerdt voorder aen te passeren / soo wret datmen van hier af (nae de Haven van Acapulco toe) loept / te weten tachtentich mylen langhs de Custe heen: want seer supber ende schoon is / tot so verde als het hooghe landt een eynde neemt / dat is / tot die Haven El puerto del Marques ghenaeint / het welke hem van verde verthoont ghelijck als een Eplandt: maer als men daer soo nae by ghenaeckt / datmen ghenoech onderscheden ende kennen can vast landt te wesen / so salmen op het opperste van dien sommighe witte Steenen sien / welke sien verthoonen / ghelijck als witte Runderen / die inde wey gaen / sult daer by op aen loopen tot dat u de mont beghint te openen / en loopen als dan binnen in.

Dit is in het rozē tghene my duncte die rechte ende beste coursen te wesen / die men op dese vopage soude moghen ghebruicken/ het welke ick alsoo achter-volghen soude/ so ick de vaert onderhanden hadde/ etc.

Dat 51. Capittel.

Een waerachtich verhael ende verclaringhē vande Navigatie vande Eylanden Los Lucones (ghenaeint,) af nae de Haven van Acapulco' in nieu Spaengien, ende hoe men de selfde vaert soude moghen doen van Macau uyt Chyna af, met een vermaninghe vande profyten ende verdiensten aende goederen ende Waren van Chyna, met die streckinghe ende Coursen, tijdt, ende mylen van dien, alles in t' particulier aengheveesen om te ondersoeken.

Men salt segl gaen uyt de Haven van Manila, gheleghen aen het Eplandt vande Lucones, op vierthien en half graden / aende noordt zyde vanden Equinoctiael, hebbende den mont nae het 3. w.) inde maenden van Iunius ofte Julius,

Hi 2 te weten

Binnen de Cabo de S. Lucas is goet ligghen / ende is poek betsch water. aldaer te erghen.

Van C. Sint Lucas tot by El puerto de la Natividad is de cours 3. o.

Om te kennen de Haven van S. Iago de Colima.

Hier bindt Spaensche Wiffchers.

De Haven el Puerto bindt op t' opperste vade hooghe wate te steven ofte Schaven waeren die gaen weyden.

Eplandt van Lucones leyt by n. den Equinoctiael op 14. en half gr.

De Macau nae nieu Spaengien te seplen/ moet ghy in t' eerste u cours houden n. o. ofte n. o. ten n. tot dat ghy 300. mylen ghevaert hebt.

Spote swarte voghelen inde Golfē bindende/ is een teckē dat ghy verdet Zee waert zyt/ en als zy haer deenen aften waert steken/ so beduigt het onwoeder.

Het landt nae deende verliest ghy de voghels.

Waerschootwinghe om niet te loopen op t' Eplandt Ila de Sedros.

te wese/als de wint en het weder plaets geeft om uyt te comen / looper de langhs de Custe van t selfde Eplandt en tusschen het Eplandt van Mindoro heen / ofte op den boech van t oosten/tot datmen uyt het Canael is/daer mē dooz in comt als men van buyten af comt/geleghen 100. mylen van Manilla af / op de hooghte van 13 1/2. graden) te weten / tusschen die laefte ende uytterste punt van t selfde Eplandt Lucones, en die punt vā een ander Eplandt ghenaemt Tandaya, tusschen de welke tvoorseyde Canael dooz loopt. So wanneer datmen uyt het Canael is/ so salmen oost aen loopen / so lange als de wint sulcks toe geeft/ op welke cours men hem altoos houdē sal/ so de wint sulcks niet en verhindert / om datmen vande 13 1/2. graden is affschepdende / loopende nae de Haven van Acapulco, geleghen op 17. graden: maer de wyle dat de winden in dese contrēe in den somer / twelcke den tijdt is dat mē tsejl gaet/als bovē) seer slap wape/ al hoe wel datse vande Monson zijn / in sulcker voeghen/ dat soo wanneer datse yet scherpen/ en machmen die selfde cours van t oostē niet behouden / en tot soo langhe datse niet en loopen nae t zuydt oosten toe / soo doertmen altoos de cours van noozdt oost aen/ soo langhe alst duert : maer als zy loopen nae het oost zuydt oosten / ende oost / soo went men t op den boech van t zuyden / tot dat de wint weder ruynt/om noozd oost aē te loopē. Op dese manier seyltmen 1700. mylen heen / nae de Custe van t landt van nieu Spaengien toe / doch altoos tZee waert van t Eplandt Japon affseplede/ so veel als mē minners mach/ om diestwille dat etliche schepen die laet tsejl ghegaen waren (comende dicht by Japan) aldaer stozmen en onweder kregghen/ ende quamē te sien het Eplandt Alha do Fogo ghenaemt / (dat is / tvierighe Eplandt gheseyt) loopende een vande voozsz. Schepen inde haven van Xaxuma, in t Eplandt Japan, om hem daer te berghen / ghelijck als hy dede/ daerom die gheen die daer 100. mylen tZee waert van af loopt/ heeft eenen goedē cours: want loopende seer te loefwaert vā dese Eplanden af/ so comt men aen de Custe van nieu Spaengien op wepnich hooghtē / en so wanneer men daer op aen comt/ op de hooghte vā 35. graden/ so heeft men een seer goede Navigatie : maer so men by t selfde landt comt/ op de hooghte vā 38. ende 40. graden / (het welke is tuytsterste landt dat onderkt ende bekent is/ghenaemt El Cabo de Mendosino,) so salmen moepte hebben / om datmen aldaer begint hol water te krygghen/ dooz oorzake datmen de winter aldaer op handen heeft / als oock om dat die Schepen (van d'Eplanden Lucones af comende) qualick van alle nootdruft vooz sien gaen.

Als men tghesicht van t landt / en de Custe van nieu Spaengien krijght/so begintmen n. w. winden te krygghen/ twelcke van daer af vooz de wint is / om datmen by nae alle dese Custe op de voozsz. cours langhs loopt/ doch op sommighe plaetsen daer wat van af / om oorzake vande Inwijcken die daer zijn: Men loopt langhs alle dese custe heen / (die ober al seer schoon is) tot de Haven vā Acapulco toe/ het welck zijn ses ofte seven hondert mylen weerchs.

Soo men dese reyse begerde te doen van Macau uyt Chyna af/ soo moestmen gherect ligghen om tsejl te gaen / so haest als de 3. w.

winden beginnen te wapen/om uyt te loopen met de Maen ende conjunctie van Junius oft Julius, nemende zynen cours nae den hoeck ofte tuytsterste eyndt van t Eplandt dos Lucones toe / ghelegghen op de hooghte van 20. graden/ghenaemt Cabo de Bojador, twelck zijn 90. mylen vande Haven van Macau af.

Van d'Eplanden ghenaemt Ilhas dos Baboranes af/(ghelegghen by de Custe van t selfde landt ende Cabo de Bojador,) nae t Eplād de Cajagon, (dat is vande Keutel gesept) toe/ looptmen oost ende west. Als men dese Eplanden gepasseert en daer tusschen dooz heen is/ so salmen zynen cours nemen/ gelyck als men doet/comende van t Canael vande Haven vā Manilla af/ als voren verhaelt is/ altoos aenloevende alle het ghene dat u den tijt ende het weder toe geeft / twelck is den wech die men seyt dat die Spaengiaerden nu in t sin hebbe te bevaren/loopende tot aen d'Eplanden van Maluco, ende van daer dwers ober nae nieu Spaengien toe / twelcke de selfde vaert ende cours is/ die Francisco Gualle (Capitejn en Pilot van t Schip dat van Spaensch Indien alhier inde Haven van Macau gecomen is) ghedaen heeft/ van waer hy wederom ghescheyden is den 25. Julius/ met eenen 3. westē wint / inden tijdt ende conjunctie vande volle Maen / met welcken van ghelijcken tsejl is ghegaen t Schip van Ayres Gonfaluēs de Miranda, welke Gualle men seyt niet meer dan vierd half maent onderwegen gheweest is/te weten/tot aen de Custe toe/ en van daer af anderhalf maent tot in de Haven van Acapulco, ende een ander Schip dat int selfde jaer van Manilla af tsejl ginck/ was tusschen de acht ende neghen maenden onder wegghen/ comende noch te langghen laetsten inde Haven van Acapulco, met hy naest alle twolck doot ende versnacht/en gants gheramponeert/en noch een ander Schip was maer vijf maenden onder wegghen/ om dat het een beter schip was: maer de ordinaris is 6. maenden/ luttel min ofte meer op de reyse te wesen; De reden dat dese Navigatie van Macau af beter is dan van Manilla, is om diestwille datmen gheen verhinghinghe noch vertoebinghe en heeft / om ter stont zynen cours aen te setten/ ghelijck als men doet in die 100. mylen/ diemē heeft van Manilla af/ van doozt Canael heen naer buyten toe / waer mede sommighe schepen soo veel tijts versteten hebben / dat het daer nae een oorzake was van wederom te moeten keeren / sonder de vaert te volbrēghen: maer wesende inde mont ofte uytganck vant voozseyde Canael / soo ist een beter Navigatie als van Macau af / om dat het 150. mylen meer te loefwaert aen leyt/soo het niet en hadde het ander helet vā daer af uyt te comen/als gheseyt is.

Als de Schepen van daer seylde (te weten/van nieu Spaengien af) op de heen comste nae Manilla ofte Macau toe / soo gaense tsejl inde Vasten/ seplende altoos vooz wint/ met de winden ghenaemt Brylas, twelcke zijn oost ende oost noozd ooste winden / die aldaer mette Monson ofte ghetpden wapen/ ende is dickwils ghebuert datse vijftich ende tseftich dagghen achter een gheseylt hebben/ sonder eens een vande seplen te strycken/ altoos met eenen doozgaende wint / ende sonder eenich landt te sien ofte ghemoeten/ noch dat toe hyden toe eenich Schip perijckel ofte onghēval ghehadt heeft.

Het schip

Maer Macau, so te loopen/ welck leyt op den 17. graet wapen de winden seer slap.

Maniere van seplen/om 1700. mylen after een te seplen.

De Haven Yamima in t Eplandt Japon.

Nieu Spaengien aenco- mende op 35. graden is seer goet.

Hier beginnen te wapen de n. w. winden/ is vooz wint langhs de custe van nieu Spaengien.

Cabo de Bojador leyt 90. mylen van Macau.

Seplen hier ghelijck de Spaengiaerden inden sin hebben te varen.

Francisco Gualle de selfde reys ge- daen/ seplende den 25. July van Macau/ en zijn reys ghebaen ut verdebalf maent.

Dese reys te doen is den ordinare loop 6. maenden.

Het can comē dat de schepē moeten weder keeren.

De nieu Spaengien gaen de schepen inde vast tsejl hebben vā vooz wint dickwils 50. oft 60. dagen.

Vande Eylanden los Lucones tot Acapulco in nieu Spaengien. tot

Dat 52. Capittel.

Het Schip daer men dese reyse ofte vaert niet beghinnen soude/moest seer goet zijn/om aende wint te seplen/ende doech seer wel voorzien van alle toebehooren ende 'tships ghereetschap/namelijcken van een Portugese Scuerman / ende een dozijn Boodtsghesellen (wozt daerom gheseyt / om dieswille datmen op alle de contreyen van Orienten ende Oost Indien / ghebrugckende is Boodtsghesellen van Indië/als daer zijn Arabysers/en andere dierghelijcken / die op andere vaerden weynigh bedreven zijn / als oock onghelock soude wesen / die uyt hare ghewoonlijcke vaer-waer te byenghen/onder welke waer goet eenighe Spaengiaerden te hebben (te weten / van die/die desen wech ghevaren hebben) om het landt te verkenmen / welke men altoos wel binnen Macau vinden souden / als zy in Indien niet te becomen waren; wat de reste belanghende is / als van alle noodtbyusten en ander ghereetschap/heeftme van als genoegh binnen Chyna.

De winsten ende verdiensten aende goederen en waren van Chyna zijn seer groot van alle Coopmanschappen/uytghesonder ongeponnen Zyde / waer van men aen weynigh ghenoech heeft: want willen daer liever ghemaeckt hebben / al waert schoon datmē daer veel souden styten / so en waer nochtans geen reden / die daer veel te byenghen / om niet te verminderen die voyagen en trafficken van die van Iapan en oost Indien: wat men doch wel andere goederen ghenoech heeft om daer te byengen/daer veel meer verdiensten op zijn als aen de Zyde.

Vande ghemeene goederen en Coopmanschappen die de Spaengiaerden inde Eylanden vande Lucones ofte Philippinas op coopen/(en dat veel dieder als mēse in Chyne coopen souden) maken zy in nieu Spaengien vā een meer als ses/en in Peru vā een thie/waer aen gantsch gheen twyfel is:want die Portugesen die van hier verwaerts gheweest hebben in't schip dat hier gheromen is/hebben so veel ghewonnen aende goederen die zy niet hadden/dat hen dē tijt en stont (die zy verbeeden om weder op de vaert te wesen) schijnt dupsent jaer te wesen/en na dat zy segghen / so heeft daer de Vicorey vā nieu Spaengien/en alle d'ander groote Cadetten een goet genoegen in/en zijn sulcks grootelieks begeerde.

Hier zijnder veel van opinie/om dese vaert na Peru te doen / welke veel langher souden vallen: want men moeste (nae datmen niet Acapulco over een is) noch eenen anderen wech en roust doen vā 700. mylen weeghs/binnen van Acapulco tot de Haven vā Callan de Lyra heeft / (welcke is Metropolis ofte de Hoofft-stadt van Peru, ghelegghen op 10. graden aende zuydt zyde vanden Equinoctiael,) alwaer men in't selfde jaer niet en soude moghen comen/ende behalven dat/soā ist een landt van veel onkosten en dierce/waer mede men weder (alle die meer winsten diemē daer (van nieu Spaengien af) souden moghen hebben) verlesen ende verteren souden / om dat het landt van nieu Spaengien veel overbloediger van alle lustochten is als Peru, waerom men daer heter coop teeren/ende alle dinghen naevenant herst / aldus geschreben binne de stadt vā Macau in China, anno 1585.&c.

Een verhael ende warachtighe beschryvinghe, ghedaen doot eenen Francisco de Gualle, Spaensch Capiteijn ende Pilot, aen zijn Excell. den Vicorey van nieu Spaengie ende Mexico, van een Voyage ofte Schip-vaert, door den selfden ghedaen, (te weten) van tyt de Haven van Acapulco van nieu Spaengien, nae d'Eylanden vande Lucones ofte Phelippinas, tot in de Haven van Manilla, ende van daer tot inde Haven van Macau, in't landt van Chyna, ende wederom van uyt Macau nae de voorz. Haven van Acapulco toe, met alle de coursen ende gheschiednisse op de selfde Voyage, seer correct ende in't particulier verclaert, welke reyse voleyndt is in't jaer 1584.

DEn 10. dagh vande maent Martius/ Anno 1582. ghinghen wy 'tsegl uyt de Haven van Acapulco, (ghelegghen in't landt van nieu Spaengien) onsen cours aensettende/(nae d'Eylanden Las Philippinas, alias Lucones toe) van w. 3. w. aen/loopende aldus om uyt de stikken van onder het landt te gheraken / ontrent 25. mylen weeghs/tot op 16. graden. Vā daer af voort aen/beden onsen cours west aen / ontrent 35. mylen. Op dese contreye wesen/liepen west en w. ten 3. aen 1800. mylen/tot by't Eylant/ghenaemt Isla d'Engaño, welc is het uytreste nae't Meridiael ofte zuyen ghelegghen (vā d'Eylande de los Ladrones, dat is/ vā de Boovers/alias, Islas de las Vellas ghehaemt) op de hooghte van 13. graden de latitudo Septentrionael / en op 164. graden de longitudo Orientael/op de fire Meridiael/die met het Eylant Tercera, (een vande Vlaemische Eylanden) over een comt. Van hier af deden wy onsen cours west aen 280. mylen / tot dat wy guamen te verkenmen den hoek/ghenaemt El Capo d'Espiritō santo, dat is / den hoek vanden Heplighen Gheest / ghelegghen aen't Eylant van Tandaya, (reerste Eylant van diemen noemt de Philippinas, Lucones ofte Manillas,) welck is een landt van weynigh gheberchten/ hebbende sommige cleyn Valtanos ofte Vier-berghen in't midden van dien. Vande voorzeyden hoek af/ seplden wy west aen 18. mylen weeghs / tot den hoek en incomste van't Canael /welcke loopt tusschen dit Eylant en het Eylant Lucon in. Desen hoek ofte inoyste leyt op 12. grade schuer. De Cnste /welcke strecht vande incomste vā het Canael af/tot den hoek El Cabo d'Espiritō santo.en is niet te schoon. Acht mylen vande voorz. Cabo waert aen / leyt el Haven van middelbare groote/ghenaemt Bahya de Lovos, dat is / de Bay van de Wolven gheseyt)welcke heeft een cleyn Eylantken inde mont van dien/ende in't Canael (te weten/ op een half myl nae het eyndt van't selfde Eylant) is ghelegghen een Eylantke ofte Chipe / ende alsinen comt tot voorz. den hoek van te ruidbeweghen van't Canael / so heeft men daer de diepten van 25. vadem / met huijn sant op de grond. Wy bonden alhier so groote stroomē w. waert aen loopen/ dat het daer een schuyment water maecte / ghelock of het een drooghtē gheweest hadde / soō dat het ons een breefe aenjaegghen: maer het loot uytwerpen de/bonden de voorzeyde diepten van 25. vadem.

Reeringhe hoe ende waer mede et schip moet verseen zijn.

In hrel warē groote verbiēte aen/alleen ongeponnen Zyde die is niet raet/aen daer te byengē

De warē uyt Lucones byēgende in nieu Spaengien heeft 6. maal de helft verdienst.

Orsake waer om datmē op nieu Sp. gige ende niet op Peru en vaert

Dit is gheschreben in Macau.

De 10. d'erekt gaet 'tsegl uyt Acapulco nae de Eylanden las Philippinas.

Varen wel 1800. mylen w. en w. ten 3. aen / tot by't Eylant Isla d'Engaño.

Eylant Cadaya/eerst Eylant Phelippinas een landt van weynich gheberchten.

Incomste van't Canael af tot Cabo de Espiritō santo/ ist wat bytarchwey.

Stroomē water hie seer heet.

Het Epland
Cantanduan
nes leyt een
myl bart lan
Aicon.

Wande boorz. incomste van't Canael af
noorden/ende noorden ten oosten aen / ontrét
10. mylen / is gheleghen 't Eplandt van Ca-
randuanes, liggende ontrét een myl weechts
van't landt Lucon af/te weten/aen't upterste
epude van Orenten ofte nae't oosten / ende
vande selfde incomste van't Canael af nae't
westen ende 3. w. leyt het Eplandt Capuli, te
weten / ontrét ses mylen daer van verschey-
den/streckende west 3. w. ende o. n. oost/ zynude
van vyf mylen inde lenghte / ende vier inde
breeide / bleef ons in't voor by loopen aende
noord zude/ligghende op de hoochte van 12 1/2
graden/is van een wepnich verheven landt.

Van't Eplāt
Capuli 4. my-
len n. w. aen
zyn 3. Eplan-
dehens aen't
Eplandt Lu-
con.

Van't boorz. Eplandt Capuly af 4. mylen
hoord west aen/zijn gheleghen de drie Eplan-
dehens / van de Haven van Bollon, aen het
Eplandt van Lucons, streckende noorden
ende zupen/in't begryp van 4. mylen weechts/
ligghende verscheyden van't vaste landt on-
trét een half myl / waer van het upterste
van't zupen gheleghen is op de hoochte van
13. graden juist. In dit Canael heestmen 20.
vadern diepten / met wit sant op de gront/
met groote water stroomen / loopende nae
het zupd oosten toe. Wy passeerden door het
midde van't Canael heen. Van dit Canael
af naemen wy onsen cours 3 w. ende 3. w. ten
westen aen 20. myle weechts / tot dat wy qua-
men by't west epude van't Eplandt Tycao',
'twelck is streckende oost en west 13. mylen.
Dese punt ofte hoek daer wy aen quamen/
lept op 12 1/2 graden; Te middewegen van tus-
schen dit Eplandt / en 't Eplandt Capuly lig-
ghen drie Eplandekens / ghenaeint de Faran-
jas. Men loopt op de boorz. cours; aende noord
zude voor by alle dese Eplanden heen / op de
diepten van 21. vadern / met wit sandt op de
gront. Vā de boorz. wester punt van't Ep-
land Tycao' af / tot de punt van Buryas toe/
heestmen oost ende west ontrét een myl
weechts ofte anderhalf. Wy liepen dit Canael
in/doende onsen cours 3. ende 3. ten westen aē/
ontrét drie mylen / tot dat wy 't selfde Canael
upt quamen / op de diepten van 16. vadern/
met de gront van half wit en rosachtich sant/
te weten / in't Canael ende d' uptonste van
dien / waer van het midden gheleghen is op
12 1/2 graden / ende de stroomen loopen alhier
noorden aen / 't boorz. Eplandt van Buryas;
streckt n. w. ende 3. o. is van een leechachtich
landt/waer van de punt ofte 'teynde van't n.
w. op drie mylen nae aende Custe van Lucon
upt comt : maer men en mach daer tusschen
beyden niet gheen schepen passeren / dan wel
met clepne fusten/ ende barken van't landt.
Dit ondiepe Canael lept op 12. graden / loo-
pende door't boorzepde Canael van tusschen
d' Eplanden Tycao' ende Buryas heen / als
ghesept is / zupen aen quamen / tot ontrét
twee mylen van't Eplandt Masbate, 'twelck
streckt oost en west 8. myle weechts inde lenctē/
hebbende inde breeide 4. mylen / en is ghelegen
op de hoochte van 12 1/2 graden / te weten / het
midde van dien / wesende van een wepnich
verheven landt.

Eplandt Ca-
puly midwe-
ghen ligghen
3. Eplanden
ghenoemt
Faranjas.

Eplandt van
Buryas streck
n. w. en 3. oost
en is leech lat
comt de punt
op 3. mylen
aende cust vā
Lucon.

Het Epland
deken Wantō
is in foem als
reiner hoer/
lejt op de
hooghde van
12. drie vierē
deel graden.

Van't boorz. Canael van tusschen Tycao'
en Buryas af / deden onsen cours w. n. w. aen
13. mylen weechts / latende 't Epland Masba-
te aende 3. zude / en 't Eplandt Buryas aende n.
zude; op 't epude vande 13. mylen quame wy
by een Eplandeken genaemt Banton, 'twelck
heeft het fatsoen gelijk als een foyme van een
hoedt / liggēde op de hoochte van 12 1/2 gradē/
vā

Als wy de boorz. 13. mylen ghesepit hadden/
en noch 8. mylen daer toe/soo lieten wy aende
zupd zude / 't Eplandt ghenaeint Rebutan,
het welcke streckt n. w. ende n. w. ten n. ende
3. o. ende 3. o. ten zupden/hebbende op de selfde
streckinghe 8. mylen weechts / wesende van
een hoogh ende cromachtich landt/waer van
het noortepude ghelegen is op de hoochte vā
12 1/2 gradē / en mē heeft daer op desen cours de
diepten van 35. vadern / met wit sandt op de
gront.

Van't boorz. Eplād Banton af/nae't zupē
toe 9. mylen/beginnen achter een volgende 3.
Eplanden/te weten/Bantonfilla, ('twelcke is
een cleijn Eplandeken / makende 't fatsoen vā
een broodt suphers) ende Crymara, (dat wat
grootachtich is / hebbende inde streckinge vā
o. en w. ontrét 2. mylen weechts) en Ytae, ofte
anders vande Septen ghenaeint / ('twelcke
ettelijcke huevelen heeft.) Wy alle dese boorz.
Eplanden machmen met alle schepē passere/
waer van het upterste in't zupen ghelegen is/
op de hoochte van 12 1/2 graden. Van't boorz.
Eplandeken Bantonfilla, ofte cleijn Banton
af. Dedē onsen cours n. w. aē 4. myle weechts
tot het Canael van tusschen d' Eplandekens/
ghenaemt de Virejes en 't Epland Marindu-
que, liggende de Virejes aende zupd zude/
op 12 1/2 graden / ('twelcke zijn twee clepne Ep-
landekens / in't fatsoen van twee Fregatten.)
ende het Eplandt Marinducque aende noord
zude / op 12 1/2 graden / 'twelck een groot Ep-
landt is / streckende w. n. w. en o. 3. oost. heb-
bende inde longitudo ofte lenctē 12. ende in
de breeide 7. mylen. Heeft aende noord zude
met het Eplandt Lucon, een langh ende smal
Canael/een wepnich crom om loopende / het
welcke altamael vol ondiepten ende drooghtē
ten is / in voeghen dat daer gants gheen sche-
pen door mogen passeren ; Die upterste punt
ofte 'teynde van't westen van het selfde Ep-
landt lept op 13 1/2 graden / is van een hoogh
landt / hebbende aende oost zude de ghelijcke
nisse van eenē Vulcanō ofte Vierigen-bergh/
en aende west zude loopt het landt al dalende
af / volepndende aen't upterste epudt / ghelijck
als een rondt broot; Men heeft in't boorzepde
Canael tusschen dat ende de Virejes ach-
thien vadern diepten / met cleijn swartach-
tich sant.

Die Eplan-
den ligghen
van Banton
nae't zupē/ge-
heeren Praad/
Crymara/
Bantonfilla
welck heeft
het fatsoen vā
een broodt
suphers.

Het Eplandt
Marinduc-
que lept op
12. drie vierē
deel graden/
is langh 12.
mylen/ breeide
7. mylen.

Tussche Ma-
rinducque en
het Epland
Lucon is de
baert crom
om loopende
vol ondiepten
en drooghten.

Van't boorz. Canael vande Virejes ende
Marinducque af / namen onsen cours west
noordt west aen 12. mylen weechts / tot het
landt van Mindoro toe/ tot aen die punt ofte
hoek / ghenaeint Dumarijn, gheleghen op
13. graden ruym; van't boorz. Canael af vyf
mylen voort aen / lieten wy aende zupd zude
het Eplandt / ghenaeint Ma del Maestro del
Campo, (dat is / 't Eplandt vande Cozonel
ofte opperste Velt-heer) ghelegen op 12 1/2 gra-
den / 'twelck is een cleijn en vlack Eplandt.
Men heeft op desen cours de diepten van
vijf en veertich vadern / met wit sant op de
gront.

Dumarijn is
gheleghen op
13. graden
ruym/lejt
van't Canael
5. mylen.

By dese punt ofte 'teynde van't Eplandt
Marinducque, beghint het Epland van Min-
doro, 'twelcke heeft inde longitudo ofte lengh-
de van oost en west 25. mylen / ende inde lati-
tudo ofte breeide 12. mylen/waer van 't upter-
ste epude vande zupd zude gheleghen is op
de hooghde van 13. graden / ende het upterste
epude van't noorden op 13 1/2 graden/ende den
upterste hoek in't w. op 13. gradē. Dit Eplād
maect een Canael met het Eplandt Lucō, vā
vijf

Het Eplandt
Mindoro
heeft inde lē-
de 25. mylen/
inde breeide
12. mylen/de
3. zude is de
hooghde 13.
graden.

Van March
daque 5. myl
boorwaert
lent de Rivier
vā de stede
vā Anagacu
is seer ondiep.

bij mpleu inde bzeete / ende 10. 12. vadem
diepten met modder / van bale coluer/ende
wit sandt op de grondt ; Van Marinduque
af vijf mpleu voortaan / is ghelegghen de vier
vande Stede van Anagacu, welke soō
ondiep is datter gheen Schepen moghen in
comen ; Van daer af twee mpleu voortaan/
ligghen d' Eplandekens van Bacco genaemt/
welcke zijn drie Eplandekens ghelegghen in
Triangulo ofte drie kantigh / ligghende twee
van dien van het Landt af verscheyden ont-
rent 300. Cubiten / ende tusschen dien ende
het landt machmen met cleyne Schepen wel
door passeren / ende van het landt af tot het
ander Eplandeken toe / zijn ontrent 200. Cu-
biten / al waer het alternael ondiepten ende
drooghten zijn / soo dat daer de Schepen van
bupten (ontrent 150. Cubiten/) af heen moe-
ten passeren / men laetse bepde gaer aen de
zuydzyde / loopende tusschen het derde Ep-
landeken ende Rivier genaemt Rio del Bac-
co heen / altoos wat meerder van te midde-
wegghen van het Canael af naer t' Eplande-
ken toe / twelcke is ghelegen een myl weeghs
verscheyden vanden anderen / heeft in het Ca-
nael de diepten van thien vadem / met mod-
der ende schulphens op de grondt ; de Rivier
van Bacco is soo ondiep / datter gheen Sche-
pen moghen in comen ; Van dit Eplandeken
af op de selfde cours twee mpleu voortaan/
soo comtmen byden hoeck ghenaemt El Ca-
bo de Rescaeo, alwaermen't gheloot ende
ghediept heeft / soo datmen daer wel dicht by
het landt heen mach passeren / men sal daer
grootte ende stercke stroomen vinden / een half
myl weeghs op de selfde strecktinghe voort-
aan / is ghelegghen de Stede van Mindoro,
welcke een goede Haven heeft voor Schepen
tot de grootte van 150. vaten / recht tegghens
over de selfde Haven / te weten / drie mpleu
noorden aen / leydt het Eplandt ghenacint
Calaa, streckende oost ende west / wesende van
een berghachtigh landt.

De Rivier vā
Bacco is soo
ondiep datter
gheen schepen
moghen in
comen.

De Stede
Mindoro
heeft eē goede
Haven voor
gemeene sche-
pen van 150.
vaten.

De drooghten
van Tuley
ghelegen aen
het Eplandt
van Lucon.

Limbonz zijn
Eplandekens
in fatsoen als
Oghelen / heb-
ben goede Va-
bens.

Vande voorszreven Stede van Mindoro af / namen onsen cours west noordwest
aen / acht mpleu weeghs / tot dat wy quamen
by de punt ofte hoeck vande drooghten van
Tuley ghenacint / ghelegghen aen het Eplandt
van Lucon, welke drooghte ofte Bancke
een half myl vande Custe af / t' Zee waert in
streckt ; men sal daer op 100. Cubiten naer
af blyven / al waermen heeft 8. vadem diep-
ten / van modder ende schulphens op de grōt ;
men loopt by dese voorszeyde drooghten noor-
den ende noorden ten westen heen / twee my-
len weeghs / tot by de Rivier ghenacint Rio
de Analebo, alle de reste vande Custe (diemen
heet de los Limbones,) tot de mont ofte In-
comste vande Bay van Manilla toe / (twel-
cke zijn vier mpleu /) looptmen op de selfde
cours langhs ; Die Limbonen (dat zijn Ep-
landekens alsoo ghenacint / zijn hoogh / ma-
kende het fatsoen als Oghelen / hebben goe-
de Havens voor cleyne Schepen / loopende
langhs de Limbones heen / (twee mpleu ghe-
passeert wesende /) soo laetmen aende zuyd-
zyde het Eplandeken van Fortan, ende noech
vier ander Eplanden : maer die drie Eplan-
den van Lubao, welke seer leegh zijn / lig-
ghen op de hooghte van 13. ende 13 1/2. gra-
den ; Ende die Limbones zijn ghelegghen by
de mont ofte Incomste vande Bay van Ma-
nilla, op 14 1/2. graden.

Van daer af liepen wy noordwest aen ses

mpleu weeghs / tot die Haven van Cabyre
toe / ons houdende langhs het landt vande
westzyde heen / alwaert ondiep is / ende wordt
ghenaemt Los Baixos del Ryo de Cañas,
dat is : de ondiepten vande Rivier van het
Riedt ; men heeft dese gheheele Bay ober (op
de voorszeyde cours) de diepten van 10. tot 4.
vadem.

Los Baixos
del Rio de
Cañas.

Wesende by de punt ofte hoeck van Caby-
re, soo houtmen hen daer maer 100. schre-
den van af / loopende zuydwest / zuyd zuyd-
west / ende zuyden aen / tot dat de punt ofte
hoeck die gheheele mont (ofte het gat van de
Incomste) vande Bay comt te bedecken /
alsdan salmen het setten op vier vadem / on-
trent 200. Cubiten ofte elle-boghen verde
van het landt af / soo blyft alsdan de Stede
van Manilla (twee mpleu weeghs) noorden
van u af / etc.

Dat 53. Capittel.

Die Navigatie ofte vaert vanden selfden
Francisco Gualle, van uyt de Haven en-
de Ree van Manilla af, tot die Haven
van Macau in China toe, met alle de
Coursen ende ghelegghentheyte van dien.

S Eplende uyt die Haven van Cabyre,
(ghelegghen inde Bay van Manilla,) /
namen onsen cours west aen 18. my-
len weeghs / tot den hoeck ghenaemt
El Cabo de Samballes, ende als wy aen
mpleu gheseyt hadden / lieten wy aende zuyd-
zyde de twee Eplandekens / de Maribillas
geheeten / liepen daer ontrent een myl weeghs
van af ; De voorszreven hoeck van Sambal-
les leydt op 14 1/2. graden / wesende van een
leegh Landt / hebbende een Eplandeken ofte
Clippe ligghen aen het eynde van de selfde
Custe van Lucon, te weten / aende westzyde
daer van af.

El Cabo de
Samballes is
18. mpleu vā
Manilla.

Vande voorszreven hoeck ofte Cabo af /
liepen wy noorden ende noorden ten westen
aen 35. mpleu / (te weten / tot op een myl
weeghs vande Custe van Lucon af) / tot den
hoeck ghenacint Cabo de Bullinao' toe / alle
dese Custe vande Cabo is van een hoogh ende
berghachtigh landt / welke Cabo is ghele-
ghen op de hooghte van 16 1/2. graden ; Van
dese Cabo de Bullinao' af / deden onsen cours
noorden ende noorden ten oosten aen / 45 my-
len tot den hoeck El Cabo de Bojador toe /
welcke is het iuyterste landt van het Septen-
trionael / ofte naer het noorden van het Ep-
landt Lucon, ghelegghen op 19. graden.

Van Cabo de
Samballes
tot Cabo de
Bullinao' ist
n ten w. aē 35.
myl al hoogh
berghachtigh
landt.

De Cabo de Bullinao' ghepasseert wesen-
de / soo maekt de Custe eenen grooten In-
wijck ofte bocht / ende van desen Inwijck af /
so streckt de Custe noorden aen tot den hoeck
van Bojador toe / ende is een landt van Clip-
pen ende roodtsen die het Zee waert in strec-
ken / ende het landt vanden hoeck ofte Cabo /
is hoogh ende berghachtigh ; Vanden hoeck
van Bojador af / deden wy onsen cours west
noordwest aen / 120. mpleu tot dat wy qua-
men aen het Eplandt O Ilha Branco, (ofte
het witte Eplandeken) / twelcke een cleyne
Eplandeken is / ghelegghen in het beghin-
sel van de Custe ende Bay van de Rivier van
Canton, op de hooghte van tweentwintigh
graden ruym / hebbende de diepten van vier-
entwintigh vadem bypne modder gront.

Eplandt O
Ilha Branco
is ghelegghen
inde Bay van
de Rivier van
Canton / op de
hooghte van
22. graden / is
noech 16. myl
vā Macau.

Van

Van't selfde Eplanden Ilha Branco af/ beden de voorz. cours van west noordwest aen / 16. mylen tot het Eplandt van Macau, ghelegen inde mont vande Rivier van Canton, ende maect dat de Rivier twee monden ofte incomsten heeft/ is een cleijn Epland van ontrent drie mylen groot/ etc.

Dat 54. Capittel.

De Navigatie ofte vaert vanden voorseyde Gualle, van uyt de Haven van Macau af, naer nieuw Spaengien toe, met alle de Coursen ende gheleghentheyten van dien, mer andere notable ende gedenckweerdighe dinghen, belanghende de selfde voyagie, en tot verder verfoeckinge, &c.

Als wy onse dinghen in Macau afgheveerdicht ende oorlof genomen hadden/ zyn weder 'tsejl ghegaen / wesende den 24. Julius/ doende onsen cours 3. o. en 3. o. ten o. aen/ was int afgaen vande Maen: want met het wassen van dien ist qualijck zynen rechten cours (tusschē dese Eplanden hee) te behouden/ om dat de wateren en stroomen alsdan seer sterck naer't n. w. loopen/ wy sejlden dooz veel enghe Canalen / hebbende des nachts de diepten van 8. ende 10. vademen/ met weecke madder op de grondt/ tot dat wy het Eplandeken Ilha Branco om waren/ hoe wel wy't selfde niet en sagen/ dan byde hooghte verstonden wel daer voorz. te wesen.

Dooz by Ilha Branco wesende / liepen o. 3. o. aen 150. myle weeghs/ om bove de droochten (Os Baixos dos Pescadores, ende 'tbegin sel van v' Eplandē Lequeos,) te comen/ te weten/ aende oostz. pde / welke Eplanden men noemt As Ilhas Femosas, dat is: de schoone Eplanden / dit wist ick dooz informatie van een Chijn, ghenaemt Santy van Chinchon, ende sepden datse liggen op de hooghten van 21 1/2. gradē; men heeft daer de diepten van 30. vadem/ ende alhoewel dat wyse niet en sagen/ niet tegenstaende dooz die hooghte ende diepten verstonden wel dat wyse voorz. waren.

Die schoone Eplanden voorz. wesende/ beden onsen cours o. ende o. ten n. aen / 160. mylen weeghs / te weten / tot dat wy alle die longitudo ofte lenghte (die dese Eplanden van de Lequeos hebben) ghepasseert waren/ wy mochten daer ontrent 50. mylen van af heen loopen / de selfde Chijn sepdē my / dat dese Eplanden (de Lequeos ghenaemt) seer veel zyn/ ende datse veel en seer goede Havens hebben/ ende dat het volck ende inwoonders van dien/ haer aensichten ende lichamen bemaelt ende beschildert hebben/ gelijk als die Bilayas van v' Eplandē Lucons ofte Phellippinas, zijnde oock gerleet als die selfde Bilayas. Item datmen daer oock Nyen van Goudt heeft/ sepden noch datse dickwils comen met clepne scheepkens ende Barcken/ gheladen met huyden en vellen van Vensoenen/ als oock Gout in grepen ende seer clepne stuckskens/ acude Custe van China handelen/ 'twelck den voorz. sepdē Chijn affirmerden altemael wel ende dooz seker te weten: want sepdē op die selfde Eplanden selber neghen repsen gedaen te hebben/ daer van daen byzengende / vande voorz. waren nae China toe / ick gheloofden sulck also te wesen/ overmits dat ick daer na vernomen hebbe binnen Macau ende aende Custe van Chynen/ ende vont het alles waerachtigh te wesen / dat wy desen Chijn ghesepdt

hadde; D'uyterste van dese Eplanden so vant Septentrionael als Orientael / (dat is: van't noordende ende oosten) zyn gheleghen op de hooghte van 29. graden.

Dese Eplanden voorz. wesende/ so cruyght men d' Eplanden van Iapan, waer van het eerste ende 'tuyterste int Occidente ende Meridionael / (dat is: int westen ende zuyden gheleghen) is het Epland van Fyrando, alwaer de Portugesen haer traffycke ende hadel dyven / hebben altesamen inde lenghte ofte longitudo 130. mylen/ ende 'tuyterste int Orientē ofte oosten/ leyt op de hooghte van 32. gradē/ wy liepen altoos o. ende o. ten n. aen / (tot dat wyse om en voorz. waren /) die voorz. sepdē 130. mylen aen.

Alle dese informatie hebbe ick gehad vanden voornoemden Chijn, oock mede hoe dat ick daer sommighe Vulcanos (dat zyn vuyt ghe ofte brandende berghen) soudē ghemoeten/ te weten / byde 70. mylen daer voorz. wesende/ ende noch ander 30. mylen voorder aen/ vier Eplanden byden anderen liggen / 'twelcke ick altemael also ghebonden hebbe/ gelijk als hy my gheseyt hadde/ ende sepdē my dat hy't seer wel wiste / om dat hy in Iapan sommighe Mans-persoonen ghesien hadde/ van seer clepne statueren/ met groote wrongen ofte ghelwonden doecken om't hooft/ de welke aldaer Gout brachten/ te weten/ in seer clepne stuckskens/ ende sommighe witte Cangas van Algodon, (dat zyn stucken Catone Lpwaet/ also ghenaemt in China,) als oock ghesouten Dirsch/ ghelijck als die Atun van Spaengien/ ofte Abberdaen/ die selfde sepdē te comen uyt ander Eplanden/ gheleghen oostwaerder van Iapan af / ende dooz die tepckenen ende mercken die hy my sepdē / beeldent my in / waer dat de selfde Eplanden soudē mogen wesen/ ende vordese weynigh verscheyden van daer hyse my gheseyt hadden te liggē; sepdē my oock dat alle de Eplanden van Iapan goede Havens ende Canalen hebbe/ wesende een vol op landt van Rys/ Coorn / Dirsch en Dleysch/ ende dat het een redelijck ende bequaem volck is om niet te handelen / ende dat daer veel Silber is.

Loopende aldus onsen cours van o. ende o. ten n. aen/ tot op 300. mylen van Iapan af/ vonden wy een seer hol water / met die stroomen van uytē n. ende n. w. als oock een ruyme ende spacieuse Zee/ sonder eenighe moeytē ofte swarigheyt van eenighe verhuideringhe inden wegh te hebben/ ende niet wat wint dat daer waepden/ soo bleef de Zee nochtans al in eenen doot/ niet het selfde hol water ende stroomen/ tot dat wy over de 700. mylen gheseylt hadden/ te weten/ tot op 200. mylen naer aende Custe/ ende 'tlandt van nieu Spaengien/ in welke contrēe begonsten die voorgaende stroomē ende holle Zee gantsch en'reenemael te verliesen/ waer dooz ick sonder twyfel vermoede ende vastelijcke gheloobe/ dat daer een Canael / doorgaende enghte/ ofte Straet is/ tusschen 'twaeste landt van nieu Spaengien/ ende 'tlandt van Asien van Tartarien; Van ghelijcken so vonden wy op alle desen wegh / (vande voorz. sepdē 700. myle) groote menighden van Walbisschen/ ende die Dirschē vande Spaengiaerden Atun genaemt / (die veel aende Custe van Gibraltar in Spaengien gevangen worden) als oock Albacoras ende Bonitos, 'twelcke altesamen Dirschē zyn / die hen gemeenlijcken inde Canalen/ doorgaende enghten/

Fyrando een Japans Epland / hebben de Portugesen alhier een fortesse.

De Eplanden van Japan hebben alle goede Havens.

De Chijn sepdē de in Japan gesien te hebbe clepne stuckskens/ oock by waer van Caton geheeten Cangas.

Japan is seer vruchtbaer vā Rys/ Dirsch/ en Dleysch.

Haren cours duerēde 700 mylen/ vindē groote menighe van Walbisschen/ oock Dirschē die Atun ghesoent zyn.

Den 24. Julius vā Macau te sejl gāende/ op de cours van 3. o. en 3. o. ten o. aen int afgaen vande Maen.

Loopen 50. mylen vande Eplandekens gheheten Lequeos/ die veel int getal zyn/ hebbende goede havens. Enen int se huy zinde affirmerde dat in dese eplanden vallen huyden/ Gout in grepen en cleyn stuckskens daer zyn mede handelen aen de Custe van China/ sulck heeftme na gebraccht en is waerachtigh.

enghten / ende loopende wateren onthouden / om aldaer haer krupdt ende saedt te schieten / ten tyden datse in haer teelen zijn / twelcke my altemael noch vastelijcker ende vooz ghewisser doet ghelooven datter een Canael / door gaende enghte / ofte Straet / sonder eenighe twyfel moet wesen.

Gecomen wes sende tot op de Custe van nieu Spāngie op 4. mylen / vonden veele ghebyss van wortelen / van bladeren / van Riet / en ander bladen gelijk Wyge blade / oock groote menighte van Zee-wolven / waerom dat daer moeten zijn veele Wapen ende Diebieren.

Ghecomen wesende (op de selfde cours) by de Custe van nieu Spaengien / op de hooghte van 37 ½ graden / quamē by een hooghe ende seer fraepe Landouwe / met veel gheboomten verciert / gantsch en dal sonder snee / ende men heeft daer vier mylen van t landt af veel ghe dylts van wortelen / bladen van boomen / Riet / ende ander bladen ghelijck als van Wygh-boomen / welcker ghelijcken men in grooter menighten in Japan vindt / diese aldaer eeten / ende van die wy alhier vonden / liet icker etelijke nemen ende met het vleysch koken / hadden (ghesoden wesende) een smaeck ghelijck als kool / men heeft alhier oock groote menighten van Zee-wolven / die wy Zee-honden hietten / waer door ghenoech te presumeren en te ghelooven is / dat daer veel Diebieren / Wapen / ende Havens moeten wesen langhs alle dese Custe heen / tot die Haven van Acapulco toe.

El C. de Sant Lucas / welck beginsel is vā het landt van California.

Van daer af liepen wy 3. o. / 3. o. ten 3. ende by wylē 3. o. ten 0. aen / naer dat wy de wint cregghen / tot den hoek El Cabo de San Lucas toe / (twelcke t beginsel van t landt van California is / te weten / aende 30de van t n. w.) gheleghen op 22. graden / zynde 500. mylen vande Cabo de Mendosino.

Op dese wegh vande vooz 3. 500. mylen / heeft men (langhs de Custe heen) veel Eylanden liggghen / al hoewel datse klein zijn / evenwel so is het sonder twyfel / of men moet daer sommighe goede Havens in hebben / als oock aen t vaste landt / al waer men dese naer volge de Havens heeft / die als noch eerst bekēt zijn / te weten / die van t Eylant Isla de Sant Augustijn / ghelegen op 30 ½ graden / ende t Eylant Isla de Sedros / op de hooghte van 28 ½ graden schaers / ende t Eylant gelegghen beneden San Martijn / op 23 ½ graden / alle dese Custe ende Landouwe is myns bedunckens bewoont / ende verthoont hem int schijn sel eē seer goet landt te wesen: want sagghen daer altemets des nachts vieren / ende des daeghs roocken / twelcke een ghewisse teycken is van bewoont te wesen.

Na de Ses dros is t Eylant vande Heber-boome

Dat alle dese Custe van California bewoont is / conden wy sē des nachts aen t vieren / des daeghs aen t roken.

Wanden hoek ofte Cabo de San Lucas af / tot naer d'ander 30de vānt 3. o. van California toe / deden onsen cours 0. 3. o. aen 80. mylen weeghs / tot den hoek ghenaemt El Cabo de las Corrientes (dat is: den hoek van de stroomen) toe / gheleghen op de hooghte van 19 ½ graden / loopende op dese cours en wech / sagghen in t noorden ontrent een myl van ons af / drie Eylanden liggghen / diemen noemt Las tres Marias, (dat is: de drie Marien gheseyt.) Op de voozsepe cours heen loopēde / so heeft men 4. mylen van d'ander Eylant verschepden / noch ander Eylanden van twee ende drie mylen weeghs: Men heeft van de voozschreben menit ofte Inwijck van California af / alle dese wegh van de 80. mylen heen / groote stroomen die westwaert aen loopen.

Eylantē de 3. Marien.

Wanden hoek ofte Cabo de las Corrientes af / deden onsen cours 3. o. en by wylē 3. o. ten 0. aen / 130. mylen weeghs tot inde Hābe van Acapulco, op desen wegh vande 130. mylen / hadden wy (20. mylen gesejlt hebben de) de Haven / ghenaemt de Natividade, dat

De Haven vā Natividade.

is: van onser Vrouwen gheboorten gheseydt / ende ander 8. mylen voozder aen de Haven vā Sant Iago, ofte Sint Jacob / ende noch 6. mylen voozder aen / de Zee-strant ghenaemt La Playa de Culyma, dat is: de strandt van Culyma gheseydt. Alle dese Custe / te weten / van California af / tot de Haven van Acapulco toe is bewoont / van volck die met de Spaengiaerden vrede ende aliantie hebben / zyn van conditien ende qualitept als t volck van d'ander Custen van nieu Spaengien / etc.

De Hābe vā Sant Iago.

Van California af tot de Haven van Acapulco / is al bewoont van volck die met de Spaengiaerden hābe desen.

Conclusie.

Alle het ghene dat in dese beschripte ende berclaringe verhaelt is / hebbe ick alles selver ghesien ende wel ghenoteert / in dese vaert ofte Navigatie / die ick gedaen ende volejndt hebbe dit jaer van 1584. te weten / van groot China af vpt die Haven en Diebier van Canton, ghelijck als ick het alles breeber ende copieuser u Excell. te kennen sal gheben / met die Parallelen en Meridianen van dien / soo my God de Heere sulcx toelaet / die u Doorluchtige Excell. wil sparen in langhduerige gesonthept. Alle twelcke voozschreben ick aldus getranslateert hebbe / vpten Spaenschen in onse Nederduytsche tale / van woort tot woort / vpt de Coppe van t Originael / die aldus ghesonden is gheweest aenden Viceroy van Portugaels Indien.

Dat 55. Capittel.

Een relaes ofte verhael van een Voyagie ofte Schip-vaert, ghedaen door den Pilot Nuno da Silva, voor zyn Excell. den Viceroy van nieu Spaengien, den 20. Meye Anno 1579. binnen die Stadt van Mexico; van vvaert ghesonden is ghevveest aenden Viceroy van Portugaels Indien, vvaer inne verhaelt vvorat die Courfen en gheschiedenisse vande vaert van Françoys Draeck, die hem (belyder) ghenomen hadde by de Eylanden van Cabo Verde, ende alsoe met voerden, door die Straet van Magallanes, tot die Haven van Guatulco in nieu Spaengien daer hy hem vveder liet varen.

NVno da Silva ghebozen van Porto vpt Portugael / Burgher ende Inghelieten van Guaja, seyt: dat hy beslypder vpt zyn huys gheschepden is / int beginsel van November / Anno 1577. nemende zyn repse ende cours naer d' Eylanden van Cabo Verde, ofte den groenen hoek / al waer comende heeft het geset met zyn schip dicht by de Haven van t Eylant Sant Iago, (een van d' Eylanden van Cabo Verde voozsepe) wesende den 19. Januarj / Anno 78. alhier liggghende soo zynder ghecomen 6. Schepen / welcke schenen Engghelschen te wesen / vā welcker hem den Admirael aen boort clampte / en overweldighde / hem met zyn Scheeps volck daer vpt nemende / haer vbringende met een Schuyt in t Schip vanden vooz 3. Admirael / latende int Schip van hem deposant ofte belpder / tonbequaeste en sroofste volck / als sommighe Bootsgefallen en jongers / en al hoewel dat die vāde fortreffe / (van t Eylant) vter of vijf maels naer hen toe schoten / en deden d' Engghelschen gantsch geen schade noch eenigh letsel; dit ghebaen wesende / ghinghen van hier af weder t segl naer het Eylant Brava

Liggende ont der t Eylantē Sant Iago / een vande Eylantē vā Cabo Verde weet overcompelt ende ghenomen van Fransoys Draeck.

Brava toe/ (dat is: 't woeste Eplandt gheseyt) nemende met haer 't woort. Schip van hem Nuno da Silva, alhier comende vulden sommighe vaten met versch water/nemende van daer af heuren cours t' Zee waert in/ hebben de te voeren 't volck vanden woort. Nuno da Silva; met een Schuyt aen landt ghebracht/ behoudende alleenlijck den selfden Nuno da Silva met hem int Schip/ van ghelijcken zijn Schip met de Wyuen die daer in waren/ ende den woort. Nuno da Silva seyt/ dat d' oorsake datse zijn persoon met namen was daerom/ om datse wiste dat hy een Pilot van de Brasilijsche vaert was/ om hemieder aldaer te geleiden om versch water te cryghen.

Van't Eplandt Brava afghescheyden wesende/ namen haren cours naer het landt van Brasiliën toe/ 't welcke zy quamen te sien den eersten Aprilis/ te weten/ op de hooghte van 30. graden/ en sonder eens landt noch versch water te nemen/ vervolghden haren cours voort/ tot by de Rivier van Rio de la Plata, (dat is: de Rivier van't Silber gheseyt/) ghelegen op 35. graden luttel nuu ofte meer/ alwaer zy aen landt spronghen ende versagen hen van versch water; Van daer af deden haren cours voort/ tot op de hooghte van 39. graden/ alwaer zijt setten by sommighe Clippen/ alhier wesende/ verlieten twee schepen/ (vande ses die zy hadden) ende vervolghden haren wegh met die vier resterende schepen/ (te weten/ met dat van Nuno da Silva ghereckent/) tot by de Bay diemen noempt Bahia de las Illas, (dat is: de Bay van d' Eplanden gheseyt) ghelegen op de hooghte van 49. graden/ al waermen seyt dat Magallanes verwinterde/ als hy aldererst die Straet ontdecken/ die naer hem den naem behoude heeft; Zy liep in dese Bay wesende de 10. Junius/ ende ankerden so dicht by het landt/ datmen daer met een Roer op schieten mocht; saghen dat het landt bewoont was van Indianen/ die met vellen bedeckt waren/ hebbende die cleederen tot die knien ende halve armen toe/ ende d' ander rest van't lichaem ende 't hooft gantsch bloot en ontdeekt/ hadden boghen en yplen voor haer gheweer inde handen/ was een cloeck/ groot/ ende lybigh volck/ wel ghestatueert van personen; Voeren alhier met hen sessen aen landt/ om versch water te soeken/ ende al eer dat zy op't landt spronghen/ soo ghenackten daer by't Boot vier Indianen/ de welke d' Engheleschen Boot en Wijn gaben/ ende als de woortsepe Indianen wafghgheten en ghebrunchen hadden/ soo schepden zy daer weder van daen/ loopende een hooghte opwaerts aen/ roepende een vande selfde Indianen Magallanes Esta heminha Terra, dat is: Magallanes dit is mijn landt/ ende om datse d' Engheleschen vervolghden/ so zijn de woortsepe Indianen soo't scheen/ voort ghelopen en gheblucht naer bobenen toe/ en een weynigh om hoogh ghelopen hebbende/ zijn d' Indianen weder om ghekeert/ en smeten daer 2. van d' ander doot/ waer van d' reit een Engels-man/ ende d' ander een Heer-lander was/ ende de reste ontquament en berghden hen int Boot/ daer zy terstont met afstaken/ bleven alhier ligghen tot den 17. Augustus/ op welchen dagh ginghen weder te seyl voort aen/ loopende langhs de Custe heen/ tot ontrent anderhalf mijl wergghs van het landt af: want is daer ober al schoon en supber/ van 20. tot 25. vadem diepten/ en waren

ontrent vier ofte vyf daghen onder weghen/ tot de mont ofte intromste vande Straet toe: maer om dat de windt contrarie was/ ver-toefden tot den 24. Augustus/ al eer dat zy daer in liepen.

D' Incomste ofte mont vā de Straet/ heeft ontrent een mijl weeghs inde breedte/ hebbende van beyde zyden een kael ende vlack landt; Ende noordzyde saghen Indianen die grote vieren maekter; maer aende zuydzyde en saghen gantsch geen Volck; Den 24. woort. Begonsten zy de Straet innewaerts aen te loopen/ met eenen o. n. o. windt/ ende dat hem dunckt dat dese Straet mach hebbē ontrent 110. mylen inde lenghte/ ende inde breedte/ te weten/ in d' incomste een mijl weeghs/ en dat alleenlijcken de helft van de Straet recht upt (sonder bochten) loopt/ ende van daer voort aen tot op 8. ofte 10. mylen naer't eynde/ heeft zy sommighe bochten ende cromten/ onder welke een so grooten bocht is/ dat het schijnt teene landt voort/ ander te stecken/ en heeft alhier minder dan een mijl weeghs/ van't een landt tot het ander/ ende van daer voort aen soo looptse weder recht uptwaerts aen/ ende al hoewel dat daer noch sommighe bochten cōtien/ zijn klein ende hebben niet veel te bedupden/ heeft d' uptromste vande Straet naer't westen toe/ ende op 8. ofte 10. mylen naer eermen aen't eynde comt/ soo was de Straet wat breeder als te vozen/ is altemael van een hoogh landt tot het eynde toe/ te weten/ van datmen daer 8. mylen binnen in is af: want d' eerste 8. mylen van d' incomste is van een vlack ende effen land/ als vozen gheseyt is/ ende inde intromste vande Straet/ soo vintmen dat de stroomen vande zuyder Zee/ naer de noordt Zee toe loopen/ ende naer datse begonsten te seplen met die o. n. o. wint/ (binnen in wesende) liepen daer naer haren wil door/ sonder eenigh bedwanck ofte overlast van weer ofte wint/ ende dat het hooge landt van beyde zyden met snee bedeckt lagh/ en dat alle dese Straet supder ende schoon is/ liepen tot op een Roer schoot van het landt vande 11. zyde af/ doende haren cours daer langhs by heen/ hebbende de diepten van 9. ende 10. vadem/ met schoone grondt/ als gheseyt is/ ende datmen ober al noodigh wesende sonden moghen ankeren/ ende dat die gheberghen van beyde zyden vol gheboomten staen/ comende op sommighe plaetsen die berghen ende tgheloomte tot aenden oever vande water cant upt/ hebbende op etliche contreyen pleyen en plat landt boben op/ en sager daer gantsch gheen groote Rivieren/ dan sommighe kleine Rivieren/ die in de broocken ende schuerē van het landt upt quamen/ ende inde contreye daer den grootē bocht ofte cromte is/ sager aende zuydzyde sommighe Indiaensche Wiffchers/ in haer Canoas ofte schuytgiens/ ende waren van ghestaltenis als de woortgaende/ diese te vozen aende noordzyde ghesien hebben/ ende datse op gheen ander plaetsen vande zuydzyde meer volck ghesien hebben.

Comende bukten de Straet aen d' ander zyde upt/ (t welcke was den 6. September van't woortsepe jaer) deden haren cours drie daghen langh noordwest aen/ ende cregen op den derden dagh eenen n. o. wint/ die hen met ghewelt w. 3. w. waert aen dreef/ loopende al so 10. ofte 12. dagen met weynigh seplen op/ ende om dat de windt seer verholghen begoft op te stecken/ soo namen se alle haer seplen in/ ende

Doelck van Nuno da Silva te lande gheseyt/ maer hem mede genomen om dat hy een goet Pilot vande Brasilijsche vaert was.

Verlaten hier 2. Schepen vande 6. die zy hadden.

Voeren met den Boot met haer 6. te lande. Inde Bay de las Illas geben de Ind woonders wijn en boot die met vellen gecleet wart/ en met bogen en yplen ghewapet/ gegete hebbende/ en ghebrunchen hebbende loopte wegh/ haer vervolghende keerē haer om en smieten een Engels-man en een Heer-lander doot.

Beschrybinge vande Straet Magallanes

8. myl inde Straet zyde is voort al hoogh landt met snee bedekt.

De bint dat de stroomen vande 3. Zee naer de n. Zee loopt/ heeft de diepte van 9. en 10. vadem en te veel plaetsen anker grondt/ de geberchten tot beneden toe staende vol gheboomten.

Sien op de 30. zyde Indianische Wiffchers inde Straet Wiffchen.

Den 6. September comen voort de stract.

erde laghen over staegh en dzeven tot den laesten September toe/ (hebbende den 24. vande selfde maent haer jacht upt het ghesicht verlozen/ 'twelcke mocht wesen van 50. vaten groot/) alsdoen hysten zy weder haer seplen op/ om dat de windt wat ruymer was/ doende haren cours den tijdt van 7. dagen noord-oost aen; int eynde vande voorszepde 7. daghen cregghen ghesicht van sommighe Eplanden/ alwaer zy naer toe liepē om te anchorē: maer 'tweer en gaf hen gheen plaets/ alhier wesen de liep de windt naer t noordwesten/ waermede zy west 3. w. aen liepen; Des anderen daeghs daer aen verlozen een ander Schip van haer Compangie upt het gesicht/ (twelcke mocht wesen vande groote van 180. vate) want het onweer begonst dapper op te streeken/ in somma dat het Schip vanden Admirael alle bleef; want het Schip van hem Nuno da Silva, was blybē sitten inde Bay/ daer zy verwintert hadden eer zy door de Straet quamē / liepē aldus met het onweer tot op de hooghte van 57. graden / alwaer zy in een Haven van een Eplandt liepen / ende settent een Götelingh schoot van het landt af/ op 20. vadem diepten/ onthielden hen alhier 3. ofte 4. daghen/ ende loopende de windt naer t zuyden/ lichten haer anchorē weer op/ doende haren cours noorden aen/ twee daghen lanck; in het eynde van dien cregghen ghesicht van een cleijn ende leegh Epland/ alhier wesende strecken haer seplen/ ende settent Boot upt/ en vinghen daer veel Voghelen ende Zee-wolven; Des anderen daeghs ghinghen weder tsejl/ doende haren cours n. n. o. ende n. aen/ tot by een ander Eplandt ghelegen vijf ofte ses mylen van het vaste landt af / te weten/ aende n. zyde vande Straet; daer by comende anchorēvent ontrent een vierendeel myls daer vā af/ op de diepten van 12. vadem; Dit Epland is cleijn ende van een leegh landt/ ende is seer bewoont van Indianen/ zijnde tlandt van dien altemael bebout/ zy settē t Boot terstont upt/ alwaer de Capitejn ofte Admirael met noch elf Enghelschen in spronghen varende naer t landt om versch water ende victualpe te soeken; aen t Eplandt comende/ so brachten hen d' Indianen in wisselinghe van ander dingen twee Spaensche Schapen/ ende een wepnigh Waps ofte wortelen daerse henlypder Broot af maken/ ende om dat het laet was/ keerden weer naer t Schip toe / sonder dien dagh pe inmeer upt te rechten; Des anderen daeghs soo voer deit voorszepden Capitejn/ met die voorszepden elf personen (twelcke Arkebusiers ende Boechschutten waren) weder nae landt toe/ ende settē daer twee van dien op t landt/ met de vaten om versch water te halen / ende by de plaets daer zy het water souden halen/ laghen een deel Indianen verhozen / welke de voorszepde twee Enghelschen overbielen/ en vinghense/ dit die van t Boot siende zijn huer te hulpe ghecomen; maer worden met steenen en pylen vande boghen soo wel ghegroet / dat zy meestendeel ofte altemael ghequetst en gewont wordē; zijnde den selfden Capitejn met een Pyl int aensicht / ende een ander Pyl int hooft gheraecht/ so dat zy daer door gedwonghen waren wederom te rugghe te keere/ sonder dat d' Enghelschen eenigh van d' Indianen ghequetst ofte gheraecht hadden/ niet te ghenstaende datse hen soo dicht aen het Boot quamē/ dat zy daer vier stienten upt namen; Dit aldus ghepasseert wesende/ ginghen naer

datum van dien van hier af wederom tsejl/ doende haren cours langs de Custe heen/ met eenen zuyden windt/ seplende aldus 6. mylen weeghs/ tot boorzp de Haven diemen noemt van Sant Iago, ofte sint Jacob/ alwaer zy een Haven namen/ alhier comende vinghen een Indiaen / die in een Canoa ofte Schuytgien lagh en visten / ende brachten hem aen boort: maer lieten hem teghens den abont weder los en byp met zijn Canoa, naer dat zy hem een wepnigh lywaet en sommighe Wepesch-houders Messen/ en ander snugsterpe ghegeven hadde; een wepnigh daer naer is een ander Indiaen aen boort ghecomen/ ghenamē Felipe, die Spaensche sprack/ den selfden gaf notitie aen den Capitejn van d' Engelschen/ waer dat een Schip lagh/ (te weten/ inde Haven van Sant Iago, welke zy 6. mylen te rughe ghelaten hadde/) met dese tdinge en den Indiaen die de Guee ofte Leijdes-man was/ zijn des anderen daeghs weder tsejl gegaen/ ende liepen naer de boorz. Haven van Sant Iago toe; daer in comende hebbent voorszepde Schip ghenomen / in t welke vonden 1770. Bottgas ofte Spaensche potten met Wijn/ ende ander dinghen; Dit ghedaen hebbende spronghen op t landt / alwaer zy sommighe sacken met meel namen/ met alle het gene dat zy meer vonden; namen van ghelijcken die Ornamenten ende ander Kerck-goet/ met alle t welcke zy daer weer van daen schepden/ nemende het voorszepde ghenomen Schip en twee personen (die zy daer in vonden/) met hen / liepen van dese Haven af / (welcke leijdt op de hooghte van 32 1/2 graden/) langhs de Custe heen/ tot op die hooghte van 31. en 30. graden/ welke was de coutrepe daer zy malcanderen bestmpt ofte verbaecht hadde / om te vergaderen en den anderen te verwarfsten/ so zy door eenigh onweer ofte storm malcanderen quamē te verliesen / ende van een schepden.

Comende op dertigh graden/ vonden daer een seer goede Haven alwaer zy in liepen/ ende anchorden op de diepten van ses vadem/ te weten/ een Goer schoot van t landt af/ t welcke was recht tegens over een Rivier/ alwaer zy ses pypen waters namen/ ende om die ges (die t water souden halen) te beschermen/ settē twaelf personen op t landt/ aldus besigh wesende met het water te vullen / saghen een Hoop Doleks op haer aen comen / waer van de helft Spaengiaerden waren/ mochten wesen ontrent 250. personen te Peert/ ende dant noch so veel te voer: maer so haest als zy ge waer wordē/ liepē terstont naer t Boot toe/ ende verlozen alleenlijck eenen Engels-mā; Die selfden nacht ginghen zy met bepde de Schepen weder tsejl/ loopende langs de Custe heen/ tot op 10. mylen weeghs boozder aē/ alwaer zy sommighe water namen: maer om datse sommighe Peerde-bolck int oogh cregē/ soo schepden zy daer upt sonder meer water te nemen; Van daer af vervolghden heuren wegh boorzaen/ de Custe langhs tot 30. mylen weeghs/ al waer zy een onbewoonde Haven namen / doch en quamē daer niet aen landt: want saghen alle daeghs bolck / alhier armeerden ofte rusten zy een cleijn jacht op/ waer van zijt hout al ghevrocht en gemaect met haer upt Enghelant brachten; tboorzepde jacht ghemaect ende opgherust wesen de hebbent int water ghestelt/ alwaer de Capitejn met vijftien personen in gegaen is/ met den

Vertiefen haer jacht upt tgesicht.

Vertiefen upt tgesichte noch een Schip van 180. vaten.

Dangen hier veel Vogelen en Zee-wolven

Comt hier aen een Eplandt andernaelt te lande/ om water te woorden over hallen/ gewide/ ende twee gevanghen.

En Indiaen die Spaensche sprack is haer aen boort ghecomen/ en haer de plaets ghecomen daer el Schip lach/ in de Haven van S. Iago/ zijt daer naer toe geloopt ende t Schip genomen/ vonden daer in 17704 Bottgas met Wijn en ander dinghen/ en te lande comende vonden sommighe sacken met meel/ oock Kercken Ornamenten/ en Kerck-goet nemende het schip met 2. personen die zy daer in vonden.

Comen in rick Habbē daer zy verliesen een Engels-man int vullen vā hare pype met water.

Stinten hiet een jacht toe/ daer zy t hout upt Enghelant mede gebracht hadde.

met den Hoogh-bootsman Jan de Griek/
(welcke was den Schipper van't Schip dat
zy ghenomen hadden inde Haven van Sant
Iago; als vozen/) met het welcke zy weder te
rugghe ghekeert zyn/ om te soecken de twee
Schepen die van huer compaengie/ met de
stroom ende tonweder verstemmen waren/ als
vozen gheroert is/ ende willende van ghelijc-
ken op't landt springhen om versch water te
halen/en dorstent niet bestaen: want saghen
daer volck/so dat zy ten lesten wederom keer-
den/ sonder eenige notitie van d'ander Sche-
pen te hebbē; alhier wesende trocken alle tge-
schut uyt het Schip/ en concerteerden en ver-
saghen huer Schip; dit gedaen hebbende/ lep-
den zy een cleyn stuck gheschuts op de jacht/
waermede weder tseyl gingen/ verbolghende
hueren wegh voortaan.

Verthien daghen ghesepelt hebbende/ qua-
men hy een Eplandt ghelegghen ontrent een
Was schoot van't landt verschepden/ alwaer
zyt setten; alhier vonden zy vier Indiaensche
visschers/in twee Canoas ofte Schiptgens/
de welck huer sepden/ datter aen't vaste landt
versch water was: maer verstaende dat het
niet te veel/ en oock een half myl vande Custe
af/ te landwaerts in was / en wilden daer
gheen moeyten om doen / en zyn weder tseyl
ghegaen/ latende de voorseyde Visschers met
huere Canoas blyven / verbolghende hueren
wegh ende cours de Custe langhs.

Des anderen daeghs wat voorder aē we-
sende/ cregghen ghesicht van sommighe Indi-
aensche Visschers/ die op't landt in haer huyf-
kens waren; dit siende d'Engelsche Capiteijn
is terstont inde jacht ghespronghen/en naer't
land toe gebaren/ alwaer hy drie vande voor-
seyde Visschers aentaste/ nemende daer by de
helft vande Visc / die op't landt al bereyt en
ghepackt lagh om te vervoeren / met welke
Andianē ende buyt zy weder naer het Schip
toe quamen. Des anderen daeghs daer aen
volghende/ soo saghen zy een Barcke die met
Visch gheladen was / die de Spaengiaerden
toe quam/ met vier Indianen die zy daer by
gheset hadden; Dese Barcke met de Indianē
ende Visc/ namēse ende bondense aen't voor-
schip (van't genoimē Spaensche Schip) vast/
ende sleepense alsoo naer/ latende de voorsey-
de vier Indianen daer in blyven / de welke
des nachts de Barcke weder los bondē/ ende
gingen heymelijcken door met Barcke en met
Visch en al/ sonder datse die opt meer saghen.
Des anderē daeghs so spronck den Capiteijn
int jacht / om dat hy in een open ofte bzuicke
van't landt sommighe huyfkens sach staen/
alwaer hy naer toe voer / op't landt comende
vont daer twee mans in/ waer van hy den ee-
nen ghevanghen nam / latende den anderen
blyven/ nemende daer en hovē noch drie buy-
sent Pesos in Silber (zjnde elcke Peso de
waerdye van een Reael van achten/) ende se-
ven Indiaensche Schapen / Woenderen/ ende
alle tghene datse meer vonden/ waermede zy
weder daer van daen schepden/ verbolghende
hueren wegh voortaan; twee daghen daer na
quamen hy de Haven ghenamt Aziijcka, al-
waerse twee Schepen vonden/ wesende teene
gheladen met goederen ende coopmanschap-
pen van Spaengien/ uyt het welcke zy alleen-
lijck 100. Bottigas (ofte Spaensche potten)
met Wijn namen/ ende van't ander 37. Baras
(dat zyn stucken van 10. 12. pont elcke Bar-
Silber/ ende willende op't landt springhen/

(met twee Barcken die zy inde voorseyde Ha-
ven vonden) met ontrent 37. Roers en boech-
schutten / saghen op't landt een deel Beerde-
volck aen comen / waermede zy huer voorne-
men achter lieten/ ende namen alleenlijckē een
Swart diese inde Barcken vonden / daer zy
weder met aen hoozt keerden.

Des anderen daeghs inden morgen stont/
so hebben zy't Schip met de coopmanschap-
pen ende goederen van Spaengien inde brant
ghesteken / ende namen tander met haer / en
zjnder met door ghegaen/ verbolghende huer
wech voortaan; de Capiteijn voer met het
jacht langhs de Custe heen/ loopende d'ander
Schepen anderhalf myl daer van af t'Zee-
waert in / om te soecken een Schip daer zy
notitie af hadden / aldus gheseyt hebbende
ontrent vyf en veertigh mylen weeghs / heb-
bent selfde Schip ghevonden/ twelcke in een
Haven gheanchert lach/ die daer al twee uren
van te vozen gheadverteert waren van den
Engelschen Piract ofte Zee-roover/ en had-
den al achthondert Baras ofte stucken Sil-
bers (die zyn majestept toe quamen) daer uyt
ghelicht en gebercht/ van welck Silber d'En-
gelschen te vozen gewaerschout waren; maer
en dorsten daer niet aen landt comen/ om dies-
wille datter veel Indiaensche boechschieters
ende Spaengiaerden op stonden en wachtē/
vonden alleenlijcken int selfde Schip drie py-
pen waters / zy namen tvoorseyde schip met
haer/ ende comende tot ontrent een myl tZee-
waert in/ settent alle zyn seplen op / en lietent
also heen dypven/ doende alsoo van ghelijcken
met het Schip dat zy in Aziijcka ghenomen
hadde/ als oock dat ander van Sant Iago, die
zy mede lieten dypven / verbolghende hueren
wegh met huer Schip / ende het jacht alleen-
lijck.

Comende op seven ofte acht mylen nae hy
de Haven van Callan de Lyra, cregghen ghe-
sicht van drie Schepen/ ende varende een van
dien aen hoozt/ namen daer drie mans uyt/ en
verbolghden alsoo hueren wegh naer Callan
de Lyra toe/ alwaer zy in liepen/ wesende ont-
rent twee uren inder nacht / seylde tusschen
alle de Schepen (die daer laghen) in/ die seven-
thien int gheral waren/ onder de Schepen co-
mende/ vraelghden terstont naer't Schip dat
het Silber gheladen hadde: maer als zy voor
antwoort cregghen dat het Silber op't landt
was/ so hebben zy huer de Cabels aen stucken
ghehouwen / ende de twee gr oortste Schepen
de masten af/ waermede zyse lieten blyven; op
deser stont so artveerden daer een Schip van
Panama, gheladen met waren ende goederen
van Spaengien/ twelcke quam te sette dicht
by den Engels-man; dit was terwysen dat
d'Engels Capiteijn in d'ander Schepen Sil-
ber socht; So haest alst voorseyde Schip van
Panama geanchert was/ quam daer re Boot
van't landt om dat te visiteren: maer om dat
het inder nacht was/ lietent achter blyven/ en
stebent uyt tot des morgghens toe/ en comen-
de hy't Engels Schip / vraelghden zy wat
Schip dat het was / waer op een vande ghe-
nomen Spaengiaerde (door bevel van d'En-
gelsche Capiteijn) antwoorde/ dat het Schip
eenen Michiel Angelo toebehoorden/ dat van
Chyle quam/ (twelcke eenen bekenden nam
ende Schip was;) dit hoorde die van't Boot
sonden een man naer boven toe / den wel-
ken int oplimmen tegens een stuck geschuts
aenstiep/ waer door hy verstryct worde/ en is
haestich

Beeren te rug-
ge en soecken
de 2. Schepen
van hare compa-
nengie.

Doet een
landgang nae
men een deel
visch en som-
mighe India-
nen vande land

Nemen een
Barcke met
Indianen en
visch en seple
die achter aen
da inder nacht
maecten zy
haer stillekens
los en salber-
den haer.

Verdohē inde
Habe Aziijcka
2. Schepen/
nemē daer uyt
100. Spaensche
potten met
Wijn/ en 37.
stucken Sil-
ber/ elck van
10. oft 12.
pont.

Bin dat het
Schepe van
uit Spaengien
waren/ steken
dactom aen
brant nietgoet
met al het een
schip/ d'ander
nemē zy met
haer.

Eaten hier 3.
Schepe die zy
gherooft had-
den dypven.

Varen inde
Haven van
Callan de Ly-
ra nemē 3.
mans uyt een
Schip/ sochtē
een Schip met
Silber/ van
waer al te
lande.

haestigh weder in 't Boot ghekeert / (om die wille dat die Schepen die aldaer laghen / ende in die contreve varen / gants gheen gheschut en plaghen te voeren;) Hiermede zijn zy met verbaestheyt daer weder van af ghesteecken; dit hoorende die van't Schip van Panama, (dat eerst in gecomen was) vermoedende dat het eenighe Zee-roover moeste wesen / hebben haer Cabels aen stucken ghehouden / en zijn 't Zeewaert in gheloopen; d'Engelschen dit siende / smeten terstont een deel Wolcks in het jacht / en hebben se naer ghejaecht; daer by comende / hebben 't Schip opgheest / huer bevelende te stricken / het welcke die van't Schip niet doen wilden / ende schoten met een Roer een van d'Engelschen doot / waermede d'Engelschen weder te rugghe keerden naer haer Schip toe / ende zijn terstont 't sejl ghegaen / in 't verbolgh van't voorszede Schip / dat zy niet langh daer naer onder haelden / die van't Schip dit siende worpen het Boot uyt / ende spronghen daer in ende voeren naer het land toe / verlatende 't Schip met alle dat daer in was / het welcke d'Engelschen terstont gecomen hebben / en met haer gheboert / verbolghende haren wegh voortaan.

Des anderen daeghs des morgghens / saghen een Boot comen gheseylt / waer door zy terstont vermoepden / dat het een verspieder was; een wepnigh tijts daer naer / sagen twee groote seylende Schepen op haer aen comen / doen vermoepden d'Engelschen dat zy huer quamen naer jagen / dit siende hebben Schip van Panama laten dyppen / daer in latende Jan de Griek / met die twee Mans diese gecomen hadden / op den dagh datse in Callan de Lyra quamen / als gheseydt is; hijsen terstont alle de seylen diese hadden op / en ghinghen door / sonder dat zy de voorszede Schepen opt meer saghen: want die terstont dra ghende hielden naer het Schip van Panama toe / datse hadden laten dyppen; Van daer af liepense weder langhs de Custe heen / verbolghende hueren wech voortaan; sommighe dagen gesejlt hebbende / gemoeten een Fregatte die naer Lyra toe wilden / was geladen met goederen ende waren van't land / waer uyt d'Engelschen een Silveren Lampen ende Fonteyn namen / ende vzaechden den Stuer-man (welcke een Spaengiaert was) oft zy een Schip gemoet hadden dat voor uyt was / daer zy notitie van hadden dat het Silver geladen hadde / waer op den Stuer-man neen seyden / ende een ander seyden jae / en dat het ontrent drie daghen verleden was; Dese Fregatte en quam niet aen't Schip / dan by het jacht daer d'Engels Capiteyn selfs in was: want het jacht liep altoos dicht langhs de Custe heen / ende het Schip by d'ander half myl daer van af / waer mede zy de Fregatte weder lieten varen / verbolghende hueren wech voortaan.

Twee dagen daer naer quamen by een Haven / genaemt Payra, alwaerse vonden een geladen Schip / met goederen van Spaengien / welcke 't jacht aen boort clampte / ende creghent sonder eenighe resisten tien in: want soo haest als 't volck van't Schip / ghesicht ende kennisse van d'Engelschen hadden / zijn daer terstont mettet Boot uyt geblicht naer land toe / ende twee van dien spronghen inde Zee / blyvende alleenlijcken in't Schip de Schipper / Stuer-man / met sommige Swarten; bā welck Schip namen d'Engelschen de Pilot /

als oock 't Boot / Hoenderen / en een Vercke / en gingen daer met 't sejl; Comende ontrēt 2. Roer-schoten verbe / lietent weder varen / sonder daer yet anders uyt te nemen / en vzaechden naer't boben gementioneerde Schip dat zy sochten / waer op zy hen informatie gaven / dat het 2. dagen verleden uyt die selfde plaets gheschepden was / waermede hueren wech verbolghden / en al eert nacht worden ghemoeten een Schip van Panama, welcke zy terstont overvielen / al hoe wel datser anders niet uyt en begheerden dan een Swart / waermede zijt weder lieten blyben / doende hueren cours voortaan.

Des anderen daeghs 'twelcke was de eersten Februarij / gemoete noch een ander schip dat naer Panama toe liep / hebbende Wisc en ander victualpe gheladen / met noch 40. Barren Silbers / ende sommigh Gout: maer en weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het welcke zy altesamen namen / en de Passagiers met twee Dominickaner Monicken / die der niet in quamen sonden zy met een Barcke aē landt; des anderen daeghs hinghen daer een (van die int Schip quamen) op / om oorsake dat hy niet en hadde wille bekenmen dat hy 2. plate Gouts hadde / diese daer na by hē vonden; dit gedaen hebbēde lieten 't Schip weder dyppen / verbolghende hueren wech voortaan.

Den eerste Martius tegens den middach / cregen in't ghesicht 't Schip dat het Silver in hadde / wesende ontrent 4. mpen 't Zeewaert in / en om dat het Engels Schip wat voorlastich ginck / waer door het niet ghenoech naer haren sin en seilden / so namen zy een deel Botigas ofte vande Spaensche Olpe potten / en hingense vol waters met boorden achter aent Schip / om te beter te seyle; en 't voorsz. Schip (dat naer Panama wilden) hielt het dra ghen naer den Engels-man toe / om te weten wat het voor een Schip was: want meenden dat het een vande Schepen was / die langhs die Custe en contreve vare / en over en weer crasfjckeren; daer dicht by comende / heeft hem de Engels-man bevolen te stricken / ende alsoot den ander niet doen en wilde / heeft hem met een Lepel-stuck de Besaens mast ten eersten aen stucken gheschoten / en den Schipper met een pijl van een boogh gewont hebbēde / hebvent Schip terstont opgeheben / 'twelcke zy in namen / en zijnder niet 't Zeewaert in gheseylt / te weten / allen dien nacht en des anderz daeghs en nacht daer aen volghende / seylende al watse mochten. Den verden dach wesende uyt het gesicht van't land / begonsten 't Schip te plunderen en te roben / ende 't goet daer uyt in haer schip over te nemen / 'twelcke was 13. hondert Barren ofte stucken Silbers. Item 14. kisten ofte kasten met Kealen van achten en Gout / hoe wel dat hy niet en weet die quantiteyt en somme van dien / dan alleenlijckē dat hē de Passagiers seyden dattet seer veel was; seyden oock dat vande boorsz. somme 3. hondert Barren Silbers zijn maestest toe quamen / zijnde de reste van andere particuliere Cooplieden; Dit ghebaen wesende lietent Schip met het volck die daer in gheromen waren weder varen / ende setten daer van gelijcken de drie Piloten in / die met huer quamen / in voeghen dat zy alhier alleenlijcker bleven / met het volck die zy op de reyse met hen ghebracht hadden / dit was den 6. Martius; Van hier af namen haren cours naer't landt van Nicaragua toe.

Den 14. Martius / gemoete een ander schip dat naer Panama toe liep / hebbende Wisc en ander victualpe gheladen / met noch 40. Barren Silbers / ende sommigh Gout: maer en weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het welcke zy altesamen namen / en de Passagiers met twee Dominickaner Monicken / die der niet in quamen sonden zy met een Barcke aē landt; des anderen daeghs hinghen daer een (van die int Schip quamen) op / om oorsake dat hy niet en hadde wille bekenmen dat hy 2. plate Gouts hadde / diese daer na by hē vonden; dit gedaen hebbēde lieten 't Schip weder dyppen / verbolghende hueren wech voortaan.

Den 14. Martius / gemoete een ander schip dat naer Panama toe liep / hebbende Wisc en ander victualpe gheladen / met noch 40. Barren Silbers / ende sommigh Gout: maer en weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het welcke zy altesamen namen / en de Passagiers met twee Dominickaner Monicken / die der niet in quamen sonden zy met een Barcke aē landt; des anderen daeghs hinghen daer een (van die int Schip quamen) op / om oorsake dat hy niet en hadde wille bekenmen dat hy 2. plate Gouts hadde / diese daer na by hē vonden; dit gedaen hebbēde lieten 't Schip weder dyppen / verbolghende hueren wech voortaan.

En Schip bā Panama hont hare Cabels af van breefen gecomen te worden / waert in worden verbolcht en van de Engelschen ghenomen.

Drie Schepen veroorsaken datse 't Schip van Panama laten dyppen.

Beschryvinge hoe datse voor ghebaen hebben.

Waer dat zy een Fregatte ghemoeten / en wat zy daer uyt namen.

Wanneer dat zy inde Haven van Payra quamen / ende verhael watse bezeben hebben.

Beschryvinge watse uyt eert Spaenssch schip in Panama ghemoeten hebben.

Watse uyt eert Schip bā Panama begeert hebben.

Beschryvinge van een Schip datse den eerste Februarij ontmoeten.

Wesgelijcks watse daer in vonden / en hoe zy niet twolck leefden.

Op wat tijdt datse 't Schip met Silver in het ooch crege

Verhael wat zy met het Schip dat naer Panama wilden te wech gebracht hebben / en hoe zy 't selve in cregeghen.

Wanneer dat zy 't voorszede Schip begeerten te des roben.

Beschryvinge wat zy uyt het Schip ghemoeten hebben.

Op wat dagh datse tlandt van Piraraga ontdeckten. Gedachte vant selve en waer datse haer setten.

Beschryvinge vande Fregatte die zy name de 20. Martij

Besgelycks waer mede t'Schip gela den was.

Verhael van twee Bootsgesellen upt de Fregatte 65.

Beschryvinge van et Schip datse den 6. Aprilis ontmoeten/ende watse met het selve uptghe-richt hebben.

Wanneer dat zy tgenomen Schip weer lieten varen.

Op wat dagh datse inde ha-ven van Guatulo quam/ en hoe langh datse daer bleven.

Wanneer dat zy Nuno da Silva verlaten hebben.

Den dertiensten Martius een dagh min ofte meer / zynde inden moezhen stont ontdeckten het landt / het welke niet te hoogh en was / hadde een cleyn Eylandt / twee mylen van het landt verscheyden / zy settent in een Bay die zy in het landt bonden / op de diepten van vyf vadem / te weten / dicht by het landt; bleven alhier stil ligghen tot den 20. toe / op welken dach een Fregatte dicht voort by't Eylandt heen liep / alwaert jacht nae toe liep / diese nam ende brachtense aen't Enghels Schip; welke Fregatte gheladen was met Salcaperrilla ofte Pock-cruyt / ende Bottigas ofte potten met Botter en Bruenich / ende ander dingen; d'Enghels Capiteyn gingh daer in / ende dede de Salcaperrilla op't landt wozpen / latende de reste inde Fregatte blyven; deden alle t'gheschut upt zyn Schip nemen / ende settent inde Fregatte, om het Schip over te halen en te versien / waermede zy besich waren tot den 23. ofte 24. Martius. t'Schip versien wesende / ende hen gheprobedeert hebende va barn-hout en versch water / zyn haren wegh verholcht langhes de Custe heen / doende haren cours west aen / ende namē met haer die voorszeyde Fregatte met volck met al; Twee daghen gheseylt hebbende / namen t'holck upt de Fregatte, ende passeerden se int jacht / ende onder ander wart daer twee Bootsgesellen ofte Zee-luyden die naer Panama meynden te seplen / om van daer naer China te varen / vande welke zy een namen / met de Vrieven ende Caerten diese met hadden / onder welke waren de Messiven ofte Sendt-brieven van zyn majestejt / vooz den Governuer van China, als oock die Zee ende Pos-caerten daer zy de vaert met soudē behuymen / ende haer naer reguleren.

Seplende aldus hueren wech voortaen tot den 6. Aprilis teghens den avondt / quamen upt de Mars een Schip t'ontdecken / t'welcke dede zynen cours twee mylen vart landt af / ende al eert des anderen daeghs beghonst te daghen / soo waren zy daer dicht by / so dat zyt onversien over viel / terwyle t'meesten deel van het ander volck sloop / en dedense terstondt altesamen in huer Schip over gaen / onder welke was enen Don Francisco Caratte; Dit ghedaen hebbende verholchden hueren wegh (met het voorszeyde ghenomen Schip) voortaen / upt het welke zy etlycke Packen ende andere waren namen: maer en weet niet hoe veel dat het mochte bedraghen / ofte in alles wel was / namen daer van ghelycken een Swartinne upt; Die dagen daer naer lieten zy het selfde Schip met volck met al / weder varen; setten daer van ghelycken in de Bootsgesellen vande vopagie van China, dien zy inde Fregatte ghenomen hadden / behoudende alleenlycken een Bootsgeselle / om haer te wyphen waer datse versch water soudē moghen cryghen / waer toe zy de leeghe yppen en vaten met namen om't water in te doen / hiermede liepen zy hueren wegh voortaen / tot de Haven van Guatulco toe / al waer zy in liepen / wesende des Maendaeghs den 13. Aprilis / ende settent daer binnen in / alhier bleven zy tot den 16. Aprilis toe / ende zynde ontrent drie ofte vier uren inder nacht / zynse weder te seyl ghegaen / nemende haren cours westwaert aen / ende een ure ofte twee te voeren hebben zy hem Nuno da Silva beslyder ghelaten / ende setten hem in een ander Schip dat daer in Guatulco lagh; Van hier

af voortaen zyn de voorszeyde Enghelschen / de reste vande reyse ghepasseert / naer de Eylanden van Malucos heen / ende van daer af voort by de Cabo de bona Esperança, ende also naer Enghelandt toe / ghelyck als sulckas ghenoech notorie ende oircont is / en dit is alleenlyck het inhoudt vande vopagie van den tyd / datter den voorszeyden Pilot Nuno da Silva by gheweest heeft.

Hier naer volcht een Coppe van enen brief gheschreven door den Capiteyn Fransoys Draeck Enghels-man / wesende inde zupder Zee van nieu Spaengien / in zyn Schip ghe-naemt / het vergulde Hert / (met het Schip van Sint Ian de Anton, het welke hy be-rooft hadde /) aen zyn Mede-ghenoten die van d'ander Schepen van zyn gheselschap / daer hy met het onweer van verstenen is ghe-weest / als vozen gheseydt is.

Singuer Wouter, soo het God ghehenghede dat ghy quaemt te ghemoeten / met dit Schip van Sint Ian de Anton, soo bidde ick u dat wel te tracteren / achter volghende het woort dat ick haer ghegheven hebbe / ende soo u pet ghebrecht ende noodich waer / van het ghene dat dit Schip Sint Ian de Anton heeft / soo wilt D. L. het selfde dubbelt betalen als het ghene dat wy brenghen / ende sult bevelen dat niemant van u Soldaten haer eenigh quaet ofte molestye aen doet / ende het ghene dat onder ons ghesloten is gheweest / om weder naer ons landt te keeren / sullen wy met Gods hulpe volbringhen / al hoe-wel dat ick daer seer aen twyfel dat u desen sal behandighen / niet teghenstaende blype gelyck als noch / den Heere altoos biddende / (die ons / u / ende mijn / ende alle de werelt verlost heeft) ons te willen bewaren / wiens ick alleu ghebe de prijs ende eere / etc. Het ghene ick alhier schryve en is niet alleenlycken vooz Singuer Wouter; maer oock vooz Singuer Thomas, Singuer Charles, Singuer Caube, ende Singuer Antonio, ende alle d'ander goede Vrienden; Alle de welke ick bevelē den genen die ons met zyn bloet getocht heeft / ende hoope op God dat hy ons niet meer moep-ten sal gheven / ende dat hy ons sal helpen in onse tribulatie / ende bidde u lieden dooz't lyden van Jesus Christus / dat soo het God be-lieft u eenighe tribulatie over te senden / dat ghy niet en wilt wanhoopen vande groote barmhertighejt Gods: want die sal u gantschelijcken verschynen / den welchen de selfde ophout ende weder met het leven gunt / waer-medē hy ons groote vrientschappe sal doen / ende ons zyn barmhertighejt betwysen / den welchen alle zy prijs / eere / cracht / ende heerlijckhejt inder eeuwighejt / Amen. By myn ulven bedruckten Oversten / die het hert seer mistroostigh is / Fransoys Draecke / etc.

Vermaninghe tot den Leser.

AL ist schoon dat ick in het eerste alleenlycken gheproponert ende voor ghenomen hadde, mentie te maecken vande voyagiens, ofte vaerden, Coursen, ende streckinghe vande Orientaelsche Custen, Eylanden, ende alle die contreyen, met etlycke andere Navigatien van de by liggende quartieren, ende gheleghentheydt van dien, als wy hier voren van alles aenghewesen hebben, op het alder correctste, als ick sulcks hebbe connen

Wat wech de Enghelschen na Enghelandt ghenomen hebben.

Beschryvinge van een brief van Singuer Draeck aen zyn verlozen gheselschap.

Naem aē wie de brief gheschreven is.

Vermaninge t'Schip van Wouter met te beschadighen ofte bevozen.

Vermaninge tot stuwastie heyt en volherdinge van de reys.

connen becomen, niet teghenstaende overmits dat ick onder andere myne memoria- len en pampieren gevonden hebbe, de Na- vigatie van alle de Havens, Revieren, ende hoecken vande custe vā Brasilien, en vaert vande Portugesen aldaer; Als oock mede alle de coursen, streckinge, en gelegenthey- t vande Antillas, ofte voor Eylanden van nieu Spaengien, mitsgaders van alle de Canalen daer tusschen door heen, en de Havens, soo vande voorfz. Eylanden als van't vaste land van't voorseyde nieu Spaengien; Van ghe- lijcken van d'ander zyde vande custe van Angola ofte Ethiopien, &c. en hebbe niet cunnen naelaten die hier achter by te voe- ghen, hoewel dat het seer verscheyden ende different is, vande Orientaelsche contreyē, niet te min, om dattet oock voor onse Na- tie een vreemdicheyt is, ende wordt van de selfde Portugesen ende Spaengiaerden be- varen, van wiens voyagiens ende Navigatiē wy in dese descriptiē alleenlijcken zijn verhalende, soo en salt daer in de materie niet te buyten gaen; maer eer seer voechlic- ken daer by behooren, ende hoope niet min aenghenaem, als gherijffelijck sal wesen, dewyle men als nu dese voorseyde Naviga- tien oock onder onse Natie begint te cour- sieren, verhoopende 'tselfde een beghinsel te wesen vā meerder ende tot verder verfoec- kinghe, tot prijs, eere, ende glorie des Hey- lighen Evangeliums, ende des Godtlijcke Majesteys, met welvaert ende segheninghe deser onser Nederlanden, &c.

Dat 56. Capittel.

Inden eersten, die Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af, naer Brasilien toe, met alle de rechte coursen ende kennisse vande custe, ende Havens van Brasilien, tot die Revier ghenampt Rio de la Plata toe, met alle de ghelegent- heyt van dien.

Comende tot op 8. ofte 8 1/2. graden / salmen west aen naer't landt toe loopen/ende soo ghy landt quaemt te sien op 8. graden/ sulken wit- te Dupnen wesen / soo weet dat ghy aen de noordtzypde zijt/sult alsdan naer't zupden toe loopen/dit is te verstaen van October voort- aen: want alsdan soo regneren die noordtoos- ste ende oost noordtooste winden/ ende so ghy u vont op de hoochte als boven / sult de voor- sepde Dupnen sien/ en soo wanneer ghy comt te sien het eynde van dien/ (te weten/) aen de zupdtzypde/sonder van daer voortaen eenighe meer te sien/so weet dat ghy zijt by Capigua- ramirini; Van daer af tot Pernanbuque toe/ heeftmen vijf ofte ses mylen.

Gedaente van landt op 8. graden.

Wanneer dat men is by Capiguaramirini.

Oock so is te weten/dat somen waer op 8 1/2 graden / soo salmen altemael een black landt sien/tot op 10. en 12. vadem diepten/en't land aende oever vander Zee sal effen en sleekt wesen/ 'twelcke ghenamnt wort Capitagua, als ghy met dit landt oost ende west over een zijt/wesende inde contreye daer ick gheseyt hebbe/ op de 12. vadem diepten/ (zijnde inden tijdt van October af naer Februaris toe) soo en dooft nieuwers af breejen/ende hebt achtlinge van zupdtwaerts aen te sien: want ghy sult den hoeck Cabo de Sant Augustijn ghewaer worden/ende naer't noorden toe/sult ghy een ander punt sids sien/welcke men hiet A punta d'Olijnda, alwaer die stede ofte 'twelck van Olijnda gheleghen is / ende de Custe van de selfde hoeck noordwaerts aen/looptmen zup- den ende noorden langhs.

Gedaente van landt als men op 8. een half graden is. Mitsgaders diepten ende naem van't selve.

Waer schoo- winghe vooz- de Cabo de S. Augustijn.

Desghelijcks vooz a punta d'Olijnda.

Soo ghy waert oost ende west met de Ca- bo van Sant Augustijn, soo sult ghy comen te sien te landwaerts in een geberchte/wel- ke maecht het fatsoen (inde verthooninghe) ghelijck als een Cameels rugghe / hebbende aende zupdzypde drie huebelen langhs de Zee- cant heen / ende de Custe sal hem noordtoost ende zupdtwest heen strecken.

Gedaente van landt als men o. en w. met Cabo de S. Augustijn is.

Van desen hoeck van Sant Augustijn af/ tot de Stede van Olinda toe / zijn 12. mylen n. aen; Desen hoeck is gheleghen op 8 1/2. gra- den; ende Olinda leit op 8 1/2. graden; en Per- nanbuque op 8. graden; De boven gheroet de Navigatie is te verstaen als men in October ende November van Lisbonen scheept.

Hooghte van Cabo de Sant Augustijn/ Olinda/ ende Pernanbuque.

Seplende upt Lisbonen in Februaris ofte Martius/ soo sult ghy het landt gaen soecken op 9. graden: want vande Meert voortaen/so regneren de zupdtooste/ende zupdt zupdtooste winden/ende soo ghy u by ghevalle vont by't landt/op de voorsepde hoochten / so dooft niet breejen / ende sult uwen cours doen op 17. en 18. vadem diepten: want isser ober al schoon ende supber / en hebt daer anders niet dan de ruffen/ (gheleghen dicht by't landt/daer men 'twater op siet breeken/ende loopende noorden aen / soo weet dat wanneer ghy sommighe Dupnen langhs de Zee- strant heen siet / so en twyfelt niet noorden aen te loopen/waer me- de den hoeck van Sant Augustijn sult comen te sien; Desen hoeck is aende Zee- cant vā een steijl afgebicht landt/ makende inde verthoo- ninge 'tfaesen van een Walvisch myjl/ heb- bende boven op een ronden bergh met gebou- ten onringt/ende comende op de voorsz. diep- ten dicht by't land/sult daer een cleijn Epland sien ligghen/ 'twelcke ghenamnt wort Ilha de Sant Alexis; Van dit Epland af tot de Cabo de Sant Augustijn, heeftmen 5. ofte 6. mylen tweeghs/ende is gheleghen op de hoochte van 8 1/2. graden.

Op wat hooghde dat men landt soeckt sal als men in Fe- bruario van Lisbon seylt.

Wat wat cours men de C. de Sant Augustijn aen loopen sal.

Gedaente van den hoeck van S. Augustijn.

Hooghte van Cabo de Sant Augustijn.

Cours van Cabo Verde tot op 5. of 6. graden.

Seplende van Cabo Verde (dat is: den groenen hoeck) af/naer Brasilien toe/ so salmen zupdt zupdtoost/ zupdoost/ ende zupdtoost ten zupden aen seplen/ ende comende op 5. ofte 6. graden / (ofte 'tzy waer dat het soude moghen wesen) daer u de bonderen ende blagen aen comen/ so sult ghy se vande zypde vant zupden nemen/ende dem- nueren al wat ghy muecht. Sult gheadver- teert wesen) dat soo haest als u de generale winden aen comen/ (wesende van upten zupd oosten) so sult ghy op den hoeck van't zupdt- westen/ende west zupdtwest aenloopen / ende so de wint waer van't zupde nae't zupdtweste/ sult ober den hoeck van het zupdtoost loopen: maer niet te veel: want en doet u gants gheen profijt/ in voeghen dat hoe ghy daer meer op loopt / hoe ghy meer verliest/ doet altoos u upterste neersticheyt om u onder de custe van Guynca niet te steken/te weten/ boven de 60. ofte 70. mylen vande droochten / ghenamnt Os Baixos de Sant Anna; De wint sal u wel rupmen / in sulcher voeghen dat ghy genoegh sult moghen seplen/ op den hoeck naer Bra- silien toe.

Beschrypinge en verman- ghe vande ge- nerale winden.

Waer schoo- winge om on- der de Cust vā Guynca met te bevallen.

Cours sfinen te loefwaert van't Epland Fernan de Noronha qua

Sult weten dat soo men op dese Coursen (naer Pernanbuque toe) sepl/ (wesende van October voortaen/ en dat men quaem te loef- waert van't Epland vā Fernan de Noronha;

Courfen van Rio dos Ilhas nae Brailien.

Dat 57. Capittel.

De Navigatie ende Courfen naer de Haven ofte Bay ghenaeamt A Bahia de Todos os Santos, ofte van Alder-heyligen, gelegen aende voorfz. Cufte van Brailien.

So ghy begheert te feplen na de Bahia de todos os Santos, (dat is: de Bay van Alder-heyligen) so wilt u houbē aende Navigatie hier voze verclaert/ nemende op die manier de getyden van't jaer waer/ te weten/ vāde maent Martius voort/ als noc vā October af/ gelyc als gesept is.

Dese Bay van Alder-heyligen/ is gelegen op de hooghte van 13. graden/ en wesende vā October voort/ so sult ghy't landt comen aen soecken vande 12. tot 12 1/2. graden/ en comende int ghesicht van't landt / (twelcke sal wesen van witte sandt stranden / die hen int schynsel verthoonen ghelyck als vlepckerpen van Linnewaet/) so sult ghy uwē cours langhes de Cufte heen doen/3. waerts aen/ tot so langhe dat ghy de voorfz. stranden ten eynde zyt/ alwaer ghy een Eplandeken sult sien (gelegen aende n. 3pde inde mont vande Bay ofte te Haben/) ghenaeamt Tapoan; Van hier af so looptmen de Cufte w. ende w. ten 3. aen.

Comende naer dese Bay toe/ inden tyt van Martius voort/ so en wilt hoben de 13 1/2. graden naer't 3. niet passerē/ ende so wanneer ghy comt int ghesicht vant landt/ so't niet en waren de voorfz. witte sandt stranden/ so sult ghy u best doen om n. aen te loopen / ende als ghy de sandt stranden vande 12 1/2. graden int ghesicht hebt/ so sult ghy comen te sien eenen bergh / staende langhs den oever vande Zee/ en soo't gebuerde dat ghy u so dicht by't landt vont/ dat ghy geen middel hebt daer van af te raken/ so sult ghy't landt te degen verkenne: want sult comen te sien aende Zee-cant een ronden huebel/ (diemē heet O Morro de San Paulo,) van welcken huebel af tot de Bay toe zyn 12. mylen; langhs dese huebel heen/ te weten/ aende n. w. 3pde/ heefmen een seer groote Rivier/ genaemt Tinhare, welcke seer goet is om in te loopen / noodich wesende/ heest 6. 7. vaden diepte. Aldertere u/ dat soo wanneer ghy zyt op de voorfz. hooghte van 13 1/2. graden/ so en wilt u niet naer't landt toe begeben: want heest eenen Inwijck die seer quaet is.

So ghy begheert te seplen vande Bay van Alder-heyligen af/ naer Pernanbuco, ofte na Portugael toe/ so sult ghy uwen cours o. aen doen/ ende soo u de wint plaets gheeft o. ende o. ten n. tot 30. ofte 40. mylen t'Zee waert in/ ende en sult het landt van Pernanbuco niet aen soecken / vande 10. tot de 9. graden toe: want so ghy verbielt op de 11. gradē/ so sout ghy comen inden Inwijck ghenaeamt/ A Enseada de vaza Barrijs, (dat is: den Inwijck vande haten upt te storten;) Van gelycken so wanneer ghy van Portugael af comt/ crygē de ghesicht van landt op de 11. graden / so en loopt daer niet nae toe/ om uwē wegh te verhoorderen/ maer doet eer uwen cours zupden aen/ daer van af.

Men heest van dese Bay van Alder-heylighen tot Pernanbuco 100. mylen / ende men loopt de Cufte noordtoost en zupdtwest; Van daer af tot de Rivier / ghenaeamt Rio dos Ilhas, ofte de Rivier vande Eplandekens/ looptmen de Cufte zupdtwest ende noordtoost ten oosten.

Dat 58. Capittel.

De Navigatie om te seplen naer de Revier, Rio dos Ilhas, (dat is: de Revier van de Eylandekens,) ghelegghen aen de selfde Cufte van Brailien.

So ghy begheert te seplen naer de Rivier van d'Eplandekens/ (soo weet dat d'Eplandekens ghelegghen zyn op de hooghte van 14 1/2. graden/ doende uwen cours om die te soecken / te weten/ van Martius voort/ so sult ghy loopen op de hooghte van 15 1/2. graden/ en al ist schoon dat ghy comt op de 15 1/2. graden/ en is niet aen ghelegghen, Comende op dese hooghte int ghesicht van't landt/ so sult ghy comen te sien sommige hooghe geberchten/ welke zyn de geberchten diemen heet As Serras dos Aymores; als ghy dese geberchte int gesicht hebt/ so sult ghy langhs de Cufte heen comen n. waerts aen/ sonder eenighe vrees te hebben: want men en heest daer naer't n. toe gants geen ondiepten; So haest als ghy d'Eplandekens int gesicht cryght: (want daer anders gheen en zyn/ so sult ghy op dese Cufte comen te sien een ronden bergh/ staende langhs de Zee-stant hee; aende n. 3pde van desen bergh / so looptmen de Rivier uwaerts af; So ghy u alhier vont by geballe / indē tyt dat ghy daer niet en moecht in comen/ so neemt uwen cours t'Zee waert van d'Eplanden af/ u daer van wachtende/ en moecht het aldaer by d'Eplanden wel setten;

So ghy in dese contreye quaemt inde tyt van de n. o. winden/ so sult ghy't landt aen soeckē op de 14. graden/ en so ghy quaemt te sien een black landt/ so weet dat het is t'landt/ genaēt Camamue, langhs twelcke ghy sult hee loopen naer't 3. toe/ en comende daer u het blacke landt volejndicht/ so sult ghy een hoogh land vanden/ te wete/ langhs de Zee-cant heen/ gelyck alst ander hobe verhaelt; dit is altemael te verstaē langs de oever vāde Zee-cant hee.

Sult wete dat inde contreye daer dit voorfz. sepde land hoogh begint te zyn/ is gelegen een clepne Rivier/ Rio das Contas genaemt/ (dat is: de Rivier van't Wyftich ofte Pater-noster gesept;) maer en is niet goet om in te loopen/ heest een witte grootse tot eē kennisse; Vā hier af tot d'Eplandekens toe/ heefmen 9. mylen 3. waerts aen; Comende tot daer u dit voorfz. hooge landt volejndicht/ so sult ghy daer een groote Inwijck vanden/ en siende naer't w. 3. w. sult ghy noch een ander hoogh landt comē te sien; Vanden wort van dit hoogh landt/ (het welke is bynaest te middewegē van desen inwijck/) sult ghy sommighe witte hupsen sien/ twelcke zyn de Ingenien ofte Supcker-kete/ daermen de Supcker toe maect en bereept; alhier wesende sult d'Eplandekens terstont comen te sien/ etc.

Dat 59. Capittel.

Om te seplen naer de Haven Porto Seguro, dat is: de seeckere Haven, ghelegen aende selfde Cufte van Brailien.

So ghy begheert te seplen naer de Haven van Porto Seguro, inden tyt van de 3. o. winden/ (twelcke is vā Martius voort/ so en sult ghy niet hooger loopen als op de 16 1/2. graden: want heest daer een kutsige d'oochte/ (genaēt Os Baixos dos Abrolhos;) die seer periculues zyn/ welke seer verbe t'Zee waert in stekē. Sult geadverteert wesen/ dat als ghy cōt op de cours vā o. en west/

Woechte van Bahia de todos os Santos.

Op wat hoochte men landt soecken sal.

Gebaente vāde selde landt.

Plaets van't Eplandē Tapoan.

Wat land dat men int gesicht cryght alsmen n. aen loopt.

Gelegentheydt van o Morro de S. Paulo.

Dese gelyc vāde groote Rivier Tinhare. Waer schouwinge voze et Inwijck op 13 eē tweededeel graden hoogh

Cours vande Bay van Alder-heylighen na Pernanbuco.

Op wat hoochte dat men inde Inwijck Enseada de vaza Barrijs/ ten mach.

Cours ende streckinge vāde Inwijck Enseada de vaza Barrijs/ tot Rio dos Ilhas.

Op wat hoochte Rio dos Ilhas leydt.

Op wat hoochte dat as Serras dos Aymores liggghen.

Woe hem de Eplandekens verthoonen alsmen eē uit ghesicht cryght.

Op wat hoochte dat men landt soeken sal inde tyt vande n. o. winden. Gebaente vāde landt Camamue.

Gelegentheydt van Rio das Contas.

Strekinghe van Rio das Contas tot Rio das Ilhas.

Plaets en gelegentheydt vā sommighe Supckers ketenen.

Waer schouwinge voze Os Baixos dos Abrolhos

en west/niet onachtsaem te wesen die wils het loot upt te woypen/ ende comende by't landt/ ende dat ghy quaemt te sien eenen hooghen lanchwerpenden bergh/gelijck als eenen spitfighen top/ (welcke ghenacmt wort Monte Palqual,) soo sult ghy van daer af noozde aen loopen/ ende soo wanneer u den selfden bergh int 3. w. blijft/so moecht ghy't naer't land toe hobuen / doch altoos met goet opsicht.

Advertete u dat wanneer ghy't landt siet/ ende comt te sien eenen rooden huebel / so sult ghy in't zuyden van die selfde huebel af / een bergh met een groote strant sien/aende noozd zyde van dien is ghelegen de Haven van Porto Seguro, en loopende langhs de Custe heen/ soo heeftmen boven om hoogh de Stede van Porto Seguro ligghe; dese hooghte is van een witte Steen-rootse; aende noozdzyde van dese Stee-rootse heeft het een groote Valepe; Comende oost ende west met dese Stee-rootse over een / soo sult ghy int noozden 'twater sien breekken / 'twelcke is op een drooghte die twee mplen t'Zee waert in sterckit / aende zuydt zyde van dien/soo ismen recht teghens over de Stede van Porto Seguro.

Soo ghy dese reyse quaemt te doen inden tijt vande noozdooste winden / ende quaemt op de 15. graden/ sonder eenighe gheberghen te sien/soo en wilt niet laten langhs de custe heen te comen / ende soo wanneer dat ghy comt op de 15. graden / soo salt eerste hooghe landt/ (dat ghy comt te sien) wesen met sandt stranden langhs de Zee-cant heen / ende soo ghy (op dese hooghte) een Rivier quaemt te sien/soo en wilt het landt niet genaken: want heeft daer sommighe quade ondiepten/ welke zijn ghenacmt Os Baixos de Sant Antonio, van hier af naer't zuyden toe / heeftmen Porto Seguro; Comende langhs de Custe hee ende siende 'twater op d'ander drooghte breekken/ (te weten/op die boven-gementioneerde/die twee mplen in Zee steken) so sult daer boozby heen loopen / u t'Zee waert daer van af houdende/ als ghy aen't eynde van die zyt/ soo sal u de Stede int w. blyven/ ghy moecht daer wel naer toe loopen/ altoos met behoort lijcke opsicht / en settent op de hooghte boozsepd.

Schepdende van d'Eplandekens af naer Porto Seguro toe / soo moet ghy 10. ofte 12. mplen van d'Eplandekens af t'Zee waert in loopen/ om te schouwen de drooghten/(ghelegghen met de Rivier Rio grande, dat is: de groote Rivier/ over een) ende als ghy dese Rio grande boozby zyt/so moecht ghy't land weder genaken/en dat comen verkenmen/ als ghesepd is/ etc.

Dat 60. Capittel.

Om te seylen naer de Haven ghenacmt Bahya do Espirito Santo, (dat is: de Bay van den Heylighen Gheest,) ghelegen aende selfde Custe van Brasilien.

SEplende naer de Haven van Spirito Santo, (zijnde boozby de drooghten Os Baixos dos Abrolhos tot op de 19. graden) soo moecht ghy't land comen verkenmen op de 20. graden: want men en heeft aen dese Custe ende contreye geze Moncoins, dat is: Coniunctie vande tyden/ ende het courseren van eenderley Winden. Soo't gheviel dat ghy quaemt landt te sien

op de 19. graden/ende dat het aende noozde west zyde van u af black landt waer / so weet dat ghy zyt aende noozdt zyde vande Haven van Spirito Sancto, welke is het landt ghelegghen boven Criqueare, ende boven de Rivier ghenacmt Rio doce, (dat is: de Rivier van soet ofte versch water ghesepd) sult uwen cours langhs dit land heen doern/ tot dat hem 'tlandt begint te verheffen / hebbende sommighe gheberghen: maer en betrou u niet op den eersten / die ghy in't ghesicht krijght/ sult alleenlijcken comen te sien eenen hoogen ronden bergh/ welke staet langhs den neber vande Zee-cant heen/diemen noemt La Sierra de Melre Alvaro, &c.

Advertete u / dat so wanneer ghy naer dese boozsepd berghen toe comt / vande zyde van't n. so sult ghy comen te sien een Rivier, Rio dos reys Magos genaemt, dat is: de Rivier vande drie Coninghen ghesepd / en comende vande 3. zyde / so sal u terstont de mont vade Wap openen; aen't eynde vanden boozsz. bergh/ te weten/ aende zuyd zyde/ heeftmen een hoek van Steen-clippen/ diemen heet A punta do Tubaron, dat is de punt vande Wape ghesepd / en aende zuydzyde vade Wap/ heeft het twee ofte drie hooghe gheberghen/ aldaer wesende/ soo sult ghy u recht teghens de Wap over stellen/ ende loopen daer alsoo westwaert aen in.

So ghy by ghehulle quaemt op de boozsz. cours/ op de hooghte van 20. graden/soo sult ghy comen te sien veel geberghen/ onder welke staet eenen hoogen en spitigen top/ diemen noemt Serra de Guarapari, dat is: geberghen van Guarapari; heeft van ghelijcken noch een ander aende n. zyde/ gheheten A Serra de Pero Can; dat is: den bergh van Pieter hou; Dese geberchte staet aende 3. zyde van Spirito Sancto; Van dese geberchten af naer't 3. toe / sult ghy een eenighe Bergh alleen sien staen / diemen noemt Guape; Sult geadverteert wesen/ dat wanneer ghy dese bergen int ghesicht hebt/so sult ghy van geljcken comen te sien drie eplene Eplanden byden anderen gelegghen/ hebbende nae't 3. daer van af/ noch een ander epland/ ront/ ende black Epland; 't Land gelegen recht teghens over dit boozsz. ront en black Epland heeft een groote Wap / alwaer men soot noozdich waer in mach loopen om te arkeren; So ghy in dese Wap begeert te wesen/so sult ghy u stellē o. en w. met het geberchte/ en loope daer also naer binnē toe/ en het black ront Epland sal u blyven aende n. zyde; Dit Eplandt wort genaemt A Ilha de repouso, dat is: 't Eplandt van gheruste / is ghelegghen seer dicht langhs 'tlandt heen/ende moecht het tussche dat ende 'tlandt wel setten.

Sult weten dat van dese boozsz. drie Eplanden af/ tot de Wap van Spirito Sancto, ofte den Veplyghen Gheest zijn 12. mplen/ ende doende uwen cours noozden aen naer Spirito Sancto toe/ sult ghy comen te sien noch een ander Eplandt alleen ghelegen/ daer ghy t'Zee waert sult boozby loopen/ daer boozby wesende/ sult terstont de mont ofte d'incomste vade Wap van Spirito Sancto comen te ontdecken; dese Haven ofte Wap is gelegen op de hooghte van 20. graden/ etc.

Dat 61. Capittel.

Om te seylen vande Bay van Spirito Sancto af, tot de Bay, Bahya de San vincente genaemt.

Itk 3

Seplende

Plaets van Monte Palqual.

Gelegentheyt van Porto Seguro.

Plaets van een drooghte tusschen Porto Seguro.

Waer schouwinghe booz Os Baixos de S. Antonio

Cours naer Porto Seguro om de drooghten te ghen over Rio grande te wachten.

Streckinghe vande Haven van Spirito Santo boozby Os Baixos dos Abrolhos tot op 19. een tweedendeel graden.

Topken als men aende n. zy vande Haven Spirito Sancto.

Plaets van La Sierra de Melre Alvaro.

Wanneer dat men de rivier Rio dos reys Magos te sien comt.

Plaets van A punta de Tubaron.

Op wat hooghte dat men Serra de Guarapari siet.

Gelegentheyt van A Serra de Pero Can.

Beschryvinge van vier Eplanden.

Plaets van A Ilha de repouso.

Streckinghe vande 3. Eplanden nae de Haven van Spirito Sancto.

Wat coursen
dankten niet
mach nae Ca-
bo Frio.

Streckinghe
van C. Frio
tot N. Bahya
do Salvador.

Gelegentheit
van een Epland
landt by Ca-
bo Frio.

Hooghte van
Cabo Frio.

Beschryvinge
vande Revier
Janero.

Plaets en ge-
maente van ee
huebel by
Janero.

Recht teycke-
nen als men
byde Revier
Janero is.

Gedaente en
hooghte van't
Epland aende
3. zjde van
deze Revier.

Gelegentheit
van Ilha de S.
Sebastiaen.

Beschryvinge
van't Epland
vande Alcatrazes.

Cours om in
de mont vade
Bap van S.
Vincente te
loopen.

Hooghte vade
Bap van S.
Vincent.

Kenteyckenen
als men ober
de Bap is.

S Eplende van Spirito Santo af na San Vincente toe/so moecht ghy wel lan- ghes de Custe heen loopen (tot 7. ofte 8. mylen daer van af/naer den hoeck toe/ghenaemt Cabo Frio, (dat is: den coude hoeck gheseyt/) tot so langhe dat ghy daer by comt; men heeft daer tusschen weggen een groote Bap/genaemt A Bahyo do Salvador, dat is: de Bap vanden Salichmaker/welcke is gelegd van Cabo Frio verscheyde 12. myle.

Meer men comt by Cabo Frio, so heeft men twee Eplande/ vande welcke sult t' Zee waert af daer vooz by loopen/doch noodich wesende ofte begerende / moecht oock wel tusschen die en t' claudt heen loopen. Sult weten/dat de C. Frio een Epland recht tegens hem ober heeft ligghen / twelcke den hoeck afscheyt / alwaer ment wel mach settē van doē wesende/ te weten/aende w. zjde daert ober al schoon is.

Deze Cabo Frio is gelegen op 23. graden; Wa hier af tot de Revier genaemt Rio de Janero, dat is: de Revier van Januarij/zijn 18. mylen; dese Revier van Janero heeft 3. ofte 4. Eplanden inde mont ligghen. So ghy in dese Revier wilt wesen/moecht daer wel in loope/nemende uwen wech van tusschen twee Eplanden (van die inde mont ligghen/) dooz; aen de zuydzyde van dese Revier staet een bergh/die hem in't schynsel verthoont / ghelijck een man met een kovel ofte Capruyn op.

Sult gheadverteert wesen/dat so wanneer ghy comt op de hooghte van dese Revier/so sult ghy te landwaerts in comē te sien/sommighe hooghe. geberchten/die hem int schynsel verthoonten ghelijck als Orghelen/ twelcke een goede ende rechte kenteycken is/dat men by dese Revier is/ ende als ghy't landt begint te ghenaken/so sult ghy een ront/hooch/ende kael Eplandt sien/ gheleghen aende zuydzyde; De mont van dese Revier is gheleghen op 23 1/2 graden; Van dese Revier af naer de Ree ofte open Haven toe/ die de Port ugesen Angra hieten/ zijn 15. mylen/en men heeft 2. Revieren onder weggen / en steekt u in dese contrere niet nae't land toe/dan soo't u grootelijcken noodich waer.

Vande mont van dese Revier af/w. z. w. en 3. w. ten w. aen/sult ghy sien een groot Epland/dat men noēt A Ilha de San Sebastiaen, welcke heeft aende 3. w. zjde van hem af een ander slegu hoogh Epland/genaemt A Ilha dos Alcatrazes, dat is: t'Epland vande Meeruwen/al eer ghy hier by comt / so moecht ghy uwen cours w. aen doen/om te schouwen sommige droochten die daer by liggen, waer mede op de mont vande Bap van San Vincente sult aen comen / alwaer sult comen te sien een Eplanden genaemt Ilha da Muda, dat is: t'Eplanden vande stomme Bronwe, Nu om te loopen inde Bap van San Vincente, soo sult ghy dit Eplanden laten aende o. zjde. De Bap van San Vincente is gelegghen op de hooghte van 24. graden/en so ghy te lwaert van dese Bap af waert/so sult ghy veel Eplandē comē te sien/waer van een van dien t' Zee waert uyt steect / twelcke zijn de beste kenteyckenē diemē van dese Bap heeft/aldaer wesende so zyt ghy n. w. en 3. o. met de mont vade Bap ober een.

Dat 62. Capittel.

Om te seylen van Cabo Frio ofte den coursen hoeck af, naer de Revier van Rio de Plata, ofte de Revier van't Silver, met alle de ghelegentheit van dien.

S Wt weten dat vade Cabo Frio tot de Revier van Janero ofte Januarij zijn 18. mylen/en men loopt de Custe o. en w. en is gelegen op 23. graden/ heeft dese kennisse en teyckenen/ te weten/ heeft te landwaerts in sommighe hooge geberchte dreuen heet d' Orghelen: maer de meestendeel van dien zijn nu ter tijt vervallen/en heeft aende zjde van't w. z. w. nae de Zee-cant toe/het fatsoen van een Maers van een Schip/ en in de mont vande Revier zijn gelegē 4. Eplandē/ waer van het eene hoogh en ront is/ twelcke een goede kenteycken is/ als ooc het groot vā Suiker/ een huebel also genaemt/ gheleghen binnen inde Haven/ doch men en can dit van buyten af niet sien/men mach wel aen dese ruste vuyelijcken heen loopen sonder vreesen/ en en hebter niet te schouwen / dan dat ghy vooz oogghen siet; Van hier af naer San Vincente, loopt men de Custe o. n. o. ende w. z. w. en is in de coursen 42. myle/en men en heeft op alle dese wegh gants geen ondiepten noch drooghten: maer hebt daer goede Havens vooz alle winden/ te weten / 12. mylen vande Revier af/ is ghelegē een Eplandt ghenaemt Ilha grande ofte t'grote Epland/ twelcke seer goede Havens heeft/ so wel vande zjde van't zuydwesten/ als vande oostzyde / ende heeft seer goet versh water/en een groote Visscherpe/ is een hoogh landt met veel gheboomten/ ende is te landwaerts in seer hoogh ende scherp-puntigh/ soo ghy daer begheert in te loopen/ so en hebt nieuwers vooz te vreesen / dan dat ghy vooz oogghen siet.

Van dit groot Eplandt af/tot het Epland van San Sebastiaen zijn 18. mylen / ende tot het Eplandt A Ilha dos Porcos, dat is: t'Eplandt vande Berckens/ zijn 14. mylen; t'Eplandt vande Berckens heeft een seer goede haven: maer is te seer binnen int landt; Van hier af tot het Eplandt van Sebastiaen zijn 4. mylen/ twelcke een groot ende hoogh Eplandt is/ met veel gheboomten / heeft goede incomsten/so wel van d' een als van d' ander zjde/ is gheleghen n. o. en 3. w; Van daer af nae't land toe/so heeft men de Reede ontrent een half myl daer van af/naer't 3. w. toe/ is gelegen een ander lanckwerpigh Eplandt / genaemt A Ilha dos Alcatrazes, ofte t'Eplandt vande Meeruwen; Dit Eplandt heeft dicht by hem 3. Clippen liggen/hebbende vande zuydzyde een Eplandenken / twelcke een seer goede kenteycken is: want het landt is sommijds met mist ofte nevel overtogen en bedeckt/ dat ment niet onderscheyden noch kennen can / ende siende dit Eplandenken / weet men terstont waer dat men is.

Van dit Eplandt af tot San Vincente tot zijn 12. mylen / twelcke eenen lichtbeerdigen wegh is/ ende men heeft op dese contrere drie slegne Eplanden ligghen / diemen noemt As Ilhas de boa Sicanga; Van dese Eplanden af tot die Haven ghenaemt A Berra de Birtio-ga zijn 6. mylen/ het welcke een seer goede ende diepe haven is; Tusschen de voozzyde Eplanden ende dese Haven/ is gheleghen een ander ront Eplandt / ghenaemt Monte de Trigo, dat is: den berch ofte den hoop van Tarwe/twelcke een seer goede kenteycken is vooz de geen die inde Haven van Bertioga begeert te loopen.

Van dese Haven af tot die Haven genaemt A Barra d'Esteuao da Costa, (dat is: de Haven van Steven da Costa, heeft men 5. myle; Dit is

Streckinghe /
cours/kente-
kenen/ende
hooghte vade
Revier Janero
co.

Gelegentheit
van 4. Eplandē
den en Revier
van Janero.

Cours van
Janero na S.
Vincent.

Gelegentheit
van Ilha
grande.

Gedaente en
beschryvinghe
van't jelfde.

Streckinghe
van Ilha grande
tot Ilha S.
Sebastiaen.

Gedaente van
Ilha de S.
Sebastiaen.

Kenteyckenen
van Ilha dos
Alcatrazes.

Strecking van
Ilha dos Al-
catrazes tot
S. Vincent.

Gelegentheit
vande Eplandē
den de boa
Sicanga.

Kenteyckē om
inde vade van
Bertioga te
loopen.

Beschryvinge
vande Haven
a Barra d'Esteuao
da Costa.

Beschryvinge vande Courten van Cabo Frio na Rio de Plata. 113

Dit is een seer goede Haven voor groote schepen / heeft een seer goede Wap om te ligghe / ende so ghy daer niet en begheert in te loopen / soo hebt ghy van buyten te weten / dicht by't landt / een Eplandt genaemt / A Ilha da Moela, dat is: 't Eplandt vande Lites / alwaer ghy't moecht setten.

Van dese Haven af naer't zuydwesten toe / is ghelegghen een Eplandt ghenaemt / A Ilha Queimada, dat is: het verbrande Eplandt / 'twelcke een vlack Eplandt is / zijnde altemael van steen: maer is daer langs by hee schoon; Van ghelijcken soo heeft men int 3. 3. o. vande Haven af een Clippe ligghe / die van veelen niet bekent is / steecht boven het water upt / is ghelegen ter halver wegghen van tusschen het Eplandt dos Alcatrazes, ende Ilha Queimada; Van hier af tot het Eplandt ghenaemt / Canaveas, (dat is: van't hiet bosch gheseyt) zijn drie mylen / ende men loopt de Custe n. n. oost ende zuydt zuydtwest; Canavea is een Eplandt 'twelcke een goede Haven (ende veel versch water) heeft / is ghelegen op de hoogh- te van 25 1/2 graden / heeft vande zuydzyde 2. luidtfighe Eplandekens / waer van't een wat lanckwerpighe rontachtich is; recht reghens over 't woort 3. Eplandt is gelegghen de hie- vier ghenaemt Rio de Canavea, alwaer men met clepne Schepen mach in loopen.

Van Canavea tot het Eplandt A Ilha de Santa Caterina, zijn 48. mylen / en men loopt de Custe noorden ende zuyden; dit is een lanckwerpighe Eplandt / mach hebben 8. mylen in- de leuchte / heeft seer veel gheboomten / is ghe- legghen byde Custe / welcke strecht noorden en zuyden / heeft inde incomste ofte mont vande noordzyde / twee clepne Eplandekens ligghe / ende aende zuydzyde leit een ander / gheheeten A Galle, dat is: de Galepe gheseydt / men en mach daer aende noordzyde niet in comen / dan met clepne Warcken en Schuyten: maer vande zuydzyde heeft het een seer goede in- comste voor groote Schepen / heeft veel versch waters / als oock veel Visc / ende jacht; Dit Eplandt leit op 28 1/2 graden.

Van hier af naer de Haven ghenaemt / O Porto de don Rodrigo zijn vijf mylen / noch ander vijf mylen voorder aen / is ghelegen de Haven Dos Patos ghenaemt / dat is: vande Ganzen gheseydt / ander La Laguna gheheeten / dat is: 't Lack ofte Meer gheseydt; Dese Haven is alleenlijcken voor Warcken en clep- ne jachten die daer handelen.

Van hier af tot de hie vier van Rio de Pla- ta, en heeft men niet een haven daer men mach in loopen / ende de Custe strecht noordt noord oost / ende zuydt zuydtwest; Sepende van het woort 3. Eplandt Santa Caterina af / naer Rio de Plata toe / so moecht ghy uwen courst zuyden aen doen / tot op die hoogh- te van 34 1/2 graden / als dan sult ghy naer't landt toe loo- pen / ende so ghy comt te sien een landt / 'twel- ke hem int schijn sel verthoont ghelijck als een Eplandt / (ghenaemt Los Castillos, dat is: de Casteelen gesept) / so sult ghy langhs de Custe heen loopen / die u sal blyben int zuydtwest / en zuydtwest ten weste / ende oock int west zuydt westen / ende en wilt gheen rekeninghe maken de Cabo van Santa Maria te sien: want het landt van dien is so vlack / dat men daer geen teijcken van een hoek af onderscheyden can / sult daer sommighe Riffen sien / eventwel en doest daerom niet breezen: want en hebt daer anders niet te schouwen / dan dat ghy voor

ooghen siet / en soo't waer dat ghy gheen landt en saecht / (daer naer toe loopende) / en woort het loot upt / ende vindt daer 10. 14. ofte 18. vadem diepten / soo en breeft niet: want is al- temael een grondt / en zijt wel te weegh.

Wesende in dese contreye als boven ghe- seyd is / so loopt so langhe tot dat ghy't landt te begheen int ghesicht cruyght / ende sult comen te sien een Eplandt / genaemt A Ilha dos Lou- bos, dat is: het Eplandt vande Wolven; wat men vindt daer veel Wolven op / is een vlack Eplandt / zijnde altemael van steen / heeft aen- de zuydzyde een Eplandeken / ende aende zy- de van't oosten een Riffe: maer en hebt daer nieuwers af te breezen / dan van dat ghy voor ooghen siet; Dit Eplandt is ghelegghen ver- scheyden van't landt af 2 1/2 mylen naer't noord westen; Van dit Eplandt vande Wolven af / is ghelegghen een kleyn vlack Eplandt / met een leeghe wildernisse / ligghe dicht by't landt / 'twelcke een goede Haven heeft om te anker- ren / so u eenighe buyten van upten zuydwesten over quamen / soo't gebiel dat ghy langhs dit Eplandt heen liept / aende zyde van't oost zuyd oosten / so genaecht den hoek ofte punt van't vaste landt / welcke eenen vlacken steenighen hoek is / tusschen desen hoek ende 't Eplandt leit een drooghte diemen terstont can kernen aen't water datter op breecht / en soo ghy daer vande noordwest zyde in quaemt / en hebt niet met allen te schouwen / dan dat ghy siet / ende om te ankeren sos gheenaecht wel dicht by't Eplandt; men heeft daer versch water / ende veel grondt Visc.

In dese contreye wesende / sult op u hoede wesen: want alhier so begint het eerste hooge landt / ende van dit eerste hooge landt 8. ofte 10. mylen af / is ghelegen een drooghte die seer quaet en periculues is / leit ontrent 4. mylen van't vaste landt af / ende heeft 2. mylen in de leuchte / men loopt tusschen die en 't vaste landt heen / weest geadbertert / dat sepde van dit woort 3. hooge landt af / sult uwen courst nemē van anderhalf tot op 2. mylen naer de Custe / om oorfake vande woort 3. drooghten / en van daer boven metter loot inde hant / met goeder wacht en opzicht / en soo't gheen goet weer en waer om by nacht te seple / so ist beter t' anker- ren om den dach te verwachten / om u baert te versekeren.

So wāneer ghy naer u giffinge dese bancke ofte drooghte voorby zijt / so sult ghy comen te sien eenen bergh diemen noemt O Monte de Santo Seredio, 'twelcke is eenē rondē en hoogē bergh / so datter in alle dese contreye geen so hoogh en is; tusschē desen bergh vā Sāto Seredio, en de woort 3. Bancke ofte drooghte is ge- legē een eplandt genaēt A Ilha das Flores, dat is: 't Eplandt vande bloemen / alwaer ghy ge- noech sonder breezen moecht buyten om loopen.

So wāneer dat ghy comt int soet ofte versch water / 'twelcke vloopt tot 25. myle beneden de hie vier genaēt Rio de Buenos Aires, dat is: de hie vier vande goede lucht gesept / te weten / daer't water wel en te degen versch is / so doet uwen courst w. aen / so sult ghy comen beneden Buenos Aires 8. ofte 10. myle weeghs / 'twel- ke de beste Navigatie is di. mē doe mach / ad- vertere u dat ghy't loot altoos inde hāt hebt / en so wāneer dat ghy comt op de diepte vā 3. ofte 4. vadē / so hout op vā woort 3. aē te seple / soo't by nacht waer: maer wesende by daegh / sult wel sie waer dat ghy henē loopt / 'twelcke moet wese int gesicht vā t' lād / so verbe dz ghy de boomen

Beschryvinge van Riffen en diepten by S. Caterina.

Gedaente van Ilha dos Loubos.

Gelegentheit van Ilha dos Loubos.

Plaets van vlack eplandt. Geleghe vā een drooghte.

Waerschuwinghe voor een drooghte. Plaets ende groote vande selfde drooghte

Gedaente van Monte de S. Seredio.

Gelegentheit van Ilha dos Flores.

Beschryvinge vande beste courst na Rio de Buenos Aires.

Vermaninge datmen hoog gestadich w. werpen moec ontrent al mē ontrent Rio de Buenos Aires is.

Gelegentheit van Eplandt van Moela.

Gelegentheit van Ilha Queimada en vā een Clippe.

Hooghte van Eplandt Canavea.

Plaets van 2 Eplandekens en Rio de Canavea.

Gedaente / groote / ghelegentheit van Ilha de S. Caterina.

Hooghte van Eplandeken S. Caterina.

Streckinghe van Porto de don Rodrigo / en vande Haven dos Patos.

Courst van S. Caterina naer Rio de Plata

Gedaente van landt van S. de Santa Maria.

de boomē daer beschepdeliche op sien moecht/ so dat ghy u ten hooghste 2. myle van't landt af hout: want voorsz Buenos Aires niet loopen en mocht / sonder de hupsen van dien te sien. **T**meestendeel van't landt van Buenos Aires is een dick landt/makende de ghelijcknisse van een Dupn /welcke heeft drie mylen inde lenckte / streckt aende water rant heen. So haest als ghy dit landt int gesicht cricht/ soo sult ghy recht op de hupsen aen loopen/ doch wat meer naer de zupdzpde toe houdende/al waer de putte is daert de Schepen ankeren ofte setten: maer soo't ghebuerden dat ghy begheerden te loopen aende noozdzpde/ so sult ghy uwen cours nemen van't Epland Las Flores ofte van Santa Horodio af/ ontrent anderhalf myl van't landt/loopende op de diepten van 3 1/2 ende 4. vadem / tot d' Eplanden van San Gabriel toe/ twelcke zijn drie clepne Eplanden/ maer en hebben gheen goede kreebe; ende soo't gheviel dat ghy't daer setten/ so en baert aen't land niet/van met voorszichtighepdt/ overmidts dat d' Inwoonders van dien met de Spaengiaerden ende Portugesen oorlogh hebben / alle de kreeber langhs: maer het beste van dese Pavigatie is vande zupdzpde/ van het versh water innewaerts aen/ etc.

Dat 63. Capittel.

De Navigatie ende Courfen om te seylen van't Eylandt La Gomera (een van d' Eylanden van Canarien,) af, naer de Antillas ofte voor Eylanden van Spaensch Indien, ende van daer af naer de Custe van't valle landt, te vveten, naer Cartagena, Nombre de Dios, ende de Navigatie van daer af naer de Havana ende t'Canael vā dien, ende soo voort naer de vlaemische Eylanden ende Spaengien toe, &c. met alle de gheleghentheyten van dien, naer aponctiment ende beschryvinghe vande Spaensche Stuer-luyden ende Piloten vande selfde vaert.

Seylende van't Eplandt La Gomera af/ naer't Eplandt La Deseada ghe-narmit/ (dat is: 't begheerde ofte verhooyte Eplandt ghesepdt / een vande voorsz Eplanden van Spaensch Indien/) soo sult ghy uwen cours doen (een etmael langh) zupden aen/om uyt de stilten te geraken; Van daer af sult west zupdwest aen loopen/ tot op de hooghte van 20. ofte 22. graden/ alhier wesende /sult uwen wegh nemen w. ende w. ten 3. aen/ tot op de hooghte van 15 1/2. gradē/ twelcke is de hooghte van het Eplandt La Deseada. Soo ghy (alhier wesende) w. winden cricht/so loopt op den boech van't zupdwesten/ alle t'gene dat u goet dunckt/om weder op de 15 1/2. graden te comen/ loopende op de weerhael w.n.w. aen/ om't selfde by een te voeghen/ waer mede de verbeteringhe vinden sult van noorden en zupde/ oost ende west/om dat ghy dicht by het landt zyt/ doende uwen cours w. ende w. ten n. aen/om dies wille dat het Compas een streck noozdwestert ofte wzaecht / met welke cours sult het Eplandt La Deseada gaen verhemmen; Dit Eplandt is gheleghen oost ende west / ende verthoont hem van buyten t'aensien int schijnfel als een Galepe met zijn Tolden ofte verhemelte van achteren op; Vande o. zpde ist een leegh landt/ makende 't fatsoen van een Boegh-spriet van

een Galepe; Vande westzypde ist een hoogh landt / inde verthooyninge als de achter-tente ofte verhemelte van een Galepe; aende zupdzypde verthoont hem gelijck een half Eplandt/ makende t'achterste van dien 't fatsoen vā een hoef-pser.

Dit Eplandt Marigalante genaemt is een leegh ende vlack Eplandt/ende streckt oost en west/ende is vol gheboonten/zijnde vande o. zpde alder hooght/ hebbende vande zupdzypde sommighe witte Dupnen/ende aende westzypde is gheleghen/te weten/ een half myl van het Eplandt af/ een swert-schynende Clippe; Dit Eplandt leit op de hooghte van 15. graden rugm.

Het Eplandt La Dominica is een groot Eplandt/ende streckt n.w. ende z. o. alsment (van buyten aen comende) eerst siet / soo verthoont het hem ghelijck als twee Eplanden/ door cozsake van een groot open dat het in't midden heeft: maer als men daer dicht by is/ so siet men eerst dat het altermael een is/ is een Eplandt vol gheberchen/ wesende aen de zpde van't z. o. een leegh landt / hebbende eenen smallen ofte dunnen punt lands met een huevel boven op; Aende zpde van't n. w. ist grof ende hoogh landt/ hebbende eenen Bergh die verschepden en op zyn selven schijnt te staen/ al hoewel dat hy in effect niet alleen en staet/ boven op dese bergh staet een stoote / twelcke hem verthoont gelijck als een Clockhups; buyten t'boorzepde grof ende dick landt/ is gheleghen een Kudtse ofte Clippe /welcke vande dicke punt af steekt; Dit Eplandt leit op de hooghte van 15 1/2. graden.

De Eplanden ghe-naemt Los Santos, (ofte Heylighen) zijn 4. Eplanden die niet te hoogh en zijn/ligghen metten anderen in Triangula ofte drie hoeckigh; tusschen dese Eplanden en't Eplandt La Dominica loopt een goet Canael door/om te passeren.

Seylende van't Eplandt La dominica af/ naer den hoeck van Coquibocoa, (gheleghen aen't vaste landt / sult uwen cours nemen w. ende w. ten 3. aen/ tot dat ghy byde punt zyt/ ende so ghyse niet en saecht/ soo looyt (z. w. aen) naer toe/ ofte z. aen/ tot soo lange dat ghy die int ghesicht cricht; Dese hoeck ofte punt van Coquibocoa is van een leegh landt / stehende t'Zee waert in / ende binnen in't landt heeft het een reghel gheberghen/ (diemen noemt de Elpe bergen/) de welke tot by Venan suela toe strecken / daerse op uyt comen/ twelcke is aende Custe van't vaste land; Van dese punt af so loopt men de Custe tot de Cabo de Vela genaemt/ ende men heeft tusschen dese twee voorszepde hoerken twee habens onder weegh/ waer van den eenen ghenacnt is/ Bahya honda, (dat is: de diepe Bay/) dese is gheleghen aende oostzypde/ heeft van beyde zypden Dupnē daer de Zee op aen comt; d'ander Haben gheleghen aende zpde van het westen/ heeft binnen in een hoogh landt ofte gebergh te liggen/welcke streckt noorden ende zupden; In beyde dese Habens mach men met Schepen van 100. vaten groot in loopen; alle dese Custe tot Cabo de la Vela is supver/ schoon/ ende secker; Den hoeck Cabo de la Vela is van een hoogh landt/ hebbende de gelijckemis van een broot Supckers / heeft ontrent een half myl daer van af/ een Clippe liggē/ welcke hem verthoont int schijnfel als een seplent Schip/ (waerom desen hoeck genaemt wort/ de la Vela, dat is: vānt seyl ghesepdt;) Dese Clippe

Gedaente van Buenos Aires.

Cours als men aende n. zpde loopt wil van Buenos Aires.

Beschryvinge van d' Eplanden van San Gabriel.

Strekinghe/ hooghte/ ende gedaente van't Eplandt Marigalante.

Beschryvinge van't Eplandt La Dominica.

Gedaente van't selve Eplandt.

Gedaente van't selve Bergh int selve Eplandt.

Selegentheit van't Eplandt Los Santos.

Cours nae Coquibocoa.

Strekinghe van Coquibocoa.

Selegentheit van Bahya Honda.

Desgelijck als een ander ghabent.

Gedaente van Cabo de la Vela.

Selegentheit van een Clippe.

Cours nae't Eplandt La Deseada.

Hooghte van't Eplandt La Deseada.

Wat wat cours vānt't Eplandt de Deseada verkenne sal.

Gedaente van't Eplandt de Deseada.

Clippe segt n. o. ende 3. w. met de selfde hoek over een / men seyt datmen tusschen dien ende tlandt wel passeren mach / ende so ghy scheyt vanden voorszepden hoek af / om te seple naer de Clippen ende hoek ghenaeint / Cabo de la Aguja, (dat is : den hoek vande naelde ghesepd /) so sult ghy w. 3. w. aenloopen / op welke cours ghy die sult comen te sien / zijn vier Clippē / die hen te samen berthoonē int schijn sel als een hoef-pser / en tlandt datter tegheng ober lejt is een hoogh landt / wesende binnen te landwaerts in noch hooger / twelcke wort ghenaeint / Las Sierras nevadas, dat is : de besneerde geberchten gesept / als u dese geberchten int zupden van u af blyven / so zyt ghy met de 4. Clippen recht ober een.

Cours nae C. de la Aguja.

Gedaēte van Las Sierras nevadas.

Gelegentheyt vande Rivier de Palomina.

Gedaēte van C. de la Aguja

Gelegentheyt van 3. swerte Clippen.

Streckinghe vande kust vā C. de Santa Marta etc.

Beschrybinge van t ghene dattmen liet in tontdeckē vā Cartagena.

Hoe ende op wat diepten dattmen inde Haven loopen mach.

Coursen nae Nombre de Dios.

Hooghte vanden hoek van Camina.

Plaets van t punta de Sanbras.

Gelegentheyt vande Rivier Francisco.

Comende by t beghinsel van dese Sierras nevadas, ofte besneerde gheberchten / (gepasseert wesende de Rivier de Palomina genaēt / gelegen by de laeste Clippe /) so sult ghy de Cabo de la Aguja comen te sien. Dese Cabo is van een steijl afgebicht landt aende Zee-cant : maer en is niet te hoogh / heeft boven op een dal / twelcke hem berthoonē ghelijck een Sadel van een Beert / heeft noch daer van buyten af / (dicht by) drie swerte-schnende Clippen liggen / daer t water bynaest ober heen spoelt / zijn ghelegghen met de voorszepde Caep noordē ende zupden / de selfde Cabo is kael en swerte-schnende inde berthooninghe.

Alle dese Custe streckt bynaer oost en west ; Vande Cabo de Santa Marta af voortaan / en heeftmen anders niet te doen dan langhs de Custe heen te loopē / doch altoos op u hoede wesende / vooz de buyen ende stormen die u altemers (comende van ober t landt /) schielijcken overballen ; Int ontdecken van t land van Cartagena, sult comen te sien twee Clippen / welke ligghen by de Haven van Cartagena, sult by de eerste Clippe heen loopen / te weten / tusschen dien ende tlandt dooz / altoos met het loot inde hant / ende sult onder de 10. vadem naer t landt toe niet loopen / sult daer altoos witte sant gront vinden / ende comende op 15. ofte 16. vadem / wesende modder grondt / so loeft het terstondt aen naer t 3. o. en 3. toe / loopende also nae binnen toe : want sult het gat vooz u open sien.

Seplende van Cartagena naer Nombre de Dios, (dat is : den naem Gods ghesepd /) met de winden Brysas, (dat zijn : winden die vande ooster ende noorder cant waepen / die men int generael Brysas noemt /) soo sult ghy uwen cours doen w. aen / u een wepnigh houdende naer t west ten zupden / tot dat ghy cōt op de hooghte vande 9 1/2. graden / op welke hooghten is ghelegghen den hoek van Camina ghenaeint / twelcke zijn seben Eplandē / waer van de vijf o. en w. strecken / ende d'ander twee n. o. ende 3. w.

Wat vooz by dese Eplanden wesende / sult ghy comen te sien een lege punt lands t Zee-waert in steken / ghenaeint A punta de Lanbras, is ghelegghen aen t vaste landt / ende w. waert daer van af / heeft een bergh die wat hoogher als de punt is / ende cont het genoech onder scheyden / dit is te weten / soo wanneer ghy daer van ter Zee-waert naer toe comt / en dat de punt 3. w. van u af lejt / hebbende de voorszepden berch in t 3. o. van hem af / leegh landt liggen / en wat meer w. waerder aen / beghint het landt weder hoogh op te strecken / twelcke also comt te valsejnden aende Rivier van Francisco ; Vande moudt van dese

Rivier / te weten / t Zee-waert daer van af / is ghelegghen een Steen-clippe ; Van dese Rivier af tot Nombre de Dios, heeftmen ober al een vlack ende root-schnent land / en dat tot den huevel de Niquea (ghenaemt) toe / welke is ghelegen ontrent een mijl weeghs van Nombre de Dios af ; Sult van ghelijcken comen te sien die Ediffitien ofte Timmeragien vā Capyrā ; So men u braechden dat so wanneer u dese Ediffitien n. o. van u af liggen / waer dat ghy dan zyt / so antwoort : aende Custe van t n. o. ende 3. w. beneden Nombre de Dios.

Seplende van Nombre de Dios naer Cartagena toe / so sult ghy uwen cours doen o. n. o. aen / tot den hoek toe ; Van daer af sult oost aen loopen / waer mede sult comen verkenen de Eplanden van San Bernardo ghenaeint / twelcke zijn leeghe doch berchachtighe Eplanden / met seer schoone gront daer by ; Soo t waer dat ghy daer met ee Fregatte by waert / so moecht ghy wel tusschen dien ende tlandt dooz loopen ; Dief ofte ses mpen voozder aen / sult comen te sien d' Eplanden de Brava ghenaeint / twelcke zijn vier clepne Eplanden / waer van het upterste t grootste van allen is / zijn altesamen van een leegh ende kael landt / hebbende daer by schoone en supere grondt / ende moechter met een Fregatte binnen dooz loopen : maer met een Schip soo en loopt onder de 6. vadem niet ; Van daer af sult int o. 3. o. comen te sien / de Galepe van Cartagena met de merck-teekenen / boven verhaelt / ende op den hoek van t oost ende o. n. o. sult comen te sien tlandt van Cariscos, het welke een hoogh ende berghachtighe landt is / sult van daer af langhs de Custe heen loopen / tot dat u de Haven begint te openen / soo moecht ghy daer alsdan in loopen / u altoos wachtende vande droochten van Carijs, loopende by de ooster punt heen ; Soo u de nacht (alhier wesende) quam t overvallen / soo moecht ghy t tusschen Carijs ende Baru setten / op de sekerste plaets die ghy naer u goet-buncken vindt / om u te beschutten vande winden Brysas, met het hooghe landt van Carijs, ende so ghy upt de Haven van Nombre de Dios loopt / sult al laverende upt seplen / tot dat ghy de Ediffitien ofte Timmeragien vooz by zyt / ende op seplende sult uwen wegh nemen naer dat u de winden boeghen.

Seplende van Cartagena af naer het Epland van Havana toe / sult uwen cours doen n. w. aen / tot op de hooghte van 1 3/4. graden ; Als ghy op de hooghte vande 1 3/4. graden cōt / soo sult ghy u laten bybven 3. 3. o. ende 3. aen / ghelijck alst een ghebyrch is / tot dat ghy de hooghte ghepasseert zyt / te weten / tot dat ghy daer upt comt / ofte op de diepten van dien / en als ghy comt op de gront van de Serrana, soo sult ghy t aenloeven soo veel als ghy moecht / ende soo t mogelijk waer noorden aen : want sult daer te eerder dooz comen. Vande hoek Cabo de Camaron af / tot de Cabo de Roncador, met de Zee-strande die van d' een tot d' ander streckt / als oock vande Serrana ende Serranilla, (dat zijn Eplanden ende Clippen also ghenaeint /) so heeftmen (te weten / aende westzypde van alle dese droochten /) wit grof sandt met Wisch aēs op de gront / en de minste diepten diemen alhier sal vinden / sal weseri van 15. vadem / zijnde ober al van een schoone ende seckerere grondt ; Sult aldus op dese diepten heen loopē / tot dat ghy daer ober zyt / daer ober comende sult terstondt beginnen te multipliceren

Gedaēte vanden huevel die men Niquea noemt.

Waer dattmē is als int n. o. vande buyten van Capyrā is.

Cours van Nombre de Dios nae Cartagena.

Gedaēte van d' Eplandē de S. Bernardo

Plaets van d' Eplanden de Brava.

Gedaēte van d' Eplanden Brava.

Op wat diepte dattmen tusschen d' Eplanden loopen mach.

Gedaēte vanden landt van Cariscos.

Plaets waer mēt by nacht setten sal.

Hoe dattmēt upt de Haven van Nombre de Dios seple sal.

Coursen van Cartagena naer Epland van Havana.

Beschrybinge vande gront vanden hoek C. de Camaron tot de C. de Roncador.

Op wat
hoochte de
Serrana ende
de Serranilla
lyggen.

Cours van
Roncador na
Cabo de Sant
Anton.

Gedaente van
Cabo de Cor-
rientes.

Hooghte ende
gedaente van
Cabo de Sant
Anton.

Hooghte van
Epland Cap-
man grande.

Namen van
bouden die van
de wester/zup-
der/ooster/en
noorder cant
waeren.

Plaets van
Sant-plaet.

Gedaente van
Los Organos

Plaets vande
Rio de Por-
cas.
Beschryvinghe
waer de Ca-
banas begin-
nen.

Gedaente van
land vande
Cabanas tot
het Welt van
Maria.

Plaets van
d'Atalaya.

Cours om
binnen de Va-
ren te loopen.

multiplieren / tot op de diepten van 50. va-
dem ende meer; De Serrana is ghelegghen op
14. graden; ende de Serranilla op 16. grade.
Soo't ghevuel dat ghy de Serranilla quaemt
te sien aende westzyde / so weet dat het van die
zyde een leegh sandigh Eplandt is / streckende
n. w. ende 3. o. Seplende van Serranilla ofte
vande Cabo de Roncador af / naer de Cabo
de Sant Anton (ghelegghen aen het Eplandt
Cuba,) toe / sult uwen cours doen n. w. ende
n. w. ten n. aen / met welcke cours sult comen
verkennen de voorszeyde Cabo, ofte Cabo de
Corrientes. (dat is: vande stroomen) / twel-
ke een ghecloven hoeck is naer de Zee-rant
toe / zijnde van een leegh landt / hebbende bo-
ven op sommighe Bosschen van Palm-boe-
men; Van daer af naer de Cabo de Sant An-
ton toe / soo begint het landt leegher te wesen /
ende de Custe streckt daer n. w. ende 3. o. De
Cabo de Sant Anton is een leegh sandigen
hoeck / hebbende boven op twee ofte drie hue-
velen / ende is ghelegen op de hoochte van 22.
graden. Soo't ghevuerden dat ghy by geval-
le (op dese cours) quaemt te sien 't Epland ge-
naemt / Cayman grande, (dat is: het groot
Cayman gheseyt) / so weet dat het leit op 19.
graden / ende is van een leegh landt vol ghe-
boomten / streckende oost ende west / heeft aen
de 3. zyde sommighe stranden van wit sandt.
Seplende vande Caep van Sant Anton af /
met de winden Vendaval, (dat zijn de winden
die vande wester ende zupder rant af waeren /
biemen int generael Vendavales noemt / ghe-
lijc als die vande ooster en noorder rant Bry-
sas ghenaemt worden) naer de Havana toe /
so sult ghy n. o. aen loopen / om te schouwen
de droochten die van desen hoeck af stecken /
welcke strecken tot by het beginsel vande ge-
berchten / diemen heet Los Organos, (dat is:
d'Orghele gheseyt) / als ghy dese droochten
gheschout hebt / sult uwen cours langhs de
Custe heen loopen: want en hebt daer nieu-
wers af te vreesen / dan van dat ghy voor o-
gghen siet.
d'Orghele zijn sommighe hooge geberch-
ten / die veel openen ende schuersels maechen /
waer van die vande zupdzyde vart Epland
ghenoemt worden / de hoochte van Guanico;
Dese Orghele ofte gheberchten strecken tot
de Rivier ghenaemt / Rio de Porcas, (dat is:
de Rivier vande Zeughen ofte Verckens ge-
seyt) / Van daer af so beginnen de geberchten /
de Cabanas ghenaemt / welke hoogh en dub-
belt zijn / hebbende op het opperste een pleyn
ofte plat landt, alhier heestmen een Haven die
men noemt / El Puerto de Cabanas, dat is: de
Haven van Cabanas, Van dese hoochten af
oostwaert aen / so heestmen (tot het Welt van
Mariam toe) een leegh black landt van ghe-
boomten / al waer men een ander Haven heest;
Van daer af tot de Havana toe / so ist altermael
een leeghe Landouwe sonder eenighe hooch-
ten / uytgesondert eenen huebel / gelegen recht
teghens de Havana ober / welck een gecloven
bergh is / hebbende boven op een spitfigen top /
diemen d'Atalaya hiet / dat is: een Guarde ge-
seyt / ende wesende noorden en zupden met de
Haven / sult binnen int landt comen te sien 2.
gheberchten / die hen verthoonen int schynsel
als twee Teten van Hammé / ende om daer
binnen in te loopen / so moetmen znen cours
hyden huebel heen doen.
Soo ghy quaemt te schepden vande voorz-
seyde hoeck ofte Cabo / met de winden Brysas,

soo sult ghy uwen cours nemen naer de Clip-
pen ghenacint / Tartugas, (dat is: de Schilt-
padden gheseyt) / naer dat u de winden voegé;
ende sult besien wat diepte dat ghy daer vint:
want so ghy daer vint de diepten van 40. va-
dem / soo zijt ghy daer aende zupdzyde van af;
ende vindende 30. vadem / soo ismen daer oost
ende west met ober een / wesende op eenighe
van dese diepten / sult uwen cours doen 3. 3. w.
aen / tot dat ghy 't landt comt te sien / twelcke
ghy sult gaen verkennen aen 't Welt ofte Va-
ven van dien / te weten / so ghy quaemt te sien
een landt dat wat hooghachtigh is / hebbende
sommighe hoochten en leechten / dat hen ver-
thoont ghelijc als de vingheren vande han-
den / soo is het 't landt de Xarugo ghenaemt;
Sult van daer af nae de Havana toe loopen /
doende uwen cours langhs de Custe heen.
Seplende uyt de Havana nae de Martyres
toe / sult uwen cours doen noordtoest aen / op
welcke cours sult den hoeck comen te sien /
welcke zijn drie leeghe Eplanden / waer van 't
middelste 't grootste is / ende 't buytenste is de
Custe van 't oosten / ende 't binnenste de Custe
van 't noordtoosten en zupdwesten; Van daer
af n. oostwaert aen / tot de Cabo de Cañave-
rales toe / (dat is: den hoeck van 't Riet-bosch) /
so streckt de Custe noorden ende zupden / ende
naer 't noordtoosten en sult gants gheen land
sien / ende wesende op de 25. grade / so zijt ghy
inde mont van 't Canael; Nu om daer door te
loopen / soo sult ghy uwen cours nemen n. o.
aen / ende so ghy de Cabo de Cañaverals, of-
te van 't Riet-bosch niet en saecht / wesende op
de 28. graden / soo zijt ghy buyten 't Canael
uytwaerts aen.
Seplende uyt de Havana (met de winden
Brysas,) naer 't Canael / so sult ghy uytwaerts
aen loopen tot den middach toe / ende des nae
middachs sult het op den boech naer 't landt
toe houden / om teghens den abouit by 't landt
te wesen / en te ghemitten de winden Terrein-
hos, (dat zijn winden die des nachts van ober
't landt af waeren) loopende op deser voegen
langhs de Custe heen / tot dat ghy comt noor-
den en zupden met den huebel El Pan de Ma-
tancas ghenaemt / (dat is: 't Broot van Ma-
tancas gheseyt) / wesende noorden ende zupden
met het selfde Broot / soo sult noordtoest aen
loopen / so u de wint plaets gheeft / so niet / sult
loopen op den boech van naer de Custe van
Florida toe / daer u de windt hebben wil / u be-
ste doende / om op desen boech / so weplich als
ghy moecht / achterwaerts te depfen: want de
stroomen loopen seer gheweldich nae dit land
toe / ende so wanneer dat het u tijdt dunckt / so
sult het op den anderen boech wenden / daer u
de wint plaets gheeft / tot dat ghy 't landt in 't
ghesicht crijght / als ghy dat comt te sien soo
sult het wende / daer op dese manier door loo-
pende / ende comende op de 28. graden / soo
zijt ghy buyten 't Canael; Adverteren dat ghy
de streken die ghy int laveren naer 't land van
Florida doet / cozt maecht / ende die nae de Cu-
ste van Mynare, langh: want de stroomen
dyden u naer 't landt van Florida toe. De ge-
berchten van Chupiona, comen by 't Broodt
van Matancas uyt / zijn sommighe (doch niet
te) hooghe ende effen berghen / plat boven op /
hebbende etliche wit-schynende huevelen. Het
Broot van Matancas ghenaemt / is een hoo-
ghen huebel / plat boven op / streckende noord
oost ende zupdwest / heeft van beyde zyden so
van 't n. o. als van 't zupdwesten / twee leeghe
hoecken /

Kentepkenen
aende diepten
alsmen 3. en 0.
en w. 3. yde van
de Tartugas
is.

Gedaente van
land de Xarugo

Cours van
Havana nae
de Martyres.

Streckinghe
van berchens
den Custen.

Op wat
hooghte dat
in de mont
van 't Canael
comt.

Hooghte van
Riet-bosch.

Beschryvinge
van berchens
den courfen.

Op wat
hooghten dat
men is / alsme
buyten 't Ca-
nael is.

Gedaente van
geberchte van
Chupiona.

Gedaente van
Broot van
Matancas.

Besgelyker vā
wilde bergen.

Plaets en ge-
legentheyt vā
de Haven van
Matancas.

Cours om in-
de Haven van
Matancas te
loopen.

Maet wat
cours datmen
aende 3. ypde
vande Clippe
Bermuda
loopen mach.

Gedaente vā
Eplandt
Fapael.

Cours van
Fapael nae
Tercera.

Gedaente vā
Eplandt de
S. Iorgie.

Gedaente vā
Eplandt van
S. Michiel.

Hooghte vā
Eplandt van
S. Michiel.

hoecken / (te weten / leeger als 'tselfde Broot /)
welcke hem verthoonen in 't schijnfel ghelijck
als hoofden van Schilt-padden; Vande 3.
de van 't n. o. soo streckt het landt leegh heen/
ende naer 't n. daer van af / so maect het land
eenen smallen punt; achter dese punt is ghele-
ghen de Haven van Matancas, om alhier in
te loopen / so moet ghy u stellen n. o. ende 3. w.
met het selfde Broot over een / so sal de Haven
5. van u af ligghen / sult daer alsoo 3. aen naer
toe loopen / is eenen grooten Wap / ende men
en heeft daer gheen Aende / dan wel dicht by 't
landt; Int upt loopen (latende 't Broot aen 't
3.) sult uwen cours n. o. aen doen / naer buy-
tenen toe.

Buypen 't Canael wesende / (zijnde indē tijt
vanden winter /) sult oost aen loopen / waer-
mede o. ten n. behouden sult / dooz het waken
ofte declineren van het Compas / met welke
cours sult comen te passeren aende 3. ypde /
van d' Eplanden ende Clippen de Bermuda
ghenaemt / sult dese cours aldus behouden /
tot dat ghy zijt op de hoochte van 't Eplandt
Fayael, (een vande blaemsche Eplanden /) het
welcke een groot Eplandt is / streckende n. w.
ende 3. o. hebbende aende 3. o. ypde een grof
landt / zijnde aende 3. ypde van 't n. o. leeger. Om
van daer af te loopen naer 't Eplandt Tercera,
sult uwen cours nemen buypen 't Eplandt
van San Iorgie om / o. ende o. ten n. aen; het
Eplandt San Iorgie is een hoogh landt / strec-
kende o. ende w. als oock Tercera van gelijc-
ken / 'twelcke heeft aende 3. ypde eenen gheclo-
ven bergh / ghenaemt O Brasil, ende een wep-
nigh naer 't o. daer van af / heeft het drie Clip-
pen ligghen. Het Eplandt San Michiel is een
groot ende hoogh Eplandt / streckende o. ende
w. wesende vande w. ypde het leeghste / ende
vande o. ypde het hooghste / heeft van ghelijc-
ken eenen ghecloven bergh / ghelegghen aen het
eyndt / te weten / aende o. ypde; Dit Eplandt
leypdt op de hooghte van 38. graden / etc.

Dat 64. Capittel.

De Coursen ende rechte kenteyckenen van
het Eylant La Deseada af, tot het landt
ende Custe van Cartagena, Nombze de
Dios, nieu Spaengien, ende van 't Canael
van Havana, &c.

Soo ghy begheert te seplen dooz 't Ca-
nael / (welcke loopt tusschen het Ep-
land La Antigua, ende La Deseada,) /
om naer de Custe toe te loopen / so sult
ghy uwen cours w. aen doen / tot het Epland
van Moncerratte toe / loopende langhs 't Ep-
landt van Guadalupe heen / 'twelcke een ghe-
cloven Eplandt is over midden dooz / ende is
vande w. ypde hoogher als vande o. ypde. Het
Eplandt La Antigua, (dat is: 't oude Epland
ghesepdt /) sult ghy binden aende n. ypde van
Guadalupe af / streckende inde lencate o. ende
w. heeft gheberchten die hen van buypen af
wesende / verthoonen gelijck of het Eplande-
kens waren; is ghelegghen op de hooghte van
16 1/2. graden.

Die kenteyckenen van het Eplandt Mon-
cerratte, zijn dese / is ront ende hoogh / (gelijck
alst Eplandt La Gomera, vande Canarpen /)
heeft sommighe berghen met etlijke paden /
ghelijck als water Beeken; Seplende van
dit Eplandt Moncerratte af / sult w. n. w. aen
loopen / waermede sult comen verkenmen het
Eplandt Santa Crus; maer en sult daer niet te

dicht by comen: want is daer onsupper ende
buyt / streckt o. ende w. is berghachtich; maer
niet te hoogh / zijnde vande west ypde hoogher
als vande o. ypde / heeft int midden een seuer-
sel ofte scheepsel / ende aende o. ypde is een Aen-
de daer men ankeren mach; want heeft daer
schoone sandt grondt. Om van Santa Crus
af te seplen naer het Eplandt van Puerto Ri-
quo, (dat is: 't Epland vande rijcke Haven /)
te weten / aende 3. ypde / sult w. n. w. aen loo-
pen / waermede dat sult comen verkenmen aen
het gheberchte / genaemt Sierra de Loquillo,
ende sult van daer af naer de Cabo Roxo toe /
west ende w. ten n. aen loopen / doende uwen
cours langhs 't landt heen / tot dat ghy by de
boorz. Cabo zijt / welke is het upterste van 't
selfde Eplandt.

Dese hoek ghenaemt Cabo Roxo, (dat
is: den roffen ofte rootachtighen hoek ghe-
sepd /) is van een smal ende leegh landt / heb-
bende aen de Zee-cant sommighe root-sch-
pende Dypnen / ende aende 3. ypde van 't n. w.
sietmen de gheberchten / diemen noempt Las
Sierras de San German, welke seer hoogh
zijn / doch so hoogh niet als die van Loquillo;
Van desen hoek Cabo Roxo af / sult uwen
cours doen w. ende w. ten n. aen / waermede
sult comen te verkenmen 't Eplandt genaemt /
de la Mona, (dat is: vanden Aep ghesepdt /)
sult daer vande 3. ypde vooz by loopen; 't Ep-
landt la Mona is van een leegh land / en streck
oost ende west / wesende aen de Zee-cant van
een steijl afghebricht landt / heeft aende n. ypde
een Clippe ofte Eplandeken / ghenaemt Mo-
nica, (ofte 't Aepken /) tusschen 'twelcke en het
Eplandt men wel passeren mach; Vande west
ypde van Mona, heeftmen de Aende van een
schoone ende goede grondt / hebbende van ge-
lijcken noch een ander Aende / by de punt van
het zuydtwesten.

Van 't Eplandt de la Mona af / tot het Ep-
landt de la Sahona toe / sult uwen cours doen
(wesende by daegh /) 3. w. aen / ende zijnde in-
der nacht w. ende w. ten 3. aen. Sult alhier
gheadvertteert wesen / dat den hoek Cabo del
engaño ghenaemt / (dat is: van 't bedrog /) al
even eens is als den hoek van Sahona, heb-
bende eenen ghecloven hievel op het opperste
van 't Epland / staende tusschen 't leeghste land
dat aende Zee-cant uytcomt. Tusschen Cabo
del engaño ende die Sahona, is ghelegen een
cleyn Eplandeken / ghenaemt de cleyn Santa
Catalyna, de reden waerom / datmen alhier
w. ten 3. aen loopt / is daerom dat de si-
do-
men naer den Inwijck toe trecken.

De teyckenen van 't Eplandt Sahona, zijn
dese / te weten / is een leegh Eplandt vol van
geboonten / so datmen van buypen af comen-
de de boomen eer in 't ghesicht heeft alst Ep-
landt, ende streckt o. n. o. ende w. 3. w. heeft
aende 3. ypde etlijke Rissen, die tot een half
mijl 't Zee waert in steken. Soo ghy by ghe-
valle in dese contreye quaemt van buypen af
af / ende dat ghy in 't ghesichte creeght van bo-
ven ober 't Eplandt heen / etlijke geberchten /
soo weet dat het zijn de gheberchten van Ni-
quica, welke ghy oock sult comen te sien / tuf-
schen groot Santa Catalyna, ende la Sahona
dooz; Dit Eplandt Sahona heeft aende west
ypde een Aende / van 8. ende 10. vadern diepte.
Om te seplen van Sahona af naer Santo Do-
mingos toe / (wesende drie mylen van Sahona
t' Zee waert /) sult uwen cours nemen n. w. en
noordwest ten westen aen; Van hier af tot
Santo

Waerschoot
winghe vooz
Eplandt van
S. Crus.

Gedaente vā
Eplandt de
S. Crus.

Cours van
S. Crus / nae
Puerto Ri-
quo.

Gedaente van
Cabo Roxo.

Besgelyker vā
Las Sierras
de S. Germa.

Maet wat
cours datmen
't Eplandt de
la Mona ver-
kenmen sal.

Gedaente vā
Eplandt Mo-
na ende Mo-
nica.

Cours van de
la Mona nae
't Eplandt
Sahona.

Gedaente van
Cabo del En-
gaño.

Gelegentheyt
van 't Epland
ghenaemt de
cleyn Santa
Catalyna.

Te yckenen en
gedaente van
het Eplandt
Sahona.

Plaets van
sommighe
Rissen.

Plaets waer
men 't gheberc-
te van Niquica
siet.

Besgelyker vā
rentende van
8. en 10. vade
diepten.
Cours van
Sahona nae
S. Domingo.

Santo Domingos toe / ist altemael een leegh landt / zijnde aen de Zee-cant van een afge- bicht landt / ende is het ghene dat alder ijer- ste vande Custe (van oost ende west) af steert.

De tepekenen van Santo Domingo zijn dese / te weten / so wanner datmen is n. w. ende 3. o. met de oude Nynen ober een / so ismen n. en 3. met de Kevier van Santo Domingo, sult comen te sien boven ober de voorszepde Kevier twee hiebelen / die hen verthoonen int schijn- sel / gelyck als Teten van vrouwen Borsten / als u dese hiebelen blyven in t n. ende n. ten w / soo zyt ghy te loefwaert vande Kevier / in boeghen dat ghy aen dese hiebelen ofte Tete sult moghen weten / of ghy daer voorsz of te loefwaert zyt; Aende ooster punt vande In- comste vande Kevier / staet een Cozentgien / welke dient vooz een Guarde ofte Baerke / vooz de Schepen die van huytenen af comen; Van dese voorszepde punt steert een verbor- ghen Clippe af / waer van u sult wachten / en- de moecht alsoo naer binnen toe loopen: maer en genaecht niet te seer Al Matadero, (dat is: de plaets daermen de Beesten doot:) want is daer ondiep; Wesende binnen de voorsz. ver- borghen Clippe / soo heeftmen daer 4. vadem diepten / sult alsoo uwen cours doen naer de sandt strandt (ghelegen aende oost 3pde) toe / u wachtende vande Clippen vande soztresse; Comende vande soztresse binnewaerts aen / so moecht ghy u anckers laten vallen / te we- ten / recht teghens ober de huyfinghe van den Admirael / te midde weghen vande Kevier / al waer de beste legh- plaets ende Keede is.

Van Santo Domingo af / (wesende 4. my- len t' Zeewaert) sult uwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten w. aen / tot dat ghy comt n. ende 3. niet het landt van Niquao' ober een. Om nu van hier af te loopen naer de Haven van Oquoa toe / so en wilt de Custe niet verlaten: maer sult daer dicht by heen loopen / varende met alle de seplen op die ghy voeren muecht / tot dat ghy de Kevier ghepasseert zyt: want soo ghy daer van aftraechten sonder de Pal- ma (een Bancke alsoo ghenaeint / daer het de Schepen setten) te nemen / so en muecht ghy het niet ankeren; Ende Kevier wesende sult wel vooz u sien / dat als ghy t set / u wel vast te binden en te vertuyen / met een ancker te la- dewaerts / ende een van ter Zeewaert / soo zyt ghy ghenoech versekert.

Seplende van dese Haven ende Bay van Oquoa af / sult daer 3. aen naer huytenen toe loopen / tot dat ghy de punt om ende 3. mylen t' Zeewaert aen zyt / soo sult ghy alsdan uwen cours doen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen / waer- mede sult comen verkenen een Eplandt de la Beata ghenaeint / (dat is: vande Godtseli- ghe ghesepdt) / welke is een leegh Eplandt / streckende oost ende west; twee mylen west- waerder aen van dese Beata af / leydt een Ep- landeken ofte Clippe / ghenaeint Altobello, (het welke hem inder nacht in t schijn sel ver- thoont ghelyck een Schip; Als ghy de Beata ende Altobello voorsz zyt / soo sult ghy west ende west ten noorden aen loopen / naer den hoek Cabo de Tubaron toe / (dat is: van de Dape ghesepdt) / In desen Inwijck blyven u 3. ofte 4. Eplandekens ofte Gubtsen / die men noet Los Frayles, dat is: de Monicken; Meer- me by de Cabo de Tubaron comt / so heeftme eenen Inwijck / inde welke is gheleghen een Eplandeken / Yabaque gheheten / welke heeft noch meer andere Clippen ende Riffen

om hem ligghe / zijnde van een buyle gront; boven ober dit Eplandeken heen / sietmen et- lijcke gheberchten / die ghenaeint zijn / Las Sierras de doña Maria, anders Las Sierras de Sabana ghesepdt; Als ghy met de lenghte van Yabaque ober een zyt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen; De Cabo de Tubaron is van eenen swert- schynende hievel / zijnde aen de Zee-cant af ghecloben / hebbende boven op sommighe witte plaetsen ghelyck als water Beerken / binnen desen hoek ofte Cabo / is ge- legghen een Kevier van versch water / al waer- men Kiesel- steenen vooz Ballast vint / gelyck als inde Kevier van Minijcka; Van hier af naer den hoek Cabo de Crus toe / sult uwen cours nemen n. w. aen / tot dat ghy vooz by t Eplandt van Nabassa zyt / daer aende n. 3pde voorsz loopende / ende soo u by ghevalle de stroomen quamen te dypen aende zuydpde / soo sult daer op verbaert wesen / (dat soo ghy in een groot Schip waert) u te houden een goet stuch weeghs naer het n. w. daer van af / om te schouwen de droochten / die vande punt (A punta de Morante,) af steken / ende strec- ken tusschen dese punt ende Nabassa, en men heeft daer op sommighe plaetsen ober de vier vadem diepten / ende aende eyn den van dien machinen loopen van op de 15. tot 20. vad- dem toe.

Nabassa is een ront ende leegh Eplandt / zijnde ober al black en effen aen de Zee-cant / van een afgehbicht landt / loopende aende n. 3pde voorsz dit Eplandt heen / sult uwen cours doen n. w. ende n. w. ten w. aen. Soo ghy be- geert te loopen langhs de Cabo de Crus hee / soo weet dat het eenen uytstekenden hoek is / die hem verthoont (alsmen daer ijerter Zee op aen comt) / ghelyck oft 3p boven op vol ghe- boomten front: maer is te landwaert in. Men de oost 3pde van desen hoek / is gheleghen de Haven van Cabo de Crus.

Om nu te loopen naer t Eplandt de Pinos ghenaeint / soo sult ghy w. n. w. aen loopen / waermede tselfde Eplandt sult comen te ver- kennen; Dit Eplandt de Pinos is van een leegh landt vol gheboomten / soo datmen (van huytenen ijerter Zee af comende) de boomen eer- alst Epland come te sien / streckat oost en west / heeft te midde wege drie hiebelen staen / waer van de middelste de grootste is.

Van dit Eplandt de Pinos af / naer de Ca- bo de Corrientes toe / sult w. n. w. aen loo- pen / met welke cours ghy die sult comen te sien / desen hoek is aende Zee-cant van een af- ghehbicht land / hebbende boven op sommighe gheboomte van Palm-boomen staen; en aen- de west 3pde heeft het een sant strandt / alwaer een Keede is om te moghen ligghe; boven op dese Cabo de Corrientes staet eenen top / die boven alle andere hoecken uytsteert; Als ghy alhier naer huytenen toe loopt / soo sult ghy in t land recht vooz u ijer comen te sien / een Rack van versch water / alwaer ghy u noodich we- sende / naer uwen wille voorsz muecht. Om van hier af te seplen naer de Cabo de Sant Anton toe / (wesende twee ofte drie mylen te Zeewaert) sult w. n. w. aen loopen; Van t Epland de Pinos af / naer Cabo de Sant An- ton toe / heeftmen twee groote Inwijcken / te weten / den eenen gheleghen van t Eplandt de Pinos af / naer de Cabo de Corrientes toe; en d'ander van de Cabo de Corrientes af / tot de Cabo de Sant Anton toe; Meer datmen comt by den hoek Cabo de Corrientes, so heeftme een punt

Gedaete van C. de Tubaron.

Plaets van een Kevier vā versch water.

Cours nae C. de Crus.

Cours om te schouwen de droochten vā A punta de Morante. Diepten by A punta de Morante.

Gedaete van Eplandt Nabassa.

Gedaete van C. de Crus.

Weselijck vā de Haven van Sante Crus.

Gedaete van Eplandt de Pinos.

Cours van t Eplandt de Pinos nae C. de Corrientes.

Gedaete van Cabo de Corrientes.

Plaets vā een Rie by C. de Corrientes.

Cours van C. de Corrientes nae C. de S. Anton.

Gelegentheit van 2. groote Inwijcken.

Kenterkenen en gedaenten van S. Domingo.

Tepekenen als men te loefwaert vande Kevier van Santo Domingo is.

Gelegentheit van een Cozentgien.

Weselijck vā een verborghen Clippe.

Waeschou- winge vooz Al Matadero.

Weselijck vā vooz de Clip- pen vande soztresse.

Beschryvinge van Courlen van S. Domingo nae de Keviere ende Bay van Oquoa.

Cours om het Eplandt de la Beata te ver- kennen.

Gedaete van Beata ende Altobello.

Cours nae C. de Tubaron.

Plaets en ge- legentheit vā Los Frayles.

Gelegentheit vā een Inwijck by t Eplandt Yabaque.

Besgelyker bā
Punta de
Guaniguanico.

Gedaete van
Cabo de S.
Anton.
Plaets van ee
drooghte by
S. Anton.

Cours van C.
de S. Anton
na nieu spaen
gien.

Wat gront
darmen op 24
graden vint.

Wat wat
cours datmē
n. en 3. met
Eplandt la
Bermeja loo-
pen sal.

Op wat
hoochte dat
men Torre
blanca te sien
comt.
Bemanninge
vande Kevier
van Pieter
van Paulus.

Cours nae de
velden van
Almeria.

Kentepcken aē
de gront als
men o. en w.
met de Kevier
van Almeria
is.

Gedaente bāt
geberchte van
Papalo.

Plaets vālas
Sierras de
Calaguote.

Diepte 3. myl-
len vānt land
van n. punta
Villa Riza.

Hoochte vāde
Kevier van
Pieter en
Paulus.
Besgelyker bā
Los Campos
d'Almeria.

een punt genaemt La punta de Guaniguanico, en sult boven over't landt heen te lande waerts in/ comen te sien sommige geberchte/ die mē noemt Las Sierras Guaniguanico; de C. de Sant Anton, is eenē lagē hoek vol geboomten / hebbende boven op sommige wildernisse/ heeft sant stranden/ en steect van hen af een Banche ofte drooghte/ tot ontrent vier mylen weeghs noozdtwestwaert aen.

Septende van dese C. de Sant Anton af/ nae nieu Spaengien toe/ te weten/ inden tijdt vande Winter/ (dat is : van Augustus af tot Martius toe/ so sult ghy uwen cours nemen buyten d' Eplandē en Clippē (Las Alaclanes genaemt) om w. n. w. aen/ met dese cours sult ghy comen (60. ofte 70. mylen geseylt hebbēde) gront te nemē/ welke sal wesen vā Wiscyaes ofte grof sandt/ dit sult ghy aldus vinden tot op de hoochte van 24. graden; So ghy by geballe quaet grōt te nemē/ op minder vā 40. vadē/ septende op de vooz3. cours/ so sult ghy u houdē op de cours van n. w. en n. w. ten w. en so wāneer dat ghy hier mede weder begint te multipliceren/ en op meer diepten comt/ so sult ghy weder op u eerste course van't n. w. keert/ en so wāneer dat ghy de gront begint te vertiefen/ so sult ghy ontrent 20. mylen w. aen loopen / waer mede sult comen te blyven n. en 3. met het Epland Bermeja (dat is: troo- de Epland gheseyt) ober een; Van daer af sult 3. w. aen seplen/ tot op de hoochte van 20. graden/ en so ghy't landt niet en saecht/ sult w. aē loopen; want in dese tijt en ist niet goet benēde de vooz3. hoochte te loopē; Op dese hoochte en cours sult comē te siē/ La Torre blanca, (dat is: den wittē Toorn/) en so ghy by geballe quaemt te verkennen de Kevier van San Pedro, en San Paulo, so weet datmen boven ober dese Kevier / sommige groene gebergh- ten heeft: maer metste hoogh.

So ghy vont de diepten van 35. vadē met harde modder gront/ hebbende op sommige plaetsen schulphens / soo sult ghy van daer af uwen cours doen 3. en 3. ten o. aen/ tot dat ghy comt met de velden van Almeria ober een/ so ghy quaet vā upter Zee af/ sult benēde gront soecken/ en bindende 30. ofte 40. vadē/ by wpylen swarte modder / so zijt ghy met de Kevier van Almeria o. en w. ober een/ tot ontrent 7. mylen van land/ en so ghy quaemt te siē nae't 3. w. de geberchte / gheenaemt Las Sierras del Papalo, en dat de selfde d' re vooz d' ander fra- kē/ so zijt ghy daer n. o. en 3. w. van af; Vā hier af sult uwen cours 3. en 3. ten w. aē doē/ waer mede u de geberchte van Papalo sullē begin- nen te openen/ welke u sullen maken 2. ronde geberchte; Sult van gelijcken terstont comen te siē Las Sierras de Calaguote, 'welcke zijn sommige rosachtighe berchshens; dese reghel gheberghen comt aende Zee- cant upt.

So ghy begeert gront te nemē byde hoek ofte punt van Villa Rica, (dat is de rijke stede geseyt) so weet dat ghy sult vādē/ 3. mylen van't lād af/ 80. en 90. vadē diepte/ met mod- der gront. De Kevier van San Pedro en San Paulo, is gelegē op de hoochte van 21. gradē/ en Los Campos d' Almeria, dat zijn de veldē vā Almeria, op 20. gradē/ Villa Rica la vieja, (dat is: out Villa Rica, ofte rijke Stede) lept op 19 3/4 graden; Villa Rica la vieja, zijn som- mige geberchte/ waer van het een eynde aēde Zee- cant upt comt; dese geberchte en zijn niet seer hoogh/ maken veel openē ofte scheptels/ (gelijck als de geberchten van Abano, diemen

noemt d' Orgelen/ strecken n. en 3. So ghy by geballe van upter Zee aen quaemt / en saecht de geberchten van Villa Rica, so sult ghyse comen te kennē/ daer aen datse n. en 3. heē strecken/ en de geberchte van San Martijn, streckt o. en w. moechte noch aen een ander dinck kennen/ te weten/ dat so ghy w. aen liept/ daer dicht by comende/ so sullense u lager schynē te wesen als die van San Martijn, die hooger en grover zijn als men daer aen de Zee- cant by comt; Sult oock by Villa Rica (3. mylē t' Zee waert daer van af wesende/) grondt hebben/ 'welcke ghy by San Martijn niet hebbē sult/ alwaert dat ghy daer maer een half myl af waert / eynlijcken al ist schoon datmen geen kennisse van landt en heeft/ so sult ghy't selfde comen verkennen aende vooz3. tepckenē; Te lypwaert van Villa Rica is gelegen een Clippe genaemt N. Bernardes, welke is int fatsoen ghelijck als een Broot Supckers; Van Villa Rica la vieja, ofte out Villa Rica af/ naer San Ioan de Luz toe/ sult uwen cours nemen 3. en 3. ten o. aē/ en sult van onder de 30. vadē naert landt toe/ de gront vinden van Wiscyaes/ en op sommige plaetsen steē gront; Byde Kevier van Vera crus, sult ghy sant grondt hebben/ ende op plaetsen modder.

So ghy buyten waert / so weet datmē van San Cristoffel af/ tot San Ioan de Luz toe/ al temael daer langhs heen sant- stranden heeft; wesende o. en w. met den hoek genaēt Punta Gorda, (dat is : de vette ofte grove punt gheseyt) soo zijt ghy n. en 3. mettet Eplandt van San Ioan de Luz ober een/ en wesende n. o. en 3. w. mettet Eplandt van onder de 40. vadē diepten naer't landt toe/ so sult ghy daer ridsighe grondt hebben/ ende op plaetsen Wiscyaes/ ende vande 40. vadēmen buytenwaerts witte modder gront.

So ghy quaemt van upter Zee af/ ende be- geerden te wetē of ghy o. en w. mettet Eplād ober een zijt/ so sult ghy merken eenē hoogh- achtigen hiebel/ die vande geberchte van Ve- ra crus af steect/ als ghy met desen hiebel o. en w. ober een zijt/ so zijt ghy van gelijcken o. en w. mettet Eplandt/ moecht oock weten/ dat soo wāneer u het gheberchte van Sierra Nevada (dat is : de bestreuden Bergh) w. en w. ten 3. van u af lept/ so zijt ghy van ghelij- ken o. en w. mettet vooz3. Eplandt ober een; Sult terstont comen te sien de punt van An- ton Niquardo genaemt/ als oock Mendano Montuoso, (ofte de hoochachtighen hiebel boven verhaelt/) sult van gelijcken comen te sien den Oever vande Zee van Medellin, en- de aende 3pde van't n. w. den hoek van Pun- ta Gorda; So ghy by ghevalle begheerden te wesen (mette noozde windē) in dese Haven/ so loopt op 18. en 20. vadē diepte/ waer mede sult comen dooz het Canael van te loefwaert/ ghenakende het Wolwerk / doch u daer van wachtende/ sult setten aende loef 3pde/ want heeft te lypwaert weynich diepten.

So ghy sheept vādē hoek Cabo de Sant Anton af/ inden tijt vande Sommer/ naer nieu Spaengien toe / so sult ghy uwen cours doen ontrent 20. ofte 30. mylen west aen/ waer mede sult grondt vinden op de diepten van 80. vadēmen / wesende de grondt van Wiscyaes; Van hier af sult west ende west ten 3ynden aen loopen/ tot op dertigh vadēmen / ende vande dertigh vadēmen af west aen / tot op de 20. vadē / op welke cours ghy u in dese contreye houden sult / ende comende op meer diepten/ sult w.

Kentepckenē
vādē geberchte
ten van Villa
Riza.
Besgelyker bā
S. Martijn.

Gedaente efi
plaets van de
Clip B. Bernar-
des.

Dijpte ontrent
Villa Riza la
vieja.

Gedaete vādē
gront by Vera
crus.

Hoe datmen
met S. Jaon
de Luz is/ als
men o. en w.
met n. punta
Gorda is.

Kentepcken
alsmen wetent
wil ofmen o.
en w. met het
Eplandt is.

Wāneer dat
n. w. en w. te
3. met het cp-
landt is.
Plaets waer
men te sien
comt de punt
vā Anton/ etc.

Op wat diep-
ten datmē in
de Haven looz
pen sal.

Cours vā C.
de Sā Anton
naer nieu
Spaengien.

Wat diepten
datmē 30.
mylen van S.
Anton vint.

Cours om
door de Eys-
landen Isla
desconocida
ende Isla
d'Atena.

Daer datme
Las Sierras
de S. Martij
tijn comt te
kennen.

Cours vande
Kebier van
Medellijn te
kennen.

Plaets van
Isla blanca/
Isla Rio rif-
fias/en Isla
de San Jan
de Luz.

Gedaente vande
land van Rio
Varado/ tot
Rio de Vera
Crus.

sult w. ende w. ten 3. aen loopen / waer mede weder op de vorighe diepten sult comen/ met dese cours sult comen te passeren door de Eyslanden van Isla desconocida, ende Isla d'Arena, dat is: het onbekende Eyslandt / ende het sandighe Eyslandt ghesepdt; Van't Eyslandt La desconocida af/naer het Eyslandt d'Arena toe/w. ende w. ten 3. aen/sult comen te verken- nen 't gheberghte las Sierras de San Martijn, welke zijn twee hooghe bergen/makende int midden een groot open ofte scheytsel. Sepende van dese gheberghen af/sult west aen loopen / met welke cours sult comen te verken- nen de Steen-rootse/ 'twelcke eenen gheclove bergh is; Van dese ghecloven bergh af/sult n. w. ende n. w. ten w. aen loopen / waer mede sult comen te sien de Kebier van Medellijn, 'twelcke een laegh landt is / ende wat meer te loefwaert/ is ghelegen het Eyslandt genaemt Isla blanca, ofte het witte Eyslandt/ als oock het Eyslandt Rio riffias, welke Eyslandt hem van verbe verthoont ghelijck als een seplent Schip; Sult terstont het Eyslandt van San Ioan de Luz in't ghesicht cryghen; Sult weten datmen vande Kebier ghenamt Rio Varado af/tot de Kebier van Vera crus toe/gat gheen hoogh land en heeft/ van alleenlyck eenen swart schynende berch/ ghelegen boven de voozsepde Haven/etc.

Dat 65. Capittel.

Om te seylen van het Eylandt La Deseada af, naer het Eylandt van Porto Rico toe, door't Canael ghenamt De passagie.

Coursen van La
Deseada nae
Puerto Rico.

Gedaente
van d'Eyslandt
d'Estacio.

Diepten by de
Eyslanden
d'Estacio.

Cours nae de
Eyslanden Las
Virgines.

Wat eyslandt
darmen vande
Virgines
recht in't ghe-
sicht sight

Gedaente van
Isla de Vir-
gines.

Plaets van
een groote
Clippe.

Kentepcken van
dese Clippe.

Sepende van't Eyslandt la Deseada af/naer't Eyslandt Puerto Rico, (dat is: de rijcke Haven gesept) willende loopē door't Canael de Passagie genaemt/ (dat is de doortocht gesept) so sult ghy u beste doen om te loopen tusschen d'Eyslanden van Moncerratte, en Redonda door/ ofte te loefwaert/dat is tusschen t'Eyslandt San Cristofel, en d'Eyslanden d'Estacio door; Van daer af sult uwen cours nemen n. w. aen/ende een wepnich meer te loefwaert naer d'Eyslanden d'Estacio toe/ 'twelcke zijn 2. Eyslandkens/ d'een wat grooter als d'ander/hen by na verthoonende ghelijck als twee brooden; So ghy daer by comt/ sulter de diepten vinden van 10. 12. tot 25. badem toe / op de wepnich diepten bande 10. 12. badem naer landt toe/heeftme wit sant op de gront; ende op de 25. badem ist swart sant; Om te seplen van dese Banche af/nae d'Eyslanden las Virgines toe/ (dat zijn de Maechden gesept) sult uwen cours n. w. aen doen: (want de stroomen trecken alhier nae't 3. w. toe) om te schouwen Santa Crus, welke strect bynaest n. w. en 3. o. Sult wetē dat so wanneer ghy in't gesicht bande Virgines tot/ dat het eerste 't grootste is/ waerom genaemt wort La Virge gorda, ofte de vette Maecht/ en terstont comen d'ander verbolghens daer aen/ zijn lanckwerpent/ en hievelachtige Eyslanden/strecken o. en w. en steken door de anderen/hebbende sommige Clippen en kaudsen daer by heen ligghe.

Loopende aende supdtzypde/ sult te midde wegen van dien/ een groote Clippe sien/ ghelegen twee mylen ter Zee waert in; Dese Clippe heeft tot een kentepcken een graeuachtige co- luer/ en behalven dese so liggheender noch veel meer ander Clippen; Om nu te weten wan- neer dat ghy inde Passagie zijt/ loopende nae

Porto Rico daer langhs heen/ als ghesepd is/ so weet dat ghy sult comen te sien sommige witte Clippen/die hen van verbe verthoonen ghelijck als een seplent Schip; de witticheyt van dese Clippen comt hen van de Vogelen dreck.

So wanneer ghy dese comt te verkenne/so sult ghy daer recht op aen loopē/ en begeeren de te loopen door de Passagie/sult uwe cours doen tusschen dese Eyslanden / en d'Eyslanden Las Virgines door; als ghy daer by comt/soo sult ghy u. w. aen loopen/ naer een cleyn Eyslandt toe/ 'twelcke twee mylen vooztaen leyt/ genaemt Isla verde, dat is: 't groene Eysland.

Comende met dit Eyslandt over een/so zijt ghy upt de Passagie/ ofte bupten t'Canael/ al- daer wesende/ sult terstont comen te sien 't land van't Eyslandt del Puerto Rico, den eersten hoek van dien/ genaemt La punta do Loquillo, leyt mettet Eysland Isla verde oost en west; Soo't by gevalle gebuerde/ als dat ghy by de vooz3. Clippe zijt/dat u de wint scherpte/ende dat ghy daer niet te loefwaert vooz; by en moecht / soo sult ghy daer aende Lp vooz by loopen: want is oock een goet Canael van 18. tot 20. badem diepten/ met sant en Wisc- aes op de gront; dit is te verstaen tot een myl weeghs te lypwaert daer van af; Om te weten wanneer datmen bupten t'Canael is/ (op dese cours) so moet u dese Clippe blyven in't 3. o. van u af/wesende op de diepte van 30. badē/ met wit sant op de gront; Sult dan terstont (als gesept is) uwen cours doen op't Eyslandt van Isla verde aen / loopende by de punt van Loquillo, langhs 't landt van Puerto Rico heen/w. n. w. aen/en so ghy begeerden te we- sen in de Haven van Puerto Rico, ende dat u dunt dat ghy daer dien dagh niet en moecht aen comen/so sulter overstaegh/ ofte op de Lp inde Zee houden dypven/ soo dat de punt van Loquillo 3. o. van u af blyft / en van de mid- dernacht vooztaen / sult uwen cours verbol- gen / om dies willen dat de stroomen naer het 3. o. toe trecken; De merckteckenē diemē al- hier heeft/ zijn dese/ te weten/ over de Habē van Puerto Rico, staet een Clupsenaers Cappel- leken / op een hoogh Berghken/ welck men noemt Santa Barbara, en verthoont hem int schynsel ghelijck als een witte vlacke op den bergh/ en comende langhs de selfde heen / sult comen te sien het Clooster ofte Convent van Santo Domingos, welke mach liggē ontrēt eē quartier myls van dees Clupsenaers Cap- pelleken af/sult alsdan terstont den berch sie/ die hem verthoont ghelijck als een geclove Eys- land; dit zijn de rechte kentepckenē van dese Haven/ en om daer in te loopen/ sult de berch genaken/doch nietste nae/ om te schouwe een ondiepte die binnen den selfde bergh leyt/ sult daer naer al wat ghy moecht aenloeben/ tot dat ghy comt daerment anckert / 'twelcke is recht teghens over de hupsen die aen de ooster- zypde bande Haven staen/ etc.

Dat 66. Capittel.

De gronden ende diepten by de Custe ende contreyen van nieu Spaengien.

By d'Eyslanden genaemt die Alaclanes, (gelegen tusschē t'Eyslandt Cuba, en de Custe van nieu Spaengien/ teges over de hoeck/ genaemt Punta de Sant An- ton,) heeftmen de gront van Wisc- aes.

By het Eyslandt Isla de Robos, modder ende Zee- fleckskens op de gront.

By de

Kentepckenē
afsinen inde
Passagie is.

Cours om
door de Pass-
sagie te loopē.

Plaets van
Isla verde.

Wanneer dat
men upt de
Passagie is.

De 2 punts
de Loquillo
met Isla ver-
de leyt.

Kentepckenē
om te weten
wanneer dat
men door't
Canael is.

Coursen nae
de Haven van
Puerto Rico.

Kentepckenē
bande Haven
van Puerto
Rico.

Cours om in
de Haven van
Puerto Rico
te loopen.

Gedaente van
de gront by de
Eyslanden las
Virgines/ etc.

Gedaente vande
gront by Isla
de Robos.

Oock de Re-
bier van Sant
Pedro, etc.

By de Revier van San Pedro, ende San
Paulo, vande 40. vadem naer het landt toe/
schulphens op de gront.

Gedaente van
de gront byde
Velden van
Almeria.

By de velden ofte pleynen van Almeria,
los llanos de Almeria, ghenaeint / op 40. va-
dem sant gront / en van daer af buytwaerts /
kinckhozentgiens ende Wifch-aes.

Diepte en
ghedaente
vande gront
by Villa Rica,
en de Tortu-
gas, ofte
Schilt-pad-
den.

By Villa Rica, (ofte rijke Stede) op 16.
vadem modder gront.

Oost ende west met de Clippien en droogh-
ten / de Tortugas, ofte Schilt-padden ghe-
naemt / wit sant; n. o. ende 3. w. met de selfde
Tortugas, kinckhozentgiens en roode schulph-
kens; n. ende 3. met de selfde Tortugas, swart
sant; noch oost daer van af / rudfighe gront.

Diepte van de
gront by Rio
Panuco.

By de Revier van Panuco, van de 40. va-
dem buytwaerts / wit ende root sant / ende
naer t landt toe modder gront.

Diepte ende
gront by Rio
Hermoso / en
de Rio de
Palmas.

By de Revier genaemt Rio Hermoso, of-
te de schoone Revier / vande 30. vadem / naer t
landt toe / wit sandt / ende buytwaerts naer
de Zee toe / modder gront, byde Revier ghe-
naemt Rio de Palmas, e de Monrañas, (dat
is: de Revier vande Palmen / ende gheberg-
ten gheseyt) heeft men vande 40. vadem naer t
landt toe / sant; maer nietste wit / ende buyt-
waerts modder met graeu sandt vermenght.

Dat 67. Capittel.

De Courfen ende rechte kennisse vade Na-
vigatie, ende vaert vanden hoeck genaet
Cabo de Lopo Goncalves af, tot de Re-
vier van Congo en Angola zuydwaerts
aen, aende cülte van Guinea ende Aethio-
pien, met alle de streckinghe ende ghele-
ghenthey van dien.

Hoochte van
Cabo de Lopo
Goncalves.

Splende vande hoeck genaemt Cabo
de Lopo Goncalves af / welke is ge-
legd op de hoochte van ee graed rupin/
aende 3. 3pde van de Linea Equino-

Gedaente van
de Cüste van
Guinea.

Axiel, aede Cüste van Guinea, ofte Aethiopia,
so weet dat dese Cüste van daer af voortaan/
streckende is n. w. en 3. o. zijnde van ee black
lanckwerpent landt; men heeft vande diep-
ten van 10. oft 9. vadem af / naer t landt toe/
altmael een gront gelijc het sant vade Sant-
loopers / te weten / over alle dese contreye / upt
gesondert by de hoeck genaemt Cabo de Ca-
terina, heeft men grof sandt / ende streutgiens
op de gront.

Gedaente van
de gront by
S. Caterina.

So ghy aen dese custe / in dese navigatie ee-
nich voordeel wilt doen / soo moet ghy t alle
nacht anchoren / tot dat u de Terreinhas (dat
zijn de winden die van over t landt af waepen)
by comen / doende alsoo ulven cours tot dat de
Viracoins, (dat zijn de winden die van upter
Zee waepen) aen comen / om alsoo weder naer t
landt toe te loopen / tot dattet stil wort / ofte dat
ghy comt op de 10. vade diepten / soo moecht
ghy t setten tot een ander conjunctie van t op
comen vade ladt winden / diene aldus dagelijc
heeft op zynen tijt / als gesept is. So de stros-
men alhier merre wint courseerde / soo mach-
ment altijt vande eenen boech op den ander
wenden / hen te lphwaert houdende / als boven;
de Conjunctie dat de stroomen met de winden
loopen / is niet een nieuwe Waen / te weten /
2. dagē voor ofte na / en drie dagē eer zy vol is.
Soo t u gebuerde te loopen vande eenē boegh
op den ander / so sult u in sulcker voegē regu-
leren / dat ghy altoos des mogens by de Cu-
ste zijt / om te ghenieten de winden die alsdan
van over het landt af comen.

Regel om int
seplen langhs
dees Cüst
voordeel te
doen.

Tijt waerent
Conjunctie is
dat de winden
ende stroomen
gelijc loopen.

De kenteijcken van dattet lanckwerpēt
landt is / zijn dese / heeft etliche grove hubele /
diemen noemt As Serras do Santo Espirito,
(dat is: tgeberchte vanden heyligen Gheest
gesept) en wat voorder aen heeft men noch 2.
ander hubele / welke seer wel te kennē zijn /
op dese contreye heeft men modder gront; Wat
voorder aen / sult ghy sien eenē hoogē bergh / te
weten / binnen indē inwijch / diemen heet Pal-
mella; want heeft eygentijck de gelykenisse
van Palmela, gelegē tussche Lisbonen en Se-
tuval; van gelyckē sult ghy comen te siē / wat
voorder aen indē selfde inwijck ee ladt / welke
ke street n. en 3. gelijc als men der lanck loopt /
heeft dichte by de strant eenen groven vlacken
hubele / welckē heet Cascays, om dattet eenē-
ge gelykenisse heeft met Cascays, by Lisbonē.

Kenteijcken
van t langhe
werpent
landt.

Plaets van
den hooghen
Bergh Palm-
mella.

Besgelyc by
de Cascays.

Waerchou-
winge voor t
opwinnen van
d'anchors.

Orsaeer waer
om het Schip
qualijck upt
loopen kan.

Waer datme
d'anchors upt
sal laten vallen

Diepte in de
Revier van
Congo.

Sult gheadverteert wesen / dat al eer ghy t
ancker (in dese contreye) op wint / de seplen te
laten vallen / om te sien oft het schip can upt
trecke / en soo t niet upt en trett / so blijft liggē
tot dat de Viracon van typer Zee comt: wat
in dese contreye sa loopē de stroomē seer crach-
tich / van upt de Revier van Congo, na buy-
tenē toe / door welke oorzake het Schip qua-
lijck can upt trecken.

Als ghy so verdet comt / als de plaets genaet
A Palmeirinha, (dat is: t Bosken van Palm-
boomen gesept) so weest gewaerschout u beste
ancker te laten vallen: want de gronden van
desen diwers wech zijn van moerwe modder /
door welke oorzake d'anchors daer qualijck
in waten willen / sibberen veeltijds upt.

So wanneer dat ghy zijt indē Revier van
Congo, wesende op de diepten van 30. en 40.
vadem / so sult ghy de gront comen te verliezen /
sult alsdan de Sant- looper doe om keere / en
als die verlopen is / soo werptet loot upt / sod
sult ghy u terstont op 10. en 12. vade diepten
binden / te weten / aen d'ander 3pde vande Re-
vier Congo, sulter tot op een steenwoy naer
ofte minder by hee loopē / en de beste cours is /
dicht by t land heen / wat en sout anders indē
Revier niet mogē comen / door t groot gelwelt
vande stroomē / daerindē veel inceptens door
heeft: want zijn de grootste ende crachtichste
stroomē / diene op genige plaetsē diergelijckē
vint / comen tot over de 12. mple t Zee waert in.

Beschrybinge
vande beste
cours om indē
de Revier te
loopen.

Splende van Congo af naer Angola toe /
op de selfde manier als vooren gesept is / en co-
mēde op 35. mple / luttel min ofte meer voort-
aen / sult comen te sien eenen hoogen bergh / by
welcken bergh is gelegē een Eplandt / genaet
A Ilha de Loanda; maer so ghy niet seer dicht
by t landt en zijt / en sult het Eplandt niet siē:
want is seer laegh ende black.

Gelegenthey
van t Ilha
de Loanda.

Soo t gebuerde dat ghy by t landt quaemt
op de hoochte van 6. 7. graden / so sult ghy co-
men aende mont vade Revier van Congo, en
sulter 10. mple t Zee waert af / veel teyckentē
van sien / te weten / de groote stroomen / dicke
rieden / trupderen / met veel van t Sassee / en
so ghy by t landt quaemt / op de hoochten van
7. en 7 1/2. graden / soo sult ghy over al een black
landt met gheboomten sien; Sult op dese con-
trepe op de diepten van 18. en 20. vadem / over
al goede gront binden / te weten / vande 2. tot
2 1/2. mijl van t landt af / men heeft alhier aen-
den oecher vande Zee / witte Dypnen / die hen
in t schijnfel verthoonen gelijck als sant strā-
den / en de gront daer dicht by is van sant met
steentgiens ghemenght / dit is te verstaen van
de 7. tot op de 8. graden.

Op wat
hoochte dat
men aen de
Revier van
Congo comt

Gedaente van
landt als men
op 7. en 7. een
half gradē is.

Plaets van
sommige wiss-
te Dypnen.

Sult weten dattet landt vande vyf gradē /
LI 2 3pde.

Gedahte van de gront op 3. graden.

Goe schoone Euyten van 7. tot 8. grad.

Op wat hoochte was seer Serras lept.

Hoochte vāde Cabo de S. Vincente.

Kensteekend van de selbe Cabo/als men op 9. graden is.

Gelegentheyt vā de Monte Pasqual.

Gedahte van landt zuyden of liggēde, &c.

zuydwaerts aen/altmael hoochachtigh is/ zynde de gront daer by over al van modder/ ende men heeft een myl vā af/ de diepten van 30. ende 35. vādē goede grōndt/ zynde over al een schoone Custe/ sonder dat men der vet heeft te vreesen/ dan dat men vooz dōghen siet/ twelcke is te verstaen vāde 7. tot de 9. graden / ende belanghende het landt vāde 8. graden zuydwaerts aen/ is seer hooch. Soo ghy quaemt vā upter Zee nāer t landt toe/ op de hoochte vā 7 1/2 graden/ soo sult ghy comen te sien seven berge ofte hūebelē/ (welcke strecken n. w. ende s. o.) ghenāemt As seer Serras; dat is: de seven Berghen.

Soo ghy by t landt quaemt op de hoochte vā 8 1/2 graden/ soo sult ghy comen te sien een hoech landt/ liggēde oostwaert vā u af; Wefen hoec heeft de gelijckenis inde verthooringe vāde Cabo de San Vincente, gelegen aende Custe vā Spaengien; Comende by t landt op de hoochte vā 9. graden schaers/ so siet nāer t n. ofte n. o/ soo sult ghy de vooz/3. hoek sien; heeft onder aen so minighe witte Dupnē liggē/ die wat meer t Zee waert upt steken/ en dorst daerom niet vreesen: want is daer over al schoon/ daerom inoecht het landt by ghenoech genaken/ om dat te verkelken.

Wefende op de vooz/9de hoochte vāde 9. graden schaers/ so sult ghy oostwaert aen/ te landtwaert in/ comen te sien een ronden berch diemen heet Monte Pasqual; Als u de bovengesepde hoek blyvende is in t n. o. so sal hem tander land strecken nāer t z. w. welke is het upterste landt/ gelegen by t landt vā Loanda; het land dat ghelegen is zuyden vā u af/ is een grof dick landt/ hebbende beneden aende voer so minighe rodde en witte Dupnē/ met etliche cleynē boomen boven op/ welke hen in t schynsel verthoone gelijck als Wyghboomen vā Algarven in Spaengien.

Om nu te loopen binnen dit Eplandt vā Loanda; soo sult ghy uwen cours doen recht op t landt (dat 3. vā u af leyd) aen/ comter by dicht by/ tot op een half myl nāer/ al hier wefende/ soo sult ghy zuydwestwaert aen het Eplandt comen te ontdecken/ het welcke seer vlack ende vā wit sant is/ waerom men dat seer qualijck sien can/ vā als men daer dicht by is/ dit is de Haven vā Angola.

Dit Eplandt vā Loanda. heeft de gelijckenis vā een Eplandt/ ghenāemt A Ilha das Carijs; ghelegen aen de Cabo de Santa Maria; in t landt vā Algarven aende Custe vā Spaengien/ is vā de selfde vlackte/ doch is langher: want heeft 7. mylen inde lenghte; Om nu binnen dit Eplandt te loopen/ so sult uwen cours doen op de punt vā het noozde/ oosten aen; daer wel dicht by comende/ tot op een steentwerp nāer/ en hebt daer gants niet te vreesen: want hebt alhier de diepten vā 15. vādē/ en is daer binnen over al seer schoon/ dit is de Zee vāde 3de vā t Eplandt/ te weten/ wel dicht daer by/ men heeft vā dit Eplandt af/ tot het vaste landt toe/ niet meer als een vierendeel myls/ en men en can d' incomste niet ontdekken/ vooz al eer dat men daer by is/ ende soo daer eenighe Schepen inde Haven liggē/ sult se comen te sien/ al eer dat ghy t Eplandt kōnt onder scheyden ofte kenen/ ende schijnt inde verthooringhe ghelijck ofte het boomen waren die op het landt staen.

De upterste punt ofte eynde vā de noozd/ oost/3de vā dit Epland/ is gelegē op de hoochte vā 9. graden juyst/ daerom en laet u vā de Pas/ rāerten niet verabuseren: want sommige hebbēse vā op 9. graden/ en ander op 9 1/2. graden/ daerom en betrou u niet vā op de gheen diese op 9. graden hebben/ te weten/ het eynde vā het noozde/ oosten vā het vooz/ sepe Eplandt/ etc.

Cours om in Loanda te loopen.

Wofaer wart om dat men Loanda quaerlijcken sien ca.

Gedahte van Eplandt Loanda.

Diepten om trent het Eplandt Loanda.

Wat gedahte de Schepen vā haer gheben inde Zee/ die inde Haven liggē.

Hoochte vāde eynde aende noozd/ oost/3de.

Hier naer volghen de graden ende hoochten vā alle de principale Havens/Revierē/ hoeken/ Eplanden / ende plaetsen vā de Navigatie der Portugesen ende Spaengiaerden/ ende de landen by den selfden ontdeckt/ ende eensdels bewoont/ alles met huere rechte nāmen ende toenamen/ gelijck als 3p vā de selfde ghenēmit ende in huere Was ende Zee- taerten afgheteykent zyn/ etc.

Inden eersten, vā den uystersten hoek vā Portugael af, ghenāemt Cabo de Finisterra, vervolgens de Custe vā Portugael, Spaengien, ende Barbariē; tot de Linea ofte Tropico vā Cancer, ende vā daer af de Custe vā Guinea langhs, tot die Linea Aequinoctiael roe.

De graden aen de noozd/3de vā de Linea.

	Gr.
7. Cabo de Finisterra, dat is: den hoek vā het upterste landt / is ghelegghen op de hoochte vā	43
7. De Eplanden vā Bajona, zyn ghelegghen op	42
7. Porto de Portugal, dat is: Porte poort/ lept op	41
7. As Barlangas, dat is: de Barles/ liggē op	40
7. Lisboa, ofte Lisbōnen/ ende het Eplandt vā Tercera, op	39
7. Perseveira, ende het Eplandt Sinte Michiel, op	38
7. Cabo de San Vincente, ende het Eplandt Santa Maria, op	37
7. Trāsfalgar, ghelegghen aende Custe, lept op de hoochte vā	36
7. Larache, is ghelegghen op de hoochte vā	35
7. Soneja, lept op de hoochten vā	34
7. Cabo de Canty, ende Porto Santo, dat is: de heplighe Haven ghesep/ ghelegghen by het Eplandt Madera, lept op	33
7. Rio dos Sāuēis, dat is de Revier vā d' Elsten ghesepd/ lept op	32
7. Het Eplandt vā Madera, ofte het Eplandt vā het hout/ lept op de selfde hoochte vā	32
7. Taffatama, is ghelegghen op de hoochte vā	31
7. Mecca, ende A Ilhados Salvajes, dat is: het Eplandt vā de Wilden/ op Cabo	30

7. Cabo de Non, ende d' Eplanden van Palma, ende Lancarotte, vande Canariſche Eplanden/zijn ghelegghen op de hooghte van	29
7. A Ilha, ofte het Eplandt de Forte Ventura, lept op de hooghte van	28
7. Cabo de Bojador, ende het Eplandt van groot Canarien / ende oock A Ilha de Hierro, ofte het Eplandt van het Yſer / zijn gelegghen op	27
7. Angra dos Cavallos, dat is: de open Haven ofte Seebe vande Beerden genaemt / is ghelegghen op de hooghte van	25
7. Rio d'Ouro, ofte de Rebier van het Gout/lept op De Linea ofte Tropicō van Cancer.	24
7. Angra, ofte open Haven van Goncalo de Sintra, op	23
7. Cabo das Barbas, ofte den hoeck vande Baerden/op	22
7. Cabo Branco, ofte den witten hoeck/lept op	21
7. Rio de Sao' Ioa', ofte de Rebier van Sint Jan/lept op	20
7. Furna de Santa Maria, ofte Speloncke van Sinte Maria/op	19
7. Sete Monte, ofte ſeven Bergen/ende d' Eplanden van Sant Anna, San Vincente, Santa Luzia, en San Nicolās, ligghen op	18
7. Anterotte, ende Ilha de Sal, ofte het ſout Eplandt/op	17
7. Rio, ofte Rebier de Canaga, ende het Eplandt Ilha de Maia, op	16
7. Cabo Verde, ofte den groenen hoeck / ende d' Eplanden / de Sant Iago, ofte Sint Jacob/ende Ilha do Fogo, ofte het Eplandt van het vuur/op	15
7. Rio, ofte Rebier van Gambia, lept op	14
7. Rio das Oſtras, ofte de Rebier van de Oeſteren/lept op	13
7. Cabo Roxo, ofte de paerſen hoeck/lept op	12
7. Buguba, lept op de hooghte van	11
7. Rio do Pichel, ofte de Rebier van de Kan/lept op	10
7. Rio, ofte de Rebier van Cachecache, lept op	9
7. Rio da Serra Lioa, ofte de Rebier van de Leeuwinnen Bergh/lept op	8
7. Rio das Palmas, ofte de Rebier van de Palmen/lept op	7
7. Cabo do Monte, ofte den hoeck van den Bergh/lept op	6
7. Cabo dos Baixos, ofte den hoeck vande droochten/ende de Myna van San Iorgie, ligghen op	5
7. A Ilha, ofte het Eplandt van Fernan do Poo, ende Cabo das Palmas, ofte den hoeck van de Palmen/ligghen op	4
7. Rio do Campo, ofte de Rebier van het Velt/ lept op	3
7. Rio do Principe, ofte de Rebier van de Prins/lept op	2
7. Het Eplandt van San Thoma, ofte Sint Thomas/ lept op	1

Van de Linea Equinoctiael af, naer de zuydzyde, vervolghens de Cuſte van Congo, Angola, ende Aethiopia, tot de Cabo de bona Esperança toe.

De graden aan de zuydzyde vanden Equinoctiael.

7. Cabo, ofte den hoeck van Lopo Gonſalues, lept op de hooghte van	1
7. Cabo, ofte den hoeck van Caterina, lept op	2
7. Angra da Iudia, ofte de open Haven van de Judinne/lept op	5
7. Praya de San Domingos, ofte de ſtrand van Santo Dominicus, lept op	6
7. Rio, ofte de Rebier van Congo, lept op de hooghten van	7
7. A Ilha d'Acençao', ofte het Eplandt van den Hemelbaert/lept op	8
7. Rio, ofte de Rebier van Angola, ende het Eplandt van Loanda, ligghen op	9
7. Cabo Ledo, ofte den blen hoeck/lept op	10
7. Rio, ofte de Rebier van San Lazaro, lept op	11
7. Cabo dos Loubos, ofte de Rebier van de Wolven/lept op	12
7. Monte Negro, ofte ſwarzen Bergh/lept op	14
7. Serfa Parda, ofte het graeuwe gheberchte/lept op	15
7. Angra das Aldeas, ofte de open Haven van de Dozpen / ende het Eplandt van Santa Helena, ligghen op de hooghte van	16
7. Manga das Areas, ofte de ſandighe Mouwe/lept op	17
7. Cabo Negro, ofte den ſwarzen hoeck/lept op	18
7. Os Mendoins ghenaeamt/ligghen op	19
7. A Serra de San Lazaro, ofte het gheberchte van San Lafaro, lept op	20
7. Praya, ofte de Straet van Ruy Pires, lept op	21
7. Cabo do Padrao', ofte den hoeck van de Colosse, ofte Colomne, lept op	22
7. Praya Fria, ofte de couwe ſtrand/lept op De Linea ofte Tropicō van Capricorno,	23
7. Ponta da Concepcao', ofte de punt van de ontfangheniſſe/lept op	24
7. Praya das Alagoas, ofte de ſtrand van de Lacken/ lept op	25
7. Feiçao' da Boça, ofte het ſarſoen van de mont/lept op	26
7. Angra, ofte de open Haven van Sant Antonio, lept op	27
7. Angra, ofte de open Haven van Sant Thome, ofte Sint Thomas/lept op	28
7. Angra, ofte de open Haven van San Criſtoffel, lept op	29
7. Rio do Infante, ofte de Rebier van des Coninghs Soon/lept op	32
7. Angra, ofte de open Haven van Santa Helena, lept op	33
7. As Ilhas, ofte de Eplanden van Triſtan da Cunha, lept op	34
7. Cabo de bona Esperança, ofte den hoeck vanden goede hoop/lept op	34½

Vande Cabo de bona Esperança af, noordwaerts aen vervolgens de Custe, nae Soffala, Mogambique, ende Melinde, tot de Linea æquinoctiael toe, alles aende zuydzyde vande selfde Linea.

	gr.
r. Cabo das Agulhas, ofte den hoeck van de Compassen/lept rupm op	35
r. Cabo do Infante, ofte den hoeck van Coninghs Soon/lept op	34 $\frac{2}{3}$
r. Cabo Talhado, ofte den ghecloven hoeck/lept rupm op	34
r. Cabo das Vaças, ofte den hoeck van de kroepen/eñ Bahya Fermosa, ofte de schoonen Vap/zijn gheleghen op	34
r. Cabo do Areciffe, ofte den hoeck van't Clif/lept op	33
r. Rio do Infante, ofte de Revier van Coninghs Soon/lept op	32
r. Ponta Primeira, ofte d'eerste punt/lept schaers op	32
r. Terra do Natal, ofte het landt van Kerstis/lept op	31
r. Ponta, ofte de punt van Santa Luzia, lept op	28
r. Terra dos Fumos, ofte het landt van de roock/lept op	27 $\frac{1}{2}$
r. Rio d'Alagoa, ofte de Revier van't Lack/ende het Eplandt van Ioan de Lisboa, ende den ystersten zuyder hoeck van't Eplandt San Lourenço, op	26
r. Agoa de boa Paz, ofte het water van goeder breedte/lept op	25
r. Cabo das Correntes, ofte den hoeck van de stroomen/lept op	24 $\frac{1}{2}$
r. Rio, ofte de Revier van Mataca, ofte Monemone, ende het Eplandt A Ilha do Mascharenhas, ligghen op	21 $\frac{1}{2}$
r. Os Baixos da Iudia, ofte de droochten van de Iudinne/ligghen op	22
r. Cabo, ofte den hoeck van San Sebastiaen, lept op	21
r. Rio, ofte Revier van Quiloan, ofte Quiloane, lept op	20 $\frac{1}{2}$
r. Soffala, ende het Eplandt van Diogo Rodrigues, ligghen op	20
r. Porto, ofte de Haven van Bango, lept op	19 $\frac{1}{2}$
r. Rio, ofte de Revier van Cuama, lept op	18 $\frac{3}{4}$
r. Os Baixos dos Garajaus, ofte de droochten van de Meentwen/op	18
r. Rio dos bons Sinais, ofte de Revier van de goede tepkenen/op	17 $\frac{1}{4}$
r. A Ilha, ofte het Eplandt van Brandao, lept op	17
r. Het Eplandt A Ilha Primeira, ofte het eerste Eplandt/lept op	17 $\frac{1}{2}$
r. A Ilha, ofte het Eplandt van Ioan de Nova, lept op	16 $\frac{1}{2}$
r. Rio, ofte Revier van Angoxa, lept op	16
r. Moçambique is gheleghen op de hooghte van	15
r. Rio, ofte Revier van Santo António, lept op	14
r. Rio dereito, ofte de rechte Revier/lept op	12
r. Het Eplandt Ilha do Comoro is gheleghen op	11
r. Cabo del gado, ofte den dunnen hoeck/is gheleghen op	10
r. Die Stadt van Quiloa lept op	9
r. Het Eplandt A Ilha de Monfia, lept op	7
r. Het Eplandt A Ilha de Zanzibar, lept op	6
r. Het Eplandt A Ilha de Pemba, lept op	5
r. As Ilhas dos tres Yrmaós, ofte de Eplanden van de drie Broers/op	4
r. A Ilha do Almirante, ofte het Eplandt vanden Admirael/op	3 $\frac{1}{2}$
r. Mombassa, ende de Revier van Tacharigo, ligghen op	3
r. De Stadt ende Haven van Melinde, is gheleghen op	2
r. De Stadt ende Haven van Paté, is gheleghen op	1

De Linea æquinoctiael.

De hooghten ende graden van de havens, hoecken, ende Revierē vande Linea æquinoctiael af, tot die Straet ofte doorgaēde enghte, O Estrecho de Mecca, anders het roode Meer, aende noordzyde vanden æquinoctiael.

De graden aende noordzyde.

r. Barra boa, ofte de goede Haven/gheleghen op de hooghte van	1
r. De Stadt ende Haven van Bravá, lept op	2
r. De Stadt ende Haven van Magadoxo, lept op	2 $\frac{1}{2}$
r. Zarzella, is gheleghen op de hooghte van	6
r. Cabo, ofte hoeck van Guardafu, ende het Eplandt A Ilha de Sacorora, liggen op	12
r. Van den hoeck de Guardafu, binnewaerts naer de roode Zee toe / te weten / de zuyder Custe van dien.	
r. Mite, ende Barborá, zijn gheleghen op de hooghte van	11
r. Zeila, lept op de hooghte van	12
r. Het Eplandt A Ilha d'Alaca, is gheleghen op	15
r. Het Eplandt A Ilha Soaquen, lept op	18

Van de noordzyde van het Roode Meer, ofte die Straet van Mecca ghenamē.

r. Toor, is gheleghen op de hooghten van	27
r. Gyda, een Haven van de Stadt Mecca, daer Machomet begraven lept/waer van dese Zee ofte Straet den naem heeft/lept op	20
r. Het Eplandt A Ilha de Zeyban, is gheleghen op	15

Het Ep.

- r. Det Eplandt A Ilha Camaram, leyt op de hoochte van _____ 15
- r. Adem, een fortreffe die de Portugesen eerigds ghehadt hebben: maer zijne nu al
weer quijt/leyt op _____ 13

De Custe van Arabien, vervolgens tot de Straet ofte enghte
van Perlien, ende het Eylandt Ormus.

- r. FArtaque, leyt op de hoochte van _____ 15
- r. Diufar, leyt op de hoochte van _____ 16
- r. De Eplanden van Curia, Murcia, ligghen op _____ 17
- r. Det Eplandt A Ilha de Maeira, leyt op _____ 20
- r. Cabo, ofte den hoeck van Rosalgate, leyt op _____ 22
- r. Curia, ende Masquate, ligghen op _____ 23
- r. Hoor, is ghelegghen op de hoochte van _____ 24
- r. Cabo, ofte hoeck van Mocandao, leyt op _____ 27
- r. Het Eplandt ende de Sade van Ormus, leyt op de selfde _____ 27

Van Ormus ofte Persien af, vervolghens de Custe
tot de Cabo de Comorijn toe.

- r. C Abo de lasque, is ghelegghen op de hoochte van _____ 25 1/2
- r. Rio do Sinde, anders de Revier Indo ghenaeint/ op _____ 24
- r. De Stadt ende het Eplandt van Din, leyt op _____ 21
- r. Goga, een Stadt ghelegghen binnen inden Inwoyck van Cambajen, op _____ 33
- r. De Stadt ende Haven van Chaul, leyt op _____ 19
- r. De Stadt ende Haven van Dabul, leyt op _____ 18
- r. Het Eplandt ende de Stadt Goa, ende d' Eplandekens Os Ilhas Queimados, ofte
die verbrande Eplandekens/ ghelegghen aende selfde Custe/ op _____ 16
- r. De fortreffe van Honor, ende d' Eplanden As Ilhas d' Angediva, op _____ 14
- r. Baticala, ende de droochten Os Baixos de Pandua, ligghen op _____ 13
- r. De fortreffe van Mangalor, ende Monte de Ly, zijn ghelegghen op _____ 12
- r. Cananor, ende Calecut, zijn ghelegghen op _____ 11
- r. Cranganor, ende Cochijn, ligghen op _____ 10
- r. De fortreffe van Cay Coulao, leyt op _____ 9
- r. Cabo de Comorijn, het welke is den uytersten hoeck van de Custe / diemen op-
ghentlijcken noemt van Indien/ leyt op de hoochte van _____ 7

Van het Eylandt Seylon, te weten, aende oost ende zuyd-
zyde, omloopende naer het westen.

- r. T Rincanamalle, leyt op de hoochte van _____ 9
- r. O Capello de Frade, ofte de Monicks Kabel/ leyt op _____ 8
- r. Rio de Matalou, leyt op _____ 7 1/2
- r. Ponta de Gualle, ofte de punt vande Galepe/ leyt op _____ 6
- r. Columbo, een fortreffe der Portugesen/ leyt op _____ 7

Van de Cabo de Comorijn af, vervolgens de Custe van Choramandel, Oriza,
Bengala, Pegu, ende Malacca, tot den hoeck Cabo de Sincapura toe.

- r. C Abo, ofte den hoeck van Negapatan, leyt op de hoochte van _____ 11
- r. Povoacao' de San Thome, ofte die Stede van sint Thomas/ leyt op _____ 13 1/2
- r. Die Stede ende Haven van Mufelepatao, leyt op _____ 16 1/2
- r. A Punta, ofte de punt van Guadovarijn, leyt op _____ 17
- r. O Pagode de Iorganate, ofte den Afgodt van Iorganate, op _____ 20 1/4
- r. Rio, ofte de Revier van Puacota, leyt op _____ 19
- r. Rio, ofte de Revier van Palura, ofte Paluor, op _____ 19 1/2
- r. A derradeira Terra alta, ofte het laeste hooghe landt/ leyt op _____ 19 3/4
- r. Rio, ofte Revier van Cayegate, leyt op _____ 21
- r. Rio, ofte Revier van Ganges, anders Porto Piqueno, ofte de clepne Haven ghe-
naemt/ leyt op _____ 22
- r. De Haven ende Stede van Aracan, leyt op _____ 20
- r. De Haven ende Stede van Martavan, leyt op _____ 16 1/2
- r. Het uyterste eynde aende nooytzyde van d' Eplanden Andeman, op _____ 14
- r. Het uyterste eynde aende zuydzyde van de selfde Eplanden Andeman, op _____ 11
- r. De Haven ende Stede van Tanasserijn, leyt van ghelijcken op _____ 11
- r. De Haven ende Stede van Gumsalan, leyt op _____ 8 1/2
- r. Het Eplandt Pulo Cuto, leyt op _____ 6 1/2
- r. De Haven ende Stede van Queda, leyt op _____ 6 1/2
- r. Het Eplandt van Gomefpola, ende het Eplandt Pulo Barum, ligghen op _____ 6
- r. Het Eplandt Pulo Pera, leyt op _____ 5 1/2
- r. Het Eplandt Pulo Pinon, leyt op _____ 5 1/4
- r. De Haven ende Stede van Pera, leyt op _____ 4 1/2
- r. Pulo Sambillao, leyt op _____ 4
- r. Pulo Parcelar, ende d' Eplanden As Ilhas d' Aru, ligghen op _____ 3

Cabo

228 Beschryvinge van verscheide hooghten/Reviere/en Havens/et.

- r. Cabo Rachado, ofte de gherloben hoek/lept op 2 ¹/₂
- r. De Stadt ende fortesse van Malacca, lept op 2
- r. Cabo de Singapura, is ghelegghen op 1

Van het Eylandt Samatra, te vveten, aende noord-
zyde van den Equinoctiael.

- r. **D**e Haven van d'Achein, is ghelegghen op 4 ¹/₂
- r. De Haven van Pedir, lept op 4
- r. Cabo, ofte den hoek van Tanjamburo, lept op 5

De plaetsen ghelegghen aende zuydtyde vanden Equinoctiael,
soo aen het selfde Eylandt, als anders.

- r. **T**erra d'Arruen, ofte het landt van Arruen, lept op 2
- r. Ilha d'Ouro de Manancabo, ofte 't Goude Eplandt van Manancabo, lept op 3
- r. De Haven van Campar, lept op 4
- r. De Straet ofte doozgaende enghte van tusschen het Eplandt Samatra, ende lava major, ofte groot lava, lept op 5 ¹/₂
- r. A Ilha lava major, ofte groot lava, te weten/te midbetweeghen/lept op 6
- r. A Ilha do Iogo, ofte het vuyghe Eplandt/lept op 7
- r. A Ilha Solitaria, ofte het eenighe Eplandt/lept oock op 7
- r. A Ilha Banda, ofte het Eplandt Banda, lept op 5
- r. De Eplanden vande Nagelen van Maluco, liggen onder de Linea Equinoctiael.

Vande Cabo de Singapura af, vervolgs de Custe naer Sion, Camboja, Cham-
pa, ende China, tot de Revier van Liampo, ende Nanquijn, met
sommighe Eylanden, alles aende noordtyde vande
Linea Equinoctiael.

- r. **H**et Eplandt Pulo Tymao, is ghelegghen op de hooghte van 2 ¹/₂
- r. De Haven ende Stede van Pan, lept op 3
- r. De Haven ende Stede van Patane, lept op 7
- r. De Haven ende Stede van Sion, lept op 14
- r. Punta, ofte de punt van Cuy, lept op 12
- r. Enseada de Lion, ofte den Inwijck van Lion, lept op 12
- r. De Haven van Varella, lept op 13
- r. Het Eplandt Pulo Condor, lept op 8
- r. De Stede ende Haven van Camboja, lept op 10
- r. Het Eplandt Pulo Secir, van het landt/lept op 10
- r. Het Eplandt Pulo Caton, lept op 15
- r. Het Eplandt Pulo Champello, lept op 16
- r. Het upterste zuyder eyndt van het Eplandt Aynon, lept op 18
- r. Het eynde van het noordtoosten van het selfde Eplandt Aynon, lept op 19
- r. De Eplanden van Sanchoan, liggen op 21
- r. De Stede ende het Eplandt van Macau, lept op 22
- r. De Stadt van Canton, lept op 24
- r. Ilha Branco, ofte het witte Eplandeken 22
- r. Ilha Ferosa, ofte het schoone Eplandt 21
- r. Ilha de Lamon, ofte het Eplandt van Lamon ghenaeamt/op 23
- r. De Haven van Chabaqueo, lept op 23
- r. De Haven van Chincheo, lept op 24
- r. Enseada dos Camaroins, ofte den Inwijck van de Garnaet/anderg Cayto ghe-
naemt/lept op de hooghte van 25 ¹/₂
- r. Het Eplandt Lequeo pequeno, ofte cleijn Lequeo, lept op 25
- r. A Ilha dos Cavallos, ofte het Eplandt van de Heerden/lept op 25 ¹/₂
- r. Ponto, ofte Cabo de Sumbor, lept op de hooghte van 28
- r. De Eplanden As sete Yrmaas, ofte de seven Ghesusters / weleke zijn ghelegghen
op den wegh naer Japan toe/ligghen op 29 ¹/₂
- r. De Eplanden van Siongican, ghelegghen aen de Custe/lept op 29 ¹/₂
- r. De Eplanden diemen noemt van Liampo, ghelegen aen de Custe/strecken tot op 31
- r. Het midden van het Eplandt Meaxuma, lept op 30 ¹/₂
- r. Het Eplandt van Tanaxuma, is ghelegghen op 31 ¹/₂
- r. De Reviere van Nanquijn, lept op 31
- r. De Eplanden van Japan hebben altesamen inde longitudo ofte lenghte 130. my-
len/ende het upterste in het oosten/is ghelegghen op 34

Van de Eylanden de Phillippinas, anders de Lucons, ofte Manillas ghenaeamt,
aende noordtyde van de Linea Equinoctiael.

- r. **D**emont ofte incomste van het Canael ofte enghte van tusschen het Eplandt
Lucon, ende het Eplandt Tandaya, lept op de hooghte van 12
- r. Het Eplandt Capuly, ende het Eplandt Ticao, lept op 12 ¹/₂
- r. Het Eplandt van Masbate, lept op 12 ¹/₂

Het Epl.

7.	Det Eylant van Banton, leyt op	12
7.	Det Eylant Rebulan, te weten/het noorder eynde, leyt op	12
7.	De Eylanden de Virejes ghenaeint/ligghen op	12
7.	Det Eylant Marinduque, leyt op	12
7.	Cabo de Dumarijn; van het Eylant Mindoro, ende de Eylanden van Luban, zyn ghelegghen op de hooghte van	13
7.	De mont ofte incommste van de Bay van Manilla, de hooft Stadt van het Eylant Luçon, leyt op	14
7.	De Stadt van Manilla, leyt op	14
7.	Cabo, ofte den hoek van Samballos, aen het Eylant Luçon, is ghelegghen op de hooghte van	14
7.	Cabo de Ballinao, aen het selfde Eylant van Luçon, op	16
7.	Cabo de Bojador, welke is den upersten hoek/ghelegghen aende noordzyde van het Eylant Luçon, leyt op	19
7.	Det uperste Eylant ghelegghen in het noorden ende oosten van de Eylanden de Lequeos ghenaeint/ is ghelegghen op	29
7.	De Eylanden A Illas de las Vellas, anders de los Ladrones, ofte vande Dieven ghenaeint/ligghen op	13

Van het landt van nieu Spaengien, ghelegghen teghens over het Eylant van Iapan,

7.	H et Eylant Isla de Sant Augustijn, aende Custe/ghelegghen op	30
7.	Det Eylant Isla de Sedros, ofte van de Sedre-boomen/op	28
7.	Cabo de San Lucas, begynsel van het landt van California, op	22
7.	Cabo de las Corrientes, ofte den hoek van de stroomen/op	19
7.	De Haven van Acapulco, leyt op	17

Vande Straet van Magallanes af, vervolghens de Custe van Brasiliën, tot de Linea æquinoctiael toe, aende zuydzyde van dien.

Graden aende zuydzyde van den æquinoctiael.

7.	D e Straet ofte doorgaende enghte van Magallanes, op	51
7.	Bahya de las Illas, ofte de Bay van de Eylanden/leyt op	49
7.	Rio de la Plata, ofte de Revier van het Silber/ leyt op	34
7.	Arreciffe, ofte het Clif/leyt op	34
7.	Bahya Aparcellada, ofte de bankachtighe Bay/leyt op	33
7.	Cabo da Ponta, ofte den hoek van de punt/leyt op	32
7.	Rio dos Negros, ofte de Revier van de Swarten/leyt op	31
7.	Angra onde, Sevio o Batrel, dat is: de open Haven daermen het Boot ghesten heeft/ is ghelegghen op	30
7.	Ilha da Bahya, ofte het Eylant van de Bay/leyt op	29
7.	Ilha de Santa Caterina, ofte het Eylant van Sinte Caterine/op	28
7.	Bahya do Repairo, ofte de Bay van het beschutsel/leyt op	28
7.	Rio do Estremo, ofte de Revier van upter maten/leyt op	27
7.	Rio dos Dragos, ofte de Revier van de Draecken/ leyt op	26
7.	Ilha de Cananea, ofte het Eylant van het Vriet-bosch/leyt op	25
7.	Det Eylant A Ilha Doropica, is ghelegghen op	25
7.	Bahya, ofte Bay van San Vincente, leyt op	24
7.	Rio, ofte Revier van Canane, leyt op	24
7.	Rio de Ianero, ofte de Revier van Januarius/leyt op	23
7.	Cabo Frio, ofte de couden hoek/leyt op	23
7.	Bahya do Salvador, ofte de Bay van den Salichmaker/leyt op	22
7.	De drooghten/ ghenaeint Os Baixos dos Pargos, ligghen op	21
7.	A Bahya do Espirito Santo, ofte de Bay van den Heylighen Gheest/op	20
7.	Det Eylant van Santa Barbara, op de selfde hooghten van	20
7.	Rio, ofte de Revier van Santa Luzia; leyt op	19
7.	Rio de San Iorgie, ofte de Revier van Sint Joris/op	18
7.	Porto Seguro, ofte een sekere Haven/leyt op	17
7.	Rio das Santos Cormos, dat is: de Revier van Sint Cosmo ende Damiaen/op	16
7.	Det Eylant A Ilha de Santa Helena, leyt van ghelijcken op	16
7.	Rio da Praya, ofte de Revier vande Strant/leyt op	15
7.	Rio dos Illas, ofte de Revier van de Eylanden/leyt op	14
7.	Porto Real, ofte de Conincklike Haven/leyt op	14
7.	Bahya de Todos os Santos, ofte de Bay van Alberheplighen/leyt op	13
7.	Rio Real, ofte de Conincklike Revier/leyt op	12
7.	Rio, ofte de Revier van San Francisco, leyt op	11
7.	Rio, ofte de Revier van San Michiel, op	10
7.	Santo Alexo, is ghelegghen op	9
7.	Cabo, ofte den hoek van Sant Augustijn, leyt op	8
7.	De Stede van Olinda, is ghelegghen op	8
7.	Pernambuco, ende het Eylant van Alcencao, ofte Hemelbaert/ligghen op	8
7.	Santo Domingos, leyt op	7

Artapica,

230 **Beschryvinge van verscheyde hoochten/Revier/ en Havens/ &c.**

7. Artapica, is ghelegghen op	6
7. Santo Roque, ende Santa Maria d'arribada, ofte onse lief Vrouwe vande ghearriveerde/zijn ghelegghen op	5
7. Bahya, ofte de Bay van Sinte Lucas/lept op	4
7. Bahya das Tartarugas, ofte de Bay van de Schiltpadben/op	3
7. Rio do Arreciffe, ofte de Revier van het Clif/lept op	2

Vande Antillas, ofte voor Eylanden van Spaenschs Indien, ende sommige plaetsen aen het vaste landt ghelegghen, alles aende noordzyde vande Linea Equinoctiael,

7. Isla la Deseada, ofte het begheerde Eplandt/is ghelegghen op	15 ¹ / ₂
7. Het Eplandt Marigalante, lept op	15
7. Het Eplandt La Dominica, lept op	15 ¹ / ₂
7. Het Eplandt La Antigua, dat is: het oude Eplandt gheseydt/lept op	16 ¹ / ₂
7. Cabo de Cantina, aen het vaste landt/lept op	9 ¹ / ₂
7. Het Eplandt La Serrana ghenaeamt/lept op	14 ¹ / ₂
7. La Serranilla, ofte cleijn Serrana, lept op	16
7. Cayman grande, ofte de groote Crocodijl, lept op	19
7. Cabo de Sant Anton, aen het Eplandt Cuba, lept op	22
7. Rio, ofte de Revier van Sant Pedro, ende Sant Paulo, lept op	21
7. Los Campos d'Almeria, ofte de Velden van Almeria, liggghen op	20
7. Villa Rica la vieja, ofte out Villa Rica, ofte rijke Stede/ lept op	19 ² / ₃

De Havens ende plaetsen ghelegghen aende Custe / diemen eyghentijcken noemt van Indien/ met die distantie ende verscheydenheyt / gelijckse vanden anderen liggghen/ beginnende van het noorden af / vervolghens de Custe/zupdtwaerts aen/ghelijck als het self de landt stretchende is.

Inden eersten, so is te vverten, dat de Custe diemen noemt van Indien, zijn beginnel neemt vanden Inwijck (diemen noemt A Enseada de laquetra) af, beginnende van een plaets ghenaeamt, Espero, &c,

7. Van Espero tot Mangalor, zijn mplen	8
7. Van Mangalor tot Patane, zijn mplen	8
7. Van Patane tot den hoek ghenaeamt Punta de Diu, zijn mplen	12
7. Van Diu tot het Eplandt ghenaeamt A Ilha do Bette, zijn mplen	9
7. Van Ilha do Bette tot Goa, een Stadt ghelegghen binnen inden Inwijck van Cambajen, zijn mplen	20
7. Van het booysepde Ilha do Bette tot die Stede van Daman, zijn mplen	16
7. Van Daman tot Surratte, een Stede ghelegghen inden Inwijck van Cambajen, zijn mplen	8
7. Van Daman tot Danu, de Custe uptwaerts voort aen/ zijn mplen	7
7. Van Danu tot As Ilhas das Vacas, ofte de Eplanden vande Koeyen/ zijn mplen	7
7. Van As Ilhas das Vacas, tot de Stede van Bacain, zijn mplen	3
7. Van Bacain tot de Stede van Chaul, zijn mplen	12
7. Van Chaul tot Danda, zijn mplen	5
7. Van Danda tot den Inwijck ghenaeamt/ A Enseada de Pero Soares, zijn mplen	3
7. Vande Enseada de Pero Soares tot Siffardao', zijn mplen	3
7. Van Siffardao' tot Dabul, zijn mplen	10
7. Van Dabul tot Sanguiferra, zijn mplen	6
7. Van Sanguiferra tot de Revier vande Bettele, zijn mplen	12
7. Vande Revier van de Bettele tot Seyta por, zijn mplen	3
7. Van Seyta por tot Carapam, zijn mplen	11
7. Van Carapam tot de Hoofst- stadt van Goa, zijn mplen	14
7. Van Goa tot Ang-diva, zijn mplen	12

Van hier af soo begint de Custe ghenaeamt Malabar, doch even wel begrepen onder de Custe van Indien.

7. Van Angediva tot Batecala, zijn mplen	12
7. Van Batecala tot de foxtresse van Barçalor, zijn mplen	5
7. Van Barçalor tot het Eplandeken ghenaeamt Primeiro Ilha, zijn mplen	6
7. Van Primeiro Ilha tot de foxtresse van Mangalor, zijn mplen	6
7. Van Mangalor tot Monte Fermofo, ofte schoonen Bergh/ zijn mplen	4
7. Van Monte Fermofo tot Monte de Lijn, zijn mplen	10
7. Van Monte de Lijn tot de foxtresse van Cananor, zijn mplen	6
7. Van Cananor tot Calecut, zijn mplen	8
7. Van Calecut tot Coulette, zijn mplen	2
7. Van Coulette tot Chale, ende Parangale, zijn mplen	7
7. Van Parangale tot Tanor, zijn mplen	3
7. Van Tanor tot Panane, zijn mplen	6
7. Van Panane tot Cochijn, zijn mplen	15

Dan

r. Van Cochijn tot een plaets gheuaemt Arbore de Porca, ofte den Boom van de Sdrh/ ofte het Wercken/ zyn mplen	9
r. Van Arbore de Porca tot Caule Coulaõ, zyn mplen	9
r. Van Caule Coulaõ tot de foztresse Coulaõ, zyn mplen	6
r. Van Coulaõ tot de Barreiras, ofte de Doelen ofte Aert-dupnen/ zyn mplen	4
r. Van de Barreiras tot Brinjao, zyn mplen	8
r. Van Brinjao tot het Eplandeken gheuaemt Ilha de Tarabancõr, zyn mplen	6
r. Van Tarabancõr tot den hoeck gheuaemt/ Cabo de Comorijn, zyn mplen	6

Alhier volghndt die Custe diemen epghentlijcken noemt in gheheel Orienten/ de Custe van Indien/ waer onder begrepen is de Custe van Malabar, als boven; Alle d'ander Custen van Orienten/ hebben huere particuliere namē bupten Indien/ als wy vozen ghenoech aenghewesen hebben.

Alle de verhaelde mplen/ als oock alle die inde dischriptionen van de Navigatien ende Itinerario verhaelt zyn/ zyn altesamen Spaensche mplen / van 17² in een graedt/ het welke zyn 15. duitsche mplen inde rekeninghe/ etc.

Hier naer volcht een instructie ende memorie van het wraken ofte declinaten van de Naelden vande Compassen, op de Navigatie ende Courten van Portugael naer Oost Indien, soo in't gints varen, als in't wederom keeren, ende op wat plaetsen, ende hoe veel datse noordtwelt ofte noordtoosteren, dat is: het ghene dat die Naelde van het Compas wijckt ofte wraeckt; naer het oosten ofte westen, alles feer correctelijcken aen gheteyckent, van de Portugaloische Stuerlyden vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

Sepende van Lisbonen af/ tot by naer den hoeck van Cabo Verde, so noord oosteren de Naelden ofte Lelien vande Compassen/ (dat is: naer't oosten wijckende) twee derdendeelē van een streeck ende meer.

Loopende van daer af tot op 4. ofte 5. graden/ aende noordzyde vanden Equinoctiael, wesende 70. ofte 80. mplen van de Custe/ soo wraeckt de Naelde van het Compas naer het oostē/ dat is noordtoosteren/ een halve streeck/ ende so ghy waert 100. ende 120. mplen van het landt af/ soo salt noordtoosteren $\frac{1}{3}$. van een streeck.

Loopende by de Custe van Brasilien / tot op 7. 8. 10. graden/ aen de zuydzyde vanden Equinoctiael, soo salt Compas noordtoosteren ofte wraeken naer het oosten $\frac{1}{3}$. van een streeck; dit is te verstaen als inē dicht by Brasilien heen loopt.

Van dese hoochte af/ tot op de 17. 18. graden/ (op welke hoochte zyn ghelegghen de broochten/ diemen noemt Os Baixos dos Abrolhos,) soo salt Compas noordtoosteren $\frac{1}{3}$. ofte $\frac{1}{3}$. van een streeck; dit is te verstaen als inē boven de 100. ende 120. mplen van de Custe van Brasilien niet en loopt.

Loopende voor by de Eplanden van Marzijs, so sal het Compas een streeck ofte meer noordtoosteren.

Van hier af voort aen tot op de 33. grade/ so sal het Compas noordtoosteren ander halve streeck / tot op 70. ende 80. mplen voor by d'Eplanden van Tristā da Cunha.

Van daer af naer de Cabo de bona Esperança toe/ soo beginnen de Compassen weder minder te wraeken/ ende so ghy het Compas wel merckt/ en dattet hadde een halve streeck van het noordtoosteren/ so weet dat ghy dicht by de Cabo de bona Esperança zyt/ tot op de 30. ofte 40. mplen ten hoochsten daer van af/ want als ghy daer noorden ende zuyden met ober een zyt/ so salt Compas $\frac{1}{3}$. van een streeck noordtoosteren.

Seplende van hier af voort aen/ so ghy het Compas comt te merckē / ende dat ghy't fix ende effen vindt/ soo weet dat ghy zyt 80. mplen

oostwaert van de Cabo das Agulhas af/ Seplende naer Moçambique, ende merckende het Compas/ soo het $\frac{1}{3}$. van een streeck noordwesteert/ (dat is: wraeken ofte wijcken naer het westen/) soo weet dat ghy zyt noorden ende zuyden met den hoeck genaemt Cabo das Correntes, ende wesende op 25. 26. tot op de 20. graden/ ende dat het Compas $\frac{1}{3}$. van een streeck ofte meer noordwesteert/ soo weet op u hoede van het Eplandt San Lourenço: want sult het terstondt koment te sien.

So wannēer ghy met Moçambique ober een compt / soo heeft het Compas een streeck van't noordwesteeren/ ofte een weynich minder/ en heeft de selfde differentie tot de Linea Equinoctiael toe/ te weten/ de wegh nae Indien toe.

Wesende 260. mplen oost ende west met de Haven van Gos, ofte met de Custe van Indien/ tot den hoeck Cabo de Comorijn toe/ soo sal het Compas noordwesteeren ander halve streeck / ende aen de Custe van Indien een streeck/ ende $\frac{1}{3}$. van een ander.

Seplende van Cochijn naer Portugael/ tot dat ghy de Eplanden van Maldiva ghepasseert zyt/ zuyden en zuydwesten aen/ soo sal het Compas wraeken ofte noordwesteeren ander halve streeck/ tot op 8. ende 10. grade/ aen de zuydzyde vande Linea Equinoctiael, ende soo't ghebuerde dat ghy yet minder als d'ander halve streeck vout / soo weet dat ghy zyt by westen/ dicht by de broochten genaemt A Saya de Malha, dat is: de Pancier ofte het Wambays van pseresinghen gheseyt/ om de ghelijckenis dieter van heest.

Soo wannēer dat ghy zyt op 17. ofte 30. graden/ doende uwen cours west aen/ soo sult ghy bevinden dattet Compas een streeck ende $\frac{1}{3}$. van een ander noordwesteert/ als ghy dit al aldus bevint/ soo weet dat ghy van zyt noorden ende zuyden met den hoeck Cabo de San Roman, ghelegghen aen het upterste eijnde van het zuydtoosten/ van het Eplandt San Lourenço.

Wesende noorden en zuyden met de broochten Os Baixos da India ober een/ loopende naer het lande

232 Beschypbunge van't wazaké van't Kompas/op verscheyde plaetsē.

het landt (Terra do Natal) toe/op de 30. ende 31. graden / so salt Kompas noozdtwestern 2. van een streck/ ofte wat minder / ende sult wesen noozden en zupden met den hoeck Cabo das Correntes.

Comende van op de 32. ende 33. graden voort aen / ende behindende dat het Kompas effen en gelijk is / sonder pet naer't oosten of te westen te wazaken ofte declineren / soo weet dat ghy recht onder de Meridiaen zijt.

Sult gheadverteert wesen / t Kompas wel ende te degen te merken / dattet niet een hapt en falgeert / te weten / houdende (in't peplen) een ooght toe / om beter en scherper te sien: wāt so ghy hier in comt te faelgeren / so kuent ghy qualijcken goede gissinghe maecten / noch pet uyt rehten dat duecht.

De Cabo de bona Esperança ghepasseert wesen / loopende naer't Eplandt Santa Helena toe / soo noozdtoostert ofte wazackit het Kompas naer't oosten 3. van een streck / ende in't Eplandt Santa Helena een halve streck; Van't Eplandt Santa Helena af / tot het Eplandt Açençon, ofte Assumption, dat is: Bemeldert gheseyt / so noozdtoostert het Kompas 3. van een streck.

Do u gedenckē dat so wanneer men comt van Portugael af / naer Brasiliën toe / tot op de hooghte vanden hoeck ofte Cabo de Sant Augustijn, en dit Eplandt vā Assumption, so weet / dat hoe't Kompas meer noozdtoostert ofte wazackit naer't oosten / hoe dat ghy oostwaerder ende berder vande voozsepden hoeck af zijt / daerom wilter goede achtinge op hebben: want soo ghy't wel weet te peplen / sult bevinden dattet hier met ober een comt / als gheseyt is.

Van't Eplandt Açençon af / tot de Clippe Penedo de S. Pedro ghevaemt / te weten / 20. ofte 30. mplen by oosten daer van af / so heeft het Kompas een halve streck schāers / van noozdtoosteren.

Van daer af 17. ofte 18. graden voort aen / sult de Compassen fix ende ghelijck vinder / te weten / wesen de zupden ende noozden met het Eplandt Santa Maria.

Van daer af voort aen / so ghy ruyme wint vint / in sulcker voegen dat ghy t Eplandt Flores set in't noozdtwestern / als dan salt Kompas 2. van een streck wazaken.

So wanneer ghy zijt op 70. ofte 80. mple naer by't Eplandt Flores, so hebt ghy't Kompas fix ende effen.

In't Eplandt Fayael, ende van daer naer't Eplandt Tercera, (vande Vlaensche Eplanden) salt Kompas noozdtoosteren 3. van een streck / ende van Tercera naer Lisbonen van 2. tot 3. van een streck.

Om nu te verstaen het wazaké ofte declineren van't Kompas / so is te weten / dat als men is onder de Meridiaē / dat is: onder de Linea ofte streck / diemen verclert inden omloop vā het Firmament / vanden eenen Pool tot den anderen / te weten / recht te middewegē / trups wijs over de Linea Equinoctiael, als dan so heeft men alle Compassen (die goet en oprecht zijn) fix ende gelijk / sonder te wazaken naer't oosten ofte westē / ende wesen de aen d'een ofte d'ander 3pde daer onder van daen / so wazackit de Lelie ofte Raelde van't Kompas aen d'een ofte d'ander 3pde / te weten / als men is aēde 3pde van't oosten / so wazackit de Lelie ofte Raelde van't Kompas naer't westen / dat hieten wy nooztwestern / ende als men is aēde west

3pde vande Meridiaen voozsept / so wazackit ofte declineert de Raelde van't Kompas naer het oostē / dat hieten wy noozdoosten / waer mede dit nu ghenoech verstaen can worden / om hen daer naer te reguleren / als verhaelt is / etc.

Sommighe vraghen ende antwoorden, seer nut ende oirbaer te weten, voor alle Zee-varende luyden.

Somen u vzaechden hoe veel graden datter zijn in de rondicheyt ofte omloop van de werelt.

tsHetal van de gradē vande werelt.

Antwoort. 360. graden / wesen de elcke graed van 15. duptsche / en 17 1/2. Spaensche mplen.

Vraghe. Wat dinghe zijn de Poolen vande werelt?

Wat de Poolen zijn.

Antwoort. Twee punten diemen imagineert ofte versiert / daer't Firmament ofte de werelt op om draept.

Vraghe. Wat dinghe is de Linea Equinoctiael?

Vande Linea Equinoctiael

Antwoort. Eenen versierden streck ofte draet / vanden oosten tot den westen / om de rondicheyt van de werelt ofte Firmament / welke is het scheptel ende t midden van tusschen beyde de Poolen / ende soo wanneer de Son daer op is / welke is den 21. Meert / en den 23. September / soo heeft men de daghen ende nachten even lanck / waerom Equinoctie ghevaemt wort.

Vraghe. Wat dinc is Meridiaen?

Vande Meridiaen.

Antwoort. Is eenen streck ofte draet diemen versiert inden omloop vande werelt / vā den eenen Pool tot den anderen / ende so wanneer dat u de schaduwē comt in't midden van dese streck / soo is het uwe Meridiaen.

Vraghe. Wat dinc is Paralel?

Wat Paralel is.

Antwoort. Alle dinghen ende plaetsen die met u oost en west ober een comt / is Paralel.

Vraghe. Wat dinghe is Tropico?

Wat de Tropico zijn.

Antwoort. Een streck ofte punt diemen imagineert ofte versiert / inden omloop van't Firmament / welke is het besteck / tot so berde hem de Son vande Linea af verlengt / en dan weder te rugghe keert / te weten / den 21. Junij comt hy aēde noozd 3pde van den Equinoctiael, tot op 23 1/2. graden / welke besteck ghevaemt wort Tropico van Cancer, ende den 21. December comt hy aēde 3pde vande Equinoctiael, op gelijcke hooghte van graden / welke besteck genaemt wort Tropico van Capricorno.

Vraghe. Hoe veel distantie is van de Linea Equinoctiael, tot eenich van de beyde Poolen?

Wat distantie datter van de Equinoctiael tot den Pool is.

Antwoort. 90. graden / dat is: het vieren deel van den omloop van't Firmament ofte Werelt.

Vraghe. Wat dinc is Horizont?

Wat den Horizont is.

Antwoort. Is so veel als u ghesicht sirect / tot daer u dunckt dat hem de Lucht met het landt ofte Zee vercenicht / het welke zijn 90. graden van u af / dat is den Horizont.

Vraghe. Wat dinc is Zenith?

Vande Zenith.

Antwoort. Alle t ghene dat in de Lucht u recht ober't hooft staet / dat is u Zenith.

Vraghe. Wat dinc is longitudo ende latitudo?

Van longitudo ende latitudo.

Antwoort. Longitudo is de lenghte vanden wegh diemē doet / ende latitudo de breedte.

Vraghe. So ghy waert onder de Pool vā

Artico

Oft Compas penat onder den Pool zijn de/cour sen wpen kan.

Artico ofte Noordt-sterre/ of u dan het Compas sal conuen wpen / ende te recht oordelen vande Courten die ghy vaert?

Antwoort. Neen: want wesende op die conterepe / sal u de Raetbe van't Compas daer't gestreken is / opwaerts getrocken worden tegens't glas aen / so dattet daer door zijn operatie niet en sal mogen berhoonen: maer daer wat onder van daen wesende / in sulcker voeghen dat de Pool gheen plaets meer en heeft / dat naer hem opwaerts te trecken / so salmen terstont weder't Compas in zijn effect hebben / om u daer naer te mogen reguleren / etc.

Vraghe. Soo ghy waert den 22. Junij / by de Haven van Havana, byde Custe van Florida ende nieu Spaengien / hoe veel sult ghy dan op d'Altrolabio vinden int peplen van de Son?

Antwoort. Datmen op sulcken dagh sal hebben de Son voor Senith / dat is recht over't hooft / ende men en sal aen genige yden schaduwe vinden / soo sult ghy besien de declinatie van dien dagh / ende alle tghene dat ghy beuint van declinatie / dat selfde zijt ghy verscheyden van de Linea Equinoctiael af / nae de Son toe / ende dat is u hoochte.

Vraghe. So ghy u vont op de selfde plaets den 23. December / wat sult ghy als dan op u Altrolabio hebben in't peplen van de Son?

Antwoort. Op alsulcken dagh is de Son verscheyden van de Linea Equinoctiael af / 23 1/2 graden / ende daer by voegende noch ander 23 1/2. maken te samen 47. graden / so ghebrekender tot volcomenheyt vande 90. graden noch 43. dese 43. graden sult ghy op de Altrolabio nemen in't peplen vande Son.

Vraghe. Wat dinc is een graedt?

Antwoort. Van 360. graden ofte gheheel ten / daer de werelt niet afghedeelt ende gemeten is / so is de graedt een gheheelte / so dat een graedt een 360. paert vande werelt is.

Vraghe. Soo daer waren twee personen noorden ende zuyden van den anderen af / in ghelijcker distantie / oft dan den eenen so veel hoochten ende declinatie van de Son sal hebben als d'ander?

Antwoort. Ja: maer moeten wesen / den eenen aende noordzyde en d'ander aende zuydzyde van de Linea Equinoctiael, ende is te verstaen den 21. Meer / ende 23. September / als de Son op de selfde Linea is.

Vraghe. Somen waer op de hoochte van 10. graden / hebbende 5. graden van declinatie / de Son ende schaduwe verscheyden / hoe veel salmen dan op d'Altrolabio nemen?

Antwoort. 75. graden / ende 5. van declinatie / zijn 80. so ghebrekender noch 10. tot voldoeninghe van de 90. dit selfde is de Linea Equinoctiael, tusschen u ende de Son.

Vraghe. Somen de Son ende schaduwe aen een zyde hadde / wesende op de hoochte van 20. graden / hebbende 10. van declinatie / hoe veel salmen dan op d'Altrolabio nemen?

Antwoort. 80. soo ghebrekender tot de 90. noch 10. ende 10. van declinatie zijn 20. welke is de hoochte daermen op is.

Vraghe. Soo't gebuerde dat ghy de hoochte van de Son naemt 4. 5. ofte meer daghen op 90. graden / hoe veel weeghs suldy alle dese daghen gheseyt hebben?

Antwoort. Alle het gene dat de Son voort ghegaen heeft / soo dat alle de graden ende minuten / die ghy van declinatie op de selfde daghen vint / dat zijn de mylen ende wegh die ghy

ghebaren hebt / te weten: soo de Son 6. graden min ofte meer gheresen ofte gebaelt waer / so hebt ghy van ghelijcken soo veel uwen wegh verdoordert.

Vraghe. So ghy waert pewers by't landt op de hoochte van een graed / aende Custe van oost ende west / doende uwen cours van daer af 89. mylen west ende west ten noorden aen / op wat hoochte ende hoe verde sult ghy als dan van landt wesen?

Antwoort. Op de hoochte van 2. graden / ende 15. Duytsche / ende 17 1/2. Spaensche mylen van't landt af.

Vraghe. So de Son waer op d'eene Tropico, ende ghy op d'ander / wat rekeninghe sult ghy als dan make in't peplen vande Son?

Antwoort. De Son is als dan verscheyden vande Linea Equinoctiael af / 23 1/2. graden / met noch 23 1/2. graden / dat ghy daer af zijt / zijn te samen 47. so gebrekender noch tot voldoevinge vande 90. / 43. dese salmen op d'Altrolabio nemen / met dese sult ghy de declinatie voeghen / welke zijn 23 1/2. soo maectet te samen 66 1/2. soo gebrekender dan tot de 90. 23 1/2. graden / dit selfde is de hoochte daer ghy op zijt.

Vraghe. So ghy op eenighe plaetse waert / ende wist de hoochte wel daer't op lept: maer en weet de declinatie van dien dagh niet / hoe sult ghy die sonder boeck conuen wesen?

Antwoort. Neemt de hoochte vande Son met die Altrolabio, ende tghene dat ghy vint sult voeghen by de hoochte daer de plaetse op lept / ende alle tgene datter boven de 90. overschiet / ofte onder de 90. gebreect / dat is de declinatie van dien dagh.

Vraghe. Welck zijn de plaetsen vande Werelt / daer't ses Maenden dagh / ende ses Maenden nacht is?

Antwoort. Onder beyde Poolen van de Werelt.

Vraghe. Wat dinc is de hoochte?

Antwoort. Het ghene dat de Son rijst van dat hy uyt ofte op comt tot op den middaggh; Van ghelijcken is hoochte de graden / diemen heeft vande Pool tot den Horizont / oock mede so is hoochte alle het gene datmen verscheyden vande Linea Equinoctiael af is.

Vraghe. Hoe salmen weten de declinatie vande Son?

Antwoort. Men sal de Son peplen op den 21. Junius / ende wachtē dan tot den 23. December / op welke dagh sult weder de hoochte vande Son nemen / dit ghegaen hebbende / sult de minste somme van de meeste af trecke / en tghene datter overblijft salmen overmits deplen / op dese manies salmen die declinatie conuen te weten.

Vraghe. Welche is de grootste declinatie die de Son op eenen dagh mach doen?

Antwoort. 24. Minuten.

Vraghe. Hoe veel graden rehentmen vooreske streck vaert Compas?

Antwoort. 11 1/2. want 32 maels 11 1/2. maeken 360. graden / welke is den omloop van de Werelt.

Vraghe. Hoe veel is de Zuydsterre verscheyden vande onsenlycke Pool?

Antwoort. 30. graden / sonder daer dichter ofte verder af te comen.

Vraghe. Wat beduyt het Compas?

Antwoort. Den Horizont met de omloop van de Werelt / gheheel in 32. gheheelten.

Vraghe. Wat dinc is de Pas-caerte?

Antwoort,

Op wat hoochte daer men is alstint de hoochte van een graede af land heeft en 89. mylen en w. en n. aenloopt.

Alstmen op d'eene Tropico is / en de Son op d'ander / wat rekeninghe daer / wat rekeninghe daer make sal int peplen van de Son.

Om de declinatie van de Son te weten sonder boeck etc.

Op wat plaetsen dat het 6. maende dagh / ende 6. maenden nacht is.

Wat de hoochte is.

Hoemt de declinatie van de Son weten sal.

Hoe veel de Son op een dagh mach declineren.

Hoe veel graden rehentmen vande streck van't Compas is.

Hoe veel de Zuydsterre vande Pool verscheyde is.

Wat d'omloop van beduyt.

In wat hoochte datmen de Son den 22. Junij op de Custe van Florida vint / vint.

Op wat hoochte datmen de Son vint den 23. December op de selve plaets.

Wat een graedt is.

Oft aende 3. en n. zyde de declinatie van de Son even hoogh is / etc.

Alst 5. graden vande declinatie van de Son heeft / hoe veel datmen dat op d'Altrolabio nemen sal.

Een ander vrach van de Son.

Alst 4. of 5. dage de Son op 90. graden niet / hoe veel weeghs datmen van alle dach's secht.

Wesgelycke
Astrolabio.

Waeromme
de streken van
het Compas
altmael door
den Center
loopen.

Antwoort. Het landt ende die Zee.

Vrage. Wat dinck beduyt het Astrolabio?

Antwoort. Het vierendeel van de Werelt/
twelcke zijn 90. graden.

Vraghe. Waerom zijn de streken van het
Compas/ ofte in de Navigatie altmael eben-
gelyck/ ende passeren altmael door den Cen-
ter/ op een maet sonder eenigh verschil in de
grootte vande rondicheydt / waerom rekenit-
men dan op een graedt ende streeck meer im-
plen als op d'ander / ghesien dat 3p. behoorden
naerbenant de implen ghelyck te hebben?

Antwoort. De grootte Circulen ofte om-
loopende streckē/die de Equinoctiael natuer-
lyck heeft/te weten: de 32. graden zijn altesa-
men effen en ghelyck/ van 15. Duysche/ende
17½. Spaensche implen: maer de cleyne Cir-
culen ofte omloopende streken / hebben d'een
min en d'ander meer/naer de Elevatie van de
Polen/in sulcker voeghen / dat hoe ghy naer-
der aende Linea Equinoctiael comt / hoe u
den wegh langher sal wesen/en hoe ghy naer-
der de Polen comt/hoe datse korter sal wesen:
want de Pool rijst ofte daelt een graedt / ende
loopende langhs de Linea heen / soo een falsse
noch rpsen noch dalen.

Vraghe. Hoe salmen des middaeghs mo-
gē weten wat die Son noordoost ofte noord-
westeert/te weten: op wat plaetsen vāde We-
relt datmen souden moghen wesen?

Antwoort. Men sal maken een Circule of-
te Ringhe in't ront op de aerde/ende settender
een Paelde ofte wat anders midden in / ende
verwachten alsoo den dagheraet dat de Son
opromt / soo salmen alsdan in't eerste uytro-
men mercken / waer dat de schaduwē heen
streckt / dit afgheteckent hebbende / sult den
avont verwachten/tot dat de Son weder on-
der gaet/ doende als dan van gelijcken/merc-
kende de schaduwē met een ander schreefken
ofte tepcken af/ mettet welcke ghy u rekenin-
ghe sult maken / te weten: sult meten watter
van d'een schreef ofte tepcken tot d'ander is/
ende deplent alsoo crupswijs/in ghelijcker di-
stantie metten anderen / twelcke sal wesen u
noorden ende zupden / nu soo wanneer dat de
schaduwē van de Son op dese streeck comt/
soo salt middagh wesen/ om nu te weten wat
ende hoe veel dat de Paelde van't Compas
noordtoost ofte noordwesteert/ soo setter het
Compas by / soo sult ghy terstondt comen te
sien waer dat de Paelde ofte Lelle naer toe
wraecht/ ofte wijcht naer't oosten ofte naer't
westen/ende hoe veel/waer naer u muecht re-
guleren/en u calculatie maken.

Vraghe. Waer sullē u de Paelden ofte Le-
lien van de Compassen fix ende ghelyck co-
men?

Antwoort. Onder de Meridiaen/ etc.

Hoe datmen
des mid-
daeghs sal
kunnen wete
hoe veel de
Son oost ofte
noordweste
steert.

F I N I S.

Een seecker Extract ende Sommier van alle de Renten/Domeynen/Tollen/

Chijnsen/Imposten/Tribuyten/thienden/Derde penninghen/ende incomsten des Coninghs van Spaengien/ober alle zyne Coninghrijcken/Landen/Provincien ende Heerlijckheyden/soodanich als die alles upt de Originale Registers der respectie Reken-camers ghetrocken zijn; Met een cozte ende clare beschryvinghe/van de regeringhe/macht/ende ascomste der Coninghen van Portugael; Door den selfden Ian Huyghen van Linschoten, upt den Spaenschen in onse Nederduytsche Tale ghetranslateert ende obergheset.

TOT DEN LESER.

A Engesij dat dese myne Itinerario ofte Schipbaert/alleenlijcken is tracterede vande Landen ende Custe van Oost Indien/ende die Orientaelsche contreyen/alle het welke huydens daeghs is onder de regeringhe ende tgehebet van den Coningh van Spaengien/so en heeft my niet vreemts noch buyten propoosten gedocht / alhier by te voeghen een Extract ende Sommier van alle de renten/Domeynen/ende incomsten van den selfden Coningh/van alle zyne Coninghrijck/Landen/Provincien/ende Heerlijckheyden/gelijck als ick het alles ghetrocken hebbe upt de Originale Registers der respectie Reken-camers / ende upt de Spaensche in onse Nederduytsche Tale ghetranslateert / waer inne niet alleen verthoont wert d'incomste van elke Provincie en Jurisdicte op zyn selven; maer oock mede van alle die Steden ende gewesten van't gantsche Coninghrijck van Spaengien int particulier/met haer rechte namen ende toenamen/so dat men daer niet alleenlijcken upt mach scheppende vermakelijckheyt ende memorie van sodanighe renten / in't gheheel ende in't besonder/maer oock van ghelijcken om te weten het ghetal vande Steden en ghewesten van gheheel Spaengien; Dopende het selfde aenghe-naem / oirbaerlijck / ende oock vermakelijck sal wesen / hoor alle liefgebers van curieusheyden.

Onderrechtinghe ende manier, hoe ende met vvat gelt datmen in Spaengien reeckent.

Erstelijcken so is te weten/om dese navolghende verclaringhe wel te verstaen/darmen in Spaengien is ghebruycken de de rekeninghe van Maravedijs / so wel in't meesten als in't minst / ende passerende ober die hondert duyzent in't ghetal/te weten/thienmaels hondert duyzent / so is het een Quento/dat is: eygentlijcken een millioen van Maravedijs ghesepdt / met welcke twee namen en verdeelinghe/ sullen de selfde incomsten aenghewesen worden / achtervolghende d'ordonnantie ende tgebruyck van des Coninghs Reken-camers in Spaengien. Nu soo is te weten/dat 34. Maravedijs doen een Spaensche Reael in spetie ofte Silber / ende elke Quento ofte millioen van Maravedijs/ doet soo veel als 2673. Ducaten / 8. Realen/ en 26. Maravedijs; De Maravedijs worden getepckent naer usantie van Spaengien/te weten/ als de somme passerende is ober de hondert/soo setmender dit U merck voor/beginnende alsdan van de duyzent opwaerts/om te lichter metter eerste ghesicht de somme te verbaten/ alle het welke wy om de lichttheys wille/ende beste accordantie/ alsoo achter volghen: want als nu met dese verclaringhe ghenoech verstaen mach worden/ van de gheen die daer overbaren in is.

Dat eerste Capittel.

Vande Renten, Domeynen, ende incomsten des Coninghs, van zyn Coninghrijcken van Spaengien, Napels, Cecilien, Arragon, &c. ende van alle zyn heerlijckheyden, behalven het Coninghrijck ende Jurisdicte van de Croone van Portugael, die vvy daer naer op haer selven sullen relateren, met alle het ghene meer dies beroerende is.

De Soutlanden.
Thiende vande Zee/die van buyten in Wiscapen comen.
Tol-huyse in de Steden van Vittoria/Horduna/est Valnascada.
Thiende vande Zee/ door het Coninghrijck van Leon.
Thiende vande Zee/ door de Stadt Oviedo.
Renten van't Vrebootschap van Bilbau.

- 7. **D**E Salinas, dat (zijn de Sout landen/) van de Croone van Spaengien / zyn jaerlijcks ghetaxert voor des Coninghs incomste / dize en tneghentigh Quentos van Maravedijs. 93 Quentos.
- 7. Van de thienden van de Zee/ van de Coopmanschappen die van buyten in Wiscapen comen/ende vande Provincien van Guipiscoa, ende van de vier Dersgh Steden/ ghelegghen aen de Zee Custe/betalen van alle Coopmanschappen/te weten/ die nae Castilien te landtwaerts gheboert worden/van thien een/het welke ontfanghen wert in de Tol-huyzen van de Steden van Victoria, Horduna, ende Valnascada, te samen ghesommeert/ comt voor den Coningh jaerlijcks 70 Quentos.
- 7. De thienden van de Zee /welcke comen door het Coninghrijck van Leon, ende passeret door de Haven van Sanabria, ende Villa Franca, gheven des jaers 1 Quento.
- 7. De thienden van de Zee/van het Prinsdom van Asturias, welke passeret door de Stede van Oviedo, gelden jaerlijcks 375 U 000. Maravedijs.
- 7. De rente van het Vrebootschap van de Stede Bilbau, het welke zyn van dingen die van buyten comen/gelden jaerlijcks voor den Coningh 490 U 500. Maravedijs.

Alle de Alcavalen, Tercias, ende andere renten die de Coningh in Spaengien heeft, in alle de Provintie/ Stede/ Dozpen/ ende ghewesten/ van alle zijn Coningrijcken ende heerlijckheyden/ gelyck als elke Stadt/ haer ghebiet ende ghedeelte in het besonder verclaert gaet/ wat dat elck op brenge/ ende op datmen tot meerder claerheyt mach sien ende verstaen/ wat dat dese renten van Alcavalen te segghen is/ soo is te weten/ datmen van alle goederen/ Coopmanschapen/ Hupsen/ Erben/ 'tzy wat dat het souden moghen wesen/ gheen ypr ghesondert/ betalen moet van thien een/ vooz den Coningh/ ende dat soo dick ende menichmael als sulcke goederen/ Coopmanschappen/ Hupsen/ Erben/ het zy wat het is/ van d'een aen d'ander vercocht wordden; dese thierende penninghen wordden ghenaemt Alcavalen; Van ghelycken die Ambacht-lieden/ Dant-werckers/ ende andere Cremers/ die in haerlieder Ambachten/ ende Dant-wercken vercoopen/ als oock inde Vleesch-hupsen/ Visc-h-mercken/ Herbergghen/ het zy van wat Ambacht/ Dant-werck/ ofte neeringhe dat souden moghen wesen/ moeten altesamen/ als ghesepdt is/ van thien een gheben/ van alle het ghene/ ende soo dickwils als zy pet vercoopen/ waer toe ghemeenlijcken het meestendeel van de Steden/ ende haer ghedeelten in alle plaetsen van haer Jurisdiccie/ met den Coningh verdragghen zijn/ ende ontfanghen alsoo de selfde Alcavalen, doende aen den Coningh betalunghe/ naer haer contract ofte pachtinge buyten alle onkosten des Coninghs; Daer en boven soo zynder noch inde Hoofst-steden

ende Provintien/ Ontfanghers van den Coningh/ die rekeninghe houden/ ende last hebben/ om te doen inhaleu ende ontfanghen/ te leveren alle de Alcavalen die inde verpachtinghe ofte contract ende gedeelte van elcken Stadt/ ende haer Jurisdiccie veraccordeert is/ als oock van ghelycken om te betalen van de selfde Alcavalen, de Luos, dat zijn eenighe leenen die de Coningh gheordineert heeft/ aen sommighe persoonen/ om van de selfden haer betalunghe te hebben/ ende eenighe andere li-brancen ofte assignatien/ die op de selfde hare ordinantien hebben/ van welcker betalunghen de voozschreben ontfanghers hare rekeninge gheben/ (van dat zy also betaelt ende ontfanghen hebben/ aenden oppersten reken-camer des Coninghs. Om nu te verstaen dat vande Tercias, dat is soo veel als derden penningh ghesepdt/ soo is te weten: dat van veel jaren herwaerts/ soo hebben de Pausen gheconcedeert/ ofte ghegunt aen de Coninghen van Spaengien/ den derden penningh/ van alle de renten der Kercken ende gheestelijcke goederen/ ende dat tot hulpe van de oorloghen ende bescherminghe van het Catholijcke ende Roomsche gheloof/ het welke insghelijck van de voozschreben Ontfanghers inghehaelt ende ontfanghen wort/ ghelyckelijcken met de Alcavalen, worden ghenoemt (als ghesepdt is) Tercias, wordende van ghelycken verpachte te samen met de Alcavalen, aen elke Stadt ende Jurisdiccie/ sommighe Alcavalen heeft den Coningh vercocht/ ofte yemant tot een gawe ofte gifte bereert/ waer van elck op zijn plaetse mentie ghemaect sal worden.

Jucos/ zijn leenen van de Coningh.

Onderri-
tinghe van de
Tercias/ van
wie datse ge-
ordineert
zyn.

Orsaec waer
toe datse ghe-
geben werdt.

Onderri-
tinghe wat
Alcavalen
zyn.

Alle ambach-
ten en neer-
gen moeten
thierende pen-
gheben/ van
datse vercoo-
pen.

- 7. **D**e Stadt van Burgos met hare Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 17 Quentos. 329 U 880. Maravedijs.
- 7. Het Balioufchap van Burgos, het welke wordt ghenaempt/ de Bureba, is ghelegghen dicht by Burgos, gheeft jaerlijck van Alcavalen ende Tercien, ofte derden penningh 2 Quentos. 646 U. Maravedijs.
- 7. Het gheberghte van Oca, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 34 U. Marave.
- 7. Het Balioufchap/ datmen noemt vande Provintie van Rioja, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 757 U. Maravedijs.
- 7. Het Balioufchap datmen noemt van Hebro, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 346 U. Maravedijs.
- 7. Het Balioufchap ghenaemt den hoek van Hebro, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 402 U. Maravedijs.
- 7. De Stadt van Victoria, betaelt jaerlijck aen den Coningh 269 U. Maravedijs.
- 7. De Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 181 U. Maravedijs.
- 7. Het Pser van de selfde Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijck van Col aen den Coningh 150 U. Maravedijs.
- 7. De seven Balioufchappen/ diemen noemt van out Castilien/ het welke is inde ghebergghen/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 942 U. Maravedijs.
- 7. De Dalepe van Mena, welke is inde selfde ghebergghen van out Castilien, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 225 U. Maravedijs.
- 7. De Provintie diemen noemt vande Stadt van Logroño, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 746 U. Maravedijs.
- 7. De Stede van langas, ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 151 U. Maravedijs.
- 7. De Stadt van Santo Domingo, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos. 812 U. Maravedijs.
- 7. Het Balioufchap van de Stede Diego, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 545 U. Maravedijs.
- 7. Het Balioufchap van Cande muñon, betalen jaerlijck van Alcavalan ende Tercien 4 Quentos, 612 U. Maravedijs.

Het Bali-

7. Het Ballouschap van Castro Xeres, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
8 Quentos. 485 U. Maravedijs.
7. Het Ballouschap van Serrato ghesaemt/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
1 Quento, 965 U. Maravedijs.
7. Het Ballouschap van Monson, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
2 Quentos. 276 U. Maravedijs.
7. Nu soo is te verstaen dat alle het gene datmen in out Castilien/Ballouschap noemt/ta een
Spaensche Provincie.
7. De Stadt van Palencia, ende die Provincie van Campos, betaelt jaerlijcx van Alcaualen
ende Tercien 16 Quentos. 940 U. Maravedijs.
7. De Stede van Carion, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 4 Quen. 945 U. Ma.
7. Het Ballouschap van Carion, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 2 Qu. 910 U. Ma.
7. De blecken van Pedro Alvares de vega, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
655 U. Maravedijs.
7. De Stede van Sahagun, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 2 Qu. 125 U. Ma.
7. De Stede van Saldaña, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 1 Qu. 13 U. Ma.
7. Het Ballouschap van Perina, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 178 U. Ma.
7. Het Ballouschap van Campo, het welke zijn de geberghen/betalen jaerlijcx van Alcaua-
len ende derden penningh 1 Quento. 730 U. Maravedijs.
7. De Dalepe van Miranda ghesaemt/gheleghen in de gheberchten/betaelt jaerlijcx van Al-
caualen ende derden 557 U. Maravedijs.
7. De vier Steden/diemen noemt van de Custe vande Zee/ te weten / Laredo, Sant Ander,
Castro de Vrdiales, San Vincente, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
3 Quentos. 616 U. Maravedijs.
7. Het Prinsdom van Asturias, ende de Stadt van Oviedo, betalen jaerlijcx van Alcaualen
ende Tercien 12 Quentos. 345 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Lugo, gheleghen in't Coninghryck van Gallisien, betaelt jaerlijcks van
Alcaualen en Tercien, te weten/met de plaets van zijn Bisdom. 4 Quen. 137 U. Ma.
7. De Stadt van Modonedo, ghelegen in't selfde Coninghryck van Gallisien, betaelt jaer-
lijcx van Alcaualen ende Tercien 1 Quento. 732 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Orenso, ende haer Jurisdiccie in Gallisien, betaelt jaerlijcks van Alcaua-
len ende Tercien 6 Quentos. 505 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Sint Jacob in Gallisien, in't Latijn Compluo genaet/en die Jurisdiccie
zijn van Hertis bisdom/betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 18 Qu. 212 U. Ma.
7. De Stadt van Tuy, ende die Jurisdiccie van zijn Bisdom in Gallisien, betaelt jaerlijcx
van Alcaualen ende Tercien 5 Quentos. 827 U. Maravedijs.
7. De Stede van Ponte Ferrara in Gallisien, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
1 Quento. 975 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Leon, ende de plaetsen van zijn Jurisdiccie ende Bisdom/ betalen jaerlijcx
van Alcaualen ende Tercien 6 Quentos. 350 U. Maravedijs.
7. De plaetsen vande Stadt / ende het Bisdom van Astorga, in't Coninghryck van Leon,
betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 2 Quentos. 455 U. Maravedijs.
7. De Dopen ofte blecken van de Abdopen van Leon, ende Astorga, betalen jaerlijcx van Al-
caualen ende derden penningh 797 U. Maravedijs.
7. De Parochien diemen noemt van Salas, in't Prinsdom van Asturias, betalen jaerlijcks
van Alcaualen ende Tercien 231 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Samora, ende haer Jurisdiccie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien
15 Quentos. 525 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Toro ende haer Jurisdiccie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
11 Quentos. 112 U. Maravedijs.
7. De Stede van Viena, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betaelt jaerlijcx van Al-
caualen ende derden penningh/ ofte Tercien 62 U. Maravedijs.
7. De Dalepe van Guyrena, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
2 Quentos. 335 U. Maravedijs.
7. De Stede van Barisal de la Coma, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
256 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Salamanca ende haer Jurisdiccie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Ter-
cien 24 Quentos. 300 U. Maravedijs.
7. De Stadt Rodrigo ende haer Jurisdiccie/betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
14 Quentos. 345 U. Maravedijs.
7. Die Jurisdiccie van Frigeros ghesaemt/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien
417 U. Maravedijs.
7. De Stede van Olmillo, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 47 U. Maravedijs.
7. De Stede van Torde fillas, ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende
Tercien 2 Quentos. 600 U. Maravedijs.
7. De Stede van Valla dolid, ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende
Tercien 29 Quentos. 730 U. Maravedijs.
7. De Stede van Torde Humos, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 827 U. Mar.
7. De Stede van Medina del Campo, ende haer Jurisdiccie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen
ende Tercien 31 Quentos. 375 U. Maravedijs.
7. De Stede van Olmeda, ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Ter-
cien 2 Quentos. 149 U. Maravedijs.
7. De Stede van Nava ende sebenkercken / betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
333 U. Maravedijs.

138 Verhael vande incomsten vanden Coningh van Spaengien.

7. De Stede vā Madrigal, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien. 682 U. Marabe.
 7. De Stede van Arenalo ende haer Jurisdicctie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
 cien 5 Quentos. 310 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Avila ende haer Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
 19 Quentos. 365 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Segovia ende haer Jurisdicctie betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Ter-
 cien 12 Quentos. 480 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Aranda de Duero ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijchs van Alcavalen
 ende Tercien 3 Quentos. 350 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Roa, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 1 Quin. 515 U. Mara.
 7. De Stede van Gumiel de Yzan, toebehoozende den Hertoch van Osuna, betaelt jaerlijcx
 van Alcavalen ende Tercien ofte derden penningh 154 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Sepulueda ende haer Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx vā Alcavalen ende Ter-
 cien 3 Quentos. 540 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Soria ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Ter-
 cien 10 Quentos. 282 U. Marabedijs.
 7. De Jurisdicctie vande Stadt ende 't Bisdom van Osma, betaelt jaerlijcx van Alcavalen
 ende Tercien 4 Quentos.
 7. De Steden van Agreda ende Tarazona, ende haer Jurisdicctien / betalen jaerlijchs van
 Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 83 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Molina ende haer Jurisdicctie betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Ter-
 cien 5 Quentos. 792 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Siguença ende haer Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
 cien 3 Quentos. 662 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Cuença ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
 cien 24 Quentos. 645 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Huete ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Ter-
 cien 17 Quentos. 916 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Villa Rexo de Fuentes, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
 2 Quentos. 517 U. Marabedijs.
 7. De Probinctie diemen noemt het March-graesschap van Villena, 'twelcke zijn de Stede
 van Timihilla, Albasette, La Roda, San Clemente, ende die Stadt van Villena ende
 haer Jurisdicctie/betalen jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 31 Quen. 503 U. Mar.
 7. De Stede van Belmonte, betaelt jaerlijcx van derden penningh alleelijcken: want de Al-
 causalen behooren den Marchgraef toe. 476 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Murcia ende haer Jurisdicctie / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
 cien 14 Quentos. 820 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Lorca ende haer Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
 5 Quentos.
 7. De Stadt van Cartagena ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Ter-
 cien 2 Quentos.
 7. De Stede van Alcaras ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
 cien 16 Quentos. 984 U. Marabedijs.
 7. De Stede vā Segura de la Sierra, en haer Probinctie en Jurisdicctie/ 'twelcke is vā't Mee-
 sterschap vā sint Jacob/betalen jaerlijcx vā Alcavalen en derde. 11 Qu. 91 U. Mar.
 7. De Stede van Villa nueva de los Infantes, ende haer Probinctie/ 'twelcke men noemt / El
 Campo de Motyel, is van't Meesterschap van Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alca-
 valen ende Tercien 8 Quentos. 664 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Ocaña en die Probinctie/diemen noemt van Castilla, welke is van't Mee-
 sterschap van sint Jacob, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 23 Quentos.
 7. De Stadt van Guadalaxara ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende
 Tercien 11 Quentos. 64 U. Marabedijs.
 7. De Steden van Pios en Poso, betalen jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 160 U. Mar.
 7. De Stede van Almonacid, ende Probinctie van Sorita, welke is van't Meesterschap vā
 Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 188 U. Mara.
 7. De Steden van Vzeda, Talamanca, Tordelaguna, ende haer Jurisdicctie / welke zijn
 van het Aerts-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
 18 Quentos. 250 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Yepas, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en derden. 423 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Alcala de Henares ende haer Jurisdicctie/met die Stede van Birivega, zijn
 van het Aerts-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
 16 Quentos. 250 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Madrid ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx vā Alcavalen ende Tercien
 23 Quentos. 250 U. Marabedijs.
 7. Het Graesschap van Puño en Rostro, dat is: een vupst in't aensicht gheseyt/ betaelt jaer-
 lijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 162 U. Mara.
 7. De Steden van Cubas, ende Griñon, welke toebehoorē Don Alvaro de Mendoza, welc-
 ke ontfanght de Acaualen, betaelt alleen van Tercien 117 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Galapagar, behoort den Hertoch van Infantadgo toe / betalen jaerlijchs
 van Alcavalen ende Tercien 160 U. Marabedijs.
 7. De Stede van Illescas ende haer Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcavalē ende Tercien
 2 Quentos. 297 U. Marabedijs.
 7. De Stadt van Tolledo, ende haer gheheelte / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Ter-
 cien 73 Quentos.
 De renten

7. De reuten vanden dienst van't gheberghte/te weten/ tghene dat betaelt wort vande eppen
naers van't Dee/dat naer't landt van Extremadura passeert om te weyden/ is jaerlijcx
weert vooz den Coningh 19 Quentos. 503 U. Maravedijs.
7. De vlecken van't Prinschop van sint Jan/betale jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
7 Quentos. 55 U. Maravedijs.
7. De Stede van Almagro ende haer Probintie/welcke ghenaeemt wort de Campo de Ca-
latrava, is van het Meesterschap van Calatrava, betaelt jaerlijchs van Alcaualen ende
Tercien. 7 Quentos. 126 U. Maravedijs.
7. Van ghelijcken d'Alcaualen vande Crupden ende groenicheyt / diemen in dese selfde Mees-
terschap vercoopt/gelt jaerlijcx vooz den Coningh 3 Quentos. 438 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Ciudad Real, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 4 Quen. 150. Ma.
7. De vlecken gelegen in de contreye/genaemt het Archidiaenschap van Talavera de la Rey-
na, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 14 Quentos. 326 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Placencia ende haer Jurisdicctie/en die vlecken diemen noemt van't Archi-
diaenschap/betalen jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 18 Quentos. 475 U. Mara.
7. De Stadt van Truxillo ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Ter-
cien 12 Quentos. 224 U. Maravedijs.
7. De Stede van Caceres ende haer Jurisdicctie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Ter-
cien 7 Quentos. 850 U. Maravedijs.
7. Die Stadt van Badajos, ende haer Probintie en Jurisdicctie/betalen jaerlijcx van Alcaua-
len ende Tercien 9 Quentos. 972 U. Maravedijs.
7. De Stede van Alcantara, Jurisdicctie/ende Probintie/is van't Meesterschap van Alcan-
tara, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 9 Quentos. 403 U. Maravedijs.
7. Van gelijcken so gelt jaerlijcx d'Alcaualen vande crupden en groenicheyden (die vercocht
werde om in de selfde contreyen te weyden) vooz de Coningh 3 Quen. 481 U. Mara.
7. De Probintie van Serna, welke is van't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx
van Alcaualen ende derden. 7 Quentos. 570 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Merida en haer Jurisdicctie/welcke is in de Probintie van Leon, wesende
van het Meesterschap van Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende derden.
21 Quentos. 234 U. Maravedijs.
7. De Stede van Fuente el Maestro, ende haer Jurisdicctie is inde Probintie van Leon;
van het Meesterschap van Sint Jacob/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
6 Quentos. 973 U. Maravedijs.
7. De Stede van Guadalcana en Jurisdicctie/is van't Meesterschap van sint Jacob, betaelt
jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 3 Quentos. 305 U. Maravedijs.
7. De Stede van Xeres de Badajos, (is van't Meesterschap van sint Jacob) met haer Ju-
risdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 7 Quentos. 100 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Sevilla haer gheberchte ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijchs van Alcaualen
ende Tercien 182 Quentos. 387 U. Maravedijs.
7. De Renten diemen heet vande heerlijckheyt vande selfde Stadt / gheeft jaerlijcx aen den
Coningh 2 Quentos.
7. De Steden van Palma, ende Guelues, toebehoorende de Graven van Palma en Guelues,
betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 235 U. Maravedijs.
7. De Steden van Tevar ende Ardales, toebehoorende de Markgraef van Ardales, betalen
jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 235 U. Maravedijs.
7. Die Stede van Ilerena ende Jurisdicctie/is inde Probintie van Leon, van't Meesterschap
van sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 3 Quen. 125 U. Mara.
7. De Stadt van Cadiz, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en derden 8 Quen. 452 U. Mara.
7. De rente van Cadiz, diemen heet vande Almadrayas, dat is: de visscherye vanden Vissch/
diemen heet Atun, gelden teen jaer dooz't ander jaerlijck 3 Quento. 35 U. Marave.
7. De Stadt van Gibraltar, betaelt alleentijcken den Coningh/gelt jaerlijcx 1 Qu. 500 U. Ma.
7. De Stadt van Xeres de la Frontera ende Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen en
de Tercien 21 Quentos. 50 U. Maravedijs.
7. De Stede van Catmona ende Jurisdicctie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
9 Quentos. 410 U. Maravedijs.
7. De Steden van Lora en Sesevilla, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 680 U. Ma.
7. De Stadt van Egipta met zyn vooz Steden, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
15 Quentos. 500 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Cordoua ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
48 Quentos. 995 U. Maravedijs.
7. De contreye vande plaetsen ghenaeemt Rea lengos van Cordoua, betalen jaerlijchs van
Alcaualen ende Tercien, ofte derden penningh 17 Quentos. 316 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Anduxar ende Jurisdicctie / betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
4 Quentos. 800 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Wieda ende Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
11 Quentos. 640 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Baeca ende Jurisdicctie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
17 Quentos. 316 U. Maravedijs.
7. De Stede van Quexada, betaelt jaerlijcx van Alcaualen en Tercien 1 Qu. 415 U. Ma.
7. Het Adelantaetschap van Carcola, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
6 Quentos. 885 U. Maravedijs.
7. Het Graeffschap van Sint Esteven, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien
1 Quento. 340 U. Maravedijs.

7. De Stede van Martos, en Jurisdiccie / is van't Meesterschap van Calatrava, van't ghe-
deelte van Andalusion, betaelt van Alcaualen en Tercien. 11 Quent. 436 U Marabedys.
7. De Stadt van Jaen ende Jurisdiccie betaelt jaerlychs van Alcaualen ende Tercien.
15 Quentos. 909 U Marabedys.
7. De Stadt van Granada ende Jurisdiccie/ betalen jaerlychs van Alcaualen ende Tercien.
42 Quentos. 910 U Marabedys.
7. Dezvde van't Coningh-ryck van Granaden/plaghen te gelden (te weten/ieerder die Mo-
ricos ofte Granadynen upt verbzeven waren/ 42. Quentos / gelben nu ter tijdt maer
22 Quentos.
7. De renten diemen heet Aguela ende Avisses van Granada, gelt jaerlychs voor den Co-
ningh. 2 Quentos. 750 U Marabedys.
7. De Steden ofte Stadts van Loxa ende Alhama, in't Coningh-ryck van Granada, beta-
len jaerlychs van Alcaualen ende Tercien. 3 Quentos. 650 U Marabedys.
7. De Stadt van Baca in Granaden ende Jurisdiccie betaelt jaerlychs van Alcaualen ende
Tercien. 10 Quentos. 626 U Marabedys.
7. De Stadt van Guadix in Granaden ende Jurisdiccie / betaelt van Alcaualen ende Ter-
cien. 6 Quentos. 395 U Marabedys.
7. De Stadt van Almena in Granaden ende Jurisdiccie / betaelt jaerlychs van Alcaualen
ende Tercien. 3 Quentos. 80 U Marabedys.
7. De Steden van Almunecar, Mutril, ende Salabrena in Granaden/ betalen jaerlychs van
Alcaualen ende derden. 2 Quentos. 643 U Marabedys.
7. De Stadt van Malaga in Granaden/ betaelt jaerlychs van Alcaualen ende Tercien.
16 Quentos. 269 U Marabedys.
7. De Stadt van Veles Malaga in Granaden/ betaelt jaerlychs van Alcaualen en Tercien
3 Quentos. 519 U Marabedys.
7. De Stede van Pulchena, betaelt jaerlycx van Alcaualen en derden. 410 U Marabedys.
7. De Stadt van Ronda ende Jurisdiccie / betaelt jaerlychs van Alcaualen ende Tercien.
5 Quentos. 334 U Marabedys.
7. Het Eplandt van Canarien geeft den Coningh jaerlycx 4 Quentos. 850 U Marabedys.
7. Het Eplandt van Teneriffe geeft den Coningh jaerlycx 3 Quentos.
7. Het Eplandt La Palma gheeft den Coningh jaerlycx 2 Quentos. 400 U Marabedys.
- Den daghelijcken dienst/ obligatie/ ofte contributie/ die de Coninghrijcken ofte landen
van Spaengien/ jaerlychs aenden Coningh betalen / zijn waerdich 104. Quentos/305 U
Marabedys. Nu soo is te weten/ dat dese dagelijcke dienst/obligatie/ ofte contributie/ ge-
deelt wert door alle de Provincien/ Landen / ende Steden van Spaengien / onder't volck
die gheen Leenheeren/ Ridders/ ofte Edelmannen en zijn/ van onder dien, welckmen noemt
'tghemeen Populus/ inghesetenen/ ende onderdanen/ dese doctmen een peder schatten ende
betalen/naer de qualiteyt ende vermoghen van elck een / moeten des jaers een sekere som-
me geben/en dat naer die waerdye van heusieder goederen / welke jaerlyckse schattinge
ofte contributie/ is teen jaer door't ander/ de voorsz. somme van 104 Quin. 305 U Marab.
7. De Tollen vande thiende penninghen vande drooghe Havens/ (dat zijn die passagiens
van te landt) vande Coningh-rijcken van Vallencia, Arragon, ende Navarre, diemen be-
taelt van alle goederen ende waren/ die upt Spaengien nae de voorsz. landen gevoert wer-
den/soo wel van't incomen/als van't upt voeren: want alle de goederen die van't eene Co-
ningh-ryck in't ander vervoert worden/ betalen altesamen den thienden penningh/ welc-
ke Tollen ofte thienden vande voorsz. Coningh-rijcken/te weten/ vande drooghe Havens
ofte passagiens/ gelde teen jaer door't ander/ des jaers 49 Quentos. 35 U Marabedys.
7. De drooghe Havens ofte binnenlandsehe passagiens/ incomsten ofte uptganghen/ die
van't Coningh-ryck van Portugael strecken/naer de landen die onder de Croone van spaen-
gien gheleghen zijn/ opghentlijcken Castilien genaemt/ gheven den Coningh jaerlychs van
thienden vande goederen ende waren/ die daer heen en weer door passeren/ teen jaer door't
ander 34 Quentos. 155 U Marabedys.
7. De Wollen die jaerlychs upt Spaengien ghetrocken/ en vervoert werden naer alle we-
ghen/ gheven van elcke sack/ (wegende outrent 10. Aroben, wesende peder Arobe 25. pöt)
diemen upt Spaengien naer buytens landts voert/ twee Ducaten/ toebehoozende d'inge-
bozen ende inwoonders: maer van bzeemden Man moet betalen vier Ducaten voor peder
sack. dese Col beloopt d'een jaer door't ander/ des jaers 53 Quentos. 586 U. Marabed.
7. Het opperste Almorariffchap van Sevilla / het welke de selfde Stadt vande Coningh
ghepacht heeft/voor 154 Quentos/309 U Marabedys / thiers / deser renten zijn de thien-
den van alle Coopmanschappen / ende waren van Meerlandt/ Franckrijk/ Enghelant/
Portugael/ Italien/ etc. van alle weggen comende van buyten/ om aldaer te lossen / geben
altesamen van thien een/voor den Coningh/ twelcke genaemt wort Almorariffasgo/ come
teen jaer duert ander/ de voorsz. somme van 154 Quentos. 309 U Marabedys.
7. Het Almorariffchap van Spaenschs Indien/ het welke de selfde Stadt van Sevilla
ghepacht heeft vanden Coningh/ des jaers voor 67. Quentos/ ende is van alle Coopman-
schappen/ die in Sevilla ghesaden ende ghescheept worden naer Spaenschs Indien/ beta-
len in Sevilla den 20. penningh/ ende comende in Indien / betalen de selfde waren noch
eens den 20. penningh/ soo battet op de rekeninge den 10. penningh/ comt te wesen/ twelc-
ke teen jaer door't ander/ de voorsz. somme is bedraghende. 67 Quentos.
7. De renten die den Coningh heeft vande Muntten van Spaengien/ te weten/ van peder
march Silber/ dat inde selfde Muntten gheslagen en bearbept wert/ zijnde elck marche ses
Ducaten aen Silber/ betaelt een Grael in specie voor den Coningh; dese rente wort genoemt
El Señoreaxo de la Moneda; Ende de munte van Sibilien brenghet alleen soo veel op als
alle d'ander/ ghelijck dese rente is/ des jaers waert voor den Coningh 22 Quentos.

7. Den Coningh heeft verpacht aen de Fuchaers van Ausburch/ de Meesterschappen van Sint Jacob/ Calatrava, ende Alcantara, voor 98 Quentos 'tsiaers/ en zijn alleen de Tollers van t'Cozen/Wijn/Olpe/ende andere dinghen die den thierenden penn ingh betalen / die de Meesters in bozighen t'pden plaghen te hebben; In dese Tollers en zijn niet begrepen de Tercien noch Alcaualen, die noch hupren blyden/ als op een ander gheseyt is; Dese Meesterschappen zijn vande opperste Crupf-heeren/ van dese drie oorden/ te weten/ van S. Jacob/ Calatrava, ende Alcantara, de welke plaghen overste ofte hoofden te hebben/ diemen Meesters noemden/ ghelijck als die oversten van Rodes ende Malten, ofte ghelijck als van de Cloosters ende Keligieusen / met beloften van onderdanicheyt ende sekere punten t'observeren/ alst oock noch hupdens dagghs is/ welker oversten plagen te wesen (als een ampt van grooten aensien ende auctoriteyt/) van des naesten bloet verwanten des Coninghs/ ofte oock wel zijn kinderen/ hebbende haer eyghen landen/ besit ende volcomen commandement ende ghebiet: maer de Coninghen van Spaengien hebbent metter tijdt allent'kens onder haer ghetrocken/ bedienende ofte ten minsten presenterende/ als nu selfs/ als Meesters ende oversten van alle Crupsen/ Comendozien/ ende oordenen/ maer van de verpachtinghe van de selfde Meesterschappen aen hem comen/ als boven/ comt als gheseyt is.
- 98 Quentos.
7. Noch heeft den selfden Coningh verpacht de Crupden/ende het groenicheyt vande Wepden/ vande voorszeyden Meesterschappen/ om het Vee daer op te weyden/ des jaers voor de somme van 37 Quentos.
7. De Coningh heeft verpacht het Quicksilber van Almalen ghenaemt / in t' gheberghete van Sierra Morena, in t' Welt van Calatrava, des jaers voor 73 Quentos.
7. De Bullen ofte aflaets Brieven vanden Paus van Roomen/ diemen noemt de Santa Crusada, gheben den Coningh jaerlijcks/ alle onkosten af getrocken. 200 Quentos.
7. Het welke ghereduceert in onse Nederlandtsche Munte/ comt te bedragen over de seftien Connen schats.
7. De rente ghenaemt Subsidio, welke is dat alle Priesters ofte gheestelycke personen/ die eenighe beneficien ofte renten hebben/ te weten/ van Kercken/ Cloosteren/ Cappellen/ Clupsen/ ofte dies aenlevende/ moet een yegelijck betalen een sekere somme / ende dat conformance zijn Stipendio Sallarijs, beneficie/ ende qualiteyt/ ende naer dat her in een peder Bisdom verdeelt comt/ ende dit tot hulpe vande onkosten ende oorloghen / teghens die ongheloobigen ende Ketters/ waer van de meeste Kercken ende Cloosters met den Coningh verdragen zijn/ in maniere van pachinghe/ voor een sekere somme 'tsiaers/ diese hem boven alle onkosten moeten opbrengghen ende leveren / dese Subsidio is teen jaer voor het ander waerdigh 65 Quentos.
7. Noch so gheben alle Bisschoppen ende Kercken van Spaengien/ jaerlijcks aen den Coningh/ tot hulpe van de onkosten/ teghens d' ongheloobigen ende Ketters/ 110 Quentos.
7. Dese rente ofte obligatie wert genaemt El Excusado, het welke de Paus gecorpedeert ofte ghegunt heeft/ door zijn Brevis, ofte Patente Apostolica Romana, aen den Coningh van Spaengien/ soo dat de Coningh mach kiesien upt elke Capelle van een peder Kercke/ een ontfangher/ van die de thierenden vande Gheestelijckheyt ende Kercken ontfangen / als daer is van t'Cozen/ Gerst/ Wijn/ Olpe/ etc. ende alle andere dinghen diemen pluekt/ ende wassen/ ende de selfde Gheestelijckheyt ende Kercken leverent den Coningh/ boven alle onkosten by en vranck/ teen jaer door t' ander/ de voorsz. somme van 110 Quentos.
7. De Wyne van Guadalcana, ghelegghen in t' landt ghenaemt Eitremadura, in het gheberghete van Sierra Morena, placht te gelden/ te weten / het Silber datmen daer des jaers upt trock/ 187 Quintos: maer hoe veel datter nu tertyt opbrenght/ en is gheen sekerheytde af/ want is seer ghedebilleert ofte verflapt.
7. Alle de Landen van Spaengien gheben den Coningh jaerlijcks van obligatie/ diemen noemt de Exercicio, voor de Slaven ende Galep-boeben/ ende tot onderhout vande Galen. 7 Quentos. 750. V Marabedijs.
7. Die rente ghenaemt de la Moneda Forera, dat is: een Munte ofte penningh die een peder persoon jaerlijcks moet betalen van obligatie / te weten / elke heer stede seben Marabedijs 'tsiaers/ t'p van wat conditie/ staet/ ofte qualiteyt die souden moghen wesen/ welke rente beloopt teen jaer door t' ander/ des jaers 6 Quentos. 656 V Marabedijs.
7. Het ghene dat den Coningh jaerlijcks van Spaenschs Indien comt / is de somme van 300. Quentos.
7. Het Coningh-ryck van Nabarre gheeft jaerlijcks aen den Coningh/ de somme van 35 Quentos. 500 V Marabedijs.
7. De Coningh-rycken van Valencien, Arragon, ende Catalunien, gheben des jaers (behalven andere diensten ende obligatie/) aenden Coningh 75 Quentos.
7. De Eplanden van Sardinien, Majorca, ende Minorca, en heeft de Coningh geen profijt af/ om dat de renten ende incomsten van dien ghespendeert ende verbaen worden/ in de bewartrighe ende bescherminghe van de selfde/ en somtijds meer van doen wiesende.
7. Het Coninghryck van Ceethien geeft den Coningh jaerlijck 375 Quentos.
7. Het Coninghryck van Napoles, landt van Pullia ende Callabria, gelden jaerlijck van alle renten voor den Coningh 450 Quentos.
7. Het Hartochdom van Milanen geeft den Coningh jaerlijck 300 Quentos.
7. De Probinctien van Nederlandt ende Bourgongien/ plagghen te geven aenden Coningh jaerlijck 700 Quentos.
7. Maer jeghenwoordigh in dese troublen ende ghebuerighe oorloghe en rammender gheen claerheyt noch sekerheytde af weten.
7. De verpachtinghe ofte rente van de Croesspelen van gheheel Spaengien/ gheben jaerlijcks aen den Coningh/ 20 Quentos: want van eliken Croesspel datter vercocht wert moeten

moeten geven een halven Reael voor den Coningh/ende is verpacht des jaers voor de selfde somme 20 Quentos.

7. De Kassen ofte Lakenen van Florensen, te weten/die van buytē in Spaengien gebracht werden/gelden jaerlijcx van Col/10 Quentos: want elke stuck Kasse ofte Laken/moet 6. Ducaten van Col voor den Coningh gheben. 10 Quentos.

Alle dese rekeninghe van de Tollē / Alcaualen, thenden ende derden penninghen / Ghynsen / Inposten / contributien / renten / Domeynen / en incomsten vande Coningh van Spaengien / zijn ghetrocken upt de registeren der respectiue Reken-camers des selfden Coninghs / ende sonder eenighe veranderinghe ober gheset en getranslateert / ghelijck als 3p verpacht / opghebracht / ende betaelt zijn gheweest het jaer van 1578. al eer dat den selfden Coningh het Coninghrijck van Portugael aen hem hadde / waeromme hier niet in begrepen en is / van sulleut hier naer in't besonder / ende op zyn selven verhalen / als oock van hare regierders / alles in't royte verbatet / met die waerachticheydt van dien / door informatis ende Coppe der Officieren / ende bedienders van des Coninghs ambten ofte Officieren / inde selfde Coninghrijcken ende haer heerlijckheeden. Nu soo bedraghen in alles de voorszeyden Domeynen / renten ende incomsten des Coninghs / ghelijckse alles in't particulier verclaert gaen / teen jaer voor't ander te samen ghesommeert / 13. Millioenen Gouts / ende 48 Vooo. Ducaten / het welke sompt ghereduceert in onse Nederlandt-sche Runte ende rekeninghe / te weten / drie gulden voor een Ducat / ofte elf Spaensche Realen / de somme van 452. Tonnen schats / ende 44 Vooo. Carolus gulden / van 40. grooten blaems 't stuck. 452 Tonnen schats. 44 V. gulden.

Het welke is epntelijcken de gheheele somme / ende incomste des selfden Coninghs van Spaengien jaerlijcks / behalven Portugael ende haer ghedeelte / als ghesepdt is / Het welke nu ter tijdt oock mede den selfden Coningh is besittende / als hier naer verclaert sal werden.

De Coninghrijcken die verbaet zijn onder den naem van Spaengien / epghentlijckheit Castilien: maer in het ghemeen Spaengien ghenaemt / zijn dese / Leon, Arragon, Castilien, Navarre, Granaden, Tolledo, Vallencien, Sevilien, Cordoua, Murciaen, laen, Gallicien, Gibraltar, Catalonien, zijn veertien die eertijds elck een Coninghrijck op haer selven hebben gheweest / ende noch den naem behouden. De Coninghrijcken / Provincien / ende Steden / die in't Hof van Spaengien in eenighen dachbaert ofte vergaderinghe van't ghemeene landts saken haer vopsen ofte stemmen geben / en gheroeven werden / zijn dese naer volghende / te weten: De Coninghrijcken van Leon, Sevilien, Tolledo, Granaden, Cordoua, Murciaen, ende laen; Die Steden / te weten / de Hoofsteden / welke zijn als Bisdommen / zijn Burgos, Salamanca, Segovia, Soria, Avila, Cuenca, Toro, Zamora, Guadalaxara; Ende die Steden dat gheen hoofsteden noch Bisdommen en zijn / hebben de slechtelijcken den naem van Steden / al hebbense Hueren ofte gheen / diemen epgentijckhe Villas noemt / van dese hebbender maer twee hare vopsen ofte stemmen in't Hof / welke zijn Valla solid, ende Madrid; Die ander Coninghrijcken / als Arragon, Navarre, Valentie, ende Catalonien, &c. hebben haerlieder Viceroyes ende Guberniers a part / houdende haer daghvaerden op haer selven / regierende niet des Coninghs advijs / ghelijck als die van Napels, Cecilien, Milaen, &c.

Dat 3. Capittel.

Een cort verhael vande notabelste dinghen, gelegentheyt, regieringe, ende incomste van't Coninghrijck van Portugael, eertijds Lusitanea ghenacmt.

Stoote van Portugael.

Het Coninghrijck van Portugael heeft in't omgaens 287. mylen / te weten / byde Custe vander Zee 135. mylen / en te landewaerts omgaende 150. mylen; heeft 17. Steden in Portugael en Spaengien / Cuidades ghenacmt / welke tytel ghenighe Steden moghen voeren / van die hoofsteden van eenigh Bisdom / ofte door particulier gunst ende privilegie des Coninghs / alle d'ander worden genaemt Villas, al ist schoon datse niet Hueren en Pooztē omringt en besloten zijn / ofte dat 3p gheen Hueren en hebben / gelijk alffer veel zijn / doch hebben ebenwel den naem van Villas; Van dese Villas, Steden / ende Casteelen / zijnder in Portugael 470. behalven Dorpen ende vlekken / heeft 3. principale Havens ofte Revieren / om Schepen te anchoren / te weten / Lisbonen / Porto, ende Setuval, ende noch ander drie in't landt van Algarve. (welcke oock vande Croon van Portugael is) te weten: Tavilla, Lagos, ende Villa Nova; De suetk ende bescherminge van de Revier ende Stradt van Lisbonen / is het Casteel Sint Juliaen (vande Duytschen sint Gillis gheheeten) / welke is ghelegghen aende eerste passagie ende incomste van de Revier /

die ghenacmt wort Tegio, in Latijn Tagus, een van de vermaerste van gheheel Europa.

Dat 4. Capittel.

Vande Justitie ende regieringhe van Lisbonen ende Portugael.

Ten eersten het Tribunael, ghenacmt Trelaes van't Civil, waer van opperste Rechter is / den Regidoer, dat is: de Regierder van Coninghs wegen / met noch twee andere rechters; Het Tribunael van het Crymen, ende twee rechters; Een Auditour ofte Rechter van des Coninghs Tolhups / ghenacmt Alfandega; Een Rechter van de proprieteyten ofte egeendommen / ende besessitien; Acht rechters van de Wresen; Een Rechter van de Gast-hupsen; Een opperste Rechter (ghenaemt Correcteur,) vande dinghen ende saken van Indien / Guinea, Cabo verde, San Thome, ende Brasilien; Van alle dese boorz. rechten machmen appelleren aent het relaes van het Civil; Het Tribunael ghenacmt van de supplicatien / wiens Rechter ghenacmt worden Defembargadores, dat is: soo veel als onlasters ghesepdt / dese zijn van grooter

Verhael van verscheppen Rechters in Lisbona.

Vande Rechters diemen Defembargadores.

17. Steden diemen Cuidades noemt &c.

Hoe deel Steden en Casteelen datter in Portugael zijn. Drie Revieren in Portugael.

Desgelijcx 3. in Algarve.

Gelegentheyt van't Casteel S. Juliaen op Lisbona.

grooter auctoriteyt ende aensien / als by ons opperste Raet- heeren ende Presidenten. Men dit recht comen die appellatien van't Tribunael van't Civil; Haren oversten is eenen genaemt / Coriecteur vade supplicatien; Twee Rechters die ghenaeamt worden / Desembargadores da Fazenda, dat is soo veel als Curatoren en Rechters van des Conings goederen / dese oordelen de rechten / ende pleyten tusschen den Coningh ende particulieren; Wa dese en is gheen appellatie; Den Raet van de oordenen / Tribunael, Supremb, ofte de hooghen Raet diemen noemt / Desembargadores van't Halleys; Tribunael van de Conciencie ghenaeamt; Tribunael vande Veedores da Fazenda / dat is: Besiender; / Doochden / ofte Besorghers van des Conings incomsten en goederen; Tribunael van des Conings reken-camer / welke staet onder de Veedores da Fazenda; Den Raet va Staten; Twee tytelen van Hertoghen; Een van Markgraef; Thien van Graven / met die qualiteyt va elck een; Die fortreffes der Portugesen in Africa, ofte Barbaren, zijn dese / te weten: Tanger, Zepta, Arzilla, het Eplandt van Madera, die Vlaemsche Eplanden / As Ilhas dos Açores ghenaeamt / als daer is Tercera, Sint Michiel, Santa Maria, Sint Iorgie, Pico, Fayael, Gratiola; d' Eplanden Flores ende Corvo; d' Eplanden van Cabo verde zijn / Sint Iacob, O Fogo Mayo, Boa Vilita, Sant Antonio, ende Sant Nicolaes; Arguyu een fortrusse in't landt va Guinea; De Wyne va Sint Iorgie, ee steel aede selfde Custe van Ethiopiz; noch aede voorsede Custe het Epland del Principe, Sant Thome, Arubon; Het Coninghrijck va Congo ende Angola, aen de selfde Custe van Ethiopien, leyt onder tribuyt va Portugael; Het Eplandt Santa Helena; aen d' ander zyde van de Cabo de bona Esperança, de fortrusse van Soffala; het Eplandeken van Moçambique; het Eplandt van Ormus, gheleghen tusschen Persten en Arabien; de Stadt ende fortrusse van Diu; die Steden ende fortreffes va Daman, Bacayn, Chaul, Goa, alwaer de Viceroy's residieren / altemael gheleghen aende ruste van Indien; Die Steden ende fortreffes van Honor, Barcelor, Mangalor, Cananor, Cranganor, Cochijn, Coulan, altesamen gheleghen aende selfde Custe van Indien / diemē heet Malabar; Een fortrusse in't Eplandt van Seylon, ghenaeamt Columbo; De Steden va Negaparan, ende Sant Thome, aen de Custe van Choramandel; De Stadt ende fortrusse van Malacca; d' Eplanden va Maluco, te weten / Tarnate, Tydor, Banda, ende Amboyna; Het landt ende de Custe van Brasilien / van 500. mylen in de streckinghe / ghedeelt in acht Capiteynschappen ofte regeringe / van waer jaerlycks naer Portugael ghebracht wort over de 150 U. dupsent Arroben Supchers / te weten / peder Arrobe van 32. pont; De Haven ghenaeamt de todos os Santos, ofte va Alderheplighen / alwaer den Governuer van Brasilien hem onthout.

Desembargadores da Fazenda.

Desembargadores van't Halleys.

Tribunael va de Veedores da Fazenda.

Twee tytelen van Hertoghen in Portugael

Verhael vade Portugesche strecken in Africa.

Deselver va plaetsen die onder tribuyt vande Portugesen sitten.

Hoe veel de renten van de Coningh van Portugael jaerlycks bedraghen.

Die ordinairische renten vande Croone va Portugael / bedraghen jaerlyck over een Milioen Gout / ende 100. dupsent Ducaten; De renten ende incomsten van de Meesterschappen van de Crupf-heeren / wiens Meester en oversten althans is de Coningh / de welke toebehooren d' Eplanden (Madera, die van Cabo verde, San Thome, del Principe, zijn des

jaers 200 U. dupsent Ducaten; Die rente va de Wyne / toebehoorende het Meesterschap van de Crupf-heeren van Christo ghenaeamt / zijn jaerlyck 100 U. dupsent Ducaten; Van Brasilien jaerlyck 150 U. dupsent Ducaten. De renten ofte Tollen vande Specerien ende de incomsten van de goederen van Oost Indien / zijn jaerlyck 600 U. dupsent Ducaten / dat zijn 18. Tonnen schats / dit is alleenlyck vande Tollen / vande goederen / ende waren / die daer van daen comen; want alle d' ander renten ende incomsten / te weten / van't landt van Indien / ende hare Steden / wort ghedependeert ende verbaen in bewaernisse / ende bescherminghe der selver plaetsen / in somma dat die renten ende incomsten / vande Croone van Portugael / en haer ghebiet / des jaers bedragende zijn 2200 U. dupsent Ducaten / dat zijn 66. Tonnen schats naer onse rekeninghe.

Renten van verscheyden plaetsen.

Hoe veel de Tollen vande Indiaensche Specerien jaers waerdich zijn.

Hoe veel de gheele incoft va Portugael jaers waerdich zijn.

Dat 5. Capittel.

Vande jaerlyckeshe oncolten van het Coninghrijck van Portugael.

De soudpe ofte het sallaris vande Meesters / ofte Rechters van de justitie op't vaste landt / zijn jaerlyck 100 U. dupsent Ducaten.

Versheyden oncolten die Portugael jaerlyck moet betalen.

Van de Teucas, dat zijn giften ofte prebelen / als leenen / die de Coningh tot een vereeringe vergunt / aen sekere personen als hofrenten / diemen ontfanght soo langhe als men leeft / ende sterben dan weder aende Coningh / dese zijn jaerlycks 300 U. dupsent Ducaten.

Hoe veel de erfrenten jaers behooven / die den Coningh betalen moet.

De Iuras die vercocht zijn / dat zijn erwtoghe renten / welke men coopt op des Coninghs Domeynen / Tollen / ende Rechten / jaerlycks t'ontfanghen / sonder te moghen lossen ofte aflegghen / ende sterben op d' erfghenamen van Iwer tot Iwer / zijn des jaers 150 U. dupsent Ducaten.

Tot onderhout vande fortreffes en sterckte va Africa ofte Barbieren / jaerlyck 300 U. dupsent Ducaten.

Versheyden oncolten voer en van verscheyden dinghen.

Tot onderhout van hof Galepen / jaerlyck 50 U. dupsent Ducaten.

Tot die jaerlyckeshe Armade / die de blooten ende Schepen van Indien conuoyeren / ende weder in halen / 300 U. dupsent Ducate.

De Moradien, dat is ghelijck sallaris ofte tractement / die de Coningh gheeft (tot onderhout van zijn Dienaers / genaemt Mocos da Camara Cavalheiros Fidalgos, ende ander dupsent tytelen) tot een vereeringhe / aen personen die hy enige vrientschappe wil bewyzen / ofte vergelvinghe van eenighen dienst / ofte door gunste van haer ouders / ofte Heeren / met welke tytelen ende privilegien worden ghenaeamt / Dienaers van Coninghs huys / welke een groote eere is / welcher personen een sekere / doch clepne somme / van dese Moradien des jaers gheassigneert is / tot hulpe vande Gerst ofte Haber van henlieder Heerden / al ist datse altemet qualijc hare schoene comē bergelde / en haer leven geē Weerde en berpde; maer is alleenlycken een teyken van des Coninghs gunste en vrientschappe / daer de Portugesen meer moets en roems op hebben / als op alle de werluden vande werelt / doch is va wepnich impozantien / en wert seer seldom betaelt / beloopt des jaers de somme van 80 U. dupsent Ducaten.

Oncoft vande Mocos da Camara / en Cavalheiros Fidalgos.

De oncolten ende behoefinghe door des Coninghs van Portugaels camer ende huys dienste

dienste / is ordinaris des jaers 200 U. dup-
sent Ducaten / welke placht verparht te we-
sen / gelijk alst noch huydens daeghs is / met
de costen ende tafel des Cardinaels / Don Al-
berro van Oostenryck / Gouverneur van Por-
tugael.

Onkosten bā
de stercken
in Portugael

Tot onderhout bande sojteressen en sterck-
ten / vant Coninghrick van Portugael 200.
dupsent Ducaten.

In somma dat de boorzchreben onkosten te
samen beloopē / des jaers 1680 U. dupsent
Ducaten.

Dat 6. Capittel;
Van de Stadt Lisbonen.

Hoe veel ker-
ken en huyfen
in Lisbona
zyn.

Lisbona heeft 32. Parochie Kercken/
en over de 11. dupsent Hupfen / waer in
zyn over de 20. dupsent woonplaetsen /
dit is te verstaen behalven 't Hof ende
haren aenleef; heeft over de 120 U. dupsent
menschen / waer onder meer als 10. dupsent
Swarten ende Slaven zyn / dit alles na aen-
tepkeninge / ende die memorizalen der Pastro-
ren bande Parochie Kercke / welke zyeens
'tjaers zyn verobligeert te doen / een peder in
zjn quartier / ende Pastorie / alle het selfde is
noch uptgesondert / der geender die 't Hof vol-
ghen / ende die bande Cloosters ende Conben-
ten / Gasthuyfen / ende andere Godshuyfen /
als oock den rependen ende vzeinden / Man /
die gaet en comt : want de Stadt is vol van
Cloosters / Conbenten / ende Godtshuyfen / so
datse in 't begryp te samen / so veel beslaen sou-
den / als de Hupfen bande Stadt; Nu van an-
der by Kercken / Clupfen / en Cappellen / van
liebe Vrouwen ende Santen / dat gheen Pa-
rochien en zyn / zinder so vrel datse ontelbaer
zyn; de Stadt heeft over de 350. straten / be-
halven dwers straten ende steghen / en straet-
giens die gheen duer ofte uytganghen en heb-
ben / die seer ende ontallijcke deel zyn.

ghetal van
de mensche in
Lisbona / son-
der de geeste-
lijcke en rep-
fende perso-
nen / &c.

Et ontelbaer
ghetal van
Cloosters in
Lisbona.

350. straten in
Lisbona.

Dat 7. Capittel,

Een cort relaes van de Coninghen van Por-
tugael, tot op Philippus, Sone van Caro-
lus Quintus, Rooms Keyser, die 't nu je-
ghenwoordigh onder zjn gewelt en ge-
biet heeft.

Don Afonso
eerste Coning
van Portu-
gael.

Van wie dese
Coningh af-
gecomen is.

Door wat
middel dat hy
aen't Coning
rick ghecomē
is.

Den eersten Coningh vā Portugael / is
gheweest eenen Don Afonso Henri-
ques, Sone vandē Grave Don Hen-
rick, welke was (als die Cronijcken
vermelden) Sone vanden Hertoge van Lot-
trijck / andere meenen van den Coningh van
Hungarien / doch het sekerste is te wesen van
Lottrijck / den selfden souden gecomen wesen
in 't Hof vanden Coningh vā Spaengien ofte
Castilien / om hem upt een pber van 't gheloof
't employeren / teghens d'onghelobighen ende
witte Boorz / ofte Mauritanen, die doen ter
rijdt noch het meestendeel van Spaengien / en
'tgeheele land van Lusitania (nu Portugael)
besaten / met een daghelijcke oorloghe / tegens
de Christenen van Castilien / ende die by liggē-
de contrēpen / in welke oorloghe hy hem soo
wel oeffenden / met soo veel adderlijcke septe /
dat hem den Coningh nieuwers met wist te
betalen / als hem te vereeren met zjn Dochter
int houwelijck / en tot een houwelijck goet / het
landt van Lusitania, ofte Portugael / te we-
ten / 'tghene dat zyder af geconquistēert had-
den / met alle 't gene dat hyder van noch meer

mochte toe erpghen / ende worden ghenamē
Graef van Portugael; ende de vooz. zjn
Sone Don Afonso, werden gebozen in 't jaer
1094. den welcken 'tmeestendeel van Portu-
gael / bande Boorzen ofte Mauritanen af ge-
wonnen heeft / naer de doot van zjn Vader /
wordē genaemt Prince 27. jaren lanck / wel-
ke tytel in Spaengien niemant en mach voe-
ren / dan alleenlijck des Coninghs eerste ghe-
bozen Soon / en erfghenaem van 't Coningh-
rick / ende wesende van 45. jaren / wordē vooz
Coningh ghecroont / door privilegie en gun-
ste vanden Paus van Roomen / van dien tijdt
herwaerts / so is Portugael een Coninghrick
gheworden; Deseu cersten Coningh heeft ge-
trout / wesende van 52. jaren / ende generēerde
een Soon en drie Dochters / hadde noch be-
halven dese een Soon ende Dochter Bastar-
den / herft gheregeert 46. jaren / is overleden
inde Stadt van Coymbra, lept begraben in 't
Clooster van Santa Crus, 't welke hy selver
ghesicht hadde / als oock die Cloosters van
Alcobaca, ende Sant Vincente huyten Lis-
bonen / ghenamē San Vincente de fora.

Deseu Coningh heeft de Stadt vā Lisbo-
nen alderveerst gewonnen / bande Saracenen
ofte Mauritanen / door hulpe en bystant van
de Duytsche Partie / welke aldaer hy gheval
met een vloot Schepen (door het weder ghe-
dwonghen wesende) in quamen ghelooopen /
om daer naer henlieder reyse te verhoorden
naer 't Hepligh landt / daer zy (om 't Christen
gheloof te vermeerderen) upt een pber nae toe
trouken / dencke gheweest is ten tyden van de
overwinninghe bande stercke ende gheweldi-
ghe Stadt van Damyate, daer hem die van
onse Vaderlijcke Stadt Haerlem / soo vroom
dadigh thoonden / als die teekener soo van 't
Sweert ende 't Wapen / noch geduerende ge-
noech betuyghen / ende over al oiront is / al
hier gecomen wesende / ten tyden dat de vooz-
schreben Coningh besich was / inde belegerin-
ghe bande vooz. Stadt Lisbonen / ende on-
derstaen hebben datse upt een pber alleen-
lijcken ghecomen waren / om haer teghens de
onghelobighen ende ghemeene vpant aller
Christenē 't employeren / heeft haer vrientlijc-
ker versocht en ghebeden / ghelien dattet God
gelieft hadde aldaer te arriveren / in so bequa-
men tijt / om soo 't schein hem te moghen assi-
stieren / haer vermanende datse hen alhier soo
wel (als in 't hepligh landt daer zy heen wildē)
consten besteden / om 't gheloof te vermeerde-
ren / ende d'onghelobighen te vernielen / ende
wel gheluckende / (ghelijck zy niet en twyfel-
den / met haerlieder hulpe de victorie vooz ge-
wis hielden) mochten alsdan noch eben wel
haer voozghenomen reple / verhoorden tot
Gods ende haer eere / 't welke zy epntlijcken
hem verwillichden / en hebben hen so dapper-
lijck en mannelijck gequeten / datse niet alleen
Lisbonen en veroverden : maer noch veel an-
der plaetsen / daerenboven stellende den Co-
ningh in zjn volcomen besit ende eere / door
welcke vrywilligen dienste hem den Coningh
verobligeert bindende / aende selfde Duytsche
Partie / heeft hem willen (in recompense) ver-
sien vooz haer ende huere naecomelighen / der
selver Partie / met veel ende besondere privile-
gien ende vrydom / boven alle inghebozen en-
de naturelen van 't landt / ordinerende vooz hē
ende zjn naecomelighen / vooz een eeuwiggh
ende onveranderlijck Edict / dat van dien tijt
vooztaē / alle de gene die van Duytsche Partie
in zjn

Op wat tijt
de Soon van
Afonso ghe-
bozen is.

Wanneer des
se Soon tot
Coningh ge-
croont werdt.

Wanneer hy
gestorven / en
waer hy bes-
graven is.

Die Lisbona
eerst bande
Saracenen
gewonnen
heeft.

Goet / en waer
die van Haer-
lem haer was-
pen geeregt
hebben.

Lisbona twee
inghecomen.

De Duytsche
erpghen tot
toon vā haer
dienst veel
privilegien.

in zijn land begheren te wonen/ ofte traaff-
 queren/ gemeten soude veel privilegien/ l'bee-
 tepten ende voordrals/ te wren / p'sent en byp
 van alle Imposte ende Chynsen/ van alle het
 gene datse voor henlieber personen/ huplen/
 ende familie van doen hebben/ te mogen dra-
 ghen soodanighen cleeren ende julveelen/ ende
 van soodanighen stof alst hen gelieft/ als oock
 henlieder hup/brouwen ende familie/ al zynse
 schoon Portugesen/ twelcke d'ingebozen ver-
 boden is; want hebben een Loy ende Wet va
 de habypen/ en daer stof toe/ een pegelyck naer
 zyn qualitept. Item te mogen gaen by nacht
 en ontpden alst hen te pas comt/ met vijs ofte
 ses Dienaers/ met licht ofte sonder licht/ ende
 met soodanighe wapenen en gewepz alst hen
 besteft / twelcke d'ingebozen in gheenderlep
 manier toeghelaten wert; Gheen justitie in
 hare hupsen te moge p'mant repzenderen/
 ofte ober haer recht ende vounis wyfen / 'tzy
 van wat saken dattet zy/upt ghenomen Cri-
 mine lese Mayestatis, dan alleelijcken hie-
 ren rechter/ namentlijcken vanden Coningh
 daer toe gheordineert / die ghenannt wort/
 Luis dos Alemajns, ofte der duprescher rech-
 ter. Item dat hare hupsen niet en mogen ge-
 nomen worden/ 'tzy epgghen ofte ghehuert tot
 dienste vanden Coningh/ ofte zyn Hof/ gelijck
 alle d'ander onderworpen zyn/ oock en moge
 niet ghedwonghen wesen tot eenighen dienst
 ofte ampten van't landt ofte s'Coninghs/ ge-
 lijck als de ingebozen/ nochte ghestelt op ee-
 nighe contributie / tot bescherminghe ende
 noot van't ghemeene welvaert; Door't landt
 repfende moeten voor alle Man ghedient en
 gerijst worden/ door haer gelt/ ende noch an-
 dere dierghelijcke veel puncten meer / die alle
 te lanck soude vallen om te verhalen / hebbe
 alleelijck menre ghemaect van de priue-
 paelste/ en sommighe upt ghenomen in't cozt/
 om daer door te beghoonen (als henlieder ep-
 ghen Cronijcken verhalen) door wiens ende
 met wiens hulpe de Portugesen besitten / het
 gene zy hupdens daeghs bewonen/ dese pre-
 vilegien werde noch (als oock altoes) sonder
 eenighe sepl seherpelyck onderhouden / ende
 van alle Coninghen onwederrroepelijck ghe-
 confirmeert zyn gheweest / ende noch daghe-
 lijcks vermeerdert / door daghelijckse wel-
 daden die zy vande selsde Natie ontfanghen/
 als sulcks ghenoech oircont is.

Don Sancho, Sone vanden bobengenoes-
 den Coningh/ was den tweeden Coningh va
 Portugael / worden ghebozen in't jaer 1154.
 ende voor Coningh ghesult/ wesende van 31.
 jaer/ heeft ghehadt onder Sonen en Dochter-
 ren 15. kinderen/ ende regneerden 27 jaer/ is
 overleden inde Stadt van Coymbra, in't jaer
 1212. wesende van 58. jaer/ seyt begrabe in't
 Clooster van Santa Crus, by zyn Ouders.

Don Afonso, den tweeden van dier name/
 en den derden Coningh van Portugael/ wor-
 den ghesult voor Coningh / wesende van 25.
 jaren/ heeft ghehadt twee Sonen/ in zyn tijt
 waren die Santen / te weten / Dominicus,
 Franciscus, ende Antonius, is overleden in't
 jaer 1223. ende seyt begraven in't Clooster va
 Alcobassa.

Don Sancho Capello, Sone vande booz-
 schreuen Don Afonso, den 4. Coningh van
 Portugael/ worden ghesult/ wesende van 16.
 jaren/ ende is overleden inde Stadt van Tol-
 ledo, in't jaer 1247. ende seyt begraven in de
 groote Kercke.

Naer't overlyden van desen Don Sancho,
 worden voor Coningh ghecroont zyne Broe-
 der/ de Graef van Bolongien, ende was den
 vijftden Coningh van Portugael/ heeft gerege-
 neert 31. jaer/ is overleden in Lisbonen / in't
 jaer 1279. seyt begraven in het Clooster van
 Alcobassa.

Don Denijs, Sone van desen overleden/
 worden voor Coningh ontfanghen in Lisbo-
 nen/ wesende van 18. jaren / ende was den 6.
 Coningh van Portugael / heeft gheregneert
 46 jaer/ is overleden in de Stede van Sant
 Arein, in't jaer 1325. den 20. Januaris/ we-
 sende van 64. jaer/ seyt begraven in't Clooster
 va Olivellas, twelcke seyt onrent twee mi-
 len van Lisbonen/ dat hy in zyn leven gesticht
 hadde / was ghetrouwt gheweest met Dona
 Yfabels, Dochter van Don Pedro, Coningh
 van Arragon, de welke althans ghetanoni-
 seert is onder de Santen/ haer begraffenis is
 inde Stadt van Coymbra, twelcke zy ghe-
 sticht heeft / alwaer lichaem veel mirakelen
 doert.

Naer desen heeft gheregneert zyn Sone/
 Don Afonso o Bravo, dat is den stouten ge-
 sept/ worden ghesult voor Coningh in de Stadt
 van Sant Arein, wesende van 35. jaer/ en de
 7. Coningh va Portugael regneerde 31. jaer/
 is overleden binnen Lisbonen / inde jarep-
 maent van't jaer 1356. seyt begraven in het
 groote Choor van de groote Kercke; Desen
 heeft de Mauritanen, ofte Moozen van Sa-
 lado overwonne / in assistentie vande Coningh
 van Castilien.

Zyn Sone Don Pedro, is gheweest den 8.
 Coningh van Portugael/ heeft het landt ghe-
 regiert met goeder justitie en briede / is over-
 leden in't jaer 1366. ende seyt begraven in't
 Clooster van Alcobassa, hadde eenen Soom/
 met namen Don Fernando, ende al eer hy ge-
 trout was/ hadde twee Sonen van Dona Y-
 nes, ofte Rigniet de Castro, te weten : Don
 Ioan, ende Don Denijs.

Naer het overlyden van desen Coningh/ is
 ghesult der boozs. Don Fernando, en was
 den 9. Coningh van Portugael / troude met
 Dona Lianor Gonfalues Telles, de welke hy
 niet ghewelt nam van haren Man/ Lorenca
 Vaaz da Cunha, diedet met ghetrouwt was/
 hem upt het landt bannende / was behal-
 ven dat groot vrient van zyn Onderlaten/
 ende te straffen alle quaetdoenders/ ende Va-
 gabangos, ofte Landtloopers/ heeft gherege-
 neert 17. jaren / is overleden in't jaer 1383.
 wesende van 43. jaer / seyt begraven in het
 Choor van San Franciscus, inde Stede van
 Sant Arein.

Naer de doot van desen Don Fernando, is
 gheromen upt Castilien den Coningh Don
 Ioan, met zyn hupsuzoutte Dona Beatrix,
 om de Croone van Portugael t'aenveerden:
 maer den Bastart Sone van den Coningh
 Don Pedro, erde Broeder der overleden Co-
 ningh Don Fernando, heeft hem daer tegens
 ghestelt/ ende heeft den Coningh va Castilien
 met alle zyn macht herwoonnen / in een Velt-
 slagh/ op't Velt ghenaeint Sint Ioris, al waer
 hy tot een eenwighhe memorie deser victorie/
 ghesticht heeft een Rijck en gheweldich Cloo-
 ster/ het welke hy noemden 't Clooster vande
 Batalie ofte Velt-slagh/ om dat hy op de sels-
 de plaats d'overhandt teghens de Castiliaen-
 ders behouden hadde, Desen boozs. Bastart
 Sone Don Ioan, worden ghetrouwt/ en was
 den 10.

Werten in
 Portugael va
 cleeren dat
 elck draghen
 moet.

Deel heerliche-
 ke privilegien
 tot voordeel
 vande Dupt-
 schen.

De gegheben
 privilegien
 worden seher-
 pelyck onder-
 houden.

Don Sancho
 twee de Co-
 ningh van
 Portugael.

Don Afonso
 de derde Co-
 ningh.

Don Sancho
 Capello de 4.
 Coningh.

De Broeder
 van Sancho
 Capello vnde
 de Coningh.

Don Denijs
 de sefte Co-
 ningh.

Don Afonso o
 Bravo de se-
 venste Co-
 ningh.

Don Pedro
 de achste
 Coningh.

Don Ferdin-
 ando de ne-
 ghende Co-
 ningh.

De Coningh
 van Castilien
 treft nae Por-
 tugael om de
 Croon an te
 vaerden mes
 ghewelt.

Teghenstand-
 ende oorlogh/
 van Don Pe-
 dro, tegen de-
 sen Coningh/
 &c.

Don Joande
 10. Coningh.
 den 10.

den 10. Coningh van Portugael/wesende vā 38. jaren/ heeft gheleest 76. jaer/ is overleden den 14. Augusti/ Anno 1433. leydt begraven in't selfde Clooster van de Batalie/ dat hy gesticht hadde; Desen Coningh heeft de fortrese ende Stadt van Septa ghewonnen/ van de Mauritanen/ in Barbarien ofte Africa/ ende was Vader van die Infante Don Fernando, die als nu vooz Santo ghecanoniseert is/ inde Catalago vande heplighen.

Don Joān
vint de stadt
van Septa.

Don Duarte
de 11. Coning

Maer hem heeft geregeert zijn Sone Don Duarte, ofte Eduart, ende was den 11. Coningh van Portugael/ heeft gheleest 42. jaer/ waer van vijf jaer regneerden / is overleden in't Dallops van't Couvent van Chomar/ in het jaer 1438. leyt begraven int Clooster van de Batalie.

Don Afonso/
de 12. Coning

Don Afonso, Sone van den voorsz. Coningh/ is ghebozen in Sant Arein, in het jaer 1432. ende om dat hy maer 6. jaer out was/ als zijn Vader storf, so regierde in zijn plaats zynen Oom/ die Infante Don Pedro, tot het jaer van 1448. doen werden den selfden Don Afonso het regiemēt ober ghelevert/ ende was den 12. Coningh vā Portugael/ is overleden in Sant Arein, inde selfde Camer daer hy ghebozen was/ den 28. Augusti An. 1481. leyt begravē by zijn vooz Ouders/ in't Clooster vande Batalie.

Don Joān
de groote de
13. Coningh.

Maer zijn overlyden heeft geregeert zynen Soon/ Don Ioan de groote ghenamt/ den 2. van desen name / ende was den 13. Coningh van Portugael/ worden ghebozen te Lisbonē den 4. Mepe Anno 1455. desen heeft in't openbaer/ en met ghetwefen vorris / doen onthalsen Don Fernando Hertoch van Bergança, te weten: op de merckt van de Stadt Evora, dē 22. Junij Anno 1483. ende heeft met zijn epgen hant / met een Dongiaert ghedoot Don Domingos, Hertoch van Begia, Broeder vā zyn Hupsvrouwde de Coninginne, Dona Liapor, doende terstondt roepen Don Manoel, Broeder vanden voorsz. Hertoch / hem assignerde 't selfde Hertochdom/ met alle zyn toebehoort/ heeft gheleest 40. jaren/ is overleden t' Aluor int Bat. den 25. October An. 1495. leyt begraven in't Clooster vande Batalie/ by zyn vooz Ouders.

De Manuel
wert vuer
stament de
14. Coningh.

De Coningh
doet alle de
Joden in zyn
ryck doopen.

Zacht alle de
Joden van
Lisbona.

Een endoer
tegen de niet
ghedoopte
Joden.

De oproer
makers wer-
den ghestraft.

Deur't Testament van desen Coningh/ so is vooz Coningh ghehult den Hertoch van Viseu, ghenamt Don Manoel, ende was dē 14. Coningh van Portugael/ worden ghehult in Alcacer do Sal, den 27. October An. 1495. Desen Coningh heeft in alle zyn Coningryc/ alle de Joden doen Christen doopen/ soo met haren wille als oock tegens haren danch/ om haer goet niet te verliesen/ in't jaer 1499. ende deden alle de Joden ofte Mauritanen (die te Lisbonen huppen de Hoozte van Moreria woonden) vye jaghen / waer van de Hoozte noch hupdens daeghs den nacin behouden heeft/ inden selfden tijdt van desen Coningh/ soo offer te Lisbonen een rumoer op ghestaen van de Ghemeente/ teghens de nieuwe Christenen / ofte de ghedoopte Joden / soo dat zy daer etliche honderde doot smeten/ se Wang/ Vrouwen als kinderen/ haer verbrandende/ en andere dupsent schandalisatien aendoende/ becoobende hare hupsen/ winckels/ en goederen/ waer van de Coningh groot ondersoek dede van dieder de principale oorfsake vā waeren/ ende deden hen dapper castigeren / waermede alle dinghen weder gheresteert wert.

Desen Coningh heeft oock albereerst ontdeckt ende gheronquisteert dooz zyn Capiteyns/ de landen endē vaert van Oost Indien/ ende die Orientaels. ntrepen van de Specerien/ als oock de. s en wech van Paep Jang landt; Van. ken heeft gheronquisteert die Seden ende fortressen van Saffijn, ende Azamor in Africa, is overleden te Lisbonen/ op den dagh van Santa Lulia, Anno. 1521. leydt begraven in't Clooster van Betlehem/ van de Dupischen Costiers ghenamt.

Dees heeft
ceest de Indi-
aen sche vaert
ontdeckt/ &c

En bersehp
den plaetsen
in Indien ge-
conquesteert.

Don Joān 3.
de 15. Coning
vā Portugael

Maer het overlyden van desen/ heeft geregeert zyn Soon Don Ioan tercero, ofte derde van dien name/ ende was den 15. Coningh van Portugael/ worden ghebozen inde Maent Junij / Anno 1502. inde Stadt van Lisborē, al waer hy ghehult wert vooz Coningh / in het jaer 1521. was sachtmoedigh/ goederdieren/ wilt seer groot vrent/ ende toeghebaen de Keligie ende Gheestelijckheyt/ als oock de Studien / heeft gheordonneert de Vintetstept van Coymbra, ende ander Collegien/ is overleden den 11. Junij/ An. 1557. leydt begraven in't Clooster van Betlehem/ ofte Costiers.

Dreuchden vā
desen Coning

De Sebastia
de 16. Con-
ingh.

Maer zyn doot worden vooz Coningh ghehult / Don Sebastiaen, ende was den 16. Coningh van Portugael/ dese was Sone vā de Prince vā Portugael/ Sone vande voorsz. Coningh Don Ioan, welke ghetrouwt was by leven van zyn Vader / met Dona Ioana, Dochster van onsen Keyser Carolus Quintus/ en Suster vanden Coningh van Spaengien/ Don Philippe, dese Prince overleert/ blivende zyn Hupsvrouwde bevrucht/ van desen Don Sebastiaen, die naer het overlyden van zyn beste Vader wert ontfanghen vooz Coningh van Portugael / worden ghebozen op den dagh van Sint Sebastiaen / in het jaer 1553. is gepasseert met et groote Hept-cracht naer Africa, om dat te conquisteren / in het jaer 1578. al waer hy met het meeste deel vā zyn volck gheslaghen wert/ ende de over ghebleven ghevanghen / van de Joozen ofte Africanen.

De Coningh
trout bedoch-
ter van Caro-
lus Quintus

Maer dit verlies / ende doot van den voorsz. schreben Don Sebastiaen, worden in Portugael ghehult den Cardinael Don Henrick, welke was out Oom vanden voorsz. schreben Don Sebastiaen, ende was den 17. Coningh van Portugael / ende is over leden in het jaer 1580. latende in zyn Testament vooz erfghenamn / den Coningh van Spaengien / Don Phelippe, als Successour ende rechte naertomer van de Croone van Portugael: want zyn Vader Carolus Quintus/ was ghetrouwt met die outste Dochster van de Coningh Don Manoel, welke was de Moeder van Don Phelippe, en Suster van de groot Vader van Don Sebastiaen, en vanden hoven genoemde Don Henrick, al hoe wel dat daer noch een Broeder hadde geweest/ vanden selfden Don Henrick, met namen Don Luijs, die naer zyn overlyden achter liet een Sone / met namen Don Antonio, welke was Prior de Ocrato, van de Crupf-heeren van sint Jans oorden/ den welken de Portugesen vooz Coningh op hieken: maer tooz de groote macht ende het geweld vanden Coningh van Spaengien / die het meeste deel van den Portugeschen Adel om gherocht hadde / soo dat hy eensderls niet gisten en gheschrecken / ten anderen met cracht en geweld / t' Coninghryck onder

De Cardinael
Don Henrick
17. Coningh
vā Portugael

De Coningh
van Spaengien
wert by Tes-
tament de
18. Coningh.

De Portuges-
sen hebben
Antonio vooz
Coningh.

Dooz waer
middel de
Coningh van
Spaengien
Portugael
ender zyn ge-
welt cressgh.

onder zijn gebouwt creegh/ hebbende den vooz-
schreben Don Antonio verdruben / is in per-
soon ghecomen in Portugael/ in het jaer van
1581. alwaer hy ontfanghen ende ghehult
is geworden / (te weten: binnen het Clooster
van Thomar/) van de drie Staten van het
Coninghryck (als daer is de Gheestelijck-
hepdt/ den Adel / ende de Procuruers van de
Steden/ vooz de Ghemeente/) vooz Coningh
ende Welijcke erfghenaem van de Croone
van Portugael/ ende is den 18. Coningh van
Portugael/ die huydens daechs regeert/ waer

mede de Croone van Portugael ghecomen is
aen die van Castilien ofte Spaengien / heb-
bende gheduert 442. jaer / onder seventhien
Portugese Coninghen / de welke haren
vozspronck ghehadt hebben (als voren ghe-
sepdt is/) van de Hertoghen van Lottrijck/
ende Coninghen van Castilien / ende is we-
der ghekeert / ende ghestorben op die
Hertoghen van Lottrijck/ ende Co-
ninghen van Castilien/ ofte
Spaengien / etc.

F I N I S.

m... ..
 n... ..
 h... ..
 s... ..
 t... ..
 u... ..
 v... ..
 w... ..
 x... ..
 y... ..
 z... ..

a... ..
 b... ..
 c... ..
 d... ..
 e... ..
 f... ..
 g... ..
 h... ..
 i... ..
 k... ..
 l... ..
 m... ..
 n... ..
 o... ..
 p... ..
 q... ..
 r... ..
 s... ..
 t... ..
 u... ..
 v... ..
 w... ..
 x... ..
 y... ..
 z... ..

FINIS

INHOUT DES BOECKS.

Register ofte Tafel vande Itinerario.

Cap. 1.	A enbanck van Jan Dughens reyse/ en zijn afschept uyt Hollandt na Spaengien met de gheschiedenissen/ voorzhebellen den tijt zijnder residentie aldaer tot zijn afschept van Lisboenen nae Oost Indien toe	pag. 1.
2.	Beghinneende zijn vopage ofte schipbaert / nae Oost ofte Portugaels Indien	pag. 3.
3.	Ordinantie vande selfde schepen op haer vaert ofte vopagien na Indien	pag. 3.
4.	Beschryvinghe van Moçambique het welcke leyt op 15. graden aende zuydzyde vande Linea Equinoctiael, op de Custe van Melinde, anders vā Abex ofte Abexin genaet	pag. 6.
5.	Vande Custe van Arabia felix, ofte 'tWoode Meer astot het Eplandt ende foxtresse van Ormus,	pag. 10.
6.	Van't Eplandt ende de stadt van Ormus,	pag. 10.
7.	Vande Custe vā Ormus, tot die stadt en 'tEplandt Diu een foxtresse der Portugesen	pag. 12.
8.	Vande stadt en foxtresse en 'tEplandt vā Diu, in vorige tyden Alambater geheete	pag. 13.
9.	Van't Coninckrijk ende 'tlandt Cambayen	pag. 13.
10.	Vande Custe van Indien / ende de Havens ende plaersen daer aen ghelegghen	pag. 14.
11.	Vande Custe van Indien / te weten van Goa tot die C. de Comorijn, ende den uyttersten hoek / welke ghenacmt wort de Custe van Malabar,	pag. 15.
12.	Verelaringhe vande Coninghen ende ghedeelten van 't landt / ende de Custe van Malabar, ende den oorspronck van dien	pag. 17.
13.	Vande Eplanden diemen noemt van Maldiva, anders Nalediva,	pag. 17.
14.	Van't Eplandt Seylon/	pag. 18.
15.	Vande Custe van Choramandel, ende het Coninckrijk van Narlinga ofte Bisnagar,	pag. 19.
16.	Van't Coninckrijk van Bengalen ende de Riviere Ganges,	pag. 21.
17.	Vande Custe ende landen van Aracan, Pegu ende Sian tot den hoek van Sincapura, ende de stadt en foxtresse van Malacca,	pag. 22.
18.	Vande stadt ende foxtresse van Malacca	pag. 24.
19.	Van't Eplandt Samatra, eertijts Taprobana gheheeten	pag. 24.
20.	Van't Eplandt Iava major, in ditsgaders van hare waren / coopmanschappen ende handelighen / ghewichte / munte ende pypsen van dien / en andere dinghen	pag. 25.
21.	Vande Eplanden van Maluco,	pag. 26.
22.	Vande C. de Sincapura, tot die stadt van Sian, en de Custe van Camboja, Cauchinchina, d'Eplanden van Borneo, Luffons, Manillas ofte Phillippinas/	pag. 27.
23.	Vande groote vruchtbaerheyt / rijckdommen en sterckte van 't landt van China, en andere notabele dinghen van dien	pag. 28.
24.	Vande Provintien / Steden / ende andere ghedencktoewerdighe dinghen van't Coninckrijk van China	pag. 31.
25.	Vande Stadt en 'tEplandt Machau in China, al waer de Portugesen haer residentie ende handelighen hebben / in ditsgaders haer traftiche / coopmanschappen / ende sommige pypsen van dien / neffens de ghewichten / mate ende munte / so van China als Malacca, &c.	pag. 33.
26.	Van't Eplandt Iapon,	pag. 34.
27.	En coyt relaes van 't landt / ghelegghen achter Goa, in welcher jurisdictie de selfde stadt Goa ghelegghen is / ende vanden oorspronck van hare Coninghen ende Heeren / ende de namen van dien.	pag. 37.
28.	Vande Stadt ende 'tEplandt van Goa, principael hoofstade van Indien /	pag. 39.
29.	Vande costumpen der Portugesen ende hare afconincklingen Mesticos ghenacmt / ofte half gheslacht / so van Goa, als van alle die Orientaelsche coutrepen	pag. 42.
30.	Vande Portugesen ende Mestissen hare huyshouden / courtospen / trouwen en andere ghebruycken en manieren van Indien	pag. 44.
31.	Vande manieren ende usantien der Portugalosers en Mestissen vrouwen in Indien /	pag. 46.
32.	Vande Viceroy van Portugael in Indien ende zijn regeringhe binnen Goa,	pag. 49.
33.	Vande Heydenen / Indianen / ende andere vrendelighen binnen Goa woonachtich /	pag. 50.
34.	Vande ghetypden des jaers in Indien ende de cranchheden	pag. 52.
35.	Vande munte / ghewichte ende mate van Indien ende Goa	pag. 54.
36.	Vande Indianen ghenacmt Bramenes, welke zijn een deels die Menistren vande Pagoden ende Indiaensche Afgoden van hare maniere ende leven	pag. 55.
37.	Vande Gularatten ende Banianen van Cambayen	pag. 56.
38.	Vande Canaras ende Decanijns	pag. 57.
39.	Van die Canarijns ende Corumbijns van Indien /	pag. 58.
40.	Van die Arabyers ende Abexijns die in Indien residieren	pag. 59.
41.	Vande Swarten van Moçambique diemen Caffres noemt hare usantien en maniere /	pag. 60.
42.	Vande Malabaren ende Nairos in Indien / hare manieren en costumpen	pag. 61.
43.	Vande Moozen ende Joden in Indien	pag. 63.
44.	Vande Pagoden ofte Indiaensche Afgoden Akaten / Behaerden / Ceremonien en andere supersticien int generael ende int coyte verhaelt	pag. 64.
45.	Van alderley ghedierten / Dee ende voghelen van Indien	pag. 66.
46.	Vanden Oliphant	pag. 68.
47.	Vanden Abbada ofte Reynoffero.	pag. 70.
48.	Vande visschen ende allerley Zee-ghedierten van Indien	pag. 70.
49.	Van een fruyt / ghenacmt Annanas,	pag. 72.
		50. Van

Regiester vande Itinerario.

50. Vande Iaqua ofte Iaaca,	pag. 73.
51. Vande Mangas,	pag. 73.
52. Vande Cajus,	pag. 74.
53. Vande Iambos,	pag. 75.
54. Van ander fruyten in Indien/	pag. 76.
55. Vande Vyghen van Indien/	pag. 77.
56. Vande Palmboom daer d'Indiaensche Roten (diemen Coquos noemt) aen wassen/	79.
57. Van't fruyt Durpoens van Mallacca,	pag. 81.
58. Vanden boom Aruore de rays, dat is/ wortelboom / ende die Bambus ofte 'tkiet van In- dien/	pag. 82.
59. Vanden boom Arbore triste,	pag. 83.
60. Van die bladen Bettele ende het fruyt Arecca,	pag. 84.
61. Van't kruyt Dutroa, ende een plante ghenaemt Herba sentida,	pag. 86.
62. Vanden Peper/	pag. 87.
63. Vande Canneel/	pag. 88.
64. Vanden Genghber/	pag. 89.
65. Van die Giroffel- naghelen/	pag. 89.
66. Vande Massa, Poelpe ofte Muscaten bloemen/ ende Roten Muscaten/	pag. 90.
67. Vande Cardamomum/	pag. 91.
68. Van't Lack/	pag. 91.
69. Van't Anil ofte Indigo/	pag. 92.
70. Van't Ambar/ Mosseliaet ende Algallia ofte Cibet	pag. 92.
71. Van't Benjuijn,	pag. 93.
72. Van't Wierroock ende Mirrhe/	pag. 94.
73. Van't Manna ende Sufbarbo/	pag. 94.
74. Van't hout Sandalo	pag. 95.
75. Van't Palo de Cobra, ofte Slanghen hout/	pag. 95.
76. Van't hout Calamba, alias Lignum Aloes,	pag. 96.
77. Vande wortel van China,	pag. 96.
78. Van't Amfion, alias Opium,	pag. 98.
79. Van't Bangué,	pag. 98.
80. Van't Camphora/	pag. 99.
81. Van't Tamarinio,	pag. 99.
82. Vande Mirabolanen/	pag. 100.
83. Van andere specerpen ende krupterpen/ te weten/ Spiconardus, Aloe, Anacardi, Calamo, Aromatico, Coltus, Cubeben, Folium Indum, Galanga,	pag. 101. pag. 102.
84. Vande Peerlen/	pag. 103.
85. Vande Diamanten	pag. 104.
86. Vande Robynen/ Sppnellen/ Granaden/ Esmeraulten/ en andere edele ghesceentē/	pag. 104.
87. Vanden steen Bezar ende andere teggheneyjn/	pag. 105.
88. Een cort verhael ende instructie vande Diamanten/ Robynen/ Esmeraulten/ Peerlen/ ende andere edele ghesceenten/ hoemen sal verstaen de selfde te recht te keunen, ende rekeninge maken om die te waerden op hare rechte prijs en valeur/ etc. eerstelijcken vande Dia- manten/	pag. 106.
89. Vande Robynen te waerden/	pag. 108.
90. Vande Orientaelsche ende oude Esmeraulten/ hoemen die waerden sal/	pag. 109.
91. Vande Orientaelsche Peerlen te waerden/	pag. 110.
92. Van sommighe geschiedenisse in Indien/ den tijt van Ian Huyghens residentie aldaer/ hoe datter vier Engghelschen ober landt in Indien quamen / ende wat hen weder baren is/	pag. 110.
7. De comste van drie Japoensche Princen ofte Conincs kinderen binnen Goa, en hoet met hem verlopen is/ in't reysen mette Jesuiten nae Spaengien/ Italien/ ende het wederom comen na Indien	pag. 113.
7. Comste van Gesanten upt Persien, Cambayen, ende vanden Samorijn binnen Goa, en wat datter met ghehandelt is/	pag. 113.
7. Oprechtighe van een Tol-huys binnen Cochijn, teghens wil ende danck van d'In- woonders/	pag. 115.
7. Comste van den Vice-roy, Don Duarte de Menezes in Indien/	pag. 115.
7. Het vertrecken van Ian Huygens Camaraet/ met namen Berndt Burcherts/ upt Indien ober landt nae Hamborch toe.	pag. 115.
7. Toppinghe van des Princen van Oraengien doot van Venetien ober landt in Indien/	115.
7. Schip- vreckinge van't schip S. Tiago, op de droochten van Iudia, ende hoe deerlijck tselfde toe ghegaen is/	pag. 116.
7. Twee schepen van Chaul gewonnen vande Turcksche Galleyen uptet Hoode Meer/	118.
7. t Succes van een groote Armada afgebeerdicht in Goa, nae't Hoode Meer toe / teghens de Turcksche Galleyen/ ende het verlies van't meeste volck van dien/ achter Ormus, in een plaets ghenaemt Nicolu,	pag. 118.
7. Een Coninginne van Ormus met haren broeder binnen Goa Christen ghedoopt / ende hoet met haer verlopen is	pag. 119.
7. Verlies vant Schip Boa Viagen, varende upt Indien nae Portugal	pag. 119.
7. Vertreck des Aerts bisschops upt Indien na Portugal,	pag. 120.
7. t Onachte	

Register bande Itineratio.

7. t Onachtsaemt verlies van 't schip Arreliques by de custe van Indien ————— pag. 120.
7. Beleggeringhe van Malacca, dooz die van Samatra ende onliggende quartieren/ ————— 121.
7. t Succes bande Armada van Martijn Affonso de Melio, ende die destructie bande Steden Pate ende Brava, aen de Custe van Melinde, ————— pag. 121.
7. t Mirakuleus behoudenisse vant by naest verlozen schip S. Salvador, int ghemoeten bande Armada van Indien gaende nae Ormus, ————— pag. 121.
7. Comste van vier Portugaelsche schepen binnen Moçambique. ————— pag. 122.
7. Belegeringhe bande foxtresse Columbo binnen Ceylon, ————— pag. 122.
7. Coertsinghe van een groote Armada binnen Goa, tot ontfet van die van Malacca, ————— 122.
7. Die van Columbo in Ceylon, zijn ontfet dooz d' Armada van Indien / en belept van Manoel de Soufa Coutinho, ————— pag. 122.
7. Onsettinghe van Malacca, ende het innemen van Ior, dooz d' Armada van Indien / en belept van Don Paulo de Lyra, ————— pag. 122.
7. t Overloep van Don Duarte de Meneses, des Vicoireys in Indien / en met wat ceremonien die begraven / en een ander ghecozen wert / ————— pag. 123.
7. Een seer voechtighen en gheduerighen reghen van drie maenden aen een binnen Goa, ————— 124.
7. Warachtighe historie van een wyede en weynich ghehoorde moort van een Neerlandt / Diamant-spyer binnen Goa, dooz schickinghe van zijn eyghen huysvrouwe ende haer Boel / ————— pag. 124.
7. De doot des Aertsbisschops van Goa, op de reyse nae Portugael / ende resolutie van Jan Dughens wederom keeringhe nae herwaerts over ————— pag. 128.
7. Affchept van Jan Duggen upt Goa, nae de Custe van Malabar om Peper te laden / met verhalinghe van 't contract ende ordinantie van den Peper / ————— pag. 129.
7. Maniere ende ladinghe vanden Peper ende andere waren in Indien / ende hoe dat de Portugaelsche schepen afgeveerdicht worden / mette ordinantie van dien / ————— pag. 130.
7. t Succes van Jan Duggen s reyse op de wederom coste van Indien na Portugal toe / ————— 131.
94. Beschrypinghe van 't Eplandt S. Helena, ————— pag. 139.
95. Beschrypinghe van 't Eplandt Acençaõ, ————— pag. 141.
96. Een corte verhalinghe bande Eplanden van Canarien / ————— pag. 142.
7. Schipbreuck vant Schip van Malacca, op de see vā Tercera, met groot verlies ende schade van veel costelijchheys van Indien en Chyna, ————— pag. 144.
97. Beschrypinghe bande Eplanden van Agores, ofte blaemsche Eplanden / ————— pag. 146.
98. Vande Eplanden van Coruo ende Flores, ————— pag. 150.
99. Van sommighe notable gheschiedenissen / den tyt van Jan Duggen s residentie in Tercera, eerstelijken van twee personen vanden blixem onighebracht / by de stede van Villa da Praya, ————— pag. 151.
7. Arrivement van 14. schepen upt spaensch Indien in Tercera, ende het succes bande selfde schepen en andere van heur compaengie / van haer verlies ende het ghene haer mette Enghelschen bejeghent is. ————— pag. 151.
7. Arrivement van 6. Indiaensche schepen / met 40. nullioenen Gout int Eplandt Fayael, ende hoe datse Millort Com merlant ghemist heeft ————— pag. 151.
7. Comste van twee schepen upt Indien in Tercera, met 5. nullioenen Gout / die met grooten hafart den schat in salvement brachten / en daer na noch bleven / ————— pag. 151.
7. Twee Indiaensche schepen ghenomen vande Enghelschen int ghesicht van Tercera, ende het succes daer van ————— pag. 152.
7. Verhael bande ghebleven ende ghenomen schepen van spaens Indien / Brasilien / Guinea, Cabo Verde, &c. int jaer van 89. ————— pag. 152.
7. Comste van een Vloot schepen van Sebillien in Tercera, om het Silber dat daer gheioft was te halen / ende wat haer weder waren is / ————— pag. 152.
7. Een Comer ofte Sterre met een steert ghesien in Tercera, ————— pag. 154.
7. Verlies van een Carveel op d' incemste bande see vā Tercera mettet succes daer van / ————— 154.
7. Verhael van 12. Engelsche schepen die na Oost Indien gheseylt waren / en wat datse bedreven hebben / ————— pag. 154.
7. Comste van Marten Furbisscher met een Armada Enghelsche schepen by de blaemsche Eplanden / en hoet daer met verloopen is / ————— pag. 154.
7. Een Portugaels schip comt upt Oost Indien seer schadeloos (doozt ghemoeten bande Enghelschen) in Portugal / ————— pag. 154.
7. Wat schade dat d' Enghelschen ghedaen hebben by de Vlaemsche Eplanden onder de schepen van Spaensch Indien en ander wegghen die na Spaengien toe quamen / ————— pag. 154.
7. Don Alonho de Baçan treckt upt de Carunha, met een groote Armada / nae de Vlaemsche Eplanden om de Indiaensche schepen te verwachten en te conuoperē / maer keert weder om sonder per upt te reghen ————— pag. 155.
7. t Succes van vijf schepen die van Lisbonen nae Oost-Indien voeren ende vanden Vicoirey Mathias dalbiquerque, ————— pag. 155.
7. D' Enghelschen nemen een schip dat nae Oost Indien wilde / met 5. hondert duysent Ducaten in gelt behalven d' ander waren ————— pag. 156.
7. Een groote aertbedinghe int Eplandt S. Michiel, gheduerende 17. daghen lauck / doende een groote schade en verschickinghe onder den menschen / ————— pag. 156.
7. Comste van een groote Armada des Conincks van Spaengien / by de Vlaemsche Eplanden / om de vloeten van Indien te verwachten en te gheleypden / ————— pag. 156.
7. De Vice-admiraal vanden Enghelschen Richart Groen-velt wort bande spaensche schepen overweldicht en ghenomen / en hoe bromelijken dat hem den selfden Groenvelt tottet laesie toe verweert heeft ————— pag. 156.

Register vande Figueren ende Caerten.

- V.* Een groufame en wepnich ghehoorde destructie onder die spaensche Armada/ ende Indische
 Bloeden / met groot verlies van schepen en volck/ door een gheweldighen en onspdelijcken
 storm en ontweer/ inde contreye van byde Vlaemsche Eplanden _____ pag. 157.
V. Afschepe van Jan Huyghen upt Tercera na Lisbonen/ en van daer na Hollandt / van zyn
 reyse/ gheschiedenisse ende comste int vaderlant. _____ pag. 159.

Volcht die Register vande Figueren ende Caerten die in de Itinerario behooren, ende waer datse ghestelt moeten werden, tot een memorie vande Boeck-binders, als oock om te weten hoe dat de Caerte van Guinea, Congo, ende Angola, met die vande Antillas, Brasilien, ende de beschryvinghe vande selfde contreyen (waer van de folien niet ghenumereert en zijn) ghebonden moeten werden, om in goeder ordre en vervolcht te comen.

- E**rstelijcken de Stede ende het Eplandt Moçambique, _____ pag. 6.
V. Malayos ende Iavas, dat zijn die van Malacca en Iava, _____ pag. 24.
V. De Chynen/ so mans als vrouwen te voet/ _____ pag. 32.
V. De Chynen ghedraghen/ en upt vernepen varende / daer aen volghende aende selfde
 pagie. _____
V. 't Schip van China en Iava by de selfde Chinen. _____
V. De Stadt van Goa, _____ pag. 42.
V. De Boerse ofte merckt van Goa, _____ pag. 44.
V. De Portugesen gaende ende staende te voet/ _____ pag. 46.
V. De Portugesen te Peert daer aen volghende by de selfde pag. _____
V. De Portugesen ghedraghen in een Palanquijn daer aen volghende by de selfde pag. _____
V. De fuste daerse met ten oorloch waren/ by de selfde pagie. _____
V. De Vrouwen der Portugalopers te voet/ _____ pag. 48.
V. De selfde vrouwen in Palanquijn ontdekt ghedragen/ daer aen volghende by de selfde pagie. _____
V. De selfde vrouwen int Palanquijn bedekt ghedragen daer aen volghende by de selfde pagie. _____
V. De selfde vrouwen met haren man ende slaven by nacht gaende daer aen / volghende by de
 selfde pagie. _____
V. Bramenes, Decanijns ende Banianen, _____ pag. 58.
V. De byploft der selfden daer aen volghende by de selfde pagie _____
V. 't Verzanden vande dooden man mette levende vrouwe by de selfde pagie achtervolghende.
V. De staet des Ambassadeurs van Ballagatte binnen Goa, daer aen volghende by de selfde pag.
V. Canarijn, met zyn vrouwe/ d' Indiaensche kinderen/ Lascarijn ende Balhadera, by de selfde.
V. De Dorpen ende woonninghen der Indianen/ by de selfde pagie achtervolghende.
V. De schriften diese inde Revieren ghebruicken by de selfde pagie aen volghende.
V. Die Arabiers ende Aberijns met haer vrouwen/ _____ pagie 60.
V. Die Swarten ofte Caffres van Moçambique, by de selfde pagie _____
V. Den Coninck van Cochijn op den Ollyphant met zyn Pairen om hem/ _____ pag. 64.
V. De Malabaren ende Mooren van Cananor, by de selfde pagie _____
V. De Mesquita ende Pagoden ofte Indiaensche Afgoden/ _____ pag. 66.
V. De scruten Iaacka, Annanas, Mangas, Cajus, Iambos, &c. _____ pag. 80.
V. Den boom Arbore de Rays, Durioens van Mallacca, en 't stiet Bambus, _____ pag. 86.
V. De Palmeira ofte Palmboomen daer de Cocos aen wassen/ en de Dychboomen/ etc. 80.
V. Die boomen Arbore triste, mette Bettele byde selfde pagie. _____
V. 't Eplandt Santa Helena, _____ pag. 140.
V. 't Eplandt Açencion ofte Hemelbaert/ _____ pag. 142.
V. De Stadt Angra, in 't Eplandt Tercera, _____ pag. 150.

Caerten inde selfde Itinerario.

- V.* **D**e Generale Caerte vande gheheele vaert naer Indien/ _____ pag. 4.
V. **D**e Caerte vande Cabo de boa Esperança af tot by 't Hoode Meer/ etc. _____ pag. 6.
V. **D**e Caerte van 't Hoode Meer af/ de Custen van na Ormus, Indien, Scylon tot Ben-
 galen toe/ &c. _____ pag. 10.
V. De Caerte van Mallacca, Samatra, d' Eplanden van Iava, Maluco, China, de Philippinas,
 ende Iapon, &c. _____ pag. 22.
V. De Caerte van Guinea, Angola, tot de Cobo de boa Esperança toe/ _____ pag. 160.
 Volghende terstont de beschryptie van Guinea, Congo, Angola, tot voor by de Cabo de
 Esperança, &c.
V. Aldan de Caerte vande Antillas, ende Brasilien/ en terstont daer nae de beschryvinghe van
 America, midtsgaders de deelen der selver/ als Noua Francia, Florida, d' Eplanden die-
 men Antillas, Cuba, Iucaya, Iamaica, &c. noemt.

Eynde der Register vant eerste Boeck d' Itinerario.

Register ofte Tafel vant Reysgheschrift ofte de Navigatie der Portugalopers ende Spaengiaerden/ van die tot huydens daeghs bekend en ontdeect zijn.

- Cap. 1. **V**ande Verouten ofte Coursen vande voyage van Portugal nae Oost Indien/ pag. 13.
2. **R**oteiro ofte Veroute/ dat zijn de coursen vande vaert van Oost Indien/ uyt
ghetrocken ofte gheappointeert door des Conincs Piloot/ Diego Atonso
Portugees/ pag. 14.
3. De Navigatie vande C. das Correntes, nae de droochten ghenaeut Os Baixos da India, en
van daer nae Moçambique, pag. 16.
4. De Navigatie van Moçambique naer Indien toe/ pag. 16.
5. Veroute ofte de Navigatie ende coursen van Lisbonen nae Oost Indien gheappointeert
door des Conincs Stuerman/ Vincente Rodrigues de Lagos, Portugees pag. 17.
6. Om met dese schepen te seplen van Goa na Cochijn toe/ pag. 20.
7. Veroute ofte de coursen vande Navigatie van Cochijn na Portugal/ beschreuen door den
selfden Piloot/ Vincente Rodrigues de Lagos, pag. 20.
8. De Coursen ende Navigatie van Indien/ nae de Cabo de boa Esperança toe/ door een au-
der Portugesche Piloot ofte Stuerman aenghetekent pag. 22.
9. De Navigatie vande Monte delijn nae Portugael/ twelck is den voornaemsten berch/ ge-
legen in Indien/ te weten/ op de Custe van Malabar, 6. mylen van Cananor noordwaert is
ende van Goa 61. mylen zuydwaerts/ pag. 23.
10. Vande rechte teykenen en kenisse vande Cabo das Correntes, en d' Eplanden As Yllas
Primeiras, van alle de Havens en Custe tot Moçambique toe pag. 24.
11. Veroute ofte de Navigatie ende coursen van uyt Indien nae Porto piqueno de S. Tiago,
(dat is de klepne haven van S. Jacob / twelcke de mont vande Aer ter Ganges is) ghele-
ghen in't Coninckryck van Bengalen, pag. 26.
12. Een ander beschryftie vande selfde vaert en coursen van Indien nae Porto piqueno, ofte
de klepne Haven van Bengalen, door een ander Piloot aenghetekent/ breeder en corre-
ter verhaelt/ met alle de gheleghentheit ende streckinghe van dien/ pag. 27.
13. De Navigatie van uyt Indien nae de Haven van Aracan toe/ twelcke den selfden wech is
diemen doet nae de Porto grande, ofte groote Haven / ghelegghen int landt van Bengalen,
pag. 30.
14. De Navigatie ende Coursen van uyt Indien nae de Haven van Marravan toe / ghelegghen
int Coninckryck van Pegu met alle de gheleghentheit van dien/ pag. 30.
15. Veroute ofte de Navigatie van Cochijn uyt Indien na Malacca toe pag. 31.
16. Een andere breeder verklaringhe vande Navigatie ende coursen om te seplen van Goa uyt
Indien/ na Malacca met alle de streckinghe ende gheleghentheit pag. 32.
17. Om te seplen van Pulo Sambilao af door't groote Canael na Malacca toe/ pag. 33.
18. Veroute ofte de coursen vande Navigatie van Malacca naer Goa, met alle de streckinghe
ende gheleghentheit van dien op't brestt verklaert pag. 33.
19. Beschryvinghe van alle de havens/ plaetsen / rusten ende droochten vande oost ende zuydt
zyde van't Eplandt Seylon, met haer hoochten/ coursen/ streckinghe ende gheleghentheit
van dien/ met die Navigatie daer langhes heen tot die fortaresse van Columbo toe/ daer
die Portugesen haer residentie houden/ pag. 37.
20. De Navigatie ende rechte coursen van Malacca af nae Macau in Chyna, met alle die ghe-
leghentheit vande selfde vaert/ alles int breedt ende op't correctste aengewesen/ pag. 38.
21. De Navigatie en coursen van uyt het Coninckryck van Sion nae China toe/ met die ghe-
leghentheit van dien/ pag. 47.
22. De Navigatie ende coursen van't Epland Pulo Condor af tot die Haven van Sion toe/ 48.
23. De Navigatie en coursen vande haven van Camboja af tottet Epland van Pulo Timon,
ende die Pedra branca toe/ pag. 49.
24. De Navigatie ende coursen uyt de haven van Macau in China, nae't Eplandt van Pulo
Timon, ende die straet van Sincapura toe/ pag. 49.
25. Veroute ofte de Navigatie ende coursen van Malacca af nae Sunda toe/ ghelegghen in't E-
plandt van lava major, met alle de gheleghentheit ende streckinghe van dien op't correctste
verklaert en aengewesen/ pag. 51.
26. Veroute ofte de coursen vande haven van Bantam af/ tot die haven van Callappa, diemen
noemt Sunda Calapa, vepde havens / ghelegghen aende nooydt zyde vant Eplandt lava
major, pag. 55.
27. Veroute ofte de coursen van't Eplandt Pulo Timao af/ na de Haven van Sunda, in't E-
plandt lava major, pag. 56.
28. Verouten ende coursen langes de Custen van Samatra heen / te weren vande buyten zyde
beghinnde van't uytterste eyndt ghelegen op 5. graden aende nooydt zyde vanden Equi-
noctiael, tot die straet van Sunda, van't Eplandt lava Major toe/ met alle de gheleghent-
heit van dien/ pag. 57.
29. Om te seplen van Callappa uyt het Eplandt lava Major, nae China toe / met alle de cour-
sen ende streckinghe vande selfde navigatie/ pag. 58.
30. Die Navigatie en coursen/ midtsgaders de beschryftie vande Eplandē van Canton, met alle
de Custe / hoeken / havens ende Eplanden van't Coninckryck van China tot Liampo
ende

Register van't Reiff-ghefchift.

- ende Nanguijn toe/met alle die streckinge ende ghelegghentheyt van dien opt breedste en
 toreckste verclaert pag. 60.
31. Beschryvinghe van een vopage ofte schipvaert/ gedaen door een Portugeschen Stuerman
 van Liampo af tot Iapon toe/ in een somma Chinchea, (dat is een schip van Chinchea,)
 met verclaringhe vande Custen van Bungo, Miaco, Sacay, en van't Eplandt Toça, altesa-
 men landen van Iapon, met alle de coursen/ streckinge ende ghelegghentheyt van dien/
pag. 71.
32. De Navigatie en coursen van Lampacò af (twelcke ghelegghen is by Macau, aende Custe
 van Chyna,) nae het Eplandt Iapon, tot het Eplandt Firando toe/ met alle die streckinge
 ende ghelegghentheyt van dien/ pag. 76.
33. Een vopage ofte reyse / ghedaen door een Portugesche Pilot/ met een Somma (dat is een
 Chyns schip) van Macau af opt China, nae't Eplandt van Iapon, en het landt van Bungo
 toe/met alle de coursen ende ghelegghentheyt vande selfde vaert/ pag. 81.
34. Een ander beschryvinghe vande Navigatie ende coursen vande Hauen Macau af langhs
 'tlandt van Chyna heen nae't Eplandt Firando ende d'omligghende Eplanden toe/ tot die
 Hauen van Vmbra, ghelegen aende Custe van Iapon, met verclaringe van andere Hauen
 daer ontrent ghelegghen/ pag. 82.
35. Een tozte waerschouwinghe ende onderrechtfel vande vaert van Macau opt Chyna af na
 Iapon, en't Eplandt Cabexuma, tot die Hauen van Langasaque ofte Nangasche toe/ welck
 is die geen die huydens daechs aldermeest vande Portugesen gefrequentereert wort/ met alle
 de coursen en streckingen opt tozt verhaelt / door een bevoenen Stuerman, met verclarin-
 ghe vande winden Tuffon ghenaemt/ pag. 84.
36. Een vopage ofte schipvaert gedaen van Macau opt Chyna af nae de hauen van Langasa-
 que int Eplandt Iapon, met het schip S. Crus, waer van Capiteyn was eenen Francisco
 pays, ende Constapel / eenen Dirck Gerritsz. borgher deser Stadt Enckhuyfen / in't jaer
 1585. met alle de Coursen ende gheschiednisse / alles aengheteykent door den Pilot ofte
 Stuerman vande selfde vaert. pag. 86.
37. De rechte kennisse van't Eplandt Meaxuma, so by de diepten/ als by't satsoen ende opdoe-
 ninghe vant landt/met een onderrechttinghe van d'inconste ende rechte coursen om te loo-
 pen inde hauen ende op de Ree van Langasaque, ghelegghen int Eplandt van Iapon,
pag. 89.
38. De Navigatie ende rechte coursen om te seplen vant Eplandt Meaxuma af nae de Hauen
 van Cochinchy ende Facunda, met alle de streckinge ende ghelegghentheyt van dien/
pag. 90.
39. Een instructie en sekere onderwysinghe vande navigatie en coursen van opt de Hauen van
 Langasaque af tot de Cabo de Sumbor, aende Custe van China, ende so voorts na Macau
 in China, daer de Portugesen resideren. pag. 90.
40. Een ander vopage vande Hauen van Langasaque af na Macau toe / twelck is van Iapon
 na China, met sommighe verclaringhe ende geschiedenissen by't Eplandt Goto, en de ghe-
 legghentheyt vande hauen van dien/ pag. 91.
41. Een ander vopage ghedaen van opt de Hauen van Langasaque na Macau, int schip Santa
 Crus, waer van Constapel was Dirck Gerritsz. van Enckhuyfen, int jaer 1586. met alle
 de coursen ende gheschiednissen van dien/ pag. 92.
42. Een Instructie ende breede verclaringhe vande vaert van het Eplandt Firando opt Iapon
 af nae de Custe van China toe/tot de Hauen van Macau, met alle de coursen / streckinge
 ende ghelegghentheyt / door een Portugesen Stuerman aenghewesen/ pag. 94.
43. Een verclaringhe om te loopen opt ende in door de Canalen ende gaten vā tusschen d'Ep-
 landen ende Clippen van Macau, met alle die merckteykenen ende rechte kennisse van dien/
 om daer door te seplen tot in ende opt de hauen van Macau, pag. 95.
44. Van't loopen vande stroomen ende wateren op de vaert ende weth van Mallacca na China
 toe/op den tijt vande Monson ofte Coniunctie/dat men vā Mallacca na China vaert. 47.
45. Vande ghetyden ende het wassen der wateren van Mallacca, pag. 97.
46. Vande ghetyden der wateren/ van't vlopen ende ebben by de daghen en uren van de Maen
 inde Hauen van Macau in China, met de hoochte vande selfde Hauen / by experientie on-
 dersocht door een expert Stuerman/ pag. 98.
47. Vande teykenen ende Prognosticatie vande tyden/weder ende wint/aende gheheele Eiste
 van China, en op de vaert nae Iapon toe/ pag. 98.
48. In wat maenden ende daghen datmen tempeesten ende onweder is verwachtede aende
 Custe van China, pag. 98.
49. De tyden van't goet weder aende Custe van China, pag. 98.
50. Een Instructie ofte tozte onderwysinghe vande Navigatie ende Coursen van Macau opt
 China af nae het landt van nieu Spaengien/ met alle de streckinge ende ghelegghentheyt
 vande selfde vaert/ pag. 99.
51. Een warachtich verhael ende verclaringhe vande Navigatie vande Eplanden Los Lu-
 cones ghenaemt/af na de hauen van Acapulco, in nieu Spaengien/ende hoe men de selfde
 vaert souden moghen doen van Macau opt China af / met een vermaninghe vande pro-
 ften ende verdiensten aende goedsoren ende waren van China, met die streckinge/cour-
 sen/ tijt ende mpen/alles int particulier aenghewesen/ pag. 99.
52. Een verhael en warachtighe beschryvinghe / ghedaen door eenen Francisco Galle, spaeng
 Capiteyn en Pilot/aen zijn Excell. den Vicorey van nieu Spaengien en Mexico, vā een
 schipvaert door de selfden gedaen/te wete/vā opt de hauen vā Acapulco vā nieu Spaengien
 nae die Eplanden vande Lucones, ofte Philippinas, tot inde Hauen vā Manilla, en van
 daer tot inde Hauen van Macau, in't landt van China, en wederom van opt Macau nae
 de voorsz.

Register van't Keijsgheschrift.

- de voorsz. haven van Acapulco toe/met alle de courssen ende gheschiedenissen op de selfde voyage / seer correct ende in particulier verklaert / welke reyse volbracht is in't jaer van 1584. pag. 101.
53. De Navigatie ofte vaert vanden selfden Francisco Galle, van uyt de Haven en Zee vā Manilla af / tot die Haven van Macau in Chyna, met alle de courssen en gelegentheyt / 103.
54. De Navigatie ofte vaert vanden voorsz. Gualle, van uyt de Haven van Macau af nae nieu Spaengien toe/met alle de courssen ende ghelegentheyt van dien / met andere notable en ghedenckweerdighe dinghen/belanghende de selfde voyage / pag. 104.
55. Een relaes ofte verhael van een voyage ofte schipvaert / ghedaen door den Pilot Nuno da Silva, voor zyn Excell. den Vicorey van nieu Spaengien / den 20. Mey / anno 1579. binnen de Stadt van Mexico, van waert ghesonden is geweest aenden Vicorey vā Portugals Indien/waerinne verhaelt wort de courssen ende geschiedenisse vande vaert van Francois Draeck, die hem (belpder) ghenomen hadde by d' Eplanden van Cabo Verde, en also met voerden door die Straet van Magallanes, tot die Haven vā Guatulco, in nieu Spaengien/daer hy hem weder liet varen / pag. 105.
56. De Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af na Brasilien toe / met alle de rechte courssen ende kennisse vande Custe ende Havens vā Brasilien / tot de Rivier / genaemt Rio de la Plata toe/met alle die ghelegentheyt van dien / pag. 111.
57. De Navigatie ende coursen na de Haven ofte Bay / genaemt A bahya de todos os Santos, ofte van Alderheplighen / ghelegghen aende voorsz. Custe van Brasilien / pag. 112.
58. De Navigatie om te seplen nae de Rivier Rio dos Ilheios, (dat is de Rivier vande Eplanden) ghelegghen aende selfde Custe van Brasilien pag. 112.
59. Om te seplen nae de haven Porto Seguro, (dat is de sekere Haven) aende selfde Custe van Brasilien ghelegghen / pag. 112.
60. Om te seplen naer de Haven / ghenaemt Bahya do Espirito Santo, (dat is de Bay vanden H. Gheest) ghelegghen aende selfde Custe van Brasilien / pag. 113.
61. Om te seplen vande Bay van Spirito Santo, af tot die Bay/Bahya de S. Vincente, 113.
62. Om te seplen van Cabo Frio, ofte den Kouwen hoeck af nae de Rivier vā Rio de Plata, ofte de Rivier vant Silver/met alle de ghelegentheyt van dien / pag. 114.
63. De Navigatie ende coursen om te seplen van't Eplandt la Gomera, (een vande Canarische Eplanden) af/naer die Antillas, ofte voor Eplanden vā Spaensch Indien / ende van daer nae de Custe vant vaste landt/te weten/na Cartagena, Nombre de Dios, ende de Navigatie van daer af naer de Havana, ende t'Canael van dien/ende soo voort na de Vlaensche Eplanden en Spaengien toe/etc. met alle de ghelegentheyt van dien/naer aenteijckeninge ende beschryvinge vande Spaensche Stuerlyuden en Piloten vande selfde vaert / 116.
64. De coursen ende rechte kenteijcken van't Eplandt la Desseada af tot het landt en Custe van Cartagena, Nombre de Dios, nieu Spaengien / ende vant Canael vande Havana, pag. 119.
65. Om te seplen van het Eplandt la Desseada af na het Eplandt van Porto rico toe door t'Canael/de passagie ghenaemt / pag. 122.
66. De gronden ende diepten by de Custen ende contreyen van nieu Spaengien / pag. 122.
67. De coursen ende rechte kennisse vande navigatie en vaert vanden hoeck / ghenaemt Cabo de Lopo Gonfalves af tot de rivier van Congo ende Angola, zuydwaerts aen / aende Custe van Guinea ende Ethiopien / met alle de ghelegentheyt ende strekkinghe der selfde vaert / pag. 123.
7. De graden ende hooghten van alle de principale Havens/Rivieren/Hoecken/Eplanden ende plaetsen vande Navigatie der Portugalsers ende Spaengiaerden / ende den landen by den selfden ontdeckt/ende eensdeels bewoont/alles met hare rechte namen ende toename / ghelijck als die van die selfde ghenoemt / ende in heure Zee ende Pastarten afgheteijckent zijn / pag. 124.
7. E instructie ende memorie van't waerken ofte declinieren vande Naelden vande Compassen/op de Navigatie ende coursen vā Portugael nae Oost Indien, so int gints varen / als int weder om keeren / ende op wat plaetsen / ende hoe veel datse nooytwest ofte nooyt ooststeeren (dat is tghene dat die Naelde vant Compas wijckt ofte waecht naet oosten ofte westen/alles seer correctelijcken aen geteekent vande Portugalsche Stuerlyuden vande selfde navigatie ofte vaert / pag. 131.
7. Sommighe vraghen ende antwoorden / seer nut ende ooybaer / te weten / voor alle Zeebarde luyden. pag. 132.
- De Caerten ende afbeeldinghe van alle de voorsz. Navigatien / machmen sien inde Itinerario / ter plaetsen daer de beschryvinghe vande selfde landen ghedaen wort / als int register des selfden aenghewesen is.

Register van't Extract vande Renten ende Incomsten des Conincks van
Spaengien, mette genealogye ofte afcomste der Conin-
ghen van Portugal, &c.

- D**iderrichtinghe ende maniere hoe en met wat gelt datmen in Spaengien rekent / 135.
1. Vande Renten / Domeynen ende Incomsten des Conincks / van zyn Coninckrijcken van Spaengien / Napels / Cecilien / Arragon / etc. ende van alle zyn heerlijckheden / behaiven het Coninckrijck ende jurisdictie vande Croone van Portugal / die daer na op haer selven gherelateert wort / met alle tghene dies meer behoerende is / 135.
 2. Verklaringe vā de Alcaualen en Tercias ofte 3. penninge dienē in Spaengie betaelt / 136.
 3. Een

Registler vande incomste des Conincks van Spaengien.

3	En cozt verhael vande notabelste dinghen/ ghelegent heyt/ regeringe ende incomste van't Coninckrijck van Portugal/ eerrijcs Lusitanea gheheeten	pag. 142.
4	Vande Justitie ende regeringhe van Lisbourn ende Portugal/	pag. 142.
5	Vande jaerlijche onkosten van't Coninckrijck van Portugal/	pag. 143.
6	Vande stadt Lisbourn/	pag. 144.
7	En cozt relaes vande Coninghen van Portugal tot op Philippus / Sone van Carolus quintus, Rooms Keeser/ die t nu teghenwoordich onder zijn ghewelt heeft.	pag. 144.

Sommighe fouten ofte erraten des Boecks inden letter druck inde Itinerario.

Pagie 6. 2. colom. 15. regel van't Capittel/ op de Zee/ leest op de see. Pag. 12. 1. col. 8. regel vant 3. veers/ Capitey men/ leest Capiteymen. Pag. 13. 1. col. 13. regel vant 7. Cap. Soldaten/ leest Solbaen. Pag. 17. 1. col. 27. regel vant 2. veers/ Calabar, leest Malabar. Pag. 23. 1. col. 9. regel/ Pegas, leest Pegus. Pag. 23. 1. col. 11. regel vant 4. veers/ alle de woorden van daer voortaan ende Reda, moetmen lesen Tanassarijn ende Queda. Pag. 24. 1. col. 3. regel vant 1. Cap. Malabar, leest Malacca. Pag. 25. 1. col. 49. regel 150. leest 2500. Pag. 27. de woorden van Cambaya, Champay ende Santon, moetmen lesen Camboja, Champa ende Canton. Pag. 29. 1. col. 54. regel / Eplandt van Sian, leest tlandt van Sian. Pag. 31. 2. col. 45. regel/ Mancarijns, leest Mandarijns. Pag. 36. 1. col. 28. regel/ Sungo, est boort aen Toms, leest Bungo ende Tonos. Pag. 37. 2. col. 6. regel/ kenant heyt/ leest beveynst heyt. Pag. 37. top schijft vant 27. rap. 1. regel/ t Eplandt/ leest tlandt. Pag. 42. 1. col. de woorden van daer voortaan van Sunda, leest sindc. Pag. 43. 1. col. 51. est 52. regel/ Cauacheiro, leest Cavalheiro. Pag. 53. 1. col. 38. regel/ Diralon, leest Viralon. Pag. 55. 1. ende 2. col. Medidan ende Sate, leest Medida ende Barre. Pag. 80. 1. col. 37. regel. Alcacoffren, leest Artichauts. Pag. 90. 1. col. 50. regel/ Accar, leest Achâr. Pag. 93. 2. col. laeste regel/ Figuee/ leest Wigout. Pag. 105. 1. col. 51. regel/ stupders/ leest stucks. Pag. 121. 1. col. 2. veers/ 13. regel/ loy, leest lór. Pag. 128. 1. col. 2. veers/ 30. regel/ Contrepe/ leest contrarie. Pag. 129. 1. col. 29. ende 30. regelen/ Officieren/ leest officien. Pag. 132. 1. col. 31. regel/ onder de 3. iaren/ leest ober de 3. iaren/ etc.

In't Boeck van't Reijf-gheschrift ofte vande Rabigatten.

Pag. 17. 1. col. 2. veers. 22. 23. ende 26. regels/ booz de woorden/ nooztoosteen ende nooztoostert/ leest nooztoostert ende nooztoostert. Pag. 45. 1. col. 3. veers/ 19. regel/ Pulo raio, leest Pulo tio. Pag. 47. 1. col. laeste regel 4. en half diep reit/ leest 4. en half baden diepten. Pag. 48. 1. col. 4. est 5. regel/ van twee mannen/ leest van twee mannen oft bozsten. Pag. 47. 48. 49. alwaer Pulo Vvy staet/ moetmen lesen Pulo Vby, ende alwaermen voortaan heeft de woorden van Bornon, Cambaya, Palimbo, moetme lesen/ Borneu, Camboja, Palimbao oft Palimbon. Pag. 62. 1. col. 2. veers/ 6. regel/ spaesche coopbaerders/ leest Spansche coopbaerders. Pag. 63. ende 64. alwaer de woorden staen van Chabaquon est Chinchon, leest Chabaquon ende Chinchon. Pag. 65. 4. veers/ 10. regel/ Enon, leest Enao oft Enau. Pag. 67. booz Pudcon est Fuychon leest Pudeau ende Fuycheu. Pag. 68. ende 71. booz Hunchon ende Chinchon, leest Huached ende Chinchon. Pag. 72. 2. col. 3. regel/ onse distantie o. 3. o. leest onse route o. 3. o. noch eens 'tselfde in 2. regel vant 3. derde veers. Alwaer voortaan comen de woorden van Macon, Chinchon, Ilhea ofte Ilha branco, ende Ilhas de Ruy lobo, moetmen lesen Macau, Chinchon, Ilha branco, ende Ilhas de Ruy lobo, &c. Het 45. Cap. pag. 97. alwaer staet vande ghetypden/ en het wassen der wateren van Malacca, is het Capittel vergeten te stellen/ twelck moet wesen als volcht.

Den 9. Junius hebbe experientie ghedaen vande ghetypden van Malacca, te weten op de see daer de schepen leggen/ est bebont dattet volte Zee ofte hoogh water was te half tien men des boozmidachs/ wesende den eersten dach vande nieuwe jhaen/ ende op dese tijt so waer water al een derde deel ofte meer ghevallen inde mont vande Riey van Malacca, booz oozsake dat die stroomen ende wateren vande Riey jaar sterck af loopen/ en d'ebbe ende vloet loopen n. w. est 3. o. op de boozs. see/ want also wonden haer de schepen/ te weten alst vloert/ naer 3. o. ende alst ebt/ naer n. w. alsdan so moet volghen albus.

Vande waterstroomen van alle de contrepden/ van Malacca af/ alle de rinfie ende vaert langhes na Chyna, Japon ende Nanquin toe/ ende op wat tpeden ende vanden van't jaer etc. alsban volcht inden eersten/ etc.

Pag. 97. 2. col. vierde veers/ laesten regel/ ghehad hebben/ leest ghehandelt hebben. Pag. 98. 2. col. 4. 9. rap. 7. regel/ Pulo Cantao, leest Pulo Carao. Pag. 150. 1. col. 2. regel/ haer krugt ende saet/ leest haer krugt ende saet/ etc. Van pagie 112. voortaan/ booz Rio dos Ilhas, leest Rio dos Ilheos.

Indere klepne erraten mooghen vande discreten leser lichtelijcken int lesen opt den sijt verstaen ende gheemendeert worden.

VALE.

FINIS.

[Faint, mostly illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through or a second page of errata.]

